

הועתק והוכנס לאינטרנט

ספר www.hebrewbooks.org

ע"י חיים תשע"ה

זהר תורה

הוא פירוש הזהר הקדוש על התורה

מאת התנא רבי שמעון בר יוחאי ז"ל

מסודר על כל פסוק הפירושים והענינים השייכים לו. וגם הפירושים והענינים של הפסוקים הנמצאים בשאר מקומות הזהר נלקטו ונקבצו ונסדרו במקומם בלשון הזהר עם העתקת לשון הקודש שורה לעומת שורה. ועל ידי זה יוכלו כל באי שער זהר תורה לכנוס ולטייל בפרדס הזהר ויתקיים מה שאמר אליהו לבר יוחאי שספר הזהר יתגליא לתתאי בסוף יומיא ובניניה ושבתם איש אל אחוזתו וגו'.

וכדי להקל על המעיין הצנתי הפירוש

זין הזהר

על פי דרך המקובלים המפורסמים מפורשי הזהר.

כל זה הכינותי בעזרת השם יתברך אני הקטן
יהודה יודל ראזענבערג במה"ד ישראל יצחק ז"ל
מגזע ר' יהודה חסיד ז"ל.

מלפנים רב בווארשא, לאדו, מדינת פולין, אח"כ ראב"ד בערי טוראנטא ומאנטריאל,
מדינת קאנאדא, מחבר הספרים — ידות נדרים, רפאל המלאך, ילקוט אליהו
הנביא, קריאה הקדושה, מקות יהודה, ועוד ספרים בכתובים.

נדפס בשנת

תגאל מהרה

בעיר ניוארק

דברים

יצא לאור

על ידי וועד להפצת לימוד הזהר הקדוש
ברוקלין נוא יארק - שנת תשס"ג לפ"ק

(ה) אלה

הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן במדבר וגו' ודי וזה. פתח רבי אלעזר ואמר כתוב (ג) ואנכי ה' אלהיך מארץ מצרים ואלהים וולתי לא תדע. לא כתוב אשר הוצאתיך מארץ מצרים. אלא אנכי ה' אלהיך מארץ מצרים. וכי מארץ מצרים היה להם למלך ולא מקדמה דנא. והא כתוב ויאמר יעקב אל בניו ססירו את אלהי סכר אשר בתוכם. וכתוב ונקומם ונעלה בית אל. ואת אמת מארץ מצרים. אלא מן יומא דסור ישראל בעלמא לא אסתמודעו יקרא דקב"ס. כר בארעא דמלרים דסור כהסא פולחא קס' ונוחו לקבלה. ולא אסתמו מנימוסא דילסון לעלמין. ותמן אסתחיו אבהתא כהמכא דרסכא בנו סיססא. ועוד דסור חמאן ככל יומא כמה חרשין וכמה זימין ציין לאשעא לון לבני נא. ולא סמו מארעא לימינא ולשמאלא. ואע"ג דלא סור ידעי כל כך ציקרא דקב"ס. אלא סור אולין בחר נמוסי אבהתסון. ולבחר חמו כמה נסין וכמה גבוראן ועל לון קב"ס לפולחמיס. ובנין דכלסו חמו כמה נסין ותמן בעיטיסון וכל אינין אפיין וגבוראן. אמר ואנכי ה' אלהיך מארץ מצרים. ותמן סוס באהגליא יקרא דיליס. ואסתלי עליסו על ימא וחמו זיו יקרא עלהא דיליס אפיין באפיין. דלא סימרון אלהא דחרא סור דמלי עמכא. אלא אלא סור דחמיתון בארעא דמלרים. אלא סור דקמלא סנאיכון בארעא דמלרים. אלא סור דעבדנא כל אינין עשר מחאן בארעא דמלרים. ובניי כך ואלהיס וולתי לא תדע. דלא סימא דאחרא סור. אלא אלא סור כלל :

(ג) ה' אלהיכם הרבה אתכם והנכם היום ככוכבי השמים לרוב. רבי ילחק פתח ה' זכרנו יברך יברך את בית ישראל וגו'. ה' זכרנו יברך. אלין גוברין דסור עללין בחושבנא דמדברא. וקב"ס מבדל לון ואוסף עליסו בכל זמנא. תא חזי סאי מאן דאמר שחא דחבריס דבניו או דמוזיס צעי לבדכא לוס ולאוועא עליס דברכאן. מלן. מחסא. דכתבי ס' אלהיס הרבה אתכם והנכם היום ככוכבי השמים לרוב. לבחר מאי כתיב. ס' אלהי אבותיכם יוסף אליכס ככס אלף פעמים וגו'. תריין דברכאן סור. חד. ס' אלהי אבותיכם יוסף אליכס וגו'. סא חד. לבחר. ויברך אתכם כאשר דבר לכם. לאודעא עליסו דברכאן על דברכאן. ואי איסו מי שחא דחבריס ולא אודי עליס דברכאן. סור נתפס בקדמיתא מלעילא. ואי איסו מבדל לוס סור מבדל מלעילא. ובדכא צעי לבדכא לס צעינא סכא ולא צעינא ביסא. ובכלא צעי קב"ס רחמיתא דלכא. ומה מאן דמבדל לחבריס צעי קב"ס דיברך לוס צעינא סכא וכלכא סכא. מאן דמבדל לקב"ס על אסת כמה וכמה דצעי עינא סכא ולכא סכא ורחמיתא דלכא. בנין כך ואסתס את ס' אלהיך בכל לבבך וגו' :

מראה מקומות (ה) קדושים דד : (ג) סוס י"ג : (ג) במדבר קין :

(ה) אלה

הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן במדבר וגו' ודי וזה. פתח רבי אלעזר ואמר כתוב (ג) ואנכי ה' אלהיך מארץ מצרים ואלהים וולתי לא תדע. לא כתוב אשר הוצאתיך מארץ מצרים. אלא אנכי ה' אלהיך מארץ מצרים. וכי מארץ מצרים היה להם למלך ולא מקדמה דנא. והא כתוב ויאמר יעקב אל בניו ססירו את אלהי סכר אשר בתוכם. וכתוב ונקומם ונעלה בית אל. ואת אמת מארץ מצרים. אלא מן היום שהיו ישראל בעולם לא הכירו כבודו של הקב"ה. מלבד בארץ מצרים שהיו באותה עבודה הקשה ויצעקו אליו. ולא היו משנים מנהגם לעולם. ושם נבחנו האבות כמו התוך הוהב בתוך כור האש. ועוד שהיו רואים בכל יום כמה כשפים וכמה מינים רעים דהמשות לאנשים. ולא סור מדרבם לימין ולשמאל. ואע"פ שלא היו יודעים כל כך בכבוד הקב"ה. אלא שהלכו אחר מנהגי אבותיהם. ואחר כך ראו כמה נסים וכמה גבורות ולקחם הקב"ה לעבודתו. ולפי שכלם ראו כמה נסים ומופתים בעיניהם וכל אותן האותות והגבורות. אמר ואנכי ה' אלהיך מארץ מצרים. כי שם היה בהתנלות הכבוד שלו. ונגלה עליהם על הים וראו זיו כבוד העליון שלו פניו בפנים. שלא תאמרו כי אלהים אחר הוא שדיבר עמנו. אלא אני הוא שראיתם אותי בארץ מצרים. אני הוא שהרגתי שונאיכם בארץ מצרים. אני הוא שעשיתי כל אותן עשר מכות בארץ מצרים. ובעבור זה ואלהים וולתי לא תדע. שלא תאמר כי אחר הוא. אלא אני הוא הכל :

(ג) ה' אלהיכם הרבה אתכם והנכם היום ככוכבי השמים לרוב. רבי יצחק פתח ה' זכרנו יברך יברך את בית ישראל וגו'. ה' זכרנו יברך. אליו הגברים שהיו נכנסים במספר אנשי המדבר. והקב"ה ברך אותם והוסיף עליהם בכל זמן. כוא וראה מי שאומר שבחו של חברו של בניו או של ממונו צריך לבדל אותו ולהוסיף עליו ברכות. מניין. משה. שנאמר ה' אלהיכם הרבה אתכם והנכם היום ככוכבי השמים לרוב. אחר כך מה כתוב. ה' אלהי אבותיכם יוסף עליכם ככס אלף פעמים וגו'. שתי ברכות היו. אחת. ה' אלהי אבותיכם יוסף עליכם וגו'. הרי אחת. אחי"ב. ויברך אתכם כאשר דבר לכם. להוסיף עליהם ברכות על ברכות. ואם הוא מספר שבחו של חברו ואין מוסיף עליו ברכות. הוא נתפס עליו דראשונה מלמעלה. ואם הוא מבדל אותו סובה ולא בעין רעה. ובכל רוצה הקב"ה שהיו באהבת הלב. ומה מי שמבדל לחברו רוצה הקב"ה שיברך אותו בעין טובה ובכל טוב. מי שמבדל דהקב"ה על אחת כמה וכמה שנצרך להיות בעין טובה בלב טוב ובאהבת הלב. לפיכך נאמר ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך וגו' :

איכה

(א) **אִיכָה** אשׁא לבדי מרחכם ומשאכם וריבכם. רבי חייא פתח (נ) שמחו את ירושלים וגילו בה כל אהביה שישו אתה משוב כל המתאבלים עליה. בוא וראה כאשר נחרב בית המקדש וגרמו העונות והגלו ישראל מן הארץ נסתלק הקב"ה מעלה מעלה. ולא השגיח על חרבן בית המקדש ועל עמו שהגלו. ואז הגלתה השכינה עמהם. כאשר ירד לראות השגיח על ביתו שנשרף. הסתכל על עמו והרי גלו. שאל על השכינה והרי הגלתה. אז ויקרא ה' אלהים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספד ולקריחה ולחנור שק. והיא גם היא מה כתוב בה (ד) אל כבדוה חגורת שק בעל נעוריו. כמו שאומר הכתוב כי אננו. לפי שנסתלק ממנה ונמצא פרוד. ואפילו שמים וארץ כלם נתאבלו. שכתוב (ה) אליבש שמים קדרות ושק אשים כסותם. מלאכים העליונים כלם נתאבלו עליה. שכתוב (ו) הן מראלם צעקו חוצה מלאכי שלום מר יבכיון. השמש והירח נתאבלו והחשיכו אורותם. שכתוב חשך השמש בצאתו וגו'. וכלם העליונים והתחתונים בכו עליה ונתאבלו. מפני מה. לפי ששולט עליה צד הטומאה השולט על ארץ הקדושה. פתח ואמר (ז) ואיה בן אדם כה אמר ה' אלהים לארצת ישראל קץ בא הקץ על ארבע כנפות הארץ. זה המקרא סוד עליון הוא. לארצת ישראל קץ. כה הוא. וכי ארצת ישראל קץ היא. אלא כך הוא ודאי וזה נתבאר. יש קץ לימין. ויש קץ לשמאל. קץ לימין. שכתוב (ח) ותעמד לגורלך לקץ הימין. קץ לשמאל. שכתוב (ט) קץ שם לחשך ולכל תכלית הוא חוקר. וזה הוא קץ כל בשר כמו שנתבאר. קץ הימין זהו שכתוב לארצת ישראל קץ. בא הקץ. זה קץ השמאל. קץ הימין זה הקץ של יצר הטוב. קץ השמאל זה הקץ של יצר הרע. וענינו שכאשר העונות גרמו ונתגברו נגור ונתנה ממשלה למלכות הרשעה לשלט ולתהרר ביתו ומקדשו. וזהו שכתוב (י) כה אמר ה' אלהים רעה אחר רעה הגה באה. והכל אחד. ומפני זה נתאבלו עליונים ותחתונים על שנתנה ממשלה לזה קץ השמאל. ולפיכך כיון שמלכות הקדושה מלכות השמים נכנעת. ומלכות הרשעה נתגברה צריך לזה אדם להתאבל עמה ולהכנע עמה. כדי שכאשר יהיו תקים והעולם יהיה נשמה או ישמחגם הוא אתה. ככתוב שישו אתה משוב כל המתאבלים עליה. (יא) רבי שמעון כשהיה מגיע למקרא הזה היה בוכה. שכתוב (יב) השוב אחר ימינו. וכי אפשר שהשיב אחר ימינו. אלא לפי שהקדים להוריד השמאל בעולם. והימין נשארה במקום אחר. אף שמעון כתוב הצדיק אבר. הרי ביארנו הענין. הצדיק נאבד לא כתוב אלא. הצדיק אבר. מכל אותן הפנים של המלך לא נמצא מי שאבד אלא הצדיק. אבר בשני צדדים. אחד שאין הברכות שורות בו כמו בתחלה. והשנית שנתרחק ממנו בת זוגו שהיא כנסת ישראל. נמצא שהצדיק אבר יותר מכלם. ולתמיד לבוא כתוב (יג) גילי מאד בת ציון הריעי בת ירושלים הגה מלך יבא לך צדיק וגושע הוא. צדיק ומושיע לא כתוב אלא צדיק וגושע הוא. הוא גושע בודאי. וזה נתבאר.

(יד) רבי ייסא פתח על נהרות בבל שם ישבנו גם כנעני בזכרנו את ציון. את ירושלים היה צריך לומר. כמו שכתוב אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני. מהו בזכרנו

(א) **אִיכָה** אשׁא לבדי מרחכם ומשאכם וריבכם. רבי חייא פתח (נ) שמחו את ירושלים וגילו בה כל אהביה שישו אתה משוב כל המתאבלים עליה. תה חיי כד התחבר בי מקדשא וגרמו חובין ונתגלו ישראל מארעא אסתלק קב"ה לעילא לעילא. ולא אשגח על חרבנא דבי מקדשא ועל עמיא דתתלי. וכדון שכינתא תתלית עמיא. כד נחת אשגח על ביתיה דלחוקד. אסתכל על עמיא וסא תתלי. שאל על מפרוניתא וסא תתחברת. כדון (ג) ויקרא ה' אלהים לבאות ביום ההוא לבכי ולמספד ולקריחה ולחנור שק. וסא מתי כתיב בה (ד) אל כבדוה חגורת שק בעל נעוריו. כהם דלת אחר כי אנו. בגין דאסתלק מינה ואשתכח פרודא. ואפילו שמיא וארעא כלוה תתאבלו. דכתיב (ה) אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם. מלאכי עלאי כלוה תתאבלו עלם. דכתיב (ו) סן מראלם לעקו חוצה מלאכי שלום מר יבכיון. שמשא וסיסרא תתאבלו ותשכו נהוריון. דכתיב חשך השמש בלאתו וגו'. וכלוה עלאי ותתאי בכו עלם ותתאבלו. מתי עמיא. בגין דשלא עלם סערא אחרא דשלא על ארעא קדישא. פתח ואמר (ז) ויהי בן אדם כה אמר ה' אלהים לארצת ישראל קץ בא הקץ על ארבע כנפות הארץ. סאי קרא רוא עלאס איכו. לארצת ישראל קץ. מתי איכו. וכי ארצת ישראל קץ הוא. אלא הוי ודאי ותתמר. קץ איכו לימינא. קץ איכו לשמאל. קץ לימינא. דכתיב (ח) ותעמד לגורלך לקץ הימין. קץ לשמאל. דכתיב (ט) קץ שם לחשך ולכל תכלית הוא חוקר. וזה הוא קץ כל בשר כמו שנתבאר. קץ הימין סיינו דכתיב לארצת ישראל קץ. בא הקץ. דא דשמאל. קץ הימין דא קץ דלרר סעוב. קץ דשמאל דא קץ דלרר סרע. וזה איכו דכד חובין גרמו ותתגברו תתגברו ואחסיב שלטנה למלכות הרשעה לשלטנה ולתהרר ביתיה ומקדשיה. וזה הוא דכתיב (י) כה אמר ה' אלהים רעה אחר רעה הגה באה. וכל אחד. ובגין קץ תתאבלו עלאי ותתאי על דאחסיב שלטנו להאי קץ דשמאל. ובגין כך כיון דמלכו קדישא מלכות שמים תתכסא. ומלכו מיבא תתגבר איך ליה לכל דר נס לתתאבל עלם ולתתכסא עמיא. בגין דכד איכו אדוקפא ועלמא יתחדי כדון יתחדי איכו כהם. דכתיב שישו אתה משוב כל המתאבלים עליה. (יא) רבי שמעון כד סוס מסי להאי קרא סוס ככי. דכתיב (יב) השוב אחר ימינו. וכי אפשר דסיב אחר ימינו. אלא בגין דאקדים שמאל לנחתא בעלמא. וימינא תתחברת באתר אחרא. אף שמעון כתיב סליק אבר. סא חוקימנא מלי. סליק נאבד לא כתיב אלא סליק אבר. מכל חובין אכני מלכא לא אשתכח דאבד אלא דליק. אבר בפרוי סקרי. חד ולא שראן ביה ברכאן כד נקדמינא. וחד דתתרחיק מיני ביה זוגיס דהוי כנסת ישראל. אשתכח דלדיק אבר יתיר מכלא. ולומנא דאחי כתיב (יג) גילי מאד בת ציון הריעי בת ירושלים הגה מלך יבא לך צדיק וגושע הוא. צדיק ומושיע לא כתיב אלא צדיק וגושע הוא. הוא גושע ודאי. וזה תתמר:

(יד) רבי ייסא פתח על נהרות בבל שם ישבנו גם כנעני בזכרנו את ציון. את ירושלים יבכתי ליה. כהם דכתיב אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני. מהו בזכרנו

בזכרנו את ציון. אלא משל לאדם שהיה לו היכל של כבוד נאה ומפואר. באו נולדים ושרפו אותו. צער של מי הוא. לא של בעל ההיכל. אף כך השכינה שורה בגלות צער של מי הוא. לא של צדיק. ויתכן זה כמו שביארו בהכתוב (ה) הצדיק אבר. אבר ממש (ה) אף כאן בזכרנו את ציון. בזכרנו אותה הצער שלו על היות שלו. זה הצער שלו הוא: (ג) רבי יהודה היה יושב לפני רבי שמעון והיה קורא הכתוב (ג) קול צופף נשאו קול יחרו ירגנו וגו'. קול צופף. מי הם צופף. אלא אלו הם המצפים מתי ירחם הקב"ה לבנות ביתו. נשאו קול. ישאו קול צריך לומר. מהו נשאו קול. אלא כל אדם הבוכה ומרים קולו על חרבן ביתו של הקב"ה זוכה למה שכתוב אחר כך. יחרו ירגנו. חוכה לראותו בישובו בשמחה. ככתוב כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון. בשוב ה' אל ציון צריך לומר. מהו בשוב ה' ציון. אלא בשוב ה' ציון וראי. בוא וראה בשעה שחרבה ירושלים למטה ונכנס ישראל הגלגלה. העלה מלך הקדוש את ציון ומשך אותו אליו. לפי שהשכינה הגלגלה. וכאשר תחזור השכינה למקומה אז ישיב מלך הקדוש את ציון למקומו ההודג אחר באחר. והוא שכתוב בשוב ה' ציון. ואז עתידים ישראל לומר זה אלי ואנוהו. וכתוב זה ה' קינו לו נגילה ונשמחה בישועתו. בישועתו וראי: (ד) א"ר שמעון כתוב (ה) חזה היות עד די כרסון רמיו ועתיק יומין יתיב וגו'. כאשר נחרב בית המקדש שתי כסאות נפלו. שתיים למעלה שתיים למטה. שתיים למעלה. לפי שנתרחקה התחתונה מן העליונה. כסא של יעקב נתרחקה מכסא של דוד [ג] וכסא של דוד נפלה. וש"כ (ו) השליך משמים ארץ. שתי כסאות למטה. ירושלים ואתן בעלי התורה. והכסאות שלמטה הן כרמיון הכסאות שלמעלה. בעלי התורה היינו הכסא של יעקב. ירושלים היינו הכסא של דוד. וע"כ כתוב עד די כרסון רמיו. ולא כתוב כרסאי. תורה. ובוא וראה כאשר אותן צדיקי אמת עמלים בתורה. כל אותן הגבורות של שאר עמים של שאר שרים וכל החילות שלהם נכנעים ואין שולטים בעולם. וישראל נומנים לשלט עזיהם ולהתעלות על כלם. אשרי חלקו מי שעמלו בתורה כראוי. זכאי הוא בעולם הזה וזכאי הוא בעולם הבא:

(ו) רבי אלעזר הלך אצל ר' יוסי בר' שמעון בן לקוניא חותנו. א"ל חותנו אפשר ששמעת מאביך מה שכתוב (ח) עשה ה' אשר זמם בצע אמרתו אשר צוה מימי קדם. א"ל הרי ביאורו החברים בצע אמרתו שקרע אדרת התכלת שלו. אשר צוה מימי קדם. שזאת האדרת צוה עליה מאותן ימים קדמונים העליונים. וכיום שנחרב בית המקדש קרע אותה. לפי שזאת האדרת היא כבורו ותיקונו וקרע אותה. עוד שא"ל. עשה ה' אשר זמם. וכי חשב המלך להרע לבניו טרם שיבואו לחטוא. א"ל משל למלך שהיה לו כלי יקר. ובכז' יום היה מפחד בשבילו שלא ישבר. והיה מסתכל בו ומתקן לו בעיניו. לימים בא בנו והרגנו לו למלך. לקח המלך כלי יקר ההוא

בזכרנו את ציון. לבר נס דהוה ליה היכלא יקרא יאה ושפירא. אהו לסמין ואוקירו ליה. לערל דהאן הוא. לאו דמאריס דהיכלא. אף הכי שכינא בגלותא שריא. לערל דהאן סיא. לאו דלדיק. ואולא הא כמה דאוקמוס דכתיב (ה) הצדיק אבר. אבר ממש (ה) אף סכא בזכרנו את ציון. בזכרנו סהוה לערל דליה על זוגא דליה. ולערל דליה סא: (ג) רבי יוסדס סוס יתיב קמיס דרבי שמעון וסוס קארי כתיב (ג) קול לופף נשאו קול יחרו ירגנו וגו'. קול לופף. מאן אינון לופף. אלא אליו אינון דמלפאן אימתי ירחם קוב"ה למבני ביתיה. נשאו קול. ישאו קול מבני ליה. מהו נשאו קול. אלא כל בר נס דכתיב ואריס קליה על חרבן ביתיה דקוב"ה זכי למאי דכתיב לבתר. יחרו ירגנו. וזכי למחמי ליה בישובא בחדותא. דכתיב כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון. בשוב ה' אל ציון מבני ליה. מסו בשוב ה' ציון. אלא בשוב ה' ציון ודאי. תא חזי בשעתא דאתחריב ירושלים לתתא וכנסת ישראל אתתרת. סליק מלכא קדישא לליון ואנגיד ליה לקבליה. בגין דנכסת ישראל אתתרת. וכד תתסדר כנסת ישראל לאתרת כדן יתיב מלכא קדישא לליון לאתריס לאודוגא חד בחד. ודא סא בשוב ה' ציון. וכדן זמין ישראל למימר זס אלי ואנוסו. וכתיב זס ה' קינו לו נגילה ונשמחה בישועתו. בישועתו ודאי: (ד) א"ר שמעון כתיב (ה) חזס הוית עד די כרסון רמיו ועתיק יומין יתיב וגו'. כד אתחריב צי מקדשא תרי כרסון נפלו. תרי לעילא תרי לתתא. תרי לעילא. בגין דאתתרתית תתא מעללא. כרסאי דיעקב אתתרתית מערסאי דדוד [ג] וכרסאי דדוד נפלת. הס"ד (ו) השליך משמים ארץ. תרי כרסון לתתא. ירושלים ואינון מארי דאורייתא. וכרסון לתתא כנונא דכרסון דלעילא. מאריסון דאורייתא סיינו כרסאי דיעקב. ירושלים סיינו כרסאי דדוד. וע"כ כתיב עד די כרסון רמיו. ולא כרסאי. כרסון גציון נפלו. וכלאו לא נפלו אלא מעלכונא דאורייתא. ותא חזי כד אינון זכאי קשום משדלי בלורייתא. כל אינון תוקפין דשאר עמין דשאר חילין וכל חילין דלהון אתתסיין ולא שלטי בעלמא. וישראל אודון עלייסו לסלקא לון על כלל. זכאס חולקיה מאן דאסתל בלורייתא דקא יאות. זכאס סא בסי עלמא וזכאס סא בעלמא דלתי:

(ו) רבי אלעזר אול לגביס דר' יוסי בר' שמעון בן לקוניא חמוי. א"ל חמוי אפשר דשמעת מאבך. אפי דכתיב (ח) עשה ה' אשר זמם בצע אמרתו אשר צוה מימי קדם. א"ל הא אוקמוס חזריא בצע אמרתו דבזע פורפירא דליה. אשר צוה מימי קדם. דהא פורפירא פקיד עלס מאינון יומי קדמאי עלאי. וזיומא דאתחריב צי מקדשא בוס ליה. בגין דסאי פורפירא איסי יקרא דליה ומיקודא דליה וזע ליה. מו שאל ליה. עשה ה' אשר זמם. וכי מלכא חסיב לאבאשא לבניו עד לא יתון למחסי. א"ל למלכא דסוס ליה מאן יקר. ובכל יומא סוס דחיל עליס דלא יתבר. וסוס מסתכל בוס ומקין ליה בעיניו. ליומין תתא בריס וארגיו ליה למלכא. נפל מלכא סהוה מאן יקר

מראה מקומות (א) ישי' י"ז (ב) כלה נס: (ג) ישי' י"ז (ד) יומי רמב: (ה) דניאל' ו' (ו) איס' כ' (ז) נח סא: (ח) איס' כ'

ההוא ושברו. ושי"כ עשה ה' אשר זמם. כוא וראה מן היום שנבנה בית המקדש היה הקב"ה מסתכל בו והיה חביב עליו מאד. והיה רואה בשביל ישראל שיחטאו ויחרב בית המקדש. וכן ככל זמנא שהיה בא לבית המקדש היה לובש אותה אדרת היראה. לאחר שנרמז העונות שהרגיו לפני המלך קרע לאדרת ההוא ונחרב בית המקדש. ושי"כ עשה ה' אשר זמם בצע אמרתו אשר צוה מימי קדם. שהיו מן ימי קדם בודאי. ואז נראה עצבות לפניו בבתי חרץ בודאי. בכתוב (א) הן אראלם צעקו חוצה. וכתוב (ב) ויקרא ה' צנאות כיום ההוא לבכי ולמספר וגו'. והיינו בזמן הרבן בית המקדש. אבל בזמן אחר. אין שמחה לפני הקב"ה כמו בשעה שנאבדים רשעי העולם ואותן שהרגיו לפניו. ושי"כ (ג) ובאכוד רשעים בנה. וכן בכל דור ודור כשנעשה דין ברשעי העולם שמחה ותשבהה לפני הקב"ה. ואם תשאל הלא למדנו שאין שמחה לפני הקב"ה כשהיו עושה דין ברשעים. אלא כוא וראה כזמן שנעשה דין ברשעים שמחה והשבהה לפניו על שנאכדו מן העולם. וזה רק כאשר הגיע זמן ההוא שהמתין להם ולא חזרו בתשובה. אבל אם נעשה בהם דין מרם שהגיע זמנם שיעדין לא נחמלאה סאתם. כמשי"כ (ד) כי לא שלם עון האמורי עד הנה. או אין שמחה לפניו ורע בעיניו על שנאכדו. ואם תשאל כדוע הוא עושה בהם דין מרם שהגיע זמנם. אלא הם גרמו הרע לעצמם. שהרי הקב"ה לא היה עושה בהם דין מרם שהגיע זמנם אלא בשביל שנועדו יחדו על ישראל להרע להם. ולפיכך עושה בהם דין ומאבדים מן העולם קודם זמנם. וזה הוא שרע בעיניו. ולפיכך הושבע את המצרים כים. והאכיר שונאי ישראל כימי יהושפט וכן כלם. שהרי כשביל ישראל נאכדו קודם זמנם. אבל כאשר נגמר הזמן שהמתין להם ולא חזרו בתשובה. או חרדו ותשבהה לפניו על שנאכדו מן העולם. מלבד בזמן שנחרב בית המקדש. שאע"פ שנגמר זמנם שהרגיו לפניו לא היתה שמחה לפניו. ומן הזמן ההוא לא היתה שמחה למעלה ולמטה:

(ה) רבי יוסי פתח ואמר כה אמר ה' קול כרמה נשמע נהי בכי תמרוצים וגו'. (ו) כה אמר ה' קול כרמה נשמע. כך למדנו שביום ההוא שנחרב בית המקדש למטה. וישראל הלכו בגלות ריחיים על צואריהם וידיהם אסורות לאחור. והשכינה נתגלה מבית המלך ללכת אחריהם. בשעה שירדה אמרה אלך בתחלה ואבכה על מצורי ועל בני ועל בעלי. כאשר ירדה ראתה מקומה שנחרב והרבה דם חסידים נשפך בתוכו. והיכל הקדוש עם הכית נשרף באש. או הרימה קולה ויתגעשו עליהם ותחתונים. והגיע הקול למעלה עד מקום משכן המלך. ויבקש המלך להחזיר העולם לתהו ובהו. עד שירדו כמה המונים וכמה מחנות הגנדה ולא קבלה תנחומין מהם. ושי"כ קול כרמה נשמע נהי בכי תמרוצים רחל מבכה על בניה מאנה להנחם על בניה. שלא קבלה מהם תנחומין. כי איננו לפי שהמלך הקדוש היה עולה למעלה מעלה ולא נמצא אצלם. ושי"כ כי איננו ולא כחבי כי אינם. א"ל רבי חייא מהו רחל מבכה על בניה. א"ל למדתי שהיא השכינה. וזו נקראת אשת יעקב בודאי. שכתוב ויאירב יעקב את רחל. וכתוב ורחל עקרה. וכתוב מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה. ד"א כי איננו. כמה שנאמר יגדל בבית וגו'. איננו

מראה מקומות (א) יסעי' (ב) כס כיכ (ג) משלי י"א (ד) בראשית ע"ט (ה) ויקרא כ: (ו) ירמיה' ל"א

יקר ומכר לים. הס"ד עשה ה' אשר זמם. מה חזי מן יומא דאתבני בי מקדשא סוה קב"ה מסתכל ביה ומציב עליה סני. וסוה דחיל עלייהו דישאל דיחסון וימרב בי מקדשא. וכן ככל זמנא דהוא אחי לגבי בי מקדשא סוה לביס הסוה פורפירא. לבתר דגרמו חובין וארגיו קמי מלכא בוע הסוה פורפירא ותתחבר בי מקדשא. הס"ד עשה ה' אשר זמם בלע אמרתו אשר לזס מימי קדם. דלסיי מימי קדם ודלי. וכדין עליבו קמי בנתי בראי ודלי. כדכתיב (א) סן אראלם לעקו חוצה. וכתיב (ב) ויקרא ה' צנאות כיום ההוא לבכי ולמספר וגו'. והיינו בזמנא דאתחבר בי מקדשא. אבל בזמנא דאתחבר לית חדוס קמי קב"ה כזמנא דאתחברו חייבי עמלא ואינון דלרגיו קמיה. הס"ד (ג) ובאכוד רשעים בנה. וכן בכל דור ודור דעביד דינא בחייבי עמלא דחדוס ותושבהה קמי קב"ה. ואי תימא סא תנין דליה דחדוס קמי קב"ה כד איסו עביד דינא בחייבי. אלא מה חזי בשעתא דאתעביד דינא בחייביא הדון ותושבהה קמיה על דאתחברו מעמלא. וסני מילי כד מסא הסוה זמנא דלוריק לון ולא תאבן לגביס מחובייסו. אבל אי אתעביד צו דינא עד לא מסא ומנייסו דלא אשתלים חובייסו. כד"ל (ד) כי לא שלם עון האמורי עד הנה. כדין לית חדוס קמיה ובליס קמיה על דאתחברו. ואי תימא איסו עד לא מסא ומנייסו אחי עביד צו דינא. אלא אינון גרמיו ביסא לגרמייסו. דסא קב"ה לא עביד צו דינא עד לא מסא ומנייסו אלא בגין דמשתתפי בסדייכו דישאל לאצטאש לון. ובגין כך עביד צו דינא ואוביד לון מעמלא בלא זמנא. וזה הוא דלכאיש קמיה. ובג"כ אקבע מזרתי בימא. ואוביד שאליוסן דישאל בימי יהושפט וכן כלסו. דסא בגיניסון דישאל אתחברו בלא זמנא. אבל כד אשתלים זמנא דלוריק לון ולא תבו. כדין דחדוס ותושבהה קמיה על דאתחברו מעמלא. בר בזמנא דאתחבר בי מקדשא. דלע"צ דלשתלים זמנא דלרגיו דלרגיו קמיה לא סוה דחדוס קמיה. ומסהו זמנא לא סוה דחדוס לעילא ותתא:

(ה) רבי יוסי פתח ואמר כה אמר ה' קול כרמה נשמע נהי בכי תמרוצים וגו'. (ו) כה אמר ה' קול כרמה נשמע. הכי תנין דב"ה יומא דאתחבר בי מקדשא לתתא. וישאל אלו בגלות ריחין על לואריוסן וידיהן מהדקן לאחורא. וכנסת ישראל אתתרכת מביתא דמלכא למיסך דתריסון. בשעתא דנחתת אמרת אריך דקדישא ודככה על מזרתי ועל בני ועל בעלי. כד נחתת חמת אמרתא חריב וכמה דמא דחסידי אחושד בגוויס. וסיכלא קדישא וביתא אחוקד בלשא. כדון ארימת קלא ואתרגיוסו עליא ותתלי. ומסא קלא לעילא עד אמר דמלכא שרי ביה. ובעתא דמלכא לאסדרא עמלא לסכו וצכו. עד דנחתו כחם אוכלוסין ויבסו מסרין כסי בכי תמרוצים רחל מבכה על בניה מאנה להנחם על בניה. דלא קבלה מנייסו תנחומין. כי איננו. בגין דמלכא קדישא סוה סליק לעילא לעילא ולא אשתתב בגוה. הס"ד כי איננו ולא כחבי כי אינם. א"ל רבי חייא מהו רחל מבכה על בניה. א"ל אוליפוטא דסיא כנסת ישראל. וזה אחי דיעקב ודלי. דכתיב ויאירב יעקב את רחל. וכתיב ורחל עקרה. וכתיב מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה. ד"א כי איננו. כמה דאתמר איננו גדול בבית וגו'. איננו

מראה מקומות (א) יסעי' (ב) כס כיכ (ג) משלי י"א (ד) בראשית ע"ט (ה) ויקרא כ: (ו) ירמיה' ל"א

איננו. שהרי נסתלק למעלה ונתרחק מהכל. איננו בזיוג עמה. איננו להתגלות שמו הגדול. א"ר חייא מאיזה מקום ההחיל הגלות. א"ל מביט דמקדש ששם שרתה. ואה"כ סובבה כל ארץ ישראל. ולאחר שיצאה מהארץ עמדה במדבר וישבה שם ג' ימים. הנתינה המונית מחנותיה וישיבותיה מבית המלך. וקראת עליהם איכה ישבה בדר' וגו'. בכה ר' יוסי ואמר לא גלו ישראל מן הארץ ולא נחרב בית המקדש עד שישראל נמצאו כלו חייב לפני המלך. ועד שנגהינו ישראל נמצאו כלו חייב בתהלה. וז"ל (א) עמי מאשריר מהעים ודרך אורחותיך בלעו. שכיון שראשי העם הולכים לחטוא כל העם נמשכים אחריהם. רבי חייא אמר מכאן. שנאמר ואם כל עדת ישראל ישנו. מה הסיבה. מפני ונעלה דבר מעיני הקהל. עיני העם הם הראשים שלהם. שכל העם נמשכים אחריהם :

(ג) למדנו יום אחד היו מהלכים החברים עם רבי שמעון. א"ר שמעון רואה אני אלה העמים כלם עליונים. וישראל תחתונים מכלם. מה הטעם. לפי שהמלך שלח המלכה ממנו והכניס שפחה במקומה. כמש"כ (ג) תחת שלש רגלי ארץ וגו'. תחת עבד כי ימלך וגו'. ושפחה היא תירש גבירתה. איזו שפחה. הוא כתר הזור שהרג הקב"ה בכור שלהם במצרים. שנאמר (ד) עד בכור השפחה אשר אחר הריחים. אחר הריחים ישבה בתהלה. ועכשו שפחה זו תירש גבירתה. בכה רבי שמעון ואמר מלך בלי מלכה לא נקרא מלך. מלך שנדבק בשפחת המלכה איה הוא כבודו. ועתיד קול לבשר להמלכה ולאמר. (ה) גילי מאד בת ציון הריעי בת ירושלם הנה מלכך יבא לך צדיק ונושע הוא. כלומר צדיק הוא נושע. לפי שהיה רוכב עד עתה במקום שאינו שלו במקום זר והניק לו. וע"ז כתוב עני ורוכב על חמור. עני היה מקדוש ורוכב על חמור. כמו שנבאר. אלה הם כהנים התחתונים של עמים עכו"ם. שהרג הקב"ה בכוריהם במצרים. כמו שכתוב וכל בכור בהמה. ודרי נתבאר הענין. כביכול צדיק ונושע הוא. הוא ודאי יותר מכלם. לפי שעד עתה ה' שרה צדיק בלי צדק. ועכשו שידורו ביחד צדיק ונושע הוא. שהרי לא יושב עוד בצד הזר. ולמדנו שזאת השפחה עתידה לשלש בארץ הקדושה שלמטה כמו שהמלכה היתה שולמת בתהלה. שכתוב (ו) צדק ילין בה. ועכשו שפחה תירש גבירתה בכל. ועתיד הקב"ה להחזיר את המלכה למקומה במקדש. ואז של מי תהיה השמחה. היא אומר שמחת המלך ושמחת המלכה. שמחת המלך. לבעבור שישב אל המלכה ויבדל מהשפחה. כמו שאמרנו. ושמחת המלכה. לבעבור שתשוב לאודונו עם המלך. וז"ל גילי מאד בת ציון הריעי בת ירושלם הנה מלכך יבא לך וגו' :

(ז) רבי אבא פתח (ח) כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. עתיד הקב"ה להראות נאולה לבניו. כמו באותן הימים ששלח הקב"ה להוציא את ישראל ממצרים. והראה אותן המכות במצרים שהכה אותם בשביל ישראל. בוא וראה מה בין נאולה העתידה לנאולת מצרים. נאולת מצרים היתה במלך אחד ובמלכות אחת. כאן בכל ממלכות העולם. ואי תבדל הקב"ה בכל העולם וידעו כלם ממשלת הקב"ה. וככלם ילקו במכות גדולות פי שנים. לפי שכלם יסרבו נגד ישראל. ואז תתגלה ממשלת

ליננו. דהא אסתלק לנינא ואתרחיק מכלא. איננו בזיוגא. איננו לאסתכחא שמים רבא. א"ר חייא מן אחר קריא להתגלותא. א"ל מבי מקדשא דתמן קריא. ולבחר אסתחא כל ארעא דישראל. ולבחר דנפקת מן ארעא קתת על מדברא ויתבא תמן ג' יומין. דכרת אוכלסתא משריטא ומתיבתתא מבי מלכא. וקראת עליה איכה ישבה בדר' וגו'. בכה רבי יוסי והמר לא גלו ישראל מארעא ולא אתחרב בי מקדשא עד דישראל כלסו אסתכחו בחיובא קמי מלכא. ועד דדברי עמלא אסתכחו בחיובא בקדמיתא. הס"ד (א) עמי מהשריר מתעים ודרך אורחותיך בלעו. דכיון דרישי עמא אולין בחיובא כל עמא אסתכסון אכשריבו. רבי חייא אמר מ"כא. דכתיב ואם כל עדת ישראל ישנו. במאי הו. בגין ונעלה דבר מעיני הקהל. עיני עמא אינון קרייטו. דכל עמא אסתכסון אכשריטו :

(ג) תאנא יומא חד הוו אולי חזריא עמיא דרבי שמעון. א"ר שמעון חמוינא אלן עמין כלסו עלאי. וישראל תתאי מכלסו. מאי טעמא. בגין דמלכא אשדל מפרוניתא מינא והעיל אהו כהתרה. כד"א (ג) תחת שלש רגלי ארץ וגו'. תחת עבד כי ימלך וגו'. ושפחה היא תירש גבירתה. מאן שפחה. היא כתרא נוכרלא דקשל קב"ה ביכרל דלסון במלריס. דכתיב (ד) עד בכור השפחה אשר אחר הריחים. אחר הריחים הוה יבא בקדמיתא. והסתא היא שפחה תירש גבירתה. בכה רבי שמעון ואמר מלכא בלא מפרוניתא לא אקרי מלכא. מלכא דאסתדק באהו דמפרוניתא (ה) הוה יקרא לדיס. וזמניא קלא לבשרא למפרוניתא ולימא. אן גילי מאד בת ציון הריעי בת ירושלם הנה מלכך יבא לך צדיק ונושע הוא. כלומר צדיק הוא נושע. בגין דהוה רכיב עד הסתא בחרת ללח דליס בחרת נוכרלא ויניק ליס. וע"ז כתיב עני ורוכב על חמור. עני הוה בקדמיתא ורוכב על חמור. כמה דלוקוינא. דל אינון כשרין תתאין דעמין טכוס. דקעיל קב"ה נוכרל דלסון במלריס. כמה דכתיב וכל בכור בהמה. והא אוקוינא מלי. כביכול צדיק ונושע הוא. היא ודאי יתיר מכלא. בגין דעד הסתא שרי צדיק בלא צדק. והסתא ידווגון כהדא לדיק ונושע הוא. דהא לא יתיר יתיר בסטרא אחרא. ותאנא האי שפחה זמניא לשלסא בדרעא קדישא דלתתא כמה דהוה מפרוניתא שלסא בקדמיתא. דכתיב (ו) צדק ילין בה. והסתא שפחה תירש גבירתה בכלא. וזמין קב"ה לאסתדא למפרוניתא לאתרהא בקדמיתא. וכדן דמאן היא חדותא. הוה איהא חדותא דמלכא והדותא דמפרוניתא. חדותא דמלכא. בגין דיתב לס ויתפרס משפחה. כדקא חמוינא. וחדותא דמפרוניתא. בגין דיתבז לאודונו במלכא. הס"ד גילי מאד בת ציון הריעי בת ירושלם הנה מלכך יבא לך וגו' :

(ז) רבי אבא פתח (ח) כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. זמין קב"ה לאחורא פורקנא לבניו. כאינון יומין מלכא קב"ה לאפקא משריטא ממלריס. ואחוי אינון מכתשין במלריא ואלקי לון בגיניסון דישראל. תא חוי מאי בין פורקנא דל לפורקנא דמלריס. פורקנא דמלריס הוה בחד מלכא ובמלכו חדא. כהא בכל מלכין דעמלא. וכדן יתייקר קב"ה בכל עמלא וינדעון כלסו שלסנו דקב"ה. וכלסו ילקון במכתשין עלאין על חד תרין. בגין דיסרבו כלסו בישראל. וכדן יתגלי סולטניס

שולשית דקב"ה. דכתיב והיה ה' למלך על כל הארץ. וכדון כליו יתגדבון בזה בישראל לקב"ה. ה"ד (ה) והביאו את כל אחיהם מנחה לה' וגו'. ואז יקמו האבות בשמחה לראות גאולתן של בניו במקדש. ושי"ב כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. אמרן כן יהי רצון במהרה בימינו:

(ג) **הבו** לכם אנשים חכמים ונבונים וגו'. א"ר יוסי תא חזי בשעתא דאמר קב"ה למשה הבו לכם אנשים חכמים ונבונים. אשנה בכל ישראל ולא אשנה בנבונים. ה"ד ואקח את ראשי שבטים אנשים חכמים וידעים. ואילו נביים לא כתיב. ואי תימא דכדון איזו דרגא עלאה מחכס. הכי הוא ודאי. ומאי בין ה' לה'. חכס הא אוקמוס דאפילו תלמיד המכחיס לרבי: אקרי חכס. חכס דידע לגרמיה כל מאי דאלטרין. כדון כחס דרגין אית ביה דאסתכל בכלא וידע בדיליה ובחמריין. וסימך (ג) וידע לזקק נפש ביהמו. חכס בלל ולא באתר אחר. כדכתיב וכל חכס לב בכם יבאו ויעשו. בגין דקיימא בלל. ובגין לעילא ותתא אסתכל בדיליה ובחמריין:

(ד) **לא** תכירו פנים במשפט. פתח ר' יוסי ואמר (ה) ועז מלך משפט אהב אתה כוננת מישרים וגו'. ועז מלך משפט אהב. דא קב"ה. עז מלך. תוקפא דאתתקף קב"ה לאו איזו אלל במשפט. דא משפט אסתקף ארעא. כד"א (ו) מלך במשפט יעמיד ארץ. ובגין כך ועז מלך משפט אהב. ולא אתתקנת כנסת ישראל אלל במשפט (ג) בגין דמתין אתונת וכל ברכאן דנשאל מתמן נשאל. ובגין כך ועז מלך משפט אהב. כל תאיבו וכל רחמו דיליה לקביל נשפט. אתה כוננת מישרים. רזא דתמין כדכדון לתתא דאיוני תקונא וישובא דעלמא (ז) והא אתמר:

(י) **ובמדבר** אשר ראית אשר נשאלך ה' אלהיך וגו'. א"ר נהוראי סבא כתיב אשר ראית. אלא מבעי ליה. ובמדבר אשר נשאלך. מכו אשר ראית. אלא קב"ה דבר לון לישראל במדבר תקיף. כמה דכתיב (ה) נחש שרף ועקרב וגו'. במדבר דאזיו תקיף משאר מדברין דעלמא. מאי ענינא. בגין דהיהא שעתא דנפקו ישראל ממלכים ואשתליוו לסימ רצבן אתתקף מלכותא קדישא ואסתליק על כלל וסיסרד אתגהיר. וכדון אתתקף מלכו חייבא ססרד אתר. ואפיק לון קב"ה למיך במדבר תקיף דאזיו אתר ושלטו דסמאל חייבא. דאזיו דיליה ממס. בגין למדרא תוקפים וחיליה. לכתתא רישיה לכתתא לים ולאכסיה ליה דלא יסלק. ואלמלא דחאבו ישראל בעא קב"ה לאעברא לים מעלמא. ועיד לעבר לון בלחמסתיס ועדבוס וחיליה ממס. כיון דחאבו בכמס ומיין כשיך לון חיל. וכדון אתקיים סול יסופך ראש וגו'. דישראל מכו רישיה בקדמיותא. וכיון דלא ידעי לאסתמרא מניי לבתר איזו מחא לון בצמחיותא ונפלו כלסו במדברא. ואתקיים ואתם תשובו עדי (ה) וארבעין סני לקו מינה לקביל ארבעים מלקות של בית דין. וע"כ כתיב אשר

ממשלת הקב"ה. ככתוב והיה ה' למלך על כל הארץ. ואז כלם יגדבו בהם בישראל להקב"ה. ושי"ב (ה) והביאו את כל אחיהם מנחה לה' וגו'. ואז יקמו האבות בשמחה לראות גאולתן של בניו במקדש. ושי"ב כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. אמרן כן יהי רצון במהרה בימינו:

(ג) **הבו** לכם אנשים חכמים ונבונים וגו'. א"ר יוסי תא וראה כשעה שאמר הקב"ה למשה הבו לכם אנשים חכמים ונבונים. היה מבקש בכל ישראל ולא מצא נבונים. ושי"ב ואקח את ראשי שבטים אנשים חכמים וידעים. ואילו נבונים לא כתוב. וכשתרצה לומר שנבון הוא מדרגה עליונה מחכס. כך הוא בודאי. ומה בין זה לזה. חכס הרי ביארו שאפילו תלמיד המכחיס את רבו נקרא חכס. חכס שיוודע בפני מה שנצרך. נבון כמה מדרגות יש בו שסתכל בכל וידע בענינים שלו וכשל אחרים. וסימך (ג) וידע צדק נפש בהמתו. חכס בלב ולא במקום אחר. ככתוב וכל חכס לב בכם יבאו ויעשו. לפי שהחכמה עומדת בלב. ובגין למעלה ולמטה סתכל בשלו ובשל אחרים:

(ד) **לא** תכירו פנים במשפט. פתח ר' יוסי ואמר (ה) ועז מלך משפט אהב אתה כוננת מישרים וגו'. ועז מלך משפט אהב. זה הקב"ה. עז מלך. העז והגבורה של הקב"ה אין הוא אלא במשפט. שהרי במשפט מתקיימת הארץ. כמשי"ב (ו) מלך במשפט יעמיד ארץ. ולפיכך ועז מלך משפט אהב. ולא מתתקנת כנסת ישראל אלא כמשפט (ג) לפי שמשפט ניוונת וכל הברכות שמקבלת משם היא מקבלת. ולפיכך ועז מלך משפט אהב. כל ההשתוקקת וכל האהבה שלה לגדל המשפט. אתה כוננת מישרים. זה המדד של שני הכרובים למטה שהן התקון והישוב של העולם (ז) וזה נתבאר:

(י) **ובמדבר** אשר ראית אשר נשאלך ה' אלהיך וגו'. א"ר נהוראי הזקן מקרא הזה כך היה צריך לומר. ובמדבר אשר נשאלך. מהו אשר ראית. אלא שהקב"ה שהג את ישראל במדבר תקיף. כמו שכתוב (ה) נחש שרף ועקרב וגו'. מדבר שהוא תקיף משאר המדבריות שבעולם. מה המעם. לפי שבאותה שעה שיצאו ישראל ממצרים ונשתלמו לששים רבוא נתחזקה מלכות הקדושה ונתעלתה על הכל והשכינה נוארה. ואז נכפפה מלכות הרשעה צד הטומאה. והוציאם הקב"ה ללכת במדבר התקף שהוא המקום והמטלה של סמאל הרשע. שהוא שלו משם. כדי לשבר גבורתו וכונו. לרצץ את ראשו להורידו ולהכניע אותו שלא ישלט. ואלמלא שהטאו ישראל בקש הקב"ה להעבירו מן העולם. וע"כ העבירם בנחלתו וגורלו וחלקו במקום. כיון שהטאו ישראל נשכם הנחש כמה פעמים. ואז נתקיים הוא יסופך ראש וגו'. שישראל הכו לראשו בתחלה. וכיון שלא ידעו להשמר ממנו אחר כך הכה הוא להם לבסוף וגפלו כלם במדבר. ונתקיים ואתה תשובו עדי (ה) וארבעים שנה נלקו ממנו כנגד ארבעים מלקות של בית דין. וע"כ ככתוב אשר

מראה במקומות (ט) ישי"ב (ט) ויקח ר' (ג) משי"ב (ד) ויחי ר' (ה) תלים (ז) (ז) מפלי כ"ס (ז) תלה קמ" (ח) דברים ח'

זו הזהר

(ג) משפט רבאן היינו התפארת מרת הרחמים כולל של עלמא דרכורא: (ז) רוא רשני הברובים הם שני סלאכים הגדולים והגוראים במטמורין וסנדרלפון שלעטים השכינה סתובשת בהם לצורך הנהגת ישוב העולם: (ח) לה"ו ידע ראש ועקב בפשטות תחלה וסוף:

אשר ראית. בעיניהם היו רואים לאותו שר המדבר שהולך אסור לפניו. והם לקחו נחלתו וגורלו. מניין. שנאמר או נבחרו אלופי אורם. ואילו הם נחש שרף ועקרב. ועוד שאין דברי תורה מתישבים אלא במדבר. שאין אור אלא זה שיוצא מתוך החשך. שכאשר נכנס צד הרע נתעלה הקב"ה למעלה ונתכבד בכבודו. ואין עבודה חשובה לפני הקב"ה כזו הנעשית מתוך חשבות. ואין טוב כזה שיוצא מתוך הרע. וכאשר נכנס אדם בדרך רע ועובד אותו. אז נתעלה הקב"ה בכבודו. וע"כ שלמות הכל טוב ורע יחד מתעלה ולהתחבר אח"כ בהטוב. שאין טוב כזה שיוצא מתוך הרע. ובטוב הזה נתעלה בכבודו. וזו היא עבודה שלמה :

(6) וזולתי כלב בן יפנה הוא יראנה ולו אתן את הארץ אשר דרך בה וגו'. א"ר חייא כלב שנפטר על מאותן המרגלים ובא הוא בלבדו לחברון להשתטח על קברי האבות. וחברון נתנה לו חלק נחלה להתחזק בה. כמו שאומר הכתוב ולו אתן את הארץ אשר דרך בה. ומפני מה נתנו לו חברון. אם בשביל שנשתטח על קברי האבות להנצל מאותה העצה של המרגלים. לא. אלא סוד הדבר שמעתי. כדמיון זה כתוב (3) וישאל דוד בה' לאמר האעלה באחת ערי יהודה. ויאמר ה' אציו עלה. ויאמר דוד אנה אעלה. ויאמר הברונה. כאשר יש לעיין. כיון שכבר מת שאול. דוד עוד בימי שאול נמשח לקבל המלוכה. ואחר שמת שאול מפני מה לא המליכו לדוד ולא קבל המלוכה על כל ישראל. אלא שבא לחברון וקבל המלוכה על יהודה בלבד שבע שנים. ונתעכב שם כל אותן שבע שנים. ולאחר שמת איש בושת קבל המלוכה על כל ישראל בירושלים. אלא הכל הוא סוד לפני הקב"ה. בוא וראה מלכות הקדושה לא קבלה מלכות שלמה עד שנתחברת עם האבות (1) וכאשר נתחברת עמהם נבנית בבנין שלם מעולם העליון (2) ועולם העליון נקרא שבע שנים. לפי שכולן נגשרות בו. וסימך (3) ויבנהו שבע שנים. ולא כתוב ויבנהו בשבע שנים. אלא שבע שנים זה עולם העליון. כמו שאמר כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ. ולא כתוב בששת ימים. מי הן ששת ימים. זו מדת אברהם (4) שכתוב אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. באברהם. ואברהם ששת ימים נקרא ובו שהוא ששת ימים נבנה העולם (5) וכדמיון זה הוא ויבנהו שבע שנים. ובוא וראה דוד בקש להבנות במלכות שלמה למטה כדמיון שלמעלה. ולא נבנה עד שבא ונתחבר בהאבות. ועמד שבע שנים להבנות בתוכם. לאחר שבע שנים נבנה בכל ועממם מלכותו אשר לא תבטל לעולם. ולפיא זה שהיה נצב בחברון להתחבר במקומו לא היתה נבנית מלכותו להתמשך כראוי. וכדמיון הזה כלל האירה בו רוח חכמה ובא לחברון להתחבר בהאבות. ולמקומו הלך. ואח"כ זה היה מקומו ונחלתו :

(7) ויאמר ה' אלי אל תצר את מואב וגו'. וכתוב וקרבת מול בני עמון אל תצרם וגו'. א"ר אלעזר הרי ביארו שבשביל רות המואביה ונעמה העמונית

אשר ראית. בעיניהם היו רואים להסור מארץ מדברא דאזיל כפיט קמיין. ונעלי חסכתים ועדבים. מנן. דכפיז לא נכסלו אלופי אדום. ואלוין אינו נחש שרף ועקרב. וזו דלא מתישבן מלי דאורייתא אלא במדברא. דליט כסורא אלא הסור דנסיק מנו חסוכא. דכד תתכפיל סגרא דא חתלק קב"ה לעילא ותמיקר ביקרים. ולית פולחנא דקב"ה אלא מנו חסוכא. ולית טובא אלא מנו בישא. וכד על בר נס בלורא בישא וסביק ליה. כדון חתלק קב"ה ביקרים. וע"ד שליו דכלא טוב ורע כחדא ולאסתלקא לבתר בעז. ולית טוב אלא סלי דנסיק מנו בישא. ובסלי טוב חתלק יקרים. וזא ליט פולחנא שלים :

(6) וזולתי כלב בן יפנה הוא יראנה ולו אתן את הארץ אשר דרך בה וגו'. א"ר חייא כלב דתתפרס מאינון מאלוין ותתא ליטו בלחודיו לחברון להשתטח על קברי אבהו. וחברון תמסיב ליה חולק חסוכא לאתקפא בה. כמא דתא אמר ולו אתן את הארץ אשר דרך בה. ותמלי יסיב ליה חברון. אי בנין דאשתמח בקברי אבהו לאשתובא מסיחא עיטא דלסון. לא. אלא רזא דמלס שמענא. כגונא דא כתיב (3) וישאל דוד בה' לאמר האעלה באחת ערי יהודה. ויאמר ה' אציו עלה. ויאמר דוד אנה אעלה. ויאמר הברונס. כמא ליט לאשתכלא. כיון דסא מית שאול. דוד ביומיו דשאלו אתמחא לקבלא מלכו. כיון דמית שאול אמאי לא המליכו ליה לדוד ולא קביל מלכו על כל ישראל. ותתא לחברון ומלכו קביל על יהודה בלחודיו שבע שנים. ותתעכב תמן כל הני שבע שנים. ולבחר דמית ליט בוסת קביל מלכו על כל ישראל בירושלים. אלא כלל סוד רזא קמי קב"ה. תא חיי מלכותא קדישא לא קביל מלכו שלימחא עד לאשתכלא בלכסן (1) וכד תתחברא בסו תתבני בבנינא שליו מעלמא עלאה (2) ועלמא עלאה אקרי שבע שנים. בנין דכלכו ביה. וסימך (3) ויבנהו שבע שנים. ולא כתיב ויבנהו בשבע שנים. אלא שבע שנים דא עלמא עלאה. כמא דתא אמר כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ. ולא כתיב בששת ימים. מנן ששת ימים. דא אברהם (4) דכתיב אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. באברהם. ואברהם ששת ימים נקרא וזיט דליט ששת ימים תתבני עלמא (5) וכמאי גונא ויבנהו שבע שנים. ותתא חיי דוד דעא לאתבנהא במלכו שלימחא לתתא כגונא דלעילא. ולא תתבני עד דתתא לאתחבר בלכסן. וקליט שבע שנים לאתבנהא בגווייט. לבתר שבע שנים אהסי כלל ותתמשך מלכותם דיי לא תעדי לעלמין. ואי כלל דתתעמד בחברון לאתחברא בדוכתים לא תתבני מלכותם לאתמשכא כדקא יאז. ובסלי גונא כלל אהסיק ביה רוחא דחכמתא ותתא לחברון לאתחברא בלכסן. ולדוכתים אילי. ולבחר דוכתים סוד וירית ליה :

(7) ויאמר ה' אלי אל תצר את מואב וגו'. וכתוב וקרבת מול בני עמון אל תצרם וגו'. א"ר אלעזר סא אוקמוס דבנין רות המואבית ונעמה העמונית

דסוד

מראה מקומות (6) וזולתי כלב בן יפנה הוא יראנה ולו אתן את הארץ אשר דרך בה וגו'.

זו הזהר

(1) פ"י בחסידות חסר נבחרת תפארת שחן שורש אברהם יצחק יעקב : (2) חיינו עולם הניבנה בבח שפע חכמה שנשפך בה כי הן תרין רעין דלא תתפרשין. ועולם הניבנה נקרא שבע שנים כי בינה כוללת חמש ספירות שתחתיה עד המלכות. והמלכות יסודה מופתה בידיע דבא יסר ברתא : (3) וזו מדת חסד שנקרא ששת ימים כי הוא כולל חמש ספירות עד המלכות : (4) וכן בדתביב עולם חסד יבנה :

דשו וזמין לנפקא מיניו. סא לעזרס סתם מסס דסות מחדין. ויפרו ובגיו דנפסו מחדין. דשו כלס זכאי קסוס. על סתם כמס וכמס. וסו מסס דרביס לים במדון ואחר לים קב"ה נקום נקמת בני ישראל מאת הסמדינים. אם כן משוא פנים יש ברבר. כי יותר היו ראויים בני מדון להנצל מן מואב. א"ר שמעון אין דומה מי שתמיד ללקום תאנים למי שכבר לקם אותם. א"ל ר' אלעזר אע"פ שכבר לקם אותם שבת הוא זה. א"ר מי שעדיין לא לקם התאנים הוא נוסר התאנה תמיד שלא יהיה בה פגם. בשביל התאנים שעתידיה לגדל. ביוק שלקט התאנים עוב התאנה ואינו נוסר לה עוד. כך מואב ועמון שהיו עתידים לגדל אותן התאנים נסר הקב"ה אותם. שכתוב אל תצר את מואב וגו'. וכתוב וקרבת מול בני עמון אל תצרים וגו'. מדון שכבר נתנה התאנים ולקטו אותם כתוב צרור את הסמדינים. שהרי מבאן ולהלאה תאנה זו אינה עתידה לגדל פירות. ולפיכך היא ראויה ליקוד אש. ה) פתח ע"ס ההוא ואמר. ויאמר ה' אלי אל תצר את מואב וגו'. ויאמר ה' אלי. וכי עד עתה איני יודע שעם משה היה מרבר הקב"ה ולא עם אחר. אלי זמנה וז אינה עתידה לגדל פירות. ולפיכך היא ראויה אכ"ל לא לאחר. לרוד לא פקד כן. לפיכך כתוב אלי. אל תצר את מואב. אפילו לנבול קפין שלהם. שהרי מהם יצא מי שיתן נקמות לישראל ויגנים נקמתם. הלא זה דוד שבא מרות המואביה. ואל תהרר במ מלחמה. כל זה נצטוו משה. אבל לאחר מותו. יאפשר תאמר שגם ליהושע ולאוותן הוקנים שהאריכו ימיב אחריו מותר. לא כן. לפי שכלם מבית דינו של משה היו. ומה שנאמר למשה נאסר גם להם. ועוד שעדיין לא יצאו מהם אותן מרגליות טובות. שהרי בימי השופטים. לרדורו שהיתה בתו של עננן מלך מואב. עננן מת. שהרגו אהרן ובגמנה מלך אחר. ובתו הוות נשארה והיתה בבית אומן ובשרי מואב. כיון שבא משה אלימלך לקחה עבור בנו. ואפשר תאמר שגניירי אלימלך שם. לא. אלא כי דרבי מנהגי הבית ומאכל ומשתה למדו מהם. ומתי נתגייירה. אחר כך כשהלכה עם נעמי. או אמרה עמך עמי ואליהך אליה. נעמה מבני עמון בימי דוד גזירה. או שרה רוח הקודש על דוד ואמר לו. דוד כאשר מדותי כל העולם והפלתי גזירות נעשו ישראל חבל נחלת. ואתה תזכור מה שעשה מואב בחבל נחלתי. מה כתוב במואב ג) ויסדרם בחבל. באותו החבל נחלת ה'. כל אותן שהיו מזרע ההוא אותו החבל נאחו בהם. וכתוב מלא החבל. מהו מלא החבל. אלא זה הוא שכתוב בו מלא כל הארץ כבודו. הוא היה אומר זה הוא להחיות זה הוא ליהרג. ואותו החבל נאחו באותן הראויים ליהרג. לפיכך אחז בחבל ופשט עליהם החבל בשביל מה שעשו באותו החבל נחלת ה'. ונרענו הכרית במדון כל ידע ההוא. שלא השאיר מהם סכך. אותן שצדדו לישראל בעצה רעה או בענין אחר. ולכל הצוררים לישראל הקב"ה נוסר להם שנתה ונוטל מהם נקמות. אבל אם עתידים שיצא מהם טוב לעולם הוא מאריך רגזו ואפו נקמה ודין מהם. א"ר אעזר כך הוא בודאי זה הוא ברור הדבר :

ג) רפאים יחשבו אף הם כענקים. א"ר חייא שלשה שמות נקראים. נפילים. ענקים. רפאים. וכלם מראה מקומות ול כלם קל. ב) שמואל ב' ח' ג) שלם קס :

ג) רפאים יחשבו אף הם כענקים. א"ר חייא חלת שמסן אקרון. נפילים. ענקים. רפאים. וכלם :

וכלם האריכו ימים. נפילים נקראו לראשונה. אח"כ כאשר נתחברו בבנות האנשים והולידו מהם נקראו ענקים. ואח"כ כשהיו הולכים ומשומטים בזה העולם ונעשו רפים מאותו שלמעלה נקראו רפאים. א"ר יהודה ורמי כתוב (א) הרפאים יחוללו. וכתוב רפאים יחשבו אף הם כענקים (ב) א"ל כך הוא. לפי שהענקים באו מצד המלאכים ומצד האנשים ונתיאשו להיות בארץ. כרמיון זה הרפאים. וכן הענקים נולדו והאריכו ימים. וכאשר נחלשו נחלש חצי הגוף וחצי השני ה' חזק. כיון שחצי הגוף מת היו דוקחים עשב מעשבי הארסיים והשליכו לפיהם ומתו. ולפי שהם מבקשים להרוג את עצמם נקראים רפאים. א"ר יצחק השליכו עצמם בים הגדול וגמבעים ומתים. וש"כ הרפאים יחוללו מתחת מים ושוכניהם :

(ג) **וקרבת מול בני עמון אל תצרים ואל תתגר בם וגו'.** א"ר אבא כתוב ויאמר ה' אלי אל תצר את מואב ואל תתגר בם מלחמה. וכתוב וקרבת מול בני עמון אל תצרים ואל תתגר בם. דבר זה כדבר זה ואין הברל בין זה לזה אלא נראה ששקולים היו. ולמדנו שכאשר היו קרבים אצל בני מואב היו ישראל נרתאים אצלם בכל כלי מלחמה כאילו רוצים להתגר בהם. ואצל בני עמון היו ישראל מתעטפים במליתיהם ולא היו נראה בהם כלי מלחמה כלל. והלא מן המקראות משמע שהיו שקולים זה כזה. א"ר אלעזר רמי כך הוא. ולמדנו שזו שהיתה חצופה ואמרה מואב. שנאמר ותקרא את שמו מואב. היו ישראל נרתאים בעות אצלם. כמו שהיא היתה חצופה שאמרה מואב. מאב היה בן הזה. אבל הצעירה שאמרה בן עמי והעלימה דרכה. היו ישראל מעלימים דרכם אצלם שהיו מעוטפים בעטוף של מלית. ונתראו לפניהם באחים ממש. זה נבאר :

(ד) **לא תיראום כי ה' אלהיכם הוא הנלחם לכם.** רבי אבא פתח (ד) מי זה בא מאדום חמוץ בנדים מבצרה זה הדרור בלבושו צעה ברוב כחו אני מדבר בצדקה רב להושיע. מי זה בא מאדום. עתיד הקב"ה לכבוש בגדי נקמה על אדום. שהחריבו ביתו ושרפו את היכלו והגלו לכנעת ישראל בין האומות. ויעשה בהם נקמת עולם עד שיהיו נמצאים כל ההרים מן הרי העולם מלאים הרוגי העמים. ויתקצצו כל עופות השמים עליהם. וכל חית השרה יזנו מהם י"ב חודש. ועופות השמים שבע שנים. עד שלא תוכל הארץ נשוא באשם. וזה שכתוב (ה) כי זבח לה' בבצרה וסבה גדול בארץ אדום. עד שאותן הבגדים שלו ותנאלו. וש"כ (ו) וכל מלבושי אנאלתי. חמוץ בגדים מבצרה. לפי שממנה יצאו מחנות העולם לצור על ירושלים. והם התחילו לשרוף את ההיכל. ובני אדום היו מהרסים החומות ועקרו אבני היסוד. וש"כ (ז) וזכור ה' לבני אדום את יום ירושלים האומרים ערו ערו עד היסוד בה. זה הדרור בלבושו. באותן בגדי נקמה שעתיד לבשו. צועה ברוב כחו. מהו צועה. משבר. כמו שכתוב (ח) עמים תחתיד יפלו וגו'. אמרו ישראל לישעיהו מי הוא זה שיעשה כל כך. פתח ואמר אני מדבר בצדקה

וכלם אורכי יומי. נפילין אקרן בקדמיתה. לבתר כד אחתכרו צבנת בני נשא ואולידו מנייטו אקרן ענקים. לבתר דהו אולין ושטאן צהאי עלמא ומתפרסין מהסוא ללעילא אקרן רפאים. א"ר יסודס וסא כתיב (א) הרפאים יחוללו. וכתיב רפאים יחשבו אף הם כענקים (ב) א"ל הכי הוא. בנין דענקים אתו מהאי סגרא ומהאי סגרא ואתאשו יתיר צארעא. כגונא דא רפאים. ומנייטו נפקי וסו אורכי יומי. וכד מתחלטי אתחלס פלגות גופא ופלגות קאים. כיון דפלגות גופא סוס מית סו נסבי עשבא מעשבי צרא ושדיין לפומייטו ומיתו. ובנין דלוינו בעלן לקצלא גרמייטו אקרן רפאים. א"ר יצחק שדיין גרמייטו צימא צרא וטבען ומתין. סה"ד הרפאים יחוללו מתחת מים ושוכניהם :

(ג) **וקרבת מול בני עמון אל תלרס ואל תתגר בם וגו'.** א"ר אבא כתיב ויאמר ה' אלי אל תלר את מואב ואל תתגר בם מלחמה. וכתיב וקרבת מול בני עמון אל תלרס ואל תתגר בם. מלה דא ככלת דא ולית ספרס בין דא לדא אלא אחזוי דשקולי סו. ותנין כד סו מקרבי לגבי בני מואב סו ישראל אחמוין לגבייטו בכל מלני קרצא קרצא כדבעו אפגרא צסו. ולגבי בני עמון סו ישראל מתעטפי בעטפייטו ולא אחמוי מאלא קרצא כלל. וסא קרלי מוכסן דסו בשקולי דא צרא. א"ר אלעזר ודאי הכי הוא. ותנין דדא דסות תליפא ואמרת מואב. דכתיב ותקרא את שמו מואב. אחמוי ישראל תליפו לגבייטו. כמה דאחי סות תליפא דאמרת מואב. מאב סוס צרא דא. אבל ופירתא דאמרת בן עמי וסליפת ארחסא. ישראל סו מכסיין ארחייטו לגבייטו מעטפי עטפוא צסליפ. ואחמוי קמייטו כאחין ממש. וסא לוקמוס :

(ג) **לא תיראום כי ה' אלהיכם הוא הנלחם לכם.** רבי אבא פתח (ד) מי זה בא מאדום חמוץ בנדים מבצרה זה הדרור בלבושו צעה ברוב כחו אני מדבר בצדקה רב להושיע. מי זה בא מאדום. עתיד הקב"ה לכבוש בגדי נקמה על אדום. שהחריבו ביתו ושרפו את היכלו והגלו לכנעת ישראל בין האומות. ויעשה בהם נקמת עולם עד שיהיו נמצאים כל ההרים מן הרי העולם מלאים הרוגי העמים. ויתקצצו כל עופות השמים עליהם. וכל חית השרה יזנו מהם י"ב חודש. ועופות השמים שבע שנים. עד שלא תוכל הארץ נשוא באשם. וזה שכתוב (ה) כי זבח לה' בבצרה וסבה גדול בארץ אדום. עד שאותן הבגדים שלו ותנאלו. וש"כ (ו) וכל מלבושי אנאלתי. חמוץ בגדים מבצרה. לפי שממנה יצאו מחנות העולם לצור על ירושלים. והם התחילו לשרוף את ההיכל. ובני אדום היו מהרסים החומות ועקרו אבני היסוד. וש"כ (ז) וזכור ה' לבני אדום את יום ירושלים האומרים ערו ערו עד היסוד בה. זה הדרור בלבושו. באותן בגדי נקמה שעתיד לבשו. צועה ברוב כחו. מהו צועה. משבר. כמו שכתוב (ח) עמים תחתיד יפלו וגו'. אמרו ישראל לישעיהו מי הוא זה שיעשה כל כך. פתח ואמר אני מדבר בצדקה

מראה מקומות (א) איוב כ"ז (ב) בלק קסא. (ג) אמר פס. (ד) יסעי' ס"ג (ה) שס ל"ד (ו) שס ס"ג (ז) חלים קל"ז (ח) שס מ"ס

זיו הזהר

[ז] מכתבים הרפאים יחוללו שהוא מלשון הולדה משמע שאין הם הענקים. כי לפי דברי רבי חייא ויזהר חיליל הענקים יחוללו. וכן גם משפט הב' משמע שהרפאים והענקים ב' מינים הם. ומתוך שבאמת הכל מין אחד אלא שהרפאים נולדו מן הענקים :

בצדקה רב להושיע. זה שהוא רב להושיע. זה שכתוב בו
(א) אוהב צדקה ומשפט. הוא צדקה ממש והוא רב להושיע.
וכל כך קמה. לפי שגורמו לבגרות ישראל להיות שוכבת
לעפר בגלות וליפול לארץ. כמו שכתוב (ב) נפלה לא
חוסף קום בתולת ישראל. ולפיכך ילבש הקב"ה בגדי
נקמה עליהם לטמא אותם בהרבה הרגים. ככתוב וכל
מלבושי אנאתי.. אותן בגדי נקמה שעתידים להתנאל
בין אותן המחנות. לפי שכנסת ישראל שוכבת לעפר והוא
ירצה להקיסה. וז"ל (ג) קומי אורי כי בא אורך. וכתוב
(ד) ביום ההוא אקים את סכת דוד הנפלת וגו'. בדרך
ה' לעולם אמן ואמן:

בצדקה רב להושיע. זה שהוא רב להושיע. זה שכתוב בו
(א) אוהב צדקה ומשפט. הוא צדקה ממש והוא רב להושיע.
וכל כך קמה. לפי שגורמו לבגרות ישראל להיות שוכבת
לעפר בגלות וליפול לארץ. כמו שכתוב (ב) נפלה לא
חוסף קום בתולת ישראל. ולפיכך ילבש הקב"ה בגדי
נקמה עליהם לטמא אותם בהרבה הרגים. ככתוב וכל
מלבושי אנאתי.. אותן בגדי נקמה שעתידים להתנאל
בין אותן המחנות. לפי שכנסת ישראל שוכבת לעפר והוא
ירצה להקיסה. וז"ל (ג) קומי אורי כי בא אורך. וכתוב
(ד) ביום ההוא אקים את סכת דוד הנפלת וגו'. בדרך
ה' לעולם אמן ואמן:

פרשת ואתחנן

(ה) ואתחנן אל ה' בעת הסוף לאמר. אדני אלוקים
אלהים החליות להראות את עבדך וגו'. רבי
יוסי פתח (ו) ויסב חוקיהו פניו אל הקיר ויתפלל אל ה'.
בוא וראה כמה הוא חזק כח התורה. וכמה היא עליונה
על הכל. שכל מי שעמלו כתורה אינו מפחד מעליונים
ותחתונים. ואינו מפחד ממקרים רעים שבעולם. לפי שהוא
מחובר בעץ החיים ואוכל ממנו בכל יום. שהרי התורה
תלמד לו לאדם ללכת בדרך אמת. מלמדת לו עצה ארץ
ישוב לפני רבנו. ואפילו נגזר עליו מיתה הכל מתבטל
ונסתלק ממנו ואינה שורה עליו. וע"כ נצרך לעסוק
בתורה יומם ולילה ואף יסור ממנה. וז"ל (ז) והנית בו
יומם ולילה. ואם תסיר ממנו התורה או שהוא נפרש ממנה.
כאלו נפרש מן החיים. בוא וראה עצה טובה לאדם
כשהוא עולה בלילה על מטהו. צריך לקבל עליו עול
מלכות נשים כלב שלם. ולהקדים להפקיד אצל הקב"ה
פקדון נפשו.. כאשר תעורר רוח צפון בחצות הלילה שאז
הכרוז יבא. והקב"ה בא לנן העדן להשעשע עם רוחות
הצדיקים. או רוב בני העולם נתעוררים בשעה ההיא. והרי
פקדון של כלם חוזר עליהם. אותן בני היכל העליון
עומדים במעמדם. נתעוררים ועוסקים בתשובות התורה.
ומתבקשים בשכינה הקדושה עד שיאיר היום. כאשר מאיר
הבקר הוא וכל בני היכל באים אצל מלך הקדוש. והם
נקראים בני המלך והמלכה. כאשר מאיר הבקר נצרך
לנקות עצמו בכל. ולחגור כלי מלחמתו לעסוק בעבודה
לפני המלך הקדוש. שהרי בלילה היה עוסק בעבודת השכינה.
ועכשו יבא עם השכינה לזונה עם המלך. כשוא לבית
הכנסת מטהר עצמו באמירת הקרבנות. ומשבח בתשובות
ש' דוד המלך משובש עם תפילין בידו ובראשו וציצית
במלתו. ואמר תהלה לדוד ומתפלל תפלת שמע לפני
רבנו. בתפלת שמע נצרך לעמוד כרמיון מלאכים העליונים
להתחבר עמהם. שהם נקראים עומדים. ככתוב (ח) ונתתי
לך מהלכים בין העומדים האלה. ולכוון מחשבתו לפני
רבנו ויתבע הצטרכותו. בוא וראה בשעה שהארץ יקום
בחצות הלילה ממטתו לעסוק בתורה. הכרוז קורא עליו
ואומר (ט) הנה ברכו את ה' כל עבדי ה' העומדים בבית
ה' בלילות. ועתה כאשר הוא עומד בתפלה לפני רבנו.

(ה) ואתחנן אל ה' בעת הסוף לאמר. אדני אלוקים
אלהים החליות להראות את עבדך וגו'. רבי
יוסי פתח (ו) ויסב חוקיהו פניו אל הקיר ויתפלל אל ה'.
בוא וראה כמה הוא חזק כח התורה. וכמה היא עליונה
על הכל. שכל מי שעמלו כתורה אינו מפחד מעליונים
ותחתונים. ואינו מפחד ממקרים רעים שבעולם. לפי שהוא
מחובר בעץ החיים ואוכל ממנו בכל יום. שהרי התורה
תלמד לו לאדם ללכת בדרך אמת. מלמדת לו עצה ארץ
ישוב לפני רבנו. ואפילו נגזר עליו מיתה הכל מתבטל
ונסתלק ממנו ואינה שורה עליו. וע"כ נצרך לעסוק
בתורה יומם ולילה ואף יסור ממנה. וז"ל (ז) והנית בו
יומם ולילה. ואם תסיר ממנו התורה או שהוא נפרש ממנה.
כאלו נפרש מן החיים. בוא וראה עצה טובה לאדם
כשהוא עולה בלילה על מטהו. צריך לקבל עליו עול
מלכות נשים כלב שלם. ולהקדים להפקיד אצל הקב"ה
פקדון נפשו.. כאשר תעורר רוח צפון בחצות הלילה שאז
הכרוז יבא. והקב"ה בא לנן העדן להשעשע עם רוחות
הצדיקים. או רוב בני העולם נתעוררים בשעה ההיא. והרי
פקדון של כלם חוזר עליהם. אותן בני היכל העליון
עומדים במעמדם. נתעוררים ועוסקים בתשובות התורה.
ומתבקשים בשכינה הקדושה עד שיאיר היום. כאשר מאיר
הבקר הוא וכל בני היכל באים אצל מלך הקדוש. והם
נקראים בני המלך והמלכה. כאשר מאיר הבקר נצרך
לנקות עצמו בכל. ולחגור כלי מלחמתו לעסוק בעבודה
לפני המלך הקדוש. שהרי בלילה היה עוסק בעבודת השכינה.
ועכשו יבא עם השכינה לזונה עם המלך. כשוא לבית
הכנסת מטהר עצמו באמירת הקרבנות. ומשבח בתשובות
ש' דוד המלך משובש עם תפילין בידו ובראשו וציצית
במלתו. ואמר תהלה לדוד ומתפלל תפלת שמע לפני
רבנו. בתפלת שמע נצרך לעמוד כרמיון מלאכים העליונים
להתחבר עמהם. שהם נקראים עומדים. ככתוב (ח) ונתתי
לך מהלכים בין העומדים האלה. ולכוון מחשבתו לפני
רבנו ויתבע הצטרכותו. בוא וראה בשעה שהארץ יקום
בחצות הלילה ממטתו לעסוק בתורה. הכרוז קורא עליו
ואומר (ט) הנה ברכו את ה' כל עבדי ה' העומדים בבית
ה' בלילות. ועתה כאשר הוא עומד בתפלה לפני רבנו.

אורו

מראה מקומות (א) מלך (ב) עומדים (ג) עומדים (ד) עומדים (ה) עומדים (ו) עומדים (ז) עומדים (ח) עומדים (ט) עומדים

אותו הכרוז קורא עליו ואומר ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה. לאחר שסיים תפלתו בכונה לפני רבונו הרי נתבאר צדריך למסור נפשו ברוצח הלב למקום ההוא שנצוה. ובשעה שנטר תפלתו כל אותו הדיבורים שהוציא האדם מפיו באותה התפלה כלם עולים למעלה. ובוקעים אווירים ורקיעים עד ששמיים למקום ההוא שגזרבים להגיע. ומתעטרים בראש המלך ונעשה מהם כתר. והרי ביארו החברים שהתפלה שמתפלל האדם להקב"ה צריך לכוון שתהא תפלתו תחנונים. סניין. ממש. שנאמר ואתחנן אל ה'. זו היא תפלה יפה. כוא וראה מי שעומד בתפלה צריך לכוון את רגליו. וצריך לכסות ראשו כפי שעומד לפני המלך. וצריך להעצים עיניו כדי שלא יסתכל בהשכינה. ובספרו של רב המנונא חוקן נזכר. מי שפותח עיניו בשעת תפלת השמים. או שאינו משפיל עיניו לארץ. מקרים עליו מלאך המות להתראות. וכאשר תצא נפשו לא יסתכל באור השכינה ולא ימות בנשיקה. מי שמוחל בהשכינה הוא יתולול בשעה ההיא שיצטרך לה. ושיכ (ה) כי מכבדי אכבד ובחי יקל. זה הוא מי שמתכחל בהשכינה בשעת תפלתו. ואין אפשר להסתכל בהשכינה. אלא שצריך האדם לדעת שבודאי השכינה עומדת לפניו. ושיכ ויסב חזקתו פניו אל הקיר. ששם השכינה שורה. לפיכך אין צריך להיות דבר חוצץ בינו ובין הקיר. ונתבאר שמי שעומד בתפלה צריך לסדר שבת רבונו לראשונה. ואחר כך יתבע צרכיו. שהרי משה כך אמר בתחלה אתה תחלות ונ'. ואח"כ בקש אעברה נא ונ'. רבי יהודה אמר מה נשתנה כאן שנכתב אר"י בתחלה כאל"ף דל"ת נ"ן יו"ד. ואח"כ הו"ה שנקרא אלהים. אלא סדרו התפלה כך הוא מלמטה למעלה. להכליל מדת יום בלילה ומדת לילה ביום. ולזווג הכל יחד כראוי:

(ב) אתה תחלות להראות את עבדך. איזו התחלה יש כאן. אלא ודאי משה היה התחלה בעולם להיות שלם בכל. ואם תאמר שיעקב היה השלם שבו נשתלם העץ למשה כדמיון שלמה. כך הוא בראי. אבל מה שהיה למשה לא היה לבן אדם אחר. שהרי נתעמר בשלמות יותר בכמה אלפים ורכבות מ"שאל. בתורה במשכן בכהנים כליום ב"ב שבמים ונשיאים ממונים עליהם. בשבעים סנהדרין. הוא נשתלם בגוף שלם. אהרן דימין נחשון לשמאל והוא באמצע. לפיכך את גדלך מימין זה אהרן. ואת ירך החזק משמאל זה נחשון. כמו שנתבאר. לפיכך משה היה התחלה בעולם. ואם תשאל מי הוא הגמר. הגמר הוא מלך המשיח. שהרי או יחי' נמצא שלמות בעולם מה שלא היה כך לדורי הדורות. בזמן ההוא יחי' נמצא שלמות למעלה ולמטה. וכל העולמות יחיו מודונים יחד. על או כתיב ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד:

אשר מי אל בשמים ויבאך פתח יעשה כמעשיך וכנבורתך. (ז) רבי יסודע אשר ויאלחם אלהים ימי רקיע צמח המים ונ'. תא חוי בשעתך דברא קב"ה עמלא דברא ו' רקיעים לעילא. דברא ו' ארלות לתת. ו' ימים. ו' נהרות. ו' ימים. ו' שבועות. ו' שנים. ו' פעמים. ו' אלפי שנים דמיון עמלא. וקב"ה בשביעה דכלא. ו' רקיעין לעילא. ובכל חד וחד ככבים ומזלות

הסוף כרוזא קארי עליה ואמר ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה. בחר דמסיים לליתא ברעו קניי מאריס ה' חוקמיה דבעי למימסר נפשיה צדריך דלכא להסוף אחר דלעשריך. ובשעתך דלליתא סיימח כל אינין מלין דלפני ב"ב ממונים בהסוף לליתא כלסו סלקין לעילא. ובקיעין אווירין ורקיעין עד דמסו להסוף אחר דמסו. ומתעטרו ברישא דמלכא יעביד מניסו עשרה. וסא חוקמיה חבריו דלליתא דלני ב"ב לקב"ה בעי לכוונא דיהא לליתא תחנונים. מנין. ממש. דכתיב ואתחנן אל ה'. דא אידי לליתא מעילא. תא חוי מלן דקאים בלליתא בעי לכוונא רגליו. ובעי לחפוי רישיה כחלן דקאים קמי מלכא. ובעי להסתמח עיניו בלין דלא יסתכל בהשכינה. ובספרו דרב המנונא סבא אמר. מלן דפקח עיניו בשעתך דלליתא. או דלא מאיך עיניו בלעילא. אקדים עליה מלאך המות. וכד תיפוק נפשיה לא יסתכל בנשיכו דשכינהא ולא ימות בנשיקה. מלן דמזולל בשכינהא מחולל הוא בהסוף שעתא דלעשריך לה. הס"ד (ה) כי מכבדי אכבד ובחי יקל. דא הוא מלן דלסתכל בשכינהא בשעתך דליתא מלני. וסדך יכיל להסתכל בשכינהא. אלא דבעי למנדע דודאי שכינהא קיימא קמים. הס"ד ויסב חזקתו פניו אל הקיר. דתמן שריא שכינהא. בנ"כ לא בעיח למסוי חולץ בינו ובין הקיר. ואוקמיה דתמן דקאים בלליתא בעי לסדרא שבתא דמאריס בקדמיתא. ולבשר יתבע בעותים. דסא משה סבי אמר בקדמיתא אתה תחלות ונ'. ולבשר אעברה נא ונ'. רבי יסודע אמר מאי שנא סבא דכתיב אר"י בקדמיתא באל"ף דל"ת נ"ן יו"ד. ולבשר סו"ה דקריין אלהים. אלא סדרו דמיון סבי הוא מתתא לעילא. להכליל מדת יום בלילה ומדת לילה ביום. ולזווג כלל כחדא כדקא יאוו:

(ב) אתה תחלות להראות את עבדך. מאי שירותא סבא. אלא ודאי משה שירותא סבא בעלמא למסוי שלם בכלא. ואי תימח יעקב שלם סבא וילונא אשתלים לתתא כנונא דלעילא. הכי הוא ודאי. אבל מאי דסבא למשה לא סבא לבד נה אחרא. דסא אשתערי בשלימו יתיר בכמה אלף ורבעין מ"שאל. באורייתא במשכנא בכהני צביוני בתימסר שבעין ורבעין ממין עלייו. שבעין סנהדרין. סוף אשתלים בגוף שלם. אסרן לימניח נחשון לשמאל וסבא בימינו. בלין כך את גדלך מימניח דא אסרן. ואת ירך החזק משמאל דא נחשון. וסא אחר. בלין כך משה שירותא בעלמא סבא. ואי תימח מלן סוף סיימח. סיימח מלכא מסיחא סוף. דסא כדן יסתכח שלימו בעלמא מאי דלא היה כן לדרי דרי. דסוף דסוף ונמא יסתכח שלימו לעילא ותתא. ויסון עלמין כלסו צוונא חד. דלין כתיב ביום סוף יסיה ה' אחד ושמו אחד:

אשר מי אל בשמים ויבאך פתח יעשה כמעשיך וכנבורתך. (ז) רבי יסודע אשר ויאלחם אלהים ימי רקיע צמח המים ונ'. תא חוי בשעתך דברא קב"ה עמלא דברא ו' רקיעים לעילא. דברא ו' ארלות לתת. ו' ימים. ו' נהרות. ו' ימים. ו' שבועות. ו' שנים. ו' פעמים. ו' אלפי שנים דמיון עמלא. וקב"ה בשביעה דכלא. ו' רקיעין לעילא. ובכל חד וחד ככבים ומזלות

מראה מקומות (ה) שמואל א' ב' (ז) דף רס: (ג) ויקרא ט:

ומלות ושמישים המשמשים בבל רקיע ורקיע. ובכל הרקיעים מרכבות אלו על אלה לקבץ עליהם עול מלכות רבונם. ובכל מרכבות שמיים משונים אלו מן זה אלו על אלה. מהם ב' כנפים ומהם ב' כנפים. מהם ב' פנים ומהם בשתי פנים ומהם באחת. מהם אש ומהם מהם מים ומהם רוח. וז"ל (ה) עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לורט. וכל הרקיעים אלו על אלה כקדמי בצלים אלו למטה ואלה למעלה. וכך רקיע ורקיע הולך ורועש מאימת רבונם. על פיו מוכבים ועל פיו עומדים. ולמעלה מכלם הקב"ה שנושא הכל בכתו וגבורתו. כרמיון זה ו' ארצות למטה ובכלם ישוב. אלא שאלו עליונים ואלה תחתונים. וארץ ישראל עליונה מכלם. וירושלים עליונה מכל הישוב. והחברים שלנו יושבי דרום ראו בספרי קדמונים ובספר של ארם הראשון שכך נחקקות כל אותן הארצות. שכלן נמצאות למטה כרמיון אותן הרקיעים שלמעלה. אלו על אלה ואלו על אלה. ובין כל ארץ וארץ רקיע המבדיל בין זו לזו. ולכן כל הארצות נבדלות בשמותן. וביניהם גן עדן וגיהנם. ויש בהן בריות משונות אלו מן אלה כרמיון שלמעלה. מהן בשתי פנים מהן ב' ומהן באחת. ומראות אלו לא כאלה. ואפשר תאמר שהרי כל בני העולם מאדם הראשון יצאו. לא כן. האם ירד אדם הראשון לכל הארצות ותוליד בנים. וכי כמה נשים היו לו. אלא אדם לא נמצא מלבד בזה העולם העליון מכלם שנקרא תבל. שכתוב (ז) משהקת בחבל ארצו. וזה התבל נאחו ברקיע העליון ומוחבר בשם העליון. וז"ל (ז) והוא ישפוט תבל בצדק. בצד"ק ודאי. לפיכך בניו של אדם נמצאים בארץ עליונה הזאת שנקראת תבל. והם עליונים על הכל כרמיון שלמעלה. מה המעם. כמו שמסמך מכל הרקיעים יש רקיע העליון מכלם. ועליו נמצא הכמא של הקב"ה (ח) כמשי"כ ד) כמראה אבן ספיר דמות כמא ועל דמות הכמא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה. אף כאן בזה התבל נמצא מלך על הכל. ומי הוא. האדם. מה שלא נמצא בכל ארצות התחתונות. ואתן התחתונים מאין באו. אלא מן קיסור הארץ ובכח עזרת רקיע העליון יצאו בריות משונות אלו מן אלה. מהן בלבושים מהן בקליפות כחותן תולעים הנמצאות בארץ. מהן בקליפות אדומות ולבנות. ומהן מכל הגונים. כך הן כל אותן הבריות כרמיון זה. ואין נמצאות בקיום אלא עשר שנים. ובספרו של רב המנונא הזקן מפורש יותר. כי הנה כל הישוב מתגלגל בעיול ככדור. אלו למטה ואלה למעלה. וכל אותן הבריות משונות כמראהן מן שינו האור כפי כל מקום ומקום. ומתקיימים בקיום כשאר אנשים. ועל כן יש מקום בישוב כאשר אור לאור חשך לאלה. לאור יום ולאור לילה. ויש מקום שכל יום ולא נמצא בו לילה אלא בשעה אחת קטנה. וזה שנוצר בספרים הקדמונים ועל כן נראות נפילתי כי הוא. כי כן כתוב (ו) אורך עשך ה'. ועל כן נפלאים מעשיך. וכתוב (ו) מה רבו מעשיך ה'. ועל כן הנה נכון. וסוד זה נסתר לבעיני חכמת התורה ולא למחלקי גבולות הארץ. לפי שזה סוד עמוק של התורה. כרמיון זה יש בים. שנמצא בו כמה בריות משונות זו מן זו. וז"ל זה הים גדול ורחב ידים שם רמש ואין מספר חיות קטנות עם גדולות. שם אניות יהלכון. ליותן זה יצרת וגו'. והכל תולדה זה בזה. והכל כרמיון שלמעלה. ובכל

ומלות ושמיים המשמשים בבל רקיע ורקיע. ובכל הרקיעים מרכבות אלו על אלה לקבץ עליהם עול מלכות רבונם. ובכל מרכבות שמיים משונים אלו מן זה אלו על אלה. מהם ב' כנפים ומהם ב' כנפים. מהם ב' פנים ומהם בשתי פנים ומהם באחת. מהם אש ומהם מהם מים ומהם רוח. וז"ל (ה) עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לורט. וכל הרקיעים אלו על אלה כקדמי בצלים אלו למטה ואלה למעלה. וכך רקיע ורקיע הולך ורועש מאימת רבונם. על פיו מוכבים ועל פיו עומדים. ולמעלה מכלם הקב"ה שנושא הכל בכתו וגבורתו. כרמיון זה ו' ארצות למטה ובכלם ישוב. אלא שאלו עליונים ואלה תחתונים. וארץ ישראל עליונה מכלם. וירושלים עליונה מכל הישוב. והחברים שלנו יושבי דרום ראו בספרי קדמונים ובספר של ארם הראשון שכך נחקקות כל אותן הארצות. שכלן נמצאות למטה כרמיון אותן הרקיעים שלמעלה. אלו על אלה ואלו על אלה. ובין כל ארץ וארץ רקיע המבדיל בין זו לזו. ולכן כל הארצות נבדלות בשמותן. וביניהם גן עדן וגיהנם. ויש בהן בריות משונות אלו מן אלה כרמיון שלמעלה. מהן בשתי פנים מהן ב' ומהן באחת. ומראות אלו לא כאלה. ואפשר תאמר שהרי כל בני העולם מאדם הראשון יצאו. לא כן. האם ירד אדם הראשון לכל הארצות ותוליד בנים. וכי כמה נשים היו לו. אלא אדם לא נמצא מלבד בזה העולם העליון מכלם שנקרא תבל. שכתוב (ז) משהקת בחבל ארצו. וזה התבל נאחו ברקיע העליון ומוחבר בשם העליון. וז"ל (ז) והוא ישפוט תבל בצדק. בצד"ק ודאי. לפיכך בניו של אדם נמצאים בארץ עליונה הזאת שנקראת תבל. והם עליונים על הכל כרמיון שלמעלה. מה המעם. כמו שמסמך מכל הרקיעים יש רקיע העליון מכלם. ועליו נמצא הכמא של הקב"ה (ח) כמשי"כ ד) כמראה אבן ספיר דמות כמא ועל דמות הכמא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה. אף כאן בזה התבל נמצא מלך על הכל. ומי הוא. האדם. מה שלא נמצא בכל ארצות התחתונות. ואתן התחתונים מאין באו. אלא מן קיסור הארץ ובכח עזרת רקיע העליון יצאו בריות משונות אלו מן אלה. מהן בלבושים מהן בקליפות כחותן תולעים הנמצאות בארץ. מהן בקליפות אדומות ולבנות. ומהן מכל הגונים. כך הן כל אותן הבריות כרמיון זה. ואין נמצאות בקיום אלא עשר שנים. ובספרו של רב המנונא הזקן מפורש יותר. כי הנה כל הישוב מתגלגל בעיול ככדור. אלו למטה ואלה למעלה. וכל אותן הבריות משונות כמראהן מן שינו האור כפי כל מקום ומקום. ומתקיימים בקיום כשאר אנשים. ועל כן יש מקום בישוב כאשר אור לאור חשך לאלה. לאור יום ולאור לילה. ויש מקום שכל יום ולא נמצא בו לילה אלא בשעה אחת קטנה. וזה שנוצר בספרים הקדמונים ועל כן נראות נפילתי כי הוא. כי כן כתוב (ו) אורך עשך ה'. ועל כן נפלאים מעשיך. וכתוב (ו) מה רבו מעשיך ה'. ועל כן הנה נכון. וסוד זה נסתר לבעיני חכמת התורה ולא למחלקי גבולות הארץ. לפי שזה סוד עמוק של התורה. כרמיון זה יש בים. שנמצא בו כמה בריות משונות זו מן זו. וז"ל זה הים גדול ורחב ידים שם רמש ואין מספר חיות קטנות עם גדולות. שם אניות יהלכון. ליותן זה יצרת וגו'. והכל תולדה זה בזה. והכל כרמיון שלמעלה. ובכל

וזכרנו עלמין לא שלטא ככלא בר ארס. וקב"ה
עליו. רבי נהוראי כבא פריש לימא רבא. אתרניש ימא
ואתפאידו כל אינון דסווי צארבא. ואחרניש ליש ניסא וכתא
בשילין ידעין בלכא דימא. וכשק תמות ימא לישובא חדא. והמא
מאינון ברין כלבו ועירין. והווי מללי ללווא ולא
ידע מאי קאמרו. אתרניש ליש ניסא וסליק. אמר וזאין
אתון לדיקיא דמסתלי באריתא יודעין סמימין דרזי
עלוי. ווי לאינון דאפלינו על מליסון ולא סימנו.
מסהא יומא כד הווי אתי לבי רב ושמש דאמרי
מלתא דאריתא הווי כבי. אמרו ליש אמאי קא כבי. אמר
לון בנין דעברתא על מסימנותא דמלי דרבנן. ומסתפינא
מדינא דסהא עלמא:

ויאמר ה' אלי רב לך אל תוסף וגו'. א"ר חייא א"ל
קב"ה למסה. משה רב לך דלודוגא בשכינתא.
מכאן וכלהא אל תוסף. רבי ינאק אמר רב לך בנאיכו
דשמש דהווי נבך [ח] אל תוסף. דהא זמא
דסיסרא משה. וסיסרא לא יכיל לאנסרא עד דיתכניש שמשא.
והא אוקימנא דא"ל קב"ה למסה. משה תבעי לאחדא
עלמא. תמיח מן יומך שמשא פנה לסיסרא.
תמיח מן יומך דישלוס סיסרא צעוד דשמש קייס. אלא
כן קרבו יומך לחות. קרא את יחשע. יתכניש שמשא
וישלוס סיסרא. ולא עוד אלא אי אנת תיעול לאררט
יתכניש סיסרא מקמך ולא יגלוס. וזאי שולמנותא
דסיסרא ממא ולא תשלוס צעוד דאנת קייס בעלמא. אבל
זא את יסאש וחוורכו ואמליכו. אנת דסווי שמשא בעי
לאנסרא לסיסרא. והא אתמר:

ג) ואתם סדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם סיום.
פתח סהא כבא ואתר תא חוי כל שמאן
וכל כנויין דמסאן דלאי ליש לקב"ה כלבו מתפשטין לאורחייכו.
וכלבו מתלבשין אלנין באלנין. וכלבו מתפלגין לאורחין
ושבילין ידעין. בר שמא יחידא בריר מכל שאר
שמאן. דאחסינן לעמא יחידא בריר מכל שאר
עמין. ואחיו יודי ה"א וי"א. דכתוב ג) כי חלק
ה' עמו. וכתוב ואתם סדבקים בה'. בשמא דא מוש יתיר
מכל שאר שמאן. ושמא דא מכל שאר שמאן דיליש. סהא
דאחסינן ואחסינן לכמה אורחין. ושבילין. דאקרי
אלסיס. שמא דא אחסינן ואחסינן לתמאי דהאי עלמא.
ואחסינן שמא דא לשמין ולמחנין דמכניג לשאר
עמין. כמד"א ויבא אלהים אל בלעם לילה. ויבא אלהים
אל אבימלך בחלוס הילול. וכן כל ממנא. ופומנא
דאחסינן לון קב"ה לשאר עמין בשמא דא כללין. ואפילו
ע"ז בשמא דא קרי. ושמא דא מלך על גוים ולא סהא
שמא דמלך על ישראל. דאחיו יחידא לעמא יחידא
לעמא דישאל עמא קדישא. (ד) רבי יוסי אמר אשוי העם
שככה לו וגו'. וכאש עמא דקב"ה בחר בכו מכל
עמין עכו"ם. וסליק לוי ל'דבדים וברין לון בצרכתא דשמאי.
סה"ד ה) כי הם זרע בך ה'. בך ה' משה. תא
חוי כל שאר עמין דעליא יבא לון קב"ה לרבירי מומין
דשטנין עלייו. וישאל אחיד לון קב"ה לדבדים לחולקים
לאחאחד

ובכל העולמות אין מושל בכל אלא האדם. והקב"ה מושל
על האדם. רבי נהוראי הזקן ירד לים הגדול. סער הים
ונאכדו כל אותן שהיו באניה. ונעשה לו נס וירד בנתיבות
ידועים בלב הים. ויצא מתחת הים לישוב אחר. וראה
שם אותן הבריות כלם קמנים. והיו מתפללים תפלה ולא
ידע מה שאמרו. נעשה לו נס ועלה משם. אמר זכאם
אתם צדיקים העמלים בתורה ויודעים מסתרי סודות
העליונים. וי לאותן החולקים על דבריהם ואין מאמינים.
מיום ההוא והלאה כאשר בא לבית המדרש ושמע שאומרים
דברי תורה היה בוכה. אמרו לו מדוע תבכה. אמר להם
לפי שעברתי על אמונת דברי החכמים. ומתירא אני
מן הדין של עולם ההוא:

ויאמר ה' אלי רב לך אל תוסף וגו'. א"ר חייא א"ל
הקב"ה למשה. משה רב לך שנדבק בהשכינה.
מכאן ולהלאה אל תוסף. רבי ינאק אמר רב לך באור
השמש שהוא אצלך [ח] אל תוסף. שהרי זמן ממשלת
הלבנה הגיע. ואין הלבנה יכולה להאיר עד שנאסף השמש.
(א) והרי ביארנו שא"ל הקב"ה למשה. משה התרצה לחדש
עולם חדש. הראית מימך שהשמש ישתדוד להלבנה.
הראית מימך שתשלט הלבנה בעור שהשמש קיים. אלא
הן קרבו יומך למות. קרא את יהושע. יאסף השמש
ותשלט הלבנה. ולא עוד אלא אם אתה תכנס לארץ
תאסף הלבנה מלפניך ולא תוכל לשלש. ודאי ממשלת
הלבנה הגיעה ולא תשלט בעוד שהאתה קיים בעולם. אבל
צו את יהושע וחוקרו ואמצהו. אתה הוא השמש תצרך
להאיר להלבנה. וזה נתבאר:

ג) ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם חיים.
פתח זקן דהוא ואמר בוא וראה כל השמות
ובכל כנוי השמות שיש לו להקב"ה כלם מתפשטים לדרכיהם.
ובכלם מתלבשים אלה באלו. ובכלם מתחלקים לדרכים
ושבילים ידועים. מלבד שם המיוחד שהוא ברור מכל שאר
השמות. שהנחילו לעם המיוחד שהוא ברור מכל שאר
העמים. והוא יודי ה"א וי"א. ה"א. שנאמר ג) כי חלק
ה' עמו. וכתוב ואתם הדבקים בה'. בשם זה ממש יותר
מכל שאר השמות. ושם אחד מכל שאר שמותיו. זה
שמתפשט ומתחלק לכמה דרכים ושבילים. והוא נקרא
אלהים. שם הזה הנחיל וחלק להתחתונים שבעולם הזה.
ונתחלק שם הזה להשרים ולהמונים המנהיגים לשאר
העמים. בכתוב ויבא אלהים אל בלעם לילה. ויבא אלהים
אל אבימלך בחלוס הילילה. וכן כל השר והממונה
שהנחילים הקב"ה לשאר העמים בשם הזה נכללים. ואפילו
ע"ז בשם הזה נקראת. ושם הזה מלך על גוים ולא השם
ההוא שהוא מלך על ישראל. שהוא מיוחד לעם המיוחד
לעם ישראל עם הקדוש. (ד) רבי יוסי אמר אשרי העם
שככה לו וגו'. וזאי הוא הקב"ה בחר בהם מכל
העמים עכו"ם. והעלה אותם לגורלן וברכם בברכת שמו.
וזה שכתוב ה) כי הם זרע בך ה'. בך ה' ממש. בוא
וראה כל שאר אומות העולם נתנם הקב"ה לשרים ממונים
שישלוטו עליהם. וישאל בחר אותם הקב"ה לגורלן ולחלקן
שידעו

מראה מקומות (א) ויך דפד. (ב) משפטים לו. (ג) דברים ל"ב (ד) דף כ"ס: (ה) ישעי' ס"א

זיו הוזהר

פרשת ואתה נהג (א) היינו דבריו חז"ל פני משה בפני חמה לפני יהושע בפני לבנה. וזה על פי סוד ששורש משה בספירת התפארת ושורש יהושע בכלכות:

לאחאמחד ביה מחס. ויסב לון אורייתא קריאט בנין
לאחאמחד בשמים. ועד ואמס הדבקים בה. ולא בממונה
אמחד כשאר העמים. וזה נבאר בכמה מקומות :

שיחיו דבקים בו ממש. ונתן להם התורה הקדושה שיהיו
דבקים בשמו. וע"כ ואמס הדבקים בה. ולא בממונה
אחר כשאר העמים. וזה נבאר בכמה מקומות :

(א) כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרובים אליו כה'
אלהינו בכל קראנו אליו. א"ר שמעון תא חזי
כמה אינו חביבין ישראל קמי קב"ה. דלית לך עס
ולישן בכל עמין עובדי ע"ז דעלמא דלית ליה אלהא
דישמע לון. כמה דקב"ה ומין לקבלא ללוותהו ובעותהו
דישרא בכל שעתא דאלפסיד לון. למשמע ללוותא
דליוני בעלן. בנין ההוא דרגא דליוני. (ב) א"ר
יוסי מכו דכתיב אשר לו אלהים קרובים אליו. קרובים.
קרוב מבני ליה. אלא אלהים אליו. קרובים.
אלהים דפחד ירחק. אלהים דברחא (ג)
ובניי כך קרובים כחב. וגבורות סניאין אינו
דנפקין מחד וכלוה חד :

(ג) ותקרבו ותעמדון תחת ההר וההר בוער באש עד
לב השמים וגו'. א"ר יצחק אמר
אמיתבית אורייתא באשא ומשכא. דכתיב וההר בוער באש
עד לב השמים חשך ענן וערפל. דכל מאן דישהדל
באורייתא ישתובי מחשא אמר דניכס. ומחשכא דמחשכין
כל שאר עמין לישראל. דנכוסותא דלבראש אשתובי ישראל
מחשא דניכס. דמתיא דל' קב"ה לאברהם. כל זמן
דבניך ישתלון באורייתא ישתובון מחלין. ואי לא הא נורא
דניכס דשטא בכו וישתעבדון בני עממיה. אמר ליה בתרי
קטרי לא מזדקסין מלין (ג) אלא אי נימא קמד ישתובון
מורא דניכס וישתעבדון בני עממיה עד דיתובון נכד. א"ר
יאות הוא ודלי. (ד) אס כל כי לורס מכרס. מאן
הוא לורס. דא הוא אברהם. דכתיב (ה) הביטו אל צור
מולבטס. וה' הסגיר. דא קב"ה דאמסס על ידיו :

(א) כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרובים אליו כה'
אלהינו בכל קראנו אליו. א"ר שמעון בוא וראה
כמה הם חבובים ישראל לפני הקב"ה. שאין לך עם
ולשון בכל העמים עובדי ע"ז שבעולם שיהיה להם אלהים
שישמע להם. כמו שהקב"ה מוכן לקבל תפלות ובקשות
של ישראל בכל שעה שנצרך להם. ולשמע תפלותיהם
שהם מתחננים. לבעבור אותה המדרגה שלהם. (ב) א"ר
יוסי מהו שכתוב אשר לו אלהים קרובים אליו. קרובים.
קרוב הי' צריך לומר. אלא אלהים מדרגה העליונה.
אלהים מדרגה של פחד יצחק. אלהים מדרגה האחרונה (ג)
ולפיכך קרובים כתוב. והן הרבה מדרגות של גבורות
היוצאות ממקום אחד וכלן אחת :

(ג) ותקרבו ותעמדון תחת ההר וההר בוער באש עד
לב השמים וגו'. א"ר יצחק מפני מה
נתנה התורה באש וחשן. שנאמר וההר בוער באש עד
לב השמים חשך ענן וערפל. בשביל שכל מי שיעסק
בתורה ינצל מאש אחר של הניהגם. ומהחשך שמשכשכים
כל שאר העמים לישראל. שבוכות אברהם ניצלו ישראל
מאש הניהגם. כי למדנו שא"ל הקב"ה לאברהם. כל זמן
שבניך יעסקו בתורה ינצלו מאלה. ואם לא הרי אש
הניהגם שישלט בהם ויגלו לבין האומות. אכר לו בשני
קשרים לא ינשאו הדברים (ג) אלא אם טוב לפניך ינצלו
מאש הניהגם ויגלו לבין האומות עד שישבו אליך. אמר
לו כך יפה בודאי. ושי"כ דא לא כי צורם מכרס. א"ר
הוא צורם. זה הוא אברהם. שכתוב (ה) הביטו אל צור
הצבתם. וה' הסגיר. זה הקב"ה שהסכים על ידיו :

(ו) וידבר ה' אליכם מתוך האש קול דברים אהם
שומעים וגו'. א"ר אלעזר האי קרא אית
לאסכתלא ביה. קול דברים. מהו קול דברים. אלא קול
דלקרי דבור. דכל דבורא ביה תליא. ועד כתיב וידבר
ה' אליכם. דהא דבור באתר דא תליא. והאי לקרי קול
דברים (ד) אהם שומעים. דשמיעס לא תליא אלא
בהאי. בנין דשמיעס דדבור תליא (ה) ובני"כ אהם שומעים.
והא אוקמוס דכתיב ודעו דלוגיו את אונן במרע.
בנין דפנים אחר דלקרי שמיעס (ו) והוא דבור והוא
שמיעס. ותמונה אינכם רואים. מהו ותמונה. כמשי"כ
(ז) ותמונה ה' יביט (ז) ד"א ותמונה. זה קול הפנימי
דלא היה נתגלה כלל (ח) וזלתי קול. דא קול אחר
דקאמין. ותמונה אמאי לקרי הכי (ט) בנין דכל תקונא
דנושא מנה נפקא. ואי תימא אחרא לקרי
הכי נמי (י) אין דהאי אחרא תקונא דלתתא מנה
נפקא

(ו) וידבר ה' אליכם מתוך האש קול דברים אהם
שומעים וגו'. א"ר אלעזר מקרא זה יש
לעין בו. קול דברים. מהו קול דברים. אלא זה הקול
שנקרא דבור. שכל דבור בו תולה. וע"כ כתוב וידבר
ה' אליכם. שהרי הדבור במקום זה תולה. וזה נקרא קול
דברים (ד) אהם שומעים. שהשמיעה אינה תולה אלא
בוה. לפי שהשמיעה ברבור תולה (ה) ולפיכך אהם שומעים.
והרי נבאר מה שנאמר ורצע אדוניו את אונן במרצע.
לפי שפנים במקום שנקרא שמיעה (ו) והיינו דבור היינו
שמיעה. ותמונה אינכם רואים. מהו ותמונה. כמשי"כ
(ז) ותמונה ה' יביט (ז) ד"א ותמונה. זה קול הפנימי
שלא היה נתגלה כלל (ח) וזלתי קול. זה קול האחר
שאמרנו. ותמונה מפני מה נקראת (ט) לפי שכל תקון
הגוף ממנה יוצא. ואם תשאל הרי גם מדרגה האחרת
בך נקראת (י) כן הוא כיון שזאת האחרת יוצא ממנה
התקון

מראה מקומות (א) וישלח קנן (ב) כנאשית (ג) יתרו פנ (ד) דברים (ה) יסעי (ו) דף רס"א (ז) במדבר י"ב

זיו הזהר

(ג) מדרגה העליונה וזו הבינה דמינה דינון מתערין. מדרגה של פחד יצחק וזו גבורה. מדרגה האחרונה וזו מלכות. כל אלו נ' מדרגות
נקראות בהשם אלהים. לפיכך כתוב קרובים : (ג) פ"י בשני עונשין לא יוכלו נשוא : (ד) קול שלא נקרא דבור רמז לספירת התפארת.
וקול שנקרא דבור רמז על מלכות. והיינו קול דברים : (ה) פ"י שכל המדבר שומע וכל השומע מדבר. לכן גם השמיעה רמז על מרת
המלכות : (ו) עבר ישראל ואינו רוצה להשתחיי ע"י אלה המלכות. לכן נרצע באונן : (ז) מרת המלכות נקראת תמונה ה'. לפי
שכל המסירות של השם הו"ה נראין ונפיקין ע"י הארת עולם הבינה שמשם נובע אור התורה מסקרו התבונה. וזה היה נסתר
להשגתם שלא השיגו וזלתי קול האחר הנגלה שנקרא קול דברים. והיינו הארת המלכות : (ט) פ"י מפני מה נקראת הבינה בשם תמונה
כיון שהוא עולם תנסתר. ומתוך לפי שכל תקון הגוף היינו השם מסירות מן חסד עד מלכות הן תולדות הבינה : (י) פ"י דאם כן שזה

התקן שלמטה, ולפיכך ה' עליונה ה' תחתונה, ה' עליונה
זה קול גדול ולא יסף שאינה פוסקת נביעתה לנולם [יג]
וכל אותן הקולות שם נמצאו כאשר נתנה התורה לישראל,
והכל יצא מאותו הקול הפנימי של הכל, לפי שבו תולה
הדבר, [ה' תחתונה ה' קול דברים] שם שנקרא משנה
תורה משה מפי עצמו אמרן, והרי ביארט הענין, ולמה
הוא כך [יג] אלא חכמה העליונה כלל התורה נקראת.
ומשנה יוצא הכל לצאתו קול הפנימי, אח"כ נתישב הכל
ונאחו בהמקום שנקרא עץ החיים, ובו תולה כלל ופרט.
תורה שכתב ושבעה פה, וזה נקרא תורה ומשנה תורה,
דברות הראשונות מנבורה שאינה פוסקת, ועתה האחרונות
כלל ופרט יחד, לפיכך כאן באלו עשרת הדברות האחרונות
הכל נרשם בוא"ו, ולא תנאף ולא תגבול ולא תענה ולא
תחמד ולא תתאוה, וזה תנאף .. א"ל ר' יוסי מפני מה
לא כתוב ולא תרצח כמו בדברות האחרות, א"ל לפי
שמדרגת הדין תולה בנבורה ולא במקום הרחמים, לפיכך
לא תרצח לא כתוב בו וא"ו [יג] ולפי שנצרכות לחמש
ווי"ן נתקפו וא"ו בולא תתאוה, שהרי בלא תרצח לא
רצה להשרות וא"ו ונתוספה בולא תתאוה:

נפקא. ובג"כ ה' עלאה ה' תתאה. ה' עלאה
 דה קול גדול ולא יסף דלא ססקי חזעווי לעלמין [יא]
 וכל חינון קולות תמן אשתכחו כד אתיסיבת אורייתא לישראל
 וכלא נפקא מססוא קל פמימא דכלא. בגין דקיי תליא
 תמלא. [ה] תתאה דה קול דברים' הוי דלקיי תשנא
 תורה משה חסי' עמזו ארמן. וסא אוקימנא מלש. ואמאי
 סבי [יג] אלא חכמה עלאה כללא דאורייתא אתקרי.
 ומינס נפקא כלל בססוא קל פמימא. לבתר מתישבא כלל
 ואתמחא לבתר דלקיי עץ החיים. וביא תליא כלל ופרס.
 תורה שכתב וצטל פס. וסוא אקרי תורה
 ואנסא תורה. בקדמיתא גבורה דלא פסק וסשתא
 כלל כחדא. בג"כ סבא חלנין עשרת הדברות
 כלל רשים בוא"ו. ולא תאקא ולא תנבב ולא תענה ולא
 תחמד ולא תתאוס. וסא אוקמוס.. אל' ר' יוסי תחמי
 לא כתיב ולא תרלא כסני' אחריני. אל' בגין
 דדרגא דדינא בגבורה תליא ולא באתר דרחמי. בגין כך
 לא תרלא לא כתיב ביה וא"ו [יג] ובגין דבעיין ס'
 ויין לתוסף וא"ו בולא תתאוס. דסא בולא תרלא לא
 בעי' לתחסי וא"ו ואמסק בולא תתאוס :

6) ויגד לכם את בריתו אשר צוה אתכם לעשות עשרת הדברים וגו' א"ר אליעזר כתוב (ג) אני ה' דובר צדק מגיד מישרים. הרי העירו ויגבר ויגד ואמר כלם למעמיהם מתפרשים, ויגבר' הוא בהתנצלות, מדרגה שבתוך שאין היא מדרגה פנימית כמותן מדרגת העציונות. וזו היא דובר צדק [יד] ויגד' הוא מרמו למדרגה פנימית עליונה השולטת על הדבור. וזה הוא מגיד מישרים. מהו מישרים. זו מדרגה עליונה שיעקב שולט בה [מן] ושכ"ג אתה כוננת מישרים. ולפיכך מגיד מישרים כתוב. ולא כתוב דובר מישרים, א"ר יצחק והלא כתוב ויגד כלם את בריתו [מן] א"ל כך הוא בוראי. היא מדרגה השולטת על המדרגה התחתונה דובר צדק. וכל עיקרו כשתילת פירות הוא בא [מן] וכוז וראה שאנ"פ שהדבור היא מדרגה תחתונה אל תאמר שאין לה חשיבות של עליונה. אלא ראיא שמדרגת הדבור מלאה היא מוכל [מן] ומדרגה עליונה נחשבת. וסימנך כי לא רביד רק דתי מכך כי הוא יחכים וגו' :

(א) וַיִּבֶרְךָ לָכֵן אֶת בְּרִיתוֹ אֲשֶׁר נָתַן אֲתָם לַעֲשׂוֹת עִשְׂרֵת הַדְּבָרִים וְגו'. אֲשֶׁר אֲלַעֲזֹר כְּתִיב (ב) אִי ס' דוּבֵר זָרֵק מִנִּיד מִיִּשְׂרָאֵל. וְיִדְבֹּר אֲתַעֲרַנָּה וְיִדְבֹּר וְיִאֲמַר לָכֵן לַעֲמִימֵיהֶם מִתְּפַרְשָׁן. וְיִדְבֹּר אֲיוֹס בְּחַתְנֵלָי. דְּרַגָּה לְדָבָר דְּלֵאלוֹ אִיוֹס דְּרַגָּה פְּתִימָאס כְּבוֹיָן דְּרִינָן דְּרִינָן עֲלֵאִין. וְדָא אִיוֹס דוּבֵר זָרֵק [י] וְיִבְרָא אִיוֹס רַחוּ דְּרַגָּה פְּתִימָאס עֲלֵאס דְּשִׁלְשָׁא עַל דְּבוּר. וְדָא אִיוֹס מִנִּיד מִיִּשְׂרָאֵל. מִן אִיוֹס מִיִּשְׂרָאֵל דְּרַגָּה עֲלֵאס שְׂרִי בִּים [טז] הִסִּיד (ג) אֲתָם כּוֹנֵנִת מִיִּשְׂרָאֵל. וְכִנֵּי מִנִּיד מִיִּשְׂרָאֵל כְּתִיב. וְלֵא כְּתִיב דוּבֵר מִיִּשְׂרָאֵל. אֲשֶׁר יִלְחַק וְהֵא כְּתִיב וְיִבֵּר לָכֵן אֶת בְּרִיתוֹ [טז] אֵל סִי סוּא וְדָא. אִיוֹס דְּרַגָּה עֲלֵאס עַל תַּתָּאס דְּרֵאִס דוּבֵר זָרֵק. וְכֵלָא אִיוֹס דְּרַבּוּר לְאֶתְמַלָּא אִיוֹב אֲתָם [יז] וְתָא מִי דְּרַעֲבִיג דְּרַבּוּר חִיָּה תַתָּאס לָא תִּימָא דְּלֵאלוֹ עֲלֵאס אִיוֹס. אֵלָּא וְדָא דְּבוּר מִלִּילָא אִיוֹס מַחְלָא [יח] וְדְרַגָּה עֲלֵאס וְדָא. וְסִימְךָ כִּי לָא דְּבִיר רַק סוּא מַכֵּס כִּי הוּא סִיכֵס יְגו' :

ונשגה קח

מראה מקומות (ט) לך פו : (ז) ישעי' מ"ב (ג) תלים ל"ט

זיו הנדל

[illegible]

ג'מל 8

רעיא מהימנא

(א) ונשמרתם מאד לנפשתיכם כי לא ראייתם תמונה וגו' שמה רשיו מהימנה ואמר כתיב (ג) כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו ירשתיו אף שפיתיו. כל חיון דליונו חיות הקודש באותו דשמה קריש אתקרינו [א] ואפילו כל בריו דאבריו בזהו. ה"ד כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו וגו' ולית בריאה ללא אתמיס בשיא שמה. גנין לאשמודע למאן דברא ליה. והאי יו"ד איז דיוקא דרישא דכל ברין. דה"ה דיוקא דה' ונכעלן דימיוס' דשחלל' דל דיוקא דה' ובנין דא אחר (ג) ואל מי תדמיוני ואשוי יאמר לית בכל בריה דששו כותי. ואש"נ דברתי לה כדמות אהון דלי. דאנא יכיל למחאה דהיא לורס ויאלר בכתיוס' ובנין דא אחר (ו) ואל מי תדמיוני ואשוי יקשה בר נש דאס כתיב כי לא ראייתם כל תמונה [כ] ואלר דמות תצרכו לו. ואל מי תדמיוני ואשוי דרשפילו האי תמונה לית ליה באתריה. אלא כד נחתים למחלל על ברין ויפסש עליהו. יתחיו לון ללכל חד כפוס מרסו וסויון דמיון דלסון. ה"ס ד (ז) וביד בריאיה ארסה. ובנין דא יימח איהו אש"נ דאנא ארסה ללכו בדיוקייכי אל מי תדמיוני ואשוי. דאס קדס דבא קדש' דיוקא בעלמא ויזיר לורס הוה הוה ויחדאי בלא ואלרס דמיון. ומאן דבעי לאשמודע. ליה קדס בריאה. דאיהו וילבר מדיוקא. אסור למשד ליה לורס דריוקא. לא באת ה' ואפילו באת י' דשמה קריש. ואל בשום אום ונקודס בעלמא. והאי איהו כי לא ראייתם כל תמונה. מכל דבר דאית ביה תמונה דמיון לא ראייתם. אבל בשר דעבר האי דיוקא דררבה דלודס עלאס נחית תמן. אתקרי בסיסא דיוקא דה"ה. גנין דיסמודעון ליה במדות דליות בכל מדה ומדה. ואתקרי אהיה אר אלהים צבאות שדרי. גנין דיסמודעון ליה בכל מדה ומדה איך מתגבש עלמא במסד ובדיו כפוס עובדישו דבני נשא. דאי לא יתפסס נהוריס על כל ברין איך יסמודעון נשא. ואיך יתקייס (ח) מלא כל הארץ כבודו. ווי ליה מאן דיסוה ליה לשום מדה. ואפילו אלגין מדות דליות. כל שכן לבני האדם (ט) אשכר בעשר יסודס. דליות ונסדס. אלא דמיונא דליות כפוס שלשנותים על הסיא מדה ואפילו על כל ברין [כא] ולעילא מהסיא מדה כד אסתליק מינה. לית ליה מדה. ואל דמיון ואל לורס. כגונא דימח דלית במיח. דימח תפיסו כלל ואל לורס. אלא באתפסותא דימח דימח על מחנא דאיהי ארעא אתפסיד דמיון. ויכללא למעבד חושבן תמן. כגון המקור דמח. סא חד. נפיק מימיס מעין כפוס אתפסותא דליות.

60

זיו המזרח

[ו]ס' פ'י שנבראו בהן והיותן מהן: [כ] פ'י ואם בן איך שייך אצלו לומר שאין מי שיוכל למחות צורתו, ומתוך שהלא בוראי שייך תמונה כיוון שנאמר במשה רביא מחוטא ותמונת ה' יביט, אבל הענין של תמונת ה' היינו ספירת המלכות שאע"פ שהיא בכלל האלוהות מ"ם נחשב לנברא, אבל בהבדלה והוציא שהוא עלת העולות בוראי אין שייך רסות צורה: [כא] ריינון שבמדת החסד שייך לדון ונבחרות אודם, אחר הצדקה לעצמים כזמן אחר הצדקה לעצמים כנבור מלכות:

הרי שני אח"כ כשעשה כלי גדול. כגון מי שחופר חפירה גדולה ונתמלא מן המים היוצאים מן המעין. כלי זה נקרא ים. והוא כלי שלישי. זה כלי הגדול נתחלק לשבעה כלים ארוכים. שנחשטש מים מן הים לשבעה נחלים. הרי מקור ומעין וים ח' נחלים שהם עשרה [כנ] ואם ישבר האומן אותן הכלים שהבין יחורו המים להמקור. וישארו כלים הנשברים יבשים בלי מים:

סדר העשר ספירות

כמו כן עלת העלות הוציא עשר ספירות. ראשית כלן ספירת **כתר**. וקרא לכתר מקור. ובו אין סוף לנביעת אורו [כנ] ובעבור זה קרא לעצמו **אין סוף**. ואין לו תמונה וצורה. ושם אין כלי לתפוס אותו. להבין בו איזו ידיעה כלל. ובשביל זה אמרו בו במזל **א** מסך אל תדרוש ובמכסה מסך אל תחקור. אח"כ עשה כלי קטן וזו אות י' ונתמלא ממנו. וקרא לו מעין נובע חכמה. וקרא לעצמו בה חכם. ולאחר כלי הקטן קרא לו **חכמה**. אח"כ עשה כלי גדול וזו אות ה' ונתמלא ממנו. וקרא לו ים הבינה. וקרא לעצמו בה מבין. ולאחר כלי הגדול קרא לו **בינה**. והוא חכם מעצמו ומבין מעצמו. שהרי ספירת החכמה היא אינה נקראת חכמה מעצמה. אלא לפי שהחכם ההוא ממלא לה מנביעת אור החכמה שלו. וספירת הבינה היא אינה נקראת בינה מעצמה. אלא לפי שהמבין ההוא ממלא לה באור הבינה ממנו. שאם הוא יסתלק ממנה תשאר יבשה. ויש"כ (ה) אלו מים מני ים ונהר יחבר ויבש. אחר כך והכהו לו' נחלים ועשה לו שבעה כלים נכבדים. וקראם **גדולה גבורה תפארת נצח הוד יסוד מלכות**. וקרא לעצמו **גדול** וחסיד בגדולה. נגד בגבורה. מפואר בתפארת. ארון מנצח מלחמות בגדול נצחים. ובהוד קרא שמו הוד יוצגו. וביסוד קרא שמו צדיק. וזה היסוד הכל נשען עליו. כל הכלים וכל העולמות [כנ] ומלכות קרא שמו מלך. ולו הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד כי כ"ץ בשמים ובארץ. שהוא צדיק לו הממלכה שהיא מלכות [כנ] הכל ברשותו לנרוע בהכלים להוסיף בהם נביעת השפע ולנרוע בהם השפעת אורו כרצונו. ואין עליו אלוה שיוסף בו או ינרע בו. אח"כ עשה משמשים לאותן הכלים. כסא בארבעה אופנים. ושש מדרגות להכסא. הרי עשרה. והכל ביחד הוא הכסא. והתקין להכסא כתות שישמשו לו. והם מלאכים. אראלים. שרפים. חיות. אופנים. חשמלים. אלים. אלהים. בני אלהים. אישים. ואלה עשה עוד משמשים. סמא"ל וכל כתות שלו שהם כעננים רכב בהם לידת על הארץ. והם כסוסים לבו. ומניין שעננים נקראים מרכב. שנאמר (ז) הנה ה' רוכב על עב קל ובא מלרים. וכשהוא שאלה המכונה לחרם תבנית שלו כסוס תחת מרכבתו של הקב"ה מיד ונעו אלילי

סא תרין. לבתר התעבד מאכל דברבא. כגון מאן דחפר חפירה דברבא וחתמלי מן מיא דנסיק מן מעין. הלי מאכל חתקרי ים. והוא מאכל תליתאה. הלי מאכל דברבא לתפליג לו' חתקין אריכין. לתפסש מיא מן ימא לו' נחלין. סא מקור ומעין וימא וז' נחלין אינון עשרה [כנ] ולי יתבר כחמין חתקין דתקין יסדרון מיא למקור. ויסתארו חתקין תבירין יבשין בלא מיא:

רוא דעשר ספירן

אוף הכי עלת העלות אפיק עשר ספירן. ראשית דכלסו **כתר**. וקרא לכתר מקור. וביס לית סופא לנביעו דמאריה [כנ] ובגין דא קרא לגרמיה **אין סוף**. ולית ליה דמות ולורס. וממן לית מאכל לתפסש ליה. למנדע ביה ידיעת כלל. ובגין דא חמרו ביה במזל **א** ממך אל תדרוש ובמכסה ממך אל תחקור. לבתר עבד מאכל ועירא ודא י' וחתמליא מניה. וקרא ליה מעין נובע חכמה. וקרא לגרמיה בה חכם. ולסהא מאכל ועירא קרא ליה **חכמה**. ולכתר עבד מאכל דברבא ודא ה' וחתמליא מניה. וקרא ליה ים הבינה. וקרא לגרמיה בה מבין. ולסהא מאכל דברבא קרא ליה **בינה**. ואיזו חכם מעצמו ומבין מעצמו. דסא ספירא דחכמה איזי לא חתקריאת חכמה חנרמס. אלא בגין סהא חכם דחמלי לה מנביעו דליה. וספירא דבינה איזי לא חתקריאת בינה חנרמס. אלא בגין סהא חמין דחמלי לה מניה. דאי סוס מחתלק מנה אסתארת יבשס. הס"ד (ה) אלו מים מני ים ונהר יחבר ויבש. לבתר וסכסו לו' נחלים ועבד ליה ו' חתקין יקירין. וקרא לון **גדולה גבורה תפארת נצח הוד יסוד מלכות**. וקרא לגרמיה **גדול** וחסיד בגדולה. נגד בגבורה. מפואר בתפארת. חמלי נחון קריבין בגליה נחמים. ובסוד קרא שמים הוד יוצגו. ובסוד קרא שמים צדיק. ויסוד כלל סמך ביה כל חתקין וכל עלמין [כנ] ובמלכות קרא שמים מלך. ולו הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד כי כ"ץ בשמים ובארץ. דאיזו צדיק לו הממלכה דאיזי מלכות [כנ] כלל ברשותיה למחסר בחתקין לאוספא כסון נביעו ולמחסר כסון כסוס רעותיה. ולית עליה אלסא דיוסף ביה או ינרע ביה. לבתר עבד משמין חתקין חתקין. כרסיא בארבע סמכין. וסית דגין לכרסיא. סא עשר. וכלל איזו כרסיא. ותקין לכרסיא כתות לשמשה ליה. דאיזו מלאכים. אראלים. שרפים. חיות. אופנים. חשמלים. אלים. אלהים. בני אלהים. אישים. ולאלין עבד משמין. סמא"ל וכל כתות דליה דאיזו כעננים למרכב כסון לנחתא בארעא. ואינון כסוסין לון. ומלון דעננים חתקין מרכב. דחמבי (ז) הנה ה' רוכב על עב קל ובא מלרים. וכד חוו דלסא חמא דלסון חיוו דליה כסוסיה חמות מרכבתיה דקב"ה. מיד ונעו אלילי

מראה מקומות (ה) איזו י"ט (ז) יס

זיו הזהר

[כנ] וזא חסשל עמוק מאד ונגצר ספר שלם לביאור שלו. אך מוכן ברמן כנוכר הלאה שמקור חים ומעין המקור והים עצמו שלם אלה רמו על כ' ספירות הראשונות בטר חכמה בינה. וז' נחלים רמו על ה' ספירות ח' ת"ת נהי"ם. ובכלל במאד כאן הענין של אורות וכלים כידוע למבינים בחכמה הקבלה: [כנ] פ' שהבחר הוא הראשון שחא"ן סוף נובע בו הארתו. ובעבור זה יש דעות שהבחר נקרא י"ב כסם אין סוף ואינו בגין העשר ספירות ומחשבים במקומו ספירת הדעת: [כנ] פ' כלים חיונין חספירות. והכל נסמך על היסוד צדיק בן על ידו תבוא השפע אליהם: [כנ] דודש לך ה' הממלכה בהתקשרות המלכות ע"י ב"ל צדיק עם התפארת:

אלילי מצרים מפניו ולבב מצרים ימס. נעו מן האמונה שלהם ולבם נמס כדונג מפני אש. ע"כ ר"מ :

אלילי מצרים מפניו ולבב מצרים ימס. נעו. מאמונם ללשון ולבא ללשון נמס כדונג מפני אש. ע"כ ר"מ :

(ח) וכן תשא עיניך השמימה וראית את השמש וגו' אשר חלק ה' אליהך אותם לכל העמים תחת כל השמים. פתח רבי אלעזר ואמר (נ) ששים המה מלכות ושמיים פלגשים וגו'. ששים המה מלכות. הם הגבורים שלמעלה שנשלשלים מכה הגבורה שנאחזים בקשקשים של החיה הקדושה ישראל (כו) ושמיים פלגשים סמונים אין מספר. כמש"כ היס מספר באחת מטה (כו) ועלמות הנאחזים בקשקשים שמתחתיו באחת מטה (כו) ועלמות (ג) אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה. זו היא השכינה הקדושה היצאת ב"ב הארות (כח) המזהירים מן הזהר המאיר לכל. והיא נקראת אם (כט) כדמיון זה עשה הקב"ה בארץ. הפיץ כל האומות לכל צדרי העולם והפקיד עליהם שרים. וש"כ אשר חלק ה' אותם לכל העמים תחת כל השמים. והוא לקח לחלקו ערת ישראל. והו שכתוב (ד) כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו. וקרא לה אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה. זו היא שכינת כבודו שהשרה ביניהם. אחת היא ומיוחדת לו. ראוה בנות ויאשרוה. כמש"כ (ה) רבות בנות עשו חיל ואח עלית על כלנה. מלכות ופלגשים ויהללוה. אלה שרי העמים שנפקדו שלט עליהם :

(ו) ואתכם לקח ה' ויוצא אתכם מכור הברול מצרים וגו'. רבי יצחק פתח (ז) לקח' תתו המון מים בשמים ויעלה נשאים מקצה הארץ וגו'. הרי למדנו שבעה רקיעים עשה הקב"ה. ובכל רקיע ורקיע בהליכו מאתים שנים. ורומן חמש מאה שנה. ובין רקיע ורקיע חמש מאה שנה. וזה שנקרא ערבות מהלכו באורכו אלף ות"ק שנה. ורוחבו אלף ות"ק שנה. ומהויו שלו מאירים כל אותן הרקיעים. והרי למדנו שלמעלה מערבות רקיע החיות. פרסות חיות הקדושות ורומן ככלן. למעלה מהם קרסולי החיות ככלן. שוקי החיות ככלן. ארצות החיות ככלן. ירכי החיות ככלן. ענבי החיות ככלן. וגוף החיות ככלן. כנפי החיות ככלן. צואריהן ככלן. ראשי החיות ככלן. מהו ככלן. כנגד כלן. וכל אבר ואבר שבחיות כנגד שבעה תדומים. וכנגד ו' היכלות. וכנגד מהארץ לרקיע. וכנגד מרקיע לרקיע. ושיעור של כלן ורומן עשרים וחמשה אלף חלקים משיעור הקב"ה (*) כמו שנתבאר. ועוד רקיע אחד למעלה מן קרני החיות. שכתוב (ח) ורמות על ראשי החיה. רקיע. מלמטה יש כמה מרכבות מיטין ומשמאל. מתחת הים שכוניס כ"ד גי' הים וצפים נאמסו בויו שלדם ארבעה נחלים במדרגותיהם. וכ" המרכבות נקראות בשמותן. מתחת לאלה הולכים וצפים אותן הקטנים מהם מדרגות על מדרגות. שכתוב (ט) זה הים

(א) וכן תשא עיניך השמימה וראית את השמש וגו' אשר חלק ה' אליהך אותם לכל העמים תחת כל השמים. פתח רבי אלעזר ואמר (נ) ששים המה מלכות ושמיים פלגשים וגו'. ששים המה מלכות. הם הגבורים שלמעלה שנשלשלים מכה הגבורה שנאחזים בקשקשים של החיה הקדושה ישראל (כו) ושמיים פלגשים סמונים אין מספר. כמש"כ היס מספר באחת מטה (כו) ועלמות הנאחזים בקשקשים שמתחתיו באחת מטה (כו) ועלמות (ג) אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה. זו היא השכינה הקדושה היצאת ב"ב הארות (כח) המזהירים מן הזהר המאיר לכל. והיא נקראת אם (כט) כדמיון זה עשה הקב"ה בארץ. הפיץ כל האומות לכל צדרי העולם והפקיד עליהם שרים. וש"כ אשר חלק ה' אותם לכל העמים תחת כל השמים. והוא לקח לחלקו ערת ישראל. והו שכתוב (ד) כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו. וקרא לה אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה. זו היא שכינת כבודו שהשרה ביניהם. אחת היא ומיוחדת לו. ראוה בנות ויאשרוה. כמש"כ (ה) רבות בנות עשו חיל ואח עלית על כלנה. מלכות ופלגשים ויהללוה. אלה שרי העמים שנפקדו שלט עליהם :

(ו) ואתכם לקח ה' ויוצא אתכם מכור הברול מצרים וגו'. רבי יצחק פתח (ז) לקח' תתו המון מים בשמים ויעלה נשאים מקצה הארץ וגו'. הרי למדנו שבעה רקיעין עשה הקב"ה. ובכל רקיע ורקיע בהליכו מאתים שנים. ורומן חמש מאה שנים. ובין רקיע ורקיע חמש מאה שנה. וזה שנקרא ערבות מהלכו באורכו אלף ות"ק שנים. ורוחבו אלף ות"ק שנים. ומהויו שלו מאירים כל אותן הרקיעים. והרי למדנו שלמעלה מערבות רקיע החיות. פרסות חיות הקדושות ורומן ככלן. למעלה מהם קרסולי החיות ככלן. שוקי החיות ככלן. ארצות החיות ככלן. ירכי החיות ככלן. ענבי החיות ככלן. וגוף החיות ככלן. כנפי החיות ככלן. צואריהן ככלן. ראשי החיות ככלן. מהו ככלן. כנגד כלן. וכל אבר ואבר שבחיות כנגד שבעה תדומים. וכנגד ו' היכלות. וכנגד מהארץ לרקיע. וכנגד מרקיע לרקיע. ושיעור של כלן ורומן עשרים וחמשה אלף חלקים משיעור הקב"ה (*) כמו שנתבאר. ועוד רקיע אחד למעלה מן קרני החיות. שכתוב (ח) ורמות על ראשי החיה. רקיע. מלמטה יש כמה מרכבות מיטין ומשמאל. מתחת הים שכוניס כ"ד גי' הים וצפים נאמסו בויו שלדם ארבעה נחלים במדרגותיהם. וכ" המרכבות נקראות בשמותן. מתחת לאלה הולכים וצפים אותן הקטנים מהם מדרגות על מדרגות. שכתוב (ט) זה הים

מראה מקומות (א) שמות יד : (ב) סיר ו' (ג) שם (ד) דמים (ה) כ"כ (ו) כאלט ט : (ז) ירמ' (ח) יחזקאל א' (ט) תלים ק"ד

זיו הזהר

(כו) כאן יפורש היה הקדושה ישראל על ספירת התפארת. וענין הקשקשים היינו ניצוצין של אור המקיף לספירת התפארת שאלו ששים הגבורים יונקים חיותם משם (כו) ששים פלגשים חיותין אור המקיף של ספירת המלכות שנקראת אחת מטאה. כי כל ספירה היא כוללת מעשר ספירות : (א) היינו אורות י"ב צירופי הויות המאירים בה מהארת הבינה שהיא והרא דבריה לכל : (ב) יש לפרש שמוכס על הבינה שנקראת אמא עלאה. או על המלכות שנקראת אמא תתאה : (*) הנה שיעור קומתו של הקב"ה טובא בספר פרי היבולות שהוא רל"ו אלפים רבוא רבבות פרסאות. ולפי אותו החשבון הוא זה השיעור ב"ה אלפים חלקים. ואין לשעזת ח"ו שזה החשבון מוסק על הכוונא עליון אחר יתיר וזמנר ב"ה. כי הוא אין לו שיעור וחשיפתו במחשבת כלל. אלא שזה מוסק על כלי המפירות שברקיעים התחתונים של עולם העשיה שהבואים שמיץ בהם הארתו. וכן מה שזכר כאן אינו פקעים בכלל או בנגד כלל אין הכוונא מזה באמת. אלא שכל הבוה יותר נחשך עולה להלמטה סמונו. וכל עולה כוללת כל העולמים שלמטה מפנה. ואין כת בכל מוח להבין מזה שיה :

הים גדול ורחב ידיים שם רמש ואין מספר חיות קטנות
עם גדולות, והרי ביארנו הענין, מצד שמאל התחתון
תגבורת צד המומאה ונאחזים מאותן שלמעלה. הם ירדו
להיות נשבר מן כח החוק של הקדושה. כמו שבארנו
מרכבות פרעה וחילו ריה בים, [אך כאן יוצא אתכם
מכור הברזל ממזרים]:

(6) כִּי הִ' אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אֲכָלָה הוּא אֶל קָנָא. פֶּתַח רֶבֶעַץ שִׁמְעוֹן וְאִמֶּר שְׁתֵּי מִקְרָאוֹת נִאֲמְרוּ. כִּי הִיא אֵשׁ אֲכָלָה הוּא. וְכָתוּב שֶׁמֶת וְאַתָּם הָרִבְקִים בְּהִיא חַיִּים כִּלְכֵם הַיּוֹם. אִלּוּ הַמִּקְרָאוֹת בִּיארֵתִי אֹתָם בְּכֵסֶה מִקְמוֹת הַעֲבִירוּ בְּהֵן הַחֲבִירִים. בּוֹא וְרֵאכֶּה כִּי הִיא אֵשׁ אֲכָלָה הוּא. הִרִי נִדְרָשׁ עֲנִין זֶה בֵּין תַּחֲבֵרִים שִׁישׁ אֵשׁ אֹכֶלֶת אֵשׁ. שְׁאוּכֶלֶת לֶחֶם וְתִכְלָה אוֹתָהּ. לִפִּי שִׁישׁ אֵשׁ הַמִּתְנַבֵּר עַל שֶׁהָיָה נִתְבָּאֵר. אֲבָל בּוֹא וְרֵאכֶּה מִי שְׂרָוֶה לְהִבֵּן תְּכַמֵּת וַיִּיחַד הַקְדוֹשׁ יִסְתַּכֵּל בְּשִׁלְהֶבֶת הָעוֹלָה מִתּוֹךְ הַנִּגְלָה אוֹ מִתּוֹךְ נֶר הָדוֹלֵק. שְׁהִי הַשִּׁלְהֶבֶת אֵינָה עוֹלָה אֵלָּא כְּאִשְׁכּוֹ נִאֲחֹז בְּדָבָר גִּשְׁמִי. וְבוֹא וְרֵאכֶּה בְּשִׁלְהֶבֶת הָעוֹלָה יֵשׁ שְׁנֵי אֲרוֹרוֹת. אוֹר אֶחָד הוּא אוֹר לֶכֶן הַמְּאִיר. וְהַשֵּׁנִי הוּא הָאוֹר שֶׁנֶּאֱחָז בּוֹ שְׁהוּא שְׁחֹר אוֹ תְּכֵלֶת. זֶה אוֹר הַלֶּכֶן הוּא לְמַעַלֵּה הוּמָה וְעוֹלָה בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל. וְתַחֲתוֹ הוּא אוֹר הַתְּכֵלֶת אוֹ הַשְּׁחֹר שְׁהוּא כִּסָּא לְאוֹר הַלֶּכֶן. זֶה הָאוֹר הַלֶּכֶן הוּא שׂוֹרֶה עַל אוֹר הַשְּׁחֹר אוֹ הַתְּכֵלֶת וְנִאֲחֹזִים זֶה בּוֹה לְהִיּוֹת הַכֵּל אֶחָד. זֶה אוֹר הַשְּׁחֹר אוֹ הַתְּכֵלֶת שְׁהוּא לְמַטֵּה הוּא כִּסָּא כְּבוֹד לְאוֹר הַלֶּכֶן. וְזֹאת הַכֵּסָא שֶׁל אוֹר הַתְּכֵלֶת אוֹ הַשְּׁחֹר נִאֲחֹז בְּכָדוֹר אֶחָד גִּשְׁמִי הַגִּדְלֵק וְהַנְשָׂרָף שְׁהוּא לְמַטֵּה. וְהוּא מְעוֹרֵר לְאוֹר הַשְּׁחֹר אוֹ הַתְּכֵלֶת לְהִאֲחֹז וּלְהִתְאַחֵד בְּאוֹר הַלֶּכֶן שְׁהוּא לְמַעַלֵּה. זֶה אוֹר הַתְּכֵלֶת אוֹ הַשְּׁחֹר לְפַעְמִים נִהַפֵּךְ לְאוֹר. זֶה אוֹר הַלֶּכֶן שְׁחֹרִי אֵינוֹ נִשְׁתַּנֵּה לְעוֹמֵם. שְׁהִי רְאוּ לֶכֶן מְאִיר. אֲבָל זֶה אוֹר הַתְּכֵלֶת נִשְׁתַּנֵּה לְגוֹנִים הָאֵלֶּה. לְפַעְמִים הוּא תְּכֵלֶת אוֹ שְׁחֹר וּלְפַעְמִים אוֹרִם. וְהוּא נִאֲחֹז לְשְׁנֵי צַדִּיִּם. נִאֲחֹז לְמַעַלֵּה בְּאוֹר הַלֶּכֶן. וְנִאֲחֹז לְמַטֵּה בְּאוֹר הַדָּבָר הַגִּשְׁמִי שֶׁמִּתַּחֲתוֹ נִשְׁתַּנֵּה לְהַעֲבִיר. זֶה אוֹר הַתְּכֵלֶת הוּא שׂוֹרֶה תְּמִיד וּמִכְלָה כֵּן דְּבָר שְׁנֵדֵבֵק בּוֹ לְמַטֵּה. לְפִי שֶׁכֵּן הוּא דִּרְכוֹ לְהִיּוֹת מְכֻלָּה וּמְבִעִיר. שְׁהִי בּוֹ תוֹלָה כְּלוּן שֶׁל הַכֵּל וּמִיתָה שֶׁל הַכֵּל. אֲבָל אוֹתוֹ אוֹר הַלֶּכֶן הַשְּׁחֹרֵה עֲצִיו אֵינוֹ שׂוֹרֶה אֵינֶם מְכֻלָּה לְעוֹלָם וְלָא יִשְׁתַּנֵּה נֵּן אוֹרִי. וְעַכְשָׁא אִמֶּר מִמָּה כִּי הִיא אֵשׁ אֲכָלָה הוּא. אֹכֶלֶת וְרֵאכֶּה. מְבִעִיר וּמְכֻלָּה כֹּל מִה שְׁשׂוֹרֶה תַּחֲתָיו. וְעַכְשָׁא אִמֶּר הִ' אֱלֹהֶיךָ. וְלֹא אֶלְהִינוּ [נ] לִפִּי שְׂרָוֶשׁ מִמָּה הִיָּה בְּאוֹתוֹ אוֹר הַלֶּכֶן שֶׁמִּלְמַעַלֵּה שְׁאִינִם מְבִעִיר אֵינֶם מְכֻלָּה. וְבוֹא וְרֵאכֶּה שְׁאִין לֶךְ הַתַּעֲבִירוֹת לִזֶּה אוֹר הַתְּכֵלֶת שִׁידֶקֶל לְהִיאֲחֹז בְּאוֹר הַלֶּכֶן. אֵלָּא עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם דְּבָקִים בּוֹ תַּחֲתָיו. וְבוֹא וְרֵאכֶּה שְׂאֵעִים שִׁדְּרָכוּ שֶׁל זֶה אוֹר הַתְּכֵלֶת אוֹ הַשְּׁחֹר לְכַלּוֹת כֹּל מִה שְׁנֵדֵבֵק בּוֹ מִתַּחֲתָיו. מְכֻל מְקוֹם יִשְׂרָאֵל דְּבָקִים בּוֹ תַּחֲתָיו וּמִתְקַיִּימִים בְּקוּיָם. וְשׂוֹכֵם וְאַתָּם הָרִבְקִים בְּהִיא חַיִּים לְכֵסֶה הַיּוֹם. בְּהִיא אֱלֹהֵיכֶם וְלֹא אֱלֹהֵינוּ. בְּאוֹתוֹ אוֹר הַתְּכֵלֶת אוֹ הַשְּׁחֹר שֶׁמְבִעִיר וּמְכֻלָּה כֹּל מִה שְׁנֵדֵבֵק בּוֹ תַּחֲתָיו. וְאַתָּם דְּבָקִים בּוֹ מִתְקַיִּימִים. שְׁנִאֲמֵר חַיִּים כִּלְכֵם הַיּוֹם. וְדַע הַבֵּן שֶׁעַל אוֹר הַלֶּכֶן שׂוֹרֶה לְמַעַלֵּה אוֹר נַעֲלֵם הַמְּקִיף אוֹתוֹ. וְכוּ

הים גדול ורחב ידיים שם רמש ואין מספר חיות קטנות
עם גדולות. והא אוקיינוס מלי. מספר שחאלה תראה
קווימסא סמרה אחרה וחזירן מאינון לעילא. אינון נחתו
לאתברא מחילא תקיפא קדישא. כמה לאוקיינוס
מרכבות פרסה וחילו דים צים. [אוף] כהא יוולא אתכס
מכור הברזל ממזגרים]:

(א) ב' ה' אלהיו אש אכלה הוא אל קנא. פתח רבי שמעון ואמר תרי קראי כחבי. כי ה' אש אכלה הוא. וכביב התם ואחש דבקים בה' חיים כלכם היום. הני קראי אוקימנא לכו בכמה אחר ואמטורו בהו חבירי. תא חוי כי ה' אש אכלה הוא. ה' אה אהמז מלה דא בכו חבירא דרית אשא אכלא אשא. דאכיל לה ושא' לה. צנין דרית אשא תחיקא אהא ואוקמוס. אבל תא חוי מן דבעי למנדע חכמתא דישורא קדישא יסתכל בשלושה דסלקא מנו בנחלתא מנו צוילא דרליק. דהא בשלושה לא סלקא אלא כד אחמדא במלה גסה. ותא חוי בשלושה דסלקא דית תרין הכורין. חד נסורא חוורא דנסיך. וחד נסורא דתאחיד בים דהיו ארובתא או תכלא. ה' נסורא חוורא אהיו לעילא וסלקא בלורה מיצר. ותחומים ה' נסורא תכלא או ארובתא דהיו כרסיא להסור חוורא. וה' נסורא חוורא שארי עליוס ואחמדיד דא בלא למחוי בלא חד. וה' נסורא ארובתא או תכלא דהיו תתא הוא כרסיא דיקר להסור חוורא. וה' נסורא חוורא אהיו לעילא וסלקא דתאחיד במלה אקרא לאתדלקא דהיו לתתא. ואהיו אחער לים לאתחמדא בנהורא חוורא דהיו לעילא. ודא תכלא או ארובתא לזמין אחסדד לסומקא. וה' נסורא חוורא דעליוס לא אשתי לעלמין. דהא חוורא הוא תדיר. אבל דה' תכלא אשתי לגויון אליו. לזמין תכלא או ארובתא לזמין סומקא. ואהיו אחמדיד לתרין סערין. אחמדיד לעילא בזהסור נסורא חוורא. ואחמדיד לתתא בשהי מלה דתחומי דתתקנא לאתדלקא. ודא אכלא תדיר ושא' כל מלה לאתדבק בים לתתא. צנין דלוחיו הוא לשיאש ולמחוי אכיל. דא בים תתא ש' דכלא חותא דכלא. וה' נסורא חוורא דשריא. עני' לא אכיל ולא ש' לעלמין ולא אשתי נסורא. וע' דאמר משה כי ה' אש אכלה הוא. ורובא דה' אכיל ושא' כל מאי דשריא תחומי. וע' דאמר ה' אלהינו [ג] צנין דמשה בזהסור נסורא חוורא דעליוס הוה דלא ש' ולא אכיל: ותא חוי לית מאי אחערותא להאי נסורא לאתדלקא ולאחמדיד בנהורא חוורא. אלא ע' ישראל דהיון מתדבק בים תחומי. ותא חוי אש' דלורחים דה' נסורא תכלא או ארובתא לשיאש כל מאי לאתדבק בים תחומי. ישראל מתדבק בים תחומי בקיומא. ה' אלהים אהמז דבקים בה' חיים כלכם היום. ב' אלהים אהיו לעילא. בזהסור נסורא תכלא או ארובתא דהיו לעילא וסלקא דתאחיד בים תחומים. ואחיו נסורא חוורא וקיימין. דכביב חיים כלכם היום. ועל נסורא חוורא שריא לעילא נסורא סתומא דאקין קלסא

מראה מקומות ו נראשית נ

ציון הזדהות

אור התכלת היינו מלכות ואור הלבן היינו תפארת :

עלמם סכא .. רוא דחכמתא איסו ביחודא קדישא. דבנין כך ה' בחרם דשמא קדישא איסו נסורא תכלא ואוכמא דאתחמת ביהוה. דסורא נסורא חוורא דהיכר. ותא חזי לזמין סהורא נסורא תכלא ד' ולזמין ה'. בזמנא דלא מתדבקן בם ישראל לתתא לאדלקא לה [ל] לאתחמדא בנסורא חוורא איסו ד'. ובזמנא דמתערי לה לאתחמדא עס נסורא חוורא כדן אתקרי ה'. מנלן. דכתיב (ה) כי יהיה נערס בתולם. נער כתיב בלא ה'. מאי פעמא. בנין דלא אתחברת בדכורא. ובכל אמר דלא אשתכחו דכר ונוקבא ה' לא אשתכחת וסלקא מתמן ואשתאר ד'. דהא איסו כל זמנא דאתחברת בנסורא חוורא דהיכר אתקרי ה'. וכדן כלא אתחבר כחורא. איסו אתדבקת בנסורא חוורא. וישראל מתדבקן בם וקיימין תמותא לאדלקא לס. כדן כלא חר:

ודא סורא רוא דקרבנא. תנא דליק אתער לס להאי נסורא תכלא לאדלקא. וכד אתדלקת אתחברת בנסורא חוורא [לנ] ושרגא דליק ביחודא חר. בנין דלרחה דהיכר נסורא תכלא לשלם ולמחוי אכיל כל מאי דאתדבק בם תמותא. כד רעוא אשתכח ושרגא דליק בחרורא חר. כדן כתיב (ג) ותפל אש ה' ותאכל את העולה וגו'. וכדן אתייעד דהסורא שרגא דליק בחרורא חר וקסורא חר. נסורא תכלא אכיל תמותא תרבינ ועלוון. ואיסו דליק ואתקשר ואתחבר בנסורא חוורא. וכדן שלמא דעלמין כלסו וכולא אתקשר ביחודא חר. דכתיב נסורא תכלא מתדבקן בם תמותא כתיב ולוואי וישראל. אלן בחורס דשיר. אלן ברעותא דלכא ואלן בללותא [לנ] ושרגא דליק עליהו. ואתדבקן. נסורין כחד. ונסיכין עלמין ומתברכין עלאין ותמתין. וכדן ואתם סדבקים בם' חיים כלכס סיוס. ואתם. אתם מבטי לים. אלל וא' לאוספא על תרבינ ועלוון. דלזין מתדבקן בם כהיכר נסורא תכלא דאכלא ושלן לסון. ותמן קיימין. סה' ס' חיים כלכס סיוס:

רעיא מהימנא

(ג) ב' ס' אליהך אש כללס סורא. תלת אשין בשרגא. אש חוורא אש אוכמא ואש תכלא. לקבל תורס נביאס וכתובים. ולקבל כסן לוי וישראל. ותכלת דלויי שכינא קריבא לון. ואיזי אחידא בזמין פתילות בכנסי מלוס. דאתמר כסון ועסו לסס לזינא. והאי תכלת דלויי שכינא איזי דיעא דאכילת קרבנין ועלוון .. הס' ד' כי ה' אליהך אש כללס סורא. האי אש נצרך ליה תמיד עמא דלית ליה כביס. ואיזו אכיל כל קרבנין ללזמין ומלן דלורייא. דהא שכינא איזי פרנסא דליס [לנ] ובמאי. בללותין. הס' ד' פתחי לי אחותי רעיית. פתחי לי בללותא. דאתמר בם (ה) אחי ספתי פתחה. דלויי אחותי רעיית. לית רעייתא אלל פרנסתי. דכס מתקנין בנין קדישין מאכלין דקרבנין למלכא בכמס מיני מאכלים. בנסמא דלורייא דאתמר

עליון בזה .. סוד של חכמה הוא כענין יחוד הקדוש. שבשביע זה ה' האחרונה של השם הקדוש היא אור התכלת והשחור שמתיחדת עם י'הו. שהוא אור הלבן המאיר. ובזמן רואה לפעמים אותו אור התכלת היא ד' ולפעמים ה'. בזמן שאין דבקים בה ישראל למטה דהרליק לה [ל] שתתיחד עם אור הלבן היא ד'. ובזמן שמעוררים אותה להתחבר עם האור הלבן או נקראת ה'. מניין. שנאמר (ה) כי יהיה נערה בתולה. נער כתוב בלא ה'. מה הטעם. לפי שלא נודונה עם זכר. ובכל מקום שאין נמצאים זכר ונקבה ה' לא נמצאת ונסתלקת משם ונשאר ד'. שהרי היא כל זמן שמחברת באור הלבן המאיר נקראת ה'. ואז הכל נתחבר יחד. היא נדבקת באור הלבן. וישראל דבקים בה וקיימים תחתיה דהרליק. אז הכל אחד:

זה הוא סוד הקרבן. עשן העולה מעורר לאותו אור התכלת לזדלק. וכאשר נדלק נתחבר באור הלבן [לנ] והגר שלמעלה מאיר ביהוד אחד. לפי שדרך אור התכלת ההיא לכלות ולהבעיר כל מה שמתדבק בה מתחתיה. כאשר עת רצון נמצאת והגר מאיר בחבור אחד. ע'ו כתוב (ג) ותפל אש ה' ותאכל את העולה וגו'. ואז נודע שהגר ההוא נדלק וסאיר בחבור אחד וקשר אחד. אור התכלת שורף למטה חלבים ועולות. והוא דולק ונתקשר ונתחבר באור הלבן. ואז כל העולמות בשלמות הכל נתקשר ביהוד אחד. כי באורו אור התכלת מתדבקים בה למטה כהנים ולוים וישראל. אלה בחרוה של שיר. אלה בכונת הלב ואלה בתפלה [לנ] וגר העליון מאיר עליהם. ונדבקים האורות יחד. והעולמות מאירים ומתברכים עליונים ותחתונים. ואז ואתם הדבקים בה' אלהיכם כלכם היום. ואתם. אתם ה' צריך לומר. אלא וא' להוסיף על חלבים ועולות. שהם נדבקים בה באור התכלת ההיא השורף וסכלה אותם. ואתם קיימים. וז"ל חיים כלכם היום:

רועה הנאמן

(ג) ב' ה' אליהך אש אכלה הוא. שלש אשות בנר. אש לבנה אש שחורה ואש של תכלת. כנגד תורה נביאים וכתובים. וכנגד כהן לוי וישראל. ותכלת שהיא השכינה קרובה להם. והיא נאחות באותן הפתילות של כנפי מצוה. שנאמר בהן ועשו להם ציצית. ותכלת זו שהיא השכינה היא כח הדין האובלת קרבות ועולות. .. וז"ל כי ה' אליהך אש אובלה הוא. אש זו נצרך לו להקביל להיות תמיד עמה שלא תכבה. והוא אוכל כל הקרבנות של תפלות ודברי תורה. שהרי השכינה היא פרנסתו של הקב"ה [לנ] ובמה. בתפלות. וז"ל ד' פתחי לי אחותי רעיית. פתחי לי בתפלה. שנאמר בה (ה) אחי ספתי פתחה. שהיא אחותי רעיית. אין רעייתא אלא פרנסתי. שבה מתקנים בנים הקדושים מאכלים של קרבנות למלך בכמס מיני מאכלים. בלחמה של תורה שנאמר

מראה מקומות (ה) דברים כ"ב (ג) מלכים א' י"ח (ג) י"ז (ד) עיר' ס' (ה) תלים כ"א

זיו הזהר

(ל) פירוש על ידי תורה ועבודת: [לנ] זהו הזיונות המלכות עם תפארת: [לנ] הכהנים במחשבה הלויים בשיר וישראל בתפלה: [לנ] ע'ו רסון חו"ל ישראל מפרנסים לאבותם שבשמים. ולא לבעבור שהוא נצרך לזה אלא לבעבור שע'ו ישיע שפע רב לזכו ישראל:

שנאמר בה (א) לכו לחמו בלחמי. זהו מימין. וביין דהיינו יין של תורה זהו משמאל (ב) בנסוך המים ויין התורה שבכתב ושבעל פה מעמוד האמצעי שכולל שניהם (ג) בשר שהוא בשר הקדוש בכמה קרבנות. שעליה ביאור חכמי המשנה בבשר היורד מן השמים עסקינן. מהו מן השמים. זה עמוד האמצעי (ד) שעליה נאמר ובשר מבשרי (ה) והיינו בשר הקדוש שנדרגת בכמה להבים מצד מרת הגבורה באהבת בעלה. ותיקר בחביבת האהבה בקריאת שמע. בחביבת היחוד אשר צילה ויומם לא תכבה. אתם החברים בחיכם אל תתנו דמי צו להקב"ה. להיות הוא בלהבים אהבת היחוד של קריאת שמע. קיים בו אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה. ע"כ ר"מ:

(ב) בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים ושבת וגו'. א"ר יצחק בצר לך. מכאן שתשובה המעולה מהלך היא טרם שישירה הדין בעולם. כי לאחר ששורה הדין כח חוק. ומי יעבירו מן העולם ויטל לו. שהרי כיוון ששורה הדין אינו נסתלק עד שגומר. ולאחר שנגמר הדין אם עושה תשובה מתקן כל העולמות. כך נשמע שכתוב ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים. וכתוב ושבת עד ה' אלהיך וגו'. כי אל רחום ה' אלהיך וגו'. באחרית הימים מה ענינו כאן. אלא להכיל השכינה שהיא בגלות (ג) ונמצאת בצרתם של ישראל ואינה עוזבת לעולם. ולפיכך הקב"ה אע"פ שהשרה דין בעולם רוצה שיחזרו ישראל בתשובה. להביט להם בעולם הוח ובעולם הבא. ואין לך דבר העומד בפני תשובה:

(ג) אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלהים וגו'. א"ר חייא מקרא זה יש לעיין בו. אתה הראת. מהו הראת. אלא כשיצאו ישראל ממצרים לא היו יודעים בסוד אמונת הקב"ה כלום. לפי שכלם היו עובדים עבודה זרה בגלות. ושכחו כל עיקר האמונה שהיה בהם מקדם. אשר נחלו כל אותן י"ב שבטים מאביהם יעקב. וכאשר בא משה למד להם שיש אלהים עליון בעולם. כמו שנתבאר. אח"כ ראו כל אותן הנסים והגבורות שעל הים. וכל הנסים והגבורות שעשה להם במצרים. אח"כ ראו כמה גבורות במן ובמים. ונתנה להם התורה ולמדו דרכי הקב"ה עד שהגיעו לזמן הזה. אמר להם משה עד עכשו נצרכתם צדמך לכם כמו שמצדמים לילד. [מכאן ולהלאה די לכם מה שראיתם עד עתה]. והוה אתה הראת לדעת ולמדת עד עתה לדעת להבין ולהסתכל וליכנס בסוד האמונה. ומה הוא. כי ה' הוא האלהים. ואפשר תאמר שזה דבר קטון צדעת. הרי כתוב וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד. כאן תולה כל סוד האמונה להבין מתוך זה סוד כל הסודות נסתר כל הגמטרות. הויה אלהים זה שם מלא (מ) והכל אחד: ועוד אתה הראת לדעת. כאן יש סודי סודות לאותן חכמי רזים.. שהרי בשעה שעלה ברצונו של הקב"ה

להתמר בה (א) לכו לחמו בלחמי. מימינא. וכתמרא דאישו וינא דאורייתא משמאלא (ב) בנסוך המים וינא דאורייתא דככתב ובעל פה מעמודא דאמצעייתא דלילא דאורייתא (ג) בשר שהוא בשר הקדוש בכמה קרבנין. דעלה אוקוסו מארי דמניין בשר היורד מן השמים עסקינן. מהו מן השמים. דא עמודא דאמצעייתא (ד) שעליה נאמר ובשר מבשרי (ה) ודא בשר סקודש דאדליקת בכמה שלובין מסקרא דגבורה ברחמי דבעל. ואמוקרת ברחמי דלסבס בקריאת שמע. ברחמי דמודל דלילא ויומם לא תכבה. חזריא בחיכון אל תתנו דמי לו לקב"ה. למחי איבו בשלובין ברחמי דמודל דקריאת שמע. לקיימא ביה אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה. ע"כ ר"מ:

(ב) בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים ושבת וגו'. א"ר יצחק בצר לך. מכאן דתשובה מעליה מכלל עד לא ישרי דינא בעלמא. דבשר דשאר דינא תקיף חילי. ומאן יעביר ליה מעלמא ויטל ליה. דהא כיוון דשאר דינא לא אסתלק עד דישתליס. בשר דאסתליס ועבר סקודש אסתקן לעמין כלסו. משמע דכתיב ומצאוך כל הדברים האלה באחרית ימיים. וכתיב ושבת עד ה' אלהיך וגו'. כי אל רחום ה' אלהיך וגו'. באחרית הימים מאי איכא סכא. אלא לאכללא כנסת ישראל דאיה בגלותא (ג) ואסתמכת בעמקו דילסון ולא שבקת לון לעלמין. ובג"כ קב"ה אע"פ דשאר דינא בעלמא בעי דיסדרון ישראל בתשובה. לאומבא לסו דשאי בעלמא ובעלמא דמתי. ולית לך מאן דקאים קמי תשובה:

(ג) אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלהים וגו'. א"ר חייא דאי קרא אית לאסתכלא ביה. אהא הראת. מהו הראת. אלא כד נפקו ישראל ממצרים לא היו ידעי ברא דמסימנותא דקב"ה כלום. בגין דכלסו היו פלחו פולחנא נוכחרא בגלותא. ואכשו כל עקרא דמסימנותא דהוה בכו בקדמייתא. דירתו כל אינון תריסר שבטין מאביון יעקב. וכד אהא משה אוליך לון דרית אלסו עתלס בעלמא. כמה דאוקוסו. לבתר חמי כל אינון נסין ונבון דעל ימא. וכל נסין ונבון דעבר להו במצרים. לבתר חמו כמה נבון במנה ובימא. ואחריכא לון אורייתא ואוליפו אורייתא דקב"ה עד דמסו לעדנא דא. אמר לון משה עד השתא אלפריכא למיך לבו כמה דילפין לרביא. [מכאן ולהלאה די לכון מאי דמיתין עד השתא]. ודא הוא אהא הראת לדעת ואוליפת עד השתא לדעת למדע ולאסתכלא ולמישל ברא דמסימנותא. ומאי איבו. כי ה' הוא האלהים. ואי תימא מלה זישרא הוה למדע. סא כתיב וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד. סכא תליא כל רוא דמסימנותא למדע מנו דא רוא דכל ריון סמינו דכל סמיין. הויה אלהים שם מלא (מ) והכל אחד:

והוה אתה הראת לדעת. סכא רוא דריון לאינון ידעי מדין.. דהא בשעתא דסליק ברעותא דקב"ה מראה בקומות (מ) מלי פ' ג נא קב. ג תרומה קסא.

זו הזהר

(ג) בחינת יסין היינו הלבנות. בחי' שסאל חיינו נבונה בסלחת הפסול: (ג) תפארת הוא עמוד האמצעי שכולל חסד וגבורה: (ג) תפארת נקרא בשמים: (ג) וזה רמז על הסלכות והשכינה הקדושה בסוד הכתוב סאת ה' היתה וא"ת היא נפלאה בעינינו: (ג) היא תפארת אחרית הימים. סוף המסירות: (ג) זה כולל הרבה ענינים בעיקר האמונה. שפועל מוב ופועל רע תוא אחד ואין שני. ושחלכות עם התפארת תוא אחד ואין שני. וגם שהתורה שבכתב עם התורה שבע"פ חן תורה אחת. ועוד ענינים נסתרים:

דקב"ם למצרי אדם. הם קאים קמים בדיוקנים וקיומים כהם דאיו כהאי עלמא. ואפילו כל אינון בני עלמא עד לא יתון כהאי עלמא כללו קיימין בקיומייסו ובתקוניסו. כגונא דקיימין כהאי עלמא. כחד אולר דמתן כל נשמתין דעלמא מתלבשן בדיוקניסו. ובשעתא דומינן לנחמא כהאי עלמא קרי קב"ם לחד ממחא. די מתי קב"ם ברשומים כל נשמתין דומינן לנחמא כהאי עלמא. ואחר לים זיל אייתי לי רוח פלוני. כהסיח שעתא כהאי עלמא נשמתא מתלבשן בדיוקנא דהאי עלמא. והסוף ממחא אחוי לה קמי מלכא קדישא קב"ם. אומר לה ואומר לה. דכד תיחוס להאי עלמא תשתדל באורייתא למנדע ליה. ולמנדע ברוא דהסימנותא. דכל מאן דהוי כהאי עלמא ולא אשתדל למנדע ליה סב ליה דלא יתכרי. בגין כך אחוי נשמתא קמי מלכא קדישא למנדע ליה כהאי עלמא. ולאשתדל ליה בדיקב"ם ברוא דהסימנותא. הס"ד אחס הכרת לדעת. אחמייאת על ידא דהסוף ממחא קמי קב"ם. לדעת למנדע ולאשתדל כהאי עלמא ברוא דהסימנותא ברוא דאורייתא. וכל מאן דהוי כהאי עלמא ולא אשתדל באורייתא למנדע ליה סב ליה דלא יתכרי. דהא בגין דא אייתי ליה קב"ם לכד נש כהאי עלמא לדעת כי ס' הוא האלסיס. דא איכו כללא דכל רוא דהסימנותא. כללא דכל אורייתא וכללא דעלמא ותמא. והכי הוא. ודלי. כללא דכל אורייתא דא איכו רוא דתורס שבכתב. ותורס דבעל פה כלל חד: כללא דרוא דהסימנותא בגין דאיו ס' מלא. דאיו רוא דהסימנותא. ומאן איכו. ס' אחד ושמו אחד. ס' אחד. שמע ישראל. ס' אלהיו ס' אחד. דא איכו יחודא חד. ושמו אחד. בגין ס' כבוד מלכותו לעולם ועד. ס' יחודא אחרא. למחוי שמים חד. ורוא דא ס' הוא האלסיס. דא כתיב כד אינון ביחודא חד. דכד מתיחדין תרין שמין אלין. דא ביחודא חד ודא ביחודא חד [מא] כדון תרין שמין אלין אחתבדיו חד ואשתכליו דא בדא. והוי כלל שמה שלים ביחודא חד. ובכין ס' הוא האלסיס. דהא כדון אשתכליו כלל דא בדא למחוי חד. ועד דאשתדו כלל חד. דא בלחודי ודא בלחודי. לא אשתכליו דא בדא למחוי כלל חד: כללא דכל אורייתא הכי איכו ודלי. דהא אורייתא איכו תורס שבכתב ואיכו תורס שבעל פה. תורס שבכתב דא איכו דכתיב ס'י"ם. תורס שבעל פה דא היא דכתיב אלהים. ובגין דאורייתא איכו רוא דשמה קדישא חקרי הכי [מנ] תורס שבכתב תורס שבעל פה דא כלל ודא פרס. כלל אלפסירי לפרס ופרס אלפסירי לכלל. ואשתדו דא בדא למחוי כלל חד. וע"ד כללא דאורייתא איכו כללא דעלמא ותמא. בגין דשמה דא לעילא ושמה דא לתתא. דא רוא דעלמא עלמא ודא רוא דעלמא תמא. ועל דא כתיב אחס הכרת לדעת כי ס' הוא האלסיס. דא איכו כללא דכלל. ודא אלפסירי ב"ג למנדע כהאי עלמא —

הקב"ה לברוא אדם. היה עומד לפני בצורתו ומצבו כמו שהוא בעולם הזה. ואפילו כל שאר בני העולם טרם שבאים לזה העולם עומדים כלם במצבם ובתקונם. כדמיון שעומדים בעולם הזה. באוצר אחד אשר שם כל נשמות העולם מתלבשות בצורתן. וכאשר נוספות לדרת לעולם הזה קורא הקב"ה לממונה אחד. אשר הפקיד הקב"ה בדרשות כל הנשמות העתידות לדרת לעולם הזה. ואומר לו לך והבא לי רוח פלוני. בשעה שהיא באה תיכף אותה הנשמה מלובשת בהצורה של עולם הזה. ואותו הממונה מראה אותה לפני המלך הקדוש הקב"ה. והוא מזהירה ומזהירה שכאשר תרד לעולם הזה תעסק בתורה לדעת אותו. ולתבין בסוד האמונה. שכל מי שבא לעולם הזה ואינו עמל לדעת אותו מוטב לו שלא נברא. לפיכך התורה הגשמה לפני המלך הקדוש לדעת אותו בעולם הזה. ולעסוק ביריעת הקב"ה בסוד האמונה. ושי"כ אתה הראת לדעת. הראת על ידי הממונה התוא לפני הקב"ה. לדעת להבין ולהסתכל בעולם הזה בסוד האמונה ובסודות התורה. וכל מי שהיה בעולם הזה ולא עסק בתורה לדעת אותו מוטב לו שלא נברא. שהרי בשביל זה הביאו הקב"ה לאדם בעולם הזה לדעת כי ה' הוא האלהים. זה הוא הכלל של כל סוד האמונה. כלל של כל התורה וכלל של שמעלה ושלמטה. וכך הוא בודא. כלל של כל התורה זה הוא הסוד שתורה שבכתב ותורה שבעל פה הכל אחד: כלל של סוד האמונה להבין שזה הוא שם מלא. והוא סוד האמונה. ומה הוא. ה' אחד ושמו אחד. ה' אחד. שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד. זה הוא יחוד אחד. ושמו אחד. ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. והו יחוד אחד להיות שמו אחד. זה הוא הסוד ה' הוא האלהים. זה הכתוב מדבר כשרם ביחוד אחד... שכאשר מתייחדים שני שמות האלה. זה ביחוד אחד זה ביחוד אחד [מנ] או שני שמות האלה נעשים אחד ונכללים זה בזה. ונעשה הכל שם שלם ביחוד אחד. ובכין ה' הוא האלהים. שהרי או נכלל הכל זה בזה להיות אחד. ועד שתיחדו כל אחד. זה בלברו זה בלברו. אין נכללים זה בזה להיות הכל אחד: כלל של כל התורה כך הוא בודא. שהרי התורה היא תורה שבכתב והיא תורה שבעל פה. תורה שבכתב והו שכתוב הוי"ה. תורה שבעל פה והו שכתוב אלהים. ופ"י שהתורה היא סוד השם הקדוש נקראת כך [מנ] תורה שבכתב ותורה שבעל פה זה כלל זה פרס. כלל נצרך לפרס ופרס נצרך לכלל. ומתיחדים זה בזה להיות הכל אחד. וע"כ כלל התורה הוא הכלל של שמעלה ושלמטה. פ"י ששם הזה הוא למטה ושם הזה הוא למטה. זה סוד עולם העליון זה סוד עולם ההחתון. ועל זה כתוב אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלהים. זה הוא כלל של הכל. והו שצריך האדם לדעת בעולם הזה —

(א) ותחת כי אהב את אבתך ויבחר בורעו אחריו ויוציאך בפניו בכחו הגדול ממצרים. א"ר יצחק

(ב) ותחת כי אהב את אבתך ויבחר בורעו אחריו ויוציאך בפניו בכחו הגדול ממצרים. א"ר יצחק

מראה מקומות (ב) נחל נח

זו הזהר

(מנ) פ"י מתחלה צריבין להתחבר כל אחד מהן בפרקיו חיינו כפסוקות השייכות אליו להיות כל אחד בבחינת השלמות הראוי לחודו. ואח"כ יכול להיות חזרתות תפארת ומלכות. עלמא דברוא עם עלמא דנוקבא בשלמות תראו: [מנ] פ"י לפי שהתורה כוללת תורה שבכתב עם תורה שבעל פה שחן בתפארת ומלכות לפיכך נקראת התורה בשני שמות האלה הוי"ה ואלהים:

יחזק מהו בפניו. זה יעקב שהבנים לכלם שמה. רבי חזקיה אמר ויוציאך בפניו. זה אברהם. שכתוב ויפל אברהם על פניו. בוא וראה אברהם אמר הלכך מאה שנה יולד וגו'. א"ל הקב"ה חיך אתה תראה כמה מחנות וכמה חילות שיצאו ממך. בשעה שיצאו ישראל ממצרים כל אותן השבטים וכל אותן הרבבות העלה הקב"ה לאברהם וראה אותם. ושי"כ ויוציאך בפניו. רבי אבא אמר כל האבות נודמו שמה בעת הגאולה ההיא. ושי"כ ויוציאך בפניו. מהו בפניו. א"ל האבות. רבי אלעזר אמר ויוציאך בפניו. זה יעקב. בכחו. זה יצחק. הגריל. זה אברהם. א"ר שמעון וכן בזכות האבות תודמן גאולה תמיד לישראל. שכתוב ה' וזכרתי את בריתי יעקוב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אוצר והארץ אוצר. האבות מובן. מהו והארץ אוצר. אלא להבליג עמדם דוד המלך שהוא עם האבות הם המרכבה [מן] והם מעוררים תמיד גאולה לישראל:

(ג) **וידעת** היום והשבת אל לבבך כי ה' הוא האלהים וגו'. א"ר אלעזר מקרא זה כך צריך להיות. וידעת היום כי ה' הוא האלהים והשבות אל לבבך. ועוד והשבות אל לבבך צריך לומר. אלא אמר משה אם אתה רוצה לעמוד על זה ולדעת כי ה' הוא האלהים. והשבות אל לבבך. ואז תבין שכן הוא. לבבך. זה יצר טוב ויצר רע. שנכלל זה בזה והוא אחד. אז תשיג כי ה' הוא האלהים. שהרי נכלל זה בזה והוא אחד. וע"כ והשבות אל לבבך להבין הדבר להכליל אותם יחד יצר הרע ביצר הטוב. ששאל בימין. או תדע כי ה' הוא האלהים. (ג) רבי אלעזר היה יושב לפני רבי שמעון אביו. אמר לו הרי למדנו אלהים בכל מקום דין הוא. הוי"ה רחמים. ויש מקום שהוי"ה נקרא אלהים. כגון אדני אלהים אתה החלות להראות את עבודך. למה נקרא אלהים. והרי האותיות הן של שם הרחמים בכל מקום. א"ל הלא כך כתוב במקרא. וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלהים. וכתוב ד' ה' הוא האלהים. א"ל דבר זה ידעתי שבכל מקום שיש דין יש גם רחמים. ולפעמים במקום שיש רחמים יש גם דין. א"ל בוא וראה שכן הוא. הוי"ה בכל מקום הוא רחמים. ובשעה שמהפכים הרשעים רחמים ד"ן או כתוב הוי"ה ונקרא אלהים. אבל בוא וראה סוד הדבר. ג' מדרגות של דין הן [מן] וכל מדרגה ומדרגה נהיה בלבדה. אע"פ שכלן אחת ומתקשרות יחד ואינו נפרדות זו מזו. בוא וראה כל אותן הנטיעות וכל אותן המאורות. כלן מאורות ולוהמות ויונקות ומתברכות מהנדר ההוא הנמשך והיוצא [מן] שהכל נכלל בו. וזה הנדר נקרא א"ל להגן. והיא למעלה מהגן. לפי שהעדן משתקף עמה ואינו נפרש ממנה. ולפיכך כל המעיות יוצאים ונמשכים ממנה ויונקים ממנה בכל צד. ופתחים בה פתוחים [מן] וע"כ רחמים ממנה נמצאים ורחמים פתוחים בה. ולפי שנקראת א"ל בחינת נקבה. וגבורה ד"ן ממנה יוצא. נקראת רחמים בפני עצמה. אבל מצדה דינים נתעוררים. ולפיכך הכתוב הוא ברחמים

יחזק מהו בפניו. דא יעקב דאעיל לכלו תמן. רבי חזקיה אמר ויוציאך בפניו. דא אברהם. דכתיב ויפל אברהם על פניו. תא חזי אברהם אמר הלכך מאה שנה יולד וגו'. א"ל קב"ה חיך אתה תראה כמה מחנות וכמה חילות דיפקון ממך. בשעתא דנפקו ישראל ממצרים כל אינון שבטין וכל אינון רבבין סליק קב"ה לאברהם ומחא לון. סה"ד ויוציאך בפניו. רבי אבא אמר כלוה אברהם אודמו תמן בכל הסוה פורקנא. סה"ד ויוציאך בפניו. מהו בפניו. אלן אברהם. רבי אלעזר אמר ויוציאך בפניו. דא יעקב. בכחו. דא יחזק. הגדול. דא אברהם. א"ר שמעון וכן בגימטריא דאברהם אודמן פורקנא תדיר לישראל. דכתיב ה' וזכרתי את בריתי יעקוב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אוצר והארץ אוצר. אלא להכליל עמסון דוד מלכא דאיסו רמיכא באברהם [מן] ואינון מתערין פורקנא תדיר לישראל:

(ג) **וידעת** היום והשבת אל לבבך כי ה' הוא האלהים וגו'. א"ר אלעזר האי קרא הכי מיבעי ליה. וידעת היום כי ה' הוא האלהים והשבות אל לבבך. ותו והשבות אל לבבך מיבעי ליה. אלא אמר משה אם את בעי למיקס על דא ולמדע כי ה' הוא האלהים. והשבות אל לבבך. וידן תדע ליה. לבבך. יצר טוב ויצר רע. דאחליל דא בדא ואיסו חד. דין תשכח כי ה' הוא האלהים. דאחליל דא בדא ואיסו חד. וע"כ והשבות אל לבבך למנדע מלה להכליל לון כחדא יצר רע ביצר טוב. ששאל בימין. דין תדע כי ה' הוא האלהים. (ג) רבי אלעזר הוה יתיב קמיה דרבי שמעון אביו. אמר ליה הא תנין אלהים בכל אתר דינא הוא. הוי"ה רחמים. ואית אתר דהוי"ה אקרי אלהים. כגון אדני אלהים אתה החלות להראות את עבודך. אמאי אקרי אלהים. והא תמוון דרחמי אינון בכל אתר. א"ל הא הכי כתיב בקרא. וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלהים. וכתוב ד' ה' הוא האלהים. א"ל מלה דא ידענא דבאתר דאית דינא אית רחמי. ולומנא באתר דאית רחמי אית דינא. א"ל תא חזי דהכי הוא. הוי"ה בכל אתר רחמי. ובשעתא דמהפכי חייביא רחמי דינא דין כתיב הוי"ה וקרינן ליה אלהים. אבל תא חזי רוא דמלה. ג' דרגין דדינא אינון [מן] וכל דרגא ודרגא בלחודו. אע"פ דכלל חד ומתקשרין בחד ולא מתפרשין דא מן דא. תא חזי כל אינון נפישין וכל אינון בולטין. כללו נהירין ומתלהטין ומתשקין ומתברכהן מהסוה נהלא דנינדו ונפיק [מן] דכלל כליל ביה. והאי נהלא מתקרי אחא לגנתא ואיסי לעילא מינא. בגין עדן משתקף בסוד ולא פריש מינא. ובגין כל מצובעין נפקין וגביזין מינא ומתשקין לכל עיבר. ופתחין בה פתוחין [מן] וע"כ רחמי מינא משתחין ורחמי פתוחין בה. ובגין דקרינן לה אחא נוקבא. וגבורה ודינא מינא נפיק. מתקרי רחמי בלחודא. הא מספרתא דיין מתערין. ובגין כתיב ברחמי

מראה מקומות (א) ויקרא כ"ו (ב) ואלה כ"ו (ג) אחרי פה. (ד) מלכים א' י"ח

זו הודר

[מן] כך אמר חז"ל האבות הן הם המרכבה. שהם ר' רגלי הכסא כי שורשם בחסד גבורה תפארת ושלכות: [מן] חיינו בינה נבחרת ומלכות: [מן] זו בינה. שהכל נכלל בזה הנדר היינו התכמה שנקרא ערן. והן תמיד בהודגות ונקראין תרין ריעין ולא מתפרשין: [מן] חמשים עשרי בינה:

ברחמים והנקוד הוא ברין. האותיות של רחמים הוי"ה. והנקוד ברין בנקודות של אלהים. והקרי הוא אלהים. כיון שנמשך רין מדרה. הרי מדרגה אחת: מדרגה השניה מצד אותה מדרגה הראשונה יוצאת ונתעוררת. מדרגה שניה הו נקראת גבורה. וזו נקראת אלהים באותן האותיות ממש. והתחלה אחת מן פני הקטנות היא [מן] וכו' היא מוצבת. ולפי שמצבת בזה כתוב ה' הוא האלהים. והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלהים. והוא אחד. וזו היא מדרגה השניה: מדרגה השלישית היא צד"ק כתר האחרון [מן] זו היא בית דין של המלך ושמה ארנ"י. כך הקרי וכך הכתוב. ומדת המלכות בשם הזה נקראת. וזה השם רק במקום הזה נשתלם [מן] אלו הן שלש מדרגות הנקראות בשמות של דין. והכל מתקשר אחד באחד בלי פירוד כמו שנתבאר:

ברחמי ונקוד בדינא. חמון דרחמי הוי"ס. ונקוד בדינא נקודא דלחסיס. ולחקרי לחסיס. ולחנניד דינא מסערהס. טא דרנא מד: דרנא מנינא מסערהס דסאי קדמאס נפיק וחתער. סאי דרנא מנינא חקרי גבורס. וסאי חקרי לחסיס באלין חמון חמס. וסירותא חדא מוציר חספין סאי [מן] וכו' אלתחלת. ובנין דלתחלתא בסאי כתוב ה' הוא סאלסיס. וסעבות אל לבבך כי ה' הוא סאלסיס. וסאי חד. דא הוא דרנא מנינא: דרנא תלינאס לדיק כתרס בתרסס [מן] סאי חסיס כי דינא דמלכא וסמסא חרנ"י. סכי כתוב וסכי חקרי. וכנסת ישראל בסאי שחא חקרי. וסאי שחא בחרת דא חספליס [מן] חלין חמון דרנין דחקרין בשמיון דינא. וכלל מתקשר מד כמד כלל פרוזא כמס דלוקינאס:

א וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל. רבי יוסי פתח (ז) זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר. בוא וראה דברי התורה קדושים הם עליונים הם מתוקים הם. כמו שכתוב הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש וגו'. מי שעוסק בתורה כאילו עוסד כל יום על הר סיני ומקבל התורה. ושיב (ג) היום הזה נתיית לעם. זה ביאור החברים. כתוב כאן וזאת התורה. וכתוב התורה. מה בין זה לזה. אלא סוד עליון הוא וכך למדנו. וזאת התורה להראות הכל כיחוד אחד. ולהכליל מדת המלכות בהקב"ה להמצא הכל אחד. לפיכך כתוב וזאת התורה. למה תוספת וא"ו. אלא זהו שסמרי להראות שהכל אחד בלי פירוד. וזאת. כלל ופרט כאחד [ג] בחינת זכר ובחי' נקבה [ד]. ולפיכך וזאת התורה ודאי. אבל וא"ת בלי תוספת וא"ו היינו ה' בלבד. חקת התורה ודאי ולא התורה. דיני התורה גזירות התורה. (ז) רבי שמעון אמר וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל. לפני בני ישראל שם אב"י לשאר עמים לא שם. לפיכך דבר אל בני ישראל. וא"י בני ישראל תאמר. וכן כל המקראות. יניחו אבות העולם הם הל"ל ושמאי שכן אמרו להקדושים. ולא רצו להודיע לו דברי התורה עד שיגמול. שכן מי שלא גימול אם נותנים לו אפילו אות קטנה מהתורה כאילו מחריב העולם ומשקר בשם הקב"ה. שהכל בזה תולה וזה בזה מתקשר. שכתוב (ה) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי. וכוא ורא רשיתי דברי תורה שנותנים לילד הוא אל"ף בית. זה דבר שאין ביכולת בני העולם להשיג בחכמה. ולהעלותו במחשבה. וכך שכן לדבר בפה. ואפילו מלאכים העליונים ועליוני העליונים אין יכולים להשיג. לפי שהן נסתרות השם הקדוש. ואלף וארבע מאה

א וזאת הסודות אשר שם משה לפני בני ישראל. רבי יוסי פתח (ז) זאת חקת הסודות אשר צוה ה' לאמר. תא חזי חמון דלוריינא קדישין חמון חמון מתקין חמון. חמון דכתיב סנחמדין מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש וגו'. חמון דלחמל בלוריינא כאלו קאום כל יומא על פורא דסני וקביל דלוריינא. סה"ק (ג) סיוס סוס סייס לעס. וסאי קאומס כדריס. כתיב סס וזאת הסודות. וכתיב וזאת חקת הסודות. מאי בין סאי לסאי. אלל רוא עלאס סוא וסאי חוליסנא. וזאת הסודות לחמול כלל ביסודא חד. וללכלללל כנסת ישראל בקב"ה לללללללל כלל חד. בגיני כך וזאת הסודות. חמאי תוספת וא"ו. אלל סא חמאי לללללללל דכנא חד כלל פרוזא. וזאת. כלל ופרט כמדא [ג] דכר ומוקבא [ד]. ובנין כך וזאת הסודות ודאי. אלל וזאת בלי תוספת וא"ו ה' כלללללל. חקת הסודות ודאי וזאת הסודות. דינא דלוריינא גזרס דלוריינא. (ז) רבי שמעון חמון וזאת הסודות אשר שם משה לפני בני ישראל. לפני בני ישראל שם אב"י לשאר עמים לא שם. בפיכך דבר אל בני ישראל. ואל בני ישראל תאמר. וכן כלל. ויניחו אבות העולם בני ישראל שכן אמרו להקדושים. ולא רצו להודיע לו דברי התורה עד שיגמול. שכן מי שלא גימול אם נותנים לו אפילו אות קטנה מהתורה כאילו מחריב העולם ומשקר בשם הקב"ה. שהכל בזה תולה וזה בזה מתקשר. שכתוב (ה) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי. וכוא ורא רשיתי דברי תורה שנותנים לילד הוא אל"ף בית. זה דבר שאין ביכולת בני העולם להשיג בחכמה. ולהעלותו במחשבה. וכך שכן לדבר בפה. ואפילו מלאכים העליונים ועליוני העליונים אין יכולים להשיג. לפי שהן נסתרות השם הקדוש. ואלף וארבע מאה

מראה מקומות (א) חקת קט: (ב) כמדכר י"ט (ג) דכריס כ"ו (ד) חמון ע"ה (ה) יומי ל"ב

זו הוזהר

[מן] וקרי אנפין חיינו עלמא דדבורא ספירת תמארת הכולל שש ספירות מן חסד עד מלכות. ונקריא פני קטנות כי חורונות תמארת עם מלכות עלמא דנוקבא חיה במדרגת של קטנות לעומת חורונות חכמה ובינה שהיא במדרגת של גדלות כדסינן כרא וברתא לעומת אבא ואמא. וכיון שסדר עמירתן של חו' ספירות הוא ביסין חסד נצח. וקסמאל גבורת חור. וקו האמצעי נבון סחסר וגבורת חור תמארת יסור נמצא שהועיר אנפין יש לו ב' התחלות. חסר ביסין וגבורת בשמאל. וחו שאובר שהגבורת היא התחלה אחת בועיר אנפין. ושהיא מתחברת בו כעין ורוע שפאלית כנף. וכיון שהתמארת שרש השם חויה ותגבורת שריה חסם אלהים לכך כתוב ה' הוא האלהים. חיינו שהתמארת חורין מסקרי אחד מוצא: [מן] וזו המלכות: [מן] פ' שאין ספירת אהרן נקראת בחסם ארני אלא התכלות והשכינה הקדושה: [מן] חיינו חורונות תמארת עם מלכות. עלמא דדבורא עם. עלמא דנוקבא. ו של השם חויה שהוא רחמים עם ה' האחרונות שהיא דין. והתמארת נקרא כלל והתכלות פרט. וכן נקראת וא"ת. לכך מובן שחיה חויה רמו על חורונות תמארת עם מלכות. קב"ה עם שכינתה. והתכונות הוא שכל עיקר נתינת התורה לישראל היא לבעבור שפ' חקמס בתורה יחי' נעשה יחוד חסרם בחיבת ווא"ת. ותוא לשם יחוד קב"ה ושכינתה:

לאור העליון שנגזר הקב"ה הצדיקים, כמס' (כ) עין לא ראתה אלהים וולתך יעשה למחכה לו, ובמה יוכה האדם לאור ההוא. בתורה, שכל מי שעוסק בתורה בכל יום יוכה להיות לו חלק בעולם הבא, ותחשב לו כאילו בונה עולמות, שהרי בתורה נבנה העולם ונתיסר, וז"ל (כ) ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה, וכתוב (ג) ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים יום יום, וכל מי שעוסק בה מחזק העולם ומקיים לו, ובוא וראה ברוח עשה הקב"ה את העולם וברוח מתקיים, רוח של אותן העמלים בתורה, וכל שכן רוח הבל היתנוקות של בית רבן, מה רב טובך, והו המוב הנגני לראיך, לאותן ראי חסא, פעלת לחוסים כך, מהו פעלת, זה מעשה בראשית, רבי אבא אמר זה גן עדן, שהרי באומנות נפלא עשה הקב"ה גן עדן שלמטה כרמיון, שלמעלה שיתחזק בו הצדיקים, וז"ל פעלת לחוסים כך נגד בני אדם, שהרי נגד בני אדם הוא, וכן עדן האחר נגד עליונים קדושים הוא, א"ר שמעון אפילו גן עדן שלמעלה נגד בני אדם הוא, שיתאספו בו הצדיקים העושים רצון רבובם:

(ד) עוד פתח רבי אלעזר ואמר, כתוב גל עיני ואכיסה נפלאות מתורתך, כמה הם האנשים שונים שאין יודעים ואין מבטלים לעסוק בתורה, לפי שהתורה כל חיים וכל חירות וכל טוב בעולם הזה ובעולם הבא, חיים הם בעולם הזה שיכונו לימים שלמים בעולם הזה, כמס' את מספר ימיו אפלא, ולימים ארוכים בעולם הבא, לפי שהם חיים שלמים, הם חיים של שמוחה, חיים בלא עצבות, חיים שהם חיים, חירות בעולם הזה, חירות של הכל, שכל מי שעמלו בתורה אין יכולים לשלוט עליו כל העמים שבעולם, ואם תשאל הרי אותן דור השמר, גורם היא שלמעלה כגון רבי עקיבא וחבריו, וכן עלה במחשבה, חירות ממלאי המות שאינו יכול לשלוט עליו, וכך הוא בוראי, שאם אדם הראשון היה מתרבק בעץ החיים שהוא התורה לא היה גורם מיתה לו ולכל העולם, ולפיכך כאשר נתן הקב"ה את התורה לישראל מה כתוב בה, חרות על הלחות, וזה נתבאר, ואכלא ישראל לא חסאו ועזבו לעץ החיים לא היו גורמים מיתה לעולם כמקדם, והקב"ה אמר (ה) אני אמרתי אלהים אתם ובני עדיו כלכם, כיון שקלקלתם עצמכם, אכן כאדם תמותון וגו', וע"כ כל מי שעמלו בתורה אין יכול לשלוט עליהם אור, ונחש הרע המחשיך את העולם, (ו) וכל מי שעוסק בתורה לשמה אין מיתתו על ידו מלאך המות, לפי שנתחזק בעץ החיים ולא נרפה ממנו, ולפיכך הצדיקים לא נמסא הגוף שלהם במיתתם, שאין שורה עליהם רוח מומאה, א"ר ייסא א"ר כן משה למה מת כיון שלא חסא, א"ר ודאי מת אבל לא שלט בו אסרנו, שלא מת על ידו ולא נמסא בו, ולא מת בוראי כשאר אנשים, אלא שנרבק בהשכינה גדול לחיי עולם, חיה חי נקרא, כמו שביארנו שכתוב (ז) ובניהו בן יהוידע בן איש חי וגו', וע"כ כל מי שעמלו בתורה חירות יש לו מהכל, בעולם הזה מן השעבוד של שאר העמים עבדים, חירות בעולם הבא, לפי שלא יתבעו ממנו דין בעולם ההוא כלל, בוא וראה שיש בתורה כמה סודות עליונים נסתרים, לפיכך כתוב (ח) יקרה הוא מפנינים וגו', כמה אצרות נעלמים יש בה, ולכך כאשר הסתכל דוד

ברוח

לנסורא עלאה דנניו קב"ה לדיקיא, (כד"ה ח) עין לא ראתה אלהים וולתך יעשה למחכה לו, ובמה יוכה ב"ר לסיחא נסורא, באורייתא, דכל מאן דמסתכל באורייתא בכל יומא יוכה למחיו ליה חולקא בעלמא דחתי, ויפחשכ ליה כאילו באי עמיון, דהא באורייתא אצבני עלמא ואשכבלל, הס"ד (כ) ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים כחכמה, וכתוב (ג) ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים יום יום, וכל דמסתכל בה שכליל עלמא וקיים ליה, והא חזי ברומא עבד קב"ה עלמא וברומא מתקיימא, רוחא דליון דלעלן, באורייתא, וכל שכן רוחא דהכל דרביי דבי רב, מה רב טובך, דא טובא דתגניו ליראך, לאינון דחלי חסאה, פעלת לחוסים כך, מהו פעלת, דא עובדא דבראשית, רבי אבא אמר דא גן עדן, דהא באומנותא עבד ליה קב"ה בארעא כגורא דלעילא לאתתקפא, ביה לדיקיא, הס"ד פעלת לחוסים כך נגד בני אדם, דהא נגד בני אדם הוא, ואחרת נגד עליון קדישין הוא, אמר רבי שמעון אפילו גן עדן דלעילא נגד בני אדם הוא, לאתכנשא ביה לדיקיא עבדי רעואת דמחריסון:

(ד) חו פתח רבי אלעזר ואמר, כתיב גל עיני ואכיסה נפלאות מתורתך, כמה חינון בני נשא פספסין דלא ידעין ולא מסתכלין לאסתכלא באורייתא, בנין לאורייתא כל חיין וכל חיורו וכל טוב בעלמא דין, ובעלמא דחתי, חיין חינון בעלמא דין דיווין ליווין שמיין כהאי עלמא, כד"ה את מספר ימיו אפלא, וליווין אריבין בעלמא דחתי, גין דליון חיין שלימין, חינון חיין דחידו, חיין בלא עליבו, חיין דליון חיין, חיורו בעלמא דין, חיורו דכלא, דכל מאן דמסתכל באורייתא, לא יכלין לשלמא עליו כל עמין דעלמא, ואי תימא חינון חינון בני שמד, גורם היא מעלילא כגון רבי עקיבא וחבריו, וכך סליק במחשבה, חיורו דמלאך המות דלא יכיל לשלמא עליו, וסכי הוא דחאי, דאי אדם קדמאס הוב אסתדק בלינלא דחיי דחיוו באורייתא לא גרים מותא ליה וכלל עלמא, ובג"כ כד יסב קב"ה אורייתא לישראל מאי כתיב בה, חרות על הלחות, וזה אוקומס, ואלמלא חינון לא חסאו ושבוו חילנא דחיי לא גרמו מותא לעמיון כמלקדמין, וקב"ה אמר (ה) אני אמרתי אלהים אתם ובני עדיו כלכם, כמלון גרמיון, אכן כאדם תמותון וגו', וע"כ כל מאן דמסתכל באורייתא לא יכיל לשלמא עליו הסוא חיוא בישא דאחשיך עלמא, (ו) וכל מאן דמסתכל באורייתא לשמה לאו מיתתיה על ידא ובג"כ לדיקיא לא מסתדק גופא דליון במיתתהו, דלא שרא עלייהו רוח מסאבא, א"ר ייסא אי הכי מהא חמאי מית כיון דלא הב, א"ל דחאי מית אבל לא שלמא ביה קאחריין, דלא מית על ידיו ולא אסתדק ביה, ולא מית דחאי כשאר בני נשא, אלא אסתדק בשכינתא ואולי לחיי עלמא, ודאי חי קריי, כמה אסתדק בשכינתא דחיי עלמא, בן איש חי וגו', וע"כ כל מאן דמסתכל באורייתא חיורו אית ליה מכלא, בעלמא דין משעבודא דשאר עמין עכוס, חיורו בעלמא דחתי, בנין דלא יתבעון מניס דינא כהסוא עלמא כלל, תא חזי באורייתא כמה ריין עליון סמימין אית בה, בג"כ כתיב (ח) יקרה הוא מפנינים וגו', כמה גניזין סמידין אית בה, וע"כ כד אסתכל דוד ברומא

ברוח החכמה. והבין כמה נפלאות היוצאים מן התורה פתח ואמר (א) גל עיני ואביטם נפלאות מתורתך: (ב) פתח רבי חייא ואמר. מי ימלא גבורות סי' ישמיע כל תהלתו. בוא וראה כאשר בקש הקב"ה ועלה ברצון לפניו לברוא העולם. היה מסתכל בתורה וברא אותו. ובכל מעשה ומעשה שברא הקב"ה בעולם היה מסתכל בתורה וברא אותו. וזש"כ (ג) ואהיה אצלו אמן ואהיה שעשועים יום יום. אל תקרי אמן אלא אמן. (ד) התורה מכרות ואהיה אצלו אמן. כי ברא הקב"ה את העולם. כי קודם בריאת העולם קדמה התורה שתי אלפים שנה לעולם. וכאשר בקש הקב"ה לברוא העולם היה מסתכל בתורה בכל דבור ודבור. ועשה כנגדה אומנות העולם. לפי שכל הדברים והמעשים של כל העולמות בתורה הם. וע"כ הקב"ה היה מסתכל בה וברא העולם. לא שהתורה כראה העולם. אלא הקב"ה בהסתכלותו בתורה ברא העולם. נמצא שהקב"ה הוא האומן. והתורה לגנרו ואצלו אמן. נמצא שהקב"ה אצלו אמן. ואהיה אמן לא כתוב אלא אצלו. הואיל שהקב"ה נסתכל בה היתה אצלו אמן. ואם תשאל מי יכול להיות אומן אצלו. אלא שהסתכלות של הקב"ה היא האומן באופן זה. כתוב בתורה בראשית ברא אלהים וברא השמים ואת הארץ. נסתכל בענין זה וברא שמים וארץ. כתוב בתורה ויאמר אלהים יהי אור. נסתכל בענין זה וברא את האור. וכן בכל דבר ודבר שכתוב בתורה נסתכל בה הקב"ה ועשה דבר ההוא. וע"כ כתוב ואהיה אצלו אמן. באופן זה כל העולם נברא. כיון שנברא העולם כל דבר ודבר לא היה מתקיים עד שעלה ברצונו לברוא אדם שהיה עוסק בתורה. ובעבורה נתקיים העולם. עבשו כל מי שמעיין בה בהתורה ועמלו בה. כביכול הוא מקיים כל העולם. נסתכל בהתורה וברא העולם. בן אדם המעיין בהתורה הוא מקיים את העולם. נמצא שהמעשה והקיום של כל העולם היא התורה. לפיכך זכאי הוא האדם העוסק בתורה. שהרי הוא מקיים את העולם. (ה) וכאשר בקש הקב"ה לברוא האדם אמרה התורה לפניו. אם יהיה נברא האדם ואח"כ יחטא ואתה תדין אותו. למה יהיו מעשי ירך לחנם. שהרי לא יוכל לסבול דינך. אמר לה הקב"ה הלא הכינותי תשובה קודם שבראתי העולם. וכך אמר הקב"ה להעולם כשעה שעשה לו וברא את האדם. עולם עולם. אתה ותהלוכותיך אין מתקיימים אלא על התורה. ולפיכך בראתי כך את האדם כדי שיעסק בה. ואם לא הדיני מחודך להיות תהו ובהו. והכל בשביל האדם מתקיים. וזש"כ (ו) אנכי עשיתי ארץ ואדם עליה בראתי. והתורה עומדת ומכרות לפני האנשים למען יעסקו ויעמלו בה. ואין מי שימא אונו. בוא וראה כל מי שעמל בתורה הוא מקיים העולם. ומקיים כל מעשה ומעשה על תקונו כראוי. ואין דך כל אבר ואבר שנמצא בו באדם שלא תהיה כנגדו בריה בעולם. שהרי כמו שהאדם הוא מתחלק לאברים. וכלם עומדים מדרגות על מדרגות מתוקנים אלו על אלו. וכלם גוף אחד. אף כך העולם. כל הבריות שבעולם הם אברים אברים ועומדים אלו על אלה. וכאשר מתחננים כלם הרי הם גוף אחד ממש. והכל הוא כרמיון התורה. שהרי התורה כלה אברים ופיקים. וקיימים אלו על אלה. וכאשר מתחננים כלם נעשים גוף אחד. וזכיון שנסתכל

ברוח החכמה. וידע כמה פליא נפקין מאורייתא פתח ואמר (א) גל עיני ואביטם נפלאות מתורתך: (ב) פתח רבי חייא ואמר. מי ימלא גבורות סי' ישמיע כל תהלתו. בוא וראה כאשר בקש הקב"ה וסליק ברעותא קמיא למדרי עלמא. הוה מסתכל באורייתא וברא ליה. ובכל עובדא ועובדא דברא קב"ה בעלמא הוה מסתכל באורייתא וברא ליה. (הס"ד ג) ואהיה אצלו אמן ואהיה שעשועים יום יום. אל תקרי אמן אלא אמן. (ד) אורייתא לוחא ואהיה אצלו אמן. כי ברא קב"ה עלמא. דעד לא למדרי עלמא אקדימת אורייתא תריין אלפי שנין לעלמא. וכך בעא קב"ה למדרי עלמא הוה מסתכל בה באורייתא בכל מלה ומלה. ועבד לקב"ה לאומנותא דעלמא. בגין דכל מלין ועובדין דכל עלמין באורייתא אינון. וע"ד קב"ה הוה מסתכל בה וברא עלמא. לאו דאורייתא ברא עלמא. אלא קב"ה באסתכלותא דאורייתא ברא עלמא. אשכחא דקב"ה איזו אומנא. ואורייתא לקבליה ולגביה אומנא. הס"ד ואהיה אצלו אמן. ואהיה אמן לא כתיב אלא אצלו. הואיל וקב"ה אסתכל בה אצלו הוה אומנא. ואי תימא מלן יכול למדרי אומנא לגביה. אלא שהסתכלותא דקב"ה היא אומנא ביוזמא דא. באורייתא כתיב בה בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ. אשכחא ביה מלה ביה שמיא וארעא. באורייתא כתיב בה ויאמר אלהים יהי אור. אסתכל ביה מלה וברא את האור. וכן בכל מלה ומלה דכתיב בה באורייתא אסתכל קב"ה ועבד הס"ה אהיה אצלו אמן. כנוונא דא כל עלמא למדרי. כיון דאסתרי עלמא כל מלה ומלה לא הוה מתקיים עד דסליק ברעותא למדרי אדם דיוסי מסתכל באורייתא. ובגין מתקיים עלמא. אשכחא כל מלן דאסתכל בה באורייתא ואסתכל בה. כביכול הוה מקיים כל עלמא. קב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא. בר נה מסתכל בה באורייתא ומקיים עלמא. אשכחא דעובדא וקיימא דכל עלמא אורייתא איזי. בג"כ זכא איזו ב"נ דאסתכל באורייתא. דא איזו מקיים עלמא. (ה) וכך בעא קב"ה למדרי אדם אהיה אורייתא קמיא. אי ברא נה למדרי ויחסי ואתה תדין ליה. אמאי יהו עובדי ירך למנא. דא לא ייכול למסבול דינך. אמר לה קב"ה הא אסתקית תשובה עד לא בראתי עלמא. והכי אמר קב"ה לעלמא בשעתא דעבד ליה וברא לאדם. עלמא עלמא. אנת ונימוסך לא קיימין אלא על אורייתא. ובג"כ בראתי ליה לאדם כך בגין דיתעסק בה. ואי לאו הא אנת אהדר לך לחו וכו'. וכלא בגיניא דאדם קיימא. הס"ד (ו) אנכי עשיתי ארץ ואדם עליה בראתי. ואורייתא קיימא ומכרות קיימין דבני נשא בגין דיתעסקו ויסתלו בה. ולית מלן דירכין אורדיא. תא חיי כל מלן דאסתכל באורייתא איזו קיים עלמא. וקיים כל עובדא ועובדא על תקוניה כדא יאות. ולית לך כל שיפא ושיפא דקיימא ביה דבר נה דלא הוה לקבליה בריה בעלמא. דא כמה דב"נ איזו מתפלגי שייפין. וכלהו קיימין דרגין על דרגין מתחננים אלין על אלין. וכלהו חד גופא. הכי נמי עלמא. כל אינון בריין כללו שייפין שייפין וקיימין אלין על אלין. וכך מתחנן כללו הא אינון חד גופא ממש. וכלא כנוונא דאורייתא. דא אורייתא כלל שייפין ופיקין. וקיימין אלין על אלין. וכך מתחנן כללו אסתכידו חד גופא. וכיון דאסתכל

לחפצא על שמירה. כמו שומר עמו ישראל לעד. שהרי זה בימי חול נתקן שהעולם צריך שמירה. אבל בשבת סוכת שלום מתפשטת על העולם ונשמר בכל הצדדים. ואפילו רשעי ניהנם נשמרים הם. וכלם בשלום נמצאים עליונים ותחתונים. ולפיכך בהתקדש היום מברכים הפורס סוכת שלום עלינו ועל כל עמו ישראל ועל ירושלים. למה על ירושלים. אלא כיון שזו היא סודר אותה חסונה. ונצרך להזמין סוכה הריא שתתפשט עלינו לשכון עמנו. ושתהיה מנינה עלינו כאם השוכנת על הבנים. ובשכיל זה אין לפחד מכל הצדדים. ולכך מברכים הפורס סוכת שלום עלינו. בוא וראה בשעה שישאר מברכים וממנים לסוכת שלום הווי אורח הקדוש. ואומרים הפורס סכת שלום. או קדושה העליונה יורדת ופורקת כנפיה על ישראל. ותכסה עליהם כאם על בנים. וכל מינים הרעים נאספים מן העולם. ישראל יושבים תחת קדושת רבונם. וזו סוכת שלום הזאת נותנת נשמות חיות לבניה [א] מה המעם. לפי שבה הנשמות שורות ומסנה יצאות. וכיון שהיא שורה ופורקת כנפיה על בניה תריק נשמות חדשות לכל אחד ואחד :

עוד א"ר שמעון ע"ז למדנו שהשבת כעין עולם הבא היא. וכך הוא בודא. וע"כ שמשה ויובל דומים זה לזה. ושבת ועולם הבא כך הוא [א] ותוספת נשמה הווי מן סוד של זכור היא באה לסוכת שלום הווי שנלקחת מן עולם הבא [ב] ותוספת הווי נותנת צעם הקדוש. ובתוספת הווי נשמחים ונשכח מהם כל עניני חול וכל הצער וכל הצרות. כמש"כ (א) ביום הניח ה' דך מעצבך ומרגוך ומן העבודה הקשה וגו'. וכליל שבת צריך האדם לטעום מכל מאכלי שבת. כדי להראות שסוכת שלום הווי מהכל נכללת. ובליכר שלא יחסר ע"י המעימה מלהשאר מאכל אחד שיהיה די למעורת היום. וי"א שיהי' נזהר להשאיר ב' מאכלים על ב' סעודות האחרות של היום ונכון. וכש"כ אם משאיר יותר מאכלים להיום ויכול לטעום מכלם. ולכל הפירות בב' תבשילין די לטעום [ב] וזה ביאור החברים: נר של שבת אנשים של עם הקדוש ניתן להדליק. וחרי אמרו החברים על שהיא כבתה נרו של עולם והחשיכה אותו וכו'. ונכון הוא. אבל סוד הדבר ששבת שלום הווי גברת העולם היא. והנשמות שזון נר העליון בה שורות. וע"כ גברת הבית צריכה להדליק. שהרי במקומה היא נאחות [ג] והיא עשתה המעשה. וצריכה האשה בשמחת הלכ ורצון להדליק נר של שבת. שהרי כבוד גדול זה לה מוצה רבה לעצמה ציכות לבנים קדושים. שיהיו מאירים לעולם בתורה וכיבוד. וירבו שלום בארץ. ונותנת לבעלה אריכות ימים. לפיכך צריכה להזהר במצוה זו :

(ג) עוד אמר רבי שמעון סוד תקון העליון שנעשה בתפלה כניסת השבת של עם הקדוש כדבין שאותן [ששה ימים העליונים] מתחדדים למעלה באחד [א] אף כך [שבת] היא מתחדדת למטה בהסוד של אחד. להווי עמדם

ללוא על נסיונו. כגון שומר עמו ישראל לעד. דסא דא בימא דחול אתתקן דעלמא בעינא נסיונו. אבל בשבת סוכת שלום אתתפיקא על עלמא ואתנסינא בכל סערין. ואפילו חייבי גיסס נסירין איוני. וכלם בשלום אתתכחו עלאין ותתאין. ובג"כ בקדושת דיומא מברכין הפורס סוכת שלום עלינו ועל כל עמו ישראל ועל ירושלים. אמאי על ירושלים. אלא דא היא מדורה דסיהא סוכה. ובעינא לומנא להסיה סוכה דתתפרסת עלנא ולתפרא עמנא. ולמחי' מנינא עלנא כאמא דשריא על כנין. ובגין דא לא דחלין מכל סערין. וע"ד הפורס סוכת שלום עלינו. תא חיי בשעתא דירשלא מברכין ומומנין להאי סוכת שלום ואפסיהא קדישא. ואמרין הפורס סכת שלום. כדין קדושתא עלאה נתתא ופריסת גרסתא עליהו ישראל. ומכסיה לון כאמא על כנין. וכל וינין ציטין אתתכניסין מעלמא. וייתבי ישראל תתות קדושתא דתאריסין. וכדין דא סוכת שלום יסבא נשמתין חדתין לבנא [ג] מאי עמנא. כנין דכא נשמתין סריין וממנס נפקין. וכיון דשריא ופריסת גרסתא על בנא אריקת נשמתין חדתין לכל חד וחד :

הו א"ר שמעון ע"ד תינין סכת דונמא דעלמא דאמי איסי. הכי הוא ודאי. וע"ד שמיסא ויובל דונמא דא דא. וסבת ועלמא דאמי הכי הוא [א] וסאי תוספת נשמתא מרוא דזכור קא תפיק על האי סוכת שלום דנכיל מעלמא דאמי [ב] ודא תוספות יסבת לעמא קדישא. וסבאי תוספות חדאן ויתכסי מניסיו כל מלין דחול וכל לעריין וכל עקין. כד"א (א) ביום סיהא ה' לך מעצבך ומרגוך ומן העבודה הקשה וגו'. וכלילא דשבתא בעי צ"כ להעמא מעלמא מיכלא. בגין לאחזא דהאי סוכת שלום מכלא. תכלילת. וכלכר דלא יפנס מיכלא חדא ליומא. ואית דאמרי תרין לתרי סעודתי אחרנין דיומא וספיר. וכל סכן אי סליק יתיר ליומא ויכול לתסעס ממיכלין אחרנין. ולועיר בתרי תבשילין סגי [א] ואוקמוס חבירא: נר של שבת לנסי עמא קדישא אתתסיבת לאדלקא. ומבריא הווי אמרו דאמי ככסה בזלינא דעלמא ואתסיבת ליה וכו'. וספיר הוא. אבל דא דמלס האי סוכת שלום מפרוניתא דעלמא איסי. ונשמתין דאיוני בולינא עלאה דא סריין. וע"ד מפרוניתא בעינא לאדלקא. דהא דוכתסא אתתחדת [ג] ועבדס עיבדא. ואתתא בעינא דחדא דלכא ורעותא לאדלקא בזלינא דשבתא. דהא יקרא עלאה הוא לס וזו רבא לגרסתא למזי לבנין קדישין. דיסון בזלינא דעלמא באורייתא ובדחלמא. ויסגון שלמא בארעא. ויסיבת לבעלה אורכא דחין. כנין כך בעינא לאודכרא צי :

(ג) הו אמר רבי שמעון רוא דתקונה עלאה דאתעביד כללמא דמעלי שבתא דעמא קדישא [ב] כגווא דאיוני : אסא יומין עלאין [א] מתידין לעילא בחדא [א] אף כי [שבת] איסי היתדות לתתא ברוא דאמא. למחי' עמדין

סראת סוכות (א) ישי' י"ד טו תמוז ק"ס.

זו הזהר

למה היינו מה שנקרא נשמה יתירה: [א] וזה נקל לצאת בהרנים והבשר או הפירות שנבשלו לקנות סעודה. כי שלש אלה הונק על כל סעודה השבת: [א] שורש כל נשמות הנשים הוא במלכות. ושם נעשה הפנס של חמא אדם הראשון: [א] היינו שש הספירות מן הסוד עד מלכות. שהתפארת עלמא דרבנא שנקרא ועיר אנפין כולל אותן. וכן שבת היינו סדר המלכות ושכינה הקדושה מתחתית בסוד של אחד להיות קומה שלמה כולל של עשר ספירות לעומת התפארת. סוד של אחד הוא כולל של י"א. א' בתר. ד' מלכות. ח' הווי ח' ספירות שבין כתר ומלכות. כי הסוד של ה' אחד וכלל אחד היינו רוא דשבת. ובא"ת ח' ב'טו נסמך ארת שפע קדושה מן הסוד. היינו ב' הראשונות לתפארת ויסוד. ושם להכיר היינו מלכות כסבאר להלן :

עמם למעלה אחר לעומת אחר. הקב"ה אחד למעלה אינו יושב על כסא כבודו. עד שהיא נעשית בהסוד של אחד כרמיון שלו. להיות אחד באחר. והרי ביארנו הסוד של ה' אחד ושמו אחד סוד השבת הוא. שבת סתמית בסוד של אחד שישרה עליה הסוד של אחד. (תפלת) (בתפלת) כניסת השבת (שהרי) (הרי) בתפלת כסא כבוד הקדושה כהסוד של אחד. ונתתקנת שישרה עליה מלך עליון הקדוש. כאשר נכנס השבת היא סתמית ונברלת מן צד הטומאה וכל הרינים נפרדים ממנה. והיא נשארת בהיחוד של האור הקדוש. ומתעשרת בהרבה עשרות אצל המלך הקדוש. וכל שושלי רוגנות ושרי הרין כלם בורחים ונפרדים ממנה. ואין סמולה אחרת בכל העולמות. ופניה מאירות באור העליון. ומתעשרת למטה בעם הקדוש. וכלם מתעשרים בנשמות ושרות. או היא התחלת התפלה לברך אותה בשמחה בהארת הנשים. ולאמר ברכו את ה' המבורך. א"ת ה' דוקא. בשביל להתחיל אצלה בברכה. ואסור לעם הקדוש להתחיל אצלה בפסוק של רין כמו והוא רחום וגו'. לפי שהרי נברלה מהסוד של צד הטומאה. וכל שרי הרין נברלו ונפרדו ממנה. וע"כ אסור לעם הקדוש שמתעשרים בעשרות קדושות של נשמות למען תתעורר מנוחה שהם יעוררו רין. איך שכלם ברצון ובאהבה רבה יעוררו ברכות למעלה ולמטה ביחד. ברכו את ה'. א"ת דוקא זו שבת של כניסת השבת. ברוך ה' המבורך. זו המשיכה הברכות ממקור החיים למקום שיצא ממנו כל השפעות להניק לכל. ולפי שהוא מקור בסוד אות הברית נקרא המבורך. הוא מעין הבאר. וכיון שסניעין טמא הרי וראי נתמלאית הבאר. בי אין נתעכבים מימיו לגלות. וע"כ המבורך. למה הוא מבורך. לפי שהוא משלים ומשקל לעולם ועד. עוררים וע"ד זו היא שבת של כניסת השבת. אנו מסמיכים ברכות למקום שנקרא מבורך. וביון שסניעין שמה נשפעות כל לעולים וע"ד. והוה ברוך ה' המבורך לעולים ועד. עד המבורך. מניעות הברכות מעולם העליון. וכלם לעולים וע"ד. לברכה ולהשקותה שתי' בשלמות כראוי מלאה סכל הצדדים. ברוך. זה מקור העליון סכל הברכות יוצאות ממנו. הו"ה. זה האמצעי של כל צדדים העליונים. המבורך. זה שלום הבית מעין הבאר להשלים ולהשקות לכל. לעולים וע"ד. זה עולם התחתון שנצרך להתברך. ושמן המזב של ברוך ה' והמבורך כלו נשפע לעולם ועד. וע"כ ברכה זו צריך כל העם לברך בכל יום. ובערב שבת ברצון הלב ובשמחה נצרך להתחיל בברכה זו שתתברך שבת זו של כניסת השבת מעם הקדוש כראוי. וכאשר מתחילים ישראל לברך ברכה הזאת קול הולך בכל הרקיעים שמתקדשים בהקדושה של כניסת השבת. וכאין אתם עם הקדוש שאתם מברכים ומקדשים למטה. בשביל שיתברכו ויתקדשו למעלה כמה חמנות עליונים קדושים. וכאין הם בעולם הזה וכאין הם בעולם הבא. ואין מברכים ישראל ברכה זו עד שמתעשרים בעשרות של נשמות קדושות כמו שאמרנו. אשרי העם שויכה אותם בעולם הזה כדי לזכותם לעולם הבא: (א) למדנו שביום הזה כל נשמות הצדיקים מתעשרות בתפנוקי הקדוה הקדוש נסתר כל הנסתרים. ורוח אחד מונוג הקדוש הקדוש הוא מתפשט בכל העולמות. ועולה ויורד ומתפשט לכל בנים הקדושים. לכל שומרי התורה והנחיות במנוחה שלמה. ונשכח מכלם כל הרוגות כל הרינים וכל עבודות הקשות. וי"ב (ג) ביום הג' לך מעצבך וסרגוך ופן העבודה

עמון לעילא חד לקבל חד. קב"ה אחד לעילא לא יתיב על כורסיו דיקרים. עד דליהו אתחבדות ברום דלח"ד כנוגא דליים. לחסיו אחד בלח. והא אוקימנא רוא דס' אחד ושמו אחד רוא דשבת חסיו. שבת דלחאחדת ברא דלח"ד למשרי עלה רוא דלח"ד. (לח"ד) (לח"ד) דמחלי שבתא (דס') (הא) לחאחדת כורסיו יקורא קדישא ברום דלח. ואתחנקת למשרי עלה מלכא קדישא עלאה. כד עייל שבתא חסיו אתחנתה ואתפרשת מספרא אחרא וכל דינין מתעברין מינה. ואיסי אשתארת ביחודא דנסיור קדישא. ואתעשרת כזמה עפרין לגבי מלכא קדישא. וכל שולטני רוגיון ומארי דדינא כלסו ערקין ולתעברו מינס. וליה שולטנא אחרא בכלסו עלמין. ואנפסה נסיורין בנסיור עלאה. ואתעשרת לתתא בעמא קדישא. וכלסו מתעפרין בנשמתין דמחין. כדן שיוחא דלח"ד לברכא לס כדחוס בנסיור דלח"ד. ולומר ברכו את ה' המבורך. א"ת ה' דייקא. בנין לתפתח לגבי ברכה. ואסור לעמא קדישא לתפתח לגבי בפסוקא דדינא כנון וסוד רחום וגו'. בנין דס' אתפרשת מרוא דספרא אחרא וכל מארי דינין אתפרשו ואתעברו מינה. וע"כ אסור לעמא קדישא דקא מתעפרין בעפרין קדישין דנשמתין בנין לתתא נייחא דליטון יתעורר דין. אלא כלסו ברעו ורחימו סני דיתעורר ברכאן עילא ותתא כחל. ברכו את ה'. א"ת דייקא דה שבת דמחלי שבתא. ברוך ה' המבורך. דה אפיקו דברכאן ממקורא דמיו לתתא דנסיור מינה כל שקו לאשקאח לכל. ובנין דליטון יתעורר דין. דלח קיימא קרינ ליה המבורך. חסיו מצוה דביור. וכיון דמיו תמן סא ודלי בירא אתחלוא. דלח פסקין מימיו לעלמין. וע"כ המבורך. אמאי חסיו המבורך. בנין דליטון אשלים ואפיקו לעולם ועד. עוררים וע"ד דה חסיו שבת דמחלי שבתא. אן תקעין ברכאן דלח"ד דלח"ד. וביון דמחלן סס כלסו לעולים וע"ד. ודח חסיו ברוך ה' המבורך לעולם ועד. עד סכל משין ברכאן מעלמא עלאה. וכלסו לעולים וע"ד. לאתברכא ולאשקאח למחיו שלם כדקא קדקא מליא מכל עפרין. ברוך. דה מקורא עלאה דכל ברכאן נפקין מינה. הו"ה. דה אלמני דכל סקרין עלאין. המבורך. דה שלמא דביחא מצוה דביור לאשקאח ולאשקאח לכל. לעולים וע"ד. דה עלמא תתא דלח"ד לאתברכא. ומסחא ורבו ברוך ה' והמבורך כלו חסיו לעולם ועד. וע"כ ברכה דה אלעריכו כל עמא לברכא בכל יומא. ובמחלי שבתא ברעו דלכא ובחודו בעו למשרי ברכה דה לאתברכא חסיו שבת דמחלי שבתא מעמא קדישא כדקא יאות. וכד שאלן יסאל לברכא בסיי ברכה קלא אולא כלסו רקיעין דמתקדשין קדושה דמחלי שבתא. זכאין אחין עמא קדישא דלח"ד מברכי ומקדשי לתתא. בנין דיתברכין ויתקדשו לעילא כמה מסריין עלאין קדישין. זכאין חסיו בסיי עלמא וזכאין חסיו בעלמא דלח"ד. וכל מברכי יסאל ברכה דה עמא דמתעשרת בעפרין דנשמתין קדישין כדקאמר. זכאה עמא דזכי לון בעלמא דין לחזי לון לעלמא דלח"ד: (א) תלנא בסיי יומא כל כחתיכון דלייקא מתעדינן בתפנוקי עמיקא קדישא סתמא דכל סתמין. ורואת חדא מענינא דהסוד עמיקא קדישא מתפשטא בכלסו עלמין. וסלכא ונחמא ומתפשטא לכלסו בני קדישין. לכלסו נסורי אורייתא וניחיון בנייתא שלם. ומתנסי מכלסו כל רוגיון כל דינין וכל שולטנין קדישין. ס"ד (ג) ביום הג' לך מעצבך ומרגוך ומן הסוד

הקשה. לפיכך שקילה שבת כנגד כל התורה, וכל השומר שבת כאילו שומר התורה כלה. (וכתוב 6) אשרי אנוש יעשה זאת וכן אדם יחזיק בה שומר שבת מחללו ושומר ידו מעשות כל רע. מכאן נשמע שכל השומר שבת במי ששומר התורה כלה, זכאים הם ישראל חלקו של הקב"ה נורצו ונחלתו. עליהם כתוב אשרי העם שכבתו לו אשרי העם שה' אלהיו:

סוד הקידוש

(ג) יום השבת נתעמר בשבעים עשרות, ושם העליון הקדוש שנתלם בכל הצדדים, ונאורות כל המדרגות. והכל נמצא בשמחה של ברכות ובקדושה על קדושה ותוספת קדושה. הקידוש של בניית השבת זו היא הקדושה של שבת בראשית [סג] שהרי נתקדש מן ל"ב נתיבות ושלוש מדרגות הנקראות תפוחים הקדושים. ונצרך להזכיר בקידוש הזה כלל מעשה בראשית והשבייתה. בהסוד של ל"ב נתיבות ונ' מדרגות, שנכלל בהם סוד העדות על מעשה בראשית, דהיינו ויכלו השמים והארץ וכל צבאם וגו'. ויכל אלהים וגו'. שיש בעדות הזאת ל"ה נתיבות. כנגד ה"ב שבילים ונ' המדרגות של תפוחים הקדושים. (ג) המדרגות הן שבעי שבעי שבעי, ועוד יש בזה סוד עולם העליון וסוד עולם התחתון וסוד של כל האמונה [ע] שהם ג' פעמים אלהים, אחד עולם התחתון, ואחד פחד יצחק, ואחד עולם העליון הקדוש קודש הקדשים, וצריך האדם להעיר ערות הזאת בשמחה ברצון הלב. להעיר לפני רבון האמונה, וכל מי שמעיד כך ומשים לבו ומחשבתו כזה מכפר על כל המאוי, כרוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו ורצה בנו וכו'. קידוש זה הוא במשקל אחד לעומת קידוש ויכלו ערות האמונה, והן שלשים וחמש תיבות אחרות כמו שיש בויהל, הבל יחד עולה לשבעים תיבות להתעמר בהן השבת של בניית שבת, אשרי חלקו של אדם שיבון מחשבתו בדיבורים האלה לכבוד רבונו: קידוש היום הרי ביארו בורא פרי הגפן ולא יותר, שהרי היום נוסד מעצמו לקדש אותו, מה שאין בן בליה שאנו צריכים לקדש אותו באותן הדיבורים כמו שנתבאר, ולא נתקדש בליה הזה אלא בעם הקדוש למטה, כאשר שורה עליהם ריח עזיון ההוא, ואנו צריכים לקדש אותו ברצון ה"ב ולבון הרעת לזה, והיום הוא עצמו מקדש לו, וישראל מקדשים השבת בתפלות ובתורה, ומתקדשים בקדושתו ביום הזה, זכאים ישראל עם הקדוש שנמלו יום הזה נחלת ירושה לעולם:

ענין עונתן של תלמידי חכמים

(ג) בליה הוה עונתם של תלמידי חכמים באותן נשמות

הקשה. בנ"כ שקיל שבת לקבל אורייתא. וכל דנפיר שבתא כאלו נפיר אורייתא כלה. (וכתוב 6) אשרי אנוש יעשה זאת וכן אדם יחזיק בה שומר שבת מחללו ושומר ידו מעשות כל רע. אשתמע דמאן דנפיר שבת כמאן דנפיר אורייתא כלה. זכאין איתון ישראל חולקיה דקב"ה עובדיה ואחסנתיה. עלייהו כתיב אשרי העם שכבתו לו אשרי העם שה' אלהיו:

רזא דקידושא

(ג) יומא דא מתעשרא בשבעין עשרין. ושםא טלאה קדישא אשתלים בכל ספרין. ואסתדירו כללו דרגין. וכלא נחודא דברכאן ובקדושה על קדושה ותוספת קדושה. קידושא דמעלי שבתא דא איחי קדושה דשבת בראשית [מט] דאא אפקדס מתלתין ותרין שבילין ותלת דרגין דתפוחין קדישין. ובעינן לאדכרא על האי קידושא כלל דעובדא דבראשית ונייחא. ברזא דמתלין יתרין שבילין ותלת דרגין. דאסתכלין בזה רזא דסידותא דעובדא דבראשית. דהיינו ויכלו השמים והארץ וכל צבאם וגו'. ויכל אלהים וגו'. דאסתכלין דא מתלין ומשם תיבין. מתלין ותרין שבילין ותלת דרגין דתפוחין קדישין. דאסתכלין דאסתכלין שבעי שבעי שבעי, ואית ביה רזא דעלמא טלאה ורזא דעלמא מתאם ורזא דכל מהימנותא [ע] תלם ומתין אלהים, חד עלמא מתאם, וחד פחד יצחק, וחד עלמא טלאה קדישא קודש קודשין. ובעי בר נש לייסדא סידותא דא נחודא דרעושה דללא, לאסתדא קמי מארי דמהימנותא, וכל מאן דיסידא דא וישיא לביה ורעושה דא מכפר על כל חובין, ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו ורצה בנו וכו'. קדושא איחי נחוד מתקלא לקבל סידותא דמהימנותא, ואיתון מתלין ומשם תיבין אחרתין כמה דאית ביכולו. כלא סלקא לשבעין תיבין לאסתעשרא בזה שבת דמעלי שבתא, זכאה חולקיה דבר נש דיכיון רעושה במלין אלן ליקרא דמאריה: קידושא דיומא קא ארוקמוה בורא פרי הגפן ולא יותר. דאא יומא קאא לקדש ליה, מה דאית הכי בליה דאאן דריכין לקדש ליה בזה מלין כמה דארוקמוה, ולא אפקדס האי לעילא אלא צמא קדישא לתתא, כד שריא עלייהו סהא רוחא טלאה, ואין בעינן לקדש ליה ברעושה דללא ולכ ונא דמתא להאי, ויומא איחי קא מקדש ליה, וישראל מקדשי בלליתין ובעינן, ומתקדשין בקדושתיה בזה יומא, זכאין ישראל עמא קדישא דאסתנו יומא דא אחסנת יומא לעלמין:

(ג) בזה לילא שמושה דחכמין כאלן |

מראה מקומות ט' יפ' י"ז (ג) ויקהל ד' (ג) תומה קלו.

זין הוזהר

[סג] בנותו שהקידוש ליל שבת מספר קדושת השבת בראשית, שחל"ב נתיבות חכמות נבראו כל מעשי בראשית שבתו ממלאכתה ונתקדשו בקדושת השבת, גם השמיני הארה זו על ה' מדרגות תפוחין קדישין, זה העולם שנקרא ועיר אנפין שבתו כן שש הספירות שכן חסד עד מלכות שכל הנהגתו היא ג' קוים של חסד דין ורחמים שהן ג' גוונים של תפוחים לובן אדום וירוק: [ע] עולם העליון היינו בניה שנקראת אלהים לפי שדינן מתערינן ממנה, עולם התחתון היינו בניה שנקראת אלהים, ועולם האמצעי שהוא סוד כל האמונה זה העולם שנקרא ועיר אנפין שבו השש ספירות חכמת נה"י ונקרא כלום אלהים על שם פחד יצחק סודת הגבורה להראות שכשבת זה הגבורה היא נחתקת לחסד ורחמים, ודע שהכלות נקראת חקל תפוחין קדישין כשם שכלת הארה מן הני גוונים לובן אדום ירוק:

נשמתי קדישין ומתעשרין כזו. דכא בומנא דא
 ומתעשרין כללו נשמתיין ורוחין חדתיין יתיבין קדישין.
 דין איס ומנא דשמעא דלסון. בגין דליסוי ננידו
 לסכא שמושא בננידו דקדוש. בנייחא עלא. ויפאן
 בנייבו קדישין כדקא חי. ורוא דא נחמתיין אתייבית:
 בשעתא דלסכא ליליא בלייליא דא קב"ה בעי לאעלא בגנא
 דלעילא. ורוא דא ביומי דחול קב"ה עאל בגנא דעדן
 דלמנא. לאשטעטש עס לדיקא דשראן סמן. ובשכס
 בסאי ליליא דשכא קב"ה עאל בגנא דלעילא כרוא
 דמקורא עלא [עא] בגין דביומי דחול כל נשמתיין דלדיקא
 כללו בגנא די דארעא שריין [עב] וכד אקדש יומא
 במעלי שבתא כל אינון משריין דמלאכין קדישין די
 ממין גו גנא דלמנא. כללו סלקין להני נשמתיין
 דמקורא גו גנא דלמנא. לאעלא לסו לגבי הסוא דקיעא
 דקיימא על גנא. ומתן אודמנו רמיבין קדישין. דמשראן
 כורסי יקרא דמלכא. וסלקין לון לכל אינון נשמתיין בגנא
 דלעילא. כיון דלסין רוחין סלקין כדן רוחין אחרנין
 קדישין נחמתיין לאתעשרא כזו עמא קדישא. אלן סלקין
 ולסין נחמתיין. וחי תימא סא גנא דבארעא ביומא
 דשבתא יתבא בריקיא בלא נשמתיין דלדיקא. לאו הכי. אלא
 נשמתיין אולין ונשמתיין אפיין. נשמתיין סלקין ונשמתיין
 נחמתיין. נשמתיין אולין מנו גנא ונשמתיין חמתיין לנו
 גנא. כל אינון נשמתיין דלדיקא דמלכא ביומי
 דחול [עג] ועד לא עאלו לנו גנא. בשעתא דלסין
 נפקין אלן אעלין. וגנא לא אשטאר בריקיא. כרוא
 דלסא ספינס ביוס דלקסו. וחי תימא כד סדרין
 ביומי דחול דחיק. לאו הכי. דלמנא דרובי
 לארעא ופתיא ורומא בגנא ולא חמית. כנונא דרוא
 דלסין סלבי דסו אמשך לכל שערין ולא חמית
 לבתר. כנונא דלבי דכל מאי דלסרבי משכיס אחרבי
 לכל סכר. ולא חמית לבתר. ואי כס
 נשמתיין דכיון דסלקין מו לא נחמתיין. נשמתיין סלקין ונשמתיין
 נחמתיין לאתעשרא כזו עמא קדישא. ובמעלי שבתא גלגולא
 דשמתיין אייבי. אלן אולין ואלין חמתיין. אלן סלקין ואלין
 נחמתיין. מאן חמי כסא רמיבין קדישין די משכסי
 לכאן ולכאן. כללו כדוס כללו דרעו אלן נשמתיין
 לאעשרא לעמא קדישא. לאעשרא לכסא דדיקא בגנא דעדן
 למנא. עד שעתא דכרוא קאלי וקארי מקודש. מקודש.
 דין ייחא סכא וסכיו כלל. וחיביו יסכס כללו משכסי
 בדוכתייו ואי לון ייחא. ונשמתיין כללו מתעשרין אלן
 לעילא ואלין למנא. וכא סמא דחולקא דא לסון:
 כפלטות ליליא דמעלי שבתא דחמתיין
 מתערי לשמושא דלסון. הסוא רוחא עלא דמתעשרין
 ביה כד יומא אקדש. בשעתא דלסון יימי בערסייכו
 ונשמתיין דלסון בעיין לסלקא נחמתיין ביקרא דמלכא.
 דין הסוא רוח עלא דמתי במעלי שבתא נסיל להאי נשמתיין
 דילין וסלקין לעילא. ולאסחסיא נשמתיין בבוסיין דגנא
 דעדן. ומתן חמי מאי דחמי. וכד נחמא לארעא
 בדוכתא כפלטות ליליא סכא דח עלא נחמי עמא
 כד

נשמות הקדושות שמתעשרים בהם. שהרי בזמן הוד
 שמתעשרים כלם בנשמות ורוחות חרשות יתירות הקדושות.
 או הוא זמן התשמיש שלהם. בשביל שתהיה המשכה
 לאותו התשמיש בהמשכת קדושה במנהגה עליונה. ויצאו
 מהם בני קדושים כראוי. והה הסוד נמסר לחכמים.
 בזמן חצות הלילה כלילה הוא מבקש הקב"ה ליכנס בהגן
 שלמעלה. והה הסוד שבימי החול נכנס הקב"ה בגן העדן
 שלמטה. להשתעשע עם הצדיקים השוכנים שם. ובשבת
 כלילה הוה של שבת נכנס הקב"ה בהגן שלמעלה בסוד
 המקור העליון [עא] לפי שבימי החול כל נשמות הצדיקים
 בהגן אשר בארץ כלם שוכנים [עב] וכאשר מתקדש היום
 בערב שבת כל אותן מחנות מלאכים הקדושים אשר הם
 מסוגים בתוך הגן שלמטה. כלם מעלים לאותן הנשמות
 השוכנות בתוך הגן שלמטה. להכניסן לאותו הרקיע
 העומד על הגן. ושם מוכנות מרכבות קדושות הסוככות
 לכסא כבוד של המלך. ומעלים לכל אותן הנשמות בהגן
 שלמעלה. כיון שאלו הרוחות עולות או רוחות אחרות
 קדושות יורדות להתעשר בהם עם הקדוש. אלו עולות
 ואלו יורדות. ואם תשאיר הרי נן העדן שבארץ ביום
 השבת ישאר ריקם בלי נשמות הצדיקים. לא כן. אלא
 נשמות הולכות ונשמות באות. נשמות עולות ונשמות
 יורדות. נשמות הולכות מתוך הגן ונשמות באות לתוך
 הגן. הן כל אותן נשמות הצדיקים שמתלבנות בימי
 החול [עג] ועד לא יכדו ליכנס לתוך הגן. בשעה שאלו
 יוצאות אלו נכנסות. והגן לא נשאר ריקם. כהסוד של
 להם הפנים ביום הלילה. ואם תשאיר כשתחזיר הנשמות
 לאחר השבת צד המקום שם. לא כן. כי הנשמות נמשכות
 לאורך יורד ונכבד בהגן ואין ניכר. בדמיון הסוד של
 ארץ הצבי שהיתה נמשכת לכל הצדיקים ואין נודע ניכר
 אחר החרבן. בדמיון הצבי שכל מה שמתנדל עורו נתנדל
 לכל צד. ואין נודע העור ניכר לאחר מותו. וגם יש כמה
 נשמות שכוין שעולות אינן יורדות. נשמות עולות ונשמות
 יורדות להתעשר בהן עם הקדוש. ובערב שבת גלגול
 הנשמות הוא. אלו הולכות ואלו באות. אלו עולות ואלו
 יורדות. מי יכול לראות כמה מרכבות קדושות משוטטות
 לכאן ולכאן. כל אלו הנשמות כלן בשמחה כלן ברצון
 לעשר לנעם הקדוש. לעשר לבמה צדיקים בגן עדן
 התחתון. עד השעה שהמכרת עומד וקורא מקודש מקודש.
 אז מנחה נמצאת והשקט לבד. ורשעי גיהנם כלם נשקטים
 במקומם ויש להם מנוחה. וכל הנשמות נתעמרות אלו
 למעלה ואלו למטה. אשרי העם שחלק זה להם:
 בחצי הלילה של כניסת השבת שתלמידי חכמים
 נתעוררים לתשמיש שלהם. אותו רוח העליון שמתעשרים
 בו כאשר נתקדש היום. בשעה שהם ישינים במטותיהם
 והנשמות שלהם מבקשות לעלות ולראות בכבוד המלך.
 אז אותו רוח העליון שירד בערב שבת נוטל לזו הנשמה
 שלו ועליון למעלה. הנשמה רוחות בבשמים של הגן
 עדן. ושם היא רואה מה שבחבה לראות. וכאשר יורדת
 לשכון במקומה בחצי הלילה יורד עמה אותו רוח העליון
 כאשר

דיו הודר

ואם זה עולם הבית: [עב] בתרבות בזהר מוכא שרר הרוחות חן בג"ע התחתון והנשמות חן בג"ע העליון. ואפשר שלפעמים
 קורא לרוחות כשם נשמות. וכן משמע בכמה מקומות בזהר. ועוד י"ל שאין כל הנשמות זוכות לבוא ישר לג"ע העליון אלא
 שצריכות להיות איזה זמן קודם בג"ע התחתון כמו שמביא לקמן: [עג] שמתלבנות בעונש הגיהנם או בחבילה של נהר דיגור:

כד הלא נשמתא תצלת לזכותא. וכעי לאינון חכימין למיחר פסוקי דלעצמותא להסוף רוחא עלאה קדישא דעשרא דשבתא. כנון (א) רוח ה' אלהים עלי יען משח ה' אותי לבשר ענוים שלחני לחבש לנשברי לב לקרא לשבויים דרוך ולאסורים פקח קוח: (ט) בלכתם ילכו ובעמדם יעמדו ובהנשאים מעל הארץ ינשאו האופנים לעמתם כי רוח החיה באופנים: (י) ואיש אל עבר פניו ילכו אל אשר יהיה שמה הרוח ללכת ילכו לא יסבו בלכתן: (*) בנין דיתעסקן צהסוף רוח עלאה צלעצמותא לזקון צהסוף דשמושא. ויהא עניו דסהוף רוח עלאה דשבתא צהאי שמושא דמטוס:

רב המנונא סכא כד סוף סליק מנהרה צמעלי צבתא סוף ימיב צנעא חדא חוקף עינוי סוף חדי. סוף חמר דיתיב למחמי חדוס דמלאכי עלאי. חלין סליקין חלין נחמין. וכלל מעלי צבתא יתיב כד נא צעלמא דנשמתין. וכלא חסו חמר דידע צרין דמארי: (ד) מי רזא סכא לאינון דידעי חרס קסוס דחלי חסא. דנשמתא דנשמתא מתעשרא לעילא נו עשרא קדישא. ורוחא קליס צהסוף צצצני ויחמי ויחמי. סוף נפש צצצתא דרוח נחית מנו כסירו עלאה לדיירא צננתא דעון. כסיר וכלין חסי כד קיימא נו קצרא. ואתגלימת צדיוקלא דסוף נו נופא צקדומא. וכל חלין נחמי [עד] צהסוף דיוקלא סלק ומצחמאן חלודין לקצים. סוף כל עלמיותא חלמיתא

מראה סקומות (א) ישי' ס' (ב) יחזקאל' (ג) ס' (ד) תרומה קמב.

(*) הלשח עיפיא בקמפא מובא לקמן בפרשת תצא:

זו הזהר

[עד] אין לחשוב דהיינו העצמות מסש. אלא דע שכלב נפש רוח נשמה יש עוד כח אחר בהנוף שנקרא הבלא דגרמי. היינו הבל של העצמות. והוא הכח היותר נמוך וישון חסיד עס העצמות. ורק בעת הראוי יוצא זה ההבל מן הקבר להשקות לבוש להנפש הנמצאת בחצר מות בהאוויר מסעל להקבר. ואז מודים ומשכחים להקב"ה כמבואר. וצריך להבין שכל כח רוחני ישאף להתחבר ולהתקשר אל החלכלב בכח אחר רוחני. ובה המוכן ופחות במדרגה נעשה לבוש לכח הנכות והחשוב מסנו. ויעי' מחברו להאיר. מתלבשת עס הרוח. הרוח בהנפש. והנפש בהבלא דגרמי. ונקל להבין ענין זה מן מאור העלעקטרין. שמיאיר רק ע"י התחברות ב' כחות הרוחניים של רוחה ומשך דידע לחכמי הטבע. ובפרשת משפטים בדבריו הסבא נחבאר באיכות עינוי התכלשות האלו. והנה יען כי ידעתי שהאיקורקים הלוטנים על דברי חז"ל מצאו כאן מקום להתלוצץ כי לפי דעתם המשובשת שאין מאמנים בהשארת הנפש כל זה הוא דברים בטלים. והנה בעתים האחרונות שנתפרסמה החכמה הנקראת "ספיראטיזם" שהיא כעין קנין כעלת אוב. וגם שעל פי הרבה ניסיונות מפורסמות גם חכמי הטבע מודים בהשארת הנפש. ויכסר פי דבריו שקר. יראו ויבשו כי חז"ל כל דין לא נעלם מהם. והנה לנלות כזה גם הסוד של ענין הבלא דגרמי שגם על פי חכמות מסתרי הטבע אין דבר זה. כי יש להבין שהבלא דגרמי הוא כח הרוחני כמו הבל דק וזך הנובע מן הכוח ומתפשט בכל אברי הנוף ע"י העצבים הרקים החסובים להסוך כעצבים באיין שע"י עושים האברים כרנע רצון הסוף. והתפשטות הואת היא כעין התפשטות זרם. עלקטרי-גאלואני"ן מן מקום מקורו לכל חושי ברזל הנדבקים לשקום ההוא. ועד עתה לא ידעו החוקרים חכמי הטבע שיש לזה הכח איון מסעות רוחני שנוכל לקרותו בשם הבל. אמנם זה מקרוב כשהתחילו חוקרי הטבע לחקור בענין כח ההיפנאטיזם. היינו מה שיש לאיוה אנשים כח נפלא שע"י הבטת עינוי בעיני איש אחר יכול להפיל עליו כחם ותרסם ולעשותו כח בלי שום הרגשה וגם להכריחו לעשות כל מה שצוה עליו. ועפ"י הרבה ניסיונות מצאו חוקרי הטבע שיש לזה הכח התפשטות מן הסוף ע"י העצבים הרקים לאברי הנוף ענין רוחני מסוי כמו הבל דק וזך הבלתי נראה. ושיש ביכולתו להוציא מן פנימיות הנוף ולהפירו מן הנוף. ולא להפירו לגמרי. ונמיון הואת נתפרסם בהרבה סכתבי עתים מן חכמי הטבע היותר גדולים וסופרסטים. וגם בהעתן. מאנעכלאט"א היוצא בעיר ניוארק שנת תרס"ב מספר קצ"ד ובספר ק"ע. צהנתו כוס מים ביד איש שהפילו עליו תרדמת. ההיפנאטיזם" ואבר כל הרגשת הנוף כנוף סת. ודקרו עס סחט כנוף הנרדם ולא הרגיש מאוסה. אך כאשר דקרו עס הסחט בהסחט שכהסוך צעק האיש מתוך שינת התרדמת שזכאב לו דקירת סחט כנופו. והצינו מה יסוד חוק כססתרי הטבע שזה הכח התפשטות מן הסוף לפנימיות אברי הנוף ע"י עצבים הרקים הוא חלק מן חיות האיש. והוא הבל דק וזך בלתי נראה שיש ביכולתו להיות נאסף לכאן מים כמו שנאסף כח. העלקטריציטעט". לחך כוס מים. וגם ב"י סחבת תרדמת הנוף כהיפנאטיזם" נעשה כנוף סת. ולכן אין כח לעצבי הנוף לקבל בפנימיות זה הכח הבל הרק והזך שנובע מן הסוף. והוא נפרץ מחוץ להנוף. ובהנשא קרוב להנוף כוס מים נאסף

כאשר נשמה הואת חוזרת למקומה. וצריכים אלה דחכמים לומר פסוקי התעוררות על אותו רוח עליון וקדוש של עשרת השבת. כמו (א) רוח ה' אלהים עלי יען משח ה' אותי לבשר ענוים שלחני לחבש לנשברי לב לקרא לשבויים דרוך ולאסורים פקח קוח: (ט) בלכתם ילכו ובעמדם יעמדו ובהנשאים מעל הארץ ינשאו האופנים לעמתם כי רוח החיה באופנים: (י) ואיש אל עבר פניו ילכו אל אשר יהיה שמה הרוח ללכת ילכו לא יסבו בלכתן: (*) בשבי' שיתעמרו באותו רוח העלין בהתעוררות שלהם לשמחת התשמיש. ותורה המשכת אותו רוח העלין של שבת בתשמיש הואת של מצוה:

רב המנונא חוקן כשהיה עולה מן הנדר בערב שבת היה יושב רנע אחד נשא עינוי למרסו והיה שמה. והיה אומר יושב צראות השמחה של מלאכים העלויים. אלו עולים ואלו יורדים. ובכל ערב שבת יושב האדם בעולם הנשמות. וכאי הוא זה היודע בסודות רבנו: (ד) עוד יש כאן סוד צאות היודעים דרך אמת יראי חסא. שבשעה שהנשמה מתעשרת למעלה תוך עטרה קדושה. והרוח עומד בהארה עליונה בשבתות וראש ומועדים. ואת הנפש בשעה שהרוח שלה יורד מתוך הארה העליונה לשבת בנן העדן. אז היא מאירה ומתנוצצת כשהיא עומדת על הקבר. ומתלבשת בהצורה שהיתה תוך הנוף בתחלה. וכל אותן העצמות [עד] באותה הצורה עולים ומשבחים ומודים להקב"ה. וש"כ כל עצמותי תאמרנה

מראה סקומות (א) ישי' ס' (ב) יחזקאל' (ג) ס' (ד) תרומה קמב.

תאמרנה ה' מי כבוד, אומרות לא כתוב אלא תאמרנה [פס']
ואלמלי אחיסיב רשו לעינא לחממי יחמי זלילא דנפיק
שבתא. ולילי ירסי וחמני כדיוקין על גבי קברי
אודן ומשכנן לקביס. אבל פססו דבני נשא קא
מטבא לכו דלא ידעין ולא משגיחין על מאי קיימין
בסאי עלמא. ולא תספין לאשנא ביקרא דמלכא עלאס
בסאי עלמא. כל שכן לאשנא ביקרא דסווא עלמא
ועל מאי קיימא. ואך מתפרשן זלין:

רוא ראבדל'תא

(א) לבתר דנפיק שבתא בעי בר נש לאפרשא בין קודש
לחול. אחמי. דשא אחיסיב רשו למחן דלתתא
שלאסא על עלמא וככל עובדין דעלמא. לאחוסא
ישורא באתר קדישא בקדושה עלאס [פס'] ולאפרשא
לתתא מיוחד עלאס. וזכרנא על נהורא דשא.
(ב) בנין דכל אשין אחרין תתסמרו ותתגניזו ביומא דשבתא
בר אשא חד דקדושה עלאס דאתגליא ואתכלילא
דקדושה דשבתא [פס'] וכד האי אשא אתגליא כל אשין
אחרין תתסמרו ותתגניזו קמיא. והאי אשא אידי
דעקידס דילחא דאתלסא על גבי מדבכא. גבי' בעי לזכר
על נהורא דשא. והאי אשא לא בעי אשא דחול אלס
אשא דשבת [פס'] והאי אשא אידי אשא דנפיק מסהוא
אשא דלעילא. ודא אידי אשא דסביל אשא [פס'] ויזין
דהאי אשא דנפיק מאשא דלעילא אתבכרא בבכרתא
דנהורא. דין כל סאר אשין אחרין נפקין ותתמין
דזוכתיס. ותחסיב לון רשותא לאגסרא [פס] בסאי שעתא
דקא מברכין על אשא דזמנן ארבע תמידין ארבע משריין
לתתא לאגסרא מסהוא אשא מברכא. ויזין אקרון מאורי
האס [פס] גבי' בעיין לאכפיל ארבע אלבעאן דידא
דימינא. ולאגסרא לון מגו סווא נהורא דשרנא דמתבשרא
ואיזין אלבעאן רמו לזינן מאורי האס דנכרי
וסלי מסהוא נהורא דשרנא דמתבכרא [פס] ובנין דאיזין
דרגין דלתתא כד אחמי בר נש אלבעאן קמי
סווא נהורא דשרנא בעי לאכפיל לון קמיא. בנין דסווא
נהורא שלשא עליזו ואיזין נסרין מיס. בשאר זכרנא
בעיין לזקא לון לאלבעאן דהיינו הנפש עם הכלא דגמי בתלבושתן
דרגין עלאין דלשון על כלל [פס] דשחא
קדישא תתער בר נש ותתקדש בו. ותתברכן כלל דרגין
כחרא

תאמרנה ה' מי כבוד, אומרות לא כתוב אלא תאמרנה [פס]
ואלמלי ניתנה רשות לעין דראות היו רואים בליז מוצאי
שבת ולילות ראשי חדשים ומועדים כמו צורות המהים
על הקברים מורים ומשכחים ואין הקב"ה. אבל סבלות האנשים
מעבדת להם שאין יודעים ואין משגיחים על מה מתקיימים
בעולם הזה. ואין רואים להשיגה בכבוד סך העליון
בעולם הזה. כל שכן להשיגה בהכבוד של עולם ההוא.
ועל מה הוא מתקיים. ואך מתפרשים הענינים:

סוד הברלה

(א) במוצאי שבת צריך האדם להבדיל בין קודש
לחול. לפי שפני שניתנה רשות להממונים שלמטה
לשלוט על העולם ובכל מעשי העולם. נצרך להראות
היחוד במקום הקדוש בקדושה העליונה [פס] ולהבדיל
להתחננים מן יחוד העליון. ולכרך על טאור האש.
(ב) לפי שכל אשות אחרות נעלמות ונגזרות ביום השבת.
כלבר אש אחת של קדושה העליונה שנתגלית ונכללת
בקדושת השבת [פס] וכאשר אש הזאת נתגלית כל אשות
אחרות מסתירות ונגזרות מלפניה. ואש הזאת היא של
עקרת יצחק ה'זוהמט על גבי המזבח. לפיכך צריך לברך
על טאור האש. ואש הזאת לא צריכה אש של חול אלא
אש של שבת [פס] ואש הזאת היא האש היוצאת מאש
היהא שלמטה. וזו היא האש המובלת אש [פס] וכיון
שאש הזאת היוצאת מאש שלמטה נתברכת בבכרת
הטאור. או כל שאר אשות אחרות יוצאים ותמנים
במקומותם. וניתן להם רשות להאיר [פס] בשעה זו
שמברכים על האש נודמים ארבע מרכבות ארבעה מחנות
למטה להאיר מאותה האש שנתברכה. והם נקראים מאורי
האש [פס] לפיכך נצרך לכפוף ארבע האצבעות של יד
הימנית. ולהאיר בהן מתוך אותו האור של הגר המבורך.
ואותן האצבעות רמו על אותן מאורי האש המאירים
הימניים מאותו האור של הגר המבורך [פס] ומפני שהן
מדרגות שלמטה כאשר מראה האדם את האצבעות לפני
אותו האור של הגר צריך לכפוף אותן לפניו. לפי שאותן
האור שולט עליהן והן מאירות סבחו. בשאר מרכבות
נצרך לזקוף את האצבעות. כדי להראות קדושה העליונה
של מדרגות העליונות השולטות על הכל [פס] שהם
הקדוש מתעשר בהן ומתקדש בהן. ותברכות כל המדרגות
יחד

מראה מקומות א' ויקל כ: ט עס דה.

זיו הזהר

בתוכו כמבע העלמא ריזיפס. והנה אין כאן מקום להאריך בזה. אבל יש להבין מזה הרבה סודות וסגנונים ויום בעניני
סמים. כי סוד ה' ליראיו וחיל ידעו מכל זה. תן להם ויהם עז. והשיך לעניננו כאן בהבא שנקרא בזה בשם הכלא דגמי יס
לזינן שיאתר מיתא האיש נשאר מופרד מהנף ולא נמרד לגמי ות תהכל תרז הודך כח המוח. והוא יודע עם הנהג לקבר. ולמאר
יתרון נרמב נשאר מחובר בעצמות תנון. ואין שיון מיתא בזה תהכל. אבל הרגש כמו תרשט נוף חי שיון בו. וזה סוד נפלא אשר
מיון בין הרבה דברים נפלאים שרברו חיל. כמו קשה רמת למח בכשר חיל. וכמו שפתויה דזככות בקבר. ועוד הרבה חידות
באלה. וכן עיינו וזכר כאן ענין ההתלבשות כל כחות האיש לאתר מוחו זה כוח. תשמש ברות. הרוח בנש. הנפש בהכלא דגמי. וזו
הוצג אדם חי כסש כסו קודם המיתה אף שהנהג נרמב בהקבר. וגם שתי מדרגות המוכנות שבתן דהיינו הנפש עם הכלא דגמי בתלבושתן
זו כיו נעבות הן תבניתא אדם שלם כמו חי: [פס] תאמרנה חוה לשון עתיד. וחיינו גם לאתר מיתא: [פס] ה' להראות כאמירת ההבדלה
התפרש בין קדושה העליונה דגדדים האחרים. שרק שם בחקדושה יש ענין היחוד וצדדים התצונים נבדלים מסנו: [פס] אש הזאת זו
השכינה הקדושה שעליה נאמר כי היא אש אכלת חוה. ואשות האחרות חיינו הממונים על כחות הרין והענושין: [פס] ששבת אין
השכינה כובלת אשות של כחות הרין. ככתוב לא תבער אש בכל מושבותיכם ביום השבת. אלא אשך רשבת. היינו אש הגבורה
וההתלבבות דקדושה להיחוד הגדול שנעשה ביום השבת: [פס] ש' שהשכינה היא אצולה מהמכלות. והמכלות מאת ה' היתה ואת מכלות
של גבורה. וסובלת אש. היינו אש אכלת אש. שכולעת בקרבה כל כחות של שרי הרין מלענוש: [פס] ש' שניתן או רשות
לשרי הרין לשלוט: [פס] היינו ד' מהנות מלאכים של השכינה שהם מלאכי גבריאל רפאל גוראל שמקבלים האורה ובה
השליטה מן השכינה הקדושה: [פס] ש' מאור השכינה שישאל מברכים אותה: [פס] היינו העשר ספירות שהעשר אצבעות הידים
מרמזות עליהן. חי של ימין חסדים. וחי' של שמאל גבורות:

כחל ונכרין מנו בולגה עלאה כלל [פד] ונכרין
 בעין לוקח לון לשילא. וכחל בעין לאכפיל אלבעט
 קמי שרגא. בנין לאחזא דרגין דלתחא דעריין מנו
 בולגה לעילא. ומסכא שלסין ונכרין מינא. ואינון
 מאורי האש. בכל יומא חנן מברכין מאורי אור. דאינון
 נסורין עלאין דקיימן בטהור אור קדמא [פה]
 ולתברך כלסו דרגין ונכרין כלסו כחל מנו בולגה
 עלאה. וכני אקרין מאורי האש. ובגין רוא
 דא מברכין בורא מאורי האש. ואי תימא אחאי
 בורא ולא אמרו מאיר מאורי האש. הויל
 וקא נכרין מסכא אש מסכא בולגה מברכא. אלא
 כיון דחל שבתא כל אינון דרגין דלתחא וכל
 אינון דנכרין ושלסין. כלסו עלאין ולתכליל בטהור שרגא [פו]
 ולתסמרו ולתגניזו ולתספרו ביה. ולא יתחון ביה אלא הויל נקוד
 בלחודא [פז] וכלסו ולתספרו בגווס כל יומא דשבתא. כיון דכפ
 שבתא אפיק לון לכל חד וחד כליא הויל שבתא
 לתבריו ונפק כלסו. ולתבריו כמלקדמין ולתמניא על
 דוכפיו לשלסא. כדן לתברכא סכא שרגא ולתכפין קמי
 לאכר. כיון דנכרין כדן תתמון כל חד וחד
 על דוכפיה. כגווס דא אינון דרגין עלאין דלקרין מאורי
 אור שלסין בימא דנכרין מנו בולגה עלאה [פח]
 בשבתא דמש לילא הויל בולגה עלאה כני לון
 ואפיל לון בגווס עד דנכר ימא. כיון דמכרין
 ישרא על כסורא בימא כדן אפיק לון בשלימין
 דנכורא. ועד מברכין יולר המאורות. ולא אמרו בורא
 אלא יולר [פט] וכחל בורא מאורי האש. בנין דאינון
 דרגין דלתחא. וכלא חיו רוא דלבעטן. בסו רמין
 דרגין עלאין ודרגין תתאין. דרגין עלאין
 אשתמודעטן דוקיפו דלבעטן לעילא. ודוקיפו דלבעטן
 לתברין דרגין עלאין ודרגין תתאין כחל.
 ובחאיכו דלבעטן לתברין לאכר דרגין תתאין
 לחודיכו. ורוא דא סופר דאחורי אלבעטן. ולתבעטן
 לחודיכו לנו. סופר דאחורי אלבעטן אינון אכפיל
 אכרין דלסריכו לאכר מנו הסור שרגא. ואינון אכפיל
 דלקרין אחוריים. אלבעטן לנו בלא סופרין אלין
 אינון אכפיל פנימאן דלתכסין. ורוא דא ורואת את
 אחורי. אלין אחורי אלבעטן לאחורא בסופריון. ופני לא
 יראו. אלין אלבעטן דלנו בלא סופרין דאינון אכפיל
 פנימאין [י] וכד מברכין על שרגא בעי לאחזא
 אחורי אלבעטן בסופרין לתכר מנו הויל שרגא.
 ופנימא דלבעטן לא אכפיל לאחזא לון לתכר מנו הויל
 שרגא. דהא אינון לא נכרין אלא מנו שרגא עלאה
 דלעילא לעילא. דאיכו סמירא וניחא דלא לתגליא
 כלל. ואינון לא נכרין מנו שרגא לתגליא כלל. בגיכ
 בעי לאחזא אחורי אלבעטן בסופרין. ופנימא דלבעטן
 לא בעי לאחזא קמי הויל שרגא. סמירין אינון ובסמירין
 לתכרין. פנימאין אינון ופנימא לתכרין. עלאין
 אינון

זיו הודר

והיו חיינו מצבם האלהות שהוא למעלה מהעשר ספירות שנקרא אי"ן סוף"ק [טז] מאורי אור חיינו העשר ספירות ומאורי האש חיינו
 הרי מחנה מלאכים של השביעה הקדושה [טז] וזו המלכות [טז] נקודת המלכות [טז] וזו הבינה [טז] נראה לי לפרש ע"י הידוע
 שהפעל בורא חיינו יש מאין. והפעל יצר הוא יש מיש שנצטוו הדבר באותה צורה ותוספו ברצון הכורא. ועפ"י מובן החילוק שבשבת
 מאורי האש נסתרים בהמלכות והם במדרגה של ביטול במציאות בנר כפינו באבוקה. ובמבט"ש הם כמאילו נבראים מתוך האש. לכן מברכים
 בורא מאורי האש. מ"א"כ התאספות המאורות כלילת בהבינה הוא רק בעבור כרחם אמו. לכן יתכן יותר לומר עליה בשחרית יוצר
 המאורות: (י) פנים האצבעות רבו על הקשר ספירות. והצפורנים שבאחורי האצבעות רבו על בתות המלאכים של מחנה השכינה:

אינון ומעילאס אתנסרן. זכאן אינון ישראל בעלמא דין ובעלמא דלמי :

(ח) כד נפיק שבתא בעי לאררא צבוסמין על דלסתלק סהול רוחא. ונפשא דבי צלסאלרמ בערשולא צנין סהול סליקו דלסתלק רוחא מניס וסא אוקמוס. כתיב וירח את ריח צנדי ויברככו וגו'. סאי קרא אוקמוס ואתמר. אבל תא סזי ריחא איסו קיומא דנפשא. צנין דאיסו מלס דלעיל לנפשא ולא להגוף. וירח את ריח צנדי סא אוקמוס דליונין לבושין דארס קדמאס סוו דיסב לים קצ'ס לאלבשא לון .. ואינון לבושין סוו סלקין ריחין ובוסמין דננחא. דנפשא מתסבא צסו וחד צסו. סה'ד וירח את ריח צנדי ויברככו. דסא אפיסבא נפשיס ורומיח דילחק צססול ריחא. צנין דא כד נפס שבתא בעי לאררא צבוסמין. לאתסבא נפשיס צסאי ריחא על סהול רוחא עללס קדישא דלסתלק מניס. וסאי ריחא מעליא דבוסמין איסו ססס. דסא קיומא דלסר קדישא דנפשמין נפקין מניס ססס איסו [א] וסא איסו קיומא דנפשא כגולא דלעילא לאתקיימא מססול ערסולא דלסאלרמ כד נפס שבתא. כמס דלסלבס ארס צאינון לבושין דננחא דעין דלרעא דלסלין ריחין ובוסמין. לקיימא נפשיס על סהול רוחא קדישא עללס וצקרא דלסתלק מניס. וססס איסו קיומא דנפשא ודלי כגולא עללס לאתקיימא קיומא דנפשא [ב] דססול רוחא עללס דנחיס עליס דבי צנדי צמדו וחד לנפשיס. דנין קיומא נפשא דבר נס כגולא דעלמא דלמי דומין לאתסנלס מניס. וכמס דבי צנדי סלסי להאי רוחא בעלמא דא. סאי סאי רוחא סלסי לים לב' צנדי לעלמא דלמי. דכתיב (ג) אז פתענ על ה' וגו'. וכתיב וסציעי צללמס נפסך. כמס דבי צנדי רוי להאי רוחא בעגולא וסלסי לים. סאי כמא איסו רוי לים לעלמא דלמי. דנין כד בר נס זכי וסלסיס סלימו דיקרא דצבתא דקאמרן. קצ'ס קארי עליס וסמר (ג) ויאלר לי עבדי סססל ישראל ססר כך אספאר :

רעיא סדימנא

(ד) ששת ימים מעבד ועשית כל מלאכתך. ויום השביעי שבת לס' אלסין לא מעסא כל מלאכס. סאי סמעון מסו סנס. שבת. ש' תלס גוויין דקסא [ג] אום צריס סקס. בת צת ויחד סבת מלכבא. ואום לס סים דרגין מחוס סלפסוסס. דליונין ססס ימי סמעסס דכלילן צמסטרין. דעלייסו אסמר ססס ימים מעבד ועשית כל מלאכתך. סלכ צת ויחדס ויום ססציעי סבת לס' אלסין לא מעסא כל מלאכס. סעוסס צס מלאכס ויחס. דסא ססס איסו ס'סא מססרס דסמא מפרס יו'ד ס'סא וא'ו. דליוס ס'ל. וכד סאי ס'ל סלסא צסצס דליוס ס'סא איין לוקין צסצס

הן ומן העליון הן מאירות. וכאים הם ישראל בעולם הזה ובעולם הבא :

(ה) במוצאי שבת נצרך להריח בבשמים על שנסתלק רוח ההוא. נפשו האדם נשארה ערומה לבעבור הסתלקות ההוא שנסתלק ממנה הרוח וזה נתבאר. כתוב וירח את ריח צנדי ויברככו וגו'. מקרא זה נתבאר ונדרש. אבל כוא וראה הריח הוא קיום הנפש. לפי שהוא דבר הנבנם לנפש ולא להגוף. וירח את ריח צנדי הרי ביארו שהם צנדי אדם הראשון היו שנתן לו הקב"ה להלבישם .. ואותן הצנדים היו מעלים ריח ובושם של חנן. שהנפש מתישבת בהם ומסתחת בהם. וס'כ וירח את ריח צנדי ויברככו. שהרי נתישבה נפשו ורחשו של יצחק בריה ההוא. לפיכך במוצאי שבת נצרך להריח בבשמים. שתהישב נפשו בריה הזה על רוח העליון הקדוש ההוא שנסתלק ממנו. וזה הריח המשובח מהבשמים הוא הדם. שהרי קיום מקום קדוש שהנשמות יוצאות ממנו הוא הדם [א] וזה הוא קיום הנפש במינו שלמעלה להתקיים סבה שנשארת ערומה. במוצאי שבת. כמו שנתלבש אדם באותן הצנדים של חנן ערן אשר בארץ המעלים ריח טוב של בשמים. לקיים נפשו על מה שנסתלק ממנו רוח העליון הקדוש והיקר. והדם הוא קיום הנפש בורא כרמיון שרמיעה שבתרם סתקיים שם קיום הנפש [ב] כי אותו רוח העליון כשיוור על האדם בשמחה ומשמה לנפשו. אז עומדת נפש האדם ברמיון העולם הבא שהיא עתידה ליהנות ממנו. וכמו שהאדם מהנה לרוח הזה בעולם הזה. בן אותו הרוח יהנה לו להאדם בעולם הבא. שכתוב (ג) אז תתענג על ה' וגו'. וכתוב והשביע בצחצחות נפשך. כמו שראדם משביע לזה הרוח בעונג ומהנה לו. כמו בן הוא ישיבי לו צלולס הבא. ובכן כואר האדם זוכה ומשלים שלמות של כבוד השבת כמו שאמרנו. קורא עליו הקב"ה ואומר (ג) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר :

רעיה הנאמן

(ד) ששת ימים העבד ועשית כל מלאכתך. ויום השביעי שבת לה' אליהך לא תעשה כל מלאכה. א"ר שמעון מהו שבת. ש' בת. ש' רסו על ג' גונים של הקשת [ג] אות בריח הקשת. בת זו בת היחידה שבת המלכה. ויש לה שש מרגנות תחת ממשלתה. שהם ששת ימי המעשה הנכללים צמסטרין. שעליהם נאמר ששת ימים העבד ועשית כל מלאכתך. אבל בת היחידה נאמר ויום השביעי שבת לה' אליהך לא תעשה כל מלאכה. והעושה בה מלאכה יומת .. שהרי שבת היא הא מצד שם המפורש יו'ד הא וא'ו. שבניסמריא ס'ל. וכאשר זה המל שולט בשבת שהיא הא אין לוקין צ'ס מלכות

מראה מקומות (א) ויקל רמ : (ג) יס' : (ג) סס מ'ט (ד) ססס רמ :

זיו הזהר

(א) זו סמירת חיסוד. כך פי' תרתי' וצ"ל. וכונתו שחיסוד הוא קיום נפש דלעילא זו הסלכות ע"י שספיע בה השפע סספירות העליונות וגם נשמות קדושות לחלקן בעולם הזה. וכן גרסו בהכתוב ויהי אומן את הרסא חיא אסמר. ספרדכי חצדיק ח'י' כפורת יסוד צדיק. וסוא סנגול וססקיים לאסמר רסו עק סלכות. ככתוב ותלבש אסמר סלכות. שסורש' ה' האסרונס סחשס חו'י'ה ב'ה. וסרס ע' ה' חיוני הרסס : [ג] חיוני הנפש דלעילא סחיא סרת הסלכות כסכסור לעיל : [ג] ג' גונים חס לוכס אורס ירוס ספרסוים על ג' קיום של חגנתת העולם סרס כנודת ספארת סספיעים כחקש חיוני חיסוד השפע לחבת חיוני הסלכות סחיא שבת לצדיק חגנתת העולם. לפעמים כחסר לפעמים בדין לפעמים ברחמים. וחיוני חרסו של שבת :

בשבת. ואסרו ביום החכמים ארבעים מלאכות חסר
אחת להתקריאו אבות מלאכות. והן הזורע והחורש וכו':
אמר רע"א מהימנא. סבא סבא. שכינתא חתרי אר"ץ
דקב"ה. הס"ד ה' והארץ הדוס רגלי. מסערא דחסד
אסקריאת מים. ומסערא דגבורה אסקריאת אש. ומסערא
דעמודא דאמלעיתא אורי. ואיסי אר"ץ קרקע לכלו [ג']
ובגין דנשמתא יתירתא אהפסגתא בשכינתא דאורי שבת
מלכותא. דאחמר דס' ומלכותו בכל משלה. משס איסי
מלכותא דשענוהתא על ארעא ועל אילניו וורעין. ובגין
דאילנא דחיי דהיא נשמתא יתירתא דשבת דס' תולדין דילא [ג']
אית נייחא לארעא דאורי שכינתא.. ומסערא דשכינתא
עלזא דאורי חדו וחירו דכלא [ג'] באתר דאורי
שטאט וכו' הקרב יומת. לית רשו לסערא אחרא לשטאט.
לא שטן ולא משחית ולא מלאך המות דאיונו מסערא דגיסנס.
ובגין דא' דיומין דחול. חמין ישראל (ג) והוא רחוס
יכפר עון ולא יסחית וגו'. בגין דביומין דחול שכינתא
מתאסר מתלבש באלין קליפין דמיתא דוינא. ובשבת
אחפסת מניסיו. בגין דאילנא דחיי דאורי יו"ד ה"א וא"ו
אחפצר דס"א. דהוא ומהא נייחא אשכחת לס"א ולכל
מאן דאורי תחיתא. ולא אלעריך דיומין דס' והוא רחוס.
ומאן איונו תחוס. ישראל. וכל אתר דישאל משתחין
נכירו אשכח ונייחא. ובגין דא' אסור למחרש בארעא
ולמעבד דס' גומות. דהוא כאלו עבד פגמו בארעא
עלזא קדישא דאורי שכינתא. ואסור לאשכחא בחדא
דארעא בשבת. ואפילו לפסול אבן ולא מיד.
אלא כלי דבעלמא. דהוא נייחא לון זכור דשכינתא
דאחפריאת אבנא. דכתיב דס' והאבן הזאת אשר שמי
מלכא.. ובגין דא' ושמרו בני ישראל את השבת לעשות
את השבת לדרת"ס ברית עולם. שנצרך לשמור השבת
בדירתם. דלא יפקון מרשות יחיד לר"ד. והוא איסי
דלוקחוס מארי מתניתין ויאות השבת שמים שטן ארבע.
הואלס מרשות לרשות. והכנסה כמי ויאות קרי לה.
ואיונו סמא"ל ונחש צריכים ישראל לנשור אותם. שלא
ייעלון לדריה דשכינתא דאורי שכינתא. מאן רשות
הרבים. חללש שפחה זונה נדה בת עכו"ם. איונו רשות
דסמא"ל ונחש ושבעין ממנו דעמין עכו"ם. ע"כ ר"מ:

מלקות בשבת. ואסרו בו החכמים ארבעים מלאכות חסר
אחת שנקראות אבות מלאכות. והן הזורע והחורש וכו':
אמר רע"א מהימנא. סבא סבא. שכינתא חתרי אר"ץ
של הקב"ה. וז"כ ה' והארץ הדוס רגלי. מצד החסד
נקראת מים. ומצד הגבורה נקראת אש. ומצד התפארת
עמוד האמצעי נקראת אורי. וזאת האר"ץ קרקע לכל [ג']
ובשביל שהנשמה יתירה מתפשטת בהשכינה שהיא שבת
מלכותא. שנאמר בה ומלכותו בכל משלה. משם היא
מלכותא שממשלתה על הארץ ועל עצים וורעים. ובשביל
שעץ החיים שהיא הנשמה יתירה שבשבת בה תולדותיה [ג']
לפיכך יש מנוחה לארץ שהיא השכינה.. ומצד השכינה
העליונה שהיא שמחה חירות של כלל [ג'] במקום שהיא
שולמת והור הקרב יומת. אין ראש לדוד הממאא לשטון.
לא שטן ולא משחית ולא מלאך המות שהם מצד הגיהנם.
ובעבור זה בימי החול אומרים ישראל (ג) והוא רחוס
יכפר עון ולא יסחית וגו'. לפי שביום החול שכינה
התחתונה מתלבשת באלה הקליפות של מיתה ודין. ובשבת
נפרדת מהם. לפי שעץ החיים שהוא יו"ד ה"א וא"ו
נתחבר בה"א. באותו הזמן מנוחה נמצאת לה"א ולכ"ל
כי שהוא תחת כנפיה. ואין נצרך לומר בו והוא רחוס.
ומי הם תחת כנפיה. ישראל. ובכל מקום שישראל נמצאים
ומי הם תחת כנפיה. ישראל. ובכל מקום שישראל נמצאים
ולעשות בה גומות. שהרי זה כאילו עשה פגם בארץ
עליונה הקדושה שהיא השכינה. ואסור להשתמש בדברים
המחוברים לארץ בשבת. ואפילו לסמא"ל אבן ולא כלום.
אלא הכלי שבעולס מתה. למען ינחו בזכות השכינה
שנקראת אבן. שנאמר בה והאבן הזאת אשר שמי
מצבה.. ובעבור זה ושמרו בני ישראל את השבת לעשות
את השבת לדרת"ס ברית עולם. שנצרך לשמור השבת
בדירתם. שלא יוצאו מרשות יחיד לר"ד. וזה הוא
שביארו חכמי המשנה יציאת השבת שמים שהן ארבע.
הוצאה שמרשות לרשות. והכנסה ג"כ יציאה קורא לה.
ואותן סמא"ל ונחש צריכים ישראל לנשור אותם. שלא
יכנסו לסדור השכינה שהיא רשות יחיד. מי הם רשות
הרבים. חללה שפחה זונה נדה בת עכו"ם. הן ברשות
דסמא"ל ונחש ושבעים שרים של העמים עכו"ם. ע"כ ר"מ:

(ג) וְלֹא תַחַד אֶשֶׁת רֵעֶךָ. למדנו דבור האחרון של
עשרת הדברות שבתורה הוא לא תחמד אשת
רעך. לפי שזה כלל של כלם. ומי שחומד אשת רעו
כאלו עובר על כל התורה. אמנם אין דך דבר שעומד
בפני תשובה. וכל שכן אם קבל עונשו כדוד המלך. א"ר
יוסי למדנו כל מי שחטא ונפרש מאותו החטא תשובה
מועלת לו יותר. ואם לא אין התשובה תועלת בידו. ולא
תועלת לו. אם כן רוד איך לא פירש עצמו מבת שבע
אחר כך. א"ר רבי שמעון בת שבע שלו היתה ושלו
לקח שהרי סת בעלה. שלמדנו מוכנת היתה בת שבע
לדוד מיום שנברא העולם. והוא היה העיכוב לו. שלקח
בתו של שאול המלך. ובאותו היום לקחה אוריה ברחמים
אע"פ שלא ייתה שלו. אחר כך בא דוד ולקח את שָׁלוּ.

פראה מקומות (א) ישי' ס"ז (ב) תלים פ"א (ג) אחרי פת:

זו הזהר

וזה זאת המלכות מקבלת שפע מכל המעורות: [א] פ"י שבשבת נעשה בה הכנה לכל תולדותיה ע"י שמאיר בה אור הנשמה יתירה.
היינו ספירת התפארת שנקרא עץ החיים: [ב] פ"י ומצד שבא לה האהרה גם מסכינה העליונה. היינו עולם הבינה:

ועל דוד דחיק שעתה לקבל לאוריה ולמעבד הכי.
אבלים קמי קב"ה ופעם ליה לדוד. דהא קב"ה
בעל לאתבא לה לדוד. לקיימא ליה מלכותא קדישא עלאה.
וכד תבא לדודים תבא: (א) תו שאלו ר' יוסי מסו ולא
תתאוס. כיון דכתיב ולא תתמוד. דהא ביהאי סגי. אל"ל ר'
אלעזר וזכאין ליוון מארי קשוס דכסי אוקמוס. חמירא דה
דגא. תאוס דגא. אחרא. חמירא. דאי יכיל
אזיל למיסב חמירא דליס. ובגין הויא חמירא דנקיס
אזיל למעבד עובדא. תאוס. לאו הכי. וסיא אפילו
דלא ינקוס אורחא למסד אבתריס:

(ג) א"ר שמעון תא חיי עשרס מאמרות למעשה
בראשית. כדתנן במעשה מאמרות נברא העולם.
ועשרס מאמרות למתן תורה. אלו עשרת הדברות. כתב
אנכי ס' אלסיך. וכתיב במעשה בראשית ימי אור וימי
אור. דא מהימנותא דקב"ה דאתקרי אור. כמה דכתיב
(ג) ס' אורי וישעי ממי אורא: כתיב לא יסיא לך אלהים
אחרים על פני. וכתיב במעשה בראשית ימי רקיע בתוך
מים וגו'. ימי רקיע. אלו ישראל שהם חלקו של הקב"ה.
ואחיותם במקום ההוא שנקרא שמים [ג] וזהו הסוד
שפעם אחת שאל רבי ייסא סבא לרבי אלעאי ואמר. תרי שאר
עמים נתן הקב"ה אותם לשמים סמונים המושלים. ישראל
באיה מקום נתנם. שלח לו. ויתן אותם אלהים בריקיע
השמים. ויפה שלח לו. בתוך המים. בין דברי תורה.
יהי מברל בין מים למים. בין הקב"ה שנקרא באר מים
חיים. וכן אלהים אחרים שנקראים (ד) בורות נשברים
וגו'. שהם מים המרים מים עכורים סמונים סמונים
ומטופים. וע"כ ישראל קדושים מברילים בין מים למים:
כתוב לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא. וכתוב במעשה
בראשית יקח המים מתחת השמים אל מקום אחד. בוא
ודא כל מי שנשבע בשם הקדוש לשקר. כאילו הפריך
להמלכות סמקופה למעלה. ובתריס הקדושים אין מתישבים
במקומותם. כמס"כ (ה) ונרנן ספריר אלוף. ואין אלוף
אלא הקב"ה. וז"ל יקח המים מתחת השמים אל מקום
אחד. לא תגרום פרור למעלה כשכל שבעת שגר. אלא
אל מקום אחד כראוי בסמקופה האמת. ולא במקום אחד
לשקר. וזה הוא השקר. שהולכים המים למקום אחד
שאינו שלו [ג]: כתוב וזכור את יום השבת לקדשו.
וכתוב במעשה בראשית תרשא הארץ רשא עשב. מתי
נתגדלה ארץ הקדושה שלמעלה ונתעמרת בכתרה. אתה
תשוב ביום השבת. שהרי אז נתחברה המלכה במלך
הקדוש להתיא דשמים וברכות לעולם: כתוב כבר את
אביך ואת אמך. וכתוב במעשה בראשית יהי סארת
ברקיע השמים. מה לא למעלה. אלא אלה המאורות וה
הוא אביך ואמך. אביך זה השמש [ג] אמך זו הלבנה.
ואין שמש אלא הקב"ה. שכתוב (ו) כי שמש ומנן ה'
אלהים. ואין הלבנה אלא כנסת ישראל. שכתוב (ז) וירחך
לא יאסף. וע"כ הכל אחד: כתוב לא תרצה. וכתוב
במעשה בראשית ירצו המים שרץ נפש חיה. שאתה
אל תרצה לאדם שנקרא נפש חיה. ככתוב יהי האדם
לנפש חיה. ואז תהיו כרגים הללו שהגדולים בולעים
לקטנים

ועל שרור רחוק השעה להג לאוריה ולעשות כך. היה
דע הדבר לפני הקב"ה וענש לו לדוד. שהרי הקב"ה
רצה להחזירה לדוד. לקיים לו מלכות עליונה הקדושה.
ומה שחמד לשלו חסד: (ה) עוד שאלו ר' יוסי מה ולא
תתאוס. כיון שכתוב ולא תתמוד. שהרי די בזה. אל"ל ר'
אלעזר וזכאין הם חכמי האמת שכן ביארו. חסדה מדרגה
אחת. תאוס מדרגה אחרת. חסדה. שאם הוא ביכולת
הולך ולקוח מה שהוא חוסד. ובשביל אותה החסדה
הולך לעשות מעשה. תאוס. לא כן. והוא שאפילו אם
אני תופס זה הדרך ללכת בפועל אחריו:

(ג) א"ר שמעון בוא וראה עשרה מאמרות למעשה
בראשית. כמו שלמדנו בעשרה מאמרות נברא העולם.
ועשרה מאמרות למתן תורה. אלו עשרת הדברות. כתב
אנכי ה' אלהיך. וכתוב במעשה בראשית יהי אור ויהי
אור. זו האמונה של הקב"ה שנקראת אור. כמו שכתוב
(ג) ה' אורי וישעי ממי אורא: כתוב לא יהיה לך אלהים
אחרים על פני. וכתוב במעשה בראשית יהי רקיע בתוך
מים וגו'. יהי רקיע. אלו ישראל שהם חלקו של הקב"ה.
ואחיותם במקום ההוא שנקרא שמים [ג] וזהו הסוד
שפעם אחת שאל רבי ייסא סבא לרבי אלעאי ואמר. תרי שאר
עמים נתן הקב"ה אותם לשמים סמונים המושלים. ישראל
באיה מקום נתנם. שלח לו. ויתן אותם אלהים בריקיע
השמים. ויפה שלח לו. בתוך המים. בין דברי תורה.
יהי מברל בין מים למים. בין הקב"ה שנקרא באר מים
חיים. וכן אלהים אחרים שנקראים (ד) בורות נשברים
וגו'. שהם מים המרים מים עכורים סמונים סמונים
ומטופים. וע"כ ישראל קדושים מברילים בין מים למים:
כתוב לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא. וכתוב במעשה
בראשית יקח המים מתחת השמים אל מקום אחד. בוא
ודא כל מי שנשבע בשם הקדוש לשקר. כאילו הפריך
להמלכות סמקופה למעלה. ובתריס הקדושים אין מתישבים
במקומותם. כמס"כ (ה) ונרנן ספריר אלוף. ואין אלוף
אלא הקב"ה. וז"ל יקח המים מתחת השמים אל מקום
אחד. לא תגרום פרור למעלה כשכל שבעת שגר. אלא
אל מקום אחד כראוי בסמקופה האמת. ולא במקום אחד
לשקר. וזה הוא השקר. שהולכים המים למקום אחד
שאינו שלו [ג]: כתוב וזכור את יום השבת לקדשו.
וכתוב במעשה בראשית תרשא הארץ רשא עשב. מתי
נתגדלה ארץ הקדושה שלמעלה ונתעמרת בכתרה. אתה
תשוב ביום השבת. שהרי אז נתחברה המלכה במלך
הקדוש להתיא דשמים וברכות לעולם: כתוב כבר את
אביך ואת אמך. וכתוב במעשה בראשית יהי סארת
ברקיע השמים. מה לא למעלה. אלא אלה המאורות וה
הוא אביך ואמך. אביך זה השמש [ג] אמך זו הלבנה.
ואין שמש אלא הקב"ה. שכתוב (ו) כי שמש ומנן ה'
אלהים. ואין הלבנה אלא כנסת ישראל. שכתוב (ז) וירחך
לא יאסף. וע"כ הכל אחד: כתוב לא תרצה. וכתוב
במעשה בראשית ירצו המים שרץ נפש חיה. שאתה
אל תרצה לאדם שנקרא נפש חיה. ככתוב יהי האדם
לנפש חיה. ואז תהיו כרגים הללו שהגדולים בולעים
לקטנים

מראה מקומות ט דף קס"ט וקרא יא: (ה) תליס כ"ז (ד) יס"ח ב' (ס) תליס ט"ו (ז) תליס פ"ד (ז) יס"ח ט'

דף הזהר

[ג] חיינו בספירת התפארת שנקרא בשם ישראל סבא: [ג] חוששע אינה נשפעת להמלכות והשכינה הקדושה אלא שפחה תירש נביתרה
[ג] שמש וירח רצו על תפארת ומלכות:

לאסרי: כתיב לא תנאף. וכתיב במעשה בראשית תולא סארץ נפש חיה למינה. מכלן אולפנא דלא יסקר בנ' בלחנא אחרא דלאו איזי בת זוגיה. וע"ד כתיב תולא הארץ נפש חיה למינה. דלא תוליד תחתא אלא ממיונה. ומאן איזי מיונה. דא בן זוגה: כתיב לא תגנב. וכתיב במעשה בראשית ויאמר אלהים נבש נתתי לכם את כל עשב וירע ורע. מה שנתתי לכם ותתתני לכם זה יהיה לכם. ולא תגנבו מה שהוא מאחר: כתוב לא תענה ברעך עד שקר. וכתיב במעשה בראשית ויאמר אלהים נעשה אדם בצלמנו. מי שהוא בצורת המלך אל תעיד בו שקר. ומי שמעיד שקר בחבורא כאילו העיד למעלה: כתוב לא תחמד אשת רעך. וכתיב במעשה בראשית לא טוב היות האדם לבדו וגו'. הרי זוגתך כנגדך. וע"כ לא תחמד אשת רעך. הרי אלו עשרה מאמרות למעשה בראשית ועשרה מאמרות למתן תורה. וע"כ (א) עשרה הכף בשקל הקודש. שקלים יחד במשקל אחד. ובמה הכתוב מדבר. לפי שהעולם לא נברא אלא בשביל התורה. וכל זמן שישראל עוסקים בתורה העולם מתקיים. ובזמן שישראל במלכים מהתורה מה כתוב. (ב) אם לא בריית יומם ולילה חקת שמים וארץ לא שמתי:

לאסרי: כתיב לא תנאף. וכתיב במעשה בראשית תולא סארץ נפש חיה למינה. מכלן אולפנא דלא יסקר בנ' בלחנא אחרא דלאו איזי בת זוגיה. וע"ד כתיב תולא הארץ נפש חיה למינה. דלא תוליד תחתא אלא ממיונה. ומאן איזי מיונה. דא בן זוגה: כתיב לא תגנב. וכתיב במעשה בראשית ויאמר אלהים נבש נתתי לכם את כל עשב וירע ורע. מה שנתתי לכם ותתתני לכם זה יהיה לכם. ולא תגנבו מה שהוא מאחר: כתוב לא תענה ברעך עד שקר. וכתיב במעשה בראשית ויאמר אלהים נעשה אדם בצלמנו. מאן דהוא בדיוקנא דמלכא לא תסדיד בו שקר. ומאן דאסדיד שקר בחבורא כאילו אסדיד לעילא: כתיב לא תחמד אשת רעך. וכתיב במעשה בראשית לא טוב היות האדם לבדו וגו'. הא זוגך כנגדך. וע"ד לא תחמד אשת רעך. והיינו עשרה מאמרות למעשה בראשית ועשרה מאמרות למתן תורה. ה"ד (א) עשרה עשרה ספק בשקל הקודש. אחקלו כחדא בשקולא חדא. במאי קא מיירי. בגין דעלמא לא אצרי אלא בגין אורייתא. וכל זמנא דישראל מתעסקי באורייתא עלמא מתקיימא. ובזמנא דישראל מתעסקי מאורייתא מאי כתיב. (ב) אם לא בריית יומם ולילה חקת שמים וארץ לא שמתי:

(ג) את הדברים האלה דבר ה' וגו' קול גדול ולא יסף. איך חזקתא תא חיי סאי קול גדול איזי עקרא דכלא ודא דשמא קדישא עלאה [ק] ודא קול גדול איזי רוא דאורייתא. בגין דאורייתא נפקא מחסא קלא סמיאשא ואקרי קול גדול. ועל דא אוקמוס דאסרי ליה לבין לאקדמא שלמא לחבורא עד לא יללי ללותים. ודא דא אוקמוס דכתיב (ד) מברך רעשו בקול גדול בבקר השכם קולא מחסב לו. ולא איזי אסרי עד דמברך ליה ברא דקול גדול. דאיזי עקרא דשמא קדישא:

(ה) קרב אתה ושמע את אשר ידבר ה' אליהו וגו'. איך אלעזר תא חיי בשעתא דאחסיבת אורייתא לישראל כלסו קולות. אשתכחו [קא] וקב"ס יתיב על כורסיה. ודא חזו דלא אצחיו. ומולולא דלא נפיק מנו עלאה דעליה [קב] ודא סוא רוא דכתיב פנים פנים דבר ה' עמכם בזה מתוך האש. דמולולא נפקא ומליא פנו אשא ושליטתא. דדאי ליה לבך דפיקו דרוא ומיא דיכין חילא [קג] ואשא ודחא ומיא מנו שופר דאיזי כליל לנכסו נפיק [קד] וישראל אחרקו מדחילו דא. ובגין כך ואת מדבר אלינו. לא נפיקו בתוקפא עלאה דלעילא. אלא מאחר דנוקבא ולא יחיר [קה] ה"ד ואת מדבר אלינו וגו'. אחר משה ודאי אחרשטון חילי דלי. ואחרשטון חילא אחרא [קי] דלמלא לא אחרקו ישראל וישמעון כל סהיא מלס עד בקדמיתא. לא סוס וכול עלמא לחסוי מריב לבתר. ואיזו סו קיימא דלרי דרין. דא בשעתא קדמיתא מיו. מאי עממא. בגין דסוי אלפריך דא חילנא דמוותא גרים [קל] ולבתר

מראה מקומות (א) כמדבר ה' (ב) ידבר ה' (ג) פקודי רבו: (ד) עשתי כ"ז (ה) דף רמא.

זיו הוהר

וקו פי' סוד עולם הבינה ששם יצאה התורה: [קא] פי' אורות וכוונות של כל המפירות: [קב] וגם שהתחלנו מן המלכות אבל סקר מצאנו מן הבינה: [קג] מים אש ורוח שנובר כאן היינו כחות המפירות חסד נבונה תפארת: [קד] השומר הכולל אותם זו הבינה: [קה] שפירו לקבל הדיבורים מן חסד נבונה תפארת עלמא דרכויה אלא מן המלכות בלבד עלמא דנוקבא. וזהו ואת דברך לשון נמכת: וקאן ה תפארת: [קו] היינו מרת המלכות שמבט תולדתם היו דבוקים בה:

נרבקת האשה בבעלה [קנן] ונמצא הכל בכלל אחד. והו' שמע ישראל למען ה'יהוה [בהכחול מעלה ומטה] ואח"כ ליהוה הארבעה צדדים [קנן] ה' אלהינו ה' אחד. להיות הכל אחד .. וזה הסוד לקבל עליהם עול מלכות שמים בכ"ב ששה צדדים. לפי שנצרך לו לאדם להיות מוכן באותה שעה ליהוה שמו של הקב"ה. ולקבל עליו עול מלכות שמים. או השכינה באה ושורה על ראשו ועומדת עליו כעד. להעיד עדות לפני המלך הקדוש שזה הוא המיוחד שמו פעמים ביום. ושהוא מיוחד שמו מעלה ומטה [וארבעה צדדים] כראוי. ועל כן ע' מן שמע ישראל היא מאותיות הגדולות. וגם ד' מאותיות הגדולות. להיות ע' לפני המלך הקדוש .. ובדואי שזה האדם המיוחד שמו של הקב"ה מעלה ומטה [וארבעה צדדים] כראוי. באה השכינה ושורה על ראשו ומברכת אותו בשבע ברכות. וקוראה עליו (ה) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר :

רעה הנאמן

(ג) **שמע** ישראל ה' אלהינו ה' אחד. מצוה זו ליהוה שמו של הקב"ה בכל יום. לקרות קריאת שמע פעמים בכל יום. אחד כנגד מדרגת היום ואחר כנגד מדרגת הלילה. להכליל ביום מדרגת הלילה ולהכליל בלילה מדרגת היום. וזה נתבאר. וע"כ שני פעמים בכל יום אחד ביום ואחד בלילה. (ג) שמע ישראל. אותן שש תיבות הן יחד מצד עמוד האמצעי. ובהן כ"ה אותיות היינו כ"ה. ובעבורה אמר אברהם נלכה עד כ"ה ונשתחוה כ"ה תאמר לבית יעקב. עמוד האמצעי הוא אה [קנן] והוא ד' שלמות היחוד שלו להשלים בו אחד. אה כולל מ' ספירות שהן א אין סוף [קננה] חן שמנה ספירות מן חכמה עד יסוד. ד' מלכות. קץ שלח י' [קנן] בו נשתלשלת לעשרה שהן יו"ד ה"א ואי"ו ה"א. ד' בלילה מן ד' אותיות של הייחוד: (ד) ועוד שמע ישראל. ע' מן שמע גדולה. ד' מן אחד גדולה. היינו ע'ד. (ה) עד ה' בכס. ועל כל אחד ואחד שומיחד אותו בעולם. ש"ס מן שמע א"ה מן אחד הרי אש"מ. וע"ז אמר דוד (ו) אנכי אשמח בה': ועוד ד' גדולה ד' בתים של תפילין שמניתי אותם אה ונתעמר בהם. והם פאר על ראש התפארת. תפילין שלו היתה כסדר. שהוא י חכמה קדש לי. ה' בינה והיה כי יביאך. ו תפארת עמוד האמצעי שמע ישראל. ה' מלכות הקדושה והיה אם שמע. אבל בעולם הבא היות באמצע שהן ה' ה'. ובעבור זה אמר הנביא (ו) בואת יתהלל המתהלל השכל יודע אותי כי אני ה'. ובשכל זה דרשו חכמי הכשנה

שיש

אתדבקת אחתה בצעלה [קנן] והיו כלל בכלל הדל. ודל שמע ישראל דיוחך [בכלל דעילא ותתא] לבתר קא מיחד דרבע ספרין [קנן] ה' אלהינו ה' אחד. למחוי כלל חד .. ואיכו דרע לקבל עליהו עול מלכות שמים בכל שית ספרין. בנין דלעשרך ליה לבד כס למחוי ומין בסיחא שעתא ליחדא שמה דקב"ה. ולקבל עליה עול מלכות שמים. ובשעתא דלחמי צ"ג לקבל עליה עול מלכות שמים. כדין שכינתא אחיא ושריא על רישיה וקאים עליה כסידר. לסידה סהדותא קמי מלכא קדישא דהאי איכו דקא מיחד שמים תרי זמני ציומא. ושמים אחידא עילא ותתא [ולרבע ספרין] כדקא יאות. ועל דל ע' משמע ישראל מחתון דרברבן. וד' נמי מחתון דרברבן. למחוי ע'ד קמי מלכא קדישא .. ודאי דהאי צ"ג דקא מיחד שמה דקב"ה עילא ותתא [ולרבע ספרין] כדקא יאות. שכינתא אחיא ושריא על רישיה ומברכא ליה צבצב צרכאן. וקרי עליה (ה) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר :

רעיא מהימנא

(ג) **שמע** ישראל ה' אלהינו ה' אחד. פקודה דל ליחדא שמים דקב"ה בכל יומא. למחרי קרייתא שמו צ' זמנין בכל יומא. חד לקבל דרבע דיומא וחד לקבל דרבע דלילא. להכליל ציומא דרבע דלילא ולהכליל צלילא דרבע דיומא. וסא תאמר. וע"ד ספרין זמנין בכל יומא חד ציומא וחד צלילא. (ג) שמע ישראל. אינון שית ספרין יסוד מסערא דמחולא דלחמיתא. ובסו כ"ה אפסון איס כ"ה. ובניס אמר אברהם נלכס עד כ"ה ונשתחוה כ"ה תאמר לבית יעקב. איסו אה עמודא דלחמיתא [קנן] ואיסי ד' שליחו דיוחך דליס להשלמא ציס אחד. אה כלול מ' ספיראן דליוחך א אין סוף [קננה] חן תמחיא ספיראן מחכמה עד יסוד. ד' מלכות. קולא דליס י' [קנן] ציס אשתמינו לעשרה דליוחך יו"ד סיח ואי"ו סיח. ד' כלל מן ד' אפסון דליו"ס: (ד) ועוד שמע ישראל. ע' מן שמע רבתי. ד' מן אחד רבתי. סינו ע'ד. (ה) עד ה' בכס. ועל כל אחד ואחד דמייחד אותו בעולם. ש"ס מן שמע א"ה מן אחד הרי אש"מ. וע"ד אמר דוד (ו) אנכי אשמח בה': ועוד ד' רבתי ד' בתי דתפילין דלסון אה ואסעטר צסו. ואינון פאר על ראש תפארת. תפילין דליס סויהס כסדרן. דלחוי י חכמה קדש לי. ה' בינה וסיס כי יביאך. ו תפארת עמודא דלחמיתא שמע ישראל. ה' מלכות קדישא וסיס אס שמוע. אכל צעלמא דלחוי סויהס צלמלע דליוחך ה' ה'. ובנין דל אמר הכביא (ו) בואת יתהלל המתהלל השכל יודע אותי כי אני ה'. ובנין דל אוקמוס מחרי מתניין דלחוי

מראה מקומות (א) יסעי' מ"ט (ב) דף רנ"ג. (ג) דף רנ"ג. (ד) דף רנ"ה. (ה) שמואל א' י"ב (ו) תניס קיד (ז) יסעי' מ'

דיו הזהר

רבקות תכל. זה חכמה לקבל הארה ממנו. ומיינו ג"כ התייחדות של מעלה עם מטה. מעלה חכמה. מטה תפארת: [קנן] מ' שעי' התייחדות והתכללות של מעלה ומטה שיקבלו שניהם הארות מלמעלה. יהיה נעשה מסילא היחוד של אשה בבעלה. היינו תפארת ומלכות: [קנן] מ' לאחר שנבאר כוונת שמע ישראל בחינתו והתכללות של מעלה ומטה. מוכרי עתה ענין היחוד של ד' ספרין. כסו שאמר חז"ל שצריך לבנון לייחוד ולהמליכו מעלה ומטה וב' צדדים. והיחוד של ד' ספרין היינו ה' אלהינו ה' אחד. ה' אלהינו. יחוד חכמה וכוונה. ה' אחד. יחוד תפארת ומלכות: [קנן] התארת את המלכות הגדולה באות ה'. כיון שנקראין ברא בראתא לתכמה וכוונה שנקראין אבא ואמא: [קנן] יש פסוקים איין מ"ה. וקין של אות ד' סרבו על בתי. בראיתא בתי עליון איהו בתי מלכות. ויש פסוקים שלפעמים נקרא הבתי בשם איין מ"ה: [קנן] ויש למרש על בתי מלכות. ויש למרש על עשרת היסוד:

שש מקום בראש להניח שני זוגות של תפילין.. (ה) ועוד שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד. יהודי היה הרי נתבאר בכמה מקומות. יהודי של כל יום הוא יהודי של הכתוב שמע ישראל ה' אלהינו ה'. הרי כלם אחד. ולכן נקרא אחד. הלא ה' שמות הם ואין הם אחד. ואע"פ שקוראים אחד אין הם אחד. אלא במראה של רוח הקודש נרע. והם ברמות העין נסתר ג' גונים. להבין שאין ג' הם אחד. זה הוא סוד הקול שנשמע. קול הוא אחד. והוא אש רוח ומים. וכלם אחד במיד הקול. אף כך ה' אלהינו ה' הם אחד. ג' גונים. והם אחד. [חנניה] זהו הקול שעושה האדם ביהודי להשים מחשבתו ביהודי של הכל. מן אי"ן סוף עד סוף של הכל. בזה הקול שהוא עושה באלו הג' שהם אחד. וזה הוא היהודי של כל יום שנחננה בסוד של רוח הקודש. וכמה אופנים של יהודי נתחדשו וכלם אמת. מי שמכוון כך טוב. ומי שמכוון כך מוב. אבל זה היהודי שאנחנו מעוררים מלמטה בסוד הקול שהוא אחד זהו ברור הדבר: (ג) וכמו שהעם הקדוש מיוחדים שמו של הקב"ה למטה. כך נתיחד שמו למעלה. נמצא שהקב"ה יחיד למעלה ולמטה. מי שמיוחד שמו של הקב"ה ישים לבו ומחשבתו באותו היהודי שאמרנו. ויהיה כל אבריו ביהודי ההוא במחשבה הדיא להיות כלם אחד. וכמו ששים כל איברי: הסוד של אחד. כן מחבר למעלה כל פרקים העליונים ביהודי ההוא להיות כלם אחד. ובשעה שבא האדם ייחד שמו של הקב"ה. כל חיצות השמים כלם עומדים שורות שורות. לבבבור שיתחננו ויתכללו כלם ביהודי הזה. לעמוד בהסוד של אחד ביהודי אחד [קנין] וכלם מתחננים בתיוקנם כראוי—

ע"כ ר"מ:

(ג) ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך. א"ר אבא כאן נרמז יהודי הקדוש. ואזהרה היא לאדם לייחד שם קדוש כראוי באהבה עליונה. בכל לבבך. זה ימין ושמאל שנקראים יצר טוב ויצר רע. ובכל נפשך. זו נפש דוד שניתנה ביניהם [קנין] ובכל מאדך. להכליל אותם למעלה במקום שאין בו שיעור. כאן הוא יהודי השלם לאהבה את הקב"ה כראוי. ועוד ובכל מאדך. זה יעקב שהוא מחובר לכל הצדדים [קנין] והכל הוא יהודי שלם כראוי. (ד) עוד א"ר אבא דברים האלה כלל התורה הם. לפי שעשרת הדברות של התורה נכללים כאן. זה ביאורו החברים. ובאו וראה אין לך דבר באהבה לפני הקב"ה כמי שאוהב אותו כראוי. ומה הוא. כמו שנאמר בכל לבבך. בכל מה ענינו. כלבבך היה צריך לומר. בנפשך במאדך. סהו בכל. אלא בכל לבבך. להכליל שני לבבות. אחד טוב ואחד רע. בכל נפשך. אחד טוב ואחד רע. בכל מאדך. זה לא בא לדרשה. א"ר אלעזר ואפילו זה לדרשה הוא. מה המטעם. בין שנפל לו רכוש מירושה או מצד אחר. ובין שהוא הרויח אותו. וע"כ כתוב ובכל מאדך. א"ר אבא חזר אני לפרש המקרא. ואהבת. מי שאוהב להקב"ה נתעזר בחסד מכל הצדדים. ועושה חסד עם כלם. ואינו חס

מראה מס'מות (ה) כל מנ: (ג) דף רמב. (ג) ואלא כו. (ד) דף רסו.

יוו הודיה

לדעת ברישא אחר לאנחה כרי יוני דתפלי.. (ה) ועוד שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד. יהודי דה הא אחרין בכחם דוכתי. יהודי דכל יומא איסו יהודי דקרא שמע ישראל ה' אלהינו ה'. סא כלסא חד. וע"ד לקרי אחד. סא תלם שמחן אינון וסדך אינון חד. ואע"ג דקרינון ואינון בחייו דמינא סמימא תלמא גווינן. למחנע דתלמא אלין אחד אינון. ודא איסו רוא דקול דלשתמש. קול איסו חד. ואיסו סאח רומא ומיא. וכלסא חד כרוא דקול. סאח כרי ה' אלהינו ה' אינון חד. תלמא גווינן ואינון דה. ודא איסו קול דעביד כינן ביהודי לשואה רעומים ביהודי דכלא. מאיין סוף עד סופא דכלא. כהאי קול דקא עביד כסי תלמא דאינון חד. ודא איסו יהודי דכל יומא דלחנני ברוא דרוח קודשא. וכמה גווינן דיהודי דלחנני ואינון וכלסא קסום. מאן דעביד סאי עביר. ומאן דעביד סאי עביר. אבל סאי יהודי דקא אןן מתעביר מתפלא כרוא דקול דלחני חד דה סוא כרוא דלמס: (ג) וכמה דעמא קדישא מיוחד שמו דקב"ה למטה. כסי אהיהד שמים לעילא. לאשתכח קב"ס ייחדי עילא ותפא. מאן דמיהד שמים דקב"ס יסוי לביס ורעומים כססוא יהודי דקאמרן. ויהיה כל שייסוי כססוא יהודי כססוא רעומא למסוי כלסא אחד. וכמה דסוי כל שייסוי כרוא דהד. כסי לעילא מחבר כל שייסוי עלאין כססוא יהודי למסוי כלסא חד. ובשעתא דלתי בר כס ליהודי שמו דקב"ס. כל חילי שמוא כלסא קיימין שורין שורין. בנין לאתתקנא ולאכלללא כלסא כהאי יהודי. למיקס כרוא דהד ביהודי חדא [קנין] וכלסא מתתקנין במקוסינן דקא יאות—

ע"כ ר"מ:

(ג) ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך. ח"ר אבא כהא אחרמינן יהודי קדישא. ואוסרס סוא לבר כס ליהודי שמו קדישא כדקא יאות כרימיו עלאה. בכל לבבך. דא ימינא ושמאלא. דלקרי יצר טוב ויצר רע. ובכל נפשך. דא נפש דוד דלחסיסבת בינייהו [קנין] ובכל מאדך. לאכלללא לון לעילא כהיהד דקא יאות. ומו ובכל מאדך. סליס למחנע לים לקב"ס דלית ביה שיעורא. כהא סוא יהודי סליס כדקא יאות. (ד) חו ח"ר כדקא יאות. ומו ובכל מאדך. דא יעקב דלחני אחיד לכל ססרין [קנין] וכלסא סוא יהודי סליס כדקא יאות. (ד) חו ח"ר אבא כסי חילי כלללא דלחסיסבת אינון. בנין דעשר אחרין דלחסיסבת כהא אסתלילו. ודא אוקמוס חבריא. ותא חוי לית לך מלס כחציבותא קמי קב"ס כמאן דלחסיסבת לים כדקא יאות. ומאי סוא. כמה דכתיב בכל לבבך. בכל מאי קא מיירי. כלבבך מבני לים. כנפשך במאדך. מכו בכל. אלא בכל לבבך. לאכלללא כרי לני. חד סב וחד ביש. בכל נפשך. חד סב וחד ביש. בכל מאדך. דא לא אהיהד לדרשא. ח"ר אלעזר ואפילו סאי לדרשא סוא. מאי טעמא. בין דנפל לים ממונא מירושא או מססרסא אחרא. ובין דליסו ריוח לים. וע"ד כתיב ובכל מאדך. ח"ר אבא אהדרנא לקרא. ואכסת. מאן דלחסיסבת לקב"ס אסתער בחסד מכל ססרין. ועביד חסד בכלא. אלא סייס

[קנין] כי ע"י זה יהודי שמתחנן ישראל באומרים פעמים בכל יום שמע ישראל אלהינו ה' אלהינו ה' אחד. ואהבת את ה' אלהיך. תפארת. בכל לבבך. ימין ושמאל חסד ונבונה. ובכל נפשך. מלכות. ובכל מאדך. להכליל אותן בן הראשונות: [קנין] זה התפארת שהוא מרכז לכל המסירות:

חם על גופו ועל כספו. מניין. מאברהם כמו שנאמר שמאזהבו להקב"ה לא היה חם על לבו ועל נפשו ועל כספו. על לבו. שלא השגיח על רצונו בעבור אהבתו לרבונו. על נפשו. שלא היה חם על בנו ועל אשתו לבעבור אהבתו לרבונו. על כספו. שהיה עומד בפרשת דרכים והבין מוזן לכל העולם. לפיכך נתעורר בעמדה של חסד. ככתוב חסד לאברהם. ופי' שנקשר באהבת רבונו וזכה לזה. ולא עוד אלא שכל העולמות מתברכים בשבילו. ופי' וחסידי יברכוהו. אל תקרא יברכוהו אלא יברכו' כ"ה [קל] וכתוב וברכו כן כל משפחות האדמה: למדת בכל נפשך. אפילו הוא נוטל את נפשך. יום אחד היה רבי יוסי חלש. נכנסו אצלו רבי אבא ורבי יהודה ורבי יצחק. ראו אותו שהיה נופל על פניו ונדרם. וישבו כאשר נתעורר ראו את פניו שמת. א"ל ר' אבא הריאת דבר חרש. א"ל ראי שעכשיו עלתה נפשי ואותי כבודו של אותן שמסרו נפשם על קדושת רבונם. שהיו נכנסים ב"ג נהרי אפרסמון מהדור. והקב"ה משתעשע עמהם. ועוד ראיתי מה שלא ניתן לי רשות לספר. שאלתי אותם ואמרת. כבוד הזה לצי' הוא. אמרו לי לאותן שאהבו את רבונם בעולם הזה. וממה שראיתי והאירו נפשי ולבי. ובשביל זה פני שמת. א"ל ר' אבא אשרי חלקך. אבל הלא התורה מעידה עליהם כן. שכתוב ה' עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו.. א"ל יוסי ואהבת את ה' אלהיך. ואהבת. שצריך האדם להתקשר בו באהבה העליונה. שכל עבודה ששקש האדם לעבור להקב"ה יעבור באהבה. שאין דף עבודה חשובה כמו אהבה להקב"ה. וזו ראשית מדרגת היסין לאהבה להקב"ה באהבה זה רבקות אליו. ופי' הוא האהבה שיכול לעורר מדרגת היסין. מי שהוא אהב להקב"ה הוא יכול לעורר מדרגת היסין שלו אליו. ומקבל אותו באהבה. כל עניני העולם אינם תולים אלא ברצון. רוח ממשיך רוח ומביא רוח. וזימנך שכתוב ג' אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסף. כאשר יתעורר האדם באהבה להקב"ה. התעוררת מדרגת היסין לא תתעורר אלא בג' גוונים. ככתוב בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאריך. הרי ג' גוונים כאן. וכלם נצרכים לב נפש ורכוש. ואז הקב"ה מעורר ימינו אליו ופושט אותה לגדרו ומקבל אותו. ועי' כתוב ד' נאם ה' לאדני שב צימיני. וסוד מקרא זה הרי ביארנו בו. שרוד המלך על מדרגתו אמר כך כאשר נתקשר בימין: י"ג מצות כאן בהימין. ואהבת את ה' אלהיך הרי אחת. בכל לבבך שתיים. ובכל נפשך שלש. ובכל מאריך ארבע. ושננתם לבניך חמש. ודברת בם הרי שש. בשבתך בביתך הרי שבע. ובלכתך בדרך הרי שמונה. ובשבתך הרי תשע. ובקומך הרי עשר. וקשרתם לאות על ידך הרי י"א. והיו למשפת בין ענין הרי י"ב. וכתבתם על מצות ביתך ובשערך הרי י"ג. אלה י"ג מצות תלויות בהימין. והשמואל נכלל בהימין וכך נצרך. ובכל זמן שהשמואל נתעורר הימין שורה בו בתהלה [קלף] ולפיכך אם ישראל וזכים השמואל נכלל בימין. ואם לא. הימין נכלל בשמאל ושרש השמואל.. ה' כאשר בא רבי שמעון אמר הרי וראי

חיים על גופים ועל ממונים. מכלן. מאברהם כמה דאחנן דהא לא חם ברחמימות דמאריה על לביו ועל נפשו ועל ממונים. על לביו. דלא חשגה על רעותא דיליה בגין רחמימותא דמאריה. על נפשו. דלא חם על בריה ועל אהבתה בגין רחמימותא דמאריה. על ממונים. דהוה קאים בפרשת ארמון ואחנן מוזני לכל עלמא. בגין כך חתעמר בעשרא דחסד. כמה דכתיב חסד לאברהם. ואחנן דאחנן ברחמימותא דמאריה וזכה להאי. ולא עוד אלא דעלמין כלסו מתברכן בגינים. ה"ד וחסידיך יברכוהו. אל תקרי יברכוהו אלא יברכו' כ"ה [קל] וכתיב וברכו כן כל משפחות האדמה: חתא בכל נפשך. אפילו הוא נוטל את נפשך. יומא חד סוה חלש רבי יוסי. עאל לגביה רבי אבא ורבי יהודה ורבי יצחק. חמו ליה דהוה נפיל על אנפיו ונדרם. ויתבו כד חתער חמו ליה לאנפיו דמייכין. א"ל ר' אבא חלש חתא חמית. א"ל ודאי דהשתא סלקא נפשי וחמית יקרא לאותן דמסרו גרמייהו על קדושת דמאריהו. דהוה עאלין בתליסר נהרי דאפרסמונה דכ"ה. וקב"ה משתעשע בהו. ודמייכא חמי דלא יסבו לי רשותא למימר. שאילנא לון ואמינא. האי יקרא למחן הוא. אמרו לי לאותן דרמחו למאריהו ביהאי עלמא. ודמייכא דמיתא תתסיר נפשי ונצחי ועל דא אנפשי חייכין. א"ל ר' אבא וזכא חולקך. אבל אורייתא חסידיה ביה. דכתיב ה' עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו.. א"ל יוסי ואהבת את ה' אלהיך. ואהבת. דכתיב דא דאחנן ביה ברחמימותא עלמא. דכל פולחנא דכתיב ב"ג למחלה לקב"ה יסלה ברחמי. דלית לך פולחנא למחלה ליה לקב"ה דקב"ה. וזכבת. דא ראשיתא דמייכא למחלה ליה לקב"ה ברחמי. דאחנן ביה. דלית. ומחן איסו רחמי דאחנן דמייכא. מחן דרחמי ליה לקב"ה איסו דאחנן דמייכא ליה לקב"ה. ומקבל ליה ברחמי. כל מחן דעלמא לא תלין אלא ברחמי. רוח אמשיך רוח ואיתי רוח. וסומך דכתיב ג' אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסף. כד אפליה ומקבל ליה. ועי' דכתיב ד' נאם ה' לאדני שב צימיני. ורוח דהאי קרא הא דאחנן ביה. דדוד מלכא על דרגא דיליה קאמר כד אחקש ברחמי: תליסר פקודין הכא ברחמי. ואהבת את ה' אלהיך הא חדא. בכל לבבך תלין. ובכל נפשך תלח. ובכל מאריך ארבע. ושננתם לבניך חמש. ודברת בם הא שית. בשבתך בביתך הא שבע. ובלכתך בדרך הא שמונה. ובשבתך הא שש. ובקומך הא עשר. וקשרתם לאות על ידך הא חדא. ודוד וסוי למספת בין ענין ה' תריסר. וכתבתם על מצות ביתך ובשערך הא תליסר. חלן תליסר פקודין ברחמי. ושמואל אהכליל ברחמי וסוי אהכליל. ובכל זמן דשמואל אחקש ברחמי ביה ברחמי [קלף] ובגין דא אם יוכן שמואל אהכליל ברחמי. ואי לא. ימינא אהכליל בשמאל ושלש שמואל.. ה' כד אהא רבי שמעון אמר. הא ודאי

מראה מקומות ה' יעני' מ"ד ט' תנוס קסב. ג' איוב י"ב ד' תליס ק"ט ט' דף רסח.

זו הזהר

[קל] מי' שהם מוסיפים שפע ברכה ממלך למדת המלכות והשכינה הקדושה שנקראת כ"ה: [קלף] ימין ושמואל חיינו חסד ונבונה שהיא דין. ואם ישראל וזכים אף אם לפעמים נתעורר השמואל שורה בו הימין בתהלה ונמתק הדין:

ודאי פרשה של קריאת שמע נרמז בה עשרת הדברות כמו שנתבאר, וכך הוא בוראי, והיו הדברים האלה, כלל של עשרת הדברות הם, ולפיכך עשר מצות יש כאן כנגד עשרת הדברות של התורה, ואזוהי הן, ושנתנם לבניך, ודברת בהם, בשבתך בביתך, ובלכתך בדרך, ובשכבך, ובקומך, וקשרתם לאות על ירך, והיו למסופות בין עיניך, וכתבתם על מזוזות ביתך, ובשערך, הא עשר לקבל עשר אמירן, ועל דא פרשין אלן כלל רבא אינון באורייתא, וכהא מולקיס מאן דאשלים ליה בכל יומא תרי יומי, דהא אתקדש ביומי שמיא קרישא כדקא יאות:

(א) רבי יצחק הוה סבין קמיה דר' אלעזר, א"ל ודאי רמינו דקב"ה דבר נש רחם ליה לא אתער אלל מלכא, בגין דלכא איסו אתערותא לאתפרא רמינו, וי הכי אחי כתיב בכל לבבך ולבשר ובכל נפשך, דמשמע דמיון נוכח אינון חד לבא וחד נפשא, וי לבא הוא עקרא מחי כתיב נפשא, א"ל ודאי לבא ונפשא תרין אינון ואתחנן למד, דהא לבא ונפשא וממונא כללו אתחנן דא דלא, ולכא איסו עקרא ויסודא דכלא, ודא דאתמר בכל לבבך כתיב לבי איסו דאינון תרין יארי, חד יארא פכא וחד יארא ביטא, ותרין אלן כל חד וחד אקרי לב, דא אקרי לב סוד ודא אקרי לב רע, (ב) ובג"כ כתיב לבבך דאינון תרין, יאר סבוב וילר רע, ובכל נפשך, ובנפשך כתיב ליה, מחי ובכל נפשך, האי בכל אחי, אלל לאכללא נפש ורוח ונשמה, דא איסו ובכל נפשך, בכל מחי דאחד האי נפש, ובכל מאדך, אוף סבי כחם וינין אינון דממונא, כללו משנין אלן מאלין, וע"ד כתיב וכל, רמינו דקב"ה למחבר ליה כל למחם ליה בכל חד וחד, ואי סימא ביאר הרע אוך יכיל ביג למחם ליה, דהא יאר הרע מקשרנא איסו דלא יקרב ביג לפולחנא דקב"ה, וסיד ירחים ליה ביה, אלל דא איסו פולחנא דקב"ה יסיר כד האי יאר הרע אתכפיל ליה בגין רמינו דקא מרחם ליה לקב"ה, דכד האי יאר הרע אתכפיל ותכר ליה הסוד בר נש, דא איסו רמינו דקב"ה, בגין דידע לקרבא לסודא יאר הרע לפולחנא דקב"ה, **הבא איהו רוא למארי בדין**, כל מחי דנכד קב"ה עילא ותמא כלל איסו בגין לאחוס יקרב דליה, וכלא איסו לפולחניה, וכי מאן מחי עבדא דלסוי מקשרנא ומאריס, ובכל מחי דרעוניה דמאריס אתעביד איסו מקשרנא, רעוניה דקב"ה דיוסין בני נשא תדיר בפולחניה ויסכון בלורח קסוס, בגין למחי לון כחמה פכין, וסודא ורעוניה דקב"ה ביהאי סיד אחי עבדא ביטא ואתכחמ מקשרנא בנו רעוניה דמאריס, ואספי לבני נשא בלורח ביהאי דמחי לון מחורח פכ, ועבדי לון דלא יסבדון רעוניה דמאריס, אלל ודאי רעוניה דמאריס עבדי, למלכא דסוד ליה בר יסודא, וסוד רחם ליה יסיר, ופקיד פליס דרמינו דלא יקרב רמיס לאתחא ביטא, בגין דכל מאן דיקרב לגבס לאו איסו דלא לאתלא גו פלסרין דמלכא, אורי ליה הסוד דלא למעבד רעוניה דאיוו דרמינו, בביטא דמלכא לבר סוד דלא וזס יאס כמיו וספירא כמיו, למיין אמר מלכא כמיו למחי רעוניה דכרי לגבאי, קרא לס לסודא וזס ואמר לס, וילי ותפתי לברי למחמי רעוניה דכרי לגבאי, הסוד וזס מחי עבדס, אולת אכתיס דכרי דמלכא, **הרעוניה**

ודאי פרשה של קריאת שמע נרמז בה עשרת הדברות כמו שנתבאר, וכך הוא בוראי, והיו הדברים האלה, כלל של עשרת הדברות הם, ולפיכך עשר מצות יש כאן כנגד עשרת הדברות של התורה, ואזוהי הן, ושנתנם לבניך, ודברת בהם, בשבתך בביתך, ובלכתך בדרך, ובשכבך, ובקומך, וקשרתם לאות על ירך, והיו למסופות בין עיניך, וכתבתם על מזוזות ביתך, ובשערך, הרי עשר כנגד עשרת הדברות, וע"כ אלו הפרשיות כלל נרמז בתורה הן, אשרי חלקו מי שמשלים אותן פעמים בכל יום, שהרי נתקדש בפיו שם הקדוש בראוי:

(א) רבי יצחק היה סבין קמיה דר' אלעזר, א"ל ודאי אהבת הקב"ה שהאדם אוהב לו אינו נתעורר אלא מן הלב, לפי שהלב הוא התעוררות לעבור אהבה, אם כן למה כתוב בכל לבבך ואחרי ובכל נפשך, שמשמע שני ענינים הם אחד הלב ואחד הנפש, אם הלב הוא עיקר מה ענין כאן להנפש, א"ל ודאי הלב והנפש שני ענינים הם ומתאחדים לאחד, שהרי לב נפש ורכוש כלם נאחזים זה בזה, והלב הוא העיקר והסוד של הכל, ומה שנאמר בכל לבבך בשני לבבות הוא שרם שני הרוצים, אחד יצר הטוב ואחד יצר הרע, ושני אלה כל אחד ואחד נקרא לב, זה נקרא לב טוב וזה נקרא לב רע, (ב) ולפיכך כתוב לבבך שנים, יצר הטוב ויצר הרע, ובכל נפשך, ובנפשך היה צריך לומר, מהו ובכל נפשך, ובכל זה למה, אלל להכיל נפש רוח ונשמה, לכך כתוב ובכל נפשך, בכל מה שנאחזות נפש הוואת, ובכל מאדך, גם כן כך שכמה מינים יש ברכוש, כלם משונים אלה מאלה, וע"כ כתוב ובכל, אהבה להקב"ה למסור לו כל זה, לאהבה אותו בכל אחד ואחד, ואם תשאל איך יבול האדם לאהבה אותו ביצר הרע, הלא יצר הרע הוא מקשרנא שלא יקרב האדם לעבודת הקב"ה, ואיך יאהב לו בו, אלא זו היא עבודת הקב"ה החשובה יותר כאשר זה יצר הרע נכפה אלצו לעבור אהבה שהוא אוהב להקב"ה, שכאשר זה יצר הרע נכפה וזה האדם משבר לו, זה הוא אוהבו של הקב"ה, לפי שידע לקרב לאותו יצר הרע לעבודת הקב"ה, **כאן יש סוד לבצרי חכמה**, כל מה שעשה הקב"ה למעלה ולמטה הכל הוא למען ויראות כבודו, והכל הוא לעבודתו, וכי מי ראה עבר שיהיה מקשרנא של רבונא, ובכל מה שדוא רצון רבונא יהיה הוא נעשה מקשרנא, רצונו של הקב"ה הוא שהאנשים יעסקו תמיד בעבודתו וילכו בדרך אמת, בשביל לזכותם בכמה מצות, וכיון שרצונו של הקב"ה בזה איך יבוא עבד רע ויהיה נמצא מקשרנא על רצון רבונא, ויסית את האנשים לדרך רע וידיח אותם מדרך הטוב, ויגרם להם שלא יעשו רצון רבונא, אלא ודאי שרצון רבונא הוא עשה, משל המלך שהיה לו בן יחיד והיה אוהב אותו מאד, ופקד עליו מתוך האהבה שלא יקרב עצמו לאשה רעה, לפי שכל מי שמתקרב אליה אין הוא שזה איבנם אתך היכל המלך, הבטיחו בן שהוא לעשות רצון אביו באהבה, בבית המלך מתוך היותו ונה אהב יפת תואר ויפת מראה, לימים אמר המלך אני מבקש לראות רצונו של בני אלי, קרא לה לזונה ההיא ואמר לה, לכי ופתי את בני שאני מבקש לראות רצון בני אלי, וזנה ההיא מה עשתה, הלכה אחר בני של המלך, **התחילה**

התחילה לחבק אותו ולנשקו ולפתחו בכמה עניני פיתוי. אם בן ההוא טוב ושושע לפקודת אביו. הוא נוער בה ואינו שומע לה ומדחה אותה ממנו. או ישמח אביו בבנו ומכניסו לפניו הפירות שבחילולו. ונתן לו מתנות ואוצרות וכבוד גדול. מי גרם כל אותו הכבוד לכן הזה. הוזהר אומר וזנה ההיא. ואותה הזונה היש לה שבח בזה או לא. וראי שבח יש לה מכל הצדדים. אחד שנעשה מצות המלך. ואחד שנרמה לו לאותו הבן כל המצב ההוא. וכל אותה האהבה של המלך אליו. וע"ז כתוב והנה טוב מאד. והנה טוב. זה מלאך החיים. מאד. זה מלאך המות. שהוא בוראי טוב מאד לכל השומע מצות רבונו. ובו וראה אם לא יהיה זה המקשר. לא ינחלו הצדיקים אותן אוצרות העליונים שעתידין לנחול לעולם הבא. זכאים אלה שפגעו במקשר הזה. וזכאים אלה שלא פגעו בו. וזכאים אלה שפגעו בו וניצלו ממנו. שבשביאו ינחלו כל אותן הטובות וכל אותן עדוניה וכל אותן התענוגים של עולם הבא. שעלין כתוב ה' עין לא ראתה אלהים וזאת. וזכאים אלה שלא פגעו בו. שבשביאו ינחלו גיהנם וישרדו מארץ החיים. שהרי אותן הרשעים כשפוגעים בו הם שומעים אליו ונמשכים אחריו. ועל כן יש לצדיקים להחזיקו טובה. לפי שבשביאו ינחלו כל אותן הטובות והעדוניה והתענוגים לעולם הבא. תועלת המקשר הזה כשהרשעים שומעים לו מה היא. אלא אע"פ שאין לו תועלת מצות רבונו הוא עושה. ועוד שהרי מתחזק בשביל זה. כי כיון שהוא רע מתגבר כשהאדם עושה רעה. הרשע אינו מתגבר עד שהורג נפש. כיון שהרג נפש או מתחזק ומתגבר בכחו ונח רוחו. כך הוא אותו המקשר שנקרא מלאך המות. אינו מתגבר בכחו עד שמסית לאנשים ומקשר עליהם והורג אותם. או יש לו מרגע ונתחזק ומתגבר בכחו. וכמו שמתחזק עד ההיים כאשר האנשים טובים והלכיים בדרך הישר. אף כך זה המקשר מתחזק ומתגבר כאשר הרשעים שומעים אליו והוא שולט עליהם. הרוצים צילנו. וזכאים הם הזוכים להצו ולהכניע אותו לזכות בשבילו לעולם הבא. ומתחזק האדם במלך הקדוש תמיד. על זה וראי נאמר (ג) אשרי אדם עוז לו כך מסלות בלבבם. וזכאים הם בעולם הזה ובעולם הבא:

רועה הנאמן

(ג) **ואהבת את ה' אלהיך וגו'.** מצוה זו לאהבה. והרי ביארנו אהבת הקב"ה שצריך האדם לאהבה אותו באהבה גדולה. כאברהם שאהב את הקב"ה באהבה גדולה ומסר גופו ונפשו אליו. מכאן למינוי מי שאוהב את הקב"ה הוא מקיים את עשרת הדברות למעלה ולמטה. וע"כ כל אותן עשרה נסיונות שנתנסה אברהם ועמד בכלם הם כנגד עשרת הדברות. כל נכיון אמירה היא. נתנסה באמירה ההיא ועמד בה. וע"כ אותן עשרה נסיונות עמד אברהם בכלם. לפי שנתקשר ונדבק בימינו של הקב"ה. שהיא אהבה רבה. מפני מה נקראת אהבה רבה. לפי שמי שעומד באהבה הזאת נתקשר בעולם העליון [קלן] אהבת עולם זה סוד עולם התחתון שנקשרה בו

שראם לתצוק ליה ולנשקא ליה ולנשקא ליה בכמה פתיין. אי הויה ברא יאית ואית לפקודת דאביו. גער דה ולא אית. לה ודחי לה מניה. כדון אביו חדי צדיקים ואטיל ליה לגו פקודת דהיכלים. ויהיב ליה מתן ונצחית ויקר סגיא. מאן גרים כל האי יקר להאי ברא. הוי אימא הויה וזנה. וסהיא וזנה האית לה שחא בראי או לא. ודאי שחא אית לה מכל סקרי. חד דעדיה פקודת דמלכא. וחד דגרמת ליה להויה לכל הסוף עיבו. לכל האי רחיו דמלכא לגביה. וע"ז כתוב וסנה טוב מאד. וסנה טוב. דא מלאך החיים. מאד. דא מלאך המות. דאית ודאי טוב מאד למאן דאית פקודין דמאריה. ותא חזי אי לא יסא סאי מקשרגא. לא ירמין לדיקא סגי גנויז פלאח דומיין לירמא לעלמא דאית. זכאין אינון דאשרעו בראי מקשרגא. וזכאין אינון דאשרעו ביה. וזכאין אינון דאשרעו ביה ואשתיבו מניה. דבנייה ירמין כל אינון שבין וכל אינון עדוניה וכל אינון כסופין דעלמא דאית. דעליה כתיב ה' עין לא ראתה אלהים וזאת. וזכאין אינון דאשרעו ביה. דבנייה ירמין גיהנם ואשרדו מארץ החיים. דא אינון חייביה דאשרעו ביה סו לייטין ליה ואשתיבו אברהם. ועל דא אית לדיקא למחזק ליה סבין. דא בנייה ירמין כל אינון שבין ועדוניה וכסופין לעלמא דאית. תועלת דאית מקשרגא. כד חייביה לייטין ליה מאי אית. אלא אע"פ דאית ליה תועלת פקודת דמאריה אינון פקודת. ודא דאית מתחזק בנין האי. דאולי ואיכו רע איתתק כד עביר ביה. חייב לא איתתק עד דקטיל בר נש. כיון דקטיל בני נשא כדון איתתק ואשתיבו בחייה ואית ליה ניחא. כך הסוף מקשרגא דאיתתק מלאך המות. לא אשתיבו בחייה עד דאשתיבו לבני נשא ומקשרגא לון וקטיל לון. כדון אית ליה ניחא ואשתיבו ואשתיבו בחייה. כדון דאיתתק סגיא דחיים כד בני נשא שבין ויטכון באורח מייסר. אף הכי סאי מקשרגא איתתק ואשתיבו כד חייביה לייטין ליה. ופלס עניייה. רחמנא ליטבון. וזכאין אינון דזכאין לנחלא ליה ולנשקא ליה למזכי בנייה לעלמא דאית. ואשתיבו בני נחלא קדישא מדיך. על דא ודאי איתתק (ג) אשרי אדם עוז לו כך מסלות בלבבם. וזכאין אינון בראי עלמא ובעלמא דאית:

רעיא מהיבנא

(ג) **ואהבת את ה' אלהיך וגו'.** פקודת דא לאססה. וסא חוקימא רחיו דקב"ה דעני ב"ר לרמחא ליה רחיו סגי. כלצרהס דחיים ליה לקב"ה בכמה רחיו ומסר גופו ונפשו לגביה. מכאן חוקימא מאן דחיים ליה לקב"ה אינון מקיים עשר חמירין עילא ותתא. וע"ז כל אינון עשר נסיונות דאשתיבו אברהם וקאיו בכללו לקבל עשר חמירין. כל נסיונות אמירה סא. אשתיבו בראי אמירה וקאיו ביה. וע"ז אינון עשר נסיונות קאיו אברהם בכללו. בנין דאשתיבו ואשתיבו דקב"ה. דאית אברהם רבא. מאי קעמא חוקי אברהם רבא. בנין דמאן דקאיו בראי אברהם איתתק דעלמא עלמא [קלן] אברהם עולם דא רזא דעלמא איתתק דאשתיבו

מראה מקומות (א) ישי' סיד (ב) תלים פ"ד (ג) דף רסג:

ביום רחמינו דליה [קלן] וכלל רוח חדל בלא פירוד. וזה
אחמור רוח דאחבס. דרחמינו דל סליק על כל פולחנין
דעלמא. דכחלי אחמיר שמים דקציה ימיר מחלל
ואתבניך. (א) תא חזי כתיב חזי רבים לא יכלו לכבות
את סאסבס. כלא **אהבה** אחמיר ובנין אהבס קיימא
כלל. דסא שמה קדישא סכי אשכח. י לא מתפרס
קולא דלעילא מן יויד לעלמין [קלן] דסא כרחימותא שייח
עליה ולא מתפרס מינס לעלמין. ה סא אוקומס דיויד
לא מתפרס מינס. ואשכחכו כחדא כחביבותא י כה ולא
אחפרסן דל מן דל [קלה] כחס דכתיב ונסר יולא מעדן. יולא
תדיר לעלמין. דכחביבותא תדיר אתדבקן. ור כד
אתדבקן דל כדל אתדבקן כחביבותא כחדא [קלן] כחמן
וכלל דלרחיטו תדיר כחביבותא. אשכח י כה. ה עם
י. ו עם ה. דל כדל אתקשרן כחביבותא. וכלל **אהבה**
אקרי. ועד מאן דחזי למלכא סא אתקשר כססא
אהבה. ובנין קי **ואהבס** אס סי אלסך. פיר רמ:

בו אהבה שלו [קלן] והכל סוד אחד בלי פירוד. והרי
נדרש הסוד של אהבה. שאהבה זו עולה על כל עבודות
שבעולם. שבו נתבאר שמו של הקב"ה יותר מהכל
ונתבאר. (ב) בוא וראה כתוב מים רבים לא יכלו לכבות
את האהבה. הכל יתברר נקרא ובשביל האהבה קיים
הכל. שחרי שם הקדוש כך הוא נמצא. י לא נפרד
קין העליון מן הויד לעולם [קלן] שחרי באהבה שורה
עליו ואינו נפרד ממנו לעולם. ה הרי ביארו שהויד
לא נפרד מסנה. ונמצאים יחד כחביבותא י כה ואין
נפרדים זה מזה [קלה] כמו שנאמר ונהר יוצא מעדן. יוצא
תמיד לעולם. שחביבותא תמידית מדובקים. ור כשהם
מתדבקים זה בזה מתדבקים כחביבותא יחד [קלן] כחתן
וכלל שדרכיהם תמיד כחביבותא. נמצא י כה. ה עם
י. ו עם ה. זה בוא מתקשרים כחביבותא. והכל **אהבה**
נקרא. וע"כ מי שאוהב למך הוא נתקשר באוהב
אהבה. ולפיכך ואהבת את ה' אלהיך. ע"כ רמ:

(ג) והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על
לבבך. א"ר חייא יצר הרע כשהוא בא
להתחבר עם איש. חומה לעובר אורח הקרב אל פתח
בית ורואה שאין מי שימנעו בירו. נכנס לבית ונעשה
בו אורח. כשוראה שאין מי שימנעו בירו לסקד עליו
שיצא וילך לו דרכו. או נעשה בו ארון הבית עד
שנמצא שכל הבית עומד ברושונה. מניין למדנו כך.
מפרשה של דוד למדנו. מה כתוב (ו) ויבא הלך לאיש
העשיר. הלך. זה הקרב אל הפתח ואינו רוצה להתעכב
שם אלא לכת דרכו. כך הוא יצר הרע. כמו שמתקרב
אורח לבית כך הוא מתקרב אצל האיש ומעורר עליו
בחטאה קטנה. אז הוא נקרא אורח. וכאשר רואה
שארין מפתח בידו. מה כתוב. לעשות לאורח הבא אליי.
נעשה לו אורח לדור בבית. ומעורר עליו בחטאים יותר
יום אחד או שני ימים. כאורח הזה שמניחים לו לדור
בבית יום אחד או שני ימים. כיון שרואה שאין מי שימנעו
בירו מה כתוב. ויעש לאיש אלו. נעשה ארון
הבית. כמש"כ האיש ארני הארץ. איש נעמי. כך זה
יצר הרע נעשה כנגד האדם איש בעל הבית. שנתקשר
האדם בעבודתו והוא עושה עמו כרצונו. וע"כ צריך
האדם לשים דברי התורה על לבו תמיד. כדי שאותו
יצר הרע יהיה נשבר כהם. שאין לו ליצר הרע דבר
המקשרו מלבד דברי התורה. וע"כ כתוב והיו הדברים
האלה וגו' על לבבך. על שני יצריך. יצר הטוב נתעמר
בהם ויצר הרע נכנס בהם —

(ד) ושננתם לבבך ודברת בם וגו'. פתח ר' אלעזר
ואמר כתוב (ה) חציך שנונים. שצריך
האדם לשנן דברי תורה לבנו כחרב שהוא שנן בשני
צדיו. כדי שיכנס בו חרור ושמה בדברי התורה. ולא
יהיה לבו נמצא בסכלות. ודברת בם כל דברי התורה
כל

מראה מקומות (א) דף רסו: (ב) סס (ג) שמואל ב' י"ב (ד) דף רסו: (ה) תלים פ"ט

זו הזהר

[קלן] אהבה עולה זו מלכות [קלן] קין העליון של הויד רבו על פסירת הכתר. ואות הויד רבו על פסירת החכמה: [קלן] ח"י חראשונה
והכנינה. והודונות של הכמה ובניה היא תמידית. ונקראים אבא ואמא חרין ריעין דלא מחפשיין: [קלן] וא"י ח"י חיינו הודונות
של תפארת ומלכות ברא וכתבא שפודונים ע"י עבודת ישראל בתורה ותפלה וצנות. ואז נתעלים לעולם הבית ונעשה הכל קשר אחד:
כל זה הוא יסוד אמונת ישראל. והעוסק בחכמה חקבלה יבין הדבר לאשרו כל אחד לפי מרגנתו ובה שכלו. כי עמוק עמוק הוא להבין
ענין קריאתם אבא ואמא ברא וכתבא. והעושב אבא ואמא וברא כל ברמא. הוא ספולת לתתא. סקצן בגמיעות. דרון ביציאות. דרון
מפריד אלוף. יבוא יוסף ויהי חלוף:

כל ענין וענין יש לו דרך בלבדו. ודברת בם. ותדבר
 בם היה צריך לומר. אלא שצריך האדם להתנהג עצמו
 בהם [קנין] שלא יטה לימין ולשמאל. בשבתך בביתך.
 להתנהג עצמו בביתו בדרך הישר ובדרך מתוקן. שילמדו
 ממנו בני ביתו. ושיתנהג עצמו עמהם בנחת ובשמחה.
 ואלי ישיב אימה יתירה בבני ביתו. וכל מעשיו בביתו
 יהיו בדרך מתוקן. ובלכתך בדרך. להתנהג בדרך ברברי
 תורה ולתקן עצמו בהם כמו שנצרך. ולהתנהג עצמו
 בדרכי התורה. ומה הוא. כמו שמצינו ביעקב. לדורן
 למלחמה ולתפלה. שצריך ליתן צדקה ולהתפלל לרבונו.
 ועל כלם דברי תורה. ובשכבך. להנהיג עצמו על
 משכבו ביראת רבונו. בקדושה ובענוה. שלא יהיה נמצא
 חצוץ כנגד רבונו. ובקומך. לתת שבח והודיה לרבונו
 שהחזיר לו נשמתו. שהרי בכמה חטאים היה נמצא לפני
 רבונו. והקב"ה עשה עמו חסד והחזיר נשמתו לנופו:
 (א) רבי אלעזר אמר ובשכבך ובקומך. כאשר יקים האדם
 בברך נצרך לו לברך לרבונו בשעה שפוקח עיניו. איך
 מברך. כך דיו עושים חסידים הראשונים. כלי עם מים
 היו נותנים לפני מפתחם. וכאשר נתעוררו בלילה רחצו
 ידיהם ועמדו לעסוק בתורה וברכין על קריאתה. שהרי
 בשעה שהתרנגול קורא אז חצות לילה ממש. ואז הקב"ה
 נמצא עם הצדיקים בגן העדן. ואסור לברך בידים
 פמאות ומוזהרות. וכן כל היום. לפי שבשעה שהאדם
 ישן רוחו פורח ממנו. ואז רוח הטומאה שורה על ידיו
 ומטמא אותן. ואסור לברך בלי נטילה. ואם תשאל אם
 כן דיו ביום שאינו ישן ולא פרח רוחו ממנו. ואין שורה
 עליו רוח הטומאה. מפני מה כשנכנס לבית הכסא אסור
 לו לברך ולקרא בתורה אפילו דבר אחד עד שירחץ
 ידיו. ואפשר תאמר לפי שכולכלכות הן. לא כן הוא כי
 במה נתלכלכו. אלא וי לבני העולם שאינם משגיחים
 ואינם יודעים בכבוד רבונו. ואין מבינים על מה העולם
 קיים. רוח אחד יש בכל בית הכסא שבעולם ששורה
 שם ונהנה מאותו הלכלוך וטנופת. ומיד הוא שורה על
 אותן אצבעות ידי האדם. (ב) והרי למדנו שכאשר האדם
 יקים בברך צריך ליטול ידיו מתוך כלי מים ממי שנמשך
 ידיו בתחלה. ועוד שנצרך לו לאדם ליטול יד ימינית
 תחלה בשמאלית. וירחץ ימין סוף השמאל. להשלים כח
 הימין על כח השמאל. כדי שלא יתן מקום ליצר הרע
 לשלם כלל. וזה נתיבאר. (ג) א"ר שמעון ובשכבך ובקומך.
 בוא וראה עצה טובה לאדם כשהוא עולה בלילה על
 שטתו צריך לקבל עליו מלכות שלמעלה בלב ששם.
 ולהקדים למסור בידו פקדון נפש. ומיד ינצל מכל
 מקרים רעים ומכל רוחות רעים ולא ישלם עליו. בברך
 כשהוא קם ממטתו צריך לברך לרבונו. ליכנס לבית
 הכנסת ולהשתחוות לפני היכלו ביראה גדולה. ואח"כ
 יתפלל תפלות ויקח עצה מאותן אבות הקדושים. שכחבו
 ואני ברוב חסדך אבוא ביתך אשתתה אל היכל קדשך
 ביראתך. וכך דרשו שאין לו לאדם ליכנס לבית הכנסת
 אלא אם נמלך תחלה באברם יצחק ויעקב. לפי שהם
 תקנו התפלות לפני הקב"ה. וש"כ ואני ברוב חסדך. זה
 אברם. אבוא ביתך. זה יעקב. אשתתה אל היכל
 קדשך

כל מה וחד ארצה ליה בלמודיו. ודברת בם. ומדבר
 בסו מענין ליה. אלא דבעי צ"ל לאנסגה גרמיה
 בסו [קנין] דלא יסמי לימינא ולשמאלא. בשבתך בביתך.
 לאנסגה גרמיה בביתים בלחם מיסר ובארח מתוקן. דילפון
 מיסר בני ביתים. ולאנסגה גרמיה עמסון בנחת ובחילו.
 ולא יסיל דמילו צבני ביתים יסיר. וכל עובדיו בביתים
 בלחם מתוקן. ובלכתך בדרך. לאנסגה בלחם צבני
 דלורייתא ולתקנה גרמיה צבו כמה דלמסריך. ולדברא גרמיה
 בלורייתא דלורייתא. ומאי חיוס. כמה דיעקב. לדין
 לקרבא ולללוטא. דבעי למיסב לקתא ולללוטא למאריס.
 ועילא מתקון מלי דלורייתא. ובשכבך. לדברא
 גרמיה בדחילו דמאריס. בקדושה ובענוה. דלא יסמיה
 חליץ לקבלסי דמאריס. ובקומך. למיסב מוסבין למאריס
 דלחסיב ליה כשמתים. דהא בכמה חובין אשתתה קמי
 מאריס. וקב"ה עבד עמיה חסד ולחסיב לה לגיפיה:
 (א) רבי אלעזר אמר ובשכבך ובקומך. כד בר נש קאים
 בלחם לית ליה לברכא למאריס בשעתא דפוק עיניו. ה"ך
 מנצך. סכי סוו עבדי חסיד קדמאי. נפלא דמיה
 סוו יסבו קמייסו. ובזמנא דלתערבו בליליא אסחן
 ידיהו וקיימו ולעלן בלורייתא ומדברי על קריאתה. דהא
 בשעתא דתרנגולא קלרי דבין פלות ליליא ממש. וכדין קב"ה
 אשתתה עם לדיקא בנחתא דעדן. ואסור לברכא בידין
 מוסביות ומזוהמות. וכן כל שעתא. בגין דבשעתא דבר נש
 נאס רוחים פרחא מיני. וכדין רוחא מטאכא שריא על ידיו
 ומטאכ לון. ואסור לברכא בלי נטילה. ואי תימא וי
 סכי סא ביימנא דלא נאס ולא פרח רוחים מיני. ולא שריא
 עליה רוחא מטאכא. אמאי כד עלא לבית הכסא אסור
 לברכא ולקרא בתורה אפילו מלה חדא עד דיסחי
 ידיו. ואי תימא בגין דמולכלכין אינון. לאי סכי סוו
 דבמאי אפכלכו. אלא ווי לבני עולמא דלא משגיחין
 ולא ידעין ביקרא דמאריסון. ולא ידעין על מאי קיימא
 עולמא. רוחא חדא לית בכל בית הכסא דעולמא דשריא
 תמן ואתתא מסיסא לכלוכא וטנופת. ומיד שריא על
 אינון אצבני ידיו דבר נש. (ב) והא עולמא דבר צ"כ
 קם בלחם צבני לאשתתה ידיו מנו נפלא דמיה ממלך דלחסי
 ידיו בקדמיתא. ותו דבעי ליה לב"כ לנטלא ידא ימינא
 בשמאלא. ויסתחי ימינא מן שמאלא. לאשתתא
 ימינא על שמאלא. בגין דלא יסבי דוכחא ליצר הרע
 לאשתתא כלל. והא חוקימנא. (ג) א"ר שמעון ובשכבך ובקומך.
 סא חיי פיסא לבר נש כד חיוס מליק בליליא על
 ערסיה צבני לקבלא עלים מלכותא דלעילא בלכא שלים.
 ולאקדמא למחסי בידים פקדונא דנפשיה. ומיד אשתתא מכל
 מענין בישין ומכל רוחין בישין ולסמן עלים. בלחם
 כד קם מערסיה צבני לברכא למאריס. למיעל לביתיה
 ולמסדן קמי היכליה בדחילו מני. ובמר כן
 יללי ללוטיה ויסב עיסא מאינון אכסן קדישין. דכתיב
 ואני ברוב חסדך אבוא ביתך אשתתה אל היכל קדשך
 ביראתך. וסכי אוקמוס דלא צבני ליה לבר נש לאעלא לבי כנישתא
 אלא אי אמליך בקדמיתא בלברסיה ילמן ויעקב. בגין דלוינו
 פקינו ללוטא לקמי קב"ה. ה"כ ואני ברוב חסדך. דא
 אברם. אבוא ביתך. דא יעקב. אשתתה אל היכל
 קדשך

מראה מקומות (א) נראה י: ב מקן קת: :

קדש ביראתך. דא יחזק [קלח] וצריך להכליל אותם תחלה ואח"כ יבנה לבית הכנסת ויתפלל תפלתו. או כתוב עליו (ה) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר כך אתפאר:

(ג) **וקשרתם** לאות על ידכה. א"ר אלעזר סא אוקמוס על יד כהס. ודא סא שמאלא. ובספרא דאגדתא אמר על יד כה. כד"א כ"ס יהיה זרעך [קלס] והא אוקמוס ברוח דלחון ארבע בתי תפילין כהלי גונא. קדש לי כל בכור. סתם לקבל **חכמה**. והיה כי יביאך. לקבל **בינה**. שמע ישראל ואסבת. לקבל **חסד**. והיה אם שמע. לקבל **גבורה**. לבתר כלילין כלסו בדיועסא שמאלא דאקרי עז. דכתיב (ג) ובזרוע עז. ואין עז אלא תורה. ואין עז אלא תפילין. וקב"ה נטיל לון ארבע לעילא ארבע לתתא. ארבע באתר דמוחא [קלס] ארבע באתר דלגא שריא. בנין דדא בדרא אהקשר. ובצי ב"י לאתעשרא בסו. בנין דאיוס שמו קדישא עלאה. דכתיב (ד) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך וגו'. וכל מלך דמתעשר בקשרא קדישא עלאה דא אקרי מלך בדרעא. וקב"ה מלך ברקיע. הס"ד (ה) מלך אסור ברסיס. ועס כל דא כמה דקב"ה מלך לעילא סבי נמי סא מלך לתתא. ובתבתם על מוזהות ביתך. בנין דאיוס בר נס שלים בכלל. וסתתח שלים בפקודין דמא"י. רסיס לעילא רסיס לתתא. וכלה מולקסין דאשרא:

רעיא מהימנא

(ו) **וקשרתם** לאות על ידכה וגו'. אמר רעיא מהימנא. רבין. עלמא אהב קסוס ואורייתך קסוס. יסבת לון מלות תפילין. ללדיקס. גמוריס איסו אגריס כפוס עובדייהו פאר על רשייהו. ומשמין לאביון ואחיון. כנוונא דנופא דכל אבריס דליה משמין לרשא. הכי אתתא משמשת לבעל. ואית מלאכין דאיון משמין לגופא. ומלאכין דמשמין לנשמתא. וכנוונא דאית אפרשותא בין גופא לנשמתא. הכי אית אפרשותא בין מלאכין דנופא למלאכין דנשמתא. ואית נשמתא לנשמתא ומלאכין למלאכין. (ז) כי גבה מעל גבה שמר וגבסס עליס. ואלין דאיון נשמתא לנשמתא כלסו חד. ואע"ג דבארס מתלא איון כנופא אלל נשמתא אלין לאלין. בנין דמקבלין אלין מלאכין. והכי שכינתא אע"ג דאיוס לקבל שר דסורין דבדא"ס כנשמתא אלל גופא. לקבל קב"ה שכינא כנופא. אלל כלל חד. סא גופא וכנשמתא כלל חד. מה דללו סבי צבר נדוסיס ואסתים בפרורא. דא חומר ודא שכל. דא חיי ודא מותא. אלל קב"ה חיים ושכינתים חיים. הס"ד (ח) עץ חיים סא למחזיקים בס. וכל איון דרשימין בסימין דקב"ה ושכינתים איון רשימין ביומין דחול בלות דתפילין ובאות דמילס. ורשימין בזכור ושומר בשבת. ורשימין בתורה שבכתב דאמיתית מהימנא. ובתורה שבכל סא דאמיתית משמאלא. בכמה רשימין רסיס קב"ה לישראל. לא שתמועטא לגבי מלאכין אלין דימינא דתלין מקב"ה. או אלין דשמאלא

קדש ביראתך. דא יחזק [קלח] וצריך להכליל אותם תחלה ואח"כ יבנה לבית הכנסת ויתפלל תפלתו. או כתוב עליו (ה) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר כך אתפאר:

(ג) **וקשרתם** לאות על ידכה. א"ר אלעזר הרי דרשו על יד כהה. חו היא יד שמאלית. ובספר האגדות נדרש על יד כהה. כמ"ש כ"ה יהיה זרעך [קלס] והרי ביארו כסוד שלהם ד' בתים של תפילין באופן הזה. קדש לי כל בכור. סתם כנגד **חכמה**. והיה כי יביאך. כנגד **בינה**. שמע ישראל ואהבת. כנגד **חסד**. והיה אם שמע. כנגד **גבורה**. וכן נכללים כלם כורע שמאלית שנקראת עז. ככתוב (ג) וכורע עזו. ואין עז אלא תורה. ואין עז אלא תפילין. והקב"ה מניחם ארבעה למעלה ארבעה למטה. ארבעה במקום המוח [קלס] ארבעה במקום שהלב שורה. לפי שזה כזה נקשר. וצריך האדם להתעשר בהם. לפי שזהו שם הקדוש העליון. ככתוב (ד) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך וגו'. וכל מי שנחטט בקשרא קדושה עליונה הוה אסור מלך בארץ. והקב"ה מלך ברקיע. וס"ב (ה) מלך אסור ברהמים. ועס כל זה כמו שהקב"ה מלך למעלה כמו כן הוא מלך למטה. ובתבתם על מוזהות ביתך. כד"ה שיהיה האדם שלם בכל. ויהיה נמצא שלם במצות רבונן. רשום למעלה רשום למטה. אשרי חלקם של ישראל:

רעיה הנאמן

(ו) **וקשרתם** לאות על ידכה וגו'. אמר רעיה הנאמן. רבון העולמים אתה אמת וזוהרתך אמת. נתת לנו מצות תפילין. לצדיקים נמורים הרי זה שבר כפי מעשיהם פאר על ראשיהם. ומשמשים לאביהם ואמם. כדמיון הגוף שכל האברים שלו משמשים להראש. כך אשה משמשת לבעלה. ויש מלאכים שהם משמשים להנף. ומלאכים המשמשים להנשמה. וכמו שיש הכרס בין הגוף להנשמה. כך יש הכרס בין המלאכים שהם בכחינת גוף למלאכים שהם בכחי' נשמה. ויש נשמה לנשמה ומלאכים למלאכים. (ז) כי גבה מעל גבה שמר וגבסס עליהם. ואליה שהם נשמה לנשמה כלם אחד. ואע"פ שכדרך שכל הם כנוף אצל נשמה אלו לאלה. לפי שמקבלים אלו מאלה. וכך היא השכינה אע"פ שהיא לעומת שאר האורות של בראיה כנשמה אצל גוף. לעומת הקב"ה חשובה כנוף. אבל הכל אחד. כאן גוף ונשמה הכל אחד. מה שאין כך כאדם שגופו ונשמתו הם נפרדים. זה חומר זה שכל. זה חיים זה מות. אבל הקב"ה חיים ושכינתו חיים. וש"כ (ח) עץ חיים היא למחזיקים בה. וכל אותן הגרשמים כהסימנים של הקב"ה ושכינתו הם רשומים בימין חול באות של תפילין ובאות של מילה. ורשומים בזכור ושומר בשבת. ורשומים בתורה שבכתב שניתנה מימין. ובתורה שבעל פה שניתנה משמאל. בהרבה רשימות רשם הקב"ה לישראל. שהיו ניכרים אצל אותן מלאכי הימין התלויים מהקב"ה. או אותן מלאכי השמאל

מראה מכוונות (א) יע"ז ס"ב (ב) דף רפס. (ג) יע"ז ס"ב (ד) דברים כ"ה (ה) ש"ר (ו) משפטים ק"ח: (ז) קסל ס' א' ע"ג י'

זיו הזהר

יקלח נירסא זו נכונה. חסד דלברתם. יראה ליחזק. יעקב קרא לו בית: [קלס] סדר הסלכות נקראת כ"ה: [קלס] פוח חיינו נ' ספירות הראשונות של התפארת. וחלב חיינו מלכות:

השטאל התלויים מהשכינה, או אותן התלויים מהקב"ה ושכינתו ביהוד אחד, ודאי א"ה שיש בהם תורה רשומים בהם"ד, ואלה שיש בהם מצות רשומים בנבירה, ואילו בעלי תפלין ואות שבת ואות ברית רשומים בצדיק, ועמי הארץ שהם בכהמות רשומים בהעברת ערלה ופריעה, העופות בזק ובקרבן נקלף, בהעברת הזפק וקליפת הקרבן נרשמים העופות שמונת לאכול, והבהמות בשני סימנים מעלת גרה ומפרסת פרסה, כלם רשומים בשני סימנים כדמיון ערלה ופריעה שנעברים מעם הקדוש, אבל תלמידי חכמים כלם רשומים, הם בכמה הכבוד, ומהם בהמלאכים ובארבע החיות של הכסא, מהם בכבים ומזלות, ומהם רשומים במדותיו של הקב"ה וניכרים, ואותן העוסקים בתורה ובמצות לשמו של הקב"ה ושכינתו שלא ע"מ לקבל פרס, אלא כבן שהוא מחויב בכבוד אביו ואמו, זה נקשר בודאי ונרשם בעמוד האמצעי [תפארת] ושכינתו, כאילו נמצאים בו כאחד, ומי שיש בו תורה בלי מצות, או מצות בלי תורה, כביכול כאילו נמצאים בו בפרוד, אבל בזה עם זה הרי הוא כעץ שענפיו מתפרדים לימין ולשמאל, והעץ המאחד לשניהם באמצע, הרשעים הם רשומים בלי סימני מהירה, הם שאין להם תפלין על הראש והיד, והם שאינם רשומים בתורה ובמצות, והם אלה שאין נוטרים זכור ושומר, ואינם רשומים בתכלת ולבן של ציצית, אותן שאין נרשמים בסימנים האלה שקץ הם כלם, הם אין נקראים ישראל אלא עמי הארץ, מה אלו שקץ ושרץ אף הם שקץ ושרץ, כמו שדרשו חכמי המשנה, עמי הארץ הם שרץ ונשותיהם שקץ, ועל ננותיהם נאמר ארור שוכב עם כל בהמה—
ע"כ ר"ם :

(א) מרבכם מכל העמים חשק וגו' כי אתם המעט מכל העמים, רבי יהודה פתח (ג) ברב עם הדרת מלך ובאפס לאום מתחת ריון, ברב עם הדרת מלך, אלו הם ישראל שכתוב בהם (ג) כי עם קדוש אתה לה' אלהיך, ועם הזה עולה לכמה אלפים ולכמה רבבות, וכשהם רבים במספרם זה כבוד של הקב"ה, שהרי עליונים ותחתונים משבחים שם מלך העליון, ומשבחים לו בשביל עם הקדוש הזה, וז"ל רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה, ואם תשאל הלא כתוב כי אתם המעט מכל העמים, אלא מכל העמים יחד בודאי כן, אבל מעט אחד הרבה יותר הם, שהרי אין עם בכל העולם רב וגדול כישראל, ואם תשאל הלא בני ישמעאל והלא בני אדום כמה הם, ודאי אלה רבים הם, אבל כל שאר עמים כלם מתעריבים אלה באלה, בנים יש דעם זה בעם אחר, ולא"ה בנים של עם אחר ואלו באחר, ולפיכך אין עם בכל העולם רב וגדול כישראל, עם בריר ויחיד בלי תערובת אחר כלל, שנאמר כי עם קדוש אתה לה' אלהיך וכך בחר ה' וגו', וע"כ ברב עם הדרת מלך, תפארת הם למלך העליון הקדוש ברוך הוא :

(ד) שמר הברית והחסד לאהביו ולשטרי מצותיו לאלף דור, פתח רבי שמעון ואמר (ה) הן עוד היום נדרש וגו', מקרא זה נתבאר שכאשר ישראל יתעוררו בתשובה לפני הקב"ה, בוכות התורה ישובו לארץ הקדושה ויאספו מן הגלות, שהרי ודאי יום אחד יהיה גלות לישראל

דשאלה דתליין משכינתא, או תליין דתליין מקב"ה ושכינתיה ביחודה חדא, ודאי תליין דתליין ביהוד אחד רשומין בהם"ד, ואלו דתליין ביהוד אחד רשומין בנבירה, ואלו דתליין דתפלין ואלו דתליין שבת ואלו דתליין בצדיק, ובעירן עמי הארץ תליין רשומין בכהמות דערלה ופריעה, עופין בזק ובקרבן נקלף, בלעברו דזפק וקליפת דקרבן רשומין עופין למיכל, ובעירן דתרי סימין מעלת גרה ומפרסת פרסה, כלו רשומין דתרי סימין כנוול דערלה ופריעה דמתעברין מעמא קדישא, אבל תלמידי חכמים כלו רשומין, מנסון דכרסא, ומנסון במלאכין ובארבע חיות דכרסא, מנסון דכרסא ובעירן דתפלין רשומין במדות דקב"ה ואשמודותין, ואינו דמתעסקין בצדיקתא ובמלות לשמא דקב"ה ושכינתיה שלא על מנת לקבל פרס, אלא כבדא דלויט מחויב דיקרא דלבושי ואמיה, דא חתקשר ודאי ואתרשים בעמודא דאמצעיטא ושכינתיה, כאילו ביה סו חד, ומלך דתליין ביה תורה בלא מלוה, או מלוה בלא תורה, כביכול כאילו ביה סו בפרודא, אבל בזה דא דא כלינא דענפיו מתפרדין לימין ולשמאל, ויחידא דתרוויסו בלמלעיתא, רשיעא תליין רשומין בלא סימין דהרסה, תליין דתליין תפלין על רישא ודרועא, ואינו דלך רשומין דתורה ובמלות, ואלו דלך נקרי זכור ושומר, ולא רשומין בתכלת ולבן דציצית, תליין דלך רשומין בלילין סימין שקץ הם כלם, לאו תליין ישראל אלא עמי הארץ, מה תליין שקץ ושרץ אף תליין שקץ ושרץ, כמא דלוקמיה מארי מתמימין, עמי הארץ הם שרץ ונשותיהם שקץ, ועל ננותיהם נאמר ארור שוכב עם כל בהמה—
ע"כ ר"ם :

(א) מרבכם מכל העמים חשק וגו' כי אתם המעט מכל העמים, רבי יהודה פתח (ג) ברב עם הדרת מלך ובאפס לאום מתחת ריון, ברב עם הדרת מלך, תליין תליין ישראל דכתיב ביה (ג) כי עם קדוש אתה לה' אלהיך, ואינו עמא דסלקין לכמה אלפים ולכמה רבבות, וכד תליין סגיאין בחושבניהון יקרא דקב"ה איהו, דא עלאין ותתליין משבחהו שמים דמלכא עלאה, ומשכחן ליה בגין עמא קדישא דא, ה"ס רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הסו, ואי תימא הא כתיב כי אתם המעט מכל העמים, אלא מכל העמים ודאי, אבל מעמא חד יסיר סגיאין תליין, דא לית עמא בכל עמא רב וסגי כישראל, ואי תימא הא בני ישמעאל והא בני אדום כמה תליין, ודאי הני סגיאין תליין, אבל כל שאר עמין כלם מתעריבים תליין בלילין, בנין דתליין לית דעם דא, ולתליין בנין עם אחרא ואלין באחרא, ובג"כ לית עמא בכל עמא רב וסגי כישראל, עמא ברירא ויחידא בלא ערבויהו אחרא כלל, דכתיב כי עם קדוש אתה לה' אלהיך וכך בחר ה' וגו', וע"כ ברב עם הדרת מלך, דודא איהו דמלכא עלאה קודשא בריך הוא :

(ד) שמר הברית והחסד לאהביו ולשטרי מצותיו לאלף דור, פתח רבי שמעון ואמר (ה) הן עוד היום נדרש וגו', הלא קרא חוקים דכד ישראל יתעוררו בתשובה לקמי קב"ה, בזכו דלוריינתא יתבון לארעא קדישא ויתכנסון מן גלותא, דא ודאי יומא חד יסא גלותא לישראל

לישראל ולא יותר. ושי"כ ה) נתנני שוממה כל היום דוה. ואם לא ישוב אומר הקב"ה הן עוד היום נדול לא עת האסף המקנה. בלי זכות וכלי מעשים טובים. אבל רפואה אחת לכם. השקו הצאן. תעסקו בתורה שתהיו שותים מימי התורה. ולכו רעו למקום מנוחה למקום טוב ועונג של נחלתכם. ד"א הן עוד היום נדול. זה הוא יום שנקרא (ג) יום מהומה ומבוסה ומבוכה. יום שבו נחרב בית המקדש ונפלו ישראל בגלות. ובעבור מעשים הרעים יום זה נקרא נמשך ונתגדל. ושי"כ הן עוד היום נדול לא עת האסף המקנה. לפי שהם מושבים לו ליום ההוא. השקו הצאן. כמו שנדרש דריוני ברכרי ברכי. ישראל מה אומרים. ויאמרו לא נוכל עד אשר יאספו כל העדרים. עד שיאספו כל שאר ימים העצילים [קמ"ה] ונגלו את האבן. ויסירו לאותו דין הקשה של היום ההוא השולט על פי הבאר. ונמצאת באר הקשה היא בגלות עמנו [קמ"ה] ובאשר תתגלה אותה הבאר ואכן ההיא לא תשלם עליה. מיד והשקינו הצאן. ועתיד הקב"ה בסוף הימים להשיב את ישראל לארץ הקדושה. ולקבץ אותם מן הגלות. ואזיה הם סוף הימים. וזה שהיא אחרית הימים [קמ"ה] עם אחרית הימים הן סבלו ישראל גלות. ושי"כ ז) בצר לך ומצאוך כל הרברים האלה באחרית הימים. ובתבוב וקראת אתכם הרעה באחרית הימים. באחרית הימים דוקא. וזה היא השכינה הקדושה שהיא בגלות. ועם אחרית הימים הן קבלו עונשם בגלות. ובה יעשה הקב"ה נקמות לישראל תמיד. ושי"כ ד) אשר יעשה העם הזה לעמך באחרית הימים. ובכל מקום אחרית הימים זו היא. ועתיד הקב"ה להחזירה למקומה. ושי"כ ה) והיה באחרית הימים נכון יהיה דבר בית ה' וגו'. וזה הוא יום [תמים] [קמ"ה] ואחריו כשיתחיל צל להעשות [בהתחלת] [בשארית] יום האחרון. כמו בזמן חורבן ביהמ"ק שהיה נבטות צל הערב ליכנס. ככתוב ו'. אוי לנו כי פנה היום כי נמו צללי ערב. יום וצ"ל הוא קץ הגלות. ושיעורו זה הצל שיש מופחים [חצ"י]. ובנדול אמת איש שהוא גבר בין הגברים [קמ"ה] וזכר סוד הזה בין הגברים הוא מה שכתוב ו'. כי תמול אנחנו ולא נדע כי צל ימינו עליו ארץ. כי תמול אנחנו בגלות. ולא ידענו כי צל ימינו עליו ארץ. שורה הקץ שיראה אותנו הקב"ה עלי ארץ הקדושה. אשרי חלקו מי שיראה הקץ. ואשרי חלקו מי שלא יראה אותו [קמ"ה] וי למי שידרמן כאשר יתבע אריה הנדול להתחבר בזוגתו. כל שכן בשעה שידרנו יחד. על אותה השעה כתוב אריה

מראה מקומות 6) אינני א' יפתי כ"ב ג) דברים ד' ז) נמדבר כ"ד ה) יפתי י' ו) אינני ח'

זיו הודת

לישראל ולא יותר. (הס"ד ה) נתנני שוממה כל היום דוה. ואי לא ישובו קבים אומר סן עוד סיום גדול לא עת האסף המקנה. בלא זכו וכלא עובדין דכסין. אבל אסותא חד לכו. הסקי האלן. אשכנולו באורייתא דאשכניין מימי אורייתא. ולכו רעו לאתר דניחא לאתר סבא וכסותא דאשכנאן. ד"א סן עוד סיום גדול. דא הוא יום דלקרי (ג) יום מהומה ומבוסה ומבוכה. יומא דביא אחרבי בי מקדשא ונפלו ישראל בגלותא. ובגין עובדין ביטין סס"א יומא אחרשך ואחרבי. הס"ד סן עוד סיום גדול לא עת האסף המקנה. בגין דאנון משכין לים להאזע יומא. סס"א האלן. כהה דאחרז במלי דאורייתא. דסא בזכוסא דאורייתא יפקין ישראל מן גלותא. ישראל מאי קאמרי. ויאמרו לא יכל עד אשר יאספו כל העדרים. עד דיתכנסו כל שאר יומין עלאין [קמ"ה] וגללו את האבן. וינגדון להאזע דינא קשיא דסס"א יומא דשלתא על פי הבאר. ואשתכחת סס"א באר בגלותא עמאן [קמ"ה] וכד תתגליא סס"א באר והס"א אבן לא תשלם עליה. מיד והשקינו האלן. וזמין קב"ס בסוף יומיא לאסדרא לישראל לארעא קדישא. ולאכנסא לין מגלותא. ומאן אינון סוף יומיא. סס"א דס"א אחרית ימים [קמ"ה] ביה"א אחרית ימים סבלו ישראל גלותא. הס"ד ז) בצר לך ומצאוך כל סדכרים האלה באחרית הימים. ובתבוב וקראת אתכם סדכרים באחרית הימים. באחרית הימים דייקא. ודא היא כנסת ישראל בגלותא. ועם אחרית הימים דא קבילו עונשם בגלותא. וכדא יעביד קב"ס נוקמין לישראל תדירא. הס"ד ד) אשר יעשה העם הזה לעמך באחרית הימים. ובכל אחר אחרית ימים דא ס"א. וקב"ס זמין לאתבא לס לאחרתא. הס"ד ה) זסיס באחרית ימים נכון יום סר בית ס' וגו'. ודא הוא יום [תמים] [קמ"ה] ומדשאר יום למעמד [בשירותא] [בשאריתא] יומא אחרא. כהה בזמא דאחרתא מקדשא דסס"א נסס לל למיעל. הס"ד ו) אוי לנו כי פנה סיום כי נמו צללי ערב. יום וצ"ל ס"א סוף גלותא. ושיעורא דס"א לל שית קמציין [פסלגא]. ובנדול דמשחא דבר נס גבר בין גוברין [קמ"ה] ודוכרנא דס"א רוא כי ימין חבירא דכתיב ו'. כי תמול אנחנו ולא נדע כי צל ימינו עליו ארץ. כי תמול אנחנו בגלותא. ולא סוינא ידעני כי צל ימינו עליו ארץ. לאשרתא לון קב"ס עלי ארץ. וזכאס חולקיס מלן דמני לים. וזכאס חולקיס מלן דלא חמי לים [קמ"ה] וזי למאן דידמנ כי יתבע אריא כרכבא לאתחברא לטוקבים. כל שכן בשעתא דידודגין כחדא. על סס"א שעתא כפיס אריס

אמרו מי עד שכל הספרות יתר ישיעין אורות של חסד ורחמים [קמ"ה] ואת חבאר זו חסלות והשכינה הקדושה: [קמ"ה] זו חסלות והשכינה הקדושה שנקראת אחרית הימים כי היא ספירת האחרונה: [קמ"ה] עתה יבאר כאילו וכן תתקור אחרית הימים. ואומר שנתו כאשר יעבור היום תמים היום חידוש שהוא מלך החישי. שעליו נאמר נתתי שוממה כל היום דוה. שהור נחפך לדוה. וגם אחרי כן באף הששי בשארית היום. היינו כשיתחיל להעשות צל הערב. שבשבון הימים שלנו הוא בהתחלת שש שעות האחרונות של היום. היינו רובע האחרון של המעלה לעת. כמו שהיה חורבן הבית בעת התחלת צללי ערב. אז נכון יהיה חר בית ה' עם בית המקדש שישאר מפיסם לראותו. ולפי חשבון יומא של הקב"ה שהוא מלך שנה מניע על רובע היום ר"ן שנה. ואולי יזעזע זה ואמר דורא אם אתן שנת לעיני וגו' עד אמצא מקום לחי. ולא אמר שנה לעיני. וגם אמר ערבת גר למשיח וגו'. והמבין יבין. ואז יהיה קץ הגלות של כל הגליות. וישראל ישכנו כמנוחת על ארפתם ומלכם לפניהם וז' בראשם בבית המקדש. והיה י' לכל קץ כל הארץ. ובדואי אשתחלתא דגמולא תהיה וכן רב מקורם לאש לאש. כראיתא בוחר בקסום אחר רמז שבשנת תרס"ו תהיה פקידה לגמולא. ובראיתא בירושלמי בברכות פ"ה מעשה ברכי חייה רבה וז"ש כן תלפתא שהיו מהלכין בדרך והיו איתל השחר שבקעה אורה. מ"ל ר"ה לרש"ה כן היא גדולתן של ישראל קימעת קימעת וכל מה שהולכת היא רבה והולכת. מאי טעמא. דבתיב כי אשכ בתשח"ה אור לי וכו' יעו"ש: [קמ"ה] זה השיעור הוא סוד כנס שאין סבן אלא סוד ה' לראוי: [קמ"ה] כן אנו יכולים לומר על שנות תרע"ט הר"מ תרס"א שנים שאין חפץ בהן. שישאל בארצות אירופא בצאן לשבח ויכל להרג ולאבד לשבח ולהרעא בחרב ובדעב. החיים מקנאים המתים. ומצר השני השחר בקע אורו בחוש השערה. שמשלת ברישויא פרשה כנפי ממשלתה על ארץ ישראל. וחבריו כרוז שברצונה וישראל יתבצר בפלתיא קמא קמא

(א) אריה שאג מי לא יירא וגו'. בוא וראה בתחלה כתוב
(ב) שאג ישאג על נהור. ובזמן ההוא כאשר יצא לקחת
את בת זוגו. אז אריה שאג מי לא יירא ה' אלהים דבר
מי לא יבא. על שעה ההיא נאמר (ג) ושב ה' אלהיך
את שבתי יגו'. ושב מהו ושב [קמו] אלא הקב"ה שב
להשכינה מן הגלות. ושב צדיק להודונו במקומו. ובכך
כתוב (ד) אך צדיקים יורו לשמך ישבו ישרים את פניך.
ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

(ה) אריה שאג מי לא יירא וגו'. תא חזי בקדמיתא כתיב
(ו) שאג ישאג על נהור. ובסהור זמנא כד יפוק לקבלא
לבת זוגו. כדון אריה שאג מי לא יירא ה' אלהים דבר
מי לא יבא. כסהור שעתא כתיב (ג) וכב ה' אלהיך
את שבתיך וגו'. וכב מאי הוא [קמו] אלא קב"ה שב
לכנסת ישראל מגלותא. וכב לדיק לאודונו באחרים. כדון
כתיב (ד) אך צדיקים יורו לשמך ישבו ישרים את פניך.
ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

פרשת עקב

(א) והיה עקב תשמעון את המעשפים האלה וגו'. רבי
יהודה פתח (ו) שמע עמי ואעידה כך ישראל
אם תשמע לי. שמע עמי. בכמה מקומות הוזכרה התורה
לאדם. בכמה מקומות מוזכר הקב"ה בו באדם. והכל
לתועלת האדם בשביל שישמור מצות התורה. כי כל מי
ששומר דרכי התורה ועוסק בה, הוא כמי שעוסק בהשם
הקדוש. שלמדנו כי התורה כלה שמו של הקב"ה היא.
ומי שעוסק בה כמי שעוסק בהשם הקדוש. לפי שהתורה
כלה היא שם קדוש אחד. שם העליון. שם הכולל כל
השמות. ומי שמנע אות אחת ממנה כאילו עשה פגם
בהשם הקדוש. (ז) רבי אלעזר אמר זכאים הם הצדיקים
היודעים דרכי הקב"ה לכתת בהם. לפי שהם עוסקים
בתורה יומם ולילה. שכל מי שעוסק בתורה יומם ולילה
נחל שני עולמות. עולם שלמעלה ועולם שלמטה. נחל
עולם הזה אע"פ שאין האדם עוסק בה לשמה. ונחל
עולם העליון ההוא כאשר האדם עוסק בה לשמה. בוא
וראה מה כתוב (ח) אורך ימים בימינה בשמאלה עשר
וכבוד. אורך ימים בימינה. מי שהולך לימינה של התורה
אריכת חיים היא לעולם הבא. שזוכה שם לכבוד התורה.
שהוא כבוד וכתר להתעשר על הכל. כי כתר התורה
בעולם הבא הוא. בשמאלה עשר וכבוד. בעולם הזה.
שאינו עוסק בה לשמה זוכה בעולם הזה לעושר
וכבוד. שהרי רבי היא שכתב מבבל לארץ ישראל היה
קורא בתורה עד שהיו פגיו מאירות כשמש. וכאשר עמדו
לפניו כל אותן העמלים בתורה היה אומר זה עסק
בתורה לשמה. זה לא עסק לשמה. והיה מתפלל על
אותו שעסק לשמה שיהיה כך תמיד ויזכה לעולם הבא.
והתפלל על אותו שלא עסק בה לשמה שיבוא לעסק
בה לשמה ויזכה לחיי עולם. יום אחד ראה תלמיד אחד
שהיה לומד תורה ופגיו מאירות כשמש. אמר וראי שמהררר
בעבירה הוא זה. קרא אותו לפניו והמשיכו בדברי תורה
עד שנתישב רוחו בקרבו. מן יום ההוא והלאה דבק על
עצמו שלא ירדף אותו אורח ההורדים רעים. ושעוסק
בתורה לשמה. א"ר יוסף כשראה אדם שהרורדים רעים
באים אליו. יעסוק בתורה ואו יעברו ממנו. א"ר אלעזר
כאשר צד הרע ההוא בא להסית לו לאדם. ימשוך אותו
אצל

(א) והיה עקב תשמעון את המעשפים האלה וגו'. רבי
יהודה פתח (ו) שמע עמי ואעידה כך ישראל
אם תשמע לי. שמע עמי. בכמה אחרין אוהרת אורייתא
לבר נש. בכמה אחרין קב"ה אוהר ציוס דבר נש. וכל
לתועלתא דבר נש כגון דינשר פקודי אורייתא. דכל מאן
דינשר ארחי אורייתא ושתדל צס. כמאן דשתדל צסמא
קדישא. דתנינן אורייתא כלא שמה קדישא וקדישא אישי.
ומאן דשתדל צס כמאן דשתדל צסמא קדישא. כגון דאורייתא
כלא מד שמה קדישא אישי. שמה עלאה. שמה דכליל כל
שמעון. ומאן דגרע אור חד מינה כאלו עבד פנימותא
צסמא קדישא. (ז) רבי אלעזר אמר זכאין אינון לדיקא
דידעי אורחי קדישא למיול צסו. כגון דאינון ושתדלי
באורייתא ומאן וליול. דכל מאן דשתדל באורייתא יומי וליול
אחסין תרי עלמין. עלמא דלעילא ועלמא תתא. אחסין
האי עלמא אע"ג דלא תתעסק צס בר נש לשמה. ואחסין
ההוא עלמא עלאה כד תתעסק צס צ"ג לשמה. תא
חזי מאי כתיב (ח) אורך ימים בימינה צסמאלה עשר
וכבוד. אורך ימים בימינה. מאן דאול לימינה דאורייתא
ארכא דחין אישי לעלמא דתא. דזכי תמן ליקרא דאורייתא.
דאישי יקרא וכתרא לאתעשרא על כלא. דכתרא דאורייתא
צסהור עלמא אישי. צסמאלה עשר וכבוד. צהאי עלמא.
דאע"ג דלא תתעסק צס לשמה זכי צהאי עלמא בעותרא
ויקרא. דהא רבי חייא כד אתא מתסס לארעא דישראל
קרא באורייתא עד דהוי אנפוי סריין צסמאל. וכד הוו קיימין
קמים כל אינון דלעילא באורייתא סוכ אמר דא שתדל
באורייתא לשמה. ודא לא שתדנ לשמה. וסוכ ללי על
הסוה לאתעסק לשמה דלסוי ככי תדיר ויזכי לעלמא דתא
וללי על הסוה דלא תתעסק צס לשמה דיתא לאתעסקא
צס לשמה ויזכי לחיי עולם. יומא חד חמא חד למיוד
דסוכ לטי באורייתא ואנפוי מוריקן. אמר דאוי מהסכר
צסמאלה אישו דנא. אחיד ליה לקמים ואמשיך ליה צמלין דאורייתא
עד דאתישב רוחים צגויס. מן הסוה יומא ולהלאה שוי על
רוחיס דלא ידק צבר אינון סרוכין ציפין. ויפתל
באורייתא לשמה. א"ר יוסי כד חמי צר נש דסרוכין ציפין
אחיין לגציה. יתעסק באורייתא וכדין יתעברין מניס. א"ר אלעזר
כד הסוה סכרא ציפא אחי למפתי ליה לבר נש. יהא משך
ליה

מראה מקומות (א) פסוק (ב) ידמי' (ג) דכריס' (ד) תליס ק"מ (ה) משפטים קכג (ו) תליס פ"א (ז) וישב קס"ט (ח) משלי ג'

זיו הזהר

[קמו] שחי' לו לומר והשיב. ומתרג' שסוכב על השכינה שתצא עם ישראל מן הגלות כפתרה בימינו אמן:

רוחות רעות נודמנין להם ומטמאים אותם. בדרך שהארם רוצה לילך מוליכים אותו בדרך ההוא ממש. בא אדם להטהר הרבה הם העוורים לו.. ולפיכך כל מי שהוא חוטא באותן העבירות שרש בהן כרגליו אינו מרגיש בהן ומפחד תמיד. דוד המלך היה נשטר תמיד מעבירות האלה. וכשהיה יוצא למלחמה היה מפשפש במעשיו. וע"כ לא נתיירא להתגר עמהם מלחמה. וכוא וראה ארבעה מלכים היו. מה ששאל זה לא שאל זה. דוד אמר אדרף איובי ואשיגם ולא אשוב עד כלותם. מה המעש. לפי שהיה נשטר מאותן העבירות. ולא נתן מקום לשונאים שלו לשלום. וע"כ בקש לדרוף אחריהם תמיד. ולא שירדפו הם אחריו לתבוע חטאיו וליפול בידיהם. אלא היה מפחד תמיד. אע"פ שהיה מפשפש במעשיו. אבל לא כדור המלך. הוא שאל לדרוף אחריהם ולא יתגר בהם. אלא שהקב"ה יתרגם. וכך היה שכתוב (ג) וירדפם אסא והעם אשר עמו וגו'. וכתוב ויגוף ה' את הכושים לפני אסא ולפני יהודה ויגומו הכושים. דוד מה כתוב בו (ג) ויכס דוד מהנשף ועד הערב למחרתם. אבל אסא הוא דרך והקב"ה הרג. יתושפט מלך יהודה כמו כן היה שואל ואמר. אין ביכלתי לדרף ולא להרג. אלא אני אומר ואתה תהרגם. לפי שלא היה מפשפש כל כך במעשיו כאסא. והקב"ה עשה לו כך. שכתוב (ד) ובעת החלו ברנה ותהלה נתן ה' לארבים על בני עמון מואב וחר שער הבאים ליהודה וינגפו. חזקיה מלך יהודה כמו כן היה אומר. אני אין ביכלתי לא לומר ולא לדרף ולא להתגר מלחמה. לפי שנתירא מאותן עבירות שאמרנו. מה כתוב (ה) ויהי בליהא ההוא ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור מאה ושמונים וחמשה אלף וישכימו בכקר והנה כלם פגרים מתים. וחזקיה היה יושב בביתו ושכב במטתו והקב"ה הרג אותם. ואם צדיקים האלה היו מפחדים מאותן העבירות. שאר בני העולם על אחת כמה וכמה. לפיכך צריך האדם להיות נשטר מאותן העבירות ולפשפש במעשיו כמו שאמרנו. כדי שלא ישלמו עליו אותן ימי הרע שאין מרחמים עליו.. ולפיכך אמר דוד למה אירא. יראתי לא כתוב אלא אירא. שאין לי לפחד מאותן ימי רע. כמו שאמרנו. [ואין לי לפחד שיהיה] עון עקבי יסבני. אזו עקבי. אלו הן בסוד האמונה [ח] שכתוב וידו אוחות בעקב עשו. זה הוא עקבי. ואותן עקבות הן מסתכלין תמיד באותה העבירה שהארם רש בה בעקביו.. וכאים הם הצדיקים שיודעים להשתמר מחטאותיהם. והם מפשפשים תמיד במעשיהם. כדי שלא ימצא עליהם מקטרג בעולם הזה. ולא יסמין עליהם בעולם הבא. שהרי התורה מתקנת להם דרכים ושכילים ללכת בהם. שכתוב (ו) דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום:

רועה הנאמן

(ז) כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם. אמר רועה הנאמן ה' של כהבראם הוא הכל היוצא ונכנס בפי האדם בלי עמל ובלי יגיעה. עליה נאמר כי על כל

מראה מקומות (ח) תהיה יח (ז) ד"ה כי י"ד (ז) שואל א' (ז) ד"ה כי י"ד (ז) כ"ה מנכס כי י"ד (ז) כ"ה קנ:

זיו הזהר

[ח] היינו מה שנקרא במדת המלכות פסיעה לבר רגל החיץ ששם ניקת התצונות המקטרגים על ישראל. וכשכיל זה נקראים בשם עקב:

סטיקין אודמנין לגביהו ומסאכי להו. באורחא דבטי בר כס למיידך בהסוד אורחא מדבדין ליה ממש. אחי בר כס לאתדכאה כמה אינון דמטייעין ליה.. ובגין כך כל מאן דליהו חמי באינון חסאין דרש בהו כרגליו לא ידע בהו דחיל דתירא. דוד מלכא הוה אסתמר תדיר מחובין אליו. וכד הוה נסיק לקרבא הוה מפשפש לון. וע"כ לא דחיל לאנחא עמיון קרבא. ותא חזי ארבע מלכין הוו. מאי דשאל דא לא שאל דא. דוד אמר (א) אדרף איובי ואשיגם ולא אשוב עד כלותם. מאי עמא. (ב) דוד הוה אסתמר מחלין חובין. ולא היב דוכתא לשכאיו לשלמא. וכד צטי למרדף אבתריהו תדיר. ולא ירדפון אינון אבתריה למתבע חוביו ויפול בידיהו. אלא הוה דחיל יתיר. אע"ג דהוה מפשפש בהשאי. ולא בדוד מלכא. איבז צטי למרדף אבתריהו ולא יניח לון. ויקסול לון קב"ה. וכך הוה דכתיב (ג) וירדפם אסא והעם אשר עמו וגו'. וכתיב ויגוף ה' את הכושים לפני אסא ולפני יהודה ויגומו הכושים. דוד מאי כתיב ביה (ג) ויכס דוד מהנשף ועד הערב למחרתם. אבל אסא אינון דרף וקב"ה מחי. יתושפט מלך יהודה אף הכי נמי הוה שאל ואמר. לא יכלנא למרדף ולא לקטל. אלא אנא אומר ואת קסיל לון. בגין דלא הוה מפשפש כל כך כאסא. וקב"ה עבדי ליה הכי. דכתיב (ד) ובעת החלו ברנה ותהלה נתן ה' מארבים על בני עמון מואב וחר שער הבאים ליהודה וינגפו. חזקיה מלך יהודה אף הכי נמי אמר. אנא לא יכלנא לא לומר ולא למרדף ולא לאנחא קרבא. בגין דחיל מחלין חובין דקאמר. מאי כתיב (ה) ויהי בליהא ההוא ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור מאה ושמונים וחמשה אלף וישכימו בצקר וסכב כלם פגרים מתים. וחזקיה הוה יתב צדיקיה ושכיב צדיקיה וקב"ה קסיל לון. ומס דיקים אליו הוה דחיל מחלין חובין. שאר בני עמא על אחת כמה וכמה. בג"כ אית ליה לבר כס לאסתמר מחלין חובין ולפשפשא בהו כדקאמר. בגין דלא ישלטון עליו אינון ימי רע דלא מרחמי עליה.. ובגין כך אמר דוד למה אירא. יראתי לא כתיב אלא אירא. דלית לי למדחל מחינון ימי רע. כדקאמר. [ולית לי למדחל דסתא] עון עקבי יסבני. מאן עקבי. אליו אינון ברוא דמהימנותא [ח] דכתיב וידו אוחות בעקב עשו. דא הוה עקבי. ואינון עקיבין דמסתכלין תדיר בהסוד הוה דרש ביה בר כס בעקביו.. וכאין אינון דיקים ידעין לאסתמר מחוביהו. ואינון מפשפשים תדיר בעובדיהו. בגין דלא יסתח עליהו מקטרגא כדאי עמא. ולא יסמין עליהו לעמא דאמי. דהא אורייתא מתקנא להו אורחין ושכילין למיידך בהו. דכתיב (ו) דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום:

רעיא כהימנא

(ז) כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם. אמר רעיא כהימנא ה' דבהבראם איבז הכל דנפק ועל כפומא דבר כס בלא עמל ובלא יגיעה. עליה התמר כי על כל

מראה מקומות (ח) תהיה יח (ז) ד"ה כי י"ד (ז) שואל א' (ז) ד"ה כי י"ד (ז) כ"ה מנכס כי י"ד (ז) כ"ה קנ:

כל מוצא פי ה' חיה האדם [פ] והוא על ראש האדם. ועליה נאמר (א) אך בצלם יתהלך איש. ולפי שהיה על ראש האדם אסור לו לאדם ללכת ד' אמות בגלוי ראש. כי אם היה מתהלך מעל ראש האדם מיד נסתלקו חיים ממנו. ועל צורה זו של אות ה' דרשו מתנה טיבה יש לי בבית גנוי ושבת שמה. ובאשר זו צורה על ישראל אין להם יגיעה ולא שנוי. ובה נפש נעמלה ועיפה שבת וינפש. לפי שהיה נפש אחרת יש על ראש האדם שנקראת עבה. והוא הצורה על האדם. והוא עבר המלך המנוגע כל אברי האדם ללכת בדרכים טובים ולקיים בהם רמ"ח מצות עשה. שתשרה עליהם ה' דבהבראם. שכן עולה הבראם למספר רמ"ח. וצורה אחרת על ראשו שנקראת יראה וזו אות י. ועליה נאמר ויבא אלהים את האדם בצלמו בצלם אלהים ברא אותו וגו'. שתי צורות טובות שהן זכר ונקבה. וזכר מצד אות י. נקבה מצד אות ה'. ואותן ב' אותיות מעוררות לו צלם לתורה ולמצוה. י יראה וזו היא על ראשו של אדם. וממנה תבנם יראה ללב האדם לפחד מהקב"ה. ולשמור עצמו שלא יעבור על מצות לא תעשה. ה' אהבה על ראש האדם. וממנה תבנם אהבה להקב"ה על רמ"ח אבריו שלו לקיים בהם מצות עשה. ה' היא על ראש האדם וממנה יכנסו בפי האדם דיבורים ללמוד בתורה. ובוה (כ) קרו עמכם דברים ושובו אל ה'. ובוה שהיה בכם היראה והאהבה והתורה יתאחד יי' ה'. ועל ידי בינה שהיא תשובה ה' תשוב לגבי ה' וישתלם הו"ה. ובה תהיה לכם מנוחה מהכל. ובה שבת וינפש. ובה יתכלל יי' ה'. ובשכיל זה ויכלו היא שלמות הכל. בה נברא כל העולם. ועליה מתקיימים שמים וארץ והימים וכל הבריות שנבראו. שכתוב אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. בה בראם. ואם היא תתרחק מהעולם אפילו רגע. הכל יחריב ויתבטל ולא היה קיום לעולם. ה' הוא לא תעבור מהנוף ובה מתקיים. ובאשר היא תעבור ממנו הרי סם המות יבא וישרה עליה. שנקרא מומא נכלה פסולה מלאך המות חשך אפלה ושורה על גוף האדם. ובזמן ההוא נקרא האדם מת. וסוד הדבר (ג) כי לא אחפץ במות המת נאם ה' אלהים והשיבו חיו. וכמו שיש צורה טובה על הצדיק. שמתנהג לו בכל מעשים טובים לזכותו לעולם הבא. כך יש צורה רעה על ראש האדם הרשע. להנהיג לו למעשים רעים שירש הגיהנום. ולפיכך יש הבל ויש הבל. יש הבל טוב שנאמר בו כי על כל מוצא פי ה' חיה האדם. ויש הבל רע שנאמר בו (ד) גם זה הבל ורעות רוח. ובזה ראה במעשי האדם ניכר הצורה שהיא עליה וצורת פניה. וז"ל (ה) הכרת פניהם ענתה בם. בהצורה ניכרת תמונת החיה ששורה עליה. אם הוא אריה או שור או נשר. או אדם מהמרכבה של הקב"ה ושכינתו. או מהמרכבה של המלאך שר הפנים. או מהמרכבה הרעה של סמאל. או מהמרכבה של ד' יסודות העולם. שאין בהם לא יצר טוב ולא יצר רע. אלא כהמות שבעולם. ולפיכך כמה הבאים יש באנשים כל אחד למינו. וסוד הדבר תראה וארץ נפש חיה למינה.. ע"כ ר"מ:

(ו) פתח עלם ההוא ואמר. כתוב (ז) החכם עיניו בראשו

מראה בקומות (ח) תלים לט (ט) טעם יד (י) יתקל יח (יב) קטל כ' (יג) יספי' ג' (יד) בלק קפו. (טו) קטל כ' בראשו

זו הזהר

כל מוצא פי ה' חיה האדם [פ] והוא על ראש האדם. ועליה נאמר (א) אך בצלם יתהלך איש. ולפי שהיה על ראש האדם אסור לו לאדם ללכת ד' אמות בגלוי ראש. כי אם היה מתהלך מעל ראש האדם מיד נסתלקו חיים ממנו. ועל צורה זו של אות ה' דרשו מתנה טובה יש לי בבית גנוי ושבת שמה. ובה נפש נעמלה ועיפה שבת וינפש. לפי שהיה נפש אחרת יש על ראש האדם שנקראת עבה. והוא הצורה על האדם. והוא עבר המלך המנוגע כל אברי האדם ללכת בדרכים טובים ולקיים בהם רמ"ח מצות עשה. שתשרה עליהם ה' דבהבראם. שכן עולה הבראם למספר רמ"ח. וצורה אחרת על ראשו שנקראת יראה וזו אות י. ועליה נאמר ויבא אלהים את האדם בצלמו בצלם אלהים ברא אותו וגו'. שתי צורות טובות שהן זכר ונקבה. וזכר מצד אות י. נקבה מצד אות ה'. ואותן ב' אותיות מעוררות לו צלם לתורה ולמצוה. י יראה וזו היא על ראשו של אדם. וממנה תבנם יראה ללב האדם לפחד מהקב"ה. ולשמור עצמו שלא יעבור על מצות לא תעשה. ה' אהבה על ראש האדם. וממנה תבנם אהבה להקב"ה על רמ"ח אבריו שלו לקיים בהם מצות עשה. ה' היא על ראש האדם וממנה יכנסו בפי האדם דיבורים ללמוד בתורה. ובוה (כ) קרו עמכם דברים ושובו אל ה'. ובוה שהיה בכם היראה והאהבה והתורה יתאחד יי' ה'. ועל ידי בינה שהיא תשובה ה' תשוב לגבי ה' וישתלם הו"ה. ובה תהיה לכם מנוחה מהכל. ובה שבת וינפש. ובה יתכלל יי' ה'. ובשכיל זה ויכלו היא שלמות הכל. בה נברא כל העולם. ועליה מתקיימים שמים וארץ והימים וכל הבריות שנבראו. שכתוב אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. בה בראם. ואם היא תתרחק מהעולם אפילו רגע. הכל יחריב ויתבטל ולא היה קיום לעולם. ה' הוא לא תעבור מהנוף ובה מתקיים. ובאשר היא תעבור ממנו הרי סם המות יבא וישרה עליה. שנקרא מומא נכלה פסולה מלאך המות חשך אפלה ושורה על גוף האדם. ובזמן ההוא נקרא האדם מת. וסוד הדבר (ג) כי לא אחפץ במות המת נאם ה' אלהים והשיבו חיו. וכמו שיש צורה טובה על הצדיק. שמתנהג לו בכל מעשים טובים לזכותו לעולם הבא. כך יש צורה רעה על ראש האדם הרשע. להנהיג לו למעשים רעים שירש הגיהנום. ולפיכך יש הבל ויש הבל. יש הבל טוב שנאמר בו כי על כל מוצא פי ה' חיה האדם. ויש הבל רע שנאמר בו (ד) גם זה הבל ורעות רוח. ובזה ראה במעשי האדם ניכר הצורה שהיא עליה וצורת פניה. וז"ל (ה) הכרת פניהם ענתה בם. בהצורה ניכרת תמונת החיה ששורה עליה. אם הוא אריה או שור או נשר. או אדם מהמרכבה של הקב"ה ושכינתו. או מהמרכבה של המלאך שר הפנים. או מהמרכבה הרעה של סמאל. או מהמרכבה של ד' יסודות העולם. שאין בהם לא יצר טוב ולא יצר רע. אלא כהמות שבעולם. ולפיכך כמה הבאים יש באנשים כל אחד למינו. וסוד הדבר תראה וארץ נפש חיה למינה.. ע"כ ר"מ:

(ו) פתח עלם ההוא ואמר. כתוב (ז) החכם עיניו בראשו

מראה בקומות (ח) תלים לט (ט) טעם יד (י) יתקל יח (יב) קטל כ' (יג) יספי' ג' (יד) בלק קפו. (טו) קטל כ' בראשו

זו הזהר

[פ] זה ניצוץ מאור השכינה המאירה מן ספירת המלכות ששורשה אות ה' האחרונה של השם הו"ה ב"ה. ונקראת שבת:

בראשו וגו'. וכי באוהו מקים עיני האדם אם לא בראשו, אפשר בגופו או בזרועו. שהוציא את החכם יותר מכלל בני העולם. אלא מקרא זה כך הוא בודאי. שלמדנו לא ילך האדם בגלוי הראש ד' אמות. מה המעט. לפי שהשכינה שורה על ראשו. וכל חכם עיניו וזיכורו בראשו הם. במה ששורה וקיים על ראשו. וכאשר עיניו שמה יבין שהמאור ההוא הדולק על ראשו נצרך לשמן. לפי שגוף האדם הוא כמו פתילה. והמאור דולק למעלה. ושלמה המלך צוה ואמר (א) ושמן על ראשך אל יחסר. שהרי המאור שעל ראשו נצרך לשמן. הלא הם מעשים הטובים. ועל כן החכם עיניו בראשו. ולא במקום אחר:

(ג) וידעת עם לבבך כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלהיך מיקרך. רבי חייא פתח ואמר (ג) לכן אנשי לבב שמעו לי חלילה לאל מרשע ושדו מעול כי פועל אדם ישלם לו וכארח איש ימציאנו. בוא וראה כאשר ברא הקב"ה את העולם עשה אותו על דין. ועל דין מתקיים. וכל מעשים שבעולם הם מתקיימים בדין. אלא שהקב"ה בשביל לקיים את העולם שלא יהיה נאבד פרם עליו רחמים. ומדת הרחמים מעכבת לדון שלא יכלה את העולם. ועל רחמים מתנהג העולם ומתקיים בשבילו. ואפשר תאמר שהקב"ה עושה דין באדם בלא משפט. הרי אמרו שכאשר הדיון שורה על אדם שהוא זכאי. הרי זה בשביל אהבתו של הקב"ה בו. שהרי הקב"ה אוהב אותו באהבה לקרב אותו אליו. ומשבר את גופו כדי להשליט הנשמה. ואז מתקרב האדם אליו באהבה כראוי. ואז הוא אוהבו של הקב"ה. כמו שאמרו החברים שהקב"ה נותן לצדיקים צער בעולם הזה. כדי לזכותם לעולם הבא. וכאשר הנשמה חלשה והגוף תקיף הרי הוא שונאו של הקב"ה. ואין הקב"ה בודר בו ואין נותן לו צער בעולם הזה. אלא דרכיו מצליחים והוא בשלמות יתרה. ובשביל שעשה לפעמים צדקה או אוהו דבר טוב הקב"ה משלם לו שכרו בעולם הזה. ולא יהיה לו חלק בעולם הבא [י] וזה הוא שתרנגם אונקלוס (ד) ומשלם לשונאיו וגו'. ומשלם למנאיהו מכן די אינון עבדין קדמוהו בחיותו וכו'. ולפיכך זכאי ההוא שנמצא תמיד בצער הוא אוהבו של הקב"ה. וזאת אומרת כשבדק ולא מצא עבירה בידו שנענש עליה:

וכאן יש לעיין בהרבה אופנים. אחד שהרי אנו רואים שהשכינה אינה שורה במקום עצב. אלא במקום שיש בו שמחה. ואם אין בו שמחה אין השכינה שורה במקום ההוא. במשכ"ה (ה) ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה'. כיון שהשכינה בודאי אינה שורה במקום עצב. מניין. מיעקב. שלמי שהיה נעצב על יוסף נסתלקה השכינה ממנו. וכיון שבאה לו שמחת הבשורה של יוסף מיד ותהי רוח יעקב אביהם. וכאן באותו זכאי שנשבר. כיון שהוא חלש ונצטער במכאובים איה היא השמחה. שהרי הוא בעצבות ואין עמו שמחה כלל

בראשו וגו'. וכי בן אחר עיניו דבר כס אי לא בריש. דינא בנשים או בדרועים. דלמיק להכס יתיר מכל בני עלמא. אלא קרא הכי סוף ודאי. דתנן לא יסך בר כס בגלוי דרישא ד' אמות. מאי מעמא. דשכינתא שריא על רישיה. וכל הכיס עיניו ומלוי בראשו אינון. דהסיח דשריא קיימא על רישיה. וכד עיניו תמו יכנס דססוף כסורא דלדליק על רישיה אלמקריד למשחא. בנין דנושא דכ"כ איסו פתילס. וכסורא דלדליק לעילא. ושלמה מלכא לוח ואמר (א) ושמן על ראשך אל יחסר. וסוף כסורא דבראשו אלמקריד למשחא. ואינון עובדין עבאן. ועל דא הסכס עיניו בראשו. ולא באתר אחר:

(ג) וידעת עם לבבך כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלהיך מיקרך. רבי חייא פתח ואמר (ג) לכן אנשי לבב שמעו לי חלילה לאל מרשע ושדו מעול כי פועל אדם ישלם לו וכארח איש ימציאנו. מה חזי כד ברא קב"ה עלמא עבד ליה על דינא. ועל דינא מתקיים. וכל עובדין דעלמא אינון קיימין דינא. בר דקב"ה בנין לקיימא עלמא ולא יתאבד פריס עליה רחמי. ואינון רחמי מעכבי דינא דלא יסתלי עלמא. ועל רחמי מתנהג עלמא ומתקיים בניו. ואי חייא דקב"ה עבד דינא דבר כס בלא דינא. סא אתמר דכד דינא שריא עליה דבר כס כד איסו זכא. בנין רחמימא דקב"ה ביה איסו. דסא קב"ה רחיס ליה ברחמי לקרבא ליה לגביה. ומתבר גופא בנין לשלמא נשמתא. וכדין מתקריב ב"נ לגביה ברחמי דקדא יאות. וכדין איסו רחמי דקב"ה. כמה דלמכו חבירי יסב קב"ה לדקדק לעלא עלמא דין. בנין למחזי ליה לעלמא דלתי. וכד שמתא חלשא וגופא תקיפא איסו שנאס דקב"ה. דלא אתרעי ביה ולא יסיב ליה לעלא ביה עלמא. אלא אורחוי מתתקן וסוף בשלימו יתיר. ובנין דאי עבד דקדק או עיבד אחרא קב"ה משלם ליה גריס עלמא. ולא יסוי ליה חולק דססוף עלמא [י] וזה הוא דתרנגם אונקלוס (ד) ומשלם לשונאיו וגו'. ומשלם למנאיהו מכן די אינון עבדין קדמוי בחיותו וכו'. ובנין כך ססוף זכא דלמבר מדיד איסו רחמי דקב"ה. וסכי מילי כד בדק ולא אשכח מוצא בדיה דיתעבי עליה:

וסכא איס לאסתכלא בכמה ספרין. חד דסא חיינ דשכינתא לא שריא באתר עיבד. אלא באתר דלית ביה הדוס. ואי הדוס לית ביה לא שריא שכינתא בזהסוף אחר. כד"ה (ה) ועתה קחו לי מנגן וסיס כנגן המנגן ותהי עליו יד ה'. דסא שכינתא ודאי לא שריא באתר עיבד. מנגן. מיעקב. דבנין דסוף עיבד עליה דיוסף אסתלקא שכינתא מניה. וכיון דלמא ליה הדוס דבסורא דיוסף מיד ותהי רוח יעקב אביהם. וסכא בסיי זכא דלמבר. כיון דאיסו חלשא ולמבר במכאובין אן סוף הדוס. דסא איסו בעיבד ולית עמיס הדוס כלל

מראה מקומות **ס קלח ט** ויש קס: **ג** אינו ל"ד **ד** דברים **י** (ס) מלכים **כ** ג'

דיו הוהר

אם תלמיך כך יפוש הכתוב. דידע שהשם א"ל מורה על חסד. בכתוב חסד אל כל חסד. והשם שר"י מורה על צדק. והוא שאמר חלילה לאל שנושא פנים לרשע ומשפיע לו טובה לחנם. וכן חלילה לשרי מעול שעושה עולה לצדיק שיחיה בצמח צדק ורחקות. כי פועל אדם ישלם לו לצדיק שהניח לבריתו אדם בעולם הבא. וכארח איש ימציאנו. זה הרשע שהיה לפעמים ארח איש על דרך ארעי שעשה לפעמים איהו דבר טוב ימציאנו השכר בעולם הזה:

כלל: ועוד שהרי אנו רואים כמה צדיקים אהובים היו לפני הקב"ה, ולא נשברו ביסורין ולא במכאובים ולא נחלש גופם לעולם, מפני מה אין אלה כאלו, אלא נשברו ואילו קיימים בגופם כראוי, ואפשר תאמר שהרי אלה העומדים בקיום כראוי הוא לפי שהם צדיקים בני צדיקים, ואילו האחרים צדיקים ולא בני צדיקים, כמו שיש רצונם לומר כך. הלא אנו רואים צדיקים בני צדיקים וכאי בן זכאי, וזה הוכאי נשבר גופו במכאובים וכל ימיו הוא בצער: אלא כאן יש סוד, שהלא כל מעשי הקב"ה באמת ובכחות, כי פועל אדם ישלם לו וכארה איש ימציאנו [ויא] בספרים הקדמונים נמצא סוד אחר, שמושך אליו עוד סוד אחר, אחר שהוא שנים [יג] שהרי יש זמנים שהלכנה היא בפנים ושורה ברין, ואור השמש לא נמצא אצלה [יג] ובכל זמן ובכל שעה יש לה להשפיע נשמות באנשים מה שמקבלת בקרבה תחלה, וכאשר היא תוציא הנשמות בשעה שהיא קיימת ברין, כל מי שמקבל נשמה בזמן ההוא יהיה תמיד ברחקות, ועניות נמצאת אצלו, ונשבר תמיד ברין כל ימיו זה האיש, בין שהוא רשע בין שהוא צדיק, מלכר שבכה התפלה יכול לבטל כל גזרות הרין, ויכול להתעלות בכה התפלה, ובזמן ההוא שאותה המדרגה קיימת בשלמות, ונהר ההוא הנמשך ויוצא נודוג בה [יד] או אותה הנשמה שתוציא ותדבק באדם, זה האיש נשתלם בכל, כעושר בכנים ובשלמות הגוף, והכל בשביל מול ההוא הנמשך ויוצא ונודוג באותה המדרגה שתשתלם בו ותתברך ממנו, וע"כ הכל כאותו המול תולה הרבר, ועל זה למדנו שכנים חיים ומוזנות אין הרבר תולה בזכות, אלא במול תולה הרבר, שהרי אין הם באים בזכות, אלא עד שאותה המדרגה תתמלא ותאיר מן מול הזה [טו] ולפיכך כל אותן צדיקי אמת שנשכרים בעולם הזה ונידונים ברין מה הטעם, לפי שנפשם היא נרמה להם [טז] וע"כ הם עליהם הקב"ה בעולם הבא:

רבי אלעזר אמר כל מה שהקב"ה עושה ברין הוא, בשביל לנקות לגשם ההוא להביא אותה לעולם הבא, ולפיכך כל מעשי הקב"ה הם במשפט ואמת, כשביל להעביר מאיש הזה והוא שבלעה נפשו מקדם בעולם הזה [יז] וע"כ נשבר זה הגוף ותנקה הנפש, ובשביל זה עושה הקב"ה לזכאי שהוא שוכל יסורין ומכאובים בעולם הזה, למען תנקה מהכל [יח] ויזכה לחיי העולם, וע"ז כתוב (ה) ה' צדיק יבחן ודאי, וזה נתבאר:

רבי שמעון אמר כל אותן נשמות שהורות קדושות הנשברות ונפגמות בכמה צרות בכמה מכאובים.. מפני שיצאו בזמן פגמת הלכנה.. רצונו של הקב"ה בהם לאחר שנשברו, אע"פ שהם בעצבות ולא בשמחה.. והם עתידים להתחדש בחידוש הלכנה [יט] ועל אלה כתוב ויהי

מראה מקובלות (ה) תלים י"א

זו הזהר

כלל: ומד דהא חמין כמה לדיקא רחמין הוו קמי קב"ה, ולא תחברו במרעין ולא במכאובין ולא תחלש גופא לנהון לעמין, אחאי ללא אלין כללין, דלנין תחברו ואלין קיימי בנוספיהו כדקא יאות, ואי תימא דהא אלין דקיימו בקיומא כדקא יאות בנין דלנין לדיקי בני לדיקי אינשו, ואלין תחנין לדיקי ולא בני לדיקי, כמה דלוקמוס, הא קא חמין לדיקי בני לדיקי זכאה בר זכאה, ואישו זכאה דתחבר גופיה במכאובין וכל יומיו בלערא: אלא הכא רוא אישו, דהא כל עובדיו דקב"ה בקשם וזכו, כי פועל אדם ישלם לו זכאה אים ימליאנו [יח] אשכחל בספרי קדמאי רוא חדא, ולגביה רוא תחרא, חד דלויס קדין [יג] דהא אית זמנין דסיסרא איבי בפנימו ושריא דייגא, ושמא לא אשתכח גבה [יג] ובכל זמנא ובכל שעתא אית לה לאפקא נשמתין בבני נשא מה דקשא בקדמיתא, וכד אפיקת לון השתא בזמנא דלויס קיימא דייגא, האי מאן דנקיש לה בזהו זמנא יהוי תדיר בגריעותא, ומסכנותא לולא לגביה, ותחבר תדיר דייגא כל יומיו האי בר נש, בין חייבא בין זכאה, בר דללואה בטיל כל גזרי דיין, ויכול לסלקא בללואה, ובזהו זמנא דקיימא יהוה דגא בשלימו, וסוהו נסר דנגיד ונסיק אשתמש בה [יד] כדון סוהו כשתא דנפקת ותדבקת בבר נש, האי בר נש אשתלים בכלל, בעושרא בבנין בשלימו דגשא, וכלל בנין יהוה מולא דנגיד ונסיק ותחברא בזהו דגא לאשתלמא ביש ולתברכא מיניה, וע"ד כלל במולא תליא מלתא, וע"ד תנין בני חיי ומוזני לאו בזכותא תליא מלתא, אלא במולא תליא מלתא, דהא בזכותא לאו אישו, אלא עד דתחלילא ותתסיר מן מולא [טז] ובנין כך כל אינון זכאי קשוס דתחברו ביה עולמא ותדנו דייגא מאי עמא, בנין דהוה נפשא גרמא להו [טז] וע"ד חיים עלייהו קב"ה לעולמא דלמי:

רבי אלעזר אמר כל מה דעבד קב"ה דייגא אישו, בנין לברכא להויה נפשא לאייתא לה לעולמא דלמי, ובנין כך קב"ה כל עובדיו אינון דייגא וקשוס, בנין לעתברא מיניה סוהו וזמנא דקבילת [בקדמיתא] ביה עולמא [יז] וע"ד תחברא האי גופא ותדכיתא נפשא, ובנין קב"ה עבד להויה זכאה דיסכול ימורין ומכאובין ביה עולמא, דיתנקי מכלא [יח] ויוזכר למי עולמא, וע"ד כתיב (ה) ה' צדיק יבחן ודאי, וזה תאמר:

רבי שמעון אמר כל אינון נשמתין דכין קדישין דתחברו ותתפגמו בכמה לערין בכמה כללין.. האיל דנפקו בזמנא דפנימו דסיסרא.. תחריי ביה קב"ה לברא דתחברו, אע"פ דלנין בעיביו ולא בחדו.. ואינון בעיין לתדומי בחדמותא דסיסרא [יט] ועל אלין כתיב וסיס

[יח] לפיין כך פורש הכתוב, כי טעם יחולל לו בודאי לעולם הבא, שאין הקב"ה מקשה שבר כל בריה, אבל כאן נזכרה איש ימציאנו, היינו בעולם הזה ימציאנו הנרגה כפי השעה של איה איש, היינו רגע המסכת נשמתו אליו בשעת ויוג תהיו: [יג] סוד א', להבין סוד ההנהגה של עולם הזה, סוד ב', להבין סוד של המאמר בני חיי ומוזני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במולא תליא, מילתא: [יז] כוונתו שאל באותה השעה ה' מניעת התודעות של תמורת ופלטות שנקראים שמש ויהי: [יד] זה היסוד המשפיע להכללות: [טו] היינו מן היסוד שנקרא מול: [טז] יש לפרש שנפש ההיא היינו סדת הכללות שנקראת נפש, גם יש לפרש שהיינו הנפש של האיש שנמשכו: אליו ברגע לא טוב, ולפיכך נקרא הנשמה בשם נפש כשיש הרמזים וז"ל [יז] ה' אלוקו אמר שיכול להיות שהייתוין שאדם חשוב סובל הוא בשביל תרעה שיקר בלגלול הקדש, ובה [יח] וכן [יח] מיוזניו שבלגלול הקדש: [יט] ככתוב ויהי אור הלכנה באור התמנה:

(6) והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבא כל בשר להשתחות לפני אמר ה' כל בשר וראי [כ] שאלה יתחדשו בכלי ואלה הם בשותפת אחד עם הלבנה. נפגמים באותו הפגם שלה. ולפיכך היא שוכנת בתוכם תמיד ואין עזובתם. כמש"כ (3) ואת דכא ושפל רוח. וכתוב קרוב ה' לנשברי לב. לאותן הסובלים עם הלבנה פגם ההוא. הם קרובים לה תמיד [כא] וע"כ להחיות לב נדבאים. באותן חיים הבאים לה להתחדש יהיה להם חלקם. אותן שסבלו עמה יתחדשו עמה. ואלה נקראים יסורין של אהבה. של אהבה הם. ואין הם מצד זה האיש. מצד של אהבה הם. שנפגם המאור של אהבה הקטנה לפי שנדחתה מאהבה הגדולה [כג] ולפיכך הם חברים משותפים עמה. אשרי חלקם בעולם הזה ובעולם הבא. שהם זכו לזה להיות חברים עמה. עליהם כתוב (ג) למען אחי ורעי ארברה נא שלום בך:

(7) ארץ אשר לא במסכנת תאכל בה לחם. ארץ שמעון בוא וראה כאשר נכנסו ישראל לארץ נכנסו מהולים עם פריעה. ומה כתוב. ארץ אשר לא במסכנת תאכל בה לחם. מהו במסכנת. לחם עני. מפני מה נקרא לחם עני. לפי שעמדה הלבנה בפנימות ולא נתברכה מהשמש [כג] ולא נוארה מן השמש. כמש"כ כי כ"ל בשמים וארץ [כד] ולא נוארה מן כ"ל מפני מה. לפי שלא נתפרעו. אבל כאן שנימולו ישראל ונתפרעו. לא תחסר כ"ל בה כתוב. וע"כ לא במסכנות תאכל בה לחם. מה המעם. לפי שלא תחסר כ"ל בה כמו שהיה חסר להם במצרים. שלפי שלא נתפרעו היו מגרעים לו כ"כ הזה. ועמדה הלבנה בפנימות. ונקראה לחם עני [כה] עני כתרנונו מסכנת. ומה שאוכלים לחם עני שם בארץ. הוא בשביל זכר ליציאת מצרים. וזכר זה לדורי דורות. ולעתיד לבוא כתוב (ה) לא יבא עוד שמשך וירחך לא יאסף עוד: (ו) רבי אלעזר אמר ארץ אשר לא במסכנת תאכל בה לחם לא תחסר כל בה. זה בה בה שני פעמים לסה. אלא הרי אמרו שהקב"ה חלק כל האומות והארצות לשמים שלמים. וארץ ישראל אין שולט בה מלאך ולא ממונה אחר. אלא הוא בלבדו. לפיכך הכנים עם שאין שולט בהם אחר לארץ שאין שולט בה אחר. בוא וראה שהקב"ה נתן מזון שם לראשונה ואח"כ לכר העולם. כל שאר עמים עכ"ם במסכנות. וארץ ישראל לא כן. אלא ארץ ישראל נזונה לראשונה ואח"כ כל העולם. ולפיכך ארץ אשר לא במסכנת תאכל בה לחם. אלא בעושר בהספקה של הכל תאכל בה ולא במקום אחר. בה בקדושת הארץ. בה שורה אמונה העליונה. בה שורה ברכה שלמעלה ולא במקום אחר:

עניני מעודה

ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך וגו'. (ו) רבי יצחק פתח מזמור לדוד ה' רועי לא אחסר. הרי נדרש מה בין מזמור לדוד ובין לדוד מזמור. שכאן השכינה

מראה מקומות 66 ישיעי פ"ו כ"ג כ"ו (ה) ישיעי פ"ו (ו) וירא קח: (ז) תרומה קט.

זיו הזהר

(כ) כל בשר היינו הגוף שסבל יסורין: (כא) שתמיד השכינה שורה עליהם: (כג) שנתרחקה המלכות מן הבינה בשביל מצב הרע של ישראל: (כד) שהיווג תפארת וסליחות לא היה כוונתו: (כה) מרת היסוד שנקרא כ"ל הוא הסתבר שמים וארץ. תפארת עם מלכות: (כז) מפני גרעון השמש הבא מן התפארת:

(ח) והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבא כל בשר להשתחות לפני אמר ה'. כל בשר ודאי [כ] דלגין יתחדתין בכלל. ולגין אינון בשותפתא חדא בסיסרא. פנימין בסיסרא פנימו דילא. ובג"כ איסי שריא בגוייו תדיר ולא שבקא לין. כד"ל (3) ואם דכא ושפל רוח. וכתיב קרוב ה' לנשברי לב. לאינון דסבלין עם סיסרא סיסרא פנימו. אינון קריבין לה תדיר [כא] וע"כ להחיות לב נדבאים. באינון חיים דלתיין לה להסתדא יסא לון חולקון. אינון דסבלי עמה יתחדתין עמה. ולגין אקרון יסורין של אהבה. של אהבה אינון. ולאו מניס דסיסרא בר נס. של אהבה אינון. דלחפנס סיסרא של אהבה ווסא להסתדא מאהבה דכס [כג] בג"כ אלק חברים משותפין בדה. ואסא חולקון בעלמא דין ובעלמא דאתי. דאינון זכו להאי לחייו חברים בדה. עליהם כתוב (ג) למען אחי ורעי ארברה נא שלום בך:

(7) ארץ אשר לא במסכנת תאכל בה לחם. ארץ שמעון תא חוי כד עאלו ישראל לרעא עאלו גזירין וחתפרעו. ומאי כתיב. ארץ אשר לא במסכנת תאכל בה לחם. מהו במסכנת. לחם עני. אחאי אקרי לחם עני. בגין דקיימא סיסרא בפנימותא ולא מתברכא מהשמש [כג] ולא מתסכרא מן שמשא. כד"ל כי כ"ל בשמים ובארץ [כד] ולא תסתדא מן כ"ל. מאי טעמא. בגין דלא תתפרעו. אבל סכא דלחניו ישראל ותתפרעו. לא תחסר כ"ל בה כתיב. וע"כ לא במסכנות תאכל בה לחם. מאי טעמא. בגין דלא תחסר כ"ל בה כמו דחסרו ליה במצרים. דבגין דלא תתפרעו חסרו ליה להאי כ"ל. וקיימא סיסרא בפנימותא. ואקרי לחם עני [כה] עני כתרנונו מסכנת. ומאי דלגין ליה תמן בחרעא. בגין דוכרכא דמלרים סוס. והאי לדרי דרין. ולחומא דלתי כתיב (ה) לא יבא עוד שמשך וירחך לא יאסף עוד: (ו) רבי אלעזר אמר ארץ אשר לא במסכנת תאכל בה לחם לא תחסר כל בה. האי בה בה תרי זמני אחאי. אלא סא תתמר דקב"ה פליג כל שמיין וארעאן לחמן שליון. וארעא דיסראל לא שלים בה מלאכא ולא ממונה אחר. אלא איסי בלחודיו. בג"כ אעיל לעמא דלא שלים בכו אחרא לרעא דלא שלים בה אחרא. תא חוי קב"ה יביז מזונא תמן בקדימא ולבתר לכל עלמא. כל שאר עמין עכ"ם במסכנות. וארעא דיסראל לאו הכי. אלא ארץ ישראל תמן בקדימא ולבתר לכל עלמא. ובג"כ ארץ אשר לא במסכנת תאכל בה לחם. אלא בעמיו בסעוקא דכלא תאכל בה ולא באתר אחרא. בה בקדישו דארעא. בה שריא מסימנותא עלמא. בה שריא ברכתא דלעילא ולא באתר אחרא:

עניני מעודה

ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך וגו'. (ו) רבי יצחק פתח מזמור לדוד ה' רועי לא אחסר. הרי נדרש מה בין מזמור לדוד ובין לדוד מזמור. שכאן השכינה

מראה מקומות 66 ישיעי פ"ו כ"ג כ"ו (ה) ישיעי פ"ו (ו) וירא קח: (ז) תרומה קט.

השכינה התקדשה ובה ושרתה ע"י בתחלה וכו' מפני
 מה השכינה מתקדשת כאן. והרי דוד נצרך להקדים
 ולהתעורר הוא בתחלה. הואיל שמבקש מונו כאת
 הקב"ה. אלא ודאי שהשכינה התקדשה ובה ושרתה ע"י
 תעוררה אותו לשבח המלך שבה הזה. ולבקש מונו
 מלפני המלך. שהרי כך נצרך על דבר המון שצדק
 לה [כן] ורצון שלה הוא שכל בני העולם יתפללו על
 מונו. לפי שכאשר הקב"ה רוצה להשפיע מונו לעולם הוא
 מקבלת תחלה. וא"כ נשפע מונו עבור כל העולמות.
 ולפיכך היא התקדשה לרבו הזה שהיא תפלת המון
 שמונה עמו במקום דשאים ועשבים וכו' חסר בו כל
 דבר. אף כן הקב"ה הוא רוצה שלי פרינס אותו בכל
 מה שצריך לו. (א) לא אחסר. לא יפסקו מוונות ממני
 לעולם. לפי שהנהר ההוא הנמשך ויוצא מן העדן אינו
 פוסק לעולם [כן] ולפיכך קדמה השכינה על זה. בנאות
 דשא וירבתי על מי מנוחות ינהלני. נאות דשא. אלה
 הם מקורים העליונים שכל מונו ופרינסה בא מהם [כן]
 נאות אלה נקראים (ב) נאות יעקב ונאות דשא. לפי שיש
 נאות בחוץ שנקראים (ג) נאות מדבר. ואלכן אמר בנאות
 דשא. ואם תשאל הלא כתוב תרשא הארץ דשא. וזה
 הוא למטה [כן] אלא דשא שלמטה בא מאותן נאות
 שלמעלה. שגורל וצומח מבחם. וע"כ אמר בנאות דשא
 וירבתי. על מי מנוחות ינהלני. אלו המים של מנוחה
 הנמשכים מהמקום ההוא שמשך ויוצא מן העדן. ואותן
 מים נקראים מי מנוחה. נפש ישוב. זו היא נפש דוד [ב]
 ולא בקש דוד לחקן אלא לאותה המדרגה שהן כראוי.
 ובמי מנוחות האלה עתידים הצדיקים לנחם בעולם הבא.
 שכתוב (ד) ונתן ה' תמיד וגו'.

(ה) רבי אלעזר אמר הרי למדנו שצריך לי לאדם
 הרחץ את ידיו ליטול יד ימנית בשמאלית. כדי להשלים
 היטב על השמאל. וירחץ לראשונה יד ימנית מן שמאלית
 להשלים היטב על השמאל. בשביל שלא ליתן מקום
 ליצר הרע לשלוט כלל. וזה נתבאר. (ו) א"ר שמעון כל
 מי שאינו נוטל ידיו כראוי. אע"פ שנעש לשמלה נעש
 גם למטה. ומה עונשו למטה. שגורם לו לעצמו עניות.
 וכמו שהעונש בנטילה שלא כראוי כך הוא שכרו למי
 שנוטל ידיו כראוי. ונוטל אותן בשיעור גדול של מים.
 שגורם לעצמו ברכות שלמעלה. שהברכות שורות על ידו
 כראוי ויתברך בעושר. פעם אחת ראה רבי שמעון לאיש
 אחד שנטל ידיו בשיעור גדול של מים. ברכו רבי שמעון
 ואמר בלא ידיו לברכותיו. וכן היה מהיום ההוא
 והלאה שמצא אותו עושר ובעשור. והיה עובד בתורה ונתן
 מונו לעניים כל ימיו. והיה משמח עמהם בסבר פנים
 יפות.

(ז) פתח רבי יצחק ואמר. ואכלת ושבעת וברכת
 את ה' אלהיך וגו'. כמה זכאים הם ישראל שהקב"ה
 בחר

שכינתו קדמה ואחיה ושרתה עליה בקדמיה. וכו' אחי
 שכינתו קדמה כהא. והא דוד הצריך להקדמה
 ולתפלה אינו בקדמיה. הואיל ובעי מונו ממש
 קב"ה. אלא ידאי שכינתו קדמה ואחיה ושרתה עליה
 ואתערם ליה לשבח ולתפלה שבה דא. ולמכני מונו
 חקתי מלכא. דהא כיו הצריך על מלה דמוני דבעי
 אינו [כן] ורעותא דילס דכל בני עולמא יבעון
 מונו. בני דוד קב"ה בעי לנחמא מונו לעולמא אינו
 נשלא בקדמיה. ועלס נחמי מונו לעלמין כלסו.
 יבניכ אינו אקדימת למלס דא בעותא דמוני
 ושרתה עליה דוד. ה' רועי. ה' רעי דילי. כהא רעי
 דמדבר עאלא דילס באתר דרשאי ועשין דלא מחסר ביה כל
 מדעס. אף כיו קב"ה אינו רעי דילי למיון לי בכל
 מלי דאלס אלספין. (א) לא אחסר. לא יפסקו מוונות מי
 לעלמין. בני דכסא נכר דנגיד ופסיק מעדן לא
 פסיק לעלמין [כן] ובני דא קדמה שכינתא על דא. בנאות
 דשא וירבתי על מי מנוחות ינהלני. נאות דשא. אלן
 אינו מקורין עלמין דכל מוונא ופסקא אחיה מנייהו [כן]
 נאות אלן אקרין (ב) נאות יעקב ונאות דשא. בני דלית
 נאות לבר דאקרין (ג) נאות מדבר. ועל דא בנאות
 דשא. ולי מיומא סא כתיב מדשא סאכר דשא. דשא
 אינו לתתא [כן] אלא חלל דשא מאינו. נאות
 אחיה. ולמליד ואלמח מנייהו. וע"כ בנאות דשא
 וירבתי. על מי מנוחות ינהלני. אלן מין דמיחא
 דקא נגדין מהסא אחר דנגיד ופסיק מעדן. ואינו
 מין אקרין מי מנוחות. נכסי ישיב. דא היל נכס דוד [ב]
 ולא בעי דוד לתתא אלא להסיא דרגא דילס כדקא יאות.
 ובאלין מי מנוחות ומיון דאיקא לייחא לעלמא דלתי.
 דכתיב (ד) ונתן ה' תמיד וגו'.

(ה) רבי אלעזר אמר סא מנין דבעי ליה לבר נש
 דאסחי ידיו לנטול ידו ימנית בשמאלית. בנין לשמאל
 ימנית על שמאלא. וימנית ימנית מן שמאלא
 בקדמיהא לשמאלא ימנית על שמאלא. בנין דלא יסיב דוכתא
 ליהר דרע לשמאלא כלל. והא דאיקומתא. (ו) א"ר שמעון כל
 מלי דלא נטיל ידיו כדקא יאות. אע"פ דאתעניש לעילא אתעניש
 לתתא. ומלי עונשיה לתתא. דגרים ליה לגרמיה מסכניתא.
 וכמה דעונשיה כך הכי סא וכו' חלן
 דנטיל ידיו כדקא יאות. ונטיל לון כשיעורא סניא דמיון.
 דגרים לגרמיה דברכא דלעילא. דשראן דברכאן על ידיו
 כדקא יאות ותברך בעותרא. ומנא חדא חמא רבי שמעון לססא
 נכרל דאנטיל ידיו כשיעורא סניא דמיון. דכריס רבי שמעון
 ואמר בלא ידיו לברכותיו. וכך סוס מהסא יומא
 ולסלסא. דאשכח סימא ותעשר. וסוס לני בלורייחא ויסיב
 מונו למסכני כל יומיו. וסוס חדי עמסין ומסכני לון אכפין
 כסירין.

(ז) פתח רבי יצחק ואמר. ואכלת ושבעת וברכת
 את ה' אלהיך וגו'. כמה זכאין אינון ישראל דקב"ה
 אחרטי

מראה מקומות (א) תרומס קמא. (ב) אינס כ' (ג) ואל כ' (ד) ישי' (ח ס) מקן קמא. (ז) לך פו. (ז) תרומס קב. (ז) תרומס קב.

זין הוזהר

שן שצריך להמלכות לקבל שפע מן תפארת להשפיע לבריות. וזה נעשה ע"י עבודת ישראל שגורמים יתור קב"ה ושכינתו תפארת עם
 המלכות. [כן] וזו השפע ששפע לבינה מן ספירת התכונה שנקרא עין. [כן] מקורות העליונים חייבו התכנה ובינה. התכנה נקרא
 ית יעקב כי תפארת נכלל בו. והבינה נקראת נאות דשא. וכן תתכללת חיותא בא לתם הכה להודונו. ויתור
 בידוע שדבר בונת שפע ישראל. [כן] וזו השפע ששפע מן הארץ שהיא המלכות. ומה ששפע מן הארץ שהיא המלכות. ומה ששפע מן הארץ שהיא המלכות.
 ומתוך שזה הדשא אינו תולדות הארץ שהיא המלכות אלא תולדות הבינה. ומשפעות תכונתו שהמלכות תוציא השפעת כח הצומח שקבלה
 מן הבינה. [כן] וזו מרת המלכות שורש נפש דוד.

בחר בהם והקריבם אליו מכל העמים. ובשכר ישראל נתן מוון ושובע לכל אומות העולם. ואכלכל ישראל לא היה נתן הקב"ה מוון לשאר אומות העולם. ועכשיו שישראל בגלות על אחת כמה וכמה שהאומות לוקחים מוון פי שנים. ביטן שהיו ישראל בארץ הקדושה היה יורד להם מוון ממקום עליון, והם נתנו חלק תמצי' להעמים עבדו. וכל האומות לא ניוונו אלא בהתמצי' ועבשו שישראל הם בגלות נהפך באופן אחר... ונתקיים בדם (6) ככה יאכלו בני ישראל את להםם טמא בנשים. שהרי תמצי' גיעושם אוכלים. אי לו לבן המלך שישב ומצער לשלדן העבד. ומה שנשאר מן שלדנו הוא אוכל. ויד המלך אמר תעריך לפני שלדן נגר צורדי דשנת כשנן ראשי כוס ריזה. תעריך לפני שלדן. זו סעודת המלך. נגר צורדי. הם שאר עמים עבדו היושבים לפני השלדן ומצעים חלל התמצי' והוא יושב עם המלך בעינת הסעודה על השלדן. דשנת בשמן ראשי. זה עיקר הסעודה. שכל שמן ששמונת ותקן הסעודה ניתן בתחלה לארבעה של מלך. ומה שנשאר אח"כ ניתן לאותן משמשי השלדן. כוס ריזה. כוס מלא לפני אורב המלך תמיד. שלא יעריך לשאר. וכפי סוד הזה הוא ישראל תמיד עט שאר האומות:

(ג) פתח רבי הייא ואמר ואכלת ושבעת וברכת וגו'. וכי מרם שאוכל אדם לשבוע וממלא כרסו לא יברך להקב"ה [6] אם כן במה יובן ואכלת ושבעת ואחר' וברכת. אלא אפילו אם אין אדם אוכל אלא כזית. ורצונו הוא עליו. ומשים לו לאותו המאכל עיקר מאכלו. שביעה נקראת. שכתוב פותח את ידך. ומשביע לכל חי רצון. לכל חי אוכל לא כתוב. אלא רצון. רצון ההוא שישים על אוצרו המאכל שביעה נקראת. ואפילו אם אין לפני האדם אלא מעט אוכל כזית ולא יותר. הלא רצון של שביעה ישים עליו. ולפיכך ומשביע לכל חי רצון. רצון כתוב ולא אוכל. וע"כ וברכת ודאי. שנתייבב האדם לברך לו להקב"ה. בשביל לגרום שמחה למעלה:

פתח רבי חזקיה במקרא זה אחריו ואמר ואכלת ושבעת. מכאן ששכור מותר לו לברך ברכת המזון. מה שאין כן בתפלה. כי בתפלה לא כן. שהרי תפלה היותר טובה בלי אכילה היא. מה המעט. לפי שהתפלה עולה למעלה מעלה. מקום שאין בו לא אכילה ולא שתיה. וע"ז למדנו שהעולם הבא אין בו אכילה ושתי' וכו'. אבל בשאר המדרגות שלמטה יש. ברכת המזון נתתקנה כאופן אחר. שיותר טובה ברכה זו הנאמרת על השבוע. לפי שברכת המזון היא במקום שיש בו אכילה ושתי' וממנו יוצא מוון ושובע למטה. וע"כ נצרך להראות לפנינו שביעה ושמחה. וע"כ שבור אף יתפלל תפלה. אבל מותר לו לשבור לברך ברכת המזון [ג] כך נשמע במקרא זה שכתוב ואכלת ושבעת וברכת. ואכלת. זו אכילה. ושבעת. זו שתיה. שהרי שביעה בין היא. שתוי יין הוא שבע בודאי. וזה נקרא שבור. וברכת את ה' אלהיך. א"ת דיקא [ג] על הארץ הטובה. מהו טובה. זו

אחרתי צדו וקריצ' לין לגביה וכל עמין. ובניסיון ישראל יסב מוונת וסגפ' לכל עמין דעלמא. ואכלכל ישראל לא יסב קריצ' מוונת לכה עמין דעלמא. והשתא ישראל בגלות על אחת כמה וכמה דאינון נסלי מוונת על חד תרין. במונא דהוי ישראל בלגוע קדישא הוה נמיה לין מוונת מאחר עלאה. ואינון יסבי חולק תמצי' לעמין עבדו. ועמין כללו לא אהנוו אלא מתמצי' והשתא ישראל אינון בגלותא אהפך במונא אחר'.. והתקיים צפון (6) ככה יאכלו בני ישראל את להםם טמא בנשים. דהא תמצי' דנעוהדין אכלי. ויי לברה דמלכא דיתבי ומלסם לסתורא דעבדא. ויחי דאשתאר מנו פתירי' אידי אכיל. דוד מלכא אמר תעריך לפני שלדן נגר צורדי דשנת בשמן ראשי כוס ריזה. תעריך לפני שלדן. דא סעודה דמלכא. נגר צורדי. אינון שאר עמים עבדו יתבי קמי פתיר' ומשפין חלוק תמצי'. יתבי יתבי עם מלכא בעיניה דסעודה דפתיר'. דשנת בשמן ראשי. דא ריזא דסעודה. דכל מחסא ובמנינא ותקין סעודה אחיבי בקדושתא לרמינא דמלכא. ויחי דאשתאר לבתר אחיבי לנין שלדי פתיר'. כוס ריזה. כוס מלא קמי רמינא דמלכא תמיד. דלא ילסרך למחלל. ועל דא דא הוה ישראל תמיד עם שאר עמין:

(ג) פתח רבי חייה ואמר ואכלת ושבעת וברכת וגו'. וכי עד לא אכיל בר נס לשבעא ויתמלי כריסיה לא יברך ליה לקב"ה [6] אי סבי צמאי נוקיס ואכלת ושבעת ילסרך וברכת. אלא אפילו לא יוכל בר נס אלא כזית. ורעויה איסו עליה. וישו ליה להסוא מיכלא עקרא דמיכלא. שבעא אקרי. דכתיב פותח את ידך. ומשביע לכל חי רצון. לכל חי אוכל לא כתיב. אלא רצון. הסוא רעויה דהוי על הסוא מיכלא שבעא אקרי. ואפילו דלית קמיה דב"נ אלא הסוא ועיר כזית ולא יתיר. סא רעויה דשבעא שיי עליה. ובג"כ ומשביע לכל חי רצון. רצון כתיב ולא אוכל. וע"כ וברכת ודאי. ואסתמיב בר נס לברכא ליה לקב"ה. צנין למיסב מדוס לעילא:

פתח רבי חזקיה צהאי קרא אבתריה ואמר ומלכת ושבעת. מהכא דשכור שרי ליה לברכא ברכתא דמונא. מאי דלית סבי צללותא. צללותא לאו סבי. דהא צללותא צלל צלל אכילה איסי. מאי טעמא. צנין צללותא סלקא לעילא לעילא. אחר דלית ציה לא אכילה ולא שתי'. וע"כ תנין עלמא דאחי לית ציה אכילה ושתי' וכו'. אבל בשאר דרגין דלתתא איסי. בברכת מוונת אסתכח במונא אחר'. דמעליא הוה ברכתא דאסתכח שבעא. צנין בברכת מוונת איסי צמאי דלית ציה אכילה ושתי'. ומניה נפיק מוונת ושבעא לתתא. וע"כ אלסרך לאחמא קמיה שבעא ומדוס. וע"כ שכור לא ילל צללותא. אבל שרי ליה לשכור לברכא ברכת מוונת [ג] משמע מהאי קרא דכתיב ואכלת ושבעת וברכת. ואכלת. זו אכילה. ושבעת. זו שתי'. דהא שבעא צמאי איסו. רוי מרסא שבעא ודאי. ודא איסו שכור. וברכת את ה' אלהיך. א"ת דייקא [ג] על הארץ הכיפה. מהו טובה. שבעא

מראה מקומות (6) ויחולק ד' (ג) חרומס קנג.

זיו הוזהר

[6] אם כן חיבת ושבעת מה משמיענו: [ג] שבור דכאן אין משמעותו "שעורפו" דעתו אלא ששתה הרבה: [ג] א"ת מרמו על פדה המלכות. שה"י ברהמ"ז גורם לה קבלת השפע מלמעלה:

שבעה. כד"א ח) ונשבע להם ויהי טובים. לפיכך
אלפריך חדוש ושבעה:

(ג) אמר הסוף סייעתא [לד] פתורא דבר נש
מוכס ליה למיכל על פתורא אחרא בעדנא דסוף עלמא.
כד"א ג) כי על שלחן המלך תמיד סוף אוכל. ודוד
מלכא סוף אחר תעריך לפני שלחן נגד לררי. ודא איסו
אתסדרותא דפתורא ביהסוף עלמא. דהא כדון איסו עדונא
וכסופא דכסמחא אחראי ביה בעלמא דלמי. וכי פתורא
אית לון לנשמחין ביהסוף עלמא. אין. דהא מוונא
וספיקא דעדונא אכלי ביהסוף עלמא כנוונא
דמלכאי עלאי אכלי. וכי מלכאי עלאי אכלי.
אין. וכנוונא דלסון אכלי ישראל במדברא. והסוף מוונא
רוח איסו. משלח דנגיד ואלחמך מעילא מרחא
דעלמא דלמי [נה] ואיסו מוונא דכסורא משה רבות קודשא [נו]
וכסמחין דלדיקא אחראי מתמן בגמלא דעדן ואלחמך מתמן.
דהא מתמן נשמחין דלדיקא מתלבשין בגמלא דעדן ולחמך
כנוונא דלמי עלמא —:

(ד) פתח רבי יוסי ואמר. ואכלת ושבעת וברכת
את ה' אלהיך על הארץ הסבוכה אשר נתן לך. וי
בלעשא דישאל מברכין. לבר מארעא מתן. דהא כנוונא
דא לא אלפריך. אלא קב"ה כד ברא
עלמא פליג ארעא. יסובא איסו לספר חד ומרחא
איסו לספר אחרא [נו] פליג יסובא ואחרא עלמא
סמרינא דנקודא חדא. ומחן איסו. דא ארעא. קדישא. ארעא
קדישא אחראיתא דעלמא. ובחלמיתא דארעא קדישא
איסו ירושלים [נח] אחראיתא דירושלים איסו בית קדש
הקדשים. וכל סיבו וכל מוונא דכל יסובא מתמן
מחית מעילא. ולית לך אחר בכל יסובא דלא
אחרון מתמן. שולפנותיה דרוא דחסימותא נו אחראיתא
דנקודא דכל ארעא קדישא כבי קדש סקדשים [נח]
וע"ג דהשחא לאו איסו בקיומא. בזכותיה כל עלמא
אחרון. ומוונא וספיקא מתמן נפקא לכלל בכל אחר
סמריא דיסובא. ובגין כך אף על גב דישאל השחא לבר
מחרישא קדישא. עס כל דא מחילא וזכותא דארעא
אשכחא מוונא וספיקא לכלל עלמא. וע"ד כתיב וברכת את
ה' אלהיך על הארץ הסבוכה אשר נתן לך. על הארץ
הסבוכה ודאי. דהא בגיניס מוונא וספיקא אשכחא בעלמא.
מחן דלמען על פתוריה ומתענג באינן מיכלין אית ליה
לאזכרא וללחנא על קדושה דארעא קדישא ועל היכלא דמלכא
דקא אחראי. ובגין סוף עזיבו דאיס קא מתענג על פתוריה
בזהאי חדוש ומשמחין דמתן קב"ה. משיב עליו
כאילו בנה ביתיה ובנה כל אינן חורבות של בית
מקדשא. וזכא חוליקא:

בום של ברכה לא סוף אלא בתלמא. בגין דהא
מחא דתלמא אחרן קא מתברכא [מ] וע"ד דא
אלפריך בום אלא בתלמא. בום של ברכה אלפריך למיכס ליה
בימינא. ולקבלא ליה בין תריוויה. בגין דלמיכס
בין ימינא ושמאלא [מח] ולכתר ימתיב ליה
בימינא

זו שביעה. כמש"כ ח) ונשבע להם ויהי טובים. לפיכך
נצרך בברכה"ו חודה ושביעה:

(ג) אמר סוחר ישמעאלי ההוא [לד] שלחנו של אדם
מזכה לו לאכול על שלחן אחר בענג של עולם הבא.
המש"כ ג) כי על שלחן המלך תמיד סוף אוכל. ודוד
המלך היה אומר תעריך לפני שלחן נגד צררי. וזו היא
המסדרות שלחן בעולם הבא. שהרי אז הוא התענג
וההשתוקקת שהנשמה נהנית בהם בעולם הבא. ובי שלחן
יש להן להנשמות שם בעולם הבא. כן. שהרי מוון
והספקא של ענג אוכלות הנשמות בעולם הבא כרמיו.
ושמלאים העליונים אוכלים. וכי כלאים העליונים אוכלים.
כן. וכרמיו שלהם אכלו ישראל במדבר. ואותו המוון
סוד הוא. שהוא מן המל היינא ונמשך מלמעלה מסוד
עולם הבא [נה] והוא מוון של הארת שמן משהת קודש [נו]
ונשמות הצדיקים ניוונות שם. בגן העדן וניהנות שם.
שהרי שם נשמות הצדיקים מתלבשים בגן העדן שלמטה
כרמיון שהיו בעולם הזה —:

(ד) פתח רבי יוסי ואמר. ואכלת ושבעת וברכת
את ה' אלהיך על הארץ הטובה אשר נתן לך. אם
בארץ ישראל חייב לברך. בחוץ לארץ בגין. שהרי לפי
זה משמע שבח"ל אין חייב לברך. אלא שהקב"ה כשבא
את העולם חלק את הארץ. הישוב הוא לצד אחד והמדבר
הוא לצד אחר [נח] חלק את הישוב והסיב את העולם
סמכיב נקודה אחרא. ואיזו היא. זו ארץ הקדושה. ארץ
הקדושה היא אמצעית ישוב העולם. ובאמצע ארץ הקדושה
היא ירושלים [נח] אמצעית ירושלים הוא בית קדש
הקדשים. וכל שפע טוב וכל המוון של כל הישוב יורד
שמה מלמעלה. ואין לך מקום בכל הישוב שלא יהיה
ניוון משם. הממשלה של סוד האמונה היא תוך אמצעית
הנקודה של כל ארץ הקדושה בבית קדש הקדשים [נח]
ואע"פ שעכשו אין הוא בקיום. מ"ס בזכותו כל העולם
ניוון. ושפע מוון ופרנסה יצא משם לכל בכל מקום של
צד הישוב. ולפיכך אע"פ שישראל עכשו מחוץ לארץ
הקדושה. עם כל זה מן הבח והזכות של ארץ הקדושה
נמצא מוון ופרנסה לכל העולם. וע"כ נאמר וברכת את
ה' אלהיך על הארץ הטובה אשר נתן לך. על הארץ
הטובה בוראי. שהרי בשבילה מוון ופרנסה נמצא בעולם.
מי שמתענג על שלחנו ומתענג באותן המאכלים יש לו
לזכור ולדאוג על קדושת ארץ הקדושה ועל היכל המלך
שהוא חרב. ובעבור עצבות ההיא שהוא נעצב על שלחנו
באותה שטחה ומשתה שנמצא אף הקב"ה. נחשב עליו
כאילו הוא בונה ביתו ובונה כל אינן חורבות של בית
המקדש. אשרי חלקו:

בום של ברכה לא נתתקנה אלא בשלשה. לפי שהרי
מסוד שלשת האבות היא מתברכת [מ] וע"כ לא
נצרך בום אלא בשלשה. בום של ברכה נצרך לתת אותו
ביד ימנית. ולקבלו תחלה ביד שתי ידיו. לבעבור שינתן
בין בחינת ימין ובחינת שמאל [מח] ואח"כ להניח אותו בבחי'
הימין

מראה כקומות א) ימני יד ב) תרומה קט: ג) שמאל ב' ס' ד) תרומה קט.

דיו הודר

[לד] מהם ההוא סייעתא ידוע שהוא אליהו הנביא: [נו] היינו מעולם הבינה: [נח] היינו חשפע שהכיתה מקבלת מעולם החכמה: [נז] מן המוסד
שליטת סמאל והיולות: [מח] אפשר בנותו ע"י הידוע שלעתיד כשיתקיים ועלו מושיעים בהר ציון לשפע את ה' עשו או תחשפ
ארץ ישראל עד לשון ים סוף שברום ארץ ישראל. וכל המדרגות דשם עליהם נאמר ישם מדרג לאנש מים ונה. ואו ירושלים כאמצע:
[מס] שם עיקר השראת השכינה: [מס] מן המדרגות והתפארת: [מח] ביום כני' אלהים רבו על המלכות והשכינה הקדושה שתתנהג
על פי מרת הירמיה הממוצעת בין ימין ושמאל. היינו בין המדרגות והתפארת. ועיקר קבלת שפע שלה יהיה מן מרת המדרגות החיטין

הימין. שהרי משם מתברר. עשרה דברים נאמרו בכוס של ברכה. וכלם הם כראוי. לפי שתקני הכוס של ברכה עשרה הם [מן] וזה ביארו החברים. כוס של ברכה נצרך להשגיח בו בענינו. לפי שכתוב (6) תמיד עיני ה' אלהיך בה. ולא נצרך להסיח דעת מן העין אלא להשגיח בו. כוס של ברכה מתברר באותו הברכה שמבכר האדם עליו להקב"ה. לפי שהוא סוד של האמונה. ונצרך לשמור אותו בשמירה העליונה בכל הלכותיו. כדבר שהוא חשיבות המלך. שהרי בנינו נתברך שלחנו. ובשעה שהאדם מבכר ברכת המזון נצרך ששלחנו לא יהיה ריקם. שהרי אין הברכה נמצאת על שלחן ריק. כמו שביארו (שכתוב 7) הגדי לי מה יש לך בבית וגו'. וע"כ השלחן לא נצרך שיהיה נראה או ריקם. כיון שהברכות העליונות אין שורות אלא במקום שלם. וסוד הדבר ובלבד כל חכם לב נתתי חכמה. וכתוב (1) יהב חכמתא לחכימין. ועל סוד הזה הוא השלחן של לחם הפנים. שנאמר ונתת על השלחן לחם פנים לפני תמיד. (7) שכך א"ר. שמעון כתוב (8) ויאמר אליה אלמנע מה אעשה לך הגדי לי מה יש לך בבית. אמר לי אלישע כלום יש לך על מה שתשרה ברכת הקב"ה. שלמדנו אסור לו לאדם לברך על שלחן ריק. מה המעם. לפי שהברכה שלמעלה אינה שורה במקום ריק. ולפיכך צריך האיש לסדר על שלחנו פת לחם אחד או יותר לברך עליו. ואם אינו יכול צריך לשייר מאותו מזון שאכל שיהיה לו על מה לברך. ולא ימצא שיברך על שלחן ריק. כיון שאמרה אין לשפחתך כל בבית כי אם אסוך שמן. אמר ודאי זה ברכה שלימה תמצא בו. שכתוב (1) טוב שם משמן טוב —

(1) ועוד פתח רבי יוסי ואמר. כתוב ויאכל בועז וישת וייטב לבו. מהו וייטב לבו. שהיה מברך על מזונו. כך נתבאר. וזה הוא סוד שכל מי שמבכר על מזונו זה מטיב ללבו. ולמי מטיב. כמו שכתוב לך אמר לבי. וכתוב (8) צור לבבי וגו' [מן] ולפי שברכת המזון חבויה לפני הקב"ה. כל מי שמבכר על השובע הוא מטיב ומשבח למקום אחר. וסימנך סעודת השבת שמקום אחר נהנה מן אותה השביעה והשמחה [מן] ובאן נהנה מקום ההוא מן ברכת השביעה של אותו הצדיק. והוא וייטב לבו. מה המעם. לפי שמונותיו של אדם נקרא דבר קשה לפני הקב"ה. וכיון שהאדם אוכל ושותה ומבכר. אותה הברכה עולה ומקום ההוא נהנה מאותן דיבורים הנאמרים על השובע שעל שמה. ונמצא שמקום ההוא נהנה מן המזון מלמעלה ומלמעלה [מן] וזה הוא סוד בין החברים. סוד שבחול אין נהנה מקום ההוא אלא מן אותן הדיבורים העולים מתוך שביעה. וכל הדיבורים מעוטרים רעים ושבעים בחדוה. ומקום ההוא נהנה מהם. ובשבת הוא סוד שמקום אחר ההוא נהנה מן המזון במש. ומן אותה השמחה של סעודת מצוה רשבת. ונמצא כלול בכל מלמעלה ומלמטה. וזהו הסוד (ט) כי מסך הכל מיוחד נתנו לך. ודאי זה בהנאה שלו מן המזון ומן השמחה של סעודת מצוה רשבת. כמו שנתבאר. ומי שמבכר להקב"ה

מראה מקומות (6) דברים י"א (7) מלכים ב' ד' (8) דניאל ב' ד' (9) יחזקאל כ"ד (10) קהלת ו' (11) ויקרא כ"ח (12) תלמוד בבלי סנהדרין פ"א הלכה ט"ז

זימנא. דהא מתמן אתברכא. עשרה דברים נאמרו בכוס של ברכה. וכלם הם כדקא יאות. בנין תקוני דכוס של ברכה עשרה אינו [י"ב] וזה אוקמוס דבריא. כוס של ברכה אלמריך לאשנאח בים בעינא. בנין דכתיב (6) תמיד עיני ה' אלהיך בה. ולא אלמריך לאתנאי משינא אלא לאשנאח בים. כוס של ברכה אלמריך בההיא ברכתא דקא מברך בר נש עליה לקב"ה. בנין דליסו רוא דמסימנא. ואלמריך לגטרא ליה בנסינא. עולא. כמאן דליסו חסימנא דמלכא. דהא בניניה אלמריך פתוריה. ובשעתא דבר נש מברך ברכת מזונא פתוריה אלמריך דלא יא דריקניא. דהא לית ברכתא משתכחא על פתורא ריקניא. כמס דלוקמוס דכתיב (7) הנידי לי מה יש לך בבית וגו'. וע"כ פתורא לא אלמריך לאתחאח דריקניא. דהא ברכתא עלאין לא שריין אלא באתר שלם. ורוא דא וכלב כל חכם לב נתתי חכמה. וכתיב (1) יהב חכמתא לחכימין. ועל רוא דהא שלחן דלחם פנים לפני תמיד. (7) דהכי א"ר שמעון כתיב (8) ויאמר אליה אלמנע מה אעשה לך הגדי לי מה יש לך בבית. אמר לי אלישע כלום אית לך על מה דתפרי ברכתא דקב"ה. דמנין אסור ליה לבר נש לברכא על פתורא ריקניא. מאי עממא. מוסס דברכתא דלעילא לא שריא באתר ריקניא. ובנין כך בעי צ"ל לסדרא על פתוריה חד כהמא או יתיר לברכא עליי. ואי לא יכול בעי לשיירא מההוא מזונא דאכל על מה דיברך. ולא יסתכח דיברך דריקניא. כיון דלמחר אין לשפחתך כל בבית כי אם אסוך שמן. אמר ודאי הא ברכתא שלימהא דהיא. דכתיב (1) טוב שם משמן טוב —

(1) תו פתח רבי יוסי ואמר. ויאכל בועז וישת וייטב לבו. מהו וייטב לבו. דברך על מזוניה. ולוקמוס. דהא הוא רוא דמאן דמברך על מזוניה דא אוסיב ללבי. ולמאן אוסיב. כמס דכתיב לך אמר לבי. וכתיב (8) צור לבבי וגו' [מן] ובנין דברכת מזונא חבויה קמי קב"ה. כל מאן דברך על שבעא אוסיב ומדי לאתר אחרא. וסימנך סעודת דשבת דאתר אחרא אהסי מהסיא שבעא ומדו [מן] וסכא אהסי מהסיא ברכתא דשבעא דהוא לריקא. ודא איסו וייטב לבו. מאי עממא. בנין דמזונא איסו קשה קמי קב"ה. וכיון דב"נ אכיל ושתי וקא מברך. הסיא ברכתא סלקא ואתהסי הסיא אתר מאינון מלין דשבעא דסלקין. ואשתכח דאתהסי הסיא אתר ממזונא מתמא ומלעילא [מן] ודא איסו רוא דבין חבירי. רוא דבחול לא אהסי הסיא אתר אלא מאינון מלין דסלקין מזו. שבעא. וכלסו מלין מתעסקין רוא ושבעין בחדו. וסכא אתר אהסי מנייה. ובשבת איסו רוא דהסיא אתר אחרא אהסי במוזא ממס. ובהסיא חדוסי דמזונא דמלוס דשבת. ובכלא לאשתכח כלילא מעילא ותמא. ורוא דא (ט) כי ממך הכל ומידך נתנו לך. ודאי בהנאותיה דא ובהסיא חדוסי דמזונא דמלוס דשבת. כמס דלוקמוס. ומאן דמברך לקב"ה

מראה מקומות (6) דברים י"א (7) מלכים ב' ד' (8) דניאל ב' ד' (9) יחזקאל כ"ד (10) קהלת ו' (11) ויקרא כ"ח (12) תלמוד בבלי סנהדרין פ"א הלכה ט"ז

זיו הזהר

מקור הברכות : [מן] שגם המלכות יש לה עשר ספירות : [מן] המלכות נקראת לב. וע"כ ברהמ"ן גורם לה המטה. היינו קבלת שפע הטוב : [מן] פ"י שלמי שהנשמה יתירה היא בניצוח אלהות ונקראת חלק אלוה ממעל לכן כיון שהנשמה יתירה נהנית מן סעודת השבת ע"י יש לומר שמקום האחר היינו השכינה הקדושה ב"ב נהנית מן סעודת השבת : [מן] זלמטה כמו שמבאר. ומלמעלה היינו קבלת השפע מן התפארת עלמא דברורא :

להקב"ה מתוך שובע צריך לכוון לכוון ולזהשים רצונו בשמחה. ולא יהיה נמצא בעצבות אלא שיברך בשמחה. וישים מחשבתו כבוד הוה שהוא נותן עתה למדרגה העליונה בשמחה בעין טובה. וכמו שהוא מברך בשמחה ובעין טובה כך נותנים לו שפע בשמחה ובעין טובה. ולפיכך לא יהיה נמצא בעצבות כלל אלא בשמחה וברברי תורה. וישים לבו ורצונו ליתן ברכה זו בהסוד שנצרך. עוד יש כאן סוד שהארבע מרכבות השולטות בר' הצדדים עם מחנותיהן ניונות מאותה ברכת השובע. ובאותן התיבות של ברוך אתה נהנים ומתגדלים ומתעשרים בהן. ומי שמברך צריך לברך ברצון בשמחה ובעין טובה. וע"ז כתוב (ז) טוב עין הוא יברך. כאן תשים עין לסוף המקרא וכתוב כי נתן מלחמו לר' שאם לא תאמר כך מקרא זה לא ראשו סופו ולא סופו ראשו. אלא טוב עין כמו שביארנו הוא יברך וראי בעין טובה בשמחה. ואין זה לחנם לברך בשמחה. שהרי מאותה ברכה ומאותה שמחה נתן מלחמו לר' (מ) הוא המקום שנצרך להיות ניוון מכל הצדדים. מקום שאין לו מעצמו כלום. מקום שגדלה מכל הצדדים ונכלל מכל הצדדים. אלה הענינים לא נמסרו אלא לחכמים היוצרים מדות עליונים ודרכי התורה. וכל מי שמברך ברכת המזון כראוי בשמחה ברצון הלב. כאשר הוא יסתלק מעולם הזה יתקן לו מקום תוך סודות עליונים בהיכלות קודשים. וכאן הוא האדם השומר מצות רבונו ויודע הסוד שלהם. שאין דף מצוה ומצוה בתורה שלא יתלו בה מדות עליונים ומאורות וזהרים עליונים. והאנשים אין יודעים ואין משגיחים בכבוד רבונם. אשרי חלקם של הצדיקים הם העוסקים בתורה. וכאים הם בעולם הזה ובעולם הבא: (ז) פתח יהודי ההוא ואמר. ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך. וכי אין כברכים לו להקב"ה קודם האכילה. והלא אנחנו מחויבים להשכם בבקר ולסדר שבחי של הקב"ה כראוי. ולברך לשמו טרם שיברך לאחר בעולם. כמו שנאמר (ז) לא תאכלו על הדם. שאסור לאכול קודם שיחפץ ויברך לרבנו. וכאן כתוב ואכלת ושבעת וברכת. אלא זו ברכות התפלה לגרום היחוד היא. זו ברכת המזון להראות אצל מדרגת האמונה שביעה כראוי. ואז החיוב לברך לה כראוי. למען. תשבע ותתברך מדרגת אמונה ההיא (מ) ותמלא שמחה מן החיים שלמעלה כמו שנצרך. בשביל להשפיע להם מוון. שהרי קשים מונותיו של האדם לפני הקב"ה כקריעת ים סוף. מה המעם. לפי שהמזון מהעולם שלמעלה הוא. שצטרפו בניו חיים ומונות לא בזכות תולה הדבר אלא במלך. ולפיכך קשה לפניו מונות העולם. שהרי במלך תולה הדבר. שממנו יוצאים מונות וחיים ובנים. ולפיכך קשה לפניו מונות העולם. שהרי אין ברשותו קיימים עד שהוא יתברך (מח) כדמיון זה הוונים שבעולם קשים לפניו. והכל לפי שהקיע ויין מן משמש כלום. וכל שכן באתר הרברים שנמצאים למעלה במקום אחר עליון. וע"כ נצרך שיתברך הוא קודם. בוא וראה כל הוונות שבעולם קשים לפני מדרגת ההיא. לפי שבאשר יוצא הקדוש

מראה מקומות (ז) עניי כ"ב (ז) וינח (ז) (ז) ויקרא י"ט

זין הזהר

לקב"ה מנו שבעה בעי לכוונת לביה ולשואם רעוים בחדוה. ולא יסתכל עליהם אלא דיברך בחדוה. וליסוי רעוים ברוח לא דעל איסו יסוי הסתה לאחרא בחדוה בעינא סבא. וכמה דליסו מברך בחדוה ובעינא סבא הכי יסבין לים בחדוה ובעינא סבא. ובגין כך לא יסתכל עליהם כלל אלא בחדוה ובמלין דאורייתא. וישי לביה ורעוים למיכב ברכה לא ברוח דאפשר. מן רוח סבא דארבע רמיון שליטין בחדוה ספרין ומשריין אמונו מהסיה ברכתא דשבעה. ובליטון מלין דברך חסא אסתני ואחריבי ואחשרי צבו. ומלין דמברך דאפשר רעוים בחדוה ובעינא סבא. וע"ד כתיב (ז) טוב עין הוא יברך. סבא שפיל לסיסיה דקרא דכתיב כי נתן מלחמו לר' דלי לא תיחא סבי סבי קרא דאורייתא סבי יברך ודלי בעינא סבא בחדוה. עין כמה דאורייתא סבי יברך ודלי בעינא סבא בחדוה. ולאו איסו למנאל לברכא בחדוה. דסא מהסיה ברכתא ומהסיה חידו נמן מלחמו לר' (מ) אחר דאפשר לאתניא מכל ספרין. אחר דליה לים מגרמים כלום. אחר דאסתני מכל ספרין ואחליל מכל ספרין. מלין אלץ לא אחסרו אלא לחכמין דידעין ריון עלאין ואורחין דאורייתא. וכל מלין דמברך ברכת מוונת כדקא יאות בחדוה כדעניא דלכא. כד סליק מהאי עולמא אחר דאחלקא לים גו ריון עלאין בדיכלין קדישין. וכאם איסו בר נש דנפיר פקודי דמאריס יודע רוא דלסון. דליה לך פקודא ופקודא דאורייתא דלא תליין בים ריון עלאין ונסורין ויויוין עלאין. ובגי נש לא ידעין ולא משגיחין ביקרא דמאריס. וכלא חילוקין דלדיקא חילוק דמסתלין דאורייתא. וכלא חילוקין בעלמא דין ובעלמא דלמי: (ז) פתח הסוד יודאי ואמר. ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך. וכי לא מברכין לים לקב"ה עד לא ניכול. וסא יאות לן לאקדומי בלשמה ולסדורי שבחא דליס וסא יאות. ולברכא לשמים עד לא יברך לאחר בעלמא. כדקא יאות. לא תאכלו על דם. דאסור. למיכל עד לא יברך למאריס. והסתא כתיב ואכלת ושבעת וברכת. אלא לא ברכתא דלולתא דיחודא איסי. וסא כדקא יאות. וכדין בעי לברכא לים כדקא יאות. דהסיה דנגא דמשימיתא יתרווי ויתברך (מ) ויתמלא חידו מחיין דלעילא כמס דאפשר. בגין למיכב לון מווי. דסא קשין מווי דבר נש קמים קב"ה כקריעת ים סוף. מאי עממא. בגין דמוונת מעלמא דלעילא סא. דמן בני מי ומווי לאו בזכותא תליא מילתא אלא בזולא. ובגין קשין קמים מווי דעלמא. דסא בזולא תליא מילתא. דמניס נפסי מווי ומי ובגי. ובגין קשין קמים מווי דעלמא. דסא לאו ברשומים קיימא עד דיתברך איסו (מח) כנוונא דא ווויין דעלמא קשין קמים. וכלא בגין דקיע וילון לא משמש כלום. וכל שכן באלץ מלין דקיימין לעילא באתר אחרא עלאס. וע"ד דאפשר לאתברכא. תא חוי כל ווויין דעלמא קשין קמי ססיה דנגא. בגין דכס ססיה ווויא קדישא

(מ) ר"ל רוסו על מרת חמלכות דליה לה מנרמא כלום כידוע. וע"ז ברכת המזון גורם לה השפעת השפע: (מ) וזו מרת חמלכות: (מח) פי' עד שישראל יגרמו השפעת שפע וברכה מלעילא למרת חמלכות:

קדישא אשתכח כל נשמתין נפקין מנו סהול מולא לעילא. דלויסו סהול נכסר דנגיד ונפיק [מס] וכד מילויבתא אשתכח מלרע לעילא. כדין פרחין נשמתין ואתסיבין כלסו כלילין דכר ונוקבא כחדא כסהיה דרגא [ג] ולבשר איסי פריש לון כל חד וחד לאתריס כדקא חיי לים. ולבשר קסין קמי סהול דרגא לחברא לון כקדמיתא. בגין דלא מתחברין בר כפיש אורחי דבר נס. וכלא לעילא תליא [נא] ועיד קסין קמיה כקריעת ייס. דהא קריעת ימא לאתפתחא ביה שביילין לעילא איסו [נג] וכמה דמתפתחין שביילין ואורחין ביה הכי אשתבע ואפתח. ובגין כך כלא תליא לעילא. ובגין לברכא לים ולמיסב לים חוקפא מתתא. בגין דיתברך מלעילא ויתתקף כדקא חיי. ועיד כתיב וברכת אית ה'. אית דייקא [נז] ולגבי סהול אחר אלסריך לאחזאה קמיה שבעא ונסיירו דלסנין. ולגבי ספרא אחרא בזמנא דליסו שלסא בעלמא בעי לאחזאה קמיה כסנא. דסהול דרגא רעב איסו. ואחמיו לאחזאה קמיה כסנא ולא שבעא. סהולא שבעא לא שלסא בעלמא. ועיד ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלסיך :

(א) פתח סהול ינוקא צריס דרב סמונא סנא ואמר אברכה את ה' בכל עת וגו'. וכי מתי מחא דוד לומר אברכה את ה' [נד] אלא מחא דוד דבעי הומנא ואמר אברכה. בגין דכשעתא דבר נס יתיב על פתורא שכינתא קיימא תמן וספרא אחרא קיימא תמן [נה] כד חומין צ"ג לברכא לקביס כסומנא דמימא סב ונברך. שכינא אשתקנת בהומנא דא לגבי עילא לקבלא ברכאן. וספרא אחרא אחכפא. ואי לא חומין בר נס כסומנא דפומא לברכא לקביס. ספרא אחרא שמש ומכשכש לאחיו לים חולקא כסאי ברכא. ואי תימא שסאר ברכאן אחאי לא אית סומנא. אלא סהול מלס דברכס דקא מברכין עליה איסו היא הומנא. ותא חיי דסיי סהול דהאי דמברך על פרי סהול פרי איסו הומנא ומברכין עליה. ולית לים חולקא לספרא אחרא. וקודס דא בזמנא דסוס סהול פרי ברשותא דספרא אחרא לא מברכין עליה. כדכתיב : ערלים לא יאכל. בגין דלא יברכין על סהול פרי ולא יתברך ספרא אחרא. כיון דנפק מרשותיה יאכל ומברכין עליה. ואיסו היא הומנא לברכתא. וכן כל מילין דעלמא דקא מברכין עליהו כלסו אינין הומנא לברכתא. ולית כסו חולקא לספרא אחרא. ואי תימא אוק הכי לברכת זמון כסא דברכתא סהול סומנא. אחאי סב ונברך. אלא סהול ונברכמיה כד סוס שמי אחר צורא פרי הגפן. סהול הומנא סוס. וססתא לברכת מיינא בעינין שני לומנא אחרא. דהא כסא דא לקביס סיי ולסו למזונא. ובג"כ בעי הומנא דפומא סב ונברך. ואי תימא נברך שאלנו משלי דא סהול הומנא. בריך שאלנו משלו דא סהול ברכא. הכי סהול דלא. אכל נברך הומנא אחרא איסו. הומנא דפומא דקדמיתא סב ונברך איסי הומנא לכוס דברכא ססס [נו] וסאי כוס כיון דלסניל אלסריך

מראה נקומות (א) בלק קפו : (ב) ויקרא י"ט

זיו הוזהר

הקדוש ההוא נמצא יוצאות כל הנשמות מתוך אותו המול למעלה. שהוא נהר ההוא שנמשך ויוצא [מס] וכאשר נתעורר השתוקקות מלמטה למעלה. או פורחת הנשמות מן המול ונשפעות כלן כלולות ובר נקבה יחד במדרגה ההיא [ג] ואח"כ היא מחלקת אותן כל אחת ואחת למקומה הראוי לה. ואח"כ קשה לפני מדרגה ההיא לחבר אותן כבתחלה. לפי שאינן מתחברות אלא לפי דרכי האנשים. והכל בשלמעלה תולה [נא] וע"כ קשה לפני כקריעת ים סוף. שהרי קריעת הים פתחו בו שביילים בשלמעלה הי' תולה [נג] וכמו שנפתחים בו נתיבות ודרכים כך נתבקע ונפתח. ולפיכך הכל תולה בשלמעלה. ואנחנו צריכים לברך לה ולתת לה חוקף מלמטה. בשביל שתתברך מלעילא ותתחוק כראוי. וע"כ כתוב וברכת אית ה'. אית דיקא [נז] ולעומת מקום ההוא נצרך להראות לפניו שביעה והארת הפנים. ולעומת צד הטומאה בומן שהוא שולש נצרך להראות לפניו רעב. כי אותה המדרגה רעבה היא. ונצרך להראות לפניו רעב ולא שובע. הואיל שבשביעה אינה שולמת בעולם. וע"כ ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך :

(ב) פתח עלים ההוא בנו של רב המנונא חוקן ואמר אברכה את ה' בכל עת וגו'. וכי מה ראה דוד לומר אברכה את ה' [נד] אלא ראה דוד שנצרך הומנא ואמר אברכה. לפי שבשעה שהארם יושב על השלחן נמצאת שם השכינה וגם צד הטומאה נמצא שם [נה] כאשר הארם מכין עצמו לברך להקב"ה בהומנא הפה ואומר הב ונברך. נתתקנת השכינה בהומנא זו כלפי מעלה לקבל ברכות. וצד הטומאה נכפף. ואם אין הארם מכין עצמו בהומנא הפה לברך להקב"ה. צד הטומאה מפני מה בשאר ברכות אין בהן הומנא. אבל דבר ההוא של הברכה שמברכים עליו הוא עצמו היינו הומנא. ובוא וראה שכן הוא שמה שמברך על פרי אותו הפרי הוא הומנא ומברכים עליו. ואין לו חלק לצד הטומאה. וקודם זה בומן שהיה אותו הפרי מרשות של צד הטומאה אין לברך עליו. ככתוב : ערלים לא יאכל. כדי שלא יברכו על אותן הפירות ולא יתברך צד הטומאה. כיון שיצא הפרי מרשותו יאכל ומברכים עליו. ועצם הפרי הוא ההומנא להברכה. וכן כל הדברים שמברכים עליהם כלם הומנא לברכא. ואין בהם חלק לצד הטומאה. ואפשר תאמר שכמו כן בברכת הזמון כוס של ברכה הוא הומנא. ולמה צ"ל הב ונברך. אלא הואיל ובתחלה כשהיה שותה אמר בורא פרי הגפן. הרי אותה הומנא היתה. ועכשו לברכת הזמון נצרך שני להומנא אחרת. שהרי כוס זה לבדו הקב"ה הוא ולא למזון. ולפיכך נצרך הומנא הפה לומר הב ונברך. ואפשר תאמר כי נברך שאכלנו משלו זו היא הומנא. כיון שאכלנו משלו זו היא הומנא. כיון נברך הומנא אחרת היא. הומנא הפה בתחלה באמירת הב ונברך היא הומנא לכוס של ברכה סתם [נו] וזה הכוס כיון שקבלו המברך נצרך

[מס] היינו מרת היסוד : (ג) בשרת המלכות : (א) לסב סכות שונות שיתקברו ויורונו : (ב) לא ע"י זיוג תפארת ומלכות אלא בכת ההודונות של חמבה ובינה : (נג) זו מרת המלכות שעי' ברכת ישראל תחלה בשפע מן הודונות של חמבה ובינה : (נד) שהלא נראה בגין התפארות : (נז) נצריך השכינה הקדושה מבקשת ליהנות מן השלחן הכשר עם דברי תורה וברכות כראוי. וצד הטומאה מבקשת ליהנות כשיהי' השלחן להיוסף סתם : (נו) היינו לברך למרת המלכות. כי סתם כולם מרמו על מלכות כיון שספסרו אליהם :

רועה הנאמן

רעיא מהימנא

(א) ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך וגו'. מצוה זו לברך לו להקב"ה על כל מה שאוכל ושותה ונהנה בעולם הזה. ואם אינו מברך נקרא גזלן אצל הקב"ה. שכתוב גזל אביו ואמו וגו'. והרי ביארו החברים שבעבור הכריות שהאדם מברך להקב"ה בא להמשיך חיים ממקור החיים לטוב הקדוש של הקב"ה [פס] ולהשפיע עליו מן שמן עליון ההוא. ומשם תבוא השפעה לכל העולם. שנאמר ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך. ואותן הברכות ממשיך האדם כאלה דברי הברכות מן מקור העליון ההוא. ומתבררים כל אותן המדרגות והמקורים. ונתמלאים בשפע להשפיע על כל העולמות. ונתברכים כלם יחדו. וע"כ צריך האדם להשים רצונו וכוונתו בסוד הברכות. לבעבור שיתברכו האבות והבנים כלם יחדו [פס] ומי שמברך להקב"ה מתברך. ויטל חלקו מאותן הברכות קודם כל העולם שלמטה. וכיון ששמו של הקב"ה מתברך יורד משם השפע ושורה על ראשו חלק הראשון. והרי ביארנו שנאמר (ג) בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך וברכתיך. וכיון שהברכה היא באה ושורה על ראשו תתפשט משם בכל העולם. בשעה שאותן ירדותות מתעטרות בתוך שדה תפוחים הקדושים [ע] ופוגעים בהן כמה מדרגות הממונים שבעולם [פא] וירדות בהם. ומכריזים ואומרים. זה הוא מן הדורן ששלח פלוני להקב"ה [עג] מאיזה מקום יורד השפע. במקום ראש אחר שנקרא צדיק [עג] שמה עולות הברכות שלמטה. ומעוררות להוריד ברכות אחרות מלמעלה. ונתמלא שם מלמעלה ומלמטה. זש"כ (ג) ברכות לראש צדיק. כיון שמדרגה זו נתמלאה משפיע כללה הדיו [עד] ומשם יוצאות ונמשכות למטה. כאשר עולות אותן הברכות מלמטה אין שם פתח ופתח למעלה שלא יבואו הכמונים שלמעלה ויפתחו כל אותן הפתחים. ומכריזים בכל אותן הרקיעים ואומרים. זה הוא דורן למלך ששלח פלוני. זה הוא דורן בקיום כראוי. ואיזה הוא. זו הברכה. שענו עליה אבן. שכל הברכה שעונים עליה אמן זו היא בקיום כראוי. וכיון שברכה זו עולה כל המדרגות שלמעלה כלן נזמנות אצל המאור ההוא שאינו מאיר מעצמו [פה] בשביל להשפיע לה אורה. וכל שכן אם היא ברכה שרבים מברכים אותה ומעטרים לה בעטרת קדושות בסוד של אמן. אמן הוא סוד הקשר של כל היחוד והקדושה בסוד של רבנו [עו] ומעטיר בזה לברכה היא בעטרת עליונות כראוי. והקב"ה רצונו בהם באותן המברכים לו. ותשוקתו בהברכות שלמטה. כי זאת הברכה עולה ומעוררת הארה להמאיר שאינו מאיר מעצמו. ותחוק לה בתוקף התנבחות להתעלות למעלה. ועל סוד זה כתוב (ד) כי מכבדי אכבד. אלה הם המברכים לו להקב"ה. ובזיו יקלה אלו הם שאינם מברכים

(א) ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך וגו'. פקודה דא לברכא ליה לקב"ה על כל מאי דאכיל ושתה ואתהני בעמי עמא. ואי לא בריך אקרי גזלן לגבי קב"ה. דכתיב גזל אביו ואמו וגו'. והא חוקמים חבירי דבנין ברכאן דברך דר כס לקב"ה אפי לאחשבה חיון ממקורא דחיי לשמים קדישא דקב"ה [פס] ולארכא עליה מסהוא מסחא ענא. ואפי לאחשבה מתמן לכל עמא. דכתיב ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך. ואינון ברכאן אריק דר כס באינון מלין מסהוא מקורא ענא. ואחשבה ברכאן כל באינון דבנין ומקורין. ואחמלין לארכא על כל עמיין. ואחשבה כלסו כדא. וע"ד אלסריך דר כס לשואה דעמיין ברוח דברכאן. בנין דיתברכו אכסו ובנין כלסו כדא [פס] ואין דמכרך לקב"ה אחשבה. וכסיל חולק: מאינון ברכאן בקדמיות דכל עמא לתתא. כיון דמא דקב"ה מתברך מתמן נחית ושרא על רישי חולקא קדמא. והא חוקימנא דכתיב (ג) בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך וברכתיך. כיון דהייז ברכה אחא ושרא על רישי מתמן אחשבה בכל עמא. כשעתא דאינון ברכאן נחתין מתעשרין גו חקל פתחין קדישין [פ] ופגעי בסו כמס דבנין דמתמן בעמא [פה] ונחתי בסו. ואמרי ומכריזי. דא איס מן דורנא דסד פלוני לקב"ה [עב] מאן אחר נחתי. מאתר רישא חדא דלד"ק [עג] תמן סלקין ברכאן דלתתא. ומתערי לנחתא אחרין מלעילא. ואחמליא מלעילא ומתתא. סה"ד (ג) ברכות לראש דליק. כיון דהא דרנא אחמליא אריק להדיא כלס [עד] ומתמן גנדין ואחשבה לתתא. כד סלקין אינון ברכאן מתתא לית פתחא ופתחא לעילא וליס ממנא לעילא דלא פתח כל אינון פתחין. ומכריזי ואמרי. כל אינון קדישין. דא איס דורנא דמלכא דסד פלוני. דא סוא דורנא בקיומא כדא יאוס. ומאן איס. ברכה דאחיו עלה אמן. דכל ברכה דאחיו עלה אמן דא איס בקיומא כדא יאוס. וכיון דהא ברכתא סלקא כל דבנין דלעילא כלסו ומינין לגבי סהוא כהורא דלא נסיר [פה] בנין לאחשבה לגבס. וכל שכן אי היא ברכתא דסגוין מברכין לה ומעשרין לה בעשרין קדישין ברוח דאמן. אמן סוא רוא דקשרי דכל יחודה וקדושה ברוח דמאריס [עו] ומעטיר להדיא ברכתא בעשרין עלאין כדא יאוס. וקב"ה אחרתי בסו באינון דמברכין ליה. ומיאובתיס ברכתא דלתתא. דהא ברכתא סלקא ואנסיר בוליא דלא נסיר. ואחמלין לה בקדמא תקיפא לסלקא לעילא. ועל רוא דא כתיב (ד) כי מכבדי אכבד. אליון אינון דמברכין ליה לקב"ה. ובזיו יקלו. אליון אינון דלא מברכין

מראה מקומות (א) דף פד: (ב) שמות כ"ג (ג) משנ"י (ד) שמואל א' כ"ב

זו הזהר

[פס] שכן תעבירן היינו שפע הבאה מעולם התכונה. מקור חיים היינו מלכות: [פס] אבות ובנים היינו כל הספירות כידוע בסוד ומכאן נזאל לבני בניהם: [פ] זו מרת המלכות: [פה] הם העומדים הכן על פקודת המלכות לקבל חלקים מאותו השפע וחלק של כל הנבראים. וגם אותם המלאכים מקבלים כחות מן השפע הזאת עבור עצמם: [עג] תורה תפלות וברכות: [עג] זה היסוד: [עד] תיפטר מעביר השפע להמלכות שנקראת כלה: [פס] זו המלכות: [פ] דיינו יחוד קב"ה ושכינתיה. כי אמן בגי' צ"א כספא הו"ה ואדני':

מברכין ליה לקב"ה ומנעין ברכתא מפומיהו. דא הוא רזא דברכאן בפקודי אורייתא ובכל הנאמן וכסופין דהאי עלמא. להרקא ברכאן מעילא לתתא... דהא חזון ברכאן סלקין עד דמסו גו נסורא דלא נסיר ומתערי במוקפת להסיר נסורא דלא נסיר ברהסא ברכא. וסלקא אמתרו לעילא עד דמסו לכסירא עלאס מקורא דכל חזון [עז] כדון נפקין מהסירא מקורא עלאס ברכאן אחרין. ואערעו אלון באלין ונפקין אלון לאלין. ואמאן וסריין לריש דריקא להרקה לתתא. וכד נחמין אמתברכאן אכסן ובנין וכל שרגין ללסון:

מברכים לו להקב"ה ומונעים הברכות מפיהם. זהו סוד הברכות על מצות התורה ועל כל הנאות ותענוגים של עולם הזה. להשפיע ברכות בלמעלה למטה.. שהרי אותן הברכות עולות עד שמינאות להמאור שאינו מאיר מעצמו. ומעוררות בהתנבחות להמאור ההוא שאינו מאיר מעצמו בדברי הברכה. ועולה התעוררת למעלה עד שמינע לכא העליון מקור כל החיים [עז] או יוצאות ממקור העליון ההוא ברכות אחרות. ונפגשות אלו באלו ונושקות אלו לאלו. ובאות ושויות על ראש הצדיק להשפיע למטה. וכאשר יורדות מתכרכים האבות והבנים וכל המאורות שלהם:

(ח) סוד ברכות האלו הוא לעורר השפעה בלמעלה למטה בסוד הזה. ברוך. זה סוד המקור העליון מהכל. להשפיע ולהמשיך השפע ולהאיר כל הנרות. והוא סבורך תמיד שאין מימיו נפסקים [עז] ומשם התחלת העולם שנקרא עולם הבא. והוא קצה השמים. וקצה ההוא הוא קצה העליון. לפי שש קצה כדמיון זה למטה. והוא עולם התחתון [עז] ונקרא גם כן ברוך לעומת התחתונים. להשפיע למטה ולעורר בלמעלה למעלה ע"י ברכות ותפלות. אבל ברוך הזה נקרא כך בסוד הכמה העליונה [עז] שמשפיע למקום ההוא ע"י שכל דק אחד שמכנים בו. א"ל. אח"כ מתחיל להתגלות. שהרי ברוך ההוא נעלם הוא. ולפיכך נקרא בדרך נסתר ברוך. מקור עליון שאינו נתגלה. את"ה. שם ההתחלה להתגלות לחוץ. ולפיכך נקרא את"ה. ומי הוא. זה סוד מדרגה היסודית [עז] ונקרא כה"ן אצל מקום ההוא. וזה סוד (ג) אתה כהן לעולם. מי כה"ן לעולם ההוא. את"ה. וזה הוא בחינת ימין העליון שנמצא בהתגלות הדין. זה סוד עמוד האמצעי [עז] סוד האמונה בכל הצדדים. אלהי"ה. זה סוד מדרגה השניאלית [עז] שנכללת בחימית והימנית בה. ונכללת זו בזו להיותן אחד. ולכך נתקשרו כאן הברכות. לפי שכאשר אלו נתברכות כלם שלמטה נתברכות [עז] ולאחר שהן נתברכו וקבלו ברכות לעצמן [עז] חזרות חזרה אחת על עולות למקור ההוא [עז] שחן אין ביכולת כלולה כאחד ועולות למקור ההוא [עז] שחן אין ביכולת לאחד ועולות למקור ההוא עד שהתברכות. וכיון שנתברכו תחלה חזרות ועולות אצל מקום ההוא לקבל שפע ברכות רבות אחרות להשפיע למטה. ומרם שהן מתברכות אין עולות ואין חזרות להמקור. וזהו הסוד (ג) ולא יראו פני ריקם. וכאשר חזרות אצל מקום ההוא ונכנסות שמה או נקרא מקום ההוא בל"ה. ולא נקרא מלך אלא כאשר הן מתברכות אליו כשהן מתברכות. כי מלך שבעולם מתי נקרא מלך. כאשר השרים שלו באים אליו בעושר. בהספקה כל מה שצריך להם בלי חסרון. או ניכר שהוא מלך. המלך בהמדרגה שלמטה הוא כאשר אלה מעטרים אותו בהספקה של עשרות קדושות [עז] וכאן המדרגה שנקראת מלך מי הוא. זה העולם אשר קדשנו כמזותיו וצונו [עז] לפי שהוא עולם שאינו מתגלה לחוץ

מראה מקומות (א) דף רמ"א, (ב) תלמי ק"י, (ג) שמות כ"ב

זו הזהר

[עז] זה עולם הבינה: [עז] חיינו בחינת שהשפע של שמקבלת מן ההכמה אינה נפסקת לקיום העולם. ושם התחלת העולם שנקרא עולם הבא. והוא קצה השמים. פי' קצה התפארת הכולל ו' ספירות מן חסד עד מלכות: [עז] שבקצה התחתון מתחיל עולם המלכות: [עז] שהתכמה משפיע להבינה ע"י שכל דק שנקרא רע"א [עז] חיינו ספירת חסד ספירה הראשונה מן ו' ספירות הבנין. הוא התחלת עולם התגלה: [עז] סוד התפארת שהוא מרוב שש הספירות מן חסד עד מלכות: [עז] זו מדרגה הגבוהה שעי' התכללותה בחדר נסתמן הגבורות: [עז] שכאשר תהי' נתברכות בלן. שלמטה נהי' גם כן נתברכות: [עז] חיינו מבה ברכות ותפלות ישראל: [עז] לעולם הבינה: [עז] זה התפארת שנקשרים לו בתרים מן תפלות ישראל: [עז] אבל המלך דמאן חיינו הבינה עולם הנסתר:

לחן והוא נסתר. קוראים לו כך בדרך נסתר.. ולפיכך הברכות שהאדם מברך להקב"ה יש להן כח לעורר שפע ברכות מלמעלה לכל העולמות כמו שנתבאר. זכאים הם ישראל בעולם הזה ובעולם הבא:

(א) פתח רועה הנאמן ואמר. כתוב (נ) וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה'. וזה. מרמו על י"ב פנים של דם הפנים שהוא משלחן המלך. כמו כן מי שיש לו צריך להכין ולסדר על שלחנו ד' ככרות בכל סעודה של שבת. לשלש סעודות י"ב פנים. ואם תשאל שהלא אינן אלא שש מדאורייתא משום דם משנה. אלא הרי אין ביכולת להוכיח בלין חכמו. וכן רמז על שש מלמעלה למטה ושש מלמטה למעלה. כנגד שש מדרגות של כסא העליון ושש מדרגות של כסא התחתון. שש בנסתר ושש בגללה [פט] הנסתרות דה' אליהו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם.. זה הוא תקון הראשון של שלחן המלך. שהם עשרה דברים שצריך האדם להנהיג בשלחן של שבת:

ראשון. להכין השלחן כמי שאוכל לפני המלך [ג]

שכתוב וזה השלחן אשר לפני ה'. שני. נמילת ידים עד השיעור שתקנו החכמים. שהם ה' קשרי האצבעות שיש בהן י"ד פרקים וכמו כן י"ד פרקים הם ביד שמאלית. והם כ"ח פרקים. כנגדם כ"ח אותיות של שם הוי"ה [הא] שהן כ"ח אותיות הראשונות שבמעשה בראשית. שנאמר בהן ועתה יגדל נא כ"ח ה' ועשר אצבעות מרמוזות לעשרה מאמרות של מעשה בראשית. ולפיכך דרשו חכמי המשנה מי שמזולז בממילת ידים נעקר מן העולם. מפני מה. לפי שיש בהן סוד העשרה מאמרות וכ"ח אותיות שבהן נברא העולם:

שלישי. כוס של ברכה. שתקנו בו עשרה דברים. הדחה. שטיפה. עטוף. חי. מלא.

מקבלו בשתי ידיו ונותנו בימנית. נותן עיניו בו. מנביו מן הקרקע טפה. ומשגרו במתנה לאנשי ביתו: ועל דרך הסוד שכתוב (נ) כי כוס ביד ה'. כ"ח מספרו אלה"ם [ג] ומשם הנשמה שנקראת על שמו כוס. וש"כ (ד) כוס ישועות אשא. איזו ישועות. ה' אצבעות שהן כנגד ה' ספירות. שהכוס שהוא אלהים חיים מתפשט בהן על עשרה דברים. שהם עשר באות יו"ד [ג] והיינו חיים. שבוה השם חמש אותיות במספר ה' [ג] ותקנו בכוס שצריך הדחה ושטיפה. הדחה מבחוץ ושטיפה מבפנים. וסוד הדבר שיהיה תוכו כהר. מי שזכה לנשמה מהכוס ההוא צריכה הנשמה להיות טהורה בפנים ומבחוץ. סוד הדבר (ה) וטהרו וקדשו. טהרה מבפנים וקדושה מבחוץ. וכמו שהכוס אין טהרתו וקדושתו מבפנים ומבחוץ בלי

לבר ואיסו סמים. קרי ליה הכי בלחם סמים.. ובנין דא ברכתא דבר נש צריך לקב"ה לתעורר כלסוד כמה דלתמר. לארקא ברכתאן מלעילא לעלמין כלסוד כמה דלתמר. זכאן אינון ישראל בעלמא דין ובעלמא דלתי:

(א) פתח רע"א מהימנא ואמר. כתוב (נ) וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה'. וזה. דא י"ב אגפין דלחם הפנים איזו מפתורא דמלכא. ואוף הכי מאן דאית ליה צעי לתקנא ולסדרא על פתוריס ד' ככרות בכל סעודתא דשבת. לתלת סעודתי תריסר אגפין. ואי תימא לאו אינון אלא שית מדאורייתא משום לחם משנה. אלא לא ניכול למדכרין בלא חכמים. וכן נאמר. לקבל שית מלעילא לתתא ושית מלחתא לעילא. לקבל שית דרגין דכרסיא ועלמא ושית דרגין דכרסיא תתא. שית בלחם סמים ושית בלחם גלילי [פט] הסמכרות לה' אליהו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם.. ה"ל איזו מקווא קדמא דפתורא דמלכא. דאינון עשרה דברים דלריך בר נש לאהנה בפתורא דשבת:

חד. לתקנא פתורא כמאן דאכיל קמי מלכא [ג] כמה דכתיב וזה השלחן אשר לפני ה'.

תנינא. נמילת ידים עד שיעורא דתקנו רבנן. דאינון חמש קשרין דכיון י"ד פרקין. ואוף הכי י"ד פרקין אינון דיד שמאלא. ואינון כ"ח פרקין. לקבלייהו כ"ח אמות דהוי"ה [הא] דאינון כ"ח אמות דקרא קדמא דעידא דבראשית. דלתמר כיון ועתה יגדל נא כ"ח ה'. ועשר אצבעות רמזי לעשר אמות דעידא דבראשית. ובג"ד אוקמוה מארי מתניתין מאן דמזולז בנמילת ידים נעקר מן העולם. אחי. בנין דאית כיון דא דעשר אמות וכ"ח אמות דכיון אכרי עלמא:

תליתאה. כוס דברכה. דתקינו ביה עשרה דברים. הדחה. שטיפה. עטוף. חי. מלא.

מקבלו בשתי ידיו ונותנו בימין. נותן עיניו בו. מנביו מן הקרקע טפה. ומשגרו במתנה לאנשי ביתו: ואורח רוח דכתיב (נ) כי כוס ביד ה'. כ"ח בני אלה"ם [ג] ומתקן נשמתא דאיהו על שמה כוס. ה"ד (ד) כוס ישועות אשא. מאן ישועות. ה' אצבעות דאינון לקבל ה' ספירן. דכוס דאיהו אלהים חיים מתפשט כיון לחמשין תרעין. ה' זמנין עשר בלח יו"ד [ג] דאיהו עשרה דברים דתקינו רבנן בכוס דאיהו אלהים חיים. דכ"ח חמש אמות דתקנו רבנן. הדחה מבחוץ ושטיפה מבפנים. ורוח דמלה סיהא תוכו כהר. מאן דזכי לנשמתא מהכוס כוס לסיי נשמתא דכ"ח מלגו ומלכר. ורוח דמלה (ה) וטהרו וקדשו. טהרה מבפנים וקדושה מבחוץ. ומה כוס לאו סהרתיה וקדושתיה מלגו ומלכר בלא

מראה מקומות (א) פתח דתס. (ב) יחזקאל מ"א (ג) תלים ע"ב (ד) טס ק"ח (ה) ויקרא ע"ו

זיו הוזהר

[פט] שית דרגין דכרסיא עלאה היינון של הבינה הן בהסתר. ודכרסיא תתאה היינון של מלכות בגללה: [ג] באוכל בשלחן המלך. לפיכך צריך להמציא עליו י"ב חלות כרסיון שלחן המלך בלחם הפנים כחשבון וזה: [הא] כ"ח האותיות הן מילוי שם הוי"ה עם מילוי דמילוי בזה. וי"ד וי"א דלית. ה"א אל"ף. וי"א אל"ף. וי"א אל"ף. [ג] דעת הוזהר לגילוי שהב"ם מספרו אלה"ם מרמן על מלכות. וכאן דעת ה"ם שמימן על הבינה. והשם אלהים לפעמים מורה על הבינה בידוע ונקרא אלהים חיים: [ג] ה' הראשונה של השם הוי"ה נדרשת עם אות יו"ד שלפניה ה' פעמים עשר המשים. היינון המשים שערי בינה: [ג] ומרמן על ה' הראשונה של השם הוי"ה. דהיינו בינה

כלל מים. אף כן הנשמה אין טהרתה וקדושתה מבפנים ובהיותו בלי תורה. ובשביל זה אמר רבן נמליאל מי שאין תוכו כבדו אל יכנס לבית המדרש. לפי שאין זה מצד עין החיים אלא מצד הדעת טוב ורע: עמור. דרשו בזה שמעטרו בתלמידים. ועל דרך פירוש ה' היא הכוונה. מעטרו בתלמידים באות י' שהיא עטרה על ה' עטוף. שצריך לעטוף ראשו. לפי שהשבונה על ראשו. שכן דרשו חכמי המשנה אסור לתלמיד חכם ללכת ד' אמות בגילוי הראש. משום (א) מלא כל הארץ כבודו. כל שכן בבכירה ובהוכרתי שם הקדוש.. ח' דרשו בזה דהיינו ח' מן החבית. ועל דרך פירוש שבונה העליונה היא ספירה השמינית שלמטה למעלה (נח) ולפיכך נקראת ח'. ונאמר בה (ב) בחכמה יבנה בית. והוא חבית ח' בינה. ולפי שהיא חיים. ככתוב (ג) עין חיים היא למחזיקים בה. יין הבא משם הוא ח'. והוא יינה של תורה. מי שעוסק בה נקרא ח'. ועוד צריך ח' היינו ח' מן החבית (נח) יין יש ממנו שני גונים לבן ואדום. ויין מספרו ע' כנגד ע' פנים הרי ע"ב (נח) וכנגד ב' גונים של היין הוא זכור ושכור של שבת וע' תיבות הקדוש. ויב"ל מספרו ע"ב: מלא. זש"כ (ד) ומלא ברכת ה'. ואף אם האדם מלא מינה של תורה כמו כן הוא צריך להיות שלם (נח) כמש"כ איש הם. ותרנומו נבר שלים. ובכח ויבא יעקב שלם. שצריך להיות נשמה שלמה ולא יהיה בה פגם. כי כל אשר בו מוס לא יקרב. כמו כן [הכוס צריך להיות מלא יין ושלם בלי פגם].. מקבלו בשתי ידיו וניתנו בימין. כדמיון התורה שניתנה בשני ידות. וה' דברות בלוח אחד כנגד ה' אצבעות של יד ימנית. וה' דברות בלוח השני כנגד ה' אצבעות של יד שמאלית. ונתנו בימין היינו ביד הימנית. ובשביל זה שני לוחות אבנים הוריד בידו. ולא בידיו. ועל זה מעיר הכתוב מימינו אש דת כמו: ונתן עינו כה. לפי שזה הכוס הוא כנגד ארץ ישראל (נח) שנאמר בה (ה) חמיר עינו ה' אלהיך בה. והענינים שלמעלה הם שבעים הסגורין. ומשה ואהרן עליהם הם שתי עינים העליונים. אחת עין ימנית ואחת עין שמאלית. והן ע"ב כמספר בי"ן וזה הוא הסוד של גותן בכוס עינו (ה): ומגביהו בין הקרקע טפה. לפי שאות ה' הוא הכוס. נצרך להעלות לקשרה באות י' שהיא טפה. ובכחו התפתח ותהפך ה' בחמש האצבעות (ה): ומשגרו לאנשי ביתו במתנה. בשביל שתתברך אשתו שהיא בבחינת נפש (קנ) שנאמר בה ונפשנו יבשה אין כל. ותתברך ותעשה פירות. כמש"כ תרשא הארץ רשא:

כלל מים. אף כן הנשמה אין טהרתה וקדושתה מבפנים ובהיותו בלי תורה. ובשביל זה אמר רבן נמליאל מי שאין תוכו כבדו אל יכנס לבית המדרש. לפי שאין זה מצד עין החיים אלא מצד הדעת טוב ורע: עמור. דרשו בזה שמעטרו בתלמידים. ועל דרך פירוש ה' היא הכוונה. מעטרו בתלמידים באות י' שהיא עטרה על ה' עטוף. שצריך לעטוף ראשו. לפי שהשבונה על ראשו. שכן דרשו חכמי המשנה אסור לתלמיד חכם ללכת ד' אמות בגילוי הראש. משום (א) מלא כל הארץ כבודו. כל שכן בבכירה ובהוכרתי שם הקדוש.. ח' דרשו בזה דהיינו ח' מן החבית. ועל דרך פירוש שבונה העליונה היא ספירה השמינית שלמטה למעלה (נח) ולפיכך נקראת ח'. ונאמר בה (ב) בחכמה יבנה בית. והוא חבית ח' בינה. ולפי שהיא חיים. ככתוב (ג) עין חיים היא למחזיקים בה. יין הבא משם הוא ח'. והוא יינה של תורה. מי שעוסק בה נקרא ח'. ועוד צריך ח' היינו ח' מן החבית (נח) יין יש ממנו שני גונים לבן ואדום. ויין מספרו ע' כנגד ע' פנים הרי ע"ב (נח) וכנגד ב' גונים של היין הוא זכור ושכור של שבת וע' תיבות הקדוש. ויב"ל מספרו ע"ב: מלא. זש"כ (ד) ומלא ברכת ה'. ואף אם האדם מלא מינה של תורה כמו כן הוא צריך להיות שלם (נח) כמש"כ איש הם. ותרנומו נבר שלים. ובכח ויבא יעקב שלם. שצריך להיות נשמה שלמה ולא יהיה בה פגם. כי כל אשר בו מוס לא יקרב. כמו כן [הכוס צריך להיות מלא יין ושלם בלי פגם].. מקבלו בשתי ידיו וניתנו בימין. כדמיון התורה שניתנה בשני ידות. וה' דברות בלוח אחד כנגד ה' אצבעות של יד ימנית. וה' דברות בלוח השני כנגד ה' אצבעות של יד שמאלית. ונתנו בימין היינו ביד הימנית. ובשביל זה שני לוחות אבנים הוריד בידו. ולא בידיו. ועל זה מעיר הכתוב מימינו אש דת כמו: ונתן עינו כה. לפי שזה הכוס הוא כנגד ארץ ישראל (נח) שנאמר בה (ה) חמיר עינו ה' אלהיך בה. והענינים שלמעלה הם שבעים הסגורין. ומשה ואהרן עליהם הם שתי עינים העליונים. אחת עין ימנית ואחת עין שמאלית. והן ע"ב כמספר בי"ן וזה הוא הסוד של גותן בכוס עינו (ה): ומגביהו בין הקרקע טפה. לפי שאות ה' הוא הכוס. נצרך להעלות לקשרה באות י' שהיא טפה. ובכחו התפתח ותהפך ה' בחמש האצבעות (ה): ומשגרו לאנשי ביתו במתנה. בשביל שתתברך אשתו שהיא בבחינת נפש (קנ) שנאמר בה ונפשנו יבשה אין כל. ותתברך ותעשה פירות. כמש"כ תרשא הארץ רשא:

רביעי. להיות על שלחנו דברי תורה. שלא יתקיים בו כדמיון של עמי הארץ. שנאמר עליהם (ו) כי כל שלחנות טלוא קיא צואה בלי מקום. אבל במערי תורה ביארו הרבנים להעשיר יצחק. והן שלחנו לצפון. הרי השלחן לשבאל שהוא בבחינת דין נצרך לקשר בו הימין. שהיא התורה שניתנה במספר שהוא רהמים הנקראת ימין ה':

הביטוי

מראה מקומות (א) יעני' (ב) מלי כ"ד (ג) כס (ד) דברים (ה) כס (ו) יעני' כ"ח

יו הזהר

(נח) חבית נקראת שבונה העליונה: (נח) לפי' נדרש הצירוף ח' בית. ח' יסוד. בית מלכות. אבל רמז חזק יתכן יותר לפי השיטה שהבנו מרמז על מלכות: (נח) יין בגי' ע"ב. וכן נזכר ושכור כס' ע' חבית דקדוש הוא ע"ב. וכל זה לבדן המשתתף חמיר בגי' ע"ב: (נח) כמדת טובה. כי לא יתברר עיקר וכו': (נח) כמאן שמעט שחבוס טפה על מלכות: (קנ) וחבונה לחמשיך חכמים לחכום שפרמו על מלכות: (קנ) כמאן שמעט שחבוס טפה על חבונה: (קנ) שורש טפה במלכות שנקראת נפש:

הביטוי

חמישי. דרשו חכמי המשנה שצריך להאריך על שלחנו בשביל עניים. וסוד הדבר לפי שהצדקה תאריך ימיו שלא יתקצרו. כדמיון התורה שהיא מארכת ימים בשני עולמות. בעולם הזה ובעולם הבא להנשמה. אף כך צדקה היא אריכת ימים להנוף בשני העולמות. וזש"ב (6) כי הוא חייך ואורך ימיו. כי הוא חייך בעולם הזה. ואורך ימיו בעולם הבא. אריכת ימים בעוה"ב להנוף היינו להחיות המתים. שלאחר שיקום ימות. וכמו שבעוה"ב יהיה בקיום. כן בעוה"ז יהיה בקיום:

(ג) **שִׁשִּׁי** : שָׁמָּה יָהִיהּ גִּלְגָּל וּבִלְעָן עַל שְׂדֵחַן הַמֶּלֶךְ.
בְּרִמּוֹן שֶׁל עֵשׂוֹ שֶׁאָמַר הַלְעִימְנִי נָא. דֶּרֶךְ
הַלְעִמָּה. אֲלֵא צִדִּיק לֹאֲכֹל בְּדֶרֶךְ טַחֲנָה. כְּמוֹ כֵּן מִי
שֶׁמֻּצֵּא דִּיבּוּרֵי תַפְלָה אוֹ תוֹרָה מִפִּי צִדִּיק לַהֲרִיגָם
בַּחֲסִידָה שְׁלֵמִים. וְלֹא בַּלְעִמָּה חֲסִידִים. וְלֹא עוֹד אֲלֵא
שֶׁבִּמְאֹכֶל יֵשׁ סִכְנָה. מִן יָקָדִים קֵנָה לִּישׁוּם :

שביעי. מים אחרונים. ודרשו שמים ראשונים מצוה ואחרונים חובה ואמצעים רשות. כמים הראשונים צריך להעלות האצבעות. כדי שלא יחזרו המשקין ושכחו את הדינים. ויש חכמים שאמרו כי מים האחרונים הוא מפני מלח סדומית שלא תסמא את הנינים. אם כן הוציא זה מחיבה וסתרו דברי החכמים שאמרו שהם חובה. ואין דרך ארץ לסתור דברי אותן החכמים שנאמר עליהם (על פי התורה אשר יורוך. ולא עוד אלא שאמרו בנבטלי ידים נ' קדושות. וז"ל 7) והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני ה'. והתקדשתם אלו מים הראשונים. והייתם קדושים. אלו מים האחרונים. כי קדוש זה שמן בושם או מים אמצעים בין [תכשיל] נבינה לבשר. אני ה'. זו ברכה. וכאוי העם שרבונו משה אומרם אלו :

שמיני. לשלשה צריך כוס. מפני מה. כיון שבינה
היא ספירה השלישית מהעשר ספירות מלמעלה
למטה. ולפיכך פחות מלילה אין צריך כוס. לשלשה
צריך כוס [קנ] זה רבו על צדושה לך ישלש עוד
אלא שהתורה לא ניתנה פחות משלשה. כלבים זיוס
וישראלים. תורה נביאים וכתובים. בחרש השלישי. זיוס
השלישי זו בינה יהוה [הז] ובטבילה אמרו שלש משמרות
הזו הילה. כלכות ה' היא רביעית. עליה אמרו ארבעה
משמרות היו הילה. ש"ן של ג' ענפים כנגד ג'
משמרות. וש"ן של ד' ענפים כנגד ארבעה משמרות [קה]:
השעי. כוס של ברכה רביעית הלוג. ושעור שלו
כנגד ה' אות הרביעית של השם הוי"ה:
עשירי. בעשרה אמר נברך לאחיונו כי שבינה
התחננה היא רביעית ועשירית. רביעית
בהשם הוי"ה. ועשירית לעשר הכפירות שכן יוד"ה הא
וא"ו הא. וכמה צריך האדם לשמור עצמו שלא ישלך
דברים האלה במקום שאין נערך [קו] כמו מי שמשתלך
פתותו לחם. כל שכן מי שמשתלך לרם של תורה החוצה
ממלכותו. שהשתלך הוא כנגד רשעינו שאמרו בה (ס) זה
השתלך אשר לפני ה':

חמישיא . אוקמוס מארי מתמיתין דלירך לסאריך על
 פתריש בנין עניים . ורזא דמלס בנין
 דלדקס יאריך יומין דלא יתקביון . כנונא דלוריינא יארי
 אריכא יומין בתרין עמלין . בעלזא דין ובעלמא דארי
 לכמחא . חוף הכי דקס יארי אר כת יומין נבוסא בתרין
 עמלין . הס"ד א כי הו חייך יאריך יומין . כי הו
 חייך בעלזא . הו . ואורז יומין . בעלזא . הכי .
 בעלמא דארי נבוסא תמיתת המתי . לבתר דייקס לא
 ימות . וכנונא דעלמא דארי יבא קייס . הכי עלמא דין יבא קייס :

(ג) **שתי תאה**. שלא יסא גרגון ובעלן על שפוריק דמלכא.
 כנוונא דעסו דאמר שלעשיני נא. ארז.
 חלץ שחיטה. ארז הכי מאן
 דלפיק מלין דלחיותין או דלדוריימא מסומיי. בעי לחפיקא
 לון כסמנס שלמים. ולא יבעלעם חכרים. ולא עוד אלא
 בגין סכנה. דשמיא יקדים קבא לנשם.

שביעה חים אחרונים. ואוקומם מים ראשונים ממים
ואחרונים חובב ואמלעיים רשות מים ראשונים
לרד לבקא אלכנן. בנן דלא יסדרון משקן ויפמא
את בידים. ואית מרבנן דאמרי מים אחרונים
מחוב מלא סודותא שלא תכחא את המים. ואי הכי אפקין
לון מחובב וסברי מלין אלון דאמרו עלייהו חובב
ולאו ארע ארעא לבתבא מלין מלין דאמרי עלייהו
(ג) על פי הסוד אפר יורד. ולא עוד אלא דאמרי
עלייהו ב' קדושים. אפי"ד (ד) וספקתם ובייתם
קדושים כי קדוש אני ה' (ו) וספקתם. אלו מים
ראשונים. וסיתם קדושים. אלו מים אחרונים. כי קדוש
זה שמן ערב ואמלעיים בין [תפסיל] נביהם
לבשר. אני ה' ו ברכה. וכלן עמא דמאריסון יסוי
לון נביהם —

תמינאה. לשלש לרד כוס. אחאי. דבינה
 איכי תליחא חשור מפירן חטילא
 לתא. ובני דא פחות חטלה לא לרד כוס. לשלשה
 לרד כוס [ק]. וקא רחוי קדושה לא ישלש. ולא עוד
 אלא דלחייא לא נחא פחות מג'. כהנים ליום
 וישראלים. מורה נביאים וכמזכיר. בינה תליחי. ביום
 תליחי דא בינה ידן [קד] ובנינה אחמא שלם משמרות
 דדרי הליל. מלכות דר רביעי. עלה אחמא ארבעה
 משמרות הוי הליל. ביין דתלת ענפין לקבל תלת
 משמרות. ושין דארבע ענפין לקבל ארבע משמרות [קד]:
תשיעאד. כוס של ברכה רביעי. הלוג. וסעורא דיליה
 לקבל ה רביעא דשס הוי:

עשיראה. נשפחה אומר נכדך לאלהינו. דשכינתא
תתא חזי רבועים ועשרות. רבועים
בשם הוי"ה. ועשרות לשם ספרין דאזין וי"ד כ"ה
וא"י כ"ה. וכח נדך כ"ה נשפחה ברמיה דלא לזרק
חלון חלון בחדר דלא אשכחין [ו] כח חלון חזין
כחיה. כל כח חלון דזרק דחיה דאדרייתא לכר
מחיה. דאזין כשפחה דחיה. דחיה (ה) וס
דשפחה חזי לנחיה

פיה

מראה מקומית (א) דברים י (ב) שם (ג) דברים יז (ד) שם (ה) יחזקאל מ"א (ו) יחזקאל מ"א

787 77

[illegible]

א פתח עלם הוא ואמר, אלה עשרה דברים צריך האדם לעשות כסעודה. אחד נטילת ידים: שני להכין שתי כברות לכל סעודה של שבת: שלישי לאכול שלש סעודות ולהוסיף מחול על הקודש: רביעי להאיר השלחן בנרות, כמו שדרשו שלחן בצפון ומנורה בדרום, וצריך הסבה כמו שדרשו הסבו אחד מברך לכלם, ובשבת ככל ענינו צריך להוסיף מחול על הקודש, בין במאכליו ומשתיו, בין בבגדיו, בין בהסבה שלו, שצריך להכין לכבוד שבת הסבה יפה בכמה כרים וכסתות מרוקמות מכל אשר בביתו, כמי שמכין חופה לכלה, כי שבת היא מלכה והיא כלה, ובשביל זה היו יוצאים חכמי המשנה ערב שבת לדרך להקדים פני השבת, והיו אומרים באי בלה באי בלה, ונצרך לעורר שירה וחרה אליה בהשלחן, ולא עוד אלא שיש בזה סוד אחר, כי כדמיון נכרת הבית נצרך לקבל פני שבת בכמה אורות מן נרות של שבת, ובכמה תענוגים וכנרים נאים, ובית מתוקן בכמה מיני תיקון בהסבה יפה לכל אחד ואחד, ובשמחה זו ותקון היפה שנשארת שפחה הרעה בחשכות ברעב בבכי כהספד, ככנרים שחורים כאלמנה, שאם מלאה זו חרבה זו, יצר הטוב מטרונה הקדושה כלכות הקודש היוורת בשבת היא כלולה מעשר ספירות, מעומרת בשבע שמות שאינן נמחקים, בכמה מרכבות של חיות הקודש ומלכת חילות ומטות, והמלך יוצא כנגדה בכמה מחנות, ונשארת יצר הרע שפחה הרעה בחשכות, כאלמנה כלי בעל ובלי מרכבות, ואלה שנאמר עליהם (ג) לקטר למלכת השמים והסך לה נסכים, היא עבודה לשפחה הרעה השולטת בערבי שבתות וערבי לילי רביעיות, ומה היו אלה עושים, היו לוקחים בגדים שחורים והחשיכו המאורות ועשו הספרים כליילי שבתות, כדי להשתתף עמה בכעב שהיא נמצאת, כי גם זה לעומת זה עשה האלהים (ק) לאחר שהמאן ישראל נחרב המקדש נאמר על השכינה האם הקדושה, איכה ישבה בדד העיר רבתי עם היתה כאלמנה, ומכבים בליל השעה כאב המאורות והנרות, ועושים הספד, ויושבים כאבלים להשתתף בעצר השכינה, לפי שהם גרמו לה כל אותה הצרה: חמשי בוס של ויכלו: ששי לדרב על השלחן דברי תורה: שביעי להאריך על השלחן, כדי שעניים יבואו לשלחנו: שמיני נטילת ידים במים אחרונים: תשיעי ברכת המזון, עשירי בוס של ברכה, וצריך לחזור לקיים אותן עשרה דברים, ולתקנם כבוד הקדוש שהשכינה כלולה מעשר ספירות, והיא נקראת שלחנו של הקב"ה מצד הגבורה, ולפיכך דרשו החכמים שלחן בצפון:

אחד, נטילת ידים, שכן דרשו חכמי המשנה, ידים מזהמות ופולות לברכה, לפי שהן שניות לטומאה, שכאשר האדם הוא אב הכומאה או שהוא ראשון או הידים הן במאות (קח) וכשהן טהורות הן שניות לברכה, שהברכה אינה שורה אלא על טהרה, הבהן שהוא

טראה מקומות (א) דף רע"ג (ב) יבמי פ"ד

וין הזהר

א פתח ההוא ינוקא ואמר, אלן עשרה דברים צריך אדם לעמוד כסעודה. אחד נטילת ידים: שני להכין שתי כברות שתי כברות: שלישי להכין תלם סעודתו, ולהוסיף מחול על הקודש: רביעית להאכיל פתורא כשרני, כמה דלוקמוס שלחן בצפון ומנורה בדרום, ולצריך הסבה כמה דלוקמוס הסבו אחד מברך לכלם, ובשבת ככל מלוי צריך להוסיף מחול על הקודש, בין במאכליו ומשתיו, בין בלבושיו, בין בהסבתו, לנצרך למקנא ליה מסבה שפירא בכמה כרים וכסתות מרוקמות מכל דאית צביטת, כמאן דתקין חופה לכלה, דשבת איזי מלכתא ואיזי כלס, ובגין דא הוו נפקי מארי מתניתין ערב שבת לאקדמותי לארחא, וכו' ואמרי בלי כלס בלי כלס, ולריכין לאתערסא שירא ומדוס כפתורס לנצה, ולא עוד אלא דאית רזא אחרא, כגוילא לנצרך לקבלא גבירתא דביתא בכמה נהורין דשרנין בשבת, ובכמה עמוגין ולבושין ספירין, וביתא מתקנא בכמה מאלי דמקנא בהסבה יפה לכל חד וחד, ובאי הדוס ותקנא גרמין דאשתארת שפחה בישא בחשוכא ברעבון צביטת בהספד, בלבושין אוכמין כארמלתא, דאי מלאה זו חרבה זו, יצר הטוב מטרונה הקדושה כלכות הקודש היוורת בשבת היא כלולה מעשר ספירות, מעומרת בשבע שמות שאינן נמחקים, בכמה מרכבות של חיות הקודש ומלכת חילות ומטות, והמלך יוצא כנגדה בכמה מחנות, ונשארת יצר הרע שפחה הרעה בחשכות, כאלמנה כלי בעל ובלי מרכבות, ואלה שנאמר עליהם (ג) לקטר למלכת השמים והסך לה נסכים, היא עבודה לשפחה הרעה השולטת בערבי שבתות וערבי לילי רביעיות, ומה היו אלה עושים, היו לוקחים בגדים שחורים והחשיכו המאורות ועשו הספרים כליילי שבתות, כדי להשתתף עמה בכעב שהיא נמצאת, כי גם זה לעומת זה עשה האלהים (ק) בחר דחאבו ישראל ולאחרד בי מקדשא אחרד צביטתא איזא קדישא, איכה ישבס דדד העיר רבתי עם היתה כאלמנה, ומכבים בליל השעה כאב המאורות והנרות, ועושים הספד, ויושבים כאבלים להשתתף בעצר השכינה, לפי שהם גרמו לה כל אותה הצרה: חמשי בוס של ויכלו: ששי לדרב על השלחן דברי תורה: שביעי להאריך על השלחן, כדי שעניים יבואו לשלחנו: שמיני נטילת ידים במים אחרונים: תשיעי ברכת המזון, עשירי בוס של ברכה, וצריך לחזור לקיים אותן עשרה דברים, ולתקנם כבוד הקדוש שהשכינה כלולה מעשר ספירות, והיא נקראת שלחנו של הקב"ה מצד הגבורה, ולפיכך דרשו החכמים שלחן בצפון:

חד, נטילת ידים, דהכי לוקמוס רבנן דמתניתין, ידים מזהמות פסולות לברכה, בגין דאינון שניות לפומאס, דאיזו אב הסומאס דאיזו ראשון [כדון] (כד) אינון מסאבות [קח] וכד אינון עסודות אינון שניות לברכה, דברכס לא שריא אלא על פהרה, כהנא דאיזו

(ק) כמו שבהקדושה יש התפעלות סמעה האנשים כן גם בהטומאה (קח) פ"י שאין יש על הידים שם טומאה אבל ידים מזהמות יש עליהם רק שם פסול ולא שם טומאה, אלא שגורו על פתם ידים להיות שניות לטומאה ויפסלו את התרופה ויטמאו את המשיין להיות מחילה, והיינו שטמא דמתניתין חנינה פ"ב נוסלין לידים לחולין, לפיכך תיבת כד היא טעות וצ"ל כדון:

לחיות איש פסול איש חסד שריא עליה צרכתא. הס"ד
(א) כשמן השב על הראש וגו'. ובגין דא דבר אל אהרן
ואל בניו לאמר כה תצרכו את בני ישראל וגו'. ואוקמוס
כל כסא המצדק מתצדק. וסאינו מצדק אין מתצדק.
ואוקמוס מחרי מתגיתין כל ברכה שאין בה אזהרה ומלכות
לאי שמה ברכה. מלכות אדניי [קט] ועוד נעילת ידים
לרד לטול לון עד פרקא דגורו עליה. י"ד פרקין
בכל ידא. בהסיו סעמא שריא עליה י"ד ה' י"ד ה'..
[תרין] ומגין י"ד אינו כ"ח פרקין. לקבליסו כ"ח ה'. וסאי
נשילא ביד לרד למחי מכה אדני. (ג) לחיו יו"ד ה' ה' אלף
וא"ו ה' [ק] כ"ח דלית יו"ד וא"ו דלית. ה"א אלף.
י"א אלף וא"ו. ה"א אלף. ומסרונתא לא שריא בכ"ח
דלית בפרקין דלצבן עד דלתעבר מנייה וזסמא דשפסא
בישא פסולא אנתו דפסול. ובגין דא חיקמוס מחרי מתגיתין
ידים מוזהמות פסולות לברכה. ואינו מים לדכא
ידיו דשריא תמן י"ד ה' י"ד ה' דא מים דלורייתא.
דעמי סארץ אינו סרץ מאי מועיל לון פסול. וסרץ
שפסא בישא בדיהון כגול דבידיהון. גול
דברכאן דגולין לקב"ס. ולא ידעי לברכה ולא
ידעי מאי איסי ברכה ומאי איסי וזהמא:

תנינא. למחל על שני ככרות בשבת. דאינו רמיין
במרי לוחי אורייתא דלמחיוסיו בשבת וזנות. דבימא
תלייתא נחמו. דביא תרי זמני קוב. ובשבת תלייתא תרין
נוקבין לתרין עיבין [קא] ואע"ז דלוקמוס דשרים
ממין על זנות. כמה דלוקמוס שני בליס
שני אנוס. הלכא למשא חסני שלוחי מזה אינו
מוקין .. ובגין דא בשבת כל נשמתין ורומין ונפשין נפקין
ינתין זנות. ואין שכן ואין מויק צימא דשבתא.
ואפילו גיהנם לא שלם ולא אוקיד בשבת. ובג"ד לא
תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת. דא אש נוכחא.
אלא אש דקרבנא אש דקדושה. ולית לארבעא
בצליטא דלחון דא אחרא לעיל מאי דלוקמוס מחרי מתגיתין
(ג) בעל הבית בוצע וזאור מצדק. ועוד אוקמוס דלרד
לדקק ביה מן המזולא. ותריין הסיין אינו לקבל שמי
הלחם [קין] ושמי ככרות דשבת —

ד) תליתא. למיכל תלת סעידות בשבת. כמה דלוקמוס
רבנן דמתגיתין דאמר חד מנייהו. ידא תלוי
עם נומרי שלס סעודות בשבת. דאינון שלימו דשבע
ברכאן דללוחא לאשלמא צסון לעשר. ורוא
דענא אינון. כמה דכתיב וזהר יולא מעדן להשקות את הגן.
ומאן דלא מקיים לון וזאת ליה רשו לקימן אתהפך ליה
לנגע לרעת. ובגין דלא ייתי להאי אחר קב"ס לון עלי
ואחי סורע. וכתיב ה' אז תתענג על ה':
רביעא. לאכרעא פתורא במגרתא. כמה דלוקמוס קדמין
שלחן בלפין ומטרה בדרום. דפתורא דקב"ס
סכי לריכא למחי:

שהוא איש סחור איש חסד שורה עליו ברכה. וש"כ
(א) כשמן הטוב על הראש וגו'. ולפיכך דבר אל אהרן
ואל בניו לאמר כה תברכו את בני ישראל וגו'. ודרשו
החכמים כל כהן המצדק מתצדק. וסאינו מצדק אין מתצדק.
וחכמי המשנה דרשו כל ברכה שאין בה אזהרה ומלכות
אין שמה ברכה. מלכות אדניי [קט] ועוד נשילת ידים
צריך לטול אותן עד הפרק שתקנו החכמים. י"ד פרקים
הם בכל יד. באותה שעה שורה עליו י"ד ה' י"ד ה'..
[ב' פעמים] י"ד ה' כ"ח פרקים. שבגין כ"ח ה'. ונשילת
ידים הו' צריכה להיות מכה אדני. (ג) שהוא יו"ד ה' ה'
וא"ו ה' [ק] כ"ח דלית יו"ד וא"ו דלית. ה"א אלף.
וא"ו אלף וא"ו. ה"א אלף. והשבינה אינה שורה בכ"ח
שלו בפרקי האצבעות עד שהעביר מהם הוזהר ששייך
לשפחה הרעה אשת הפסול. ולפיכך דרשו חכמי המשנה
ידים מוזהמות פסולות לברכה. ועיקר המים למטה
הידים שישרה עליהן י"ד ה' י"ד ה' הם מים של התורה.
כי עמי הארץ שרץ הם ומה תיעיל להם מביה. והשרץ
שפחה הרעה שורה על ידיהם ממים הגול שבידיהם. גול
הברכות שנומרים להקב"ה. שאין יודעים לברך ואין
יודעים מה זאת ברכה ומה הוא הוזהר:

שני. לבצוע על שתי ככרות בשבת. שהן מרומות
בשני לוחות התורה שניתנו בשבת וזנות. שביס
השלישי ירדו. שבו נכלל כל טוב. ובשבת ניתנו ב'
נקבות לאותן ב' פעמים טוב [קא] ואע"ז שביארו שהשרים
ממונים על הזנות. כמו שהזכירו מלאכול שני ביצים
שני אנוס. אבל הלכה למשה מסיני ששלוחי מצוה אינו
נוקין .. ולכן בשבת כל הנשמות ורוחות ונפשות ויצאות
ויורדות וזנות. ואין שכן ואין מויק שולם ביום השבת.
ואפילו הגיהנם אינו שולם ואינו בוער בשבת. ולפיכך לא
תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת. זו אש זרה.
אלא אש הקרבנות אש של קדושה. ואין לארדן בגנין
בציעה שלחן שהרי נוכר לעיל מה שדרשו חכמי המשנה
(ג) בעל הבית בוצע וזאור מצדק. ועוד דרשו שצריך
לדקק ביה מן המוציא. ושתי ההיין הן כנגד שתי
הלחם [קין] ושתי חלות של שבת —

ד) שלישי. לאכול שלש סעודות בשבת. כמו שדרשו
חכמי המשנה שאמר אחד מהם. יהי חלקי
עם נומרי שלש סעודות בשבת. שהן השלמה לשבע
ברכות של התפלה דהשלים עמון לעשר. והן סוד של
ענג. כמו שכתוב וזהר יולא מעדן להשקות את הגן. ומי
סאינו מקיים אותן ויש לו יכולת לקימן נהפך לו מעי"ג
לנגע צרעת. וכדי שלא יבוא לזה אמר הקב"ה לון עלי
ואני פורע. וכתוב ה' אז תתענג על ה':
רביעי. להאיר השלחן במגורה. כמו שדרשו הראשונים
שלחן בצפון ומטרה בדרום. כי שלחן הקב"ה
כך צריך להיות:

חמישי

מ"ה מקומות (א) תנים קב"ס (ב) דף רענ. (ג) דף רמז. (ד) דף רענ. (ה) יעני' נח

זיו הזהר

[קט] היינו שבכל ברכה צריך לכוון יחוד קב"ה ושכינתיה. שם הוי"ה כשילוב השם אדניי. [קין] שם הוי"ה במילוי אלפין בניי אדניי:
[קין] אם אין כאן מ"ס אפשר כונתו שבי' הנקבות דשבת הן ב' הנשמות. נשמה התמיתית ונשמה היתירה. לתיון סוכין. היינו
לשתי התורות. תורה שבכתב ותורה שבע"פ. בדואית בספר תנ"א. אע"פ שאדם עושה מלאכה כל ששת ימי"ם שבת יעשה כלו תורה:
[קין] היינו שבעה מעט ביה של המוציא כמו שתי ההיין ולכוון כנגד בינה ומלכות:

חמישי. כום הקידוש של יובל כום מספרו אלהים. ויכליו מספרו ע"ב [זין] שהכלה הקדושה כוללת אותה. זה הכום שהוא כלא עם יין של תורה צריך להעיד על בעשה בראשית:

ששי. להיות על השלחן דברי הירה. שכן דרשו חכמי המשנה שלשה שאכלו על שלחן אהרן ולא אמרו עליו דברי תורה וכו'. וסוד הדבר על פי שביארו שלחן בצפון. והתורה ניתנה בסיני. להבדיל היסוד שהוא רחמים בשמאל שהוא דין. שהתורה היא הוי"ה בסיני. והשלחן אדניי משמאל. ונצרך להבדיל אותן. שלפי שהשלחן משמאל דרשו חכמי המשנה שקטין מוזהרו של אדם בקריעת ים סוף. ולפיכך צריך תלמיד חכם להוסיף אצלו לפי שיעמוק עמו בדברי תורה:

ה) שביעי. להאריך על השלחן בשביל עניים. ולפיכך כל המאריך על שלחנו מאריכין לו ימים ושנותיו.

ולפיכך ג) תדקק תציל סבות. שהעני חשוב כמת והוא מחיה אותו. אף כן הקב"ה מחיה אותו. ועוד על דרך סוד שכל העניים מצד אות ד' הם. שנאמר בה דלותי ולי יהושע. ואות ד' של אחד צריך להאריך בה. כמשי"ב ג) למען יאריך ימים על במלכותו. ולפיכך צריך להאריך על השלחן שהוא ד' כלול מן ד' רגלי השלחן בשביל כבוד האות ד'. וצריך להאריך על השלחן בשביל עניים. ובעבור זה דרשו החכמים שנקש הקב"ה מדה יפה לישראל ולא מצא כמו מדה של דלות. והקשו ע"ז מדה שדרשו הראשונים שיש בספר מיני מיתות כמספר תוצאות [זין] והסרין כיום קשה מכולן. ואין אמרו הם שלא מצא לישראל מדה יפה כעניות. אלא לפי שכל עם ולשון ד' והיה כי ירעב והתקצף וקלל במלכו ובאלהיו ופנה למעלה. אבל ישראל הם רבוקים בהקב"ה במדת העניות ואין מכהשים בה. ולפיכך במדה זו נאלץ. ויש"ב ה) ואת עם עני תושע. ועני הוא לשון עני. שאפילו יש לו לאדם עושר והוא כמכאובים ובצרות נקרא עני. וכן אם הוחקים אותו בשביל העושי ומצערין לו כל הימים. כל שכן מי שהוא רש באמת והוא הולך מפקום למקום. ועוד יש עני שמתקלקל במנו דעתו. כגון איוב שנאמר בו ו) איוב לא ברעת ידבר. וזה אין לחייבו בשביל דיבוריו שמתרעם [קטן] אף כך אות ד' היינו השכינה כאשר נסתלק ממנה א"ל שהוא עמוד האמצעי שנקרא דעת [קטן] ועוד א"ל היא התורה שכלולה מן תרי"ג מצות. ויש"ב ו) זה שמי לעולם זה זכרי וגו'. וביארו שמי עם י"ה הוא שכינה. וזכרי עם י"ה הוא רמ"ח. ולפיכך דרשו אין עני אלא מן התורה ומן המצות. כי שאר עני אנו אלא עני. ואת ד' שהוא אדני גם כן נקראה עני בשמה בלי הוי"ה:

שמיני. מים אחרונים שנתקנו בשביל מלך מדומה המסמא את העינים. ולמה נקראים חובת. אלא על דרך סוד הם המות שורה על דים מוזהבת ענושים בהן ברבה. והכנס שמכבדים עליו בלי ברכה נקרא טמא. ומה כים שיזותים בו הוא טמא לברכה עד שמסדרים אותו בברכה בנפלים ובבחיין. כל שכן ירי דאדם

פראת מקומות א) דף נע: ב) עני י' ג) דברים י"ד ד) יצחק י"ח ה) יחזקאל כ' זכר ו) איוב י"ד ז) ספית ב'

ראדם

זין הזהר

חמישה. כום דויכלו. כום כחשבו אלהים. ויכליו כחשבו ע"ב [זין] דכליל לון כלל קדישא. והכל כום דחלל ייכל לאורייתא לריך לאסכדא על עובדא דבראשית:

שתיאה. לחסוד על פתורא מלי דלאורייתא. דכסי אוקמוס מחרי מפתין שלשה שאלו על שלחן אחד ולא אמרו עליו דברי תורה וכו'. ודורא דחלל בני דהא אוקמוס שלחן בלפין. ולאורייתא אחיבת מימינא. להבדיל ימינא דליוס דחמי בשמאלא דליוס דיוס. ולאורייתא ליוס דיוס מימינא. ופתורא דלני משמאלא. ולריך להבדיל לון. דבנין דפתורא משמאלא אוקמוס רבנן דמפתין קטן מוזהרו של אדם כקריעת י"ס. ובני"ב לריך תלמיד חכם לזמנא עמים לחלן דוסתל בפתמי אורייתא:

ה) שביעאה. להרכא על פתורא בנין עניים. ובני"ד כל המאריך על שלחנו מאריכין לו ימים ושנותיו.

ובני"ב ג) ולדקס תליל ממות. דעני חשוב כמת והוא מחיה לים. אף כסי קב"ה מחיה לים. ועוד בלחמ דורא דכללו עניים מספאל דלות ד' אינין. דלפתר בה דלותי ולי יושוע. ואות ד' דלחמ לריך להרכא בה. הס"ד ג) למען יאריך ימים על במלכותו. ובנין ד' לריך להרכא על פתורא דליוס ד' כללל מן ד' רגלין דפתורא בנין יקרא דלת ד'. ולריך להרכא על פתורא בנין עניים. ובני"ס אוקמוס רבנן דבדק קב"ס מדה יפה לישראל ולא אשכח כחדס דללות. ואקשו עלה מהא דאוקמוס קדמא חושבן מיני מיתות דאינון כחושבן מוזהר [קיד] ומסדרן כים קשה מכילן. ואין אמרין אינון דלח אשכח לישראל מדה יפה כעניותא. אלא בנין דכל עמא וליסנא ד) וסיה כי ירעב וסתקצף וקלל במלכו ובאלהיו ופנה למעלה. אבל ישראל אינון קיימא דקב"ה כהא מדה ולא אכחישין בים. ובני"ד כחדס דל יתפרקין. הס"ד ה) ואת עם עני תושע. ועני ליכא דעני. דלפילו את לים לבר עם עומדא וליאו במדעין ובמכתשין עני אחקרי. ואין דחקין לים בגינים ונערין לים כל יימא. כל שכן מלך דליוס דם מיס וליאו ליל מאמר לחמר. ועיד לים עני דלסתלק מיס דעמיס. כגון איוב דלחמר ביה ו) איוב לא ברעת ידבר. והכל לים לים חושבן במלס דיימא [זין] אף כסי איני ד' דליוס שכינתא כד אסתלק מנס א"ל דליוס עומדא דלחמנעתא דלוקרי דע"ת [קטן] ומי א"ל ליוס תורה כליל תרי"ג פקודין. הס"ד ו) זה שמי לעולם זה זכרי וגו'. ואוקמוס שמי עם י"ה שס"ס. וזכרי עם י"ס רמ"ח. ובנין דל אוקמוס אין עני אלא מן התורה ומן המצות. דשאר עני לא ליוס אלא עני. ואח"כ דליוס דלני אף כסי עני בלי הוי"ה:

תמינאה. מים אחרונים דתקינו לון בנין מלח מדומים כחשודא את העינים. ואחלי אקרון חובה. אלא בלחמ דורא דליוס כהא שרל על ידיו מוזהבין דעני כהא ברכה. וכסא דמכבדי עליה כלל פקדון אקרי עמא. ומה כום דשתיין בו עמא לברכס עד דמסכרי לים כהדסא מלגלי ומלכר. כל שכן ידיו דבר

פראת מקומות א) דף נע: ב) עני י' ג) דברים י"ד ד) יצחק י"ח ה) יחזקאל כ' זכר ו) איוב י"ד ז) ספית ב'

זין הזהר

[קטן] היינו לכוון שיופיע חסדים בכלכות וזכינות הקדושה שנקראת כלה. כי אלהים היינו מלכות. וחס"ד בני ע"ב: וקולן כך נדרש על המסוק לכות תוצאות דחלילי ס"ח: [קטן] מי שסמיה דברים כלפי מעלה: [קטן] דעת הוא תהבתי הכל בפנימיות בפור חוס השררה. כדאימא מלנו איהו שם מ"ח דאיהו אורא מצילות וכו'.

האדם, ולפיכך מים ארנונים חובה, וסוד הדבר (ו) והתקדשותם והיותם קדושים כי קדוש אני ה', והתקדשותם, אל מים הראשונים, והיותם קדושים, אל מים האחרונים, כי קדוש, זה שכן בושם [ומים האמצעיים, ג' קדושות] כנגד קק' ה' צבאות, ולפיכך והתקדשותם וגו' למען רעת שאחם בנים להקב"ה, ושי"ב בנים אחם לה' אלהים:

תשיעי. כום של ברכה, ודרשו חכמי המשנה עשרה דברים נאמרו בכום של ברכה, ואלה הם. עטור, עטיף, החדה, שטיפה, חי, מלא, מקבלו בשתי ידיו ונחתו בימין, מנביו מן הקרקע טפת, נותן עיניו בו, משלחו במתנה לאנשי ביתו, ועכשיו אין לנו אלא ארבעה שהן, החדה, שטיפה, חי, מלא, יש אומרים חי מן החבית, ויש אומרים חי הכום שלם, ששברתו זו היא מיתתו —:

ט עשירי. ברכת המזון, הרי דרשו החכמים בשלישה צדיק בום, וסוד הדבר לפי שהיא אהבת כלולותיך, הם האבות שנתברכו בבב"ד מכל כ"ד [קין] ואין להאריך יותר:

ברכת המזון מן התורה מניין, שנאמר ואכלת ושבעת וברכת וכו', ולמדנו כברייתא, וברכת, זו ברכת הון, את ה' אלהיך, זו ברכת המזון, על הארץ, זו ברכת הארץ, המובה, בונה ירושלים, וכן הוא אומר (ג) הדר המזב הזה והלבנון, אין לי אלא לאחריו, לפניו מניין, שנאמר אשר נתן לך, משעה שנתן לך חייב אתה לברכו, ודרשו חכמינו וז"ל משה תיקן להם לישראל ברכת הון כשעה שירד להם הבן, יהושע תיקן להם ברכת הארץ בשעה שהכניסם לארץ, דוד ושלמה תקנו בונה ירושלים, עוד נמצא בפרשת המן רמז לברכת המזון כמן עצמו, שנאמר ובבקר תשבועו להם וידעתם כי אני ה' אלהיכם, ע"כ ר"מ:

ז המוליכך במדבר הגדול והנורא וגו', א"ר יוסי כאשר ברא הקב"ה את העולם חלק את הארץ, הישוב הוא לצד אחד והמדבר הוא לצד אחר... ולא נמצא מדבר הקוף בכל העולם מלבד מדבר ההוא ששברו ישראל כחו וגבורתו ארבעים שנה, כמשיך המוליכך במדבר הגדול והנורא, במדבר ההוא שלם צד המזומא, ובעל כרחם הלכו ישראל עליו ושברו את כחו ארבעים שנה, ואם ישראל היו נמצאים וזכאים באותן ארבעים שנה היה נתבטל אותו צד המזומא מהעולם, וכיון שהרגיו לו להקב"ה כמה פעמים נתגבר צד המזומא ההוא, ונפלו כלם שם תחת רשותו, ואם תשאל הלא משה שעלה על כל בני העולם איך מת שם, אב"ר לא כן, שהרי משה עבר הנאמן לא מת ברשותו של שר המדבר אלא בחר העברים, מהו העברים, מחלוקת [קין] שנהלקו עליו שרים העליונים, ולא נמסר ביד השר שמשלה אחרת, ונשאר כך עד שבא משה עבר הנאמן ושלם עליו ונקבר שם.. ואם תשאל אם בן שאותו המדבר הוא תוקף צד המזומא, איך פקד הקב"ה על שיער

דבר נס, ובגין לא מים אחרונים חובה, וראו דמלה והתקדשותם והיותם קדושים כי קדוש אני ה', והתקדשותם, אל מים ראשונים, והיותם קדושים, אל מים אחרונים, כי קדוש, זה שכן ערב [ומים אמצעיים, ג' קדושות] לקבל קק' ה' צבאות, ובגין לא והתקדשותם וגו' לשמחודע לאחן בנין לקב"ה, ה"ד בנים אחם לה' אלהים:

תשיעאה. כום דברכה, ואוקמוס מארי ממניין עשרה דברים נאמרו בכום דברכה, ואלין אינון. עטור, עטוף, סודם, שטיפה, חי, מלא, מקבלו בשתי ידיו ונחתו במנין, מסלקו מן הקרקע טפה, נותן עיניו בו, משלחו במתנה לאנשי ביתו, ועכשיו אין לנו אלא ארבעה שהן, סודם, שטיפה, חי, מלא, יש אומרים חי מן הכבית, יש אומרים חי הכום שלם, ששברתו זו היא מיתתו —:

ט עשיראה. ברכת מזונא, הו אוקמוס רבנן בשלש צדיק בום, וראו דמלה בגין דלויי אהבת כלולותיך, דלויין אהבן בכל מלה כ"ל [קין] ולית להרבה יומי:

ברכת המזון מן התורה מניין, שנאמר ואכלת ושבעת וברכת וכו', ושנינו כברייתא, וברכת, זו ברכת הון, את ה' אלהיך, זו ברכת המזון, על הארץ, זו ברכת הארץ, המובן, בונה ירושלים, וכן הוא אומר (ג) הדר המזב הזה והלבנון, אין לי אלא לאחריו, לפניו מניין, שנאמר אשר נתן לך, משעה שנתן לך חייב אתה לברכו, ודרשו חכמינו וז"ל משה תיקן להם לישראל ברכת הון כשעה שירד להם הבן, יהושע תיקן להם ברכת הארץ בשעה שהכניסם לארץ, דוד ושלמה תקנו בונה ירושלים, עוד נמצא בפרשת המן רמז לברכת המזון כמן עצמו, שנאמר ובבקר תשבועו להם וידעתם כי אני ה' אלהיכם, ע"כ ר"מ:

ז המוליכך במדבר הגדול והנורא וגו', א"ר יוסי כד ברא קב"ה תלמא פליג ארעא, ישובא ליבו לסדר חד ומדברא ליבו לסדר אחר... ולא אשתכח מדברא קק'א בכל עמלא בר סבא מדברא דסברו ישראל חיליה ותוקפיה ארבעים שנה, כד"ל המוליכך במדבר הגדול והנורא, בהסוד מדברא שלש ספרא אחרא, ובעל כרחם אלו ישראל עליה ותברו חיליה ארבעין שנין, וראו ישראל יסתכחו וזאין בלויין ארבעין שנין סוס תתעברא, הסוד ספרא אחרא מעמלא, ומדקא ארגיו ליה לקב"ה כל אינון ומנין אשתקף ה"ה ספרא אחרא, ונפלו כלסו תמן תחת רשותיה, ולי תימא, הו משס דסליק על כל בני עמלא סיד מית תמן, ואלו סבי, דסא משה מסימנא לא הוה כרסותיה אלא כסר העברים, מסו העברים פלוגתא [קין] לתפלגו עליה שליטין עלאין, ולא אשתכח בידא דממנא דלויי אחרא, ואשתכח הכי עד דתתא משה עברא מסימנא וסליק עליה ואשתקב תמן.. ולי תימא לי הכי דססוד מדברא ליבו תפסא דספרא אחרא, היך פקיד קב"ה על ססוד

מראה מקומות א ויקרא י"ב (ג) דף דע, (ג) דברים ג' (ד) תרומה קנ.

זו הזהר

קין וזיון שהם שלשה שאלו יש להם כח יותר לעורר השפעת השפע מן חסד נבונה תפארת שורש האבות אי"י לחכום שפרטו על תפלות והשכינה הקדושה: כוונת ד' הברכות של ברכת המזון על פי פוד מובא לקמן בפרשת ראה על הפסוק ואכלתם שם לפני ה' אלהיכם: וקין על דרך התשוב בתעבר על ריב:

הסוף שער לנדרה ליה לסוף אחרה דאקרי עיזול. סוף
לון לנדרה ליה להסוף סוף דאולו ישראל ביה בנדרה.
אלא כיון דהא אולו ביה ישראל ארבעין שנים הא אחר
תקפיה. ותקפיה תתקף באתר דלא עבר ביה נדר חמן לעלמין.
וכהסוף סוף הא סוף דיוויבון דישאל חמן ארבעין
שנים. אבל גביה דשער הסוף אחר איו סוף
תקופא עלאה. ותחת עמקא דסוף סוף נדר נדר לא
יכול למיעל חמן. ותמן איו סוף יתר למיכל מרפס.
כיון דשער מעלייהו דישאל. ולא יסתחא מקפרא עלייהו
ביסבא :

(א) ויתן ה' אלי את שני לוחות האבנים כתבים באלבע
אלהים. א"ר שמעון אלן תרין לוחין עד לא
אחרני עלמא דון ואסתלקו בערב שבת. ועבר לון
קב"ה. ועידיה הון. מחלי אסתעבדו. תאלא מהסוף
סוף עלאה דנגיד מעמיקא קדישא. וכד נגיד ואסתחך
לחקל דתמוזין קדישין נכל קב"ה תרין כפוסין מניסין [קיש]
ואסתעבדו ואסתעבדו תרין אבנין יקירין. נכס כסו ואסתחך
לחקל לוחין. הס"ד (ב) ולחת מעסא אלהים חסו וסמכת
מכתב אלהים הוא. כסו דכתיב כתובים באלבע אלהים.
תאלא אלבע אלהים. הסוף אלבע סליק לעשרה. כמה
דאחר (ג) אלבע אלהים היא [קב] וכל אלבע ואלבע
סליק לעשרה עד דאסתעבד ירא שלימא. דכתיב וירא ישראל
את ה' הגדולה :

(ד) ובאהרן הכהן ה' מאל להסמידו. א"ר שמעון
תא חיי מלי כתיב (ה) וירא אהרן ויבן
מזבח לפניו ויקרא אהרן ויאלתר חג לה' מחר. חג לה'
ולא לעל. לספר קדושה עבר הסוף מדבא ולספר קדושה
קרא ואמר. וירא אסותא אקדים. דאלמלא דעבר
דא לא קאים עלמא על קומים. ועס כל דא לא שכיך
קב"ה רוגזין מאסרן. אט"ג דלא אסתכון לביש. א"ל
קב"ה אהרן תרין מרשין משכו לך למחלי דעכו.
חיד תרין נדר יפולו ועל מוצא דא יתפסון. הס"ד
ובאהרן הכהן ה' מאל להסמידו. מחלי להסמידו. אלן
בניו. כד"ל (ו) ואשמד פרוי ממעל. דפרי דכ"ג
בניו אינון. מ"ה אהרן שוי ליה להסוף מוצא פרוי
ועגלא תב לאחורא. בניו שוו לספר אחרא לפניו וספר
קדושה אחר לאחורא. דכתיב ויקריבו לפני ה' לפני
ס' שו. ואסתכו במוצא דא :

(ז) ואתפלל אל ה' ואמר אדני אלהים אל תשחת
עמך ואתחתך וגו'. רבי חזקיה פתח
שיר המעלות ממעמקים קראתיך ה'. שיר המעלות סתם.
ולא פירש מי אסרו. אלא שיר המעלות שעתידים כל
בני עולם לומר. שעתיד שיר הזה להאמר לדורות עולם.
ומה הוא ממעמקים קראתיך. כך למדנו כל מי שמתפלל
תפלה לפני המלך הקדוש צריך לבקש בקשתו ולהתפלל
מעומק לב. ויבזיל שיהיה נמצא לבו שלם בהקב"ה.
ויכון לב והמחשבה (*). ולמאי אמר דוד כה. והלא
כתוב

שיר יהב"ה לשלחו להר אחר שנקרא עזאזל. היה
להם לנצח להר שנמצא באותו המדבר שהלכו בו ישראל.
אלא כיון שהלכו בו ישראל ארבעים שנה הרי נשבר
תוקפו. ונתנבר תוקפו במקום שלא עבר שם אדם לעולם.
וכהר שבמדבר הרי היה שם מדורם של ישראל ארבעים
שנה. אבל הר ההוא שנשלח אליו השעיר הוא מלע
חוק גבוה. ותחת העומק של המלע ההוא לא היה ביכולת
האיש ליכנס שמה. ושם הוא שולט יותר לאכול מרפו.
כדי שיופרש מן ישראל. ולא יהיה נמצא בהישוב לקטרג
עליהם :

(ח) ויתן ה' אלי את שני לוחות האבנים כתבים באצבע
אלהים. א"ר שמעון שני לוחות האלה מרם
שנברא העולם היו ונתעלו בערב שבת. והקב"ה עשה
אותם ומעשה ידיו היו. כמה נעשו. לספרו שהם מאותו
סל העליון שנמשך מן הקדמון הקדוש. וכאשר יצא ונמשך
לשדה התפוחים הקדוש לקב"ה שני כפוסין מהם [הס]
ונתגשמו ונעשו שתי אבנים יקרות. נשכ בהם ונתפשטו
לשני לוחות. וז"ל (ב) והלחת מעשה אלהים המה והמכתב
מכתב אלהים הוא. כמו שכתוב כתובים באצבע אלהים.
למדנו אצבע אלהים. אצבע ההיא עולה לעשרה. כמו
שנאמר (ג) אצבע אלהים היא [קב] וכל אצבע ואצבע
עולה לעשרה עד שנעשית יד שלימה. ככתוב וירא ישראל
את ה' הגדולה :

(ז) ובאהרן התאנף ה' מאד להסמידו. א"ר שמעון
בוא וראה מה כתוב (ה) וירא אהרן ויבן
מזבח לפניו ויקרא אהרן ויאלתר חג לה' מחר. חג לה'
ולא לעל. לצד הקדושה עשה מזבח ההוא. ולצד הקדושה
קרא ואמר. וזו היא הרפואה שהקדים. שאלמלא עשה
כך לא נהקים העולם על קיומו. ועס כל זה לא שכיך
הקב"ה חסות מאהרן. אע"פ שלא נתכוון לרעה. א"ל
הקב"ה אהרן עני המשפטים משכו אותך למה שבקשו.
חיד שני בניו יפלו על חמא זה יהיו נתפסים. וז"ל
ובאהרן התאנף ה' מאד להסמידו. מהו להסמידו. אלו
בניו. כמש"כ (ו) ואשמד פרוי ממעל. כי פירות האיש
בניו הם. בוא וראה אהרן העמיד אותו המזבח לפניו
והעגל חור לאחור. בניו שמו לצד המזבח מלפנים וצד
הקדושה חור לאחור. שנאמר ויקריבו לפני ה' ששמוהו
לפני ה'. ונתפסו בחמא זה :

(ז) ואתפלל אל ה' ואמר אדני אלהים אל תשחת
עמך ואתחתך וגו'. רבי חזקיה פתח
שיר המעלות ממעמקים קראתיך ה'. שיר המעלות סתם.
ולא פירש מי אסרו. אלא שיר המעלות שעתידים כל
בני עולם לומר. שעתיד שיר הזה להאמר לדורות עולם.
ומה הוא ממעמקים קראתיך. כך למדנו כל מי שמתפלל
תפלה לפני המלך הקדוש צריך לבקש בקשתו ולהתפלל
מעומק לב. ויבזיל שיהיה נמצא לבו שלם בהקב"ה.
ויכון לב והמחשבה (*). ולמאי אמר דוד כה. והלא
כתוב

מראה מקומות (א) יתרו פד (ב) שנות ל"ג (ג) שס ח' (ד) תא קב"ה (ה) שנות ל"ב (ו) שנות ל"ב (ז) כאל סב.

(*) כל זה הוא להבין עומק הכונה בתפלה מרע"ה שהוכיח אותנו ב' השמות ארני ואליהם שהכתוב הוא חזית. המרמזים על מלכות
ובונה. וענינו שהתפלה עשה פתח לעילא יי' וא"ל עד ה"א. והיה מכוון להמשיך הארת שפע הרחמים בחסות מן הא"ס עד
בנינה. ושם תתגלה ותופיע הארת שפע הרחמים למלכות. והבאפר הוא צריך ביאור גדול לכן אפרש מעט ברמזיה. עומק של כל

זין הזהר

שתי חזיתות. על דרך הכתוב וכפום מעין : (קב) וירדו שלשה באצבע עשר פכות :

כתוב בכל לבי דרשתך. ומקרא זה זי. ולמה נצרך מעמקים. אלא כך למדנו כל אדם שמבקש בקשתו לפני המלך צריך לכונן הלב והרצון לעומק של כל העומקים. להמשיך ברכות מעומק הבאר. כדי שיהיה נשפע ברכות מן [העומק] (המעין) של הכל. ומה הוא. זה המקום שהוא שיוצא ממנו ונמצא ממנו אותו הנהר שכתוב ונהר יוצא מעדן. וכתוב נהר פלגיו ישמחו עיר אלהים. וזה נקרא מעמקים. עומק של הכל. עומק של הבאר. שמעניות יוצאים משם ונמשכים לברך לכל. והנה ההתחלה של המשכת הברכות מלמעלה למטה. וא"ר חזקיה כאשר הקדמון נסתר כל הנסתרות רוצה להשפיע ברכות להעלמות. משפיע הכל שיהיה נכלל הכל באותו עומק העליון. ומשם יוצא ונמשך הנהר. אשר נחלים ומעניות נמשכים ממנו. ושותים כלם ממנו. ומי שמתפלל תפלתו צריך לכונן הלב והמחשבה להמשיך ברכות מאותו עומק של הכל. כדי שתתקבל תפלתו ותתמלא בקשרו. (א) א"ר שמעון כתוב קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת. מהו באמת. כמו שביארנו הכתוב (ב) תתן אמת ליעקב. שירע לייחד שם הקדוש בתפלתו כראוי. והנה עבודת המלך הקדוש. ומי שירע לייחד שם הקדוש כראוי הוא מקיים אומה היחידית בעולם. שכתוב (ג) ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ. ולכן ביארנו שכל כהן שאינו יודע לייחד שם הקדוש כראוי אין עבודתו עבודה. שהרי הכל בו תולה. עבודת העליונה ועבודת התחתונה. וצריך לכונן הלב והמחשבה כדי שיתברכו העליונים והתחתונים. כתוב (ד) כי תבאו לראות פני מי בקש זאת מידכם רמוס חצרי. כל אדם הבא לייחד שם הקדוש ואינו מתכוון בו בלבד ומחשבה ויראה. בשביל שיתברכו על ידו עליונים והתחתונים. משליכים לו תפלתו לחוץ. וכלם מברויים עליו לדעה. והקב"ה קורא ענין כי תבאו לראות פני. כי תבאו ליראות היה צריך לומר. מהו לראות. אלא כל אותן הפנים של המלך נעלמים בהעומק לאחריו החשך. וכל אותן היודעים לייחד שם הקדוש כראוי מבקשים כל אותן הכתלים של החשך. ופני המלך מתגלים ומאירים לכל. וכאשר הם מתגלים ומאירים מתברכים כלם העליונים והתחתונים. ואז ברכות נמצאות בכל העולמות ובכן כתוב לראות פני. מי בקש זאת מידכם. מה הוא ענינו. אלא מי שבא לייחד שם הקדוש העליון צריך לייחדו מצד של זא"ת. כמו שנאמר בזאת יבא אהרן אל הקדש. בשביל שיוודנו כאחד אותן השנים צדיק וצדק ביוג אחד. כדי שיתברכו כלם מהם. והם נקראים חצריך. כמו שכתוב (ה) אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך. ואם הוא בא לייחד שם הקדוש. ואינו מתכוון בו בצורך הלב ביראה ואהבה. אומר הקב"ה מי בקש זאת מידכם רמוס חצרי. וא"ת ודאי שהרי לא נמצא בהם ברכות. ולא די שברכות אינן נמצאות בהם. אלא ששורה בהם הדין ונמצא הדין בכל:

- (ו) זכר לעבדך וגו' אל תפן אל קשי העם הזה. א"ר חייא אל תפן. וכי מי הוא שיוכל לאמר למלך העליון אל תפן. הלא כתוב (ז) כי עיניו על דרכי איש. וכתוב (ח) אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה'

בתיב בכל לבי דרשתך. וזה קרא סני. ומאי צני מעמקים. אלא סני תאלף כל בר נש דצני בעומים קמי מלכא צני לכוונא לבא ורעווא לעומקא דכל עומקין. לאמשה דברכא מעומקא דבירא. בגין דינגיד דברכא [מעומקא] (ממעווא) דכלא. ומאי סא. דא סהוא אחר דנפיק מניה ואסתכח מניה סהוא נסר דכתיב ונסר יולא מעדן. וכתיב נסר פלגיו ישמחו עיר אלהים. וזה אקרי מעמקים. עומקא דכלא. עומקא דבירא. דמצוין נפקין ונגדין לברכא לכלא. וזה שירותא לאמשה דברכא מעילא לתתא. וא"ר חזקיה כד עמיקא סתמחא דכל סתמחין צני לזמנא דברכא לעמין. אשרי כלא ואכליל כלא דסהוא עמיקא עלאה. ומשהא שתיב ואהנגיד נסרה. דתלין ומצוין אסתגידו מניה. ומתסקין מניה כלסו. ומאן דמללי ללואים צנא לכוונא לבא ורעווא לאמשה דברכא מהסווא עמיקא דכלא. בגין דיתקבל ללואים ויתעביר רעווא. (א) א"ר שמעון כתיב קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת. מהו באמת. כמה דלוקומנא (ב) תתן אמת ליעקב. וידע לייחד שם קדישא בלליתיה דקדא יאות. וזה פולחנא דמלכא קדישא. ומאן דידע לייחד שם קדישא דקדא יאות אוקים אומה יחידא בעלמא. דכתיב (ג) ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ. וע"ד לוקומנא כל כסא דלא ידע לייחד שם קדישא דקדא יאות לאו פולחניה פולחנא. דא כלל ציט תלוא. פולחנא עלאה ופולחנא סתאה. וצני לכוונא לבא ורעווא בגין דיתברכו עילוי ומתא. כתיב (ד) כי תבאו לראות פני מי בקש זאת מידכם רמוס חצרי. כל בר נש דאחי לייחד שם קדישא ולא אסתכין ציט בלכא ורעווא ודחילו. בגין דיתברכו ציט. עלאי ומתא. רמאן ליה ללואים לבר. וכלא מכריזי עליה לביס. וקב"ה קרי עליה כי תבאו לראות פני. כי תבאו ליראות מצעי ליה. מהו לראות. אלא כל אסון אנפין ומלכא סמירין בעומקא לבתר חשוכא. וכל אינו דידעין לייחד שם קדישא דקדא יאות מעקעין כל אינו כותלי חשוכא. ואנפין ומלכא אסתחין ונסכין לכלא. וכד אינו אסתחין ונסכין מתברכין כלסו עלאין ומתאין. וכדין דברכא אסתכחו בכלסו עלמין. וכדין כתיב לראות פני. מי בקש זאת מידכם. מאי קא מיירי. אלא מאן דאחי לייחד שם קדישא עלאה צני לייחד מסמרה דזא"ת. כמה דכתיב בזאת יבא אהרן אל הקדש. בגין דיודנו דקדא אינו תרין לדיק ולדיק בזווגא דחא. בגין דיתברכו כלסו מניינו. ואלין אקרון חלריך. כמה דכתיב (ה) אשרי תבחר ותקרב ישכון חלריך. ואי אינו אחי לייחד שם קדישא. ולא יסתין ציט ברעווא דלכא דדחילו ורחימו. קב"ה אחר מי בקש זאת מידכם רמוס חלרי. וא"ת ודאי דא לא אסתכח ציט דברכא. ולא די דלא אסתכחו ציט דברכא. אלא דשריא ציט דינא ואסתכח דינא בכלא:

- (ו) זכר לעבדך וגו' אל תפן אל קשי העם הזה. א"ר חייא אל תפן. וכי מאן הוא דייחא למלכא אל תפן. סא כתיב (ז) כי עיניו על דרכי איש. וכתיב (ח) אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה'

מראה מקומות (א) בלח (ב) מיה (ג) שמואל (ד) ישי (ה) תלים (ו) קדושים (ז) חוב (ח) ידע (ט) כ"ג

מעמקים זה הכתר. עומק הבאר זו הבינה. עומק הכל או מעין של הכל זה החכמה. עיר האלהים זו מלכות. עומק העליון זה החכמה ששמה ידע הבינה. והמבין יבין:

ה' והלא בכל משנה הקב"ה וכל המעשים הוא רחמ' וסביב בדין על כלם אם טוב אם רע במש"ב (ה) האלהים יביא במשפט על כל נשמה אם טוב ואם רע ובשר אדם אל תפן. ולא במה צריך האדם להשכר מחבאיו. בשביל א"ל תפן. אלא במה צריך האדם להשכר מחבאיו. בשביל שלא יחמא לפני המלך הקדוש. ב"א יראה אדם דעושה מצוה. ואת המצוה עולה ועוסדת לפני הקב"ה ואיכרת. אני מפלוגי שעשה אותי. והקב"ה משיב אותה לפני עובר על דברי התורה עבירה זו עולה לפני ואיכרת. אני מפלוגי שעשיתי. והקב"ה מנחה לעבודתו. והשניה בה כדי להכריחו. וס"ב וירא ה' ונאמן כמעט בניו ובנותיו. מה וירא. ראה מה שעומד לעשות. ואם חוזר בתשובה מה כתוב. (ג) גם ה' העביר חטאיו לא תמות. שמעבד חטא והוא. מפלוגי שלא יסתכל בו. כדי להשיב לו. וע"כ אל תפן אל קשי העם הזה ואל רשעו ואל חטאתו. א"ר יוסי גם מבין נשמע כך. שכתוב (ג) נבטם עיניכם לפני:

(ד) ועתה ישראל מה ה' אליהך. שא"ל בעמד כי אם ליראה. רבי יצחק פתח (ז) עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה. וכתוב (ו) עבדו את ה' בשמחה באו לפניו ברננה. א"ל המקראות סתרים זה את זה. אלא כך צמדנו עבדו את ה' ביראה. כל עבדה שרועה האדם לעבוד לפני הקב"ה צריך להקדים ויראה לירא ממנו. ובשביל היראה כרבותו ויכול אח"כ לעשות בשמחה מצוה התורה. וע"כ כתוב מה ה' אליהך שואל בעמד כי אם ליראה. וגילו ברעדה. שאסור לו לאדם לשבח הרבה בעולם הזה. כך הוא בעניני העולם. אבל בעניני התורה ובמצות התורה צריך לשכוח. ואח"כ יוכל האדם לעשות בשמחה מצוה התורה. כמו שכתוב עבדו את ה' בשמחה. רבי אבא אמר עבדו את ה' ביראה. סוד הדבר הוא. עבדו את ה' ביראה. מה יראה הוא כאן. אלא כמו שביארנו שכתוב (ו) יראה ה' ראשית דעת. וכתוב (ח) ראשית הכמה יראה ה'. יראה ה' כך נקרא הקב"ה (הנה) רבי אליעזר אמר עבדו את ה' ביראה. מי שרועה לעבוד עבודת רבונו מקום מלכותו יתחיל. ובאזה מקום יכוון העבודה לייחד השם של רבונו. חזר ואמר ביראה. ביראה הוא ההתלהב מלמטה למעלה:

(ט) רק באבתך חשק ה' לאהבה אותם ויבחר בורעם אחריהם וגו'. למד רבי אבא ששכאן א"ר שמעון כי האבות הם מרכבה קדישה העליונה. שנאמר חשק ה'. ובוא וראה כמו שיש מרכבה קדושה למטה [הנה] כך יש מרכבה קדושה למעלה. ואחיו הוא. אותה שאמרנו. ונעשה הכל אחד. רק באבתך חשק. הם שלשה והמרכבה ארבעה. ארבעה מניין. שנאמר ויבחר בורעם אחריהם. מה נשמע. היינו להכיל בהם דוד המלך שהוא הרביעי להתתקן במרכבה הקדושה. שילמדנו כי האבות הם התקין והשלמות של הכל. והנחה בהם נתיבם ונבנה ובהם נאחו. בא דוד המלך ויסד הכל והתקין הנקו והשלימו עמם. וא"ר יצחק כמו שזכר האבות להתעשר במרכבה:

מראה מקורות (א) קטת י"ב (ג) שו"א ז' י"ב (ז) ירמ' ל' (ח) תנ"ך (ט) תנ"ך (י) דף דמ"ב

ס'. והלא בכל משנה קב"ה. וכל עובדיו מסתכל יעיל דעוה על כלם אם טוב ואם רע. במש"ב (ה) האלהים יביא במשפט על כל נשמה אם טוב ואם רע. ובשר אדם אל תפן. אלא במה צריך האדם להשכר מחבאיו. בשביל א"ל תפן. אלא במה צריך האדם להשכר מחבאיו. בשביל שלא יחמא לפני המלך הקדוש. ב"א יראה אדם דעושה מצוה. ואת המצוה עולה ועוסדת לפני הקב"ה ואיכרת. אני מפלוגי שעשה אותי. והקב"ה משיב אותה לפני עובר על דברי התורה עבירה זו עולה לפני ואיכרת. אני מפלוגי שעשיתי. והקב"ה מנחה לעבודתו. והשניה בה כדי להכריחו. וס"ב וירא ה' ונאמן כמעט בניו ובנותיו. מה וירא. ראה מה שעומד לעשות. ואם חוזר בתשובה מה כתוב. (ג) גם ה' העביר חטאיו לא תמות. שמעבד חטא והוא. מפלוגי שלא יסתכל בו. כדי להשיב לו. וע"כ אל תפן אל קשי העם הזה ואל רשעו ואל חטאתו. א"ר יוסי גם מבין נשמע כך. שכתוב (ג) נבטם עיניכם לפני:

(ד) ועתה ישראל מה ה' אליהך. שא"ל בעמד כי אם ליראה. רבי יצחק פתח (ז) עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה. וכתוב (ו) עבדו את ה' בשמחה באו לפניו ברננה. א"ל המקראות סתרים זה את זה. אלא כך צמדנו עבדו את ה' ביראה. כל עבדה שרועה האדם לעבוד לפני הקב"ה צריך להקדים ויראה לירא ממנו. ובשביל היראה כרבותו ויכול אח"כ לעשות בשמחה מצוה התורה. וע"כ כתוב מה ה' אליהך שואל בעמד כי אם ליראה. וגילו ברעדה. שאסור לו לאדם לשבח הרבה בעולם הזה. כך הוא בעניני העולם. אבל בעניני התורה ובמצות התורה צריך לשכוח. ואח"כ יוכל האדם לעשות בשמחה מצוה התורה. כמו שכתוב עבדו את ה' בשמחה. רבי אבא אמר עבדו את ה' ביראה. סוד הדבר הוא. עבדו את ה' ביראה. מה יראה הוא כאן. אלא כמו שביארנו שכתוב (ו) יראה ה' ראשית דעת. וכתוב (ח) ראשית הכמה יראה ה'. יראה ה' כך נקרא הקב"ה (הנה) רבי אליעזר אמר עבדו את ה' ביראה. מי שרועה לעבוד עבודת רבונו מקום מלכותו יתחיל. ובאזה מקום יכוון העבודה לייחד השם של רבונו. חזר ואמר ביראה. ביראה הוא ההתלהב מלמטה למעלה:

(ט) רק באבתך חשק ה' לאהבה אותם ויבחר בורעם אחריהם וגו'. למד רבי אבא ששכאן א"ר שמעון כי האבות הם מרכבה קדישה העליונה. שנאמר חשק ה'. ובוא וראה כמו שיש מרכבה קדושה למטה [הנה] כך יש מרכבה קדושה למעלה. ואחיו הוא. אותה שאמרנו. ונעשה הכל אחד. רק באבתך חשק. הם שלשה והמרכבה ארבעה. ארבעה מניין. שנאמר ויבחר בורעם אחריהם. מה נשמע. היינו להכיל בהם דוד המלך שהוא הרביעי להתתקן במרכבה הקדושה. שילמדנו כי האבות הם התקין והשלמות של הכל. והנחה בהם נתיבם ונבנה ובהם נאחו. בא דוד המלך ויסד הכל והתקין הנקו והשלימו עמם. וא"ר יצחק כמו שזכר האבות להתעשר במרכבה:

מראה מקורות (א) קטת י"ב (ג) שו"א ז' י"ב (ז) ירמ' ל' (ח) תנ"ך (ט) תנ"ך (י) דף דמ"ב

במרכבה הקדושה. כך זכה דוד להתקן להיות רגל רביעית להמרכבה:

(א) **אשר** לא ישא פנים וגו'. הלא נאמר ישא ה' פניו אליך. זה ביאורו חכמי המשנה שאמר הקב"ה אני אמרתי להם ואכלת ושבעת. והם דקדקי עליהם עד כוית או עד כביצה. ואיך לא אשא להם פנים:

(ב) **את** ה' אליהך תירא אתו תעבד וגו'. אמר רבי שמעון מקרא זה נתבאר. אבל בוא וראה לה' אליהך תירא לא נאמר. אלא את ה' מהו את. זו מדרגה הראשונה מקום יראת הקב"ה. ולפיכך כתוב תירא. כי שם צריך האדם לפחד מפני רבונו. לפי שהוא מקום הדין. אותו תעבד. זו מדרגה העליונה העומדת על מדרגה זאת התחלונה. והיא נפרדות לעולם [קנן] א"ת ואותו זו בזה דבקות ואין נפרדות. מהו אותו. זה מקום ברית הקדוש אות הוא לעולם. שהרי העבודה אינה שורה במדרגה של א"ת [קנן] ואין היא לעבודה אלא ליראה. אבל העבודה היא עולה למעלה. ולפיכך אותו תעבד. ובו תדבק. במקום שהיא הדבקות להתדבק. שהוא המדרגה שנקראת נוף השווה באמצע [קנן] וכשמו השבע. זה מקום מדרגה השביעית [קנן] וסימנה (ג) ואת דוד מלכם אשר אקים להם. (ד) עוד ביאורו החברים את ה' אליהך תירא. א"ת להכליל שצריך לירא מרבו כמורא השכינה. ויראת ההלמיד היא מפני רבו. ולפיכך דרשו החכמים שלא יתפלל איש אחוריו רבו. שלא ישיג מורא רבו לפניו בשעת התפלה. אלא פחד הקב"ה בלבד ולא מורא אחרת:

(ה) **ובו תדבק**. ה"ר אבא בוא וראה כאשר הנשמה יוצאת מעולם הזה אינה יודעת באיזו דרך יולידו לה. שהרי הדרך לעלות למעלה למקום האורה. ששם נשמות העליונות מאירות. לא ניתן לכל הנשמות. שהרי כדמיון שהאדם המשיך עליו בעולם הזה כך נמשכת הנשמה לאהר שיוצא מעולם הזה. ובוא וראה אם האדם נמשך אחר הקב"ה והשקטו אליו בעולם הזה. אח"כ כאשר יצא מעולם הזה הוא נמשך אליו. ונותנים לו דרך לעלות למעלה. אחר הממשכות ההוא שהיה נמשך ברצונו כל ימיו בעולם הזה. א"ר אבא פעם אחת פגשתי בעיר אחת אנשים שהם תולדות בני קדם. ואמרו לי מאותה החכמה שהיו יורעים מימי קדם. והיו מחפשים בספרי חכמה שיהיה והראו לי ספר אחד. והיה כתוב בו דהנה כדמיון רצון האדם שהוא מכון בו בעולם הזה. כך נמשך עליו רוח מלמעלה כדמיון אותו ההרהור שמתדבק בו. אם כרצונו היה מכון בענין עליון קדוש. הוא מכשיך עליו מאותו הענין מלמעלה למטה אליו. ואם רצונו להתדבק בצד הטומאה ומכון בו. הוא מכשיך דבר ההוא מלמעלה למטה אליו. והיו איברים שעקר הדבר תלה בדברו ובכעשה ובמחשבה להתדבק. ובוהו נמשך עליו מלמעלה למטה אותו הצד שמתדבק בו. ומצאתי באותו הספר כל אותן המעשים והעבודות לכוכבים ומזלות והדברים ינצרך

ברתיכה קדישא. כך זכה דוד להתקנה כסמכה רביעית דרתיכה:

(א) **אשר** לא ישא פנים וגו'. וכתיב ישא ה' פניו אליך. הלא אומרתי להם ואכלת ושבעת. ואינו דקדקי עליהם עד כוית או עד כביצה. ואיך לא אשא להם פנים:

(ב) **את** ה' אליהך תירא אתו תעבד וגו'. אמר רבי שמעון ה"ר קרא חוקמים. אבל תא חזי ל' חלשיך תירא לא כתיב. הלא את ה' מהו את. דא דרגא קדמאית אחר דחלף דקב"ה. ובגין כך כתיב תירא. דתאזני צ"ל להלך קמי מאריה. בגין דא"י. בי דינא. אותו תעבד. דא דרגא עלאה דקיימא על ה"י דרגא תתאה ולא מתפרשא לעלמין [קנן] א"ת ואותו דא בזה דבקות ולא מתפרש. מהו אותו. דא אחר ברית קדישא אות לעלמין. דא פולחנא אלא סריא ב"ת [קנן] ולאו אידי למפלה אלא למדחל. אבל פולחנא אידי לעילא. ובג"כ אותו תעבד. ובו תדבק. באתר דאידי דבקותא להתדבק. דאידי נופא דשרי כחלמנותא [קנן] ובשמו תשבע. אחר שביעית דרגין [קנן] וסימנה (ג) ואת דוד מלכם אשר אקים להם. (ד) תו חוקמים חכמים את ה' אליהך תירא. א"ת להכליל דבשי למדחל מרבים כמורא דשכינתא. וחילול דתלמוד רבים אידי. ובגין דא חוקמים דלא יללי בר נש אחוריו רבים. דלא ישיג מורא מורא לקמים בשעתא דלילתא. הלא מורא דקב"ה בלמודי ולא מורא אחרת:

(ה) **ובו תדבק**. ה"ר אבא תא חזי כד נשמתא נקטת מהאי עולמא לא ידעת לאן אורחין סלקין לה. דא אורחא לסלקא לעילא לכת דמסיו. דנשמתא עלאין סריין. לא חמיסב לכלהו כחמיתין. דא כנוונא דאידי חמיסך עליה ביהאי עולמא. הכי אחמשת לכת דנפיק מניס. ותא חזי אי בר נש אתחשיך בזה קב"ה ותיאובתא דליה חבתיים ביהאי עולמא. לכת כד נפיק מניס אידי חמיסך חבתיים. ויסיבין ליה אורח להסתלק לעילא. בזה הסוד משיכו דאתחשיך ברעוטיה כל יומא ביהאי עולמא. א"ר אבא יומא חד אשכח בזה מחא מיניין דסו מן בני קדם. ואמרו לי מהידי חכמא דסו ידעין מיומי קדמאית. וסו אשכחן. ספרין דחכמא דלסון וקריבו לי חד ספרא. והוה כתיב ביה דא כנוונא דרעוטה דבר נש איכוון ביה ביהאי עולמא. הכי חמיסך עליה יומא מלעילא כנוונא דהסיח רעוטה להתדבק ביה. אי רעוטיה איכוון במלך עולמא קדישא. אידי חמיסך עליה להסיח מלך מלעילא לתתא לגביה. ואי רעוטיה להתדבק בספרא אחר ויכוון ביה. אידי חמיסך להסיח מלך מלעילא לתתא לגביה. וסו אחרי דהקרא דחלמא תליא במלן ובכונדא וברעוטה להתדבק. ובזה חמיסך מלעילא לתתא הסוד ספרא להתדבק ביה. ואשכחנא ביה כל אינון עובדין ופולחנין דכוכביא ומזלי. ומלן דלשכריכו

מראה מקומות 6 דף רמד: ט וירא קי. ג ידתי' י' ד' חיי קנן: ה ידתי' ט.

זו הוזהר

[קנן] א"ת רמו על מלכות. אותו רמו על יסוד צריך להיות פירוד ביניהם. או כוננו שבעולם האצילות אין פירוד ביניהם: [קנן] עיקר העבודה היינו ר"ח ב"ע שהן בעלמא דכנורא בירוד. וכי ע"ה רפ"ה. אבל שם"ה ל"ה הן בעלמא דנוקמא. שמי ע"ה שם"ה. ובל"ה אין שייך עבודה רק יראה שלא נעבור עליהן: [קנן] זה התפארת: [קנן] זו המלכות:

שנצרך לזה, ואך לחשוב ולכוון בהם בשביל להמשיך מהם כוחות להעובדים להם. כדמיון זה כי שרוצה להתרדב למעלה ברוח הקודש, שהרי במעשה ובדבור וברצון חלב לכוון בענין ההוא תולה הדבר, להמשיכו אליו מלמעלה למטה ולהתרדב באותו ענין, ונאמר שם שבמו שהאדם נמשך לאיזה ענין בעולם הזה, כמו בן מושבים אותו לזה כשיצא מעולם הזה, ובמה שהתרדב בעולם הזה ונמשך אחריו, כך נדבק בעולם ההוא, אם בקדושה לקדושה, ואם במטמאה למטמאה, אם בקדושה משיבים אותו אצל צד ההוא ונדבק בו למעלה, ונעשה ממנה או משמש לשרה לפני הקב"ה בין אותן מלאכי השרת למעלה, כמו שהיה נדבק בו, ועומד שם בין אותן הקדושים, ככתוב (א) ונתתי לך מרלכים בין העומדים האלה, כן גם כדמיון הזה אם היה נדבק בהטמאה מושכים אותו אצל אותו הצד ונעשה כאחד מהם להתרדב בהם, והם נקראים נזקי אנשים, ובאותה שעה שיוצא מעולם הזה לזקחים אותו ומכניסים אותו בניהם, במקום ההוא שונים שם לאנשי הטמאה שטמאו גופם ורוחם, ואחר כך נדבק בהם ונעשה מוסיף כאחד המוסיקים שבעולם: אמרתי להם אמת שזו קרוב לרברי התורה, אבל יש לכם להתרחק מאיתן הספרים, כדי שלא ינטה לבכם אליו העבודות ולכל אותן הצדדים הנזכרים שם, ופן חס ושלום תסירו מאחרי עבודת הקב"ה, שהרי כל ספרים האלה הטעו את האנשים, לפי שבני קדם חכמים היו, וירושלם חכמה הווי ירשו מאברהם שנתן לבני הפלגשים, שנאמר ולבני הפלגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנות וישלחם וגו', ואחר כך נתמשכו בחכמה ההיא לכמה צדדים, אבל זרע יצחק שהוא חלק של יעקב לא כן, שנאמר ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק, זה חלק הקדושה של האמונה שנדבק בו אברהם, ויצא מן הגורל ההוא ופן הצד ההוא יעקב, מה כתוב בו, והנה ה' נצב עליו, וכתוב (ב) ואתה יעקב עבדי וגו', לפיכך נצרך לו לאדם להתמשך אחר הקב"ה ולהתרדב בו תמיד, ככתוב ובו תדבק:

(ג) **כי הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה לא כארץ מצרים היא וגו'.** פתח רבי אלעזר ואמר (ד) ואם משפחת מצרים לא תעלה ולא באה ולא עליהם תהיה המגפה וגו', מה נשתנה מצרים כאן מכל שאר העמים, שהרי על כלם כתוב ולא עליהם יהיה הגשם, וכאן לא, אלא הרי ביארו ההכרים, שהלא ארץ מצרים אינה צריכה למטר, וע"כ אין היא בכלל העונש של אותן הנצרכות למטר, אבל הם עונש אחר יעלה עליהם, ויפה אמרו, בוא וראה כתוב כי הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה לא כארץ מצרים היא אשר יצאתם משם וגו', שהרי היאור עולה וממנו תשתה הארץ, אבל כאן למטר השמים תשרה מים, שהרי ארץ הקדושה מן השמים תשתה תמיד, וכאשר ישראל היו עוסקים בתורה היתה שותה כראוי, ומי שמונע תורה ממנה כאילו מונע טוב מן כל העולם:

(ה) **ארץ אשר ה' אלהיך דרש אתה תמיד עיני ה' אלהיך בה וגו'.** פתח רבי אבא ואמר כתוב

(ו) **השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם.** מקרא זה יש לעיין בו, שכן היה צריך לומר, השמים לה' והארץ נתן לבני אדם, מהו השמים שמים, אלא שכאן צריך להבין

מראה מקומות (א) זכרי' ג' (ב) ישעי' פ"ד (ג) דף רס"ז (ד) זכרי' י"ד (ה) יזקני' ד"ט (ו) תלים קמ"א

ולאשריכו לון, וסוף רעומה לאתכוונא בזה בנין לאחשבה לון לנבייהו, כנוונה דא מאן דבעי לאתדבק לעילא ברוח קודשא, דא ביעזבא ובמלין, וברעומה לבא לכוונא בההוא מלה תליא מלתא, לאחשבה ליה לנביה מלעילא לתת לאתדבק בההוא מלה, והווי אחרי כמה דבר נש אתמך בהאי עמלא, סבי נמי חשבין ליה כד נסיק מחאי עמלא, ובמאי דאתדבק בהאי עמלא ואתמך אבתריה, הכי אתדבק בההוא עמלא, אי בקדושה בקדושה, ואי במטמאה במטמאה, אי בקדושה חשבין ליה לנביה הווי סער ואתדבק בים לעילא, ואתעבדי חמלא שמאל למשאל קמי קב"ה בין אינון שאר מלאכין לעילא, כמה דהכי אתדבק, וקאים בין אינון קדישין, דכתיב (א) ונתתי לך מרלכים בין העומדים האלה, הכי נמי כנוונה דא אי במטמאה חשבין ליה לנביה הווי סער, ואתעבדי כחד מנייהו לאדבקא בזה, ואינון אקרון נזקי בני נשא, ובההוא שעתא דנסיק מחאי עמלא נגלין ליה ושאלין ליה בניהם, בההוא אחר דדייני לון לנביה מטמאה דכאינו גרמיהו ורוחיהו, ולבתר אתדבק בזה ואיבו נזקא כחד מאינון נזקי דעלמא: אמרינא לון איברא קריבא דא למלין דאורייתא, אבל אית לכו לאתרחקא מאינון ספרין, בנין דא יספי לבייבו לאלין סולחנין ולכל אינון ספרין דלדבר בזה, ודילמא ח"ו תסמין מבתר פליגא דקב"ה, דא כל ספרים אלין אשעיין לון לנביה נשא, בנין דכתיב קדם חכמין סווי, וירושלם דמכחמא דא ירמו מאברהם דיהב לבני הפלגשים, דכתיב ולבני הפלגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנות וישלחם וגו', ולבתר אתמכו בההוא חכמה לכמה ספרין, אבל זרעא דלחם חולקא דיעקב לאו הכי, דכתיב ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק, דא חולקא קדישא דהסימנחא דאתדבק בים אברהם, ונפק מההוא מדרבא ומסהוא סמרא יעקב, מאי כתיב ביה, והנה ה' נצב עליו, וכתיב (ב) ואתה יעקב עבדי וגו', בנין כך כתיב ליה לבני לאתמסכא בתר קב"ה ולאתדבקא ביה תמיד, דכתיב ובו תדבק:

(ג) **כי הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה לא כארץ מצרים היא וגו'.** פתח רבי אלעזר ואמר (ד) ואם משפחת מצרים לא תעלה ולא באה ולא עליהם תהיה המגפה וגו', מאי שגא מלרס הכא מכל שאר עמין, דא לכלהו כתיב ולא עליהם יהיה הגשם, והכא לא, אלא הא חוקמס חבירא, דא ארעא דמלרים לא אלספרין למשרא, וע"כ לאו היא בכלל דאינון דבעתא חמלא, אבל אינון דינא אחרא אסתלק עליהו, וספיר קאמרו, תא חיי כתיב כי הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה לא כארץ מצרים היא אשר יצאתם משם וגו', דא נהרא סליק ומימס מתסקיא ארעא, אבל סכא למשר השמים תשתה מים, דא ארעא קדישא מן שמיא אתסקיא תמיד, וכד ישראל הוו עסקין בלאורייתא, סוס אתסקיא כדקא יאות, ומאן דמנע לאורייתא מנע כאלו מנע מן כל עמלא:

(ה) **ארץ אשר ה' אלהיך דרש אתה תמיד עיני ה' אלהיך בה וגו'.** פתח רבי אבא ואמר כתיב

(ו) **השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם.** האי קרא אית לאסתכלא ביה, והכי אלספרין למימך השמים לה' והארץ נתן לבני אדם, מהו השמים שמים, אלא הכא אית לאסתכלא בנין

לחבין לפי שיש שמים ויש שמים, שמים למטה וארץ למטה מהם [קנז] שמים למעלה וארץ למטה מהם [קנז] וכל מדרגות העליונות והתחתונות כלן בדמיון זה אלו בתוך אלו, שמים למטה הם עשר יריעות, כמ"כ נוסה שמים כיריעה, וקב"ה עשה אותם והתחנות אשר בתוכם להנהיג הארץ שלמטה, רקיע הם' מנהיג לרקיעים והתחתונים הסובבים זה את זה ככורות של נצרים [קנז] רקיע העשירי הוא העיקר [קנז] ובכלם יש מחנות ממונים עד רקיע השביעי [קנז] מהשביעי והלאה יש האור שמתפשט למטה מתוך כסא העליון המאיר לרקיע העשירי, והעשירי בן אותו האור שמקבל נותן הארה להתשיעי, והתשיעי להשמיני ולשאר הרקיעים שלמטה, זה השמיני כאשר נפקדים חילות הכוכבים ומוציא צבאם עומד אותו המאור נותן כחו לכל אחד ואחד, להתמנות במקום שהוא שגזר, שבתוב (א) המוציא כמספר צבאם וגו', מרוב אונים, זה הוא זוהר העליון שנקרא רוב אונים [קנז] ובכל רקיע ורקיע יש ממונה שנפקד על העולם ועל הארץ להנהיג הכל, מלבד ארץ ישראל שאין מנהיגה רקיע ולא כח אחר, אלא הקב"ה בלבד, וזה נתבאר, ואם תשאל איך שורה לחנם רקיע על ארץ ישראל, והלא מטר ומל מן הרקיע יורד עליה כמו שאר כל ארץ אחרת, אלא שבכל רקיע ורקיע יש ממונים המושלים על העולם, וזה השר המושל על אותו הרקיע נותן מכונו שיש לו רקיע ההוא, וזה הרקיע מקבל מן השר שלו ומשפיע למטה לארץ, והשר ההוא אינו מקבל אלא מן התמצית שלמעלה, אבל ארץ הקדושה אין שולט על אותו הרקיע שעליה שר אחר ולא כח אחר אלא הקב"ה בלבד, והוא בעצמו פוקד בשפע לארץ הקדושה בהרקיע שעליה, בכך רקיע ורקיע יש פתחים ידועים, וממשלת כל השרים רשומה מפתח לפתח, ומאותו הפתח ולהלאה אין שולטים אפילו כחות השערה, ואין אחד נכנס בגבול של פתח חבירו, מלבד כאשר ניתנה לו רשות לשלוט אחד על חבירו, או שולטים המלכים שלום בארץ אחד על חבירו [קנז] באמצעות כל הרקיעים יש פתח אחד שנקרא גבולין, ותחת אותו הפתח יש שבעים פתחים אחרים למטה, ושבעים שרים שומרים שם במרחק ב' אלפים אמה, ואין מתקרבים אצל אותו הפתח, כל הפתח ההוא עולה דרך למעלה מעלה, עד שמגיע לתוך כסא העליון, ומאותו הפתח יוצא אור לכל צדדי הרקיע עד השער של הרקיע שנקרא מגדון [קנז] אשר שם הוא סוף אותו הרקיע של גבול ארץ ישראל, וכל אותן ע' פתחים המאירים מתוך הארת פתח ההוא שנקרא גבולין כלם רשומים בכסא הקדוש, וכלם נקראים שער צדק שאין אחר שולט עליהם, והקב"ה פוקד בשפע לארץ ישראל ברקיע ההוא מפתח לפתח על פי פקידתו כמו שגזר, ומהתמצית שנשאר מאותה הפקידה מקבלים אותן השבעים שרים, ונותנים לכל שאר ממונים האחרים אשר תחתיהם:

עד

בין דלות שמים ואת שמים, שמים לתת וארץ לתת מניסו [קנז] שמים לעיל וארץ לתת מניסו [קנז] וכל דרגין עלאין ותתאין כלסו בנוגה דל אלין באלין, שמים לתת ארץ מניסו עשר יריעות, כד"ל נוסה שמים כיריעה, וקב"ה עמד לון ומשריין די בנוויסו לאהנהג ארעא תתא, תשיעא אהניג לתתא דסחרן כקופסא דקילתא [קנז] עשירא איהו עקרא [קנז] ובכלהו משריין ממין עד שביעא [קנז] תשיעא ולסלא איה כסורא לתתא לתתא מנו כורסא עלאה נהיר לשיעא, ועשירא מניסו כסורא נקשא יסיב לתשיעא, ואיסו לתשיעא ולתתא, סאי תמינא כד תתקדון חילי דכוכביא ואפיק לון הסור נהירו קיימא ייסיב חילי לכל חד וחד, לתתאנא כסורא אחר דלשעיר, דכתיב (א) הארץ כמספר לבאס וגו', מרוב אונים, דל איהו וסורא דלעילא דלקרי רוב אונים [קנז] ובכל רקיעא ורקיעא איה ממנא דלתפקד על עלאה ועל ארעא לאהנהג כלא, בר ארעא דישראל דלל אהניג לה רקיעא ולא חילא אחרא, אלא קב"ה בלחודי, וסא אוקמיס, ולי תימא דיך שריא לתתא רקיעא על ארעא דישראל, וסא משרא ועלא מרקיעא נחית עליה כשאר כל ארעא אחרא, אלא בכל רקיעא ורקיעא איה ממין שלטין על עלאה, וסורא ממנא דלשקא על הסורא רקיעא יסיב מחילא דלות ליה להסור רקיעא, וסורא רקיעא נקיס מהסורא ממנא ויסיב לתתא לארעא, וסורא ממנא לא נקיס אלא ממנא דלעילא, אבל ארעא קדישא לא שלט על הסורא רקיעא דעליה ממנא אחרא ולא חילא אחרא אלא קב"ה בלחודי, ואיסו פקיד לארעא קדישא כסורא רקיעא, בכל רקיעא ורקיעא איה פתחין ידען, ושלטנו דכל ממין מפתחא לסתחא רשימא, ומהסורא פתחא ולהלן לא שלטין אפילו כחלא נימא, ולא עאל דל כפתחא דפתחא דחבירי, בר כד אהניג ליה רש לשלטה חד על חבירי, דין שלטין חלפין די צארעא חד על חבירי [קנז] בלחודי, וכלסו רקיעין איה פתחא חדא דלקרי גבולין, ופתחא איה פתחא איה שבעין פתחין אחרין לתתא, ושבעין ממין שרין מרחיק תרין אלפין אמה, דלל קרין לגבי מהסורא פתחא אורחא סליק לעילא לעילא, עד די מתא לנו כורסא עלאה, ומהסורא פתחא [קנז] לכל ספירין דרקיעא עד תרעא [דרקיעא] דלקרי מגדון [קנז] דתמן איהו סיומא דרקיעא דתתא דארעא דישראל, וכל אינון ע' פתחין [דנהירין] מנו הסור פתחא דלקרי גבולין כלסו רשימין ככורסא קדישא, וכלסו קריין לון שער צדק דלל שלט אחרא עלייהו, וקב"ה פקיד לארעא דישראל כסורא רקיעא מפתחא לסתחא כפקידו כמס דלשעיר, ומתמנא דהסור פקידו שלטין אינון שבעין ממין, ויסיב לכלסו ממין אחרין דתתא ייסיב:

מו

טראה מקומות (א) ישיב ע'

זי הזהר

[קנז] היינו מה שאנו רואים בעיני בשר: [קנז] היינו תפארת וסלכות: [קנז] זה הרקיע של חכמה רעשית, וכל המספרים רבאן עשירי ושביעי כלם נחשבים למסמח למעלה, וכלם סובבים וא"ו, והם בתבנית כוורת של נצרים שהוא ענול, צר למעלה ומתרחב וחולך עד למטה, כוורת הנרמא דקולטא, ואין לו פירוש, וצ"ל דקילתא, היינו נצרים ושכטים של האילן ענשים סחם כוורות וקולות היינו סלים, כמו קולבאי רעיא קולתיה תלא, וכן כמ"כ בש"ס סחם קלות הוא מין מל עשוי מנצרים אם לא נוצר בפירוש שהם של כסף, וכן מאן דאבלי בחדי קורא וליקו בחדי קילא, שהפירוש הוא מי שאוכל פירות האילן צריך לסבול לפעמים הקצא מן שבת האילן, ועיין בערוך, קל: קל: [קנז] היינו כתר רעשית: [קנז] [קנז] היינו חסד רעשית: [קנז] [קנז] היינו רקיע חבית רעשית: [קנז] ואז נגשר מלחמות בארץ: [קנז] כך שם השער:

(ה) עוד איר אבא כתיב דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה ויקחו אלי תרומה לא כתוב. אלא ויקחו לי תרומה. להראות שהכל אחד בלי פרוד. ומעשה המשכן הוא כדמיון. שלמעלה זה לעומת זה. שנתחבב השכינה בכל הצדדים למעלה ולמטה. כאן בעולם הזה מעשה המשכן כמעשה הגוף להכיל הרוח בתוכו. וזאת היא השכינה שנתחבב למעלה ולמטה. היא רוח הקודש. ולעולם היא נמשכת ונבנסת תוך סוד הגוף. שישירה המוח בתוך קליפה. הכל כמו שראוי. וזה רוח הקודש נעשה כמו גוף שיתחבב בתוכו רוח אחר עליון וך ומאיר (*). והכל כך נאחו ונתחבב זה בזה. ונכנס זה בזה. עד שנאחו בעולם הזה. שהוא קליפה האהרונה שמבחוץ. קליפה הקשה היא מבפנים לפי מצב קליפת עולם הזה (**). כדמיון האנו. שקליפה הירוקה שמבחוץ אינה קשה. והקליפה שלפנים ממנה היא קליפה קשה. אף כך למעלה קליפה הקשה היא רוח של צד האחר השולט בגוף עולם הזה. לפנים ממנה מטעל יש קליפה דקה. ועוד לפנים ממנה נבנה יותר היא מוח. בארץ הקדושה נתתן באופן אחר. קליפה הקשה נשברה למעלה במקום ההוא. ואינה שולטת בו כלל. קליפה הקשה נשברה. מן מקום ההוא תמיד. ונשאר פתוח מצד זה ומצד זה. ומקום ההוא היה פתוח בארץ הקדושה כל זמן שישאל עבדו עבודת הקודש כראוי. כיון שגמרם נסתם פתח ההוא מצד זה ומצד זה עד שנתקרבה קליפה הקשה מכל הצדדים להתאחד יחד. כיון שסתמה הקליפה בעד המוח או שלטה קליפה ההיא עליהם ודרתה אותם לחוץ ממקום ההוא. ועל כל זה אעפ"י שדרתה אותם לחוץ לא יכלה קליפה קשה להיות לשלוט במקום הקדוש ההוא. כי אין שם מקומה: ואם תשאל אם כן הואיל שאין ביכולת אותה הקליפה הקשה לשלוט בכבדים קדוש ההוא. מפני מה עומד חרוב. שהרי החרוב לא היה בעולם אלא מצד קליפה קשה ההיא. אלא ודאי כאשר נחרב לא נחרב אלא מכח צד ההוא בשעה שסתמה הקליפה בעד המוח. אבל הקב"ה עשה שלא תשלוט אותה קליפה הקשה על מקום ההוא. וכאשר דחתה לישראל משם חזרה אותה הקליפה ונפתח הפתח במקדש. ולפי שהעם הקדוש לא היה שם. נפרס על פתח ההוא כסוי דק של פרוכת דקה. לשמור מקום ההוא שלא יפתח אותו קליפה קשה ההיא. ונאחו כסוי זה בכל הצדדים: להופיע משחת הקודש על הארץ במקדש אין ביכולת. שהרי אותו כסוי הרק מאחו שלא ירד משחת קודש ההוא למטה. כיון שעם הקדוש איננו שם. ולכן לא נבנה החרוב מיום שנחרב: שהשלוט קליפה קשה ההיא גם כן אין ביכולת. שהרי כסוי דק ההוא נאחו בו בכל הצדדים של אותו הפתח עם הכסוי של פרכת דקה. שהוא נמשך מתוך הפרכת הקדושה שלמעלה. והוא שוכר למקום ההוא שלא תשלוט שם אותה קליפה הקשה. ולא

מראה נקובות (ה) תמונה קט:

(ה) מו איר אבא כתיב דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה. ויקחו אלי תרומה לא כתוב. אלא ויקחו לי תרומה. להראות שהכל אחד בלי פרוד. ומעשה המשכן הוא כדמיון. שלמעלה זה לעומת זה. שנתחבב השכינה בכל הצדדים למעלה ולמטה. כאן בעולם הזה מעשה המשכן כמעשה הגוף להכיל הרוח בתוכו. וזאת היא השכינה שנתחבב למעלה ולמטה. היא רוח הקודש. ולעולם היא נמשכת ונבנסת תוך סוד הגוף. שישירה המוח בתוך קליפה. הכל כמו שראוי. וזה רוח הקודש נעשה כמו גוף שיתחבב בתוכו רוח אחר עליון וך ומאיר (*). והכל כך נאחו ונתחבב זה בזה. ונכנס זה בזה. עד שנאחו בעולם הזה. שהוא קליפה האהרונה שמבחוץ. קליפה הקשה היא מבפנים לפי מצב קליפת עולם הזה (**). כדמיון האנו. שקליפה הירוקה שמבחוץ אינה קשה. והקליפה שלפנים ממנה היא קליפה קשה. אף כך למעלה קליפה הקשה היא רוח של צד האחר השולט בגוף עולם הזה. לפנים ממנה מטעל יש קליפה דקה. ועוד לפנים ממנה נבנה יותר היא מוח. בארץ הקדושה נתתן באופן אחר. קליפה הקשה נשברה למעלה במקום ההוא. ואינה שולטת בו כלל. קליפה הקשה נשברה. מן מקום ההוא תמיד. ונשאר פתוח מצד זה ומצד זה. ומקום ההוא היה פתוח בארץ הקדושה כל זמן שישאל עבדו עבודת הקודש כראוי. כיון שגמרם נסתם פתח ההוא מצד זה ומצד זה עד שנתקרבה קליפה הקשה מכל הצדדים להתאחד יחד. כיון שסתמה הקליפה בעד המוח או שלטה קליפה ההיא עליהם ודרתה אותם לחוץ ממקום ההוא. ועל כל זה אעפ"י שדרתה אותם לחוץ לא יכלה קליפה קשה להיות לשלוט במקום הקדוש ההוא. כי אין שם מקומה: ואם תשאל אם כן הואיל שאין ביכולת אותה הקליפה הקשה לשלוט בכבדים קדוש ההוא. מפני מה עומד חרוב. שהרי החרוב לא היה בעולם אלא מצד קליפה קשה ההיא. אלא ודאי כאשר נחרב לא נחרב אלא מכח צד ההוא בשעה שסתמה הקליפה בעד המוח. אבל הקב"ה עשה שלא תשלוט אותה קליפה הקשה על מקום ההוא. וכאשר דחתה לישראל משם חזרה אותה הקליפה ונפתח הפתח במקדש. ולפי שהעם הקדוש לא היה שם. נפרס על פתח ההוא כסוי דק של פרוכת דקה. לשמור מקום ההוא שלא יפתח אותו קליפה קשה ההיא. ונאחו כסוי זה בכל הצדדים: להופיע משחת הקודש על הארץ במקדש אין ביכולת. שהרי אותו כסוי הרק מאחו שלא ירד משחת קודש ההוא למטה. כיון שעם הקדוש איננו שם. ולכן לא נבנה החרוב מיום שנחרב: שהשלוט קליפה קשה ההיא גם כן אין ביכולת. שהרי כסוי דק ההוא נאחו בו בכל הצדדים של אותו הפתח עם הכסוי של פרכת דקה. שהוא נמשך מתוך הפרכת הקדושה שלמעלה. והוא שוכר למקום ההוא שלא תשלוט שם אותה קליפה הקשה. ולא

(*) כאן מלה ר' אבא מור השכינה שאין היא כבוד נכרא אלא שהיא אור נאצל הנשתלשל מספירת המלכות עלמא דנוקבא עבור הנחנה הפרטיות של עולם הזה. שתשכון בעולם הזה כבארם ובהקום קדוש הראויים לקבל אור הזה. ונקרא גם בשם רוח הקודש. וחזרם או מקום הקדוש הראויים לקבל אור השכינה הם בבחינת קליפה וגוף לאור השכינה שהיא בבחינת מוח ודוח. ובכחן כן השכינה היא בבחינת גוף לאור אחר היותר. עליון וזך. דהיינו אור ספירת התארת עלמא דנוקבא: (***) פ' כיון שקורא לכבוד הארץ יב' בשם קליפה לכן לעומת מצב העולמות הסובבים אותה היא נקראת הצונה. שנשלמה מהם ההוצה ונתרחקה מהם לסבת נשיותה. ובמצב קליפת כדור הארץ נקראת קליפה האחרונה הסובבת את הארץ בשם פנימית. ושאר הקליפות העליונות יותר הן פנימיות במדרגה יותר גבוהה. וזכה וידע שיש ר' קליפות הנקראות רוח סערה ענן גדול אש מתלקחת וגו'. רוח סערה היינו קליפת חוץ קשה. שהיא כח חיותו חזק של צד הטומאה. ענן גדול היינו קליפה הרבה ממנה. אש מתלקחת וגו' שזן יותר זכים וקרובים לקדושה ראוי לקרותן בשם מוח לעומת שהם התחתונות:

ולא תסתום בעד המוח: ולפיכך כל אותן הנשמות של שאר האומות הדרים בארץ הקדושה. כשיצאות מעולם הזה. אינן נתקבלות שם ונדרות לחוץ. והולכות ומשומטות ומתגלגלות בכמה גלגולים. עד שיוצאות מכל ארץ הקדושה. ומוכנות לצדדים שלהן עם טמאתן. וכל אותן נשמות עם ישראל היוצאות שם עולות. וכסוי רק ההוא מקבל אותן ונכנסות לקדושה העליונה. לפי שכל מין הולך למינו. ונשמות עם ישראל היוצאות בחוץ לארץ ברשות אותה קליפה הקשה. הולכת הנשמה ומוכנת ומתגלגלת עד שהשוב למקומה. ונכנסת למקום הראוי לה. אשרי חלקו מי שנשמתו יוצאת ברשות הקדושה בפתח ההוא של ארץ הקדושה. מי שנשמתו יוצאת בארץ הקדושה אם נקבר באותו היום אין שולט עליו רוח הטומאה כלל. וע"כ נאמר בתלוי. כי קבור תקברנו ביום ההוא וגו' ולא תטמא את ארמתך. לפי שבלידה ניתנה רשות לרוח הטומאה לשלוט. ואע"פ שניתנה להם רשות אין נכנסין בארץ הקדושה. מלבד אם מוצאים שם כלי ליכנס בו: אברים ופדרים שנתאכלים בלידה לחוץ למינים האחרים. לא שנכנסים בארץ ולא להמשיכם לארץ. אלא בשביל שלא ישלט צד הטומאה בתוך הארץ. ולא יהיה נמשך ליכנס שמה. ולפיכך העשן שלהם היה עולה בעקמימות ונתגלגל לחוץ והלך בבהלה עד שנכנס לצד צפון הפריץ. אשר שם סודיו כל צדדים האחרים. ולשם נכנס העשן וכלם ניוונים שם ממנו. העשן של קרבנות היום היה עולה למקומו בדרך ישר וניזון ממנו מי שצריכים ליוון. ומאותו הפתח של צד צפון ניוונו כל צדדי קליפה הקשה שהיא מחוץ לארץ הקדושה עם עשן הגם ההוא. כמו שביארנו:

(ח) רבי חזקיה פתח (ז) כי הוא לקצות הארץ יביט תחת כל השמים יראה. כמה יש להם לאנשים להסתכל במעשה הקב"ה ולעסוק בתורה יומם ולילה. שכל מי שעוסק בתורה הקב"ה משתבח בו למעלה ומשתבח בו למטה. לפי שהתורה עץ חיים היא לכל אותן העמלים בה. לתת להם חיים בעולם הזה. ולתת להם חיים בעולם הבא. בוא וראה כי הוא לקצות הארץ יביט לתת להם מזון ולפרנסם בכל מה שצרכים. לפי שהוא משגיח בה תמיד. שכתוב תמיד עיני ה' אלהיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה. לפי שהארץ הזאת מה כתוב בה. ממרחק תביא לחם [קלה] ואח"כ היא נותנת מזון וטרף לכל אותן חית השרה. שכתוב ותקם בעור לילה ותתן טרף לביתיה וחק לנערותיה. וע"כ כי הוא לקצות הארץ יביט תחת כל השמים יראה לכל באי העולם. לתת להם מזון ופרנסה כל מה שצריך לכל אחד ואחד. כמו שכתוב פותח את ירך ומשביע לכל חי רצון:

(ו) וקשרתם אתם לאות על ירכם והיו למזמנת בין עיניכם. פתח רבי אלעזר ואמר (ד) שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך וגו'. שימני כחותם. כנס ישראל אומדת כך להקב"ה שימני כחותם. איוה הוא החותם. זה החותם של מבעת האמת. כחותם על לבך. זה החותם של תפילין שמניח האדם על לבו. כחותם

ולא תסתום למוח: ובנין כך כל אינון נשמתין דשאר עמין דדירין בארעא קדישא. כד נפקין מסאי ענא. לא מקבלא לון ודחי לון לבר. ואוליין וספאן ומתגלגלין בכמה גלגולי. עד דנפקין מכל ארעא קדישא. וסמין לסמייטו במסאבו דילסון. וכל אינון נשמתין דשארל דנפקין תמן סלקין. והסוא חופא קלישא מקבלא לון ועוליין לקדושה ענא. בנין דכל זינא אולא לזינא. ונשמתיון דשארל דנפקין לבר מארעא ברשותא דסאי קלישא תיפא. אולא וסמאר ומתגלגל עד דתבת לזכותא. ועאלת לאתר דתחוי לה. וכלא חולקיה תאך דנשמתיה נפקא ברשו קדישא בסוא פתיחו דארעא קדישא. תאך דנשמתיה נפקת בלשאר קדישא אי אתקבר בסוא יומא לא סלסא עליה רוח מסאבא כלל. וע"כ כתב בלייבא. כי קביר תקברנו ביום ססוא וגו' ולא תטמא את ארמתך. בנין דבליילא תחייב רשו לרוח מסאבא לספא. ואע"פ דתחייב לון רשו לא עוליין בארעא קדישא. כד אי אשכחן תמן מנא לאעלא ביה: אברין ופדרין דמתאכלין בליילא לאתווא זינין אחרנין. לאו דעילין בארעא ולאו לאמסא לון בארעא. אלא בנין דלא תטמא סמאר אחרא גו ארעא. ולא יתמסא לאעלא תמן. ובנין תננא דמנייה סוא סליק עקימא ומתגלגל לבר סואל בבהילו. עד דעאל לנורקא דלסון. דתמן מדורין דכל סמין אחרנין. וסמן עאל תננא וכלאו אתו. תמן. תננא דימחא סוא סליק לדיכתיא פאורא מיסור ותמן תאך דתמן. ומהסוא פתיחו אסונו כל סמין קלישא תיפא דלויי לבר מארעא קדישא בסוא תננא נסה. כמה דלוקימנא:

(ח) רבי חזקיה פתח (ז) כי הוא לקצות הארץ יביט פתח כל השמים יראה. כמה אית לון לבי נשא לאסתכלא בעובדי דקב"ה ולאסתכלא באורייתא ימחא ולייל. דל תאך דאסתכל באורייתא קב"ה אסתבח ביה לעילא ואסתבח ביה לתתא. בנין דאורייתא אינא דחיי איהו לכל אינון דעסקין בה. למיכב לון חיינ בעלמא דין. ולמיכב לון חיינ בעלמא דחיי. תא חיי כי הוא לקצות הארץ יביט. למיכב לון מזונא ולספקא לון בכל מה דאלעריכו. בנין דלויי אסתח בס תדיר. דכתיב תמיד עיני ה' אלהיך בה מרשית ססנה ועד אחרית ססנא. בנין דארץ דא מאי כתיב בס. ממרחק תביא לחם [קלה] ולבשר איהי יסבת מזונא וסרפא לכל אינון חיוון צדא. דכתיב ותקם בעור לילה ותתן טרף לביתיה וחק לנערותיה. וע"כ כי הוא לקצות הארץ יביט תחת כל השמים יראה לכלא בני ענא. למיכב לון מזונא וספוקא כל מה דלעשרין לכל חד וחד. כמה דכתיב פותח את ירך ומשביע לכל חי רצון:

(ו) וקשרתם אתם לאות על ירכם והיו למזמנת בין עיניכם. פתח רבי אלעזר ואמר (ד) שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך וגו'. שימני כחותם. כנסת ישראל אמרת דא לקב"ה שימני כחותם. תאך דא חותם. דא חותם דגושפנקא דקסוס. כחותם על לבך. דא חותם של תפילין דלגח בר נס על לביה. כחותם

מראה מקומות (א) וירא פ: (ב) איוב כ"א (ג) פלורס נד: (ד) שיר ח'

זיו הוזהר

[קלה] חיינו מן עולם הבנה:

כחותם על זרועך. זו יד כהה שמניח תפילין בורוע ההיא. היינו יצחק [קלו] ונכנסת ישראל אומרת שימני כחותם, חותם היה צריך לומר, מהו כחותם, כאותן תפילין של ראש שמביא שבה לכל האנף. וע"כ תפילין בורוע על הצב. ובה נמצא האדם שלם כדמיון שלמעלה [קלו] כי עזה כמות אהבה. מהו כי עזה כמות, אלא לא נמצא דבר קשה בעולם כמו התפרדות הנפש מהגוף כאשר צדיקין להפריד, וכך אהבת נכנסת ישראל להקב"ה שאין נפרדים לעולם. ולפיכך תפלה של יד נקשרת בורוע. לקיים הכתוב (ה) שמאלו תחת לראשי, קשה כשאר קנאה. בכל מדרגות הניהגות אין בהן קשה כשאר, שיותר למטה מהם, מלבד מדרגה ההיא שנקראת אברון. ושניהם נשתתפו יחד. וזה קשה להם להישעם מהכל. כך קשה כשאר קנאה, שאין קנאה אלא בשביל אהבה. ומתוך אהבה באה קנאה. ומי שמקנא בשביל זה שאהבו ביותר קשה לו להפריד ממנו, כמו מאותו המדרגה שנקראת שאול שהיא קשה מכל מדרגות הניהגות. דשפיה דשפי אש שלהבת יה. ואינו היא שלהבת יה. זה האש היוצא מתוך השופר כלל מרוח ומים, ומתוך שלהבת ההיא כאשר יתלהם אש בכנסת ישראל וישרוף העולם בשלהבת של קנאת הקב"ה, ובשעה שהיא תקנא עבדו או למי שפגע בשלהבת שהוא ישרף בה. ובשעה שכנסת ישראל מתקשרת בו בהקב"ה ותתעמר עמו, אז כל אותן ההמונים וכל אותן המהנות וכל העולמות בשמחה בהארת הברכות. כתוב שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני, מי שמניח תפילין כשמניח תפלה של יד צריך להושיט זרוע השמאלית לקבל לה לכנסת ישראל [קלו] ולקשרו הקשר עם הימנית בשביל לחבקה. לקיים מה שכתוב שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני, שיתראה האדם כדמיון שלמעלה ושיתעמר בכל. ואז האדם שלם בכל בקדושה העליונה. והקב"ה קורא עליו ישראל אשר בך אתפאר:

(ג) רבי אבא פתח (ג) ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ. בוא וראה בכל אומות העולם לא בחר בהם הקב"ה אלא לישראל בלבדם, ועשה אותם עם אחד בעולם וקרא להם גוי אחד כשמו. והבחרים בכמה עשרות וכמה מנות להתעמר בהם. ועל כן תפילין של ראש ותפילין של יד להתעמר האדם בהם כדמיון שלמעלה. ולהמצא בבחינת אחד להיות שלם בכל. ובשעה שהאדם מתעמר ומתקרב בהם נעשה שלם ונקרא אחד. שלא נקרא אחד אלא כאשר הוא שלם. ומי שהוא פגום לא נקרא אחד. וע"כ נקרא הקב"ה אחד שהוא בכל הישגות, בשלמות האבות בשלמות של כנסת ישראל, לפיכך ישראל למטה נקראים אחד. שכאשר האדם מניח תפילין ומתעמר בדמיון של מעלה, או נעמט בדמיון קדושתו כדמיון שלמעלה ונקרא אחד. ולפיכך יבוא אחד ויתחבר באחד. הקב"ה שהוא אחד ויתחבר באחד. שהרי אין המלך מתחבר אלא במי שדאוי לו. ולפיכך כתוב (ד) והוא באחד ומי ישיבנו. אין הקב"ה שורה ואינו נמצא אלא באחד. והוא באחד. אחד היה צריך לומר. אלא במי שנתתן בקדושה עליונה להיות בבחינת אחד. או הוא שורה באחד ולא במקום אחר —

אמר

מראה טקומות (א) ש"י ב' (ב) קדושים פה. (ג) שמואל ב' ד' (ד) איוב ב'

זיו הזהר

[קלו] רמז על סמית הנבונה: [קלו] כמו שאמרנו חז"ל שהקב"ה מניח תפילין: [קלו] פ"י לקבל על עצמו חזרה מאור השכינה הקדושה:

אמר

(א) אמר רבי אלעזר כל זמנא דסערא דקדושה שלטא. סערא מסבא לא יכיל לשלמא ואמכאפא קמיה. וע"ד תנינן כל זמנא דירושלים תהא מלחא. לור חייבא יכא סרבא.. (ב) א"ל ר"ש תא ואימא לך רוא חדא. ולא תמידיב לגלחא צר לאינון קדישין עלינוין. תא חוי להאי אתר דאיוו רוח מסבא קצ"ס יסיב ליה שולטנו לתשלם בעלמא בכמה סעריין. ויכיל לנוקא. ולית לן רשו לאנסגא ביה קלגא. ובעינא לאסתמרא מניה דלא יקשרג עלן בנו קדושה דינן. וע"ד רוא חדא אית לן דעתיין למיסב ליה דוכתא ועיר בנו קדושה דינן. דהא מנו קדושה נסיק שולטנו דליס. ובעינן גו רוא דמפילין לאלגעא חד סערא דעגלא דיפוק לבד וימחוי. דהא חוסא דסערא דא לא מסאיב צר דאי אמחבר הוי סערא ואמכעביד כשעורא. אבל פחות מן דא לא מסאיב. וחסא סערא בעי לאעלא ליה בנו קדושה עלאה דינן ולמיסב ליה דוכתא. בנין דלא יקשרג לן בקדושה דינן. ויפוק מן הוי סערא לבד דיתחוי. דכד חמי להסוי צר נס בקדושה עלאה. וחולקא דיליס מסתתף לתמן. כדון לא יקשרג ליה ולא יכיל לאבאשא ליה לעילא ומחא. דהא דוכתא יסיב ליה. ואי הסא חולקא לא יסיבין ליה דוכתא בנאי קדושה ויכיל לאבאשא ליה לתתא. וסליק לקשרגא ליה לעילא ואמר. פלוני דקא מחקדש הסמא כך וכך עבד ציומא פלוני וכך אינון חוביו. עד דימסי דינא על הסא צ"ג ירענש על ידיו. וכך הוו ישראל עבדי דהוו ידעו רוא דא. כד שאלן לאתקדשא בקדושה עלאה ציומא דכפורי סוו מסתכלי מיד למיסב חולקא להסא אתר. ולמיסב ליה חולקא ציניסו. בנין דלא יסתכח מקשרגא עליסו ולא ייתי לאדכרא חוביסון דסיראל. דכמה חבילין וכמה מסריין אינון דאדומקן נלסלא מלה מניה כד אתי לקשרגא. זכאה חולקא מאן דיכיל לאסתמרא דלא ידכרון חוביו לעילא ולא יסחיון עליה לבס :

רעיא מהימנא

(ג) וקשרתם אחס לאות על ידכם וסיו לסוספת בין עיניכם. פקודא דא לאגחא תפלה של יד ומפלה של ראש. הו אוקימא רוא דד' פרשיין דלסון בכמה דוכתי. אבל פרשה קדמא קדש לי כל צבור דהו איוו פרשתא דכלל כל שאר פרשיין. קדש. דא קדושה עלאה. רוא דתכמחא עלאה. דמתמן כלל אתקדש צירא דגנייו עלאה דאתקרי קודש. פרשה תנינא וסיה כי יביאך דא צינא. דהא צפרסתא דא איוו יליאת מלריס דהו מסקרא דיוצלא [קלט] וע"ד שירוא דילה וס"ס. דהא מלה דא איוו ציוצלא. ובנין כך שמה דילה וס"ס דלית וס"ס אלל באתר דא דאיוו זמין לאתמכחא לתתא. לאנסכרא צוילין ולאסתכחא צדרגא תתא [קא] וכלל צירא חדא. ובנין דאיוו צורחא סמיר לא אקרי צתגליא בשמא דא. אלל אתמסר לחימין למדע. וע"ד אתרשס בשמא קדישא צמלה דא [קמא] פרשה תליתא שמע ישראל

מראה מקומות (א) סקודי רלו. (ב) שס רלו. (ג) כה מג :

(א) אמר רבי אלעזר כל זמן שצד הקדושה שלטא. צד הטומאה אינו יכול לשלום ונכנס לפניו. והוה שלמדנו כל זמן שירושלים תהיה מלחא. צור הרשעה תהיה חרבה.. (ב) א"ל ר"ש בוא ואוריעך סוד אחד. ולא ניתנה רשות לצלות מלבד לאותן קדושים עליונים. בוא וראה למקום הזה שהוא רוח הטומאה נתן לו הקב"ה שליטה לשלוט בעולם בכמה צדדים. ויכול להזיק. ואין לנו רשות לנהוג בו בזיון. ונצרך להשמר ממנו שלא יקשרג עלינו בתוך הקדושה שלנו. וע"כ יש לנו סוד אחד שאנו צריכים לתת לו מקום קטן בתוך הקדושה שלנו. שהרי מתוך הקדושה יוצאת שליטתו. ונצרך בתוך סוד התפילין להצניע שיערה אחת של עגל שתצא לחוץ ותהיה נראית. שהרי חוט השערה זו לא נטמאת מלבד אם תתחבר השערה להעשות כשעורה. אבל פחות מזה אינה נטמאת. ואותה השערה נצרך להבניסא בתוך קדושה העליונה שלנו ולתת לה מקום. כדי שלא יהיה קשרגו עלינו בקדושה שלנו. ולכן תצא מאותה השערה לחוץ שתהיה נראית. כי כשיראה לאיש הזה בקדושה העליונה. והלוק נשתתף שם. אז לא יקשרג עליו ולא יוכל להרע לו במעלה ולמטה. שהרי נתן לו מקום. ואם אין נותנים מקום לחלק ההוא בתוך קדושה הזאת יוכל להרע לו למטה. ועולה ומקשרג עליו למעלה ואומר. פלוני שהוא מתקדש עכשיו עשה כך וכך ביום פלוני וכך הם חסאיו. עד שמגיע דין על איש ההוא ונענש על ידו. וכך היו ישראל עושים שהיו יודעים סוד הזה. כאשר התחילו להתקדש בקדושה העליונה ביום הכפורים היו מסתכלים מיד לתת חלק למקום ההוא. ולתת לו חלק ביניהם. כדי שלא יהיה נמצא מקשרג עליהם ולא יבוא להזכיר עונות ישראל. כי הרבה המונים הרבה מחנות מוכנים לקבל הדבור ממנו כאשר הוא בא לקשרג. אשרי חלק מי שיכול להשמר שלא יזכור עונותיו למעלה ולא ישיקפו עליו להרע :

רועה הנאמן

(ג) וקשרתם אתם לאות על ידכם והיו לסוספת בין עיניכם. מצוה זו להניח תפלה של יד ותפלה של ראש. הרי ביארנו סוד ארבע פרשות שלהם בכמה מקומות. אבל פרשה הראשונה קדש לי כל צבור וזו היא פרשה הבוללת כל שאר פרשיות. קדש. זו קדושה העליונה. סוד חכמ"ה העליונה. שמשם הכל נתקדש בסוד אוצר העליון שנקרא קדש. פרשה שניה והיא כי יביאך זו בינ"ה. שהרי בפרשה זו נזכר יציאת מצרים שהיה מצד הייבול [קלט] וע"כ התחלה שלה והי"ה. שהרי תיבה זו בייבול היא. ולפיכך שמו והי"ה כיון שאין והי"ה אלא במקום זה שהוא עתיד להמשך למטה להאיר הגרות ולהמצא במדרגה התחתונה [קמ] והכל בסוד אחד. ולפי שהוא בדרך נסתר לא נקרא הקב"ה בשם זה בנגלה אלא שנמסר לחכמים הבין מצדו. ולכן נרשמה פרשה זו בשם הקדוש בתיבה הזאת [קמא] פרשה שלישייה שמע ישראל

זיו הוהר

והוא שולט בהיפא נקרא יוכל כי הוא סקור החירות : [קמ] חיינו תתכלות בינה עם מלכות שכל האורות מכל מיני שפע נובעות מסקור הבינה. ולפיכך יש שם צירוף והי"ה מוחש הוי"ה ב"ה. והוה שאמר חז"ל והי"ה יגיד שמחה : [קמא] שתתחיל כתיבת וזה :

ישראל. זה איש רוא דמינא דאקרי חסד עלאה.
 דאיש קא מייחד יאדא דכלא לנ' ספרין [הנח]
 וקב"ה מסדר בים סודא דכל עלמא. וזה איש דקא מתפשט
 בכל ספרין. אפילו נו מחמי מחמי. וזה קב"ה
 דקא עלמא דא מתעסק קב"ה בעשינא דהא.
 וזה דקא מייחד יאדא. ובג"כ שטע סמך לוי"ה..
 פרשם דביעאם סוף רוא דרינא קשא. השמרו לכם ונ'..
 אלן אינון תפילין דרישא. ותפילין דרועא כגוונא
 דא בחד ביתא. וזה מתענגא בכו וכלכו רוא. חדא.
 קשרא תפילין דרישא איש דל"ת. וע"ד כתיב וראית את
 חמור. ועל דא איש לאחורא. דתמן אתקשר כלל בקשרא
 חדא [קמן] ואיש דא מנחת אלן תפילין דרועא
 אתקשרא בקשרא אחדא. רוא דכית קדישא. ורוא
 דא הא אתמר בכחם דוכתי. וכלא רוא חדא. וכלא
 אינון ישראל ידיעין רוא דא. ואלקריך בר נש לאמחא לון
 כל יומא לחמי דיוקנא עלאה. ועליה כפיב א' ורוא
 כל עמי הארץ כי שם ס' נקרא ע"ד ויראו ממך. ע"כ
 ר"מ:

(ג) ולמדתם אתם את בניכם לדבר בם. פתח רבי
 שמעון ואמר. תא חזי כתיב (ג) את
 כלל ראיתי בימי הבינוני. ובי שלמס דרננין עלאין
 דמכמתא סוף ביה על כל בני דרא. דכתיב (ד) ויחכם
 מכל אדם. אמר בימי הבינוני. וכפיב הכל הבינוני אמר
 קבלת. אלל רוא דהכל יקרא סוף. וסוף הכל דנפיק
 מסומא. ורוא דהכל דנפיק מסומא קלא אתעביד
 מניה. ותאלל אין העולם מתקיים אלל בהכל פיהם של
 תינוקות של בית רבן שלא חסאו. שלא חסאו חסא.
 והכל אתעביד ברוחא ומיא. וכל מאי דאתעביד בעלמא
 בהכל אתעביד. ורוא דמלס דמאי הכל של תינוקות
 אתעביד קלא אתעביד בעלמא. ואינון נסורי עלמא ונסורי
 קרמא. הי"ד (ה) אם ס' לא ישמר עיר שוא שקד שומר..
 (ו) וצרין דהיכלות התמר דהיכלות חליטאם קיימין תרין
 ממין יהודיה ועזריאל. ואלין קיימי כל חד וחד
 על י"ב אלפי ממין אחרין. וכלכו הקרון יתדות
 עמסין. ואלין אתמנון על הסוף הכל דתינוקות דלעלן
 באורייתא לקיימא עלמא. ואלין נפלי סוף הכל וסלקי
 ליה לפילא. וכל הכל וסלק דאינון תינוקות דלעלן
 באורייתא לקיימא עלמא אתעביד מניה רוחא חדא. וסלקא
 סוף רוחא לפילא ואתעביד בעשרא קדישא. ואתמנא
 נסורא דלמא.. ועוד קיימין תמן תרין ממין אחרין
 עמסניה ואדיריה. אלן ממין על תריסר אלפי
 ממין אחרין כל חד וחד כדקאמין. ואלין אתמנן
 לאכרוא בכל קרעין על כל אינון דמעבדין בנייהו
 מאורייתא. וסלקין לון דלל יענין כה. דנין
 נפקין כל הני ממין ומכריזי ואמרי. ווי לפילא דלעלן
 בריס מאורייתא. ווי ליה דקא אתעביד מעלמא דין ומעלמא דמי:

(י) וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך. א"ר שמעון
 בשעתא דבר נש אקריס בפלגות ליליא
 וקס

מראה בנקומות (א) דננים כ"ח (ב) נא לט. (ג) קבלת (ד) מנכס (ה) כ' (ו) מלס קב"ה (ז) פקודי נכס: (ח) דף רסה.

זיו הוזהר

אמנן שחם הכמה וכמה תפארת ומלכות. שאין יהוד והודנות בלי כה החסד שהוא כה האהבה. וזהו שכתוב עולם חסד יבנה: יש
 מקשים הלא נש פרשה רביעית מתחלת עם תיבת והיה. וי"ל שזה והיה היא המתקן להדינים של פרשה רביעית: [קמן] פ"י שכל
 האשפות מן ספירות העליונות מניעות להמלכות:

ישראל. וזה סוד בחינת היסין שנקרא חס"ד עליון.
 שהוא המיוחד יחד של הכל לארבעה צדדים [קמן]
 והקב"ה מסדר בו סדר של כל העולם. וזה הוא המתפשט
 בכל הצדדים. אפילו בתוך התנועות. וזהו ברא
 הקב"ה את העולם כאשר נתעמף. הקב"ה בעמף המאיר.
 זה הוא המיוחד את היחוד. ולפיכך שטע נסמך זוהיה..
 פרשה רביעית הוא סוד דין הקשה. השמרו לכם ונ'..
 אלה הם תפילין של ראש. ותפילין של יד הם כרמיון
 זה כבית אחד. וכבר דרשנו בענינים והכל סוד אחד.
 קשר תפילין של ראש הוא דל"ת. וע"ז כתוב וראית את
 אחורי. ועל כן הוא לאחור. כי שם נקשר הכל בקשר
 אחד [קמן] והוא כאשר מנחת אלה תפילין של יד
 מתקשרת בקשר אחד. שהוא סוד הכרית הקדוש. וסוד
 זה הרי נתבאר בכמה מקומות. והכל סוד אחד. וכאם
 הם ישראל היודעים סוד זה. וצריך האדם להניח תפילין
 בכל יום להיות בצורה העליונה. ועליו כתוב (א) וראו
 כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא ע"ד ויראו ממך. ע"כ
 ר"מ:

(ט) ולמדתם אתם את בניכם לדבר בם. פתח רבי
 שמעון ואמר. בוא וראה כתוב (ג) את
 הכל ראיתי בימי הבינוני. ובי שלמס שסדרנות נבחות
 של חכמה היו בו יותר מכל בני דורו. שכתוב (ד) ויחכם
 מכל אדם. אמר בימי הבינוני. וכתוב הכל הבלים אמר
 קבלת. אלא סוד של הכל יקר הוא. והינו הבל היוצא
 מן הפה. והסוד הוא שההכל היוצא מן הפה נעשה מסט
 קלא. ולמדת שאין העולם מתקיים אלא בהכל פיהם של
 תינוקות של בית רבן שלא חסאו. שלא חסאו חסא.
 וההכל נעשה מן רוח ומים. וכל מה שנעשה בעולם
 בהכל נעשה. וסוד הדבר שאותו הבל של התינוקות
 נעשה קלא ומתפשט בעולם. והם שומרי העולם ושומרי
 העיר. וש"כ (ה) אם ה' לא ישמר עיר שוא שקד שומר..
 (ו) ובסודי ההיכלות נזכר שבהיכל השלישי עומדים שני
 שרים יהודיה ועזריאל. ואלה עומדים כל אחד ואחד
 על י"ב אלפים מסוגים אחרים. וכלם נקראים יתדות
 המשכן. והם כטונים על אותו הבל של התינוקות העמלים
 בתורה לקיים את העולם. והם לוקחים הבל הרוח ומעלים
 אותו למעלה. וכל הבל והכל של אותן התינוקות דומדי
 התורה לקיים את העולם נעשה מסט רוח אחד. ואותו
 הרוח עולה למעלה ונתעמר בעטרה קדושה. ונתמנה
 להיות שומר העולם.. ועוד עומדים שם שני שרים אחרים
 עמסניה ואדיריה. הם מסוגים על י"ב אלפים
 מסוגים אחרים כל אחד ואחד כמו שאמרנו. והם מסוגים
 להכריז בכל הרקיעים על כל אותן המעבירים את בנייהם
 מן התורה. ומרחיקים להם ממנה שלא ילמדו בה. או
 יוצאים אלו השרים וסכריים ואומרים. אוי לפלוגי שהעביר
 את בנו מן התורה. אוי לו שנאכר מעולם הזה ומעולם הבא:

(י) וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך. א"ר שמעון
 בשעה שהאדם משכים בחצות הלילה
 ועומד

וקס ואשתדל באורייתא עד דהסיר לטרא. כלפרא חנח
 מפילין ברישם ומפילין ברשימא קדישא. בדרושין. ואשתדל
 בעפוסא דמלוס. ואחי לנפרא מתרעא דבייתא אטרע במזוזה
 רשימא דמלא קדישא. בטרעא דבייתא. ארבע מלאכין
 קדישן מזדונן עמיס ונפקין עמיס מתרעא דבייתא. אוסין ליה
 לבי כנישתא ומכריו קמיס. יסבו יקרא דליוקנא דמלכא
 קדישא. יסבו יקרא לבריס דמלכא. לפרלופא יקרא
 דמלכא. רוחא קדישא שריא עליה ואכריו ואמר ה' ישראל
 אשר כך אתפאר. וסהו רוחא קדישא סלקא לעילא ואסכיד
 עליה קמי וולא קדישא. כדין פקיד מלכא עלאה למכתב
 קמיס כל אינון בני היכליה. כל אינון דאשתדלון קמיס.
 ססיד ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחושבי שמו.
 מרס ולחושבי שמו. כדא ומושבי מחשבות. אינון
 דעבדין לשמים אומנותא דתפילין. אומנותא דלילית. אומנותא
 דמזוזס. אליון אינון מושבי שמו דכתיב ומושבי מחשבות.
 ולא עוד אלא דקב"ה משמח ביה ומכריו עליה בכלסו
 עמין. רמו. מלי בריה עבדיה. בעולמי. ותא מוי
 כמא חית לסו לבני נשא לאשתמרא אורחיהו. בגין דיאשתדלון
 פלמנא דמאריסון ויזכו לחיי עולמין. תחת כורסיא דמלכא
 קדישא חית מדורין עלאין. ובהסו אחר דכורסיא מזוזס
 אלקשר [קמד] לאשתדל מחסא מארי דיין דומיין לאשתדל
 כסו בבני נשא כססו עלמא. כנונא דא עבדי קב"ה
 לישראל ויהי לסו פקידו אורייתא. בגין דיאשתדלון כס
 יאשתדלון ויהי עלמא מכסה מארי דיין. מכסה מקשרני
 דאדומנין כסו בבני נשא בכל יומא. ג' רבי חייה אחר האי
 זאן דבעי דיאשתדל ארמי לא יעבר על מיא דאושדן
 קמי פתחא. בגין דתמן שרי חד סידא. וסו בין תרין
 דשין דפתחא. ואכפיו לקבלס דפתחא. ואשתדל כל מלי דעבדין
 בביתא. ולא לבני ליה לאיכס דישרי מלי בין תרין [דשי]
 דתרעא. רבי יחזק אחר מיין ללין ליה לן כס. וסו
 דלא יסדי לוי אחר קלנא. מלי סעמא. בגין דאיה ליה
 רשא לזקא. ולא עוד אלא דיהדר רישיה לקבלא
 ביתא. ובכל מלי דאשתדל אשתדל. תלת מאה ושסין וחמש
 כחושבן ימי שחא חית ליה שמשין דסו שלס עליהו. וכלסו
 נפקין עס ב"ג כד נפיק מתרעא דבייתא. איר אלעזר כל
 דא בני קב"ה לנפרא לון לישראל. ואשתדל שמיס קדישא
 לעילא דאיה אורייתא. ואורייתא כלל חד שחא קדישא חית.
 ומאן דאשתדל באורייתא אשתדל בשמים. תא חוי בני
 ב"ג כפתחא דבייתא לרשמא שחא קדישא דאיהו סמימנותא
 דכלא [קמה] דסא בכל אחר דמלא קדישא אשתדל
 ויזין ביסין לא משמחני תמן. ולא יכלין לקשרנא ליה
 לב"ג. כמס דכתיב לא תלוס אלך רעס וגו'. אחר
 דפתחא דבייתא עלאה שריא מזוזס אקרי. דסו תקונא דבייתא
 ופתחא דבייתא. מיהי מזוזס ערקין מארי ניוסין מארי
 דדיקין ולא משמחנין קמיס. וקביל דא לתתא כד בר נש
 אלתקין מזוזס לפתחא דבייתא. וסו שחא קדישא רשס
 כלתווי. ראי בר נש אשתדל בעשרי דמאריס. ולא קרבין
 לפתחא דבייתא ויזין ביסין ולא משמחני תמן.
 פתח רבי אבא ואמר ג' תחת שלס רגוס ארץ
 יג'

מראה מקומות א' ישי' ע"ט כ' ד' קס: ג' עש"י י'

יו הזהר

ועומד ועוסק בתורה עד שמאיר הבקר. ובבקר מניח
 תפילין בראשו ותפילין ברושם הקדוש בורעו. ומתעמק
 במלכות של מצוה. וכשבא לצאת מפתח ביתו פוגע במזוזה
 רושם השם הקדוש כפתח ביתו. מתחברים עמו ד'
 מלאכים קדושים ויוצאים עמו מפתח ביתו. מליס אותו
 לבית הכנסת ומכריזים לפניו. תנו כבוד לתמונת המלך
 הקדוש. תנו כבוד לבנו של המלך לפניס הכבוד של
 המלך. רוח הקדוש שורה עליו ומכריו ואומר ה' ישראל
 אשר כך אתפאר. ורוח הקדוש הוא עולה למעלה ומעיד
 עליו לפני מלך הקדוש. או פוקד מלך העליון לרשום
 לפניו כל אותן בני היכליה. כל אותן הידועים לפניו.
 וש"כ ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחושבי שמו.
 מרס ולחושבי שמו. כמ"כ וחושבי מחשבות. אלה
 העושים לשמו אומנות התפילין. אומנות הציצית. אומנות
 המזוזס. אלה הם חושבי שמו שכתוב וחושבי מחשבות.
 ולא עוד אלא שהקב"ה משמח בו ומכריו עליו בכל
 העולמות. ראו מה בריה עשיתי בעולמי. וכו' וראה
 כמה יש להם לאנשים בעולם הזה. כרמין זה עשה הקב"ה
 בעבודת רבונם ויזכו לחיי עולם. תחת כסא המלך הקדוש
 יש מדורים עליונים. ובמקום שהוא של הכסא נקשרת
 מזוזת [קמד] להנצל מכמה שרי הדינים המווסנים להתגר
 כהם בהאנשים בעולם הזה. כרמין זה עשה הקב"ה
 לישראל ונתן להם מצות התורה. בשביל שיעמלו בה
 וינצלו בעולם הזה מכמה שרי הדינים. מכמה מקשרינים
 הפוגעים בהם בהאנשים בכל יום. ג' רבי חייה אמר כל
 מי שרוצה לשמור דרכיו אל יעבור על המים ששופכים
 לפני הפתח. לפי ששם שורה שד אחד. והוא בין שתי
 מזוזות הפתח. ופניו כנגד הפתח. ומכיס בכל מה שעושים
 בבית. ע"כ יורדר האדם מלשפוך מים בין שתי [מזוזות]
 השער. רבי יצחק אמר מים צלולים אין חשש. והוא
 שלא ישפוך אותם דרך ביוין. מה המעס. לפי שאו יש
 לו רשות להזיק. ולא עוד אלא שיחזור ויקרב ראשו נגד
 הבית. ובכל מה שמכיס מבין מארה. ויש לו שס"ה
 משמשים כמספר ימות השנה שהוא שולס עליהם. וכלם
 יוצאים עם האדם כשיוצא מפתח ביתו. איר אלעזר כל
 זה בקש הקב"ה כדי לשמור לישראל. והתקין שמו הקדוש
 למעלה שהוא התורה. וכל התורה שם קדוש אחר היא.
 ומי שעוסק בתורה הוא עוסק בשמו. כוא וראה שצריך
 האדם לרשום כפתח הבית שם הקדוש שהוא האמונה
 של הכל [קמה] שריי בכל מקום שהשם הקדוש נמצא
 מינים הרעים לא נמצאים שם. ואין יכולים לקשרג לו
 לאדם. כמו שכתוב לא תאונה אליך רעה וגו'. המקום
 שפתח בית העליון שורה נקרא מזוזה. שהיא תקון הבית
 ופתח הבית. מאותה המזוזה בורחים שרי המשפט שרי
 הדינים ואין נמצאים שם. וכנגד זה למטה כאשר האדם
 מתקן מזוזה לפתח הבית. והשם הקדוש הוא נרשם
 באורייתא. זה האדם מתעמר בעשרות רבונם. ואין קרבים
 לפתח ביתו מינים הרעים ואין נמצאים שם.
 פתח רבי אבא ואמר ג' תחת שלס רגוס ארץ
 יג'

[קמד] ספירת המלכות היא הפתח והשער לכל העולמות. ונקראת עקרי צדק. וענין המזוזה דשם היינו השם אר"י. כי מזוזה בני אר"י
 [קמה] זהו השם שרי המורה על עיקר האמונה שהקב"ה משנית על העולם בהשגחה פרטית ומסדר מערכת השמים והנהגה
 המבצעות ברצונו:

וגו'. תחת עבד כי ימלך וגו'. ושפחה כי תירש נבירה
 (א) איזו ארץ. וזו ארץ ישראל. תחת עבד כי ימלך. אלה
 הם שאר שרי העמים כאשר ניתנה ממסלה לאחר מהם.
 חזו שכתוב אשר הנאתך מארץ מצרים מבית עבדים.
 ושפחה כי תירש נבירה. זו היא השפחה שהרג הקב"ה
 חילות שלה במצרים. וארץ ישראל נבירה נקראת. ובוא
 וראה מצד שפחה היא יוצאים כמה מלאכי חבלה
 מקטרונים כנגד ישראל לקטרג להם. והקב"ה עשה להם
 לישראל שמירה. כאב הרצה לשמור את בנו מהכל.
 אמר הקב"ה לישראל. הרבה מקטרונים מזומנים לנגדם.
 תתעמלו בעבודתי ואני אשמור אתכם מבחוץ. אתם תהיו
 נמנים בבתיכם בפנים וישנים במטותיכם. ואני אשמור
 אתכם מבחוץ ומסביב למטותיכם. ובוא וראה בשעה שאותן
 מינים הרעים קרבים לפתח האדם. וזקפים ראשיהם
 ומסתכלים בשם הקדוש הנראה מבחוץ. שהוא השם שרי
 מוכתר בכתריו. שם הזה שולט על כלם. ממנו מפתחים
 ובורחים ואין קרבים לפתח האדם. א"ל רבי יצחק אם
 כן ירשום האדם זה השם בלבד בפתח הבית ולא יותר.
 ולמה כל הפרשה. א"ל נכון הדבר. שהרי שם הזה אינו
 מתעשר אלא באותן האותיות שכלן נרשמות ברושם
 המלך. ובאשר נכתבת כל הפרשה אז שם הזה מתעשר
 בכתריו. ויוצא המלך בכל צבאו. כלם רשומים ברושם
 המלך. ואין מפתחים ממנו ובורחים מלפניו. בוא וראה
 והיה הוא שם הקדוש שלמה למעלה. ולכן שרי
 נרשם מבחוץ כנגד שם הזה. והיה מבפנים שרי
 מבחוץ [קמו] שיהיה האדם נשמר מכל הצדדים מבפנים
 ומבחוץ. וא"ר אבא כמה חילות קדושים נמנים באותה
 שעה שמניח האדם מזוה לפתחו. כלם מכריזים ואמרים
 זה השער לה' וגו'. אשרי חלקם של ישראל. או ניכרים
 ישראל שהם בני המלך הקדוש. שהרי כלם נרשמים במנו.
 נרשמו בגופיהם ברושם הקדוש. נרשמים בגדיהם בעטוף
 טלית על מצוה. נרשמים בראשיהם בהכתים של התפילין
 בהשם של רבונם. נרשמים בידיהם ברצועות של קדושה.
 נרשמים בגעליהם בעל של מצות הליוה. נרשמים בשדה
 בוריעה ובקצירה. נרשמים בבתיהם במזוזה של הפתח.
 בכל נרשמים שהם בני ב"ך העליון אשרי חלקם. (ג) עוד
 אמר רבי אבא כתוב ה' ישמר צאתך ובאך מעתה ועד
 עולם. ישמר צאתך מוכן. אבל ובאך מה ענינו. הלא
 מי שנכנס לבית אינו מתירא. אלא זה האיש המשים
 רועם הקדוש לביתו בדברי השם העליון זה נשמר מהכל.
 כאשר יא האיש מביתו זה היה השוכן אצל פתח
 ביתו וזקף ראשו ורואה שהרועם הקדוש נקבע בפתחו.
 הוא מלוח לו ושומרו. כאשר נכנס לביתו הוא מכריז
 לפניו. הזהרו בכבוד תמונת המלך הקדוש. וכל זה
 בשביל רועם אותו השם הקדוש שנרשם בפתחו. ולא די
 לו לאיש שנשמר בביתו. אלא שהקב"ה שומרו כאשר
 נכנס וכאשר יוצא. (כתוב ג) ה' ישמר צאתך ובאך
 מעתה ועד עולם. וכאשר הם ישראל בעולם הזה ובעולם
 הבא. בוא וראה זה רוח המלך השוכן לפני הפתחים. וי
 לו לאיש שאינו יודע להזהר ממנו. ולא נרשם בפתח
 ביתו שם הקדוש העליון שיהיה נמצא עמו. שהרי יש

לרוח

מראה מקומות ט דף רסו. (ג) ט: ט: (ג) תיים קכ"א

זו הזהר

[קמו] וחינו תחלת פרשת ויהי אם שמע :

לרוח רע הזה שם"ה משמשים מקטרגים. כל אחד משמש ביומו, וכלם נמצאים עמו כל ימות השנה ומקטרגים עליו למעלה ולמטה. וכלם נמצאים אצלו ביום ובלילה. ביום לקטרג לו, ובלילה לצער אותו בחלומות רעים [קמח] כשיצא מביתו מקטרגים עליו. כשנכנס ישימו ידיהם על כתפו ואומרים עליו. וי לוי לפלוגי שיצא מרשות רבנו. וי לוי לפלוגי בעולם הזה ובעולם הבא. לפיכך צריכים בני האמונה להיות רשומים בכל, להיות רשומים ברושם של רבונם. שיודעו עמו מהם כל הצדדים של מינים הרעים. ויהיו נשמרים בעולם הזה ובעולם הבא. ואשרי חלקם של ישראל. עליהם כתוב (6) ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ וגו' :

רועה הנאמן

(5) וכתבתם על מזוזת ביתך ובשעריך. מצוה זו שיקבע האדם מזוזת לפתחו. להיות כל אדם נשמר מעם הקב"ה בצאתו ובביאתו. וזה הסוד ה' ישמר צאתך ובאך מעתה ועד עולם. לפי שמור המזוזה הוא קיים תמיד להפתח. וזה הוא הפתח שלמעלה. וזאת היא המדרגה שנקראת שומר להמצא בשמירה. שהאדם אינו נשמר אלא בשמירת הקב"ה. שהוא שומר תמיד ועומד בפתח והאדם בפנים. ועוד כדי שלא ישכח האדם זכרונו של הקב"ה לעולם. וזה הוא כדמיון מצוה ציצית. ככתוב וראיתם אותו וזכרתם וגו'. כיון שרואה האדם לצבורין הוא נזכר בעצמו לעשות מצות רבנו. והמזוזה היא סוד האמונה כנגד ב' המדרגות כלל של בחינת זכר ובחי' נקבה כאחד [קמח] בספר של שלמה המלך נמצא. שקרוב לפתח נזמן שר אחד. ויש לו רשות לחבל. והוא עומד לצד שמאל. כשיצא האדם נושא עניו ורואה סוד השם הקדוש של רבנו וזכר אותו. בעבור זה אין ביכולת אותו השד להרע לו. ואפשר תשאל אם כן כשיצא האדם מפתחו לחוץ הרי אז שד הוא עומד לימינו והמזוזה לשמאלו. ואיך נשמר האדם בציאתו אם השמירה שורה לשמאלו. אלא כל מה שעשה הקב"ה כל דבר ודבר נמשך אחר מינו. באדם קיימים שני כחות. אחד מימין ואחד משמאל. זה של ימין נקרא יצר הטוב. וזה של שמאל נקרא יצר הרע. כשיצא האדם מפתח ביתו שד ההוא נושא עניו ורואה ליצר הרע ששורה לשמאלו. אז נמשך השד לצד השמאל וסר מצד הימין. ובעד השמאל הלא וזה השם של רבנו לכך אין ביכולתו לקרב אליו ולהרע לו. ויוצא האדם וניצל ממנו. וכשנכנס הלא אז שם הקדוש נמצא לימינו ואינו יכול לקטרג עמו. ולכך צריך האדם להיות נזהר שלא יהיה נמצא טנוף ולכלוך בפתח ביתו ולא ישפך לשם מים עכורים. שלא יעשה קלון אצל שם רבנו. ועוד שעי' זה יש לו רשות למחבל ההוא להזיק. ולפיכך יהיה האדם נזהר מזה. גם יהיה נזהר שלא יחסר מפתח ביתו שם רבנו. וכאשר האדם מתקן מזוזה לפתחו או יצר הרע ואותו השד בעל כורחם שומרים אותו ואומרים. זה השער

לשם שם"ה שמין ביומן מקטרגין. כל חד מהם יומים. וכלו משתכחי עמי כל יומי שחא ומקטרגי בים לעילא ותתא. וכלו משתכחי בים בימחא ובליליא. בימחא לקטרגא לים. ובליליא ללערא לים בחלמיה [קמח] כד נפיק מקטרגי לים. כד פאל שוין ודייהו על כתפיה ואמרוין עליה. ווי לים לפלוגי דנפק מרשותא דמאריה. ווי לים לפלוגי ביהאי עמלא ובעמלא דאחי. בגין כך בעמלא בני מסימנותא למסוי רשימין בבבל. למסוי רשימין ברכימא דמאריהו. לאודועמלא מנייהו כל סקרין וינין ביומן. למסוי נפירין ביהאי עמלא ובעמלא דאחי. זכאין חולקין דישאל. עליהו כמיז (6) ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ וגו' :

רעיא טהימא

(5) וכתבתם על מזוזת ביתך ובשעריך. פקודה דא למקבע בר שם מזוזת למרעיה. למסוי כל ב"נ נפיר מעם קב"ה כד נפיק וכד עייל. ורוא דא ה' ישמר לאתך ובאך מעתה ועד עולם. בגין דרוא דמזוזת איסו קאים תדיר לפתחא. ודא איסו פתחא דלעילא. ודא איסו דרגא דאקרי שומר להמצא בנפירו. דבר ש לא איסו נפיר בר נפירו דקב"ה. דאיסו נפיר תדיר וקאים לפתחא ובר נפיר לנן. ופא דלא יכסי ב"נ דכרנא דקב"ה לעמלין. ודא איסו כנוונא דליליא. כד"ל וראיתם אותו וזכרתם וגו'. כיון דמתי בר נפיר לנפיר דוכרנא דכר בנפיר למעבד פקודה דמאריה. ורוא דמסימנותא מזוזת לקבל תרין דרגין כלל דכר ונוקבא כחדא [קמח] בספרא דשלמה אשכחא. אמר לפתחא אודמן חד שידא. ואיס לים רשו להבבל. ואיסו קאים למסר שמאלא. וקפך בר נפיר עניו מתי לים לרוא דשחא דמאריה ואדכר לים. בגין דא לא יכול הסוא שידא להבאשא לים. ואי תימא אי הכי כי נפיק ב"נ מטרעיה לבר סא הסוא שידא קאים לימיניה ומזוזת לשמאליה. והאך התנכיר ב"נ אי נפירו שארי לשמאליה. אלא כל מאי דעבדי קב"ה כל מלס ומלס אתמחך בטר ויני. בבר נפיר תרין דרגין. חד מימינא וחד משמאלא. הסוא מימינא אקרי יצר הטוב. והסוא דשמאלא אקרי יצר הרע. כיון דנפק ב"נ מטרעא דביתיס הסוא שידא וקפך עניו ומתי לילס"ר דשארי לשמאלא. אתמחך לסוא ספרא ואתעדי מימינא. ובהסוא ספרא קאים שחא דמאריה ולא יכול לקרבי לים ולאבאשא לים. ונפיק ב"נ ואשמויז מניה. וכד עייל סא שחא קדישא קאים לימיניה ולא יכול לקטרגא ביהדי. ועד אלמכרין ב"נ דלא יעביד מנופא ולכליכא בטרעא דביתיס ולא יוסיד מיין עכורין. חד דלא יעביד קלנא לגבי שחא דמאריה. וחד דא לים רשו להסוא מחבלא דלעילא. ובג"כ יודכר ב"נ מאי. ויודכר ב"נ דלא ימנע מטרעא דביתיס שחא דמאריה. וכד ב"נ אתקין מזוזת לפתחיה הסוא ילס"ר והסוא שידא בעל כרחיהו נפירו לים ואמרי. זה השער

מראה מקומות וי ישי' ס' ט דף קמ :

זיו הזהר

[קמח] מבאן בשמע שטוב לברוך המזוזות לחלומות רעים : [קמח] כי פרשת שמע היינו תפארת עלמא דרבנא. והיה אם שמוע מלכות עלמא דנוקבא :

רשע צדיקים יבאו בו. וכאשר לא נמצאה מזהה יבא כיתו. או ארתו יצר הרע והוא מתחברים יחד. משמים ידים על ראשו בשעה שנכנס ויוצא. וספרים ואומרים וי לו לפלוגי שהרי יצא מרשות רבונו. וכן הזמן ההוא עומד בלי ששירה. שאין מי שישמור אותו. הרחמן יצילנו. ע"כ ר"ם:

(א) יתיב איש בפניכם וגו'. א"ר אבא אשרי חלקם של ישראל שהם עליונים על האומות עכ"ל. לפי שמדינתם למעלה. ומדינת האומות עכ"ל. א"ר בצד הקדושה. ואילו בצד המוסאה. אלה לימין ואילו לימאל. כיון שנחב בית המקדש מה כתוב (ג) השיב אהור ימינו מפני אויב. ולפיכך כתוב הושיעה ימינך וענני השמאל נתגבר המוסאה נתחזקה עד שיבנה הקב"ה את בית המקדש. ויתכן העולם על חקונו. ויחזרו כל העניים להיות כראוי. ויבער צד המוסאה מן העולם. ככתוב (ג) ואת רוח המוסאה אעביר מן הארץ וגו'. וכתוב (ד) בלע המות צנעה וגו'. וישאר הקב"ה בלבדו. כמו שכתוב (ה) והאילנים כללי יחלוק. וכתוב ונשגב ה' לבדו וגו'. והוא בלבדו כמו שנאמר ואין עמו אל נבר. לפי שיתבטל כח המוסאה מן העולם. ולא ישאר למעלה ולמטה אלא הקב"ה בלבדו. וישראל עם הקדוש לעבודתו. והיו נקראים קדוש. שכתוב (ו) והיה הנשאר בציון והגוהר בירושלים קדוש ואמר לו. כל הכתוב לחיים בירושלים. ואו יהיה מלך אחר למעלה ולמטה. וישראל עם ארץ לעבודתו. כמו שכתוב (ז) ומי כעמך ישראל נה אהר בארץ. ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

הספר ל' צדיקים יבאו בו. והוא יצר הרע והוא סידה מחברין לספחים דבר נס. והוא יצר הרע והוא סידה מחברין כחל. שזוין ידישו על רישים בזמנה דעיל ופסיק. ופתחו וזמנה ווי ליה לפלוגי דהא נפק מרשות דמריס. ומסאור זמנה קאים בלא נפיקו. דליה מאן דמפיק עליה. רחמנא ליסובן. ע"כ ר"ם:

(א) יתיב איש בפניכם וגו'. א"ר אבא וכלה חולקתן דישאל דליון עליון על עמין עכ"ל. בגין דדרגא דליון לעילא. ודרגין דעמין עכ"ל. וליון בספרא דקדושה. וליון בספרא דמסאבא. וליון לימינא וליון לשמאלא. כיון דלחורב בי מקדשא מאי כתיב (ג) הסיב אהור ימינו מפני אויב. וכתיב כתיב הושיעה ימינך וענני השמאל נתגבר. ומסאבא לחתקף עד דיבני קב"ה בי מקדשא. ויתקין עלמא על חקונו. ויחזרו מיליין כדקא יליא. ויתעבר ספרא מסאבא מן עלמא. וסא אפתר דכתיב (ג) ואת רוח המוסאה אעביר מן הארץ וגו'. וכתיב (ד) בלע המות צנעה וגו'. וישאר קב"ה בלבדו. כמא דכתיב (ה) והאילנים כללי יחלוק. וכתיב ונשגב ה' לבדו וגו'. הוא בלבדו כמא דכתיב. וליון עמו אל נבר. בגין דימאלי חילא מסאבא מעלמא. ולא יסתאר לעילא ומתא אלא קב"ה בלבדו. וישאל עמא קדישא לפולחניה. ויתקרי קדש. דכתיב (ו) ויהי הנשאר בציון והגוהר בירושלים קדוש ואמר לו. כל הכתוב לחיים בירושלים. וכיון יבא מלכא יחדיל לעילא ומתא. ומתא יחדיל לפולחניה. כמא דכתיב (ז) ומי כעמך ישראל נה אהר בארץ. ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

פרשת ראה

(ח) ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה. רבי יהודה פתח ואמר (ט) כי ישרים דרכי ה' צדיקים ילכו בהם וגו'. כל דרכי הקב"ה כלם ישרים ודרכיו אמת. ובני העולם אין יודעים ואין משגיחים על מה הם קיימים. וע"כ צדיקים ילכו בהם. לפי שהם יודעים דרכיו של הקב"ה ועוסקים בתורה. שכל מי שעוסק בתורה הוא יודע הולך בדרךיה. ואינו נוטה לימין ולשמאל. ופושעים יכשלו בהם. אלו הם הרשעים שאין עוסקים בתורה ואין מסתכלים בדרךיה. ואין יודעים דרכיהם הולכים. וכפני שאין יודעים להסתכל ואין עוסקים בתורה הם נכשלים באיתן הדרכים בעולם הזה ובעולם הבא. הוא וזה כל אדם העוסק בתורה כאשר שאל מעולם הזה נשמתו תעלה כאיתן הדרכים ומשעלים יוצא מעולם הזה ויבא מעולם הזה. ואותן הדרכים של התורה ידועים הם. ואותן הדרכים דרכי התורה בעולם הזה ילכו בהם בעולם הזה כאשר יצאו מעולם הזה. ואם אין עוסקים בתורה בעולם הזה ואין יודעים דרכיהם ומשעלים של התורה. כאשר יצאו מעולם הזה לא ידעו ללכת באותן הדרכים והמשעלים נכשלים בהם. ואז ילכו בדרכים אחרים שאין הם דרכי התורה. ויעזרו אותו בכמה דברים ויעזש בהם. ומי שעוסק בתורה מה כתוב (י) ברכבך תשמר

מי אה מקומות (א) ויהא קמ: (ב) איכה כ: (ג) וברך ייג: (ד) יעשי: (ה) ס: (ו) ס: (ז) ד: (ח) ד: (ט) ויהא קמ: (י) ס: (יא) פשי: (יב) פשי: (יג) פשי: (יד) פשי: (טו) פשי: (טז) פשי: (יז) פשי: (יח) פשי: (יט) פשי: (כ) פשי: (כא) פשי: (כב) פשי: (כג) פשי: (כד) פשי: (כה) פשי: (כו) פשי: (כז) פשי: (כח) פשי: (כט) פשי: (ל) פשי:

תשמר עליך והקיצות היא תשיחך. בשכבך בקבר התורה
תשמרך מן הרין של עולם ההוא. והקיצות. כאשר
הקב"ה יעורר הרוחות והנשמות להחיות מתים. אז היא
תשיחך. היא תהיה מליץ טוב על הגוף. בשביל שיקומו
אותו הגופים שעסקו בתורה כראוי. ואז הם אשר יקומו
בראשונה לחיי עולם. כמס"כ (6) ורבים משיני אדמת
עפר יקיצו אלה לחיי עולם וגו'. ואז הם לחיי עולם.
לפי שעסקו בחיי עולם שהיא התורה. ובוא וראה כל
אותן שעסקו בתורה. אותו הגוף יתקיים והתורה תגין
עליו. מה הטעם. לפי שבשעה ההיא יעורר הקב"ה רוח
אחד הנכלל מארבע רוחות. ואותו רוח הנכלל מארבע
הרוחות יודמן לבד אותן שעסקו בתורה. להחיותם ברוח
הזה. לבעבור שיתקיימו לעולם. ואם תשאל הלא כתוב
(3) במרבע רוחות בואי הרוח. ולמה לא נתקיימו. שהרי
כלם מתו כמקדם (6) בוא וראה בומן ההוא שהחיה הקב"ה
על ידי יחזקאל אותן המתים. אע"פ שרוח ההוא היה מארבע
הרוחות לא ירד להחיותם בקיום. אלא להראות שעתיד
הקב"ה להחיות המתים כדמיון ההוא. ולהקיים ברוח
שנכלל כדמיון הזה. ואע"פ שחזרו העצמות בשעה ההיא
כמו שהיו. רצה הקב"ה להראות לכל העולם שהוא
עתיד להחיות המתים. אבל לעתיד לבוא מה כתוב
(1) יחיו מתוך נבלי יקומו. שעתיד להכניס בהצדיקים
רוח ההוא שנכלל מארבע רוחות. לפי שעתיד הקב"ה
להקים להם קיום שלם בעולם כראוי. ואותן שעסקו
בתורה בעולם הזה היא קיימת עליהם ונעשית מליץ טוב
עליהם לפני הקב"ה. רבי שמעון אמר כל אותן דברי
תורה וכל התורה ההיא שעסק בה האדם בעולם הזה.
אותן הדברים ואותה התורה קיימים לפני הקב"ה ונאמרת
לפניו. היא תרים אותן קולות התורה ולא תשתכח ממנו.
ולומן ההוא היא תשיח ותאמר כפי שהשיח האדם ונסק
בה בעולם הזה. וע"כ הם יקומו בקיום שלם לחיי עולם
כמו שאמרנו. ולפיכך כי ישרים דרכי ה' צדיקים ילכו
בם ופושעים יכשלו בם:

(7) עוד א"ר יהודה בוא וראה כתוב. אורך ימים
בימינה בשמאלה עושר וכבוד. כמה יש להם לאנשים
לעסוק בתורה. שכל מי שעוסק בתורה יהיה לו חיים
בעולם הזה ובעולם הבא. וזוכה בשני עולמות. ואמילו
מי שעוסק בתורה ואינו עוסק בה לשמה כראוי. וזכה
לשכר טוב בעולם הזה. וז"ל (ה) אורך ימים בימינה.
אורך ימים לזה העוסק בתוריד לשמה. גיש לו אריכת
ימים בעולם ההוא שיש שם עיקר אריכת הימים. ואותן
הימים אשר שם הם ימים ודאי. שמה הוא בטחון הקדושה
שלמעלה שבומח בו האדם בעולם הזה לעסוק בתורה.
בשביל שיתחוק שם בעולם ההוא. בשמאלה עושר וכבוד.
שכר טוב ושלוה יש לו בעולם הזה למי שעוסק בתורה
ש"א לשמה. וכ"כ מי שעוסק בתורה לשמה. כאשר יוצא
מקולם הזה התורה הולכת לפניו ומכירתו לפניו. ומנינה
עליו שלא יקרבו אצלו שרי הרין. כאשר הגוף שוכב
בקבר היא שומרת לו. כאשר הנשמה הולכת להתעלות
לשבת במקומה הולכת התורה לפני אותה הנשמה. וכמה
שערים נפתחים מלפני התורה עד שנכנסת הנשמה
למקומה

תשמר עליך והקיצות היא תשיחך. בשכבך בקבר אורייתא
תשמר עליך מדינה דהיה עמא. והקיצות. כד
קב"ה יעורר רוחן ונשמתן לאחיה מתים. כדן היא
תשיחך. היא תהיה מליץ טוב על גופא. בגין דיקומו
אינו גופין דאשתדלו באורייתא כדקא יאות. ולגין אינו דיקומו
בקרמיתא לחיי עולם. כד"ה (6) ורבים משיני אדמת
עפר יקיצו אלה לחיי עולם וגו'. ולגין אינו לחיי עולם.
בגין דאשתדלו בחיי עולם דהיה אורייתא. ותא חיי כל
אינו דאשתדלו באורייתא. הסוה גופא יתקיי ויאורייתא תגין
עליו. מאי טעמא. בגין דהיה עמא יתער קב"ה חד
רוחא דכליל מארבע רוחין. דהיה רוחא דכליל מארבע
רוחין יודמן לכל אינו דאשתדלו באורייתא. לאחיה לון כהאי
רוחא. בגין דיתקיי לעליון. ואי תימא הוה כתיב
(3) מארבע רוחות בואי הרוח. ואמאי לא אשתקיימו. דהו
כלהו מיתו כמלקדמין (6) תא חיי הסוה ומנה דלוקים קב"ה
על ידא דיוחזקאל אינו מתיא. אע"פ דהיה רוחא הוה מארבע
רוחא לא נחית לקיימא לון בקיומא. הלא לאחיה דומין
קב"ה לאחיה מתיא בהסוה גופא. ולקיימא לון ברוחא
דאשתדלו כהאי גופא. ואע"פ דהיה גופא בהסוה טעמא
כמא דהו. קב"ה בעא לאחיה לכל עמא דהיה
ומין לאחיה מתיא. אבל לומא דאמאי מאי כתיב
(1) יחיו מתוך נבלי יקומו. דומין לנחמא כהו בלדיקא
הסוה רוחא דאשתדלו מארבע רוחין. בגין דקב"ה ומין
לקיימא לכו קיומא שלם בעמא כדקא יאות. ואינו דאשתדלו
באורייתא כהאי עמא היא קיימא עליה דב"ג ואשתדלת סניגוריא
עליו קמים דקב"ה. רבי שמעון אמר כל אינו מליץ
דאורייתא וכל הדיא אורייתא דאשתדל בה ב"ג כהאי עמא.
אינו מליץ והאי אורייתא קיימין קמי קב"ה ואשתדלת
קמים. והאי ארימת קלין ולא אשתכחת מניה.
וליהוה ומנה הוה תשיח ותימא כפוס דאשתדל בה נא ואשתדל
כהאי עמא. וע"ד אינו יקומו בקיומא שלם לחיי עולם
כדאמרו. ובג"כ כי ישרים דרכי ה' לדיקים ילכו
בם ופושעים יכשלו בם:

(7) חו א"ר יהודה תא חיי כתיב. אורך ימים
בימינה בשמאלה עושר וכבוד. כמה הוה לון לבני נא לאשתדלו
באורייתא. דכל מאן דאשתדל באורייתא לכויו ליה חיים
בעמא דין ובעמא דאחי. וזכי בתרין עולמין. ואפילו
מאן דאשתדל באורייתא ולא ישתדל בה לשמה כדקא יאות. וזי
לאגר סב בעמא דין. כה"ד (ה) אורך ימים בימינה.
אורך ימים להאי דאשתדל באורייתא לשמה. דאית ליה אורך
ימים בהסוה עמא דבית אריכת דיומין. ואינו
ימין אינו יומין ודאי. תמן הוה רחמנו דקדושה
דלעילא דאשתדל בה נא כהאי עמא לאשתדלו באורייתא.
בגין דאשתדל בהסוה עמא. בשמאלה עושר וכבוד.
אגר סב וסלוה הוה ליה כהאי עמא להאי דאשתדל באורייתא
מתיא עמא אורייתא אולא קמים ומכרת קמים. ואנינה
עליו דלא יקרבו בהדיה מאריהו דדינא. כד כתיב גופא
בקברא הוה נסרת ליה. כד נשמתא אולא לאשתדל
למיחב בארתה הוה אולת קמי הסוה נשמתא. וכמה
תרעין אשתדל מאמין דאורייתא עד דאשתדל
לנחמא

מראה מקומות 6 דמא י"ב ט יחזקאל ל"ו ג יעשי' כ"ד ד' וישע' קפד: (ה) מלי' ג'

דף הזהר

פרשת ראה ואלו אמרנו לפרש שבתו אחר זמן כמות כל אדם. ואפשר לפרש כמאן דאמר כנארא שבתו מיד ולא הלכו לביתם:

לדוכא. וקיימא עליה עד דיתער בזמנא דיקומון
מתיא דעלמא. ואיזי מלמא מנינורא עליה. הס"ד ה) בהתלכך
תנחא אותך בשבכך שחור עליך וסקולות היא תשיחך.
בהתלכך תנחא אותך כמו שנוכר. בשבכך תשחור
עליך. בשעה שנוכר הנוף בקבר. שהרי אז באורו הוון
נידון הנוף בקבר. ואז התורה מנינה עליה. והקצות היא
השיחך. כמו שנוכר דהיינו בזמן שיקיצו מתי העולם מן
העפר היא תשיחך להיות מליץ טוב עליך. רבי אלעזר
אמר. היא תשיחך. מהו היא תשיחך. לפי שאעפ"י שאז
יקטנו מן העפר התורה לא תשתבח בהם. שהרי אז
ידעו כל התורה היא שהשאריו כאשר נסתלקו מעולם
הזה. ואז התורה נשמרת תורה להם מהומן ההוא
ותכנסו במעיהם במקדם. והיא תשיח במעיהם. וכל הדברים
יהיו מתקנים יותר ממה שהיו בתהלה. שהרי כל אותן
הדברים שהוא לא יכל להשיגם כראוי. והוא היה מתניע
בהם ולא היה לו השגה בהם. כלם יכנסו במעיו
מתקנים והתורה תשיח בקרבן. וס"ב והקצות היא
תשיחך. רבי יהודה אמר ברמיון זה כל מי שנעסך
בתורה בעולם הזה וזכה לעסוק בה לעולם הבא. וזה
נתבאר. בוא וראה כל איש שלא זכה לעסוק בתורה
בעולם הזה. והוא הולך בחושך כשיצא מעולם הזה.
לוקחים אותו ומכניסים אותו לגיהנם במקום התחתון שלא
יהיה מרחם עליו. מקום שנקרא בור שאון מים הוון.
במש"כ ג) ויעלני מבור שאון מים הוון ויקם על סלע
רגלי כוונן אשורי. ולפיכך מי שלא עסק בתורה בעולם
הזה ונתלכך בתאות העולם מה כתוב. ויקחני וישליכו
אותו הבורה. וזה הגיהנם. מקום שרנים להם לאותן
שלא עסקו בתורה. והבור רק. כמו שהוא היה ריק. מה
הטעם. לפי שלא היה בו מים. ובוא וראה כמה גדול
עניש התורה. שהרי לא גלו ישראל מארץ הקדושה
אלא בשביל שנתרחקו מן התורה ועזבו אותה. וס"ב
ג) מי האיש החכם ויכן את זאת וגו' על מה אברה
הארץ וגו'. ויאמר ה' על עובד את תורתו וגו'. רבי
יוסי אמר מכאן. ד) לכן גלה עמי מבלי דעת. למיכך
הכל מתקנים על קיום התורה. והעולם אינו מתקין
בקיומו אלא בתורה. שהיא קיום העולמות למעלה ולמטה.
שכתוב ה) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ

לא שפתי:

ו) ונתתה את הברכה על הר גריזים ואת הקללה
על הר עיבל. א"ר יהודה בוא וראה עוד
הדבר. יש רוגז ויש רוגז. יש רוגז שהוא מבורך בלמעלה
ומלמעלה נקרא ברוך. כמו שנאמר ברוך אברהם דא"ר
עליון קונה שמים וארץ. וזה נתבאר בשביל ששעה דין
ברשעים ג) ויש רוגז שהוא ארור למעלה ולמטה. כמו
שנאמר 'שנקרא ארור. שכתוב ארור אתה מכל הבהמה
ומכל חית השדה. ועל סוד זה יש שני הרים ג) ונאמר
ונתתה את הברכה על הר גריזים ואת הקללה על הר
עיבל. כנגד אותן שני הר גריזים ועל זה נקרא ארור
זה נקרא ברוך:

לא תעשון כן לה' אלהיכם. מה כתוב קודם. ואברהם
את שמים. הרי דרשו החברים מכאן אזהרה לטובת

את

מראה מקומות ה) מעלי ד) ג) תלים מ' ג) ידמי' פ' ד) ידמי' ט' ז) ויש קודם.

ז"ר הזהר

ג) שנים זה נעשה ככה החסר בידת אברהם שנהפך לדין. ככתוב 'יסיך ה' נאדרי בכה יסיך ה' תרעץ אויב: ג) נגד חסד ונבוכה:

אם

אם

את השם. (א) א"ר אבא בוא וראה עשרה שמות הם כנגד העשר אותיות. [ד] הראשון יה. לפי שבאות י נכללת ה. וזה יוצאת מן י. לפיכך חכמה נקראת יה [ה] השני הויה בנקוד אלהים שנקרא אלהים. לפי שהנה"ר ההוא רחמים הוא [ו] ולפי שדינים נתעוררים ממנו הכתוב הוא אותיות של רחמים. והנקוד והקרי אלהים. ואין הכתוב אלהים שהוא דין. השלישי אל והוא מדת הנדולה. ונקרא הא"ל הנדול. הרביעי. אלהים שהדינים נתעוררים בו והוא דין הקשה [ז] החמישי. הויה [פשוטה] הכולל כל שלמות האמונה. וזה הוא רחמים בשלמות. היינו מדת התפארת. ששי ושביעי. אלהים נקראים שמיני. אל חי. כמש"כ (ז) כי שם צוה ה' את הכרסה חיים עד העולם. וזה צדיק שכל החיים יוצאים משם [ח] ונקרא הויה כמש"כ (ז) הויה צדיק יבחן. וזו היא ו' קטנה של השם הקדוש. כי האות ו' ב' ויין היא [ט] התשיעי. אדני וזו מדת המלכות הקדושה שמשם יוצאים הדינים לעולם. וזה הוא כתר האחרון של כל השמות. והשם אלהיה הוא כולל כלם והוא ההסתר של הקדמות. וזהו כתר העזין ראש של כל ראשית. שמו נסתר ולא נגלה. [ד] רבי אלעזר אמר כל עשרה שמות הם כתובים בתורה [י] ואנו כך למדנו. הראשון. אלהיה זה הסתר העליון. כמי שאומר אני מי שאני. ולא נודע מי הוא. [יא] השני. יה לפי שהחכמה שהיא האות י הוציאה ה. והיא נסתרת בו ואינה נברלת ממנו לעולם. והרי ביארו זה בכתוב ונהר יוצא מעדן. [יב] השלישי. הויה שנקרא אלהים. כמו שנתבאר שהיא רחמים ונתעורר ממנה דין [יג] וזה הוא אותו הנהר הנמשך ויוצא מן העדן. הרביעי. אל גדול והרי נתבאר שזו היא מדת הנדולה. החמישי. אלהים שבכל מקום היא מדת הנבונה. הששי. הויה [פשוטה] שהיא מדת הרחמים. שלמות הכל ועיקר הכל. קשר האמונה. נאחו לכל הצדדים [יד] וזה תפארת ישראל. שביעי ושמיני. צבאות [טו] וע"כ שם הויה נסמך לכל השמות ונאחו בכל הצדדים. לפעמים ה' אלהים. שהרי סמכים הם תפארת אצל נבונה. לפעמים ה' צבאות. שהרי סמכים הם תפארת אצל נציה והוד שנקראים צבאות. והרי דרשו שניכרים דברי נביאי האמת מפייהם כאשר אומרים כה אמר ה' אלהים. וכאשר אומרים כה אמר ה' צבאות. והיו יודעים מאיזה מקום נשלשלו הדברים. התשיעי. אל עדי שאינה לעילמו דה. שהרי די הספקת פרנסה היא. והספקה אינה באה לעולם אלא מן צדיק. שהוא יסוד העולם המשפיע די שפע להעולם. העשירי. אדני זה דין המלכות דין בודאי. היינו להתגר מלחמות המלך בעולם. וזו נבונה והחתונה. וזו היא שנקראת צדיק. אלו הם עשרה שמות שהקב"ה נקרא בהם מתקשרים הם זה בזה ביחוד שלם. ואלו הם כתרים הקדושים שהמלך נודע ונקרא בהם. הם שמו והוא הם:

ואכלתם

ית. (סס. א) א"ר אבא תא חזי עשר שמות אינו נקבל עשר אהוין. [ד] קדמא יה. בגין די כללי ה. יה נפקא מן י. בגי' חכמה יה אקרי [ה] תנינא. הויה בנקוד אלהים וביעשה. אלהים בגין דהויה רחמי איהו [ו] ובגין דדין מתעורר מינה אהוין דרחמי כתיב. ונקוד ואקרי אלהים. ולא כתיב אלהים דינא. תליתא. אל וסא גדולה. וסא אקרי אל גדול. רביעא. אלהים דדין ביה מתעורר וסא דינא תקיף [ז] חמישא. הויה [פשוטה] כלל כל שלימו דמדינותא. וזה הוא רחמי בשלימו. וזה הוא תפארת. שמיטא וביעשה. צבאות אקרו. תמינא. אל חי. כד"כ (ז) כי שם צוה ה' את הכרסה חיים עד העולם. וזה צדיק שכל החיים נפקין מתמן [ח] ואקרי הויה כד"כ (ז) הויה צדיק יבחן. וזה הוא ו' זעירא דשמיטא קדישא. בגי' ו' תרין ויין [ט] תשיעא. אדני וזה מלכות קדישא דדין נפקין מתמן לעלמא. וזה הוא כתר צתרה דכלהו שמין. ושמיטא אלהיה איהו כלל וסמיטא דקדמיתא. וזה הוא כתר עלאה רישא דכל רישין. שמיטא סמיטא ולא חתניא. [ד] רבי אלעזר אמר כללו עשרה שמות כתיב [י] ואנו הכי תנינא. קדמא. אלהיה זה סמיטא עלאה. כמאן דאמר אנו מאן דלנא. ולא חתידע מאן איהו. [יא] תנינא. יה בגין דחכמה דאיהו י אפיק ה. ואיהו סמיטא ביה ולא תפסא לעלמין מינה. וסא אוקמוה דכתיב ונהר יוצא מעדן. [יב] תליתא. הויה דאקרי אלהים. כמה דאמרת דאיהו רחמי ונפיק מינה דינא [יג] וזה הוא הכה נהר דנגיד ונפיק מעדן. רביעא. אל גדול וסא אהמך דהויה איהו גדולה. חמישא. אלהים דכלל אהמך הוא נבונה. שמיטא. הויה [פשוטה] דאיהו רחמי. שלימו דכלל עקרא דכלל. קשר דמדינותא. אחיד לכל סערין [יד] וזה תפארת ישראל. שביעא וסמיטא צבאות [טו] וע"כ הויה קריב בכלל ואחיד בכל סערין. לומינן ה' אלהים. דהא קריבין אינון תפארת לגבי נבונה. לומינן ה' צבאות. דהא קריבין אינון תפארת לגבי נציה וסוד דאקרו צבאות. וסא אהמך דאשתמודען מלי דנביאי מדינתי מסומייהו כד אמרי כה אמר ה' אלהים. וכד אמרי כה אמר ה' צבאות. וסא ידעין מאן אהמך אחיין מלין. תשיעא. אל עדי שהדי דאמך לעלמא. וזה די ספוקא איהו. וספוקא לאמך אמי לעלמא אלא מן צדיק. דאיהו יסוד עולם דאמך לעולם די. עשריא. אדני הא דינא דמלכותא דינא דהי. וסא לנחמא קריבין דמלמא. בעלמא. וזה נבונה תתא. וזה איהו צדיק. אלן אינון עשרה שמות דקב"ה אקרי ביה מתקשרין דה צדא צימודא שלם. ואלן אינון כתרין קדישין דמלמא אשתמודע ביה. אינון שמיטא והוא אינון:

ואכלתם

טראה מקומות (א) ויקרא י"ב (ב) תלים ק"ג (ג) סס י"א (ד) ויקרא י"א.

זין הזהר

[ז] היינו ר' אותיות שם הויה עם אותיות המילוי שלהן: [א] היינו ספירת חכמה שמקורה אות י שם הויה. ותחכמה אכ לבניה שמקורה אות ה שם הויה. שהאות ה נכללת בהאות י. כי מלי יו"ד הוא [ד]. והיינו תמונת ה: [ו] זו ספירת הבינה: [ז] וזה שם הוא סקוד ספירת נבונה: [ח] היינו ספירת יסוד: [ט] בגי' תפארת יסוד. י' קטנה זו מלי האות י של השם הויה. והיא מקור ספירת יסוד: [י] פ' שזכרים בתורה. ואפשר שפליג בדבר השם של ספירת היסוד. שדרת רבי אבא הוא השם אל חי. ואינו נזכר בתורה. ולדעת רבי אלעזר הוא השם אל שדי: [יא] חיינו שפירת כתר: [יב] פ' תחכמה הוציאה להבינה: [יג] זו הבינה: [יד] ספירת תפארת מרכז לכל השער ספירות: [טו] זה השם של נציה והוד:

חסד היינו שיוור ומתפשט למטה וזן את הכל. צדיקים ורשעים כאחד. וכאן כיון שאמר ובטובו חיינו חזר לומר הוון את העולם כלו בטובו בחדס. וע"כ נותן להם לכל בשר כי לעולם חסדו. וע"כ הוון את הכל. לצדיקים ולרשעים לכל. דא אקרי ברכת ימין. שחל לאו איזי בברכת מוונא. ובגין כך שחללא לא חסייע לימינא: וכיון דברך ברכת ימין. שחללא לא חסייע לברך ארץ החיים בימין [כד] לאמונא מתמן ולפרינסא ולמיסב מוונא לכלא. וע"כ תנינא דמתקריא ברכת הארץ [כז] ולאסרין לאדברא בה בריה ומורה. על בריחך שחמת כבשרנו ועל תורחך שלמדנו. לאחוא דכסהא סוב לחזן בריה ומורה. דלויס תקונא דהיא סוב [כז] מחלן אליפנא דנשים פסיוס מתכרת מאנא לאסקא ידי חוכה [כז] דהא לית בבו בריה ומורה. ולאסרין לחתום על הארץ ועל המזון. דהא דבקותא כחד בחדס. על הארץ. דא איזי ארץ חסיים. ועל המזון. דא איזי חסד. הא כלילי דא ברא דבקותא חדא. לתפסותא דמיס דאקרי חסד איזי הודא [כח] וע"כ איזי אומר נודה לך על כך ועל כך נסין וחמין דלעטבדיו מספרא דקוב. ואי תימא הא כתוב (א) נעיות בימין כלל. הא איזי מספרא דימין [כט] לאו הכי. אלא כל חד וחד אחי על הסוף אחר דנסיק מניס [ל] ואי תימא דכלל בימין. הא כתוב נעיות. וכתיב (ב) ונעים ומירות ישראל. וזה שחללא [לא] אבל כל שחללא תכליל ברא דיימין. והודא אורי על ימינא לאחוא דא מניס נפא (ג) ודא פסיוס דסוב לתפסא ברארץ החיים. וחמי טעמא לית הכל שחללא. בגין דלית חולקא לספרא אחרא כחזונא דישאל. ואי יתפר שחללא ספרא אחרא יתפר פמיס [לב] ודא איזי זבין בכורתיס וחולקיס ליעקב אבונא. ודא אן היבנא ליש חולקיס להיא מקסרגא בזהמא דימין בתראין. ואי לית זזהמא [לג] הא חולקא דהיא מיכלא דקריבו ביש ידיו. וע"כ ליש ליש חולקא בזהן. והואיל דלית ליש חולקא בזהן דהא נפל חולקיס. לית לן לאתפרא שחללא כלל דלא יתפר מקסרגא ויסול תרין חולקין. חד לתפא וחד לעילא ככור. דהא זבין בכורתיס ליעקב אבונא. חולקיס איזי לתפא. ולית ליש לעילא כלום. ישראל נפלן לעילא יטשו נפיל לתפא. וע"כ לא יתקרב שחללא כלל בברכת מוונא: וכיון דמתכרתא היא ארץ החיים מספרא דימין ומקבלת

חסד היינו שיוור ומתפשט למטה וזן את הכל. צדיקים ורשעים כאחד. וכאן כיון שאמר ובטובו חיינו חזר לומר הוון את העולם כלו בטובו בחדס. וע"כ נותן להם לכל בשר כי לעולם חסדו. וע"כ הוון את הכל. לצדיקים ולרשעים לכל. דא אקרי ברכת ימין. שחל לאו איזי בברכת מוונא. ובגין כך שחללא לא חסייע לימינא: וכיון דברך ברכת ימין. שחללא לא חסייע לברך ארץ החיים בימין [כד] לאמונא מתמן ולפרינסא ולמיסב מוונא לכלא. וע"כ תנינא דמתקריא ברכת הארץ [כז] ולאסרין לאדברא בה בריה ומורה. על בריחך שחמת כבשרנו ועל תורחך שלמדנו. לאחוא דכסהא סוב לחזן בריה ומורה. דלויס תקונא דהיא סוב [כז] מחלן אליפנא דנשים פסיוס מתכרת מאנא לאסקא ידי חוכה [כז] דהא לית בבו בריה ומורה. ולאסרין לחתום על הארץ ועל המזון. דהא דבקותא כחד בחדס. על הארץ. דא איזי ארץ חסיים. ועל המזון. דא איזי חסד. הא כלילי דא ברא דבקותא חדא. לתפסותא דמיס דאקרי חסד איזי הודא [כח] וע"כ איזי אומר נודה לך על כך ועל כך נסין וחמין דלעטבדיו מספרא דקוב. ואי תימא הא כתוב (א) נעיות בימין כלל. הא איזי מספרא דימין [כט] לאו הכי. אלא כל חד וחד אחי על הסוף אחר דנסיק מניס [ל] ואי תימא דכלל בימין. הא כתוב נעיות. וכתיב (ב) ונעים ומירות ישראל. וזה שחללא [לא] אבל כל שחללא תכליל ברא דיימין. והודא אורי על ימינא לאחוא דא מניס נפא (ג) ודא פסיוס דסוב לתפסא ברארץ החיים. וחמי טעמא לית הכל שחללא. בגין דלית חולקא לספרא אחרא כחזונא דישאל. ואי יתפר שחללא ספרא אחרא יתפר פמיס [לב] ודא איזי זבין בכורתיס וחולקיס ליעקב אבונא. ודא אן היבנא ליש חולקיס להיא מקסרגא בזהמא דימין בתראין. ואי לית זזהמא [לג] הא חולקא דהיא מיכלא דקריבו ביש ידיו. וע"כ ליש ליש חולקא בזהן. והואיל דלית ליש חולקא בזהן דהא נפל חולקיס. לית לן לאתפרא שחללא כלל דלא יתפר מקסרגא ויסול תרין חולקין. חד לתפא וחד לעילא ככור. דהא זבין בכורתיס ליעקב אבונא. חולקיס איזי לתפא. ולית ליש לעילא כלום. ישראל נפלן לעילא יטשו נפיל לתפא. וע"כ לא יתקרב שחללא כלל בברכת מוונא: וכיון דמתכרתא היא ארץ החיים מספרא דימין ומקבלת

מראה מקומות (א) חסד ט"ז (ב) שחללא י"ב (ג) תרומה קט.

דור הודר

[כד] פ"י לקשר ארץ החיים היינו ספירת המלכות וחשיבותה חקדושה בפרט סוב וחסד: [כז] זו ברכת השנה: [כח] תורה רבן על ספירת תמארה. ובבית רבן על ספירת יסוד. והיינו שהשפע של סוב וחסד תפסן לתפארת יסוד ומסל למלכות. ודא חקטון של מרת הטוב ההוא שתתפשט שפע חסדים לתפארת יסוד ומלכות: [כח] אפשר לפרש כונתו בפר' שפסותו רק כראוייתא ולבך אין מוציאה לאתוים י"ה. או כפר' דנשים חייבות כראוייתא בברכה"ז אבל רק בכורבה הראשונה חייבות ולא יותר: [כח] פ"י שפע הטוב שמתפשטת מן החסד גיבור ונתגלית בפרט הודו. כבבואר בשער אורה ובפרסד שער הצנינוות: [כח] ויש להבין שתוצאת ההוד היא מן החסד. מכאן שהנצח שהוא מן הנבירה. כי בלי נבירה אין שיוך נצחון. ובלי חסד אין על מה להודות: [ל] בנצח להקשות דא"כ שהנצח הוא תוצאת הנבירה מרוע עמדתו בימין. ומתחין שיהי כח כו נעיות. והלשון נעים מורה על מרת השמאל. ככתוב ונעים ומירות ישראל. תוצאת הנבירה מרוע עמדתו בימין. והלשון נעים מורה על מרת השמאל. ונמ שמעונו ומירות הוא אצל דוד המלך. והוא בוראי מורה על מרת שמאל דהיינו שורש דוד שהיא מרת המלכות ומרת הנבירה. ואע"פ שעמדתו בימין פ"ס מלשון לומר עריות. א"כ סובן שהכתוב נעיות. בימין נצח היינו נ"כ בה מרת השמאל שהיא הנבירה. כי נעים ונעיות שניהן משפעות הוא תוצאת השמאל. וסא שקובד בימין הוא להיותו נכלל בסוד של ימין. היינו מרת המלכות. כי נעים ונעיות שניהן משפעות המלכות. כי כל שחללא תכליל ברא דיימין. והוא מרת המלכות הדין כידוע. לכן עפ"י סובן כמו כן שברכת ההודא היא בספירת ההוד. אע"פ שקמדתו על ההוד הוא בשמאל פ"ס הוא תוצאת החסד דימין. שמתפשט שפע הטוב והחסד לתוד וגם לנצח. וסא ליסוד המעביר השפע למלכות שנקראת ארץ החיים: [לג] כי תוצאתו היא מן ימין. מרת הנבירה שמאל שבשמאל עד סמאל: [לג] כגון שחללא מאכלים יבשים:

בהם אהבה. כוא וראה כך היא דרכה של תורה. בתחלה כאשר תתחיל להתגלות אצל האדם מרמות לו ברמו. אם הוא מבין הרי טוב. ואם אינו מבין שולחת אליו ותקרא לו פתי. והתורה אוסרת לזה שתשלחוהו אליו. אמור לפתי שהוא שיקרב לכאן ואדבר עמו. וזה שכתוב (א) מי פתי יסור הנה חסר לב ואמרה לו. אם יקרב אצלה תתחיל לדבר עמו מאחורי פרוכת שפורסת לו דברים לפי דרכו. עד שמבין מעט מעט. וזהו חלק הדרוש של ההלכות. אח"כ תספר עמו מאחורי סדין דק דברים הנראים כחידה. וזהו חלק ההגדה. ולאחר שהוא גלגל אצלה תתגלה אליו פנים בפנים. ופדברת עמו כל מידות נסתרים שלה וכל דרכים הנסתרים שהיו נעלמים בלבה מיסים קרמונים. או הוא אדם שלם. בעל תורה ודאי. ארון הבית. שהרי כל מידות שלה גלתה לו. ולא הריקה ולא כסתה ממנו כלום. וכך אוסרת לו. הראית דבר הרמו שרמית לך בתחלה. כך וכך מידות בו. כך וכך ענינו. או הוא מבין שעל אותן הדברים אין להוסיף עליהם ואין לגרוע מהם. ואז מבין פשט המקרא לא תסף עליו וגו' כמו שהוא. שאין להוסיף ואין לגרוע אפילו אות אחת בתורה. ולכן צריכים האנשים להזהר לדרוך אחרי דברי התורה. ולהיות מן האוהבים שלה כמו שנתבאר:

(ג) כ"י מנסה ה' אלהיכם אתכם לדעת וגו'. רבי פתח במקרא הזה (ג) ואלה הניגונים אשר הניח ה' לנסות בם את ישראל. אמר רבי ראה ראיתי בעולם שהוא שאין העולם עומד אלא על אותן השולטים על יצר לבם. שכתוב (ד) עדות ביהוסף שמו וגו'. א"ר יהודה מפני מה זכה יוסף לאותה המעלה והמלכות. מפני שכבש יצרו. שלמדנו כל הכובש את יצרו מלכות שמים שוכנת עליו. וא"ר אחא לא ברא הקב"ה ליצר הרע אלא לנסות בו לאנשים. ומי רוצה הקב"ה לנסות האנשים. כן. שא"ר אחא סניין זה. ממה שכתוב כי יקום בקרבך נביא וגו'. וכא האות והמופת וגו'. כי מנסה ה' אלהיכם אתכם וגו'. ולמה צריך לנסות. הלא כל מעשי האנשים גלויים לפניו. אלא בשביל שלא ליתן פתחון פה לאנשים:

אחרי ה' אלהיכם תלכו וגו' ואתו תעברו וכו' תדבקו. (ה) רבי יצחק פתח ישקני מנשקות פיהו וגו'. אמרה כנסת ישראל ישקני מנשקות פיהו. מפני מה כתוב ישקני. יאהבני היה צריך לומר. ולמה ישקני. אלא כך למדנו. מהו מנשקות. התדבקות רוח ברוח. שבשכיל זה הנשיקה בפה. שהרי הפה הוא המוציא והמקור של הרוח. וע"כ הנשיקה בפה בחיבובות. שמתדבקים רוח ברוח ואין נפרשים מן זה. וע"כ מי שנשמטו יוצאת בנשיקה הוא נדבק ברוח אחרי. ברוח שאינו נפרש ממנו. וזה נקרא נשיקה. ולכן אמרה כנסת ישראל ישקני מנשקות פיהו. להדביק רוח ברוח שלא יהי' נפרש זה מזה. כי טובים דודים מיין. למה נזכר כאן יין. הלא כתוב (ו) וגם אלה ביין שנו וגו'. וכתוב (ז) יין ושכר אל תשת אתה ובניך. מה המעט כאן יין. רבי חייא אמר מינה של תורה. רבי חזקיה אמר זהו שכתוב ויין ישמח לבב אנוש. וע"כ כתוב כי טובים דודים. לשמח את הלב. מיין. שאחיה משמחני יותר מהכר. רבי יהודה אמר כתוב וישק

בהו רמימו. תא חוי אורחא דלורייתא כך הוא. בקדמיתא כד שריא לתתגלה לנבי בר נש הרמימות ליה ברמימו. אי ידע סב. ואל לא ידע שדרת לנביא וקראת ליה פתי. ואמרת אורייתא להסוף דשדרת לנביא. אמרו להסוף פתי דיקרב סוף ואשתמי בהדיה. הס"ד (א) מי פתי יסור הכס חסר לב ואמרה לו. אי קריב לנביא שרייתא למללא עמיא מבחר פרוכתא דפרסא ליה מלין לסוף אורחוי. עד דיסתכל זעיר זעיר. ודא סוף דרשא. לבחר תשתמי בהדיה מבחר שטויסא דקיק מלין דחידה. ודא חיהו הגדה. ולבחר דליסו ריגיל לנביא תתגליית לנביא חספין בחספין. ומלילת בהדיה כל ריון סמימין דילה וכל אורחין סמימין דסוף כלבס סמימין מיומין קדמאין. כדן חיהו בר נש שלים. בעל פורס ודא. מארי דבייתא. דהא כל ריון דילה נליאת ליה. ולא רחיקת ולא פסיאת מניה כלום. אמרת ליה. חמית מלה דרמוח דקא רמיזת לך בקדמיתא. כך וכך ריון סוף. כך וכך סוף. כדן חמי דעל אינון מלין ללא לאוספא עליהו ילא למגרע מניהו. וכדן פשטיס דקרא כמה דליסו. ללא לאוספא ולא למגרע אפילו אות חד. וע"כ בני נשא אלסריכו לאודסרע למרדף אבתרע דאורייתא. ולמסוי רמימין דילה כמה דאמרת:

(ג) כ"י מנסה ה' אלהיכם אתכם לדעת וגו'. רבי פתח בסאי קרא (ג) ואלה הניגונים אשר הניח ה' לנסות בם את ישראל. אמר רבי חוי הוית בהדיה על עולמא דליה עולמא קאים אלף על אינון דשלימין סוף רעווא דלכסין. דכתיב (ד) עדות ביהוסף שמו וגו' א"ר יהודה אמאי זכי יוסף לאותה המעלה והמלכות. בשביל שכבש יצרו. דמנין כל הכובש את יצרו מלכותא דשמיא אחיל עליה. דא"ר אחא לא ברא קב"ה ליצר הרע אלא לנסות בו בני נשא. ומי בעא קב"ה לנסותא לבני נשא. אין. דא"ר אחא מנא לן. מדכתיב כי יקום בקרבך נביא וגו'. וכל סאות והמופת וגו'. כי מנסה ה' אלהיכם אתכם וגו' ואמאי בעי נסותא. הא כל עובדיו דבני נשא תתגליין קמיס. אלא דלא למיסב ספרא דפומא לבני נשא:

אחרי ה' אלהיכם תלכו וגו' ואתו תעברו וכו' תדבקו. (ה) רבי יצחק פתח ישקני מנשקות פיהו וגו'. אמרה כנסת ישראל ישקני מנשקות פיהו. מאי טעמא ישקני. יאהבני מבני ליה. אמאי ישקני. אלא הכי חנין. מהו נשיקות. הדבקותא דרוחא ברוחא. דבניין כך נשיקס בפה. דהא פומא חסוקתא ומקורא דרוחא סוף. וע"ד נשיקין בפומא בחביבותא. ודבקיין רוחא ברוחא דלא מתפרסן דא מן דא. וע"ד מאן דנפקא נשמתיה בנשיקה מתדבק ברוחא אחרי. ברוחא דלא מתפרס מניה. והיינו אקרי נשיקה. וע"ד אמרה כנסת ישראל ישקני מנשקות פיהו. לאדבקא רוחא ברוחא דלא יתפרס דא מן דא. כי טובים דודים מיין. מאי בעי הכא יין. והא כתיב (ו) וגם אלה ביין שנו וגו'. וכתיב (ז) יין ושכר אל תשת אתה ובניך. מאי טעמא הכא יין. רבי חייא אמר מינה דאורייתא. רבי חזקיה אמר דא דכתיב ויין ישמח לבב אנוש. וע"ד כתיב כי טובים דודים. למדועא דלכא. מיין. דחדי לי יסור מכלא. רבי יוסדס אמר כתיב וישק

מראה מקומות (א) משני פ' (ב) וירא קו. (ג) שופטים ב' (ד) תלים ס"א (ה) משפטים קכד: (ו) ישע' כ"ח (ז) ויקרא י

הוא נכנס בכל שער המלך ואין מי שימחה בידיו. ואפילו בזמן ששרי הרין עומדים לרין העולם אין רנים לו רין. לפי שהלא הוא נרשם ברשימה של המלך. וניכר שהוא מהיכל המלך. ובשכיל זה אין רנים עליו רין. אשרי חלקם של הצדיקים העוסקים בתורה. וכל שכן בזמן שהמלך יבסוף לדברי התורה. בוא וראה סוד הדבר. אין השכינה קיימת לפני המלך אלא בתורה. וכל זמן שישאר בארץ עוסקים בתורה השכינה שורה עמהם. וכאשר במלים מדברי תורה לא תוכל לעמוד עמהם אפילו שעה אחת. לפיכך בשעה שהשכינה מתעוררת אצל המלך עם התורה נתחזק כחה. והמלך הקדוש שומע לקבל אותה. וכל זמן שהשכינה באה לפני המלך ואין התורה נמצאת עמה. כביכול תש כחה. וי לאותן המלשינים בה שלמעלה. לפיכך זכאים הם העוסקים בתורה. וכל שכן בשעה שהיא שנצרך להשתתף בה בשכינה הקדושה. או הקב"ה קורא עליו (א) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר :

(ב) פתח רבי יוסי ואמר (ג) ולא אמר איה אלוה עושי נותן ומירות בליה. בוא וראה בשעה שנתעורר רוח צפון בחצות הלילה. הרי נתבאר ששלהבת אחת יוצא ומתפשט בעולם ונוגע תחת כנפי התרנגול. ומגשש בכנפיו וקורא. ושללהבת אחת בשעה שמגיעה אליו ונתעוררה לגנוז מסתכל בה ונודעו וקורא. מסתכל ומשגיח בשכיל כבוד רבונו לעשות רצונו. וקורא להם לאנשים. וע"כ נקרא שכו. לשון הבטת. ונקרא נבר. לפי שנתעורר בשלהבת של גבורה. ומצד הגבורה הוא בא להתעורר בעולם. ואז אותן בני האמנה קמים ונותנים גבורה ועוז להשכינה. וזה נקרא רנה של תורה. וע"כ נחל דור מלכות הוא ובניו לעולם ולדורי דורות. וכאשר התרנגול קורא והאנשים יושנים במטותיהם ואינם נתעוררים. קורא התרנגול אח"כ ואומר מה שאומר. וזה נתבאר אח"כ מגשש בכנפיו ואומר. אוי לפלוגי נוף רבונו מרוחק רבונו. שלא נתעורר רוחו ואינו משגיח על כבוד רבונו. כאשר מאיר דיומ כרוז קורא עליו ואומר. ולא אמר איה אלוה עושי נותן ומירות בליה. לסייע לו באתן התשבותות. ולהיות הכז בהתחברות אחת. עושי. עושי צריך יומר. מהו עושי. אלא בשעה שהארץ קם בחצות הלילה ועוסק ברנה של תורה. כי רנה של תורה לא נקראת אלא בליה. ובאשר היא נמצאת בעסק התורה. ובכן כאשר מאיר היום הקב"ה להשכינה עושים ומתקנים לו בחום אחד של חסד שינצל מהכל. ולהאירו בין העליונים והתחתונים. רבי יהודה אמר אני שמעתי שא"ר אבא פירוש מקרא זה. איה אלוה עושי. עושה לי צריך יומר. מהו עושי. אלא כמו שאמרת. בשעה שהארץ קם בחצות הלילה ועוסק בתורה. כאשר מאיר היום נתעורר אברהם באותו חוט החסד שלו. שכתוב בו אם מחוט ועד שרוך נעל. והקב"ה עם השכינה מתקנים לו ועושים אותו בכל יום בריה הרשה. וש"כ אלוה עושי. וזה נתבאר א"ל. זה. א"ל. זה אברהם שנאמר האל הגדול. וזה הקב"ה. וזו השכינה. וזה הוא אלוה. והם עושים לו לאדם ומתקנים אותו בכל יום. ולפיכך כתוב עושי. כמ"ש ישמח ישראל בעושי. א"ר יוסי וראי כך הוא והכל ענין אחד :

(ד) תו פתח רבי יוסי ואמר. למנצח על אילת הישר

הוא ע"ל בכל חרש. מלכא וליה מלך דימתי בדי. ואפילו בזמנא דמלכיהון דדינא קיימין למידן עמלא לא דייקין ליה דינא. בגין דהא חרשים ברשימו דמלכא. ואשתמודע דאישו מסיכלא דמלכא. ובגין דא לא דייקין עליה דינא. וכאש חולקיהון ולדיקא דמסתלי באורייתא. וכל שכן בזמנא דמלכא תמיך על מלי דאורייתא. תא חוי רוא דמלכא לא קיימא כנסת ישראל קמי מלכא אלא באורייתא. וכל זמנא דישראל בארעא אשתדלו באורייתא כנסת ישראל שרלא עמסון. וכד אשתבטו ממלי דאורייתא לא יכלא לקיימא עמסון שעתא חדא. בגיני כך בשעתא דכנסת ישראל אשתער לגבי מלכא באורייתא אשתקף חילתא. ומלכא קדישא חדי לקבלא לה. וכל זמנא דכנסת ישראל אשת לקמי מלכא ואורייתא לא אשתכחת עמה. כביכול חש חילתא. ווי לאינן ומחלשין חילא דלעילא. בגיני וכלין אינן דמסתלי באורייתא. וכל שכן בהסיו שעתא דלשפירך לאשתתפא בה כנסת ישראל. כדן קב"ה קארי עליה (א) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר :

(ב) פתח רבי יוסי ואמר (ג) ולא אמר איה אלוה עושי נותן ומירות בליה. תא חוי בשעתא דאשתער רוח צפון ואשתבט ליליא. תא חוקמיה דשלהבת חד נסיק ובס"ס תחות גדפיו דתרנגולא. יאקיש גדפיו וקארי. ויהיכל שלהבת בזמנא דמתי נביה ואשתער לקבליה אסתחי ביה ואלדעזע יקארי. ואשתכחי ואשתגח בגין יקרא דמלכיה למעבד רעותיה. וקארי לון לבני כשא. וע"כ קארי שכו. אשתגח. יקארי נבר. בגין דאשתער בשלהבת הגבורה. ומסתגף דגבורה קא חתיה לאשתער בעמלא. וכדן אינן בני מסימנותא קיימין ייבין גבורה וחילא לכנסת ישראל. וכדן קארי רנה דאורייתא. וע"כ ירית דוד מלכותא הוא ובניו לעלמין ילדרי דרין. וכד תרנגולא קארי ובני כשא יימי בערסייהו ולא מתערי. תרנגולא קארי לבתר ואמר דמחר. ויהא חוקמיה לבתר כשא בגדפיו ואמר. ווי לפלוגי נוף דמלכיה שכתא דמלכיה. דלא אשתער רוחיה ולא אשתגח יקרא דמלכיה. כד נהיר יומא כרוזא קרי עליה ואמר. ולא אמר איה אלוה עושי נותן ומירות בליה. לסייע ליה באינן מושבחן. ולמחוי כלל בסיועא חדא. עושי. עושי מצעי ליה. מהו עושי. אלא בשעתא דב"ג קם בפלגות לילה ואשתדל ברנה דאורייתא. דרנה דאורייתא לא אשתקף אלא בליה. וכד איחיה אשתכחת באורייתא. כד נהיר יומא קב"ה וכנסת ישראל מתקני ליה בחד חוטא דחסד לאשתבט מלכא. ולאשתדל ליה בין עלאין ומתאין. רבי יהודה אמר אלא שמענא דא"ר אבא חאי קרא. חוי אלוה עושי. עושה לי מצעי ליה. מהו עושי. אלא כמה דאמר. בשעתא דב"ג קם בפלגות לילה ואשתדל באורייתא. כד נהיר יומא אשתער אברהם בנסתא חוטא דיליה. דכתיב ביה אם מחוט ועד שרוך נעל. וקב"ה וכנסת ישראל מתקני ליה ועבדי ליה בכל יומא ברית חדש. סה"כ אלוה עושי. ויהא חוקמיה א"ר. וזה. א"ר. דא אברהם דכתיב האל הגדול. ו. דא קב"ה. דא כנסת ישראל. וזה הוא אלוה. ואינן עבדין ליה לב"ג ומתקנין ליה בכל יומא. ובגין כתיב עושי. כד"א ישמח ישראל בעושי. א"ר יוסי ודאי כך הוא וכלא חד מלס

(ד) עוד פתח רבי יוסי ואמר. למנצח על אילת הישר

מראה מקומות (א) יע"י מ"ס (ב) ויקרא כג. (ג) חייב ל"ה (ד) כשלת מו.

השחר מזמור צדור. כמה חבובה היא התורה לפני הקב"ה. שכל מי שעוסק בתורה אהוב הוא למעלה ואהוב הוא למטה. הקב"ה מאוין את דבריו. אין עזב אותו בעולם הזה ואין עוזבו בעולם הבא. והתורה צריך לעסוק בה יומם ולילה. (שכתוב ה) והגית בו יומם ולילה. וכתוב נ) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי. ביום נכון. אבל בלילה למה. לבעבור שהיה נמצא אצלו שם הקדוש בשלמותו. כמו שאין יום בלי לילה. ואין הוא יום חמים אלא זה עם זה. כך צריכה התורה להמציא עם האדם יומם ולילה. שעי"ז היה השלמות אצל האדם יומם ולילה. והרי נדרש שיעקר הליצה הוא מחצות הלילה והלאה. ואע"פ שחצי הראשון בכלל של לילה הוא. אבל בחצות הלילה נכנס הקב"ה בגן העדן להשתעשע עם הצדיקים. ואז צריך האדם לקום ולעסוק בתורה להתרבה בו בהקב"ה. והרי נדרש שהקב"ה וכל הצדיקים שבגן העדן כלם מאוינים לקולו. וי"ב) הושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני [ו] והרי נתבאר הושבת בגנים. וזו כנסת ישראל שהיא משכנת לו להקב"ה בשכחה של התורה בלילה. אשרי חלקו מי שמשותף עמה לשבח לו להקב"ה בשכחה של התורה. וכאשר מניע הבקר באה כנסת ישראל ומשתעשעת עם הקב"ה. והוא מושיט לה שרבים של חסד. ולא עליה בלבדה נמשך החסד אלא עליה ועל איתן המשתתפים עמה. והרי נדרש זה בהכתוב ד) יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי. ולכן נקראת השכינה הקדושה אילת השחר. וא"ר שמעון בשעה שמוניע להאיר הבקר נעשה חשך ונאכל האור ואפלה נמצאת. או מתחברת השכינה הקדושה בהקב"ה. כמו שלמדנו אשה מספרת עם בעלה. מספרת עמו ונכנסת להיכלו. ואח"כ כשרוצה השמש ליכנס ולשקוע מתגבר האור ובה הליצה ויסקבל אותו האור [ו] או כל השערים נסתמים. חמורים נוערים וכלבים גובחים [נח] כשמוניע חצות הלילה מתחיל המלך להתעורר והשכינה יומר [נח] ובא המלך ובקש בער התיכב ואומר ה) פתחי לי אחותי רעיתי וגו'. יא) משתעשע עם נשותיהם היא הצדיקים. אשרי חלקו ש' זה שנתעורר בשעה שהאור לעסוק בדברי תורה יסתדק בו בהקב"ה. לפיכך כל אותן בני היכלה של השכינה צריכים כלם לקום באותו הזמן לשבח למלך. השבח שעולה מעולם הזה חביב לו להקב"ה יותר מהכל. כאשר נסתלק הלילה ובא הבקר ונעשה חשך. או המלך השכינה הם בסוד החרוה. ונותן לו מתנות ולכל בני היכלה. אשרי חלקו מי שהוא כזה המנין:

י) עוד פתח רבי יוסי ואמר. יונתי בחנוי הכלע בכתר

סראה מקומות א) יוסף ב) יצחק ג) יעקב ד) יצחק ה) יוסף ו) יוסף ז) יוסף ח) יוסף ט) יוסף י) יוסף

יון עבר ימים ושנים ששטות ויבולות אשר האמין שחלפת האדם חובל לפרוה השכיפה להשמע שם. או שחורתי של אדם חובל להשמע בגן עדן. אבל בעתים האחרונות שחבתי הטבע מוצאים בכל פעם כחות נסתרים בעולם. כמו כח האלקטרין שעל ידו יש כיבולת להשמיץ ודיקות במרחק כמה אלפי פרסאות גם בלי חושך כדור. ועתה זה אינו שנים שמצאו כח הנקרא "רדיו" ומתקנים בלי הנקרא "רדיואפן" שעל ידו יש כיבולת לשמוע באמצעיות כגון המגנט בעיר ברלין. ובכית הכנסת שבבני ברק נזארו והיה כיבולת לשמוע דרשת המגיד בביתו"ג דעיר ווילנא כרגע אשר ירדש. וכלי גנוזים כשיבנה ביהמ"ק ב"ב וההכ"ג יעשה העבודת ויסנה אחת. אחת ואחת. יהיה כיבולת לשמוע קולו בכל בתי כנסיות שבעולם. וכל זה נעשה בבה נלי העשהקר ונלי האלקטרין המכלאים חלל העולם ממלך לאור הנשיטה. הנה מלכה כל האמיקוראים החובכים להאמין בלי גנוזים שקול תורה וחפלה של האדם יכול להשמע ברקיע או בגן עדן אם אך כיבולת הקול לפרוה למעלה ע"י חרין גרפון אהבה ויראה. כי בלי זה יש הרבה מורפו שרף תחת השמים אשר יחשפו להם התורה והחפלה להיות מורפם ומנוגם. אמנם אם לפעמים האדם חוזר בחשובה יש ביכולתו לעקור מהם תגולה. בכתוב חיל בלע ויקראו וגו' [ו] פ' שהכלכות מקבלת האדם מן התפארת שנקרא שש' [נח] כך נקראים המיוקם שיש להם אינו שליטה כלילת:

סראה מקומות א) יוסף ב) יצחק ג) יעקב ד) יצחק ה) יוסף ו) יוסף ז) יוסף ח) יוסף ט) יוסף י) יוסף

יון הזהר

יון עבר ימים ושנים ששטות ויבולות אשר האמין שחלפת האדם חובל לפרוה השכיפה להשמע שם. או שחורתי של אדם חובל להשמע בגן עדן. אבל בעתים האחרונות שחבתי הטבע מוצאים בכל פעם כחות נסתרים בעולם. כמו כח האלקטרין שעל ידו יש כיבולת להשמיץ ודיקות במרחק כמה אלפי פרסאות גם בלי חושך כדור. ועתה זה אינו שנים שמצאו כח הנקרא "רדיו" ומתקנים בלי הנקרא "רדיואפן" שעל ידו יש כיבולת לשמוע באמצעיות כגון המגנט בעיר ברלין. ובכית הכנסת שבבני ברק נזארו והיה כיבולת לשמוע דרשת המגיד בביתו"ג דעיר ווילנא כרגע אשר ירדש. וכלי גנוזים כשיבנה ביהמ"ק ב"ב וההכ"ג יעשה העבודת ויסנה אחת. אחת ואחת. יהיה כיבולת לשמוע קולו בכל בתי כנסיות שבעולם. וכל זה נעשה בבה נלי העשהקר ונלי האלקטרין המכלאים חלל העולם ממלך לאור הנשיטה. הנה מלכה כל האמיקוראים החובכים להאמין בלי גנוזים שקול תורה וחפלה של האדם יכול להשמע ברקיע או בגן עדן אם אך כיבולת הקול לפרוה למעלה ע"י חרין גרפון אהבה ויראה. כי בלי זה יש הרבה מורפו שרף תחת השמים אשר יחשפו להם התורה והחפלה להיות מורפם ומנוגם. אמנם אם לפעמים האדם חוזר בחשובה יש ביכולתו לעקור מהם תגולה. בכתוב חיל בלע ויקראו וגו' [ו] פ' שהכלכות מקבלת האדם מן התפארת שנקרא שש' [נח] כך נקראים המיוקם שיש להם אינו שליטה כלילת:

בסתר המדרגה וגו'. יונתני, זו כנסת ישראל, מה יונה אינה עובדת בן זונה לעולם, כך כנסת ישראל אינה עובדת את הקב"ה לעולם, בחגיו המלע, אלו תלמידיו החכמים שאין נמצאים במנוחה בעולם הזה, בסתר המדרגה, אלו תלמידיו חכמים הצנועים שבהם חסידים יראי שמים, שהשכינה אינה סרה מהם לעולם, או הקב"ה תובע בשבילים לכנסת ישראל ואומר (ה) הראינו את מראך השמיעני את קולך כי קולך ערב, שאין קול נשמע למעלה כמו קול של אותן העוסקים בתורה, ולמדנו שכל אלה העוסקים בתורה בלידה, צורתם נחקקת למעלה לפני הקב"ה, והקב"ה משתעשע בהם כל היום ומסתכל בהם, ואותו הקול עולה ובוקע כל הרקיעים עד שעולה לפני הקב"ה, ככן כתוב כי קולך ערב ומראך נאור, (ג) בוא וראה זכאים הם הצדיקים שנגנו להם כמה טובות לעולם הבא, ואין שם מקום פנים בכל אותן המקומות כמקום המוכן ליודעים קודות רבונם, ויודעים להתרבה בהם בכל יום, על אלה כתוב (ו) עין לא ראתה אלהים וזולתך יעשה למחכה לו, מרו למחכה לו, כמש"כ (ז) חכה את איוב בדבריו, ואלו הם המתניעים לעין בדברי ההכמה (ח) ומתדבקם בה ומצפים לה להבין בירור הדבר ולהשיג הארת רבונם, אלה הם שרבונו משתבח בהם בכל יום, אלה הם הנכנסים בין העליונים הקדושים, ואלה נכנסים בכל השערים לשמעה ואין מי שימחה בידם, אשרי חלקם בעולם הזה ובעולם הבא:

(ה) רבי חזקיה היה יושב לפני רבי יצחק, קמו בחצות הלילה לעסוק בתורה, פתח רבי יצחק ואמר (ו) הנה ברכו את ה' כל עבדי ה' וגו', מקרא זה הרי ביארו החברים והוא נדרש, אמר זה הוא השבח של כל אותן בני האמונה, ומי המה בני האמונה, אותן העמלים בתורה ויודעים לייחד שם הקדוש בראוי, ושבתם של אלה בני האמונה הם אותן העומדים בחצות הלילה לעסוק בתורה, ומתדבקם בה בשכינה הקדושה לשבח הקב"ה בדברי תורה, בוא וראה בשעה שהארץ עומד בחצות הלילה לעסוק בתורה, ורוח צפון נתעורר בחצות הלילה, אילת ההיא עומדת ומשבתת לו להקב"ה (מח) ובשעה שהיא עומדת כמה אלפים וכמה רבבות עומרים עמה בקיומם, וכלם מתחילים לשבח למלך הקדוש, כל מי שזוכה לקום בחצות הלילה לעסוק בתורה הקב"ה מאזין לקולו כמו שנתבאר, שכתוב (י) הושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני, וכל אותן הממונים לשמעה וכל בעלי תשכחות שמומרים לרבונם למעלה כלם משתכבים, בשביל תשבתתם של אותן העוסקים בתורה, ומכריזים ואומרים הנה ברכו את ה' כל עבדי ה', אתם שבחו למלך הקדוש, אתם תכתירו לו להמלך, ואילת ההיא מתעשרת בו באדם הזה, ותתיצב לפני המלך ותאמר, ראה באיזה בני אדם כאלה לפניך, באיזה בני אדם אני מתעוררת אליך, ומי הם שכל שבתם נזכר לפני המלך, חוזר ואומר העומדים בבית ה' בלילות, אלה נקראים עבדי ה', אלה ראויים לברך למלך, וברכתם היא

בסתר המדרגה וגו'. יונתני, זה כנסת ישראל, מה יונה לא שבת בן זונה לעלמין, כך כנסת ישראל לא שבת לקב"ה לעלמין, בחגיו המלע, אלו תלמידיו חכמים דלא משתכחי בנייתא בעלמא דין, בסתר המדרגה, אלו תלמידיו חכמים המנועים דבסות חסידיו דחלי קב"ה, דשיכחא לא אעדי מייתוי לעלמין, כדון קב"ה משבע בנייתוי לכנסת ישראל ואמר (ה) הראינו את מראך השמיעני את קולך כי קולך ערב, דלית קלא משתמע לעילא אלא קלא דאינון דמתעסקי באורייתא, ומאנא כל אינון דמתעסקי באורייתא בלילא, דיוקנסון אמתקא לעילא קמי קב"ה, וקב"ה משתעשע בסו כלום יומא ומסתכל בסו, וסכא קלא סליק ובעק כל אינון דקיעין עד דסליק קמי קב"ה, דיון כתיב כי קולך ערב ומראך נאור, (ג) תא חזי וזכאין אינון דקרא דמתעסקי בסו כמה טובות לעולם, ולית אחר פנימאם בכל אינון באינון דידעי דלא דמאריסון, וידעי לאתדבקא בסו בכל יומא, על אלו כתיב (ו) עין לא ראתה אלהים וזולתך יעשה למחכה לו, מהו למחכה לו, כד"ל (ז) חכה את איוב בדבריו, ואלו הם המתניעים לעין בדברי ההכמה (ח) ודיקין לס ומחכאן לה למנדע דבריה דמלא ולשפתא דודעא למאריסון, אלו אינון דמאריסון משתבע בסו בכל יומא, אלו אינון דמאלין בין עלאין קדישין, יאלן עלאין בכל תרתי דלעילא ולית מאן דימחי בידיון, וזכא חולקסון בעלמא דין ובעלמא דחסי.

(ה) רבי חזקיה הוה יושב קמיה דר' יצחק, קמו בסגנון לילה לחלעי באורייתא, פתח ר' יצחק ואמר (ו) הנה ברכו את ה' כל עבדי ה' וגו', סלי קרא סא יוקמוס חברים וסא אחר, אכל סלי שבתא סא דכל אינון בני מסימנותא, ומאן אינון בני מסימנותא, אינון דמתעסקי באורייתא וידעין לייחד שם קדישא כדקא יארי, וסבתא דאינון בני מסימנותא אינון דקיימין בסגנון דלילא לחלעי באורייתא, ומתדבקין בה בכנסת ישראל לשבח קב"ה במלי דאורייתא, תא חזי בשעתא דבר נס קס בסגנון לילא לחלעי באורייתא, ורוח צפון אתער בסגנון לילא, סליא חילתה קיימא ומשבתת ליה לקב"ה (מח) ובשעתא דסלי קיימא כמה אלפין וכמה רבבין קיימין עמה בקיימיותו, וכלו שצין לשבח למלך קדישא, סליא מאן דזכי וסא בסגנון לילא לחלעי באורייתא קב"ה אילת ליה כמה דיוקמוס, וכתוב (י) הושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני, וכל אינון אוכלוסין לעילא וכל בני מושבתתא דמזמורין למאריסון כלסו משתככי, בגין מושבתתא דאינון דלעי באורייתא, ומכריזי ויאמרי סנא ברכו את ה' כל עבדי ה', אמן שבתו למלך קדישא, אמן אעטרי ליה למלכא, וסליא חילתה מתעשרת ביה בסהא דר נס, וקמת קמי מלכא ואמרת, חמי במאן ברא איתנא לקמד, במאן ברא אתערנא לנכך, ומאן אינון דשבתא כלל דילסון קמי מלכא, סדר ואמר העומדים בבית ה' בלילות, אלו אקרון עבדי ה', אלו אמתקון לברכא למלכא, וברכתא דילסון

מראה מקומות (א) שיר (ב) חיי קל : (ג) יעני פ"ד (ד) איוב ל"ב (ה) ויקרא י"ב : (ו) תלים קל"ד (ז) שיר ת'

דיו הזהיר

(מ) דורש מחכה במשמעות חייך המה, כמו חכה את איוב בדבריו, דהיינו שבא עמו בזכות בדברי חכמה והכריתו לפתוח חתך לרבר בדברים של טעם ולהשיב בדרך הכסא, וכן צריך להיות ששא ושתן בין החברים כדברים של טעם בדברי התורה : (מח) זו חשיבנה הקדושה שנקראת אילת השחר :

היא ברבתי. ושי"כ שאו ידיכם קדש וברכו את ה' וגו'. אתם רואים שהמלך הקדוש יתברך על ידיכם. והברכה שעל ידיכם ברבתי היא. שאו ידיכם קדש. מהו קודש. מקום העליון שנביעת נחל העמוק יוצא ממנו [מנ] שכתוב ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן. ועדן הוא הנקרא קודש העליון. לפיכך שאו ידיכם קדש. והארץ שעושה כך וזכה לזה. מה מכריזים עליו. יברך ה' מציון. אתה תברך להקב"ה מהמקום שנקרא קודש העליון. והוא יברך מהמקום שנקרא ציון [מנ] שאתה והשכינה תתברכו יחד. כמו שההדרונות שלכם היה ביחד לשבח להמלך. כך מהמקום ההוא שמתברכת השכינה. מאותו המקום יצאין לך ברכות. ושי"כ יברך ה' מציון. וראה במוב ירושלים. איה הוא טוב ירושלים. אותן הברכות שנשפעות לה מן המלך ע"י מדרגה הקדושה היתה שנקראת צדי"ק. וע"כ יברך ה' מציון וראה במוב ירושלים. הכל ענין אחד. וראה בנים לבניך שלום על ישראל. וראה בנים לבניך מובן. מהו שלום על ישראל. מה הענין כאן על ישראל. אלא בשביל שהרבה שלום למעלה. שכאשר האדם זוכה לזה הוא מרבה שלום למעלה ולמטה. שלום על ישראל סתם [מד] ושלום הוא שבת העליונים והתחתונים. הוא השבת של כל העולמות. ודברי תורה מרבים שלום בעולם. שנאמר ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום.

(א) רבי אבא היה יושב לפני רבי שמעון. ויקם רבי שמעון בחצות הלילה ללמוד תורה. ויקום רבי אלעזר ורבי אבא עמו. פתח רבי שמעון ואמר (ג) כאל תערב על אפיקי מים כן נפשי תערג אל"ך אלהים. מקרא זה ביאור החברים. וכאשר הם ישראל מכל העמים שהקב"ה נתן להם תורה הקדושה. והנחילם נשמות קדושות ממקום קדוש. בשביל לקיים מצותיו ולהשתעשע בתורה. שכל מי שמתעשע בתורה אינו מתירא מכל. שכתוב (ו) דולי תורתך שעשועי או אברתי בעניי. איזו הן שעשועי התורה. שהתורה נקראת שעשועים. שכתוב (ז) ואהיה שעשועים יום יום. והוא שלמדנו שהקב"ה בא להשתעשע עם הצדיקים בגן העדן. מהו להשתעשע. היינו לשמוח עמם. שלמדנו וכאשר הם הצדיקים שכתוב בהם (ה) או תתענג על ה'. בשביל להתענג מן השקת נחל ההוא. בכתוב והשביע בצחצחות נפשך. בביבול הקב"ה משתעשע עמם בהשקת נחל ההוא שמהענגים בזה הצדיקים. ובשביל זה בא להשתעשע עם הצדיקים. וכל מי שעמלו בתורה וזכה להשתעשע עם הצדיקים בהשקת נחל ההוא. למדנו כאל תערג על אפיקי מים. זו השכינה הקדושה. כמשי"כ (ו) אילתי לעזרתי חושה. תערג על אפיקי מים ודאי לשתות מהשקת נחל הנובע על ידי הצדי"ק. תערג כמשי"כ (ז) לערונת הבושם. כן נפשי תערג אל"ך אלהים. לקבל שפע סמך בעולם הזה. ובעולם הבא. מעינות הנחל איהם המעינות. אחד למעלה. שנאמר ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן וגו'. ומשם נמשך ויוצא עד שמשקה להגן. שכל אותן הנחלים נמשכים ויוצאים ומתאספים בשני מעינות שנקראים נצח והוד. ואילו הם אפיקי

מראה בקומות (א) אחי מו: (ב) חלם מ"ג (ג) עס ק"ט (ד) מלי ח' (ה) יעזי ג"ח (ו) חלם כ"ט (ז) עיר ר'

זיו הזהר

דילכון ברכתא. סה"ד שאו ידיכם קדש וברכו את ה' וגו'. אמן אחמון דמלכא קדישא יתברך על ידיכו. וברכתא דעל ידיכו ברכתא היא. שאו ידיכם קדש. מהו קודש. אחר עלאס דמכועא דנחלע עמיקא נטיק מיניי [מנ] דכתיב ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן. ועדן הוא דלקרי קודש עלאס. בג"כ שאו ידיכם קדש. ובר נש דעביד כיו וזכי להאי. מאי קא מכריז עליס. יברך ה' מציון. את תברך לקב"ה מאחר דלקרי קודש עלאס. והוא יברך לך מאחר דלקרי ציון [מנ] דאת ומסריתא תתברכו כחדא. כמס דזווגא דילכון הוה כחדא לשבחא למלכא. כך מההוא אחר דמתברכא כנסת ישראל. מההוא אחר יצוין לך ברכאן. סה"ד יברך ה' מציון. וראה בביס ירושלים. מאן הוא טוב ירושלים. איהו ברכאן דנפקא לה ממלכא על ידא דההוא דרגא קדישא דלד"ק. וע"ד יברך ה' מציון וראה בביס ירושלים. כלל חד מלכ. וראה בביס לבניך שלום על ישראל. וראה בביס לבניך שפיר. מהו שלום על ישראל. מאי קא בעי סכא על ישראל. אלא בגין דאסני שלמא לעילא. דכד הוא וזכי לכולי האי אסני שלמא לעילא ומתא. שלום על ישראל סתם [מד] ושלום שבתא הוא דעלאי יתחאי. שבתא הוא דכל עלמין. ומילי דאורייתא אסניא שלמא בעלמא. דכתיב ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום.

(א) רבי אבא היה יושב לפני רבי שמעון. ויקם רבי שמעון בחצות הלילה ללמוד תורה. ויקום רבי אלעזר ורבי אבא עמו. פתח רבי שמעון ואמר (ג) כאל תערב על אפיקי מים כן נפשי תערג אל"ך אלהים. מקרא זה ביאור החברים. וכאשר הם ישראל מכל העמים שהקב"ה נתן להם תורה הקדושה. והנחילם נשמות קדושות ממקום קדוש. בשביל לקיים מצותיו ולהשתעשע בתורה. שכל מי שמתעשע בתורה אינו מתירא מכל. שכתוב (ו) דולי תורתך שעשועי או אברתי בעניי. איזו הן שעשועי התורה. שהתורה נקראת שעשועים. שכתוב (ז) ואהיה שעשועים יום יום. והוא שלמדנו שהקב"ה בא להשתעשע עם הצדיקים בגן העדן. מהו להשתעשע. היינו לשמוח עמם. שלמדנו וכאשר הם הצדיקים שכתוב בהם (ה) או תתענג על ה'. בשביל להתענג מן השקת נחל ההוא. בכתוב והשביע בצחצחות נפשך. בביבול הקב"ה משתעשע עמם בהשקת נחל ההוא שמהענגים בזה הצדיקים. ובשביל זה בא להשתעשע עם הצדיקים. וכל מי שעמלו בתורה וזכה להשתעשע עם הצדיקים בהשקת נחל ההוא. למדנו כאל תערג על אפיקי מים. זו השכינה הקדושה. כמשי"כ (ו) אילתי לעזרתי חושה. תערג על אפיקי מים ודאי לשתות מהשקת נחל הנובע על ידי הצדי"ק. תערג כמשי"כ (ז) לערונת הבושם. כן נפשי תערג אל"ך אלהים. לקבל שפע סמך בעולם הזה. ובעולם הבא. מעינות הנחל איהם המעינות. אחד למעלה. שנאמר ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן וגו'. ומשם נמשך ויוצא עד שמשקה להגן. שכל אותן הנחלים נמשכים ויוצאים ומתאספים בשני מעינות שנקראים נצח והוד. ואילו הם אפיקי

[מנ] חינוג ספירת התבונה: [מנ] זה ספירת חסוד צדי"ק: [מד] כל מקום שזכור אתם יורש בשני אופנים שמוכר על ישראל כמא שלמעלה ועל עם ישראל למטה:

אפיקי מים. ומהם למדרגה ההיא שנקראת צדי"ק שממנו נמשך ויוצא ומשקה להגן. ובשביל זה א"ל וצ"י צד"ק וצד"ק ביהר נמצאים :

(ח) א"ר אלעזר והו' שהקב"ה משתעשע בין הצדיקים בנגמל עדן ה'ך אשתעשע. אלא כההו' זמנא דאשתעשע לילא קב"ה אשתר ברחימו דשחאל לגבי כנסת ישראל. דהא לית רחימו אלא מחסרה דשחאלא. וכנסת ישראל לית לה דורנא למקרב לגבי מלכא. או חשיבו מעליא. אלא באינון רוחין דלדיקא דקב"ה חמי לון מתעשרין בכמה עובדין שבין. ובכמה זכין דעבדו כהאי יומא. וקב"ה ניחא ליה דא מכל קורבנין ועליין. דקב"ה ארח בכו ריח ניחח דקא עבדי ישראל. כדין נהירו אהסיר. וכל אינין דנגמל עדן אמרי סירחא. ולדיקא מתעשרין תמן באינון עובדין דעלמא דהאי. וכד אשתר צ"כ כההו' שעתא לזילי דאורייתא. נפיל חולקיה עמיהו דלדיקא די בנו נגמל. חד שחא גליסא דתלמין ותרין אהוון אשתער כהו תמן. ואיהו גו רזין דלדיקא :

(ט) רבי חזקיה אמר כל מי שמתניע באותה שעה בתורה ודאי יש לו חלק תמיד בעולם הבא. א"ר יוסי מפני מה תמיד. א"ל כך למדתי. שבכל הצות הליכה כאשר הקב"ה נתעורר בגן עדן. כל אותן הנמיעות שבגן נשפעים יותר מן הנחל ההוא שנקרא נחל קדומים. נחל עדינים. שאין מימיו פוסקים לעולם. כביכול זה שמשכים ומתניע בתורה כאילו נחל ההוא הורק על ראשו. ומשקה אותו בתוך אותן הנמיעות שבגן עדן. ולא עוד אלא יען כי כל הצדיקים שבתוך הגן עדן מאוניס קולו. מנחים לו חלק באותה השקה של הנחל ההוא. נמצא שיש לו חלק תמיד בעולם הבא :

(נ) בנים אתם צ"ה אליהם לא תתגדו וגו'. א"ר שמעון בוא וראה נשמות הצדיקים הן עליונות על כל אותן החילות והמחנות שלמעלה. ואם תשאל האל כיון שעליונות הן משני הצדדים [מה] איך למה יורדות לעולם הזה. ולמה נפתקות ממנו. אלא משל למלך שגורל לו בן. שדחו לכפר אחד לגדלו ולחכמו עד שיגדל. וילמדו לו הרכים של היכל המלך. שמע המלך שהרי בנו רב וגדל. מה עשה המלך בשביל אהבתו לבנו. שלח אצלו את המטרונה אמו להביאו והכניסו בדיכלו. ומשם עמו כל יום. כך הקב"ה הוליד בן במדת המלכות. ומי הוא. זו נשמה העליונה הקדושה. שלח לו לכפר לעולם הזה להתגדל בו. וילמדו לו הרכים של היכל המלך. כיון שידע המלך שהרי בנו כבר נתגדל באותו הכפר. והגיע הזמן להביאו להיכלו. מה הוא עושה בשביל אהבתו לבנו. שולח להשכינה מעולם הזה עד שתבוא להיכל. הנשמה אינה עולה כשביאו להביאו וישבה שם לעולם. ועם כל זה דרך מעולם הוא שאותן בני הכפר בוכים על הפרדת בן העלך מהם. פקח אחד היה שם. אמר להם על מה אתם בוכים. וכי אין הוא בנו של המלך. ואין ראוי לו לישב יותר ביניכם אלא בהיכלו של אביו. כך משה שהיה פקח

אפיקי מים. כההו' דרנא דלדיקא דמניה נגיד ונפיק ומתסקיל נגמל. ובגין דא א"ל וצ"י צד"ק ולדיקא כהדא משתכחי :

(ח) א"ר אלעזר הא דאשתעשע קב"ה גו לדיקא בנגמל עדן ה'ך אשתעשע. אלא כההו' זמנא דאשתעשע לילא קב"ה אשתר ברחימו דשחאל לגבי כנסת ישראל. דהא לית רחימו אלא מחסרה דשחאלא. וכנסת ישראל לית לה דורנא למקרב לגבי מלכא. או חשיבו מעליא. אלא באינון רוחין דלדיקא דקב"ה חמי לון מתעשרין בכמה עובדין שבין. ובכמה זכין דעבדו כהאי יומא. וקב"ה ניחא ליה דא מכל קורבנין ועליין. דקב"ה ארח בכו ריח ניחח דקא עבדי ישראל. כדין נהירו אהסיר. וכל אינין דנגמל עדן אמרי סירחא. ולדיקא מתעשרין תמן באינון עובדין דעלמא דהאי. וכד אשתר צ"כ כההו' שעתא לזילי דאורייתא. נפיל חולקיה עמיהו דלדיקא די בנו נגמל. חד שחא גליסא דתלמין ותרין אהוון אשתער כהו תמן. ואיהו גו רזין דלדיקא :

(ט) רבי חזקיה אמר כל מי שמתגדל כהאי שעתא דאורייתא ודאי אית ליה חולקא תדיר בעלמא דהאי. א"ר יוסי מאי קעמא תדיר. א"ל הכי אוליספא. דכל פלגית לילה כד קב"ה אשתר בנגמל עדן. כל אינון נסיעין דניגמל אשתקין יתיר מההו' נחל דקארי נחל קדומים. נחל עדינים. דלא פסקין מימיו לעלמין. כביכול ההו' דקארי ואשתמל דאורייתא כאילו ההו' נחל אשתר על רישיה. ואכקי ליה בנו אינון נסיעין דנגמל עדן. ולא עוד אלא הו'יל וכלאו לדיקא די בנו נגמל עדן ליתין ליה. חולקא שוין ליה כההו' שקיו דנחל. אשתכח וליח ליה חולקא תדיר בעלמא דהאי :

(נ) בנים אתם לה' אליהם לא תתגדו וגו'. א"ר שמעון תא חיי נשמתין דלדיקא עלאין על כל אינין חילין ומשיריין דלעילא. ואי תימא הא עלאין אינון מתרין סעריין [מה] אחאי נחתין להאי עלמא. ואחאי אשתלקין מניה. למלכא דאחילי ליה בר. שדר ליה לחד כפר למרבי ליה ולגדל ליה עד דיתרבי. ויולפין ליה אורחי דהיכלא דמלכא. שמע מלכא דהא ברבי רב ואחרבי. מאי עבד ברחימו דבריה. מסר לה למטרונתא אחיה בגיניה ואעיל ליה להיכליה. וחדי עמיה כל יומא. כך קב"ה אוליד בר במטרונתא. ואחי אחיו. נשמתא עלאה קדישא. שדר ליה לכפר להאי עלמא דיתרבי ביה. ויולפין ליה אורחי דהיכלא דמלכא. כיון דידע מלכא דהא ברבי אחרבי כהאי כפר. ועידן הוא למייתי ליה להיכליה. מאי עבד ברחימו דבריה. משדר למטרונתא בגיניה ואעיל ליה להיכליה. נשמתא לא סלקא מחאי עלמא עד דאשתא מטרונתא בגיניה. ואעיל לה כהיכלא דמלכא יתיבת תמן לעלמין. ועם כל דא אורחא דעלמא דאינון בני כפר בכאן על פרישו דבריה דמלכא מנייהו. חד פקח הוה תמן. אמר לון על מאי תמן בכאן. וכי לאו ברבי דמלכא איהו. ולא אחאי למידר יתיר בנייכו אלא כהיכלא דאביו. כך משה דהוה פקח

פקח

מראה בקומות (א) תרומה קע : (ב) לך נב : (ג) ויחי רמא :

זיו הזהר

[מס] פי' מעלמא דרבנא ומעלמא דנוקמא :

פקה. ראה בני הכפר שהיו בוכים על זה. אמר בני אתם זה' אליהם לא תתגודדו. בוא וראה אילו היו יורעים כל הצדיקים דבר זה. היו שמחים ביום ההוא שהגיע עת פקדתם להסתלק מעולם הזה. וכי אין זה כבוד עליון שהשכינה באה בשבילם להובילם להיכל המלך. שיטת המלך בהם כל יום. שהרי הקב"ה אינו משתעשע אלא עם נשמות הצדיקים — :

(ה) רבי אבא אמר בוא וראה כתוב ויברא אלהים את האדם בצלמו בצלם אלהים ברא אותו. בכל הוא כעין דמיון שלמעלה. סוד הדבר. שלשה עולמות יש לו להקב"ה שהוא מסתתר בהיכוס. עולם הראשון. הוא עולם העציון הנסתר לכל. שאין להסתכל בו ואין ידעוהו בו. מלבד ההבנה שהוא נעלם בתוכו [מן] עולם השני. שהוא נקשר באותו עולם העליון. וזה הוא שהקב"ה ניכר סמנו. כמו שכתוב פתחו לי שערי צדק. זה השער לה'. וזה הוא עולם השני [מן] עולם השלישי. זה עולם התחתון מהם שנמצא בו התפרדות [מן] וזה הוא העולם שכלאכים העליונים שוכנים בתוכו. והקב"ה נמצא בו ולא נמצא. נמצא בו בזה הרגע. וכאשר מבקשים להסתכל ולדעת אותו נסתלק מהם ואינו נראה. עד שכלם שואלים איך מקום כבודו. ברוך כבוד ה' מסקומו. זה הוא העולם שאינו נמצא בו בתמידות. כדמיון זה בצלם אלהים עשה את האדם. שכן יש לו שלשה עולמות. עולם הראשון. היינו עולם הזה שנקרא עולם הפירוד. והאדם נמצא בו ילא נמצא. כאשר מבקשים להסתכל בו נסתלק מהם ואינו נראה [מן] עולם השני. זה העולם שהוא נקשר בעולם עליון ההוא. וזה הוא הגן עדן אשר בארץ. וזה הוא נקשר בעולם אחר עליון. ומעולם ההוא נודע וניכר עולם אחר העליון [נ] עולם השלישי. עולם העליון המסמיר והנעלם והנסתר שאין מי יודע אותו. כמו שכתוב (ז) עין לא ראתך אלהים וזהך יששה למהבה לו. והכל כדמיון העליון. ככתוב בצלם אלהים עשה את האדם. על כן נאמר בני אתם לה' אלהיכם וגו' כמו שנתבאר. ואלה הם בצלם אלהים. ואלה נחלים נחלה העליונה כדמיון שלו. ועיכ מהיר בתורה לא תתגודדו ולא תשימו קרבה. שהרי אין המה נאבד והרי הוא נמצא בעולמות עליונים טובים ונכבדים. ישמחו הצדיקים כאשר מסתלקים מעולם הזה. ובוא וראה לולא לא חטא אדם לא יטעם טעם מיתה בעולם הזה בוסן שנכנס לעולמות אחרים. אבל כשביל שחטא טועם טעם מיתה טרם שנכנס לאותן העולמות. ונפשט הרוח מנוף הזה הנשאר בעולם הזה בקבר. והרוח צריך טבילה בנהר דיוור לקבל עונש. ואח"כ נכנס לגן עדן שבארץ. ומוכן לו שם גוף אחר של אור כתבנית אותו הגוף של עולם הזה במש. והרוח מתלבש ומתחנן בו. ושם הוא מדור שלו המיר. ומתקשר בראשי חרשים ושבתות בהנשמה שלו. ועולה ומתעטר למעלה מעלה. וש"כ (ז) והיה מדי חודש בחודשו וגו'. מדי חודש בחודש למה. אלא סוד הדבר רב עיבור התחדשות הלבנה שמתעשרת להאיר מן אור ריבש בוסן ההוא

פקה. ראה בני הכפר שהיו בוכים על זה. אמר בני אתם זה' אליהם לא תתגודדו. בוא וראה אילו היו יורעים כל הצדיקים דבר זה. היו שמחים ביום ההוא שהגיע עת פקדתם להסתלק מעולם הזה. וכי אין זה כבוד עליון שהשכינה באה בשבילם להובילם להיכל המלך. שיטת המלך בהם כל יום. שהרי הקב"ה אינו משתעשע אלא עם נשמות הצדיקים — :

(ה) רבי אבא אמר בוא וראה כתוב ויברא אלהים את האדם בצלמו בצלם אלהים ברא אותו. בכל הוא כעין דמיון שלמעלה. סוד הדבר. שלשה עולמות יש לו להקב"ה שהוא מסתתר בהיכוס. עולם הראשון. הוא עולם העציון הנסתר לכל. שאין להסתכל בו ואין ידעוהו בו. מלבד ההבנה שהוא נעלם בתוכו [מן] עולם השני. שהוא נקשר באותו עולם העליון. וזה הוא שהקב"ה ניכר סמנו. כמו שכתוב פתחו לי שערי צדק. זה השער לה'. וזה הוא עולם השני [מן] עולם השלישי. זה עולם התחתון מהם שנמצא בו התפרדות [מן] וזה הוא העולם שכלאכים העליונים שוכנים בתוכו. והקב"ה נמצא בו ולא נמצא. נמצא בו בזה הרגע. וכאשר מבקשים להסתכל ולדעת אותו נסתלק מהם ואינו נראה. עד שכלם שואלים איך מקום כבודו. ברוך כבוד ה' מסקומו. זה הוא העולם שאינו נמצא בו בתמידות. כדמיון זה בצלם אלהים עשה את האדם. שכן יש לו שלשה עולמות. עולם הראשון. היינו עולם הזה שנקרא עולם הפירוד. והאדם נמצא בו ילא נמצא. כאשר מבקשים להסתכל בו נסתלק מהם ואינו נראה [מן] עולם השני. זה העולם שהוא נקשר בעולם עליון ההוא. וזה הוא הגן עדן אשר בארץ. וזה הוא נקשר בעולם אחר עליון. ומעולם ההוא נודע וניכר עולם אחר העליון [נ] עולם השלישי. עולם העליון המסמיר והנעלם והנסתר שאין מי יודע אותו. כמו שכתוב (ז) עין לא ראתך אלהים וזהך יששה למהבה לו. והכל כדמיון העליון. ככתוב בצלם אלהים עשה את האדם. על כן נאמר בני אתם לה' אלהיכם וגו' כמו שנתבאר. ואלה הם בצלם אלהים. ואלה נחלים נחלה העליונה כדמיון שלו. ועיכ מהיר בתורה לא תתגודדו ולא תשימו קרבה. שהרי אין המה נאבד והרי הוא נמצא בעולמות עליונים טובים ונכבדים. ישמחו הצדיקים כאשר מסתלקים מעולם הזה. ובוא וראה לולא לא חטא אדם לא יטעם טעם מיתה בעולם הזה בוסן שנכנס לעולמות אחרים. אבל כשביל שחטא טועם טעם מיתה טרם שנכנס לאותן העולמות. ונפשט הרוח מנוף הזה הנשאר בעולם הזה בקבר. והרוח צריך טבילה בנהר דיוור לקבל עונש. ואח"כ נכנס לגן עדן שבארץ. ומוכן לו שם גוף אחר של אור כתבנית אותו הגוף של עולם הזה במש. והרוח מתלבש ומתחנן בו. ושם הוא מדור שלו המיר. ומתקשר בראשי חרשים ושבתות בהנשמה שלו. ועולה ומתעטר למעלה מעלה. וש"כ (ז) והיה מדי חודש בחודשו וגו'. מדי חודש בחודש למה. אלא סוד הדבר רב עיבור התחדשות הלבנה שמתעשרת להאיר מן אור ריבש בוסן ההוא

מראה נקומות (ה) של קט. (ז) יע"י פ"ד (ז) כ"ט

זו הזהר

[מן] עולם האצילות : [מן] עולם הבריאה : [מן] עולם היצירה. ועולם העשיה לא קהיב כיון שבו שלישת הקליפה ביותר ומציאות האלהות בו הוא רק כחינה כבוד בחסד דהסתר ע"י השכינה הקדושה. ואע"כ מקולם לא יורה שכינה למשה מעשרה : [מן] כי יסיו כצל עובר. וכאשר מסתכלים בו מלמעלה לדרק במעשיו אינו יכול להתקיים עוד בזה העולם : [מן] גן עדן התחתון נקשר בגן עדן העליון. ומן גן עדן התחתון ניכר גן עדן העליון. רהיניו בינה ומלכות. כאשר ככתב :

הוא [נא] וכן מדי שבת בשבתו. מדי שבת זו מרת המלכות. בשבתו זה התפארתו. [נג] שהארץ בא לה משט. וע"כ חרש ושבת ענין אחד. והוה ברור הדבר. מלבד הרשעים שנכתב בהם מיתה מכל העולמות. כרת מכל העולמות. שנכתבים מהנל כאשר אין חוזרים בתשובה:

(א) רבי יוסי פתח (ב) דודי ירד לגנו לערונת הבושם וגו'. לגנו. זה כנסת ישראל. בני דהיא ערונת הבושם רחמי. כלילא מכל זיוי בוסמין וריחות הטובים של דלתי. בשעתא דקב"ה נחית לגנתא דא (דעין) כל אינון נשמתא דלדיקא דמחשפין תמן. כללו יסבי ריחא. (כד"א ג) וריח שמניך מכל בשמים. אליו אינון נשמתא דלדיקא. דא"ר ילחק כל אינון נשמתין דלדיקא דסו כסאי עלמא. וכל אינון נשמתין דמינין לנחתא להאי עלמא. כללו בנחתא די בארעא קיימין. בדיוקא וליורא דסו קיימין כסאי עלמא. וסתר ארעא דא אסתמר למחשפין. רוחא דנחית לבני נא. דאיו מספרא דנוקבא [נג] מתגלפא סדיר בגלופא כסאי חותם. ליורא דנופא דכ"ג כסאי עלמא בליס לבר. ורוחא אסתליף לגו. כד אסתפס רוחא מן נופא האו רוח בליס בנחתא דארעא בליורא ודיוקא דנופסא ממש דכסאי עלמא. בנין דהוס תדיר כחותם [נד] וע"ד אמרה שימי כחותם. מה חותם גליף בגלופא לגו. ואסתליף בליורא בליסא לבר. אוף הכי איו רוחא דהוס מספרא דילס כסאי גיונא ממש. כסאי עלמא גליף בגלופא לגו. וכד אסתפס סדיר גופא ועאל בנחתא דארעא. איורא דתמן בליס הסוא בגלופא לנחתא דלדיקא וואסתליף בליורא בליסא לבר כנוונא דלדיקא דנופא כסאי עלמא. (ד) וכסא דנופא אסתני כסאי עלמא מקפוצא דארעא יסודי [נה] ואסתליף כסאי עלמא. אוף הכי רוחא אסתליף בנינתא מקפוצא דארעא רוחין דקיימי בנחתא. וססוא רוחא אסתלבס תמן וואסתליף מנייה בליורא דדיוקא דנופא דאסתליף כסאי עלמא. ואלמלא אינון ארעב רוחין דאינון איורין בנחתא. רוחא לא מתליף בליורא כלל ולא אסתלבס כסו. אינון ד' רוחין קסורין אליו באליו כחדא. וססוא רוח אסתליף וואסתלבס כסו. כנוונא דנופא אסתליף בקפוצי דארעא יסודי עלמא. ובג"כ כפיס (ה) ויאמר אלי הנבא אל סרוח וגו' מארעב רוחות כפי סרוח וגו'. דא סוא מאינון ארעב רוחין דגן עדן דאסתלבס וואסתליף כסו. (ו) נשמתא דאיו מליגא דחיי [ז] אסתליף תמן לשילא כססוא לרורא דחיי לאסתענגא בנוסס (כד"א ז) לחות בנוסס (ח) ולבקר ביהילוי. ומנין כשעתא דאסתליף נופא דלדיקא כסאי עלמא קב"ה קרי ליה לגבריאל. ונעיל הסיא כשמתא דלדיק די בנחתא. ונחית לה לסאי נופא דלדיקא דאסתליף כסאי עלמא. ואיו אסתפק עלה ונפר לם כמס

(א) רבי יוסי פתח (ב) דודי ירד לגנו לערונת הבושם וגו'. לגנו. זה כנסת ישראל. בני דהיא ערונת הבושם רחמי. כלילא מכל זיוי בוסמין וריחות הטובים של דלתי. בשעתא דקב"ה נחית לגנתא דא (דעין) כל אינון נשמתא דלדיקא דמחשפין תמן. כללו יסבי ריחא. (כד"א ג) וריח שמניך מכל בשמים. אליו אינון נשמתא דלדיקא. דא"ר ילחק כל אינון נשמתין דלדיקא דסו כסאי עלמא. וכל אינון נשמתין דמינין לנחתא להאי עלמא. כללו בנחתא די בארעא קיימין. בדיוקא וליורא דסו קיימין כסאי עלמא. וסתר ארעא דא אסתמר למחשפין. רוחא דנחית לבני נא. דאיו מספרא דנוקבא [נג] מתגלפא סדיר בגלופא כסאי חותם. ליורא דנופא דכ"ג כסאי עלמא בליס לבר. ורוחא אסתליף לגו. כד אסתפס רוחא מן נופא האו רוח בליס בנחתא דארעא בליורא ודיוקא דנופסא ממש דכסאי עלמא. בנין דהוס תדיר כחותם [נד] וע"ד אמרה שימי כחותם. מה חותם גליף בגלופא לגו. ואסתליף בליורא בליסא לבר. אוף הכי איו רוחא דהוס מספרא דילס כסאי גיונא ממש. כסאי עלמא גליף בגלופא לגו. וכד אסתפס סדיר גופא ועאל בנחתא דארעא. איורא דתמן בליס הסוא בגלופא לנחתא דלדיקא וואסתליף בליורא בליסא לבר כנוונא דלדיקא דנופא כסאי עלמא. (ד) וכסא דנופא אסתני כסאי עלמא מקפוצא דארעא יסודי [נה] ואסתליף כסאי עלמא. אוף הכי רוחא אסתליף בנינתא מקפוצא דארעא רוחין דקיימי בנחתא. וססוא רוחא אסתלבס תמן וואסתליף מנייה בליורא דדיוקא דנופא דאסתליף כסאי עלמא. ואלמלא אינון ארעב רוחין דאינון איורין בנחתא. רוחא לא מתליף בליורא כלל ולא אסתלבס כסו. אינון ד' רוחין קסורין אליו באליו כחדא. וססוא רוח אסתליף וואסתלבס כסו. כנוונא דנופא אסתליף בקפוצי דארעא יסודי עלמא. ובג"כ כפיס (ה) ויאמר אלי הנבא אל סרוח וגו' מארעב רוחות כפי סרוח וגו'. דא סוא מאינון ארעב רוחין דגן עדן דאסתלבס וואסתליף כסו. (ו) נשמתא דאיו מליגא דחיי [ז] אסתליף תמן לשילא כססוא לרורא דחיי לאסתענגא בנוסס (כד"א ז) לחות בנוסס (ח) ולבקר ביהילוי. ומנין כשעתא דאסתליף נופא דלדיקא כסאי עלמא קב"ה קרי ליה לגבריאל. ונעיל הסיא כשמתא דלדיק די בנחתא. ונחית לה לסאי נופא דלדיקא דאסתליף כסאי עלמא. ואיו אסתפק עלה ונפר לם כמס

מראה מקומות (א) שמו יא. (ב) שר ד' (ג) שר ד' (ד) שמו יג. (ה) יוחאל (ז) שמו יא. (ז) תלים כ"ז

דו הזהר

הוא [נא] וכן מדי שבת בשבתו. מדי שבת זו מרת המלכות. בשבתו זה התפארתו. [נג] שהארץ בא לה משט. וע"כ חרש ושבת ענין אחד. והוה ברור הדבר. מלבד הרשעים שנכתב בהם מיתה מכל העולמות. כרת מכל העולמות. שנכתבים מהנל כאשר אין חוזרים בתשובה:

כמו שכתוב וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי.
איש זה נבריא"ל. כמש"כ ה' והאיש נבריא"ל וגר. מבית
לוי. זו חשינה הקדושה הבאה מצד מרת הגבור"ה.
ויקח את בת לוי. זו הנשמה. ואם תשאל הלא מלאך
ההוא הממונה על רוחות הצדיקים ליליה שמו. ואתה
אומר שהוא נבריא"ל. אבל כך הוא וראי לפי שאותו
המלאך בא מצד השמאל. וכל הבא מצד השמאל נקרא
על שם נבריא"ל:

(ג) א"ר חייא למדנו שכל אותן מנהיגי עולם הנמצאים
בכל דור ודור. טרם שבאו לזה העולם היו עומדים לפני
הקב"ה בצורתם. ואפילו כל אותן נשמות האנשים טרם
ירידתן לזה העולם כלן עומדות בצורתן לפניו ברקיע.
באותה הצורה כמש שהן בעולם הזה. וכל מה שלומדים
האנשים בעולם הזה ידעו הכל טרם כיאתן לזה העולם.
ולמדנו שכל זה באותן צדיקי אמת. אבל כל אלה שאין
נמצאים זכאים בעולם הזה. אפילו שם מתרחקים מלפני
הקב"ה ונכנסים בקליפה הנקבה שנקראת תהום רבה.
ודוחקים השעה ויורדים לעולם הזה. ואותה הנשמה שלהם
הרי למדנו כמו שהם קשה עורף בעולם הזה. כך היו
קודם כיאתן לזה העולם. ואותו ניצוץ הקדוש שניתן להן
משליכות אותו. והולכות ומשומטות ונשמות כמות
קליפה הנקבה שנקראת תהום רבה. ונוטלות חלק לעצמן
משם [נז] ודוחקות השעה ויורדות לעולם הזה. אעפ"כ
אם זה האיש זוכה אח"כ וחוזר בתשובה לפני רבונו.
הוא נוטל אותו החלק שבו כמש. וש"כ: מה שהיה
כבר הוא ואשר להיות כבר היה. וכתוב ד' מה שהיה
כבר נקרא שמו [נח] עוד למדנו שכל צדיקי אמת טרם
ביאתן לעולם הזה כלם נתתקנו למעלה ונקראו בשמות.
ורבי שמעון בן יוחאי מן היום שברא הקב"ה
את העולם היה מוונן לפני הקב"ה ונמצא עמו.
והקב"ה קרא אותו בשמו. ואשרי חלקו למעלה ולמטה.
עליו כתוב ה' ישמח אביך ואמך. אביך זה הקב"ה. ואמך.
זו השכינה הקדושה:

(ו) רבי יצחק אמר בוא וראה כאשר ברא הקב"ה
אדם נטל עפרו ממקום המקדש. ובנה את גופו מארבעה
צדדים של העולם. שכלם נתנו לו כח. אח"כ השפיע
עליו רוח של חיים. כש"כ ויפח באפיו נשמת חיים וגו'.
אח"כ עמד וידע שהוא מלמעלה ומלמטה. ואז השיג
וידע חכמה עליונה. כדמיון זה כל אדם שבעולם הוא
כלול מלמעלה ומלמטה. וכל אותן היוצאים להתקדש
בעולם הזה כראוי. כאשר מולידים בן. מושכים עליו רוח
קדוש מהמקום שכל הקדושות יוצאות ממנו. ואלה נקראים
בנים להקב"ה. לפי שהנוף נעשה בקדושה כראוי. כמו
בן נותנים לו רוח ממקום עליון הקדוש כראוי. וזה
נתבאר. (ז) וא"ר יצחק כתוב ונהר יוצא מעדן להשקות
את הגן. זה הוא היסוד שהעולם עומד עליו. והוא
משקה את הגן. והגן שותה ממנו [נז] וממנו נעשו
הפירות. וכל הפירות פורחים בעולם. והם קיום העולם
וקיום התורה ומי הם. אלו נשמות הצדיקים שהם פרי
מעשיו של הקב"ה. ולפיכך בכל לילה ולילה נשמות
הצדיקים

(ב) א"ר חייא תאלף כל אינון דברי. עלמא דאשתכח
בכל דרא ודרא. עד לא ייתון לעלמא. הוו קיימי קמיא
דקב"ה דיוקניסון. ואפילו כל אינון נשמות דבני נשא עד לא
ייתון לעלמא כללו גליסין קמיא דקב"ה דיוקניסון.
בזה"ל דיוקנא ממש דאינון בזה"ל עלמא. וכל מה דאולפין
בזה"ל עלמא כלל ידעו עד לא ייתון לעלמא.
ותנינא סאי באינון זכאי קשוס. רב"ל כל אינון דלא
משתכחין זכאין בזה"ל עלמא. אפילו תמן מתרחקין מקמי
קב"ה יעאלין בנוקבא דתסומא רבא.
ודחקין שעתא ונחתין לעלמא. והסאי נשמתא דילסון
סא אולפנא כמה דאינון קאי קול בזה"ל עלמא. כך הוו
עד לא ייתון לעלמא. והסאי חולקא קדישא דישב לון
רמון ליה. ואלין ושאסין ואסתאבין בזה"ל
נוקבא דתסומא רבא. ונסלין חולקון
מתמן [נז] ודחקין שעתא ונחתין לעלמא.
עס כל דא לי זכי לבתר ומזכוותא קמי מאריס.
הוא נטלי סהא חולקא דליס דמש. סה"ד ג' מה שיהיה
כבר הוא ואשר להיות כבר היה. וכתוב ד' מה שהיה
כבר נקרא שמו [נח] תאלף כללו זכאי קשוס עד לא
ייתון לעלמא כללו אשתכחין לעילא ואקרון בשמסין.
ורבי שמעון בן יוחאי מן יומא דברא קב"ה
עלמא הוה אודמן קמי קב"ה ואשתכח עמיס.
וקב"ה קרי ליה בשמיס. זכאס חולקיס לעילא ומתא.
עליס כתוב ה' ישמח אביך ואמך. אביך זה קב"ה. ואמך.
זה השכינה הקדושה:

(ו) רבי יצחק אמר תא חזי כד ברא קב"ה
לאדם. נטל עפרים מאתר המקדש. ובנה גופיה מארבע
סמין דעלמא. דכללו יסבו ליה חילא. לבתר אתר
עליס רוחא דחיי. כד"ל ויפח באפיו נשמת חיים וגו'.
לבתר קס ידע דליחו מעילא ומתא. וכדן אלתדבק
וידע חכמה עלאה. כגוונא דא כל בר נש דעלמא ליסו
כליל מעילא ומתא. וכל אינון ידעין לאתקדשא
בזה"ל עלמא כדקא יאות. כד אולידו בר. משכין עליס רוח
קדישא מאתר דכל קדישין נפקין זמניה. ואלין אקרון
בנין לקב"ה. בנין דניסא אלתעביד בקדושא כדקא יאות. סאי
נמי יסבין ליה רוחא מאתר עלאה קדישא כדקא חזי. וסא
אתמר. (ז) וא"ר יצחק כתוב ונהר יוצא מעדן להשקות
את הגן. זה הוא סתמא דעלמא קא"ס עליס. ואיסו
אסקי לגנתא. וננתא אסתקיס מניה [נז] ומניה עבדא
סריין. וכללו סריין פרחין בעלמא. ואינון קיומא דעלמא
וקיומא דאורייתא. ומאן כינסו. נשמתסון דלדיקא דאינון פרי
עובדי דקב"ה. ויב"כ בכל לילא ולילא נשמתסון
דלדיקא

מראה מקומות א' דילא ע' ב' אחרי סא: ג' קולת ג' ד' עס ר' ס' מלי כ"ג ו' חיי קל: ז' ק' סכ:

זיו הזהר

[נז] רוח נפש מצד הסומא: [נח] עוד טרם שהיה בעולם הזה כבר נקרא שמו בעולם ההוא: [נז] פ"י שהמלכות מקבלת השפע מן היסוד.
וצריך לדעת שבהרבה מקומות בזה נדרש זה הפסוק על הבינה שמקבלת השפע מן התחתון:

הצדיקים עולות. וכשמגיע הצות הלילה בא הקב"ה לנן הערן להשתעשע בהם. במי א"ר יוסי בכלם. בין אותן אשר מדורם בעולם ההוא. בין אותן שיושבים במדורם בעולם הזה. בכלם משתעשע בהם הקב"ה בחצות הלילה. לפי שבחצות הלילה כל אותן צדיקי אמת כלם מתעוררים לקרות בתורה ולהשמיע תשבחות התורה. והרי נדרש שהקב"ה וכל אותן הצדיקים שבתוך הנן עדן כלם מאוונים לקולם. והוא של חסד נמשך עליהם ביום. שכתוב (א) יוםם יצוה ה' חסדו ובליילה שירה עמי. וע"כ תשבחות העולות בלילה לפניו זהו שבחה שלמה. ובוא וראה העולם שלמעלה נצרך להתעוררות העולם שלמטה. וכאשר נשמות הצדיקים יוצאות מעולם הזה ועולות למעלה. כלן מתלבשות באור שלמעלה בצורת הכבוד. ובהן משתעשע הקב"ה ומתאוה להן. שהן פרי מעשיו. וע"כ ישראל שיש להם נשמות קדושות נקראים בנים להקב"ה. כמו שנאמר בנים אמת לה' אלהיכם. בנים וראו פרי מעשיו:

(ב) כי עם קדוש אתה לה' אלהיך. אמר ר' יוסי כמה חבובים הם ישראל לפני הקב"ה. בתחלה קרא אותם גוי קדוש. שנאמר כי עם קדוש אתה וגו'. אח"כ קרא אותם קדוש. שכתוב (ג) קדש ישראל לה' ראשית תבואתה. מה בין זה לזה. א"ר אבא קודש עליון הוא מהכל. כי כך לסדרנו כאשר מתחברים כל הקדושות ביחד נקראים קדוש. וכלם עולים ונאספים למקום עליון ההוא שנקרא קודש. ולפיכך קדוש קדוש קדוש נעשה מהם קודש ישראל. ובשביל שישאל מתעמרים בשלש המדרגות. באשר הן מחוברות יחד נקראים קדוש ישראל לה'. שהחכמ"ה היא ראשית. והרי ביארנו ענין תבואתה בה"א. כל אוכליו יאשמו. מהו כל אוכליו יאשמו. א"ר אבא הרי נדרש שנאמר (ד) ואיש כי יאכל קדש בשגגה. ונאמר וכל זר לא יאכל קדש. וישראל נקראים קדוש. לפיכך כל אוכליו יאשמו. א"ר אלעזר הראשית והמים של הכל נכלל בקודש. חכמ"ה העליונה קודש נקראת. וכאשר מאירה חכמ"ה עליונה הוה גם חכמת שלמה מאירה. כמו שכתוב (ה) ותרב חכמת שלמה. שעמדה השכינה בשלמות. וזה נתבאר. וכאשר היא נתברכת פן היסוד כך נקראת קודש. שהוא סמיר לה בשלמות. וכאשר לא נאורה להתעמר בשלמות. קוראים לה רק רוח הקודש. ואינה נקראת קודש כמו החכמה העליונה. וכאשר מתברכת מה היסוד. ותניק השפע לכל אותן שלמטה. נקראת אם כמו הבינה העליונה:

(ו) פתח רבי חזקיה ואמר (ז) ה' אלהים נתן לי לשון למודים לדעת לעות את יעק דבר וגו'. וכאן ה' ישראל שהקב"ה בחר בהם מכל שאר העמים וקראם קודש. שכתוב קדש ישראל לה'. ונתן להם חלק להיותם נאחו בשם הקדוש לעבור שובו בתורה. שכל מי שזוכה בתורה זוכה בו בקודש. ולסדרנו לפני האדון ר"ש מהו קודש. שלמות הכול שנקרא חכמ"ה עליונה. מהמקום ההוא נמשך שמן משחת קודש בנתיבות ידועים למקום שנקרא בינה. ומשם יוצאים מעינות ונהרות לכל צד עד שמגיעים לזאת ההיא. [נז"ת] ההיא כאשר מתברכת ממקום העליון הזה. ונקרא קודש ונקרא חכמ"ה. או נקראת קודש ונקראת חכמה התחתונה. ולפעמים נקראת רוח הקודש כלומר רוח מאותו הקודש שלמעלה. וכאשר יוצאים

לדיוקא סלקן. וכד אמרנן ליליא קב"ה אפי' לנגמל דעדן לאשתעשע בכו. במלן. א"ר יוסי בבלהו. בין אינון דמדוראיון כסהו עמלן. בין אינון דיתבין במדוראיון כסהו עמלן. בכלסו משתעשע בכו קב"ה בפלגות ליליא. בגין די בפלגות לילה כל אינון וכאז קשום כלסו מתערי למקרי באורייתא ולמשמע תושבתי לאורייתא יסא אמר דקב"ה וכל אינון לדיוקא דבנו נהלא דעדן כלסו ליתין לקליטון. וחוסא דחסד אמתך עליי' ביממא. דכתיב (ח) יומם יאזכר ה' חסדו ובלילה שירה עמי. וע"ד תושבתי דסלקין בליליא קמיה דא תושבחתא שלים: ומא חזי עמלן דלעילא אטריך לאתעריתא דעמלן תמלן. וכד נשמתון דלדיוקא נפקין מהאי עמלן וסלקין לעילא. כלסו מתלבש בנסורא דלעילא דיוקא יקר. וכו' קב"ה משתעשע ומאז לון. דאינון פרי עובדיו. וע"ד אקרון ישראל דאז לון נשמתן קדישין בגין לקב"ה. כמה דכתיב בנים אמת לה' אלהיכם. בנים ודאז ליבא דעובדיו:

(ט) כי עם קדוש אתה לה' אלהיך. אמר ר' יוסי כמה חביבין ישראל קמי קב"ה. בקדמיתא קרא לון גוי קדוש. דכתיב כי עם קדוש אתה וגו'. לבתר קרא לון קודש. דכתיב (י) קדש ישראל לה' ראשית תבואתה. מאי בגין האי להאי. א"ר אבא קודש עולא מכלא. דכתיב תנין כד אמתבין כלסו קדושי כחדא אקרון קודש. וכלסו סלקין ומתבנין לסהו אמר עולא דאקרי קודש. ובגין כך קדוש קדוש קדוש קודש ישראל תאביד מנייהו. ובגין דישראל בתלת דרגין מתעמדין. כד אמתבין כחדא אקרון קודש ישראל לה'. דאיסי ראשית. וסא אוקימנא תבואתה כס"א. כל אוכליו יאשמו. מהו כל אוכליו יאשמו. א"ר אבא סא אמת דכתיב (י) ואיש כי יאכל קדש בשגגה. וכתיב וכל זר לא יאכל קדש. וישראל אקרון קודש. בג"כ כל אוכליו יאשמו. א"ר אלעזר שירותא וסיומא דכלא אמתבין בקודש. תמ"ה עולא קודש אמתקרי. וכד נסיר דא תמ"ה עולא תמ"ה דשלמה נסיר. כמה דכתיב (יא) ומרב חכמת שלמה. דקיימא סיבה באשלמותא. וסא אוקימנא. וכד אמתבין מיוס"ד סכי קרינן לה קודש. דאיסי אהסיר בשלימו. וכד לא אמתבין ומתעמיר באשלמותא. קרינן לה רוח הקודש. ולא אמתקרי קודש כסהו דלעילא. וכד מתברכא מהאי יסוד. וינקא לכל אינון דלתתא. אמתקרי אמא כסהו דלעילא:

(יב) פתח רבי חזקיה ואמר (יג) ה' אלהים נתן לי לשון למודים לדעת לעות את יעק דבר וגו'. וכאן אינון ישראל דקב"ה אמתני בכו מכל שאר עמין וקראן קודש. דכתיב קדש ישראל לה'. ויסב לסו חולק לאתחלחל בשמא קדישא בגין דזו באורייתא. דכל מאן דזכי באורייתא זכי ביה בקודש. ותנין קמיה דמר מהו קודש. שלימותא דכלא דאקרי תמ"ה עולא. מהסו אמת נדי משה רבות קדישא בשבילן דיעין לאמת דאקרי בינ"ה. ומתמן נפקין מבוטין ונחלין לכל עבר עד דמטי להאי זא"ת. [נוסא] זא"ת כד אמתבין מאמת עולא דא דאקרי קודש ואקרי תמ"ה. כדן אמתקרי קודש ואמתקרי תמ"ה תמ"ה. ולזמין אמתקרי רוח הקודש כלומר רוח מהסו קודש דלעילא. וכד נפקין

מראה מקומות (א) חלום מ"ב (ב) האינו ראו: (ג) ירמיה' כ"ד (ד) ויקרא כ"ב (ה) מלכים א' ס' (ו) אחרי' ס: (ז) יעשי' כ' מראה מקומות

נפקין ומתערין מינה רזי אורייתא. כדן אתקרי לשון קודש. ובשעתא דנגיד הסוף קריש' קדישא לאינון תרי נחלין דלקרון לימוד. ה' ולקרון לבאות אתכנס חמן. וכד נפיק מתמן כהסוף דרגא דלקרי יסיד' להסוף חכמים זעירא. כדן אתקרי לשון למודים. ונפיק לאתערלא לאינון קדיש עליונים. וכדן כתיב ה' אלהים נתן לי לשון למודים. ולמה. לדעת לעות את יעף דבר. והקב"ה נתן בך הוזה למנורה הקדושה רבי שמעון. ועוד דסליק ליה לעילא לעילא. בגין כך כל מלי באתגליא אתמרון ולא אתכסין. עליה כתיב פס אל פה דרבר בו ומראה ולא בחידות:

(א) רבי שמעון סוף אולי בארחה. והיו עמים רבי אלעזר כרים ור' אבה ור' יהודה. עד דסוף אולי אר' שמעון מוהסנא היך בני עמלא לא חסניחין למדע מלי דלורייתא ועל מלי קיימי. פתח ואמר (ב) נפשי אויתיד בלילה אף רוחי בקרבי אשחרך. האי קרא אוקמוס ואוקימנא בליה. אבל תא חזי נפשא דבר נש כד סליק לערסיה נפקת מניה וסלקא לעילא. ואי תימא דכלסו סלקתן. לאו כל חד וחד חמי אפי מלכא. אלא נפשא סלקא ולא אשתארה כה כדדי גופא דרבי נשמו דקסא דחיותא דלכא [ג] ונפשא אולא ובעת לסלקא. וכמה דרגין לדגין שחא לסלקא. והיו אתערעט כהני קימין. סהירין דמסאביחא. וי' הוזה דכיתא דלא אשתארה בימחא סלקא לעילא. ואי לא דכיתא אשתארה בימחא ואתדבקת כסו ולא סלקא יתיר. ותמן מודעי לה מלין. ואיחא אתדבקת מאינון מלין דומן קריב. ולומיין דחייבין כס ומודעין לה מלין כדביבין. וכדן אולא כהאי גוונא כל ליליא. עד דיתער בר נש ומאבה לאתרה. זכאין אינון דיקא דגלי לון קב"ה רזין דיליה בחלמא. בגין דיסתמרון מן דינא. ווי לאינון חייבי עמלא דמסאבין גרמייהו ונפשייהו. תא חזי אינון דלא אשתארו כד סלקו בערסייהו נפשא סלקא. ועאלת בין כל היי דרגין בקדמיתא. וסלקא ולא אתדבקת כסו. ולבשר אולא וסתא וסלקא כסו אורחא. והיו נפשא דזכא לסלקא אשתארה קמיס דסבר אפי פתיק יומין. ואתדבקת כרעותא לאתחאס בתאובתא עלאס. למחמי כעוטס מלכא ולבקר ביהכיל. דא הוזה בר נש דלית ליה חולקא. בעמלא דלתי. ודא הוזה נפשא דכסיסא דילס בקב"ה מדיר. כד סלקא לא אתדבקת כהני וינין סהירין אחרנין. והיו אולת כתר וינא קדישא לאתרא דנפקת מתמן. יבג"כ כתיב נפשי אויתיד בלילה. בגין למרדך בתך ולא לאתפתאס בתר וינא אחרא נוכרה. תא חזי נפשי. דא נפס דלתי סלקא בלילה. רוח. ביום. דא הוזה דכתיב נפשי אויתיד בלילה. דא נפס דלתי סלקא בלילה. אף רוחי בקרבי אשחרך. דא רוח דלתי שליס בימחא. ואי תימא דמין דרגין אינון כפרוול. לאו סכי

יוצאים ומתעוררים ממנה סודות התורה. או נקראת לשון הקודש. וכשעה שנמשך שמן משהת קודש ההוא לאותן שני הנחלים שנקראים לימודי ה' ונקראים צבאות נאסף שם. וכאשר יוצא משם במדרגה ההוא שנקרא יסוד דהשפיע לחכמה התחתונה. או נקראת לשון למודים. ויוצא ממנה התעוררות לאותן קדושי עליונים. ובכן בתוב ה' אלהים נתן לי לשון למודים. ולמה. לדעת לעות את יעף דבר. והקב"ה נתן בך הוזה למנורה הקדושה רבי שמעון. ועוד שהעלה אותו למעלה מעלה. לפיכך כל דבריו בהתגלות נאמרו ולא בדרך נסתר. עליו נאמר פה אל פה אדבר בו ומראה ולא בחידות:

(א) רבי שמעון היה מהלך בדרך. והיו עמו רבי אלעזר בנו ור' אבה ור' יהודה. עד שהיו מהלכים אר' שמעון נפלאתי איד בני העולם אין משגיחים לדעת דבריו התורה ועל מה מתקיימים. פתח ואמר (ב) נפשי אויתיד בלילה אף רוחי בקרבי אשחרך. מרא זה נדרש וביארנו אותו. אבל כוא וראה נפש האדם כשהוא עולה על מיתתו לישון יוצאה ממנו ותעלה למעלה. ואפשר תאמר שכל עולות. לא שאין כל אחת ואחת כדאי לראות פני המלך. אלא הנפש עולה ולא נשאר עם הגוף מלבד כח הנשימה של מעט חיות הלב [ג] והנפש הולכת ומבקשת לעלות. וכמה מדרגות על מדרגות משוטטת לעלות. והיא פוגעת באותן מרכבות שפלות המהירות מצד המומאה. אם היא מהורה שלא נטמאה ביום תעלה למעלה. ואם אינה מהורה נטמאת ביניהם ומתחברת בהם ולא תעלה יותר. ושם מודיעים לה דברים. והיא משגת מאותן הדברים שיבואו לימן קרוב. ולפעמים מתלוצצים עמה ומודיעים לה דברי כזבים. ואו הולכת כדמיון זה כל הילכה. עד שיקץ האיש וחוזרת למקומה. וכאים הם הצדיקים שהקב"ה מגלה להם סודות שלו בחלום. כדי שיהיו נשמים מן הדין. וי' לאותן רשעי העולם שמתמאים גופם ונפשם. כוא וראה אלו שלא נטמאו ביום בשעולים במיתתם לישון הנפש עולה. ונכנסת לראשונה בין אותן מדרגות הטמאות. והיא עולה ואינה מתחברת בהן. ואח"כ הולכת ומשוטטת ועולה לפי דרכה ומדרגתה. הנפש שתזכה לעלות נראית לפי הארת פני קרובי היםים. ומתדבקת בהרצון להתראות שם בתשוקה עליונה. לחוות בנועם המלך ולבקר בהיכלו. זה הוא אדם שיש לו חלק בעולם הבא. וזאת היא נפש אשר התשוקה שלה בהקב"ה תמיד. כאשר היא עולה אינה מתחברת באותן מיני הארות האחרות. והיא הולכת ונמשכת אחר מין האור הקדוש להמקום שיצאה משם. ובשביל זה כתוב נפשי אויתיד בלילה. לבטבור דרדוף אחרך ולא להתפתות אחר מין אחר מאל זר. כוא וראה. נפשי. זו הנפש שהיא שולטת בלילה. רוח. השולט ביום. וזה שכתוב נפשי אויתיד בלילה. זו הנפש שהיא שולטת בלילה. אף רוחי בקרבי אשחרך. זה הרוח שהוא שולט ביום. ואפשר תאמר שאותן שתי המדרגות הן בהתפרדות.

לא

מראה מקומות (א) פ' טו. ט' יעף כ"ז

זו הוזהר

(ס) יש לפרש דחיינו בה נפש חתומות. ויש פירשים שזו מה שנקרא בזהר הכלא דגרסי. אבל כפי מה שפירשתי לעיל בואהתנן ענין הכלא דגרסי שזו כה תרומה שנובע מתוכה לעצמי הגוף החסודים להסוף כעמים באילן. שעי' עושים האברים כרגע רצון תמול. ויש לזה תבה הכל פסטי רוחני שיש ביכולת להוציאו ולהפרידו מן הגוף ע"י תרומת הגוף ככה. חישנאסיוס' ולאסוף אותו לתוך כוס מים. כמו שיש ביכולת לקבץ כה האלקסירין ולהביאו לתוך כוס מים. א"כ נראה שבשעת חשיבת אין פועל זה רבה של תמול. לכן יתכן יותר לפרש דקסא דחיותא אין זה כה תמול רק כה דפיקת חלב לבשימת האויר. ויפה לזה יותר השם נפש חתומות. וכן מוכח לשון הוזהר:

לא כן, שהרי מדרגה אחת הן, והן שנים בחבור אחד. ומדרגה אחת עליונה השולטת עליהן ומתחברת בהן והן בה. היא נקראת נשמה, וכל אותן המדרגות עליות בסוד החכמה, שבאשר אלו נ' המדרגות מתחברות יסתכל האדם בחכמה העליונה, וזאת הנשמה נכנסת בהן והן מתחברות בה, וכאשר הנשמה שולטת או אדם הוא נקרא קדוש. שלם מהכל, שבו רצון אחד להיות רבוק להקב"ה. נפש היא התעוררת כח התחנות, והיא מקושרת בהנוף וזנה אותו. הנוף נאחד עמה והיא מתאחדת עמו. הנוף, אח"כ מתקנת ונעשית כסא שיוכל לשרות עליה הרוח [סא] בכח התעוררת של הנפש הזאת שמתאחדת עם הנוף, ככתוב (ו) עד יערה עלינו רוח מסרום, לאחר שנתקטנו שתיהן הן מוכנות לקבל הנשמה [סא] שהרי הרוח נעשה כסא אצל הנשמה שתשרה עליו, וזאת הנשמה היא נסתרת עליונה על הכל, נעלמה של כל הנעלמות, נמצא שיש כסא לכסא, וכסא אצל המדרגה שהיא עליונה עליהן [סא] וכאשר תסתכל באותן המדרגות תמצא סוד החכמה בענין הזה [סד] והכל היא חכמה להשיג כרמיון זה ענינים הנסתרים, כוא וראה הנפש היא התעוררת כח התחנות שנרבק בהנוף, כרמיון אור הנר, שהאור התחנות שהוא שחור נרבק בהפתיחה, ואינו נפרש ממנה ואינו מתחלק אלא בה, וכאשר הוא נתקן בהפתיחה נעשה כסא לאור עליון הלבן השורה על אותו אור השחור, ולאחר שמתקנים אותו שני האורות נעשה אור הלבן שהוא כסא לאור נסתר החופף עליו, שלא תגלה ולא נודע זה האור השורה על אותו אור הלבן, ואו הרי זה אור בשלמות, יכך הוא האדם שהוא זמים בכל [סא] ואז נקרא קדוש, כמש"כ (ג) לקדושים אשר בארץ המה וגו'. [וכתוב כי עם קדוש אתה לה' אלהיך] כי הוא כרמיון הזה אשר בסוד העליון [סא].

(ג) ואמר רבי שמעון הרי למדנו יש מי שזוכה בנשמה, ויש מי שזוכה בהתעוררות הרוח, ויש מי שאינו זוכה אלא בנפש, כל מי שאינו זוכה אלא בנפש ואינו עובר לעלות יותר, הרי הוא נרבק בצד המומחה ההוא, וכאשר הוא ישן אותו צדדים הרעים באים ומתדבקים בו, ומודיעים לו בחלום עניני העולם, מהם שקרים ומהם אמיתים, ולפעמים מתלוצצים בו ומראים לו דברי שקר ומצעים לו בחלום, יע"כ אומות עכ"ס יש מהם שרואים בחלום דברי אמת, בשביל צד ההוא שמתדבקים בו, וכלם לזמן קרוב, בוא וראה באותן מינים הרעים יש נ' מדרגות אלה על אלה, מדרגה עליונה שלהם אותן התלולים באויר, מדרגה התחתונה שלהם אותן המתלוצצים באנשים ומצעים להם בחלום, לפי שהם כלם מתלוצצים בכלבים, ויש מדרגה עליונה על התחתונה המתלוצצים בין מדרגה העליונה והתחתונה, ואלה מודיעים לאנשים דברים מהם טובים ומהם אמיתים, והאמיתים הם כלם רק לזמן קרוב, ומדרגה זו הממוצעת מקבלת הידיעות מהמדרגה של התלולים באויר שהם עליונים יותר, מי שלא זכה יותר

הכי, דהא דרגה חד אינון, ואינון תרין בחבורא חד, וחד עלאה דשגמא עליהו, ומתדבקא בכו ואינון בכו, ומתקריא נשמה, וכלהו דרגין סלקאן ברוח דהכחמה, דכד מתחברין אלן דרגין יסתכל ב"נ בחכמה עלאה, והאי נשמה עיילא בכו ומתדבקן בכו, וכד איזי שלגא דרין הסוא ב"נ אקרי קדוש, שלם מהכל, רעוהא חדא לגבי קב"ה, כפס איזי מתעוררת תתאה, ודא סמיכא בנוסא יוגת ליה, נוסא אחיד בכו וסיא מתאחדת בנוסא, לבתר מתקנת ומתעבדת כרסיה לאשראה עלה רוח [סא] בתעורותא דהאי נפש דמתאחדת בנוסא, כמה דתיב (ו) עד יערה עלינו רוח מסרום, לבתר דמתקני תריוניהו ומינון לקבלא נשמה [סא] דהא רוח מתעבד כרסיה לגבי נשמה לאשראה עלים, והאי נשמה איזי סמיכא עלאה על כלא, סמיכא דכל סמיכין, אשתכח דאית כרסיה לכרסיה, וכרסיה לגבי נשמה עלאה עליהו [סא] וכד תסתכל דרגין תשכח רוא דהכחמה בכויל מלס [סד] וכלא הוי חכמה לאתדבקא בכויל גיובא חלן סמיכין, תא חוי נפש איזי מתעוררת תתאה דמתדבקא ביה בנוסא, כגיובא דהסורא דביוגא, דהסורא תתאה דאיזי אובחא מתדבקת בפתילס, ולא תתפרס מנס ולא מתקן אלא בכו, וכד מתקן בפתילס מתעבד כרסיה לסורא עלאה חסורא דרשיא על האי הסורא אובחא, ולבחר כד מתקן תריוניהו מתעבד הסוא לסורא חסורא כרסיה לסורא סמיכא, דלא תתחי ולא חסידע מלי דשרא על הסוא הסורא חסורא, וכדן הסורא שלם, והכי הוי בר נש דאיזי שלם בכלא [סא] וכדן אקרי קדוש, כד"א (ג) לקדושים אשר בארץ המה וגו'. [וכתוב כי עם קדוש אתה לה' אלהיך] כי הוא כגיובא דא ברוח עלאה [סא].

(ג) ואמר רבי שמעון הא תנין אית מאן דזכי בנשמה, ואית מאן דזכי בתעורותא דרוח, ואית מאן דלא זכי אלא בנפש, האי מאן דלא זכי אלא בנפש ולא סליק יתיר, הא מתדבק ביהסוא סקרא מתאכא, וכד איזי נאזי אינון סקרין ביטין אמין ומתדבקן ביה, ומודיעין ליה בחלום חלון דעלמא, מנסון כדיבין ומנסון קשוס, ולזמנין דחייבין ביה ואחזיאו ליה מלי סקר ולערין ליה בחלמיה, וע"ד חומין עכו"ס מנסון דמתאן בחלמיהו מלי קשוס, בנין הסוא סקרא דמתדבקן ביה, וכלהו לזמן קריב, תא חוי באלין וינין ביטין אית נ' דרגין אלן על אלן, דרגא עלאה דילסן סהכו דתלין באוירא, דרגא תתאה דילסון אינון דחייבן בבני נשא ולערין להו בחלמיהו, בנין דכלסו חליפין ככלבי, ואית דרגא עלאה עליהו דאינון מעלאי ומתאי, ואלין מודעי ליה לב"נ חלון מנסון כדיבין ומנסון קשוס, ואינון מלי דקשוס כלסו לזמן קריב, והאי דרגא חליפין דתלין באוירא דאינון עלאן יתיר, הסוא דלא זכי יותר

מראה חקמות (ו) יע"כ ל"ב (ג) תלס פ"ג (ג) ויקרא כה.

זו הזהר

[סא] ענין ההתחננות היינו ע"י מעשים טובים: [סב] חיינו אם יזכה יותר ע"י מעשים טובים: [סג] כי חנוף עם נפש הבהמיות כסא לנפש האלהיות, נפש האלהות כסא לרוח, והרוח כסא להנשמה: [סד] סוד החכמה הוא ככתוב מבשרי אחזה אלוהי, כי נזף נפש רוח ונשמה הם כרמיון ד' העולמות עשה יצירה בריאה אצילות: [סה] פ"י בנזף נפש רוח ונשמה, כי אין כל אדם זוכה לשלש אלה: [סו] העיקר שיש לראות ולהבין מהו סוד העליון הוא סוד האחדות כמו שהאדם דלמשה הוא אחד הגם שבזכוכים ומקשרים בו כל אלו הכחות שונים זה מזה, בן הוא סוד האחדות למעלה:

יותר אלא בנפש. זאת הנפש שואפת להתתקן לקבל רוח. טרם שהריחה את הרוח יוצא מה שיצא מזה הנפש ומתפשט בעולם. והיא רוצה לעלות ולא תוכל לעלות יותר אלא עד שפוגעת באותן התלויים באויר. והם מודיעים לה דברים. מהם קרובים ומהם רחוקים יותר. ובאותה המדרגה הוא הולך ומתקשר בחלומי עד שקונה רוח. כיון שקונה רוח אותו הרוח יוצא ומשבר הרים וסלעים. עולה ומתפשט ונכנס בין מלאכים עליונים הקדושים. ושם נשני מה שמשני וזומד ענינים וחוזר למקומו. אז זה האדם מקושר בקדושה עד שזוכה בנשמה וקונה אותה. כיון שקנה נשמה היא עולה למעלה מעלה. ושומרי התלויים אין מעכבים לה. והולכת ומתפשטת ונכנסת בין האנשים הצדיקים שנצדדים בצדו החיים. ושם תראה עונג המלך ונהנית מן זיו העליון. וכאשר נתעוררת אילת הקדושה ברוח צפון יורדת הנשמה. וזה הזכאי שקנה אותה קם ומתנבך כאריה תקוף בתורה. עד שמגיע הבקר. והוא הולך עם אילת הקדושה ההיא להתראות לפני המלך לקבל חוט אחד של חסד. ומה הוא. זה החוט של אברהם שהוא קנה אותו. שכתוב אם מחוט ועד שורף נעל. הוא לא רצה ליהנות מאחר כלום ואמר אם מחוט. לכן זכה לחוט הזה של חסד. וזה נקרא חוט של אברהם. וכאשר בא אותו הזכאי עם אילת הזאת. אז נתעטר עמה לפני המלך. ודוד אומר למנצח על אילת השחר. זו השכינה הקדושה שנקראת אילת כמו שאמרנו. השחר. זו השירה של כנסת ישראל שאומרים בגלות אלי אלי למה עזבתני וגו'. א"ר שמעון זכאים הם בעלי הנשמה בעלי התורה. בני עבודת המלך הקדוש. וי לאותן הרשעים שאין זוכים להתרבה ברבונם ואין זוכים בתורה. שכל מי שאינו זוכה בתורה אינו זוכה לא ברוח ולא בנשמה. והם דבקים בצד ההוא של מינים הרעים. וזה אין לו חלק בהם הקדוש. ואין לו חלק של קדושה. וי לו כאשר יצא מעולם הזה. שהרי ניכר הוא אצל אותן מינים הרעים. בעלי חוצפה תקופה ככלבים. שלוחי אש הניהגם שלא ירחמו עליהם:

(א) רבי יוסף פתח (ג) ועמד כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ וגו'. וכאים הם ישראל מכל שאר עמים. שהקב"ה קורא אותם צדיקים. שלמדנו מאה ועשרים ושמונה אלפים בעלי כנפים הולכים ופורחים כל העולם. ושומעים קולות האנשים ואוחזים לאותו הקול. כמו שלמדנו שאין לך דבר בעולם שלא יהיה לו קול. והולך ופורה ברקיע ואוחזים אותו בעלי כנפים. ומעלים אותו הקול לרבונו ודנים לו. הן לטוב הן לרע. שכתוב (ג) כי עוף השמים יוליד את הקול וגו'. מתי דנים לאותו הקול. רבי חייא אמר בשעה שהאדם שוכב וישן ונשמתו יוצאה ממנו. היא מעידה בו באדם. ואז דנים לאותו הקול. והו שכתוב (ד) משוכבת חיקך שמור פתחי פיך. מה המעם. לפי שהיא מעידה באדם. רבי יהודה אמר כל מה שהאדם עשה בכל יום נשמתו מעידה בו בלידה. בתצות הלילה נתעורר הקב"ה במשפטיו להשתעשע עם הצדיקים בגן העדן. אשרי חלקו של אדם שעומד בשעה ההוא להשתעשע בתורה. שהרי הקב"ה וכל הצדיקים שבגן עדן כלם מאוינים לקולו. והו שכתוב (ה) הוושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני. ולא עוד אלא שהקב"ה מושך עליו חוט אחד של חסד. להיות נשמר בעולם. שהרי עליונים

יתיר אלא כנסת. והוא נפש בעיה לאתחננה לקבל רוח. עד לא רוחו ליה נפקא מאי נפקא מאי נפש ואחפסס בעלמא. ובעיה נפקא נפש ולא יכלא עד דאשרע צדו בליון דחורא. ולינון ודעין לה מלון. מנסון קריבין ומנסון דחיקין יתיר. ובהסיו דרגא חיל יתקשר בחלמים עד דקרי רוח. כיון דקנס רוחא הסיו נפקא נפיק ומחבר עדין ופנרין. סליק ואחפסס ואסיל בין מלאכי עלאי קדיסי. ותמן ידע מאי ידע ואליף מלך ואסדר לאתריס. כדון סוף קסורא דב"ז בקדושה עד דקרי נשמה וקני לה. כיון דקנס נשמה היא סלקא לעילא נשמה וקני לה. ונסרין לא מעכבי לה. ואולא ומתפשטא ועילא בין חיון דליקא דלריון בלורא דחיי. ותמן חמי ענונא דמלכא ומתהניא מן זיוא עלאה. וכד אפטר אילתא דקני לה ומתנבך כאריה תקופא בלוריתא. עד דחמי לפרא. ואולי בהסיו אילתא קדישא לאתחננה קמי מלכא לקבלא חד חוטא דחסד. ומאי חיו. דא חוטא דלכרסא דסוף קני ליה. דכתיב אם מחוט ועד שורף נעל. סוף לא חסדי מאחרא כלים ואמר אם מחוט. זכה להאי חוטא. ודא חקרי חוטא דלכרסא. וכד חמי הסיו זכאה בהאי אילתא. כיון דאפטר עמה קמי מלכא. ודוד קאמר למנצח על אילת הסחר. דא כנסת ישראל דאתקרי אילת דקאמרן. הסחר. דא שירא דכנסת ישראל דקאמרן בגלותא אלי אלי למה עזבתני וגו'. א"ר שמעון זכאין חיון מארי דנשמתא מארי דלוריתא. בני שולחא דמלכא קדישא. וי לחיון חייבא דלא זכאן לאתדבקא במאריסון ולא זכאן בלוריתא. דכל מאן דלא זכי בלוריתא לא זכי לא ברוח ולא בנשמה. ואתדבקותא דילסון בהסיו ספרא דיונין ביון. יהאי ליה ליה חולקא במלכא קדישא. וליה ליה חולקא דקדושה. ווי ליה כד יסוק מהאי עלמא. דסא אשתמודע סוף לנבי חיון וינין ביון. מארי חלפותא תקיפי ככלבי. סלחוי דנורא דניסנס דלא מרחמי עליהו:

(א) רבי יוסף פתח (ג) יעמד כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ וגו'. זכאין חיון ישראל זכאן סאר עמין. דקב"ה קרא לון צדיקים. דחמיא מהא ועשרין ותמיהא אלפי מארי דנדסין חילין וסלסין כל עלמא. וסמיעין קלא וחסדין ליה לסהוא קלא. כמה דחיונין ליה לך מלה בעלמא דליה לה קלא. ואולא יתאסא ברקיע וחסדין לס מארי דנדסין. וסלסין הסהוא קלא למאריסון ודיינין לה. סן לסכ סן לביס. דכתיב (ג) כי עוף השמים יוליד את הקול וגו'. ואיחתי דיינין לסהוא קלא. רבי חייא אמר בעשמה דבר נש סכיב ונאס ונשמתא נפקת מתיס. סיא אסידות ביה דבר נש. וכדון דיינין לסהוא קלא. סה"ד (ד) סמוכנת חיקך שמור פתחי פיך. מאי שכתב. סה"ד דסוף אסידות דבר נש. רבי יסודס אמר כל מאי דבר נש עביד בכל יומא נשמתא אסידות ביה בליולא. כפגנות לילה אהער קב"ה בנחומיו לאשתטטע עס דליקא בנגחא דעדן. זכאה חולקא דב"ז דקאס בהסיו סעמא לאשתטטע בלוריתא. דסא סה"ד וכל דליקא דנגחא דעדן: ליה ליהיון לקליה. סה"ד (ה) הוושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני. ולא עוד אלא דקב"ה חסך עליה חד חוטא דחסד. למחוי נסיר. בעלמא. דסא עלאה

מראה מקומות (א) לך נכח (ב) יספי ס' (ג) קסל' (ד) חסכ' (ה) סיר' ח'

עליונים ותחתונים שומרים אותו. וז"כ ה' יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי:

(ג) לא תאכלו כל נבלה וגו' כי עם קדוש אתה לה' אלהיך. רבי יוסי פתח ואמר: כל עמל האדם לפיהו וגו'. עיינתי ברברי שלמה המלך וכלם נאחזים בחכמה העליונה. כל עמל האדם לפיהו. מקרא זה נאמר על השעה שרנים את האדם בעולם ההוא. כל אותו הדין וכל מה שסובל האדם בעולם ההוא ונוקמים ממנו נקמות העולם. לפיהו. בשביל פיהו שלא שמר אותו וסימא את נפשו. ולא היה רבוק בצד החיים בצד הימין. וגם הנפש לא תמלא. לא תגמר עונשה לעולם ולעולמי עולמים [סז] ד"א לא תמלא. לא תוכה להשתלם שתוכל לעלות למקומה לעולם. מפני שהיא נמסאה ונרדקה בצד הטומאה. א"ר שמעון בורא וראה כל מי שאוכל מאכלות אסורות נרדק בצד הטומאה. מתעב נפשו וגופו ורוח הטומאה שורה עליו. ומראה בעצמו שאין לו חלק באל עליון. ושאינו בא מן הצד שלו ואינו נרדק בו. ואם יצא בך מעולם הזה אוחזים בו כל אותן הבאים מצד הטומאה ומטמאים אותו. ודנים אותו כאיש שהוא תועבת רבונה. נתעב בעולם הזה ונתעב בעולם הבא. וע"כ כתוב (ד) ונטמאתם במ. בלי א' [סח] שאין נמצא רפואה לתועבתו. ואינו יוצא מטמאתו לעולם. וי' להם וי' לנפשותם. כי לא יודבקו בצדור החיים לעולם שהרי נטמאו [סח] וי' לנופם. עליהם כתוב ה' כי תולעתם לא תמות וגו' והיו דראון לכל בשר. מהו דראון. סרחון. מי גרם לו כך צד ההוא שנרדק בו. ישראל באים מן צד הימין. אם מתרדקים בצד השמאל [ט] הרי פגומים לצד הימין פגומים לנופם ופגומים לנפשותם. פגומים בעולם הזה ופגומים בעולם הבא. כל שכן מי שהתרדק בצד הטומאה. שהכל נאחו זה בזה. ונאמר כי עם קדוש אתה לה' אלהיך:

(ו) רבי יהודה פתח (ו) והחכמה מאין תמצא ואיה מקום בינה. וזכאים הם ישראל שהקב"ה רוצה לכבד אותם יותר על כל שאר בני העולם. בתחלה אמר להם (ה) ואתם תהיו לי ממלכת כהנים. לא הסיר אהבתו הגדולה מהם עד שקרא אותם וגו' קדוש. שהוא יותר. לא הסיר אהבתו מהם עד שקרא אותם (ט) ואנשי קודש תהיון ל'. שהוא יותר מהכל. כתוב והחכמה מאין תמצא. התורה מחכמ"ה יצאה מהמקום שנקרא קודש. והחכמ"ה יצאה ממקום קודש הקדשים [עא] רבי יצחק אמר וכן מדת היוכל נקראת קודש. שנאמר (י) יובל הוא קודש תהיה לכם [עב] וישראל כלולים מהם. וז"ב ואנשי קודש תהיון לי. מה בין קדוש לקודש. א"ר יוסי קודש למעלה מעלה. וקדוש לא כן. שנאמר (יא) והיה הנשואר בציון והנוצר בירושלים קדוש יאמר לו. במקום הזה נקרא קודש [עג] ולמעלה מעלה קודש. מניין. שנאמר (יב) קודש ישראל לה' ראשית תבואתה. ראשית ודאי חכמ"ה נקראת

מראה מקומות (א) תנים מ"ב (ג) שמי מ"א (ג) קבלת ו' (ד) ויקרא י"א (ה) יעני ס"א (ו) משפטים קבל. (ז) לוי כ"ח (ח) שמו י"ט (ט) סע

עליון ותחתון נמרון ליה. הס"ד (א) יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי:

(ג) לא תאכלו כל נבלה וגו' כי עם קדוש אתה לה' אלהיך. רבי יוסי פתח ואמר: כל עמל האדם לפיהו וגו'. אסתכלנא צמלי דשלמה מלכא וכלכו אחידן בחכמה עלאה. כל עמל האדם לפיהו. ה"א קרא בשעתא דדיין ליה לבר נס בהסוה עלמא כתיב. כל הסוה דינא וכל מאי דסביל בהסוה עלמא ונקמין מיניה נקמתא דעלמא. לפיהו. בנין פיהו דלא נסיר ליה וסאיב ליה לנפשיה. ולא חרדק בסמרא דחיי בסמרא דימינא. ונס הנפש לא תמלא. לא תשתלים דינא לעלם ולעלמי עלמין [סז] ד"א לא תמלא. לא תשתלים לסקלא לתרסא לעלמין. בנין דהא אסתכלנא ואחדקת בסמרא אחרא. א"ר שמעון תא חזי כל מאן דאכיל מאינון מאכלי דאסורי תרדקת בסמרא אחרא. נעיל נפשיה וגרמיה ורוח מסבא שריא עליה. ואחוי גרמיה דלית ליה חולקא באלהא עלאה. ולא אחי מסמריה ולא אחדקת ביה. ואי יפוק הכי מסאי עלמא אחידן ביה כל אינון דאחיין מסמר דמסבא ומסבאן ליה. ודיינין ליה ככר נס דאסוה נעלא דמחריה. נעלא ביה עלמא עלמא נעלא בעלמא דחיי. וע"כ כתיב (ד) ונטמאתם במ. בלי א' [סח] דלא אסתכל אסוהא לנעוליה. ולא נפיק ממסבאבותיה לנעולין. ווי לון ווי לנפשיה. ולא יחדקתן בלרורא דחיי לנעולין דהא אסתכלו [סח] ווי לגרמייהו. עלייהו כתיב ה' כי תולעתם לא תמות וגו' והיו דראון לכל בשר. מהו דראון. סרחונה. מאן גרים ליה. הסוה סמר דאחדקת ביה. ישראל אחיין מסמרא דימינא. אי אחדקתן בסמרא שמאלא [ע] ה"א פנמיין לסמר דא. פנמיין לגרמייהו ופנמיין לנפשיה. פנמיין בעלמא דין ופנמיין בעלמא דחיי. כל שכן מאן דאחדקת בסמרא דמסבא. דכלא אחיד דא דא. וכתיב כי עם קדוש אתה לה' אלהיך:

(ו) רבי יהודה פתח (ו) והחכמה מאין תמצא ואיה מקום בינה. וזכאים הם ישראל שהקב"ה רוצה לכבד אותם יותר על כל שאר בני העולם. בתחלה אמר להם (ה) ואתם תהיו לי ממלכת כהנים. לא אעדי רחמימותא סגיה מנהון עד דקרא לון וגו' קדוש. דאסוה ימיר. לא אעדי רחמימותא מנהון עד דקרא לון (ט) ואנשי קודש תהיון לי. דאסוה ימיר מכלא. כתיב והחכמה מאין תמצא. אורייתא מחכמ"ה נפקת מאתר דאקרי קודש. והחכמ"ה נפקת מאתר קודש הקדשים [עא] רבי יצחק אמר וכן יובלא אחקרי קודש. דכתיב (י) יובל הוא קודש תהיה לכם [עב] וישראל כלילן מינייהו. הס"ד ואנשי קודש תהיון לי. מאי בין קדוש לקודש. א"ר יוסי קודש לפילה לעילא. וקודש ללו הכי. דכתיב (יא) והיה הנשואר בציון והנוצר בירושלים קדוש יאמר לו. ביהאי אחר אקרי קודש [עג] ונעילא לעילא קודש. מלן. דכתיב (יב) קודש ישראל לה' ראשית תבואתה. ראשית ודאי חכמ"ה אקרי

דיו הזהר

[סז] כיון שנחשפטם הגוף הרם והנפש מן מאכלות אסורות וטמאות ונתגדל ונתרבה ע"י האסור והטמא: [סח] כי ע"י מאכלות אסורות נטמאים ונסתם הסוה מלהכין חכמת התורה: [סח] והטומאה הזאת דבוקה שאין ביכולת להפרידה: [עא] היינו ע"י מאכלות אסורות וטמאות במדור בשאט נפש: [עב] ספירת חכמה נקראת קודש. והכתר קודש קדשים: [עג] דעת ר' יצחק שנס הבינה נקראת קודש: [עג] פ' שתואר חסעלה של קדוש הוא במדרגות של ציון וירושלים. דהיינו יסוד ומלכות:

נקראת ראשית. שנאמר (א) ראשית חכמה יראה ה'. ולפי שישאר נקראים קודש בשלמות הכל לכן כתוב ואנשי קודש תהיון לי ובשר בשרה טרפה לא תאכלו. שהרי ישראל שהם השלמות של הכל אין יונקים מצד הדין הקשה. לכלב תשליכון אותו. לכלב ודאי שהוא דין החצוף והתקף על הכל. כיון שדין התקף שורה עליו והטיל וזהם בו (עד) אסור להם לאותן שנקראים קודש. אלא לכלב תשליכון אותו ודאי. שהוא דין החצוף דין התקף יותר מהכל. שנאמר (ב) והכלבים עוי נפש. בוא וראה כשנוכרה נבלה בתורה כתוב בישראל קודש ולא קודש. שנאמר לא תאכלו כל נבלה דבר אשר בשעריך תתננה וגו' כי עם קדוש אתה לה' אלהיך. קדוש ולא קודש. שהרי נבלה מצד של ישראל נעשית. שלא נפסלה בהמה זו אלא ע"י ישראל. והרבה אופנים יש בה בנבלה כמו שבארנו (ג) א"ר שמעון כתוב שם ואנשי קודש תהיון לי. ובתוב כאן כי עם קדוש אתה לה' אלהיך. לה' אלהיך. לי היה צריך דומה. אלא שם למעלה מעלה. וכאן לעומת השכינה (ד) שנאמר והיה הנשאר בציון והנוותר בירושלים קדוש יאמר לו. ולא קודש. בכאן קדוש למעלה קודש. שנאמר (ה) קודש ישראל לה' ראשית תבואתה. בזה כמו שבארנו (ו) ולכן ואנשי קודש תהיון לי ודאי. ר' יצחק היה יושב לפני רבי שמעון. א"ל הרי כתוב קודש ישראל לה'. וסוף המקרא כל אכליו יאשמו. במה הכתוב מדבר. א"ל רבי שמעון יפה נאמר כל אכליו יאשמו. והיונו ככתוב ואיש כי יאכל קודש בשגגה וגו'. ובתוב וכל זר לא יאכל קודש. ולפי שישאר נקראים קודש כתוב כל אכליו יאשמו. בא ר' יצחק ונשק ידיו. אמר וילא לא באתי כאן אלא לשמוע דבר זה דיי:

אקרי ראשית. דכתיב (א) ראשית חכמה יראה ה'. ומשום דישאל אקרון קודש בשלימו דכלל כתיב ואנשי קודש תהיון לי ובשר בשרה טרפה לא תאכלו. דסא ישראל דליכון שלמין על כלל לא ינקין מספרה דדינא קשיא. לכלב תשליכון אותו. לכלב ודאי דסא דינא חליטא תקיפה על כלל. כיון דדינא תקיפה שריא עליו ואשיל וזהמא ביה (עד) אסור לסו לאיכון דאקרון קודש. אלא לכלב תשליכון אותו ודאי. דליסו דינא חליטא דינא תקיפה ימיר מכלל. דכתיב (ב) והכלבים עוי נפש. תא חזי כד אזכר נבלה בלוייתא כתיב בישראל קדוש ולא קודש. דכתיב לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תתננה וגו' כי עם קדוש אתה לה' אלהיך. קדוש ולא קודש. דסא נבלה מספרה דישאל אחפידו. דלא פסיל סאי אלא ישראל. וסאיין גוויין אית בה בנבלה כמא דלוקימנא (ג) א"ר שמעון כתיב פסם ואנשי קודש תהיון לי. וכתיב סכא כי עם קדוש אתה לה' אלהיך. לה' אלהיך. לי מבטי ליה. אלא סחם לעילא לעילא. וסכא סכינתא (ד) דכתיב (ג) וסאי סכסא כליון וסנותר ביחוליס קדוש יאמר לו. ולא קודש. בכלל קדוש ולעילא קודש. דכתיב (ה) קודש ישראל לה' ראשית תבואתה. בזה כמא דלוקימנא (ו) וע"ז ואנשי קודש תהיון לי ודאי. ר' יצחק סוס יפוי קמיס דרבי שמעון. א"ל סא כתיב קודש ישראל לה'. וסופי דקרא כל אכליו יאשמו. מאי קא מיידי. א"ל רבי שמעון שפיר קא אור כל אכליו יאשמו. סיינו דכתיב ואיש כי יאכל קודש בשגגה וגו'. יכתיב וכל זר לא יאכל קודש. ומשום דישאל אקרון קודש כתיב כל אכליו יאשמו. אלא ר' יצחק ונשק ידיו. אמר לי לא אמינא סכא אלא למשחם מלס דא סני:

(ה) מקץ שבע שנים תעשה שמטה. פתח ראש הישיבה ואמר לו דרבי שמעון בן יוחאי. עכשיו רבי אנא לך סוד אחד. בוא וראה בכל שמטה ושמטה כרוז יוצא למעלה. האספו אנשים ונשים בני השכינה וכל אותן יניקו מחלב ועליו. אז כלם מפשטים לבושי גן עדן התחתון אנשים ונשים ועליו ונבנים לתוך הישיבה שברקיע ושמים בחדות. והעליה שלהם שמה היא שמחה על שמחה. והנער ההוא שמתחת רבונן בידו עמוד יאומר להם כמה דברים חדשים גם ישנים (פא) וכלם יואים שמחה שאין שמחה כשמחה ההיא. אח"כ נבנים כלם לתוך הרבה וילונים. והרבה היכלות גנונים שם שהם מאירים בנעם ה' מתוך היכל האהבה של הקב"ה. והיו שכתוב (ו) לחוות בנעם ה' ולבקר בהיכלו. אח"כ פורחים הילדים למעלה והם פורחים למטה וחוזרים למקומותם ומתלבשים כבתקלה. ואשרי העם המקום לכל הטוב של העולם ההוא:

(ו) כי יהיה בך אביון מאחד אחיך וגו' לא תאמץ את לבבך ולא תקפץ את ירך מאחד אביון. רבי חייא

(ה) מקץ שבע שנים תעשה שמטה. פתח רב מחיבתא וא"ל לרבי שמעון בר יוחאי. סתמא רבי יוחאי לך דוא חדא. תא חזי ככל שמטה ושמטה כרוזא ניקק לעילא. אפכסיוס גוברין וסני כרי ססימנותא וכל אינון יניקו מחלב ועליו. דכין כלסו מתפסין ומתפסין דכורין ינשין וסלקין וסאלין לנו מחיבתא דרקיפא יחדאן בחדוס. ועליוס דילסון תמן חזו על חזו. וסכא נער דמתתן דמאריס בידים קס ואמר לון כמא זלן דחזין ועסיקין (פא) וכלהו תמון חדוס דליח חדוס כססיא חדוס. לכבר עאלין כלסו לנו כמא פרוכתין. וכמא סיכלין גניזין תמן דליכון כסרין כנסס ס' מנו סיכלא דאכסר דקב"ה. ודא סא דכתיב (ו) לחוות בנעם ה' ולבקר בהיכלו. לכבר פרחין ינוקין לעילא ואינון פרחין לתמא ומסרין דלוקסיסו ומתלבשין כדבקדמייתא. וכלס עמא דכל סוכא דסכא פלמא מחכאן:

(ו) כי יסיה בך אביון מאחד אחיך וגו' לא תאמץ את לבבך ולא תקפץ את ירך מאחד אביון. רבי חייא

מראה מקומות (ה) תליס קי"א (ב) יפסי' נ"ו (ג) סס' ד' (ד) ימיר' ב' (ה) שלח קטא: (ו) תליס כ"ז (ז) ויבס רפ.

זיו הזהר

(פא) שנשרפה בשרה ע"י היה דעה חסמאה. ובאכילת ישראל שרפה היה גורם פסם גדול עד שפניע הפסם גם לפרגנה שנקראה קודש. כאבן קורא מפשטים כ"ב לי בביא כשם ר' משה חכנן ששרפה קשה מתנבלה יעו"ש: (פא) כי יבול להיות שנתנבלה ע"י ישראל בשחיטה שאינה ראויה ואין בה טומאת היה רעה. לכן אכילתה עושה פסם רק בהפרגנה שנקראה קודש. כי זה הכלל כל מה שהחמא יותר גדול מפניו יותר נבוא: (פא) כל מקום שנאמר אלהיך זה הפרט רבו על סרת חסלות ושכינת הקדושה: (פא) תבואת"ה צירוף תבואת ה'. ואות ה' רבו על הבינה שני' נקראת קודש. כמו הראשית חכמה. כדעת ר' יצחק דלעיל: (פא) זה המלאך מסר"ן עד הפנים:

חייא פתח ואמר (א) פור נתן לאביונים צדקתו עומדת לעד קרנו תרום בכבוד. בוא וראה הקב"ה ברא העולם והשלים עליו את האדם שהיה מלך על הכל. וזה האדם נפרשים ממנו בעולם כמה מינים. מהם צדיקים ומהם רשעים. מהם טפשים ומהם חכמים. וכלם מתקיימים בעולם עשירים ועניים. וכלם בשביל שיוכו אלה באלה. שיוכו הצדיקים עם הרשעים. שיוכו החכמים עם הטפשים. שיוכו העשירים עם העניים. שהרי בעבור זה זוכה האדם לחיי עולם ונקשר בעץ החיים. ולא עוד אלא שצדקה זו שהוא עושה קיים לעולם. שכתוב וצדקתו עומדת לעד. פור נתן לאביונים. רבי אלעזר אמר כאשר ברא הקב"ה את העולם הקימו על יסוד אחד. וצדיק שמו (עט) זה הצדיק הוא קיום העולם. וזה הוא המשקה וזו את הכל. שנאמר ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים. ומשם יפרד. מהו יפרד. אלא שאותו המון והמשקה של הנהר ההוא הכל נוטל זה הגן (ס) ואח"כ מתפורר משקה ההוא לר' צדרי העולם. וכמה הם המצפים לקבל השפע ולהיות ניוון משם. כמו שכתוב עיני כל אליך ישברו יאתה גותן להם את אכלם בעתו. ולפיכך פור נתן לאביונים. זה הצדיק. וצדקתו עומדת לעד. זו השכינה הקדושה (פא) שבעבור זה היא קיימת בהמור של שלום בקיום השלמות. רשע יראה ובעם. זו מלכות הרשעה של עכרים. בוא וראה מלכות השמים היא בית מקדש לעולם כל העניים בתוך צל השראת השכינה. וצדיק זה נקרא נבאי צדקיה (פג) לחן וליוון לכל. בכתוב פור נתן לאביונים. לפיכך נבאי צדקה נותנים שבר כנגד כלם שנתנו הצדקה:

(ב) רבי אבא פתח ואמר: (י) יש רעה חולה ריאתי תחת השמש עשר שמור לכעלי ליעתו. כמה הם האנשים אטומי לב. לפי שאין עוסקים בתורה. יש רעה חולה. וכי יש חולה שהיא רעה ויש חולה שאינה רעה. אלא וראי יש רעה חולה. שלמרנו כי סצר השמאל יוצאים כמה שרי עונשין שבוקעים כאויר. וכאשר רוצים לצאת הולכים וגשאים בקליפה הנקבה שנקראת תרום רבה. ואח"כ יוצאים ומתחברים יחד. ובוקעים האוירים ומשוטטים בעולם ומתקרבים אצל האנשים. וכל אחד מהם נקרא רעה. כמש"כ לא תאנה אליך רעה. מהו לא תאנה. לפי שבא בתואנה על האנשים. חולה. מפני מה היא חולה. שכאשר ישכנו על האנשים עושים מהם קמצנים במסונם. כשבאים נבאי צדקה לנבות. אותה הרעה תמחה בידו. ואומרת לו אל תתן משלך. כשבאים עניים אצלו. היא תמחה בידו. אם הוא בא לאכול ממנו. היא תמחה בידו. כדי שסמונו יהיה נשמר לאחר. וכן היום שרעה הזו שורה על האיש הוא כמו חולה. בחולה הזה שאינו אוכל ואינו שותה. וע"כ היא רעה חולה. ושלמה המלך צוה ברחמי ואמר (ד) איש אשר יתן לו האלהים עשר ונכסים וכבוד וגו' ולא ישליטנו האלהים לאכל ממנו וגו'. מקרא זה אין ראשו סופו ואין סופו ראשו. שכתוב איש אשר יתן לו האלהים עושר ונכסים וכבוד וגו'. ומהו ולא ישליטנו האלהים לאכול ממנו. אי הכי

חייא פתח ואמר (א) פור נתן לאביונים צדקתו עומדת לעד קרנו תרום בכבוד. תא חזי קב"ה ברא עולם והשלים עליו לאדם מלכת על כלם. והוא כי נש מתפרש מניס בעלמא כמה זינין. מנסין לדיקיא ומנסון רשיעיא. מהסון ספסין ומנסון חכימין. וכלהו מתקיימו בעלמא עשירין ומסכנין. וכלהו בגין למזכי אלין באלין. למזכי לדיקיא עם רשיעיא. למזכי חכימין עם ספסין. למזכי עשירין עם מסכנין. דהא בגין כך זכי ב"כ לחיי עולמא והמקשר בלילג דחיי. ולא עוד אלא דהאי לדיקא דליזו עבדי קאים לעלמין. דכתיב ולדקתו עומדת לעד. פור נתן לאביונים. רבי אלעזר אמר כד ברא קב"ה עולמא קאים ליה על סמכא חד. ולדיקא שמים (עט) והאי לדיקא איזו קיימא דעלמא. דהא איזו דלשקי וזן לכלא. דכתיב ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד ויהי לארבעה ראשים. ומשם יפרד. מהו יפרד. אלא דהוא חזינא ומשקיא דההוא נהר נטיל ננפא כלל (פ) ולבתר תחבר דהוא משקיא לר' סטרין דעלמא. וכמה איזו דמלפאן לאתשקיא ולהחנא מתמן. כד"ר עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלם בעתו. ובגין כך פור נתן לאביונים. דא לדיקא. ולדקתו עומדת לעד. דא כנסת ישראל (פא) רבגין כך איזו קיימא כדזא דלסל בקיומא שלם. רשע יראה ובעם. דא מלכות עכרים. תא חזי מלכות שמים איזו כי מקדשא לקיימא כל מסכני בגו ללא דשרותא דשכינתא. ולדיקא דא איזו אקרי גבלי לדיקא (פג) למיחן ולמיון לכלא. דכתיב פור נתן לאביונים. בגיכ נבאי לדיקא דפלי אגרא לקביל כללי דיעבי לדיקא:

(ב) רבי אבא פתח ואמר (ג) יש רעה חולה ריאתי תחת השמש עשר שמור לבעלי לרעתו כמה בני נשא לסימין לנא. בגין דלא משתלי בארייתא יש רעה חולה. וכי יש חולה דהיא רעה ויש חולה דלאו היא רעה. אלא ודאי יש רעה חולה. דמינן מסערה דשחאלא נפקין כמה גרדיני נימוסין דנקטן באוירא. וכד בעיין למיפק אליון ואשחאבין בנזקא דתהומא רבה. ולבתר נפקין ומתחברין כחדא. ובקטן אוירין ישאטין בעלמא ומתקרביין לגבייה דבני נשא וכל חד חזי אקרי רעה. כד"ר לא תאנה אליך רעה. מהו לא תאנה. בגין דאתיא בתסקופא על בני נשא. חולה. אחאי היא חולה. וכד שריא סאי על בני נשא עבדי לון קמלגין מממוניהון. אחיין נבאי לדיקא לגביה. האי רעה מחלת בדידי. ואמרת ליה לא תפוק מדידך. אחיין זככני לגביה. היא מחלת בדידי. אחי הוא למיכל מממוניה. מחלת בדידי. בגין לנפרא ממנויה לאתרא. ומן יומא דשריא האי רעה פליט דב"כ הוא חולה. כהאי סביב מרע דלא חזיל ולא שתי. וע"ד הוא רעה חולה. ושלמה מלכא לזוז בחכמתא ואמר (ד) איש אשר יתן לו האלהים עשר ונכסים וכבוד וגו' ולא ישליטנו האלהים לאכל ממנו וגו'. האי קרא ללא רישיה סיפיה ולאו סיפיה רישיה. דכתיב איש אשר יתן לו האלהים עושר ונכסים וכבוד וגו'. ומהו ולא ישליטנו האלהים לאכול ממנו. אי הכי

מראה מקומות (א) תלים קיימ (ב) נפלא סה. (ג) קבלת ה' (ד) סה י

זו הזהר

(עט) זה ספירת היסוד: (פ) תמלכות מבלת השפע מן היסוד: (פא) שנקראת צדיק. וכשמקבלת שפע היסוד נקראת צדקה: (פג) לפי שעושה מן צדיק צדקה:

אין זה העושר ברשותו של זה האיש. אלא אם היה נכרם ולא יעובדו האלהים לאכול ממנו הייתי אומר כך. אבל ולא יעובדו כחוב. יען כי הוא האמין לרעה היה ונאחז בה. לא השליטו הקב"ה על העושר שחבנע תחתיו. על שהוא בחר ברעה ההיא ונאחז בה. וכל דרכיו כמו חולה שאינו אוכל ואינו שותה. ולא יקרב למסונו. ולא יוציא ממנו. ונעשה שומר על מסונו עד שהוא יוצא מן העולם. ויבוא אחר שהוא בעליו ויקחנו. וע"כ שלמה המלך צוה ואמר. עושר שומר לבעליו ולרעתו. מי הוא בעליו. זה האחר שירש אותו. ולמה וזה זה האחר להיות בעליו של העושר ההוא. לפי שזה הראשון האמין לרעה ההיא ובחר בה ונדבק בה. לפיכך זה האחר שלא נדבק ברעה ההיא וזה להיות בעליו של העושר ההוא. וי"כ לרעתו. כלומר בשביל רעתו שהיה נדבק בה הרחיק זה האחר לעושר ההוא: (א) עוד פתח רבי אבא ואמר (ב) יש רעה אשר ראיתי תחת השמש ורבה היא על האדם. יש רעה. זו היא תנבורת הרעה של הלב. שרצה לשלום בדברי עולם הזה. ואינו משגיח בעניני עולם הבא. ומפני מה היא רעה. מקרא שלאחריו יוכיח. שכתוב איש אשר יתן לו האלהים עושר ונכסים וכבוד וגו' ולא ישליטו האלהים לאכול ממנו. מקרא זה קשה. כיון שכתוב ואיננו חסר לנפשו שכל אשר יתאוה. מדוע ולא ישליטו האלהים לאכול ממנו. שהרי אינו חסר לנפשו כלום. אלא סוד הוא זה. וכל דברי שלמה המלך הם מלובשים בענינים אחרים. כדברי התורה שהם מלובשים בספורי עולם הזה. בוא וראה אע"פ שאנו צריכים להסתכל גם בהלבוש. אבל פשט מקרא זה כך הוא אומר. אדם ההולך בעוה"ז יקבץ אתו לאחר שיעצ מעולם הזה. לפי שזה הקרן הוא עץ החרים של העולם ההוא. ואין עומדים בעולם הזה אלא אותן הפירות היוצאים ממנו (פד) וע"כ אדם הנוכה אוכל פירות שלו בעולם הזה. והקרן קיימת לו לעולם ההוא לזכות בו בחיים העליונים שלמעלה. ומי שמסתמך עצמו ונמשך אחר האות גופו. ואין חסר לנפשו הבהמית ולגופו כלום. ועץ חיים ההוא נשאר ריק. ואינו משיג לבו לנגדו ביראה לבעבור שיקבל אותו למעלה. או ולא ישליטו האלהים לאכול ממנו. היינו לזכות בעושר הזה (לעולם הבא). ודאי איש אחר יאכלנו. כמשי"כ (ג) יכין וצדיק ילבש. לפיכך צריך האדם לראות שזוכה בעושר זה שנותן לו הקב"ה לעולם הבא. ואז אוכל ממנו הפירות שלו בעולם הזה. ויחיה נשאר העושר אצל קרן ההוא לעולם האחר. שתהיה נשמתו צרורה בצרור החיים: (ד) רבי יוסי פתח (ה) ראיתי את כל המעשים שנעשו

מראה מקומות (א) כספית קס: (ב) קסל ר' (ג) איז כ"ו (ד) כסל נס. (ה) קסל א'

דן הוזהר

לאו הוא בנשותיו דבר נס. אלא אי סוס כתיב ולא יעובדו האלהים לאכול ממנו הייתי אומר הכי. אבל ולא יעובדו כתיב. דבני דהוה ימניס לסיסו רעה ואחיד בה. קב"ה לא שלטו עליה לאתכנעא תחותיה. על דהוה אחרעי כסיהו רעס ואחיד בה. וכל ארמיו כשכיב מרע דלא אכיל ולא שתי. ולא קריב לממוניה. ולא אפיק מניה. ונפיר ליה עד דהוה יפוק מעלמא. וייתי אחרא דהוה בעליו ויפול ליה. ועד שלמה מלכא לוח ואמר. עושר שומר לבעליו ולרעתו. מלך בעליו. דא אחרא דרית ליה. ולמה וזה סלי אחרא לחיו בעליו דהוה עושרא. בנין דהוה קדמא הימין להסיא רעס ואחרעי בה ואחרדק. בה בנין כך הוה אחרא דלא אחרדק כסיהו. רעס וזי לחיו בעליו דהוה עושרא. סה"ד לרעתו. כלומר בנין רעתו דהוה אחרדק בה רוח הוה אחרא להסיא עושרא: (א) תו פתח רבי אבא ואמר (ב) יש רעה אשר ראיתי תחת השמש ורבה היא על האדם. יש רעה. דא איזי תוקפא ביסא דלכא. רעס לסיסא כלי דהוה עלמא. ולא אשנח כמלי דהוה עלמא מדי. ואחרי איזי רעס. קרל דכתריס חוכא. דכתיב איזי אסר יבן לו האלהים עושר ונכסים וכבוד וגו' ולא ישליטו האלהים לאכול ממנו. אהי קרל קסא. כיון דכתיב ואיננו חסר לנפשו מכל אשר יתאוה. אחרי ולא ישליטו האלהים לאכול ממנו. דהוה איזי חסר לנפשו כלום. אלא דהוה איזי. וכל מלי דשלמה דאיזי מתלבשן בספורי עלמא. אחרנין. כמלי דאורייתא דאיזי מתלבשן בספורי עלמא. תו חזי אע"פ דבעינן להסתכל בלבוש. ששא דהוה קרל הכי קאמר. דבר נס איזי כהו עלמא ויסיב ליה קב"ה עושרא. בנין יוזי ביה לעלמא דהוה. וישתאר לגבי קרן. מהו קרן. דהוה קרל דהוה קרל. דהוה אסר לאתלרר ביה נשמתא (פג) כנ"כ בעי לאשארל עושריה להסיא קרן. והוה קרן יקבל ליה כתר דיעוק כהו עלמא. בנין דהוה קרן קרן הוה אינלג דהוה להסיא עלמא. ולא קיימא כהו עלמא אכיל כ"כ דזי כהו עלמא. והקרן קיימא ליה להסיא עלמא למזכי ביה כחיון עליון דלעילא ומלך דסאיב גרמיה ואתמחך כתר גרמיה. ולית חסר לנפשו ולגרמיה כלום. והסוה אינלג אשתאר. ולא שיה לקבלים בדחילו בנין דיקבל ליה לעילא. כדון ולא יעובדו האלהים לאכול ממנו. למזכי כהו עושרא (לעלמא דהוה). ודאי איזי אחר יאכלנו. כד"א (ג) יכין וצדיק ילבש. כנ"כ בעי דר נס למזכי כהו עושרא דהוה ליה קב"ה לעלמא דהוה. וכדין אכיל מניה איזי דהוה ליה קב"ה לעלמא דהוה. וישתאר לגביס. הסוה קרן לעלמא אחרא. להסיא דהוה בלרור דהוה: (ד) רבי יוסי פתח (ה) ראיתי את כל המעשים שנעשו

[פג] והוה מרת צדיק יסוד עולם עלמא דרבורא. העושה צדקה עם המלכות עלמא דנוקבא שנקראת צדק ועניה. ע"י השפע ששפיע בת לכן מרת כנגד מרת אדם העושה צדקה בעולם הזה עם העניים ובה לאחר מותו שתהיה נשמתו צרורה בצרור החיים שנקרא קרן: (פד) הפירות היוצאים ממנו זו השפע ששפיע למלכות המלכות השפע לעולם הזה בפרטיות:

שנעשו תחת השמש והנה הכל הכל רעות רוח. שלמה המלך שנתעלה בחכמה יתרה על כל בני העולם. איך אמר שכל המעשים הכל רעות רוח. יכול אף מעשה הצדקה. והרי כתוב (ז) והיה מעשה הצדקה שלום. אלא הרי ביארו כל המעשים שנעשו תחת השמש כתוב. לא כן מעשה הצדקה שהוא למעלה מן השמש. והנה הכל הכל רעות רוח. מה ענינו. אפשר תאמר הכל הכל כמו שביארנו שהוא כבוד החכמה. כמש"כ הכל הכל אמר קהלת. ואותן הבלים הם קיום העולם שלמעלה ושלמטה. איך יובן מה שכתוב כאן הכל הכל רעות רוח. אלא כך יתבאר וכן הוא. בוא וראה בשעה שהמעשים טובים הם למטה. והאדם מתניע בעבודת המלך הקדוש. דבר זה שנושה נעשה ממנו הבל למעלה. ואין לך הבל שאין לו קול העולה ונתעטר למעלה. ונעשה כליו טוב לפני הקב"ה. וכל אותן המעשים שמתניע בהם האדם ואין הם עבודת הקב"ה. דבר זה שנושה נעשה ממנו הבל שהולך ומשוטט בזה העולם. וכאשר תצא נשמת האדם הבל ההוא מנגלג אותו בעולם כאבן בכף הקלע. כמו שכתוב (ז) ואת נפש אויבך יקלענה בתוך כף הקלע. כי יקלענה. הבל ההוא שמנגלג אותה סביבו בעולם. לפי שכל הדברים שנעשים תחת השמש שאינם עבודת הקב"ה הבל נעשה מהם. והוא שבר הרוח שמשבר להרוח העולה ויורד ומתנגלג בעולם. הה"ד הבל רעות רוח. אבל דבר ההוא שהוא עבודת רבונו עולה למעלה מן השמש. ונעשה ממנו הבל קדוש. וזה הוא זרע שזורע האדם בעולם ההוא. ומה שמו. צדקה. שכתוב (ז) וזרעו לכם בצדקה. זה מנהג לו לאדם כאשר תצא נשמתו ממנו. ומעלה אותה למקום שכבוד העליון נמצא. שתהא צרורה בצרור החיים. וש"כ (ז) והלך לפניך צדק. כשבלי לנהל אותך להעלותך למקום שנקרא כבוד ה'. שכתוב כבוד ה' יאספך. כל אותן הנשמות שהבל הקדוש ההוא מנהל להן. זה שנקרא כבוד ה' מאסף אותן בתוכו ונצרות בו. וזה נקרא נחת רוח. אבל האחר נקרא רעות רוח. וכאשר הם הצדיקים שכל מעשיהם למעלה מן השמש. וזרעים וזרע הצדקה לזכות לעולם הבא. ועי' כתוב (ה) וזרעה לכם יראי שמי שמש צדקה וגו' :

השומר ד' פן יהיה דבר עם לבבך בליעל וגו' ולא תתן לו וקרא עליך אל ה' והיה בך חסא. (ו) פתח רבי שמעון ואמר. (ז) תפלה לעני כי יעטף ולפני ה' ישפך שיחו. כל תפלות ישראל תפלה. ותפלת העני עליונה מכלן. מה הטעם. לפי שתפלתו עולה עד כסא הכבוד של המלך ונתעטר בראשו. והקב"ה משתבח בתפלה הזאת בודאי. תפלת העני נקראת תפלה. כי יעטף. עטוף זה איך הוא עטוף של כסות. שהרי אין לו. אלא כתוב כאן כי יעטף. וכתוב שם (ח) העטופים ברעב. ולפני ה' ישפך שיחו. שתתקבל לפני רבונו. חו היא רצון לפני הקב"ה. לפי שהעולם מתקיים בו כאשר אין נמצאים מקיימי עולם אחרים בעולם. וי לזה שאותו העני יצחק ע"זו לרבונו. לפי שהעני קרוב למלך יותר מכלם. שנאמר (ט) והיה כי יצחק אלי ושמעתי כי הנון אני. ולשאר בני העולם פעמים שומע ופעמים אינו שומע. מה הטעם. לפי שמדורו של המלך הוא באותו כלים נשברים. שכתוב (י) ואת דכא ושפץ רוח. וכתוב קרוב ה' :

שנעשו תחת השמש והנה הכל הכל רעות רוח. שלמה המלך שנתעלה בחכמה יתרה על כל בני עולם. איך אמר שכל המעשים הכל רעות רוח. יכול אף מעשה הצדקה. והרי כתוב (ז) והיה מעשה הצדקה שלום. אלא הרי ביארו כל המעשים שנעשו תחת השמש כתוב. לא כן מעשה הצדקה שהוא למעלה מן השמש. והנה הכל הכל רעות רוח. מה ענינו. אפשר תאמר הכל הכל כמו שביארנו שהוא כבוד החכמה. כמש"כ הכל הכל אמר קהלת. ואותן הבלים הם קיום העולם שלמעלה ושלמטה. איך יובן מה שכתוב כאן הכל הכל רעות רוח. אלא כך יתבאר וכן הוא. בוא וראה בשעה שהמעשים טובים הם למטה. והאדם מתניע בעבודת המלך הקדוש. דבר זה שנושה נעשה ממנו הבל למעלה. ואין לך הבל שאין לו קול העולה ונתעטר למעלה. ונעשה כליו טוב לפני הקב"ה. וכל אותן המעשים שמתניע בהם האדם ואין הם עבודת הקב"ה. דבר זה שנושה נעשה ממנו הבל שהולך ומשוטט בזה העולם. וכאשר תצא נשמת האדם הבל ההוא מנגלג אותו בעולם כאבן בכף הקלע. כמו שכתוב (ז) ואת נפש אויבך יקלענה בתוך כף הקלע. כי יקלענה. הבל ההוא שמנגלג אותה סביבו בעולם. לפי שכל הדברים שנעשים תחת השמש שאינם עבודת הקב"ה הבל נעשה מהם. והוא שבר הרוח שמשבר להרוח העולה ויורד ומתנגלג בעולם. הה"ד הבל רעות רוח. אבל דבר ההוא שהוא עבודת רבונו עולה למעלה מן השמש. ונעשה ממנו הבל קדוש. וזה הוא זרע שזורע האדם בעולם ההוא. ומה שמו. צדקה. שכתוב (ז) וזרעו לכם בצדקה. זה מנהג לו לאדם כאשר תצא נשמתו ממנו. ומעלה אותה למקום שכבוד העליון נמצא. שתהא צרורה בצרור החיים. וש"כ (ז) והלך לפניך צדק. כשבלי לנהל אותך להעלותך למקום שנקרא כבוד ה'. שכתוב כבוד ה' יאספך. כל אותן הנשמות שהבל הקדוש ההוא מנהל להן. זה שנקרא כבוד ה' מאסף אותן בתוכו ונצרות בו. וזה נקרא נחת רוח. אבל האחר נקרא רעות רוח. וכאשר הם הצדיקים שכל מעשיהם למעלה מן השמש. וזרעים וזרע הצדקה לזכות לעולם הבא. ועי' כתוב (ה) וזרעה לכם יראי שמי שמש צדקה וגו' :

השומר ד' פן יהיה דבר עם לבבך בליעל וגו' ולא תתן לו וקרא עליך אל ה' והיה בך חסא. (ו) פתח רבי שמעון ואמר. (ז) תפלה לעני כי יעטף ולפני ה' ישפך שיחו. כל תפלות ישראל תפלה. ותפלת העני עליונה מכלן. מה הטעם. לפי שתפלתו עולה עד כסא הכבוד של המלך ונתעטר בראשו. והקב"ה משתבח בתפלה הזאת בודאי. תפלת העני נקראת תפלה. כי יעטף. עטוף זה איך הוא עטוף של כסות. שהרי אין לו. אלא כתוב כאן כי יעטף. וכתוב שם (ח) העטופים ברעב. ולפני ה' ישפך שיחו. שתתקבל לפני רבונו. חו היא רצון לפני הקב"ה. לפי שהעולם מתקיים בו כאשר אין נמצאים מקיימי עולם אחרים בעולם. וי לזה שאותו העני יצחק ע"זו לרבונו. לפי שהעני קרוב למלך יותר מכלם. שנאמר (ט) והיה כי יצחק אלי ושמעתי כי הנון אני. ולשאר בני העולם פעמים שומע ופעמים אינו שומע. מה הטעם. לפי שמדורו של המלך הוא באותו כלים נשברים. שכתוב (י) ואת דכא ושפץ רוח. וכתוב קרוב ה' :

מראה מקומות (א) ישע' ל"ב (ב) שמואל א' כ"ה (ג) יחזק' י' (ד) ישע' י"ח (ה) מלאכי ג' (ו) יחזק' י"ז (ז) תהי' ק"ב (ח) איוב כ' (ט) שמואל ב' כ' (י) יחזק' י"ז

ה' לנשכרי לב. לב נשכר וגדלה אלהים לא תבוה. מכאן למדנו מי שמבייש לעני מבייש השכינה. שכתוב וא"ת דבא ושמל רוח. וכתוב ה' כי ה' יריב ריבם וגו'. בנין דאשכרשא דילתון תקיפא וסלישא על כלא. דלא אלסרין סהדי. ולא אלסרין לדיינא דהמל. ולא נשיל משכונא כשאר דיינא. ומאי משכונא נשיל. נשמחין דבר נש. דכתיב (ג) וקבע את קובעיס נפש:

ה' לנשכרי לב. לב נשכר וגדלה אלהים לא תבוה. מכאן למדנו מי שמבייש לעני מבייש השכינה. שכתוב וא"ת דבא ושמל רוח. וכתוב ה' כי ה' יריב ריבם וגו'. בנין דאשכרשא דילתון תקיפא וסלישא על כלא. דלא אלסרין סהדי. ולא אלסרין לדיינא דהמל. ולא נשיל משכונא כשאר דיינא. ומאי משכונא נשיל. נשמחין דבר נש. דכתיב (ג) וקבע את קובעיס נפש:

(ג) רבי אבא פתח ואמר. תפלה לעני כי יעסוף ולפני ה' ישפך שיחו. שלשה הם שכתוב בהם תפלה. אחד במשה. ואחד בדוד. ואחד בעני שנכלל בהם וגו'. הכר בהם. ואם תשאל האם כתוב (ד) תפלה לחבוק הנביא. הרי ארכה הם. אלא חבוק לא כשביל תפלה היה. ואע"פ שכתוב בו תפלה. שבת והוריה זה להקב"ה על שהיה אותו ועשה עמו נסים וגבורות. שהרי בן השונמית הוא היה. אבל ג' הם שנקראים תפלה. תפלה למשה איש האלהים. תפלה זו שאין כמות בבן אדם אחר. תפלה לדוד. תפלה זו הוא תפלה שאין כמות במלך אחר. תפלה לעני. היא תפלה מאותן ג' תפלות. איזו חשובה מכלן. הוי אומר תפלת העני. תפלה זו קודמת לתפלת משה. וקודמת לתפלת דוד. וקודמת לכל שאר תפלות שבעולם. מפני מה. לפי שהעני לו לב נשכר. וכתוב קרוב ה' לנשכרי לב וגו'. העני עושה המיד תרעומות על הקב"ה. והקב"ה מאזין ומקבל דבריו. כשהוא מתפלל תפלתו פותח כל חלוניו הרקיעים. וכך שאר התפלות העולות למעלה דוחה אותן עני ההוא בעל לב נשכר. שכתוב תפלה לעני כי יעסוף. כי יתעטף היה צריך לומר. מהו כי יעסוף. אלא שהוא עושה איחור לכל הפלות העולם [פה] שאין נכנסות עד שתפלת העני נכנסת. והקב"ה אומר ויתאחרו כל התפלות. ותפלת העני תתקדם ליכנס אצלי. לא נצרך לי כאן בית דין שידונו כיצנו. לפני יכנסו כל תרעומותיו. אני והוא בלכדנו. והקב"ה מתוודע בלכדו כאותן התרעומות שכתפלה הוי. שכתוב ולפני ה' ישפך שיחו. לפני ה' וראי. כל חילות השמים שואלים אלו לאלה. כמה הקב"ה עוסק למח הוא פונה. ומשיבים שהוא מתיחד בתשוקה בכלים שבורים שלו. כלם אין יודעים מה שנעשה מאותה תפלת העני ומכל אותן תרעומות שלו. שאין נידח לעני אלא כאשר שופך דמעות בתרעומותו לפני מלך הקדוש. ואין נידח להקב"ה אלא כאשר מקבל אותן הדמעות ונשפכות לפניו. וזו היא התפלה שעושה עמוף לכל תפלות העולם. משה התפלל תפלתו ונתעבב כמה ימים בתפלה הזאת. דוד ראה שכל החלונות וכל שערי השמים כלם מוכנים להפתח לפניו. ואין בכל תפלות העולם שהקב"ה יאזין מיד בתפלת העני. כיון שראה כך עשה עצמו עני ואביון. פשט בגדי מלכות וישב כארץ בעני ואמר תפלה. בכתוב ה' תפלה לדוד הנה ה' אונך ענני. ואם תשאל מדוע. לבעבור כי עני ואביון אני. א"ל הקב"ה לדוד. ובי אין אתה מלך ומושל על מלכים תקיפים. ואתה עושה עצמך עני ואביון. מיד סבב תפלתו כאופן אחר. עוב דבר אביון ועני ואמר שמרה נפשי כי חסד אני. הכל היה בו בדור. וע"פ נצרך לו לאדם המתפלל תפלתו שיעשה

מראה מקומות (א) פסלי כ"ז ט טס (ב) נלק קלה. (ד) חקוק ב' (ה) תלים פ"ז

זיו חזק

[ספ] על דרך הכתוב והיה חספוסם ללבן:

שעשה עצמו כעני. כרי שתכנס מפלתו בכלל של כל העניים. שהרי כל שומרי השערים אין מניחים כך ליכנס כמו שמניחים לעניים. שהרי בלי רשות הם נכנסים. ואם האדם עושה עצמו ומשים בקשתו תמיד כעני. תפלתו עולה ופוגעת באותן התפלות של עניים. מתחברת בהן ועולה עמהם. ובכלל שלהן נכנסת גם היא ומתקבלת ברצון לפני המלך הקדוש:

(א) שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עני. רבי חייא ורבי יוסי היו מהלכים בדרך. אמר יוסי לרבי חייא בכל פעם שאנו מהלכים בדרך ונעסקים בתורה הקב"ה עושה לנו נסים. ועכשו דרך זה עוד רחוק לנו נעסק בתורה והקב"ה יתחבר עמנו. פתח ר' חייא ואמר כתוב שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עני. עני כתוב. דבר זה נתעוררו בו החברים. אבל כוא וראה כשהיו ישראל במצרים היו ברשות אחר. ובשרצה הקב"ה לקרבה אליו נתן להם המקום של לחם עני. איזה עני. זה רוד המלך שכתוב בו (נ) כי עני ואביון אני [טו] ולחם עני הזה נקרא מצה. נקבה בלי זכר עניות היא. נתקרב ישראל אצל מדרגת מצה בתחלה. כשרצה לקרבה יותר הכניסם הקב"ה במדרגות אחרות. ונתחבר המדרגה של בחינת זכר במדרגה של בחי' נקבה. ואומדרנת המצה בשנתחברת בבחי' זכר נקראת מצו"ה בתוספת ואי'. ככתוב (נ) כי המצוה הזאת. לפיכך בתחלה מצה ואח"כ מצוה [טו] עד שהיו מהלכים שמעו קול אחד שאמר. שרים יושבי אוהלים נתעקבו בדרך. הסירו מכאן ולכו למעלה. אל תרדו במצרים הפתוחים שתחת ההרים. אמר יוסי שמע מינה שהקב"ה רוצה לשמור דרכנו. עלו למעלה ונכנסו בדרך אחד בין הרים קשים. אמרו הואיל שהקב"ה רוצה שנלך בדרך הזה דבר חדש נראה. או שיקרה לנו איזה נס. הלכו וישבו אצל מערה שבהר. עלה אליהם איש אחד. ויתמנה. אמר יוסי מי אתה. אמר מאנשי ארקא אני. אמר יוסי שם אנשים. השיבו יש וזרעים וקוצרים. ומהם בתמונה אחרת משונים ממני [טז] ועליתי אצלכם להודיע מכם מה שם האדמה שאתם בה. אמר ארץ [טז] לפי שכאן ארץ החיים שורה. שכתוב (י) ארץ מנחה יצא לחם. מכאן יוצא לחם. בשאר האדמה אין יוצא לחם. ואם יוצא לא משבעת המינים הוא. בתוך כך חזר ונכנס למקומו. ויתמנה. אמרו וראי שהקב"ה רוצה לעורר לנו בדבר הזה. אמר חייא וראי על מקרא זה שאמרה נזכרתי שלמדתי מאבי וקני דבר עליון אחד בפסח. הוא שנתן להם הקב"ה לישראל לחם הזה מארץ החיים. ואח"כ לחם מן השמים הוא לחם המן. והרי נתבאר הענין. וזה מתאים כמו שא"ר שמעון (ה) שארקה היא אחת מאותן שבע ארצות שלמטה. ובמקום ההוא נמצאים בני בניו של קין. שלאחר שנגרש מע"פ מני האדמה ירד שמה והוליד תולדות. ונתממש שם שלא הבין כלום. וזאת הארץ היא כפולה שנתכפלה מן חשך ואור. ויש שם שני סמונים מושלים השולטים זה בחשך זה באור. ושם היו מקמרינם זה בזה. ובזמן שירד קין שמה נשתתפו

למסד גרמים עני. בגין דמיטול ללוותים בכלל דכל עניים. דהא כל נסורי תרעין לא שבקין הכי לחיטול כמה דשבקין למסכנין. דהא בלא רשותא עאלין. ואי עבד ב"ב גרמים וסוי רשותים תדיר כמסכנא. ללוותים סלקא ואערעם בארצו ללוותין דמסכנין. אמתכרת בסו וס"ק: בסדיהו. וכללל דילסון עולת ואמתכלת ברשותא קמי מלכא קדישא:

(א) שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עני. ר' חייא ור' יוסי היו אולי באורחא. אמר יוסי לר' חייא בכל זמנא דלולין באורחא ולענין באורייתא קב"ה מרשים לן נסין. והשתא אורחא דא אריך לן נתעסק באורייתא וקב"ה יודעו בידן. פתח ר' חייא ואמר כתוב שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עני. עני כתוב. סאי מלס אמתרו בם חבריא. אבל תא חזי כד הוו ישראל בתלדים הוו ברשותא אחרא. וכד בעא קב"ה לקרבה לין לגביה יבז לון אחר דלחם עני. מאן עני. דא דוד מלכא דכתב ביה (נ) כי עני ואביון אני [טו] וסאי לחם עני אקרי מלס. כוקבא בלא דכורא מסכנותא הוי. אמתקריבו לגבי מלס בקדמיתא. כיון דקריב לון יתיר טייל לון קב"ה בדרגין אחרין. ואמתכר דכורא כקובקא. וכדין מלס כד אמתכרת דכורא אקרי מלס בתיספת ואי'. כמה דכתב (נ) כי המלס הזה. ב"ב מלס בקדמיתא ולבשר מלס [טו] עד דהוו אולי שמעו חד קלל דאמר. סופסכא דקשנין עקימון באורחא. ספי לעילא. לא תחתון בקוספרא דקשרא לתתא. אמר יוסי שמע מינה דקב"ה בעי לגשרא אורחא. סליק לעילא יעאלו בחד סלא בין סגרין תקיפין. אמרו הואיל וקב"ה בעא באורחא דא מלס חדמא נחמי. או ניסא אחרים לן. אולי ויתבי נבי בקעי דסגרא. סליק לון חד בר נס. תיובי. אמר יוסי מאן חת. אמר מאנשי ארקא אלא. אמר ותמן חת בני נכא. אמר אין וזרעין וחלדין. יתניבו בחייו אחרא משנינו [טז] וסליקנה נביבו למנדע מנייבו מאי שמא דארעא דתמן בם. אמר ארץ [טז] בגין דהכא ארץ החיים שריא. דכתב (ד) ארץ מנחה ילא לחם. והאי ילא לחם. בשאר ארעא לא ילא לחם. ואי נסיק לאו משבעת המינים איבו. אדרכי עאל לאתרים. תיובי. אמרו ודאי קב"ה בעי לאתערב לן במלה דא. אמר חייא ודאי על האי קרא דאמרת דכורא דלוליסנא מסכנא חד מלס עולא בפסח. דיבז לון קב"ה לישראל לחם דא מארעא דחיי. ולבשר לחם מן השמים לחם דמנא. וכה אוקימנא מלס. ואולא סא כדא"ר שמעון (ה) דארקא איבי דא מאנין שבע ארעין דלתתא. ובססוא אחר חית בני בניו דקין. דלכתר דאתתרך מעל אפי ארעא נחית לתמן ועבד תולדות. ואשתכח תמן דלא ידע כלום. ואיבי ארעא כפילא דלמכסל מחסוכא. ונהורא. ואיב תמן תרין ממין שליטין די שלטין דא בחסוכא ודא בנהורא. ותמן קשרוגא דא בלא. ובשעתא דנחית קין לתמן אשתתפו

מראה מקומות (א) ואל קט. ט תלים פ"ו (ג) דרכים ל' (ד) חיוב כ"ה (ה) כהאשית י:

יו הזהר

[טו] כי שורשו מרת המלכות שנקראת עניו: [טז] האות וא"ו רבו על התפארת המורג עם המלכות. ועיין נעשה מן מצ"ח מצו"ה: [טז] רחיינו בשני ראשים שכן הם תושבי ארקא כנוכר בזה בראשית (ט: ט: ו) פ"י על שם מפשלת מרת המלכות שנקראת ארץ. אבל מדר חלק העולם נקרא תביל. כנוכר בזה ויקרא (י: י:)

אשתו דא דא ואשתו דא דא. וכלא חז
דאיון פולדות דקין. ועד אינון דהרין ראשין כתרין
חיוון.. ואלין תרין ממין פרחין ומחמסין בכל עלמא
ואסדרי לאמריי. ואינון מתפרין לאינון בני בני דקין
דכחא דירין דיין למעבד פולדות. שמיא דשלין
תמן לאו כהני. ולא אולינת ארעא בחילה
דלסון זרועא ומלדא כהני. ולא אסדרי אלס
בכמה שנין וזמנין — :

רעיא מהימנא

רועה הנאמן

(א) **ועשית** חג שבועות לה' אלהיך. מצוה זו לעשות
חג שבועות. בכתוב ועשית חג שבועות לה'
אלהיך. שבועות. לבעבור שנכנסו ישראל לסוד החמשים
יום שהם שבעה שבועות. ובקרבן העמר נתבטל יצר
הרע שבירה מהאשת ח'י' [5] וכאשר אינו מתקרב שמה
נדבקים ישראל בהקב'ה. והוא מתבטל מלמעלה ומלמטה.
ולפיכך נקרא באופן הזה עצרת. על שיש בו בטול יצר
הרע [6] ולכן לא נכתבו בו בקרבן מוסף הטאת כבשאר
מועדים שכתוב בהם שיעיר עזים אחד חמאת. ואז כל
האורות נאספים להאשת ח'י'. ולפיכך נקרא עצרת [7]
חג שבועות. ולא נכתב כמה הם. אלא בכל מקום שנאמר
סמם השם נדרם שם מן שבעה [8] ונאמר שבעה
שבועות תספר לך. ולמה כתוב חג שבועות בלברו [9]
אלא כך: צריך שבועות סמם להכיליל שלמעלה ושלמטה [10]
שהרי בכל מקום שאלו שלמעלה נתעוררים. אף כך אלו
שלמטה נתעוררים עמם. מרם שהיה שלמה המלך לא
היו נתגלים [11] ביון שבא שלמה עשה מהם זרם.
שכתוב (ג) שבעת ימים ושבעת ימים. זה הוא פרט.
בוסן אחר כלל. חג שבועות סמם. לא נצרך לאדם אחד
לעשות מהם פרט. מלבד שלמה. לפי שאותן שבעת
הימים שלמטה לא האירו בשלמות עד שבא שלמה. ואז
עסדה מרת המלכות בשלמות באותן שבעת הימים. וכאן
חג שבועות סמם. לפי שהיו נכללים אותן שלמטה
בשלמעלה. ולא האירו כמו בימי שלמה. ע"כ ר"ס :

נשתתפו זה עם זה. והשלימו יחד. וכל רואיהם יכירום
שהם תולדות קין. וע"כ הם בשני ראשים בשל שני
נחשים.. ואלה שני המכונים פורחים ומוטטים בכל העולם
ושבים למקום. והם מעוררים אותן בני בניו של קין
ברוח של יצר הרע להוליד תולדות. השמים השולטים
שם אינם כשמים האלה. ואין שם הארץ מצמחת בכח
אותן השמים ורע וקציר כאלה. ואינם מתגלגלים כאלה
אלא בכמה שנים וזמנים — :

(ב) **ושמחת** בחגך אתה ובנך ובתך וגו' יהוה יידיה
והיתום והאלמנה אשר בשעריך. פתח
רבי שמעון ואמר כל מי שמחה באותן מועדים ואינו
נחמן חלקו להקב'ה. רע עין שסן ההוא שזנא אותו ומקטרג
עליו ומסלק לו מן העולם. וכמה צרות על צרות מסבב
לו. חלקו של הקב'ה הוא לשמה לעניים כפי מה שיכול
לעשות. לפי שהקב'ה בימים האלה בא לראות אותן
כלים שבורים שלו. ונכנסם אצלה ורואה שאין להם במה
לשמוח. בוכה עליהם ועולה למעלה לחריב העולם.
באים בני הישיבה לפניו ואומרים. רבון העולמים הלא
רחום

(ג) **ושמחת** בחגך אתה ובנך ובתך וגו' יהוה יידיה
והיתום והאלמנה אשר בשעריך. פתח
רבי שמעון ואמר כל מי שמחה באותן מועדים ואינו
נחמן חלקו להקב'ה. רע עין שסן ההוא שזנא אותו ומקטרג
עליו ומסלק לו מן העולם. וכמה צרות על צרות מסבב
לו. חלקו של הקב'ה הוא לשמה לעניים כפי מה שיכול
לעשות. לפי שהקב'ה בימים האלה בא לראות אותן
כלים שבורים שלו. ונכנסם אצלה ורואה שאין להם במה
לשמוח. בוכה עליהם ועולה למעלה לחריב העולם.
באים בני הישיבה לפניו ואומרים. רבון העולמים הלא
רחום

מראה מקומות (א) אהרן לו : (ב) מלכים א' ח' (ג) נחמיה י' :

ויו הוזהר

(ד) **ושמחת** בחגך אתה ובנך ובתך וגו' יהוה יידיה
והיתום והאלמנה אשר בשעריך. פתח
רבי שמעון ואמר כל מי שמחה באותן מועדים ואינו
נחמן חלקו להקב'ה. רע עין שסן ההוא שזנא אותו ומקטרג
עליו ומסלק לו מן העולם. וכמה צרות על צרות מסבב
לו. חלקו של הקב'ה הוא לשמה לעניים כפי מה שיכול
לעשות. לפי שהקב'ה בימים האלה בא לראות אותן
כלים שבורים שלו. ונכנסם אצלה ורואה שאין להם במה
לשמוח. בוכה עליהם ועולה למעלה לחריב העולם.
באים בני הישיבה לפניו ואומרים. רבון העולמים הלא
רחום

(ה) שמה כורתת מפני נבירה : (א) והשם עצרת מלשון עצירה שנעצר בו כח פעולת יצר הרע : (ב) כאן נדרש עצרת מלשון אסיפה.
שנאספים בו לשלכות הארת האורות מכל הספירות והעולמות : (ג) מ"ה מהארץ עולב הבינה שנקרא שבעה. כי הבינה כוללת שבע
ספירות עד מלכות. וזהו ששביא ראיה מן המסוק שבעה שבועות ויום הגזין הוא עצרת על שם הארת נ"ן שער בינה : (ד) מ"ה ואלה
נכתב חג שבועות סמם. שיש להשוב על שם הארת המלכות שנקראת נ"ב שבעה. כי היא ספירה ה' מן ו' ספירות ימי הבנין : (ה) סמם מתוך
שבאמת ספירות בו שחיתן הבינה והמלכות ולכן נכתב סמם חג שבועות : (ו) מ"ה ספירות בנין המלכות לא היו נתגלות. אלא שהמלכות
היתה בבחינת נקירה בלבד עד ימי שלמה :

רחם וחנן אהריתא. יתגללו רחמך על בניך. אמר לון ובי עלמא לא עבדת ליה אלא על חסד. רמב"ם (א) כי אחרתי עולם חסד יבנה. ועלמא על דא קיימא. אחרי קמים מלאכי ענלי. רבון עלמא הא פלגא דאכיל ודוי ויכיל למעבד שיבו עם מסכני ולא ישיב לון מידו. אחי הסוא מקערנא ותבע רשו ודקא אכרסיה דהסוא בר נש. ומסבכ ליה עקו על עקו וסליק ליה מעלמא. (ג) א"ר חייא כתיב (ג) יש מפור ונוסף עוד. מהו מפור. כ"ל פור נחן לאכיינים. מהו ונוסף עוד. דלמסוף בכלל. נוסף עוד בעומרא. ונוסף עוד בחיי. האי קרא הכי מבני ליה. יש מפור ונוסף עוד. מהו ונוסף. אלא הסוא אחר דשרי ביה מיתא הוא גרים ליה דיתוסף מחיים דלעילא. לאוספא ליה. א"ר יסורא א"ר חייא קרא אכסיד דכל מאן דייבי למסכני אתער אילנא דחיי לאוספא על הסוא אילנא דמותא (ז) וכדון אשכחא חיים יחדי לעילא. ובר נש דגרים דא. בשעתא דלשקרי ליה. הסוא אילנא דמי איהו קאים עליה. וסוא אילנא דמותא אגין עליו. ונ"כ כתיב ונוסף עוד — :

(ד) שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני ה' אליהך. א"ר אלעזר כד חמי בר נש לדיקא או זכאן די דברא ואערגי בכו. ודאי אינון אגפי שכינתא. ואחרי אקרון אגפי שכינתא. בגין דשכינתא אסתמרת בגווייהו. איסי בסמימו ואינון באגלילא. בגין דשכינתא אינון דקריבין לה אקרון פנים דילא. ומאן אינון. אגין דאסי אסתמרת בדידיו לאסתחא לנבי מלכא עלאם. (ה) רבי יוחנן אמר תנינן מאי רמזיב שלוש פעמים בשנה. בגין דכסו תליא מהימנותא (ז) יראה כל זכורך. אחרי כל זכורך. א"ר אלעזר כל זכורך ממח (ז) בגין דנשלין דרכתא ממבועא דנחלא (ק) מכאן תנינן כל בר ישראל דתאנור בעי לאסתחא קמי מלכא קדישא בגין דנשלי דרכתא ממבועא דנחלא. סג"ד דכרכה ה' אלשיך אחר נחן לך. (וכתיב) יראה כל זכורך את פני ה' אלשיך (קא) וזכא חולקין ישראל מכל שאר עמין. וזכא חולקין ישראל למחן חגא וחתערבו עכו"ם בדידיו. וסאי שחא לא אשכחא דרכתא בעלמא אתו שאילו לרב המנונא סבא. אמר לכו חמיתון סימנא דקדושתא כהני אחרו ליה סימנא חמיתון דכד הבנא מהתם כל ארמין אסתמו ממח. ועננא יתסוכא אשכחא דלא יכלין למשך כל אינון דסליקו לתמן. ועוד בשעתא דעאלנא לאסתחא אפילו שמיא אסתכסכו וחתניו. אחרניס רב המנונא ואחר לכו ודאי או אית בינייבי בני נשא דלא תאנורו. או עכו"ם סליקו בדידיי. דא לא אסתכסכו דהסיא שעתא בר מאינון ישראל דתאנורו. וזכא את קדישא מסתכל קב"ה וזריך לון לשחא אחרא סליקו. וסליקו אינון עכו"ם דאתערבו בדידיו. כד סו אכלין קרבניה וסו חלון חמו לאינון עכו"ם דתפסאן בקוערייהו לקומרא דכיתלא (קכ) אשגחו

(ד) שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני ה' אליהך. א"ר אלעזר כאשר רואה אדם צדיקים או זכאים שברור והוא פוגע בהם. ודאי שהם פני השכינה. ומפי נביה נקראים פני השכינה. לפי שהשכינה נסתרת בתוכם. היא בהסתרה והם בהתגלות. לפי שהשכינה אותן הקרובים לה נקראים פנים שלה. ומי הם. אלו שהיא נתקנת עמהם להתראות אצל מלך העליון. (ה) רבי יוחנן אמר הרי למדנו המעם מה שכתוב שלוש פעמים בשנה. לפי שבהם תלויא האמונה (ז) יראה כל זכורך. מפני מה כל זכורך. א"ר אלעזר כל זכורך ממח (ז) בגין דנשלין דרכתא ממבועא דנחלא (ק) מכאן למדנו כל בר ישראל שנימול צריך להתראות לפני מלך הקדוש בשביל שיקבץ ברכה מנביעת הנחל. וש"כ בברכת ה' אלהיך אשר נתן לך. (וכתוב) יראה כל זכורך את פני ה' אלהיך (קא) אשרי חלקם של ישראל מכל שאר העמים. פעם אחת עלו ישראל לחוג את חג ונתערבו עמם ביניהם. ובשנה ההיא לא נמצאה ברכה בעולם. באו ושאלו לרב המנונא הזקן. אמר להם הראיתם איזה סימן בתחילת עלייתכם. אמרו לו ראינו סימן שכאשר חורנו משם היו כל הדרכים חסרים מים. וענן וחשבות נמצא שלא יכלו ללכת כל אותן שעלו שמה. ועוד בזמן שעלינו להתראות אפילו השמים נחשכו וירגזו. נתבהל רב המנונא ואמר להם ודאי או שיש ביניכם אנשים שאינם נימולים. או שעכו"ם עלו עמכם. שהרי אין נתברכים בשנה ההיא מלבד אותן ישראל הנימולים. וזוהו אות בריה קודש מסתכל הקב"ה ומברך אותם. בשנה השניה עליו. ועלו עמדם גם אותן העכו"ם שנתערבו ביניהם. כשהיו אוכלים הקרבנות והיו שמחים ראו לאותן עכו"ם שתופסים בקשריהם למקום המנוסה של הכותל (קכ) השניחו

(ד) שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני ה' אליהך. א"ר אלעזר כד חמי בר נש לדיקא או זכאן די דברא ואערגי בכו. ודאי אינון אגפי שכינתא. ואחרי אקרון אגפי שכינתא. בגין דשכינתא אסתמרת בגווייהו. איסי בסמימו ואינון באגלילא. בגין דשכינתא אינון דקריבין לה אקרון פנים דילא. ומאן אינון. אגין דאסי אסתמרת בדידיו לאסתחא לנבי מלכא עלאם. (ה) רבי יוחנן אמר תנינן מאי רמזיב שלוש פעמים בשנה. בגין דכסו תליא מהימנותא (ז) יראה כל זכורך. אחרי כל זכורך. א"ר אלעזר כל זכורך ממח (ז) בגין דנשלין דרכתא ממבועא דנחלא (ק) מכאן תנינן כל בר ישראל דתאנור בעי לאסתחא קמי מלכא קדישא בגין דנשלי דרכתא ממבועא דנחלא. סג"ד דכרכה ה' אלשיך אחר נחן לך. (וכתיב) יראה כל זכורך את פני ה' אלשיך (קא) וזכא חולקין ישראל מכל שאר עמין. וזכא חולקין ישראל למחן חגא וחתערבו עכו"ם בדידיו. וסאי שחא לא אשכחא דרכתא בעלמא אתו שאילו לרב המנונא סבא. אמר לכו חמיתון סימנא דקדושתא כהני אחרו ליה סימנא חמיתון דכד הבנא מהתם כל ארמין אסתמו ממח. ועננא יתסוכא אשכחא דלא יכלין למשך כל אינון דסליקו לתמן. ועוד בשעתא דעאלנא לאסתחא אפילו שמיא אסתכסכו וחתניו. אחרניס רב המנונא ואחר לכו ודאי או אית בינייבי בני נשא דלא תאנורו. או עכו"ם סליקו בדידיי. דא לא אסתכסכו דהסיא שעתא בר מאינון ישראל דתאנורו. וזכא את קדישא מסתכל קב"ה וזריך לון לשחא אחרא סליקו. וסליקו אינון עכו"ם דאתערבו בדידיו. כד סו אכלין קרבניה וסו חלון חמו לאינון עכו"ם דתפסאן בקוערייהו לקומרא דכיתלא (קכ) אשגחו

סראה מקובות ט יניס פ"ט ג נפתח קנ: ג פלי י"א ד) תיפס קנ: ט) נפתח קנ: ד

זו הזהר

(ז) פי' שגורש השמעת שפע מן תפארת למלכות: (ז) פי' הני רגלים הם כננר אכרתם יצחק ויעקב. חסד נבזרה ותפארת. וזוהו יסוד האמונה שהעולם מתנהג ע"פ חסד רין ורחמים: (ז) לא מספיקות זכרון אלא שמשפחות זכר: (ק) פי' מספיקות היסוד ותפארת עלמא דרבורא ע"י תפלות עלמא דנוקבא: (קא) ה' אלהיך מורה על כ' המדרגות תפארת ויסוד עם התפלות. עלמא דרבורא עם עלמא דנוקבא: וקנו הרבה חלוצי תפארת דתקות יש כאן. ונ"ל שניסא וזכרה תוא. שנתחלפה אות תי"ז לשי"ת. ובמקום דשפתא ז"ל דתפסאן. ונח נתחלפה אות פ' לאות פ'. ובמקום לקומרא רבותא ז"ל לקומרא רבותא. כי אותה האותיות קרובות לתחלת בנפל

אשנאו כסו דכלסו מבכין ואינון לא ברכו. אמו ואמרו מלס לבי דיא. אמו שליו לון ואמרו. האי דאלתון חולקא דלכין זמן קורבנא הוה. לא סוס בדייהו. בדקי אלשכחו דליונו עכוס וקשלו לון. אמרו בריך רחמנא דשויב לעמיס. דודאי לית ברכתא שריא אלא בישראל ורעא קיושא בני מהימנותא בני קאס. ויהיא סתא אשתכח ברכתא בעלמא בשלימו. סתו ואמרו (א) אך דקיס יודו לשמך יסכו ישרים את פניך. בריך ס' לעולא אמן ואמן:

השנינו עליהם בעת שכלם מברכים והם לא ברכו. באו והנידו הרבר לבית דין, הובאו לפניהם שאלו להם ואסרו. זה החלק שלכם שאכלתם מאוה קרבן היה. לא ידעו להשיב. בדקו ומצאו שהם עכוס' הדרגום. אמרו בריך הרחמן שהציל לעמו. שבדואי אין הברכה שורה אלא בישראל ורע הקודש בני האמונה ורע אמת. ובאותו השנה נמצאה הברכה בעולם בשלמות. פתחו ואמרו (א) אך צדיקים יודו לשמך ישוב ישרים את פניך. בריך ה' לעולם אמן ואמן:

פרשת שפטים

שפטים יסורים תתן לך בכל שעריך וגו'. ושפטו את העם משפט צדק. (נ) רבי יהודה פתח ואמר. מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי. ובתוב חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך. בוא וראה דור שהוא מלך ישראל וצריך לדון העם לנהל את ישראל כרועה יונה עדרו. שלא יסורו מדרך האמת. הרי בלילה כתוב חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך. והיה עוסק בתורה ובתהלות הקב"ה עד שהגיע הבקר. והוא היה מעורר השחר. בכתוב (נ) עורה כבודי עורה הנבל וכנור אעירה שחר. וכשהגיע היום אמר מקרא הוה. מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי. מה כל היום היא שיחתי (א) אלא מכאן למדנו. שכל מי שמתניע בתורה להשלים הדין עד אמתתו. כאלו קיים התורה כלה. לפיכך אמר כל היום היא שיחתי (ג) בוא וראה כיום המתניע בתורה להשלים הדינים. ובלילה היה עוסק בשירות ותשבחות עד שהגיע היום. מה הטעם שעסק כל היום להשלים הדינים. בשביל להכליל שטאל בימין (ג) ובלילה. בשביל להכליל מדרגת הלילה במדת היום:

צדק צדק תרדף. א"ר חוקים ואת מרת הצדק אין בה ותרנות כלל (ד) אף כך מי שדן לחבירו אינו צריך לעשות לו ותרנות מן הדין כלל. רק בצדק שלא ישינה על רחמים. כמו שכתוב (ה) בצדק תשפט עמיתך. מאוני צדק בלי ותרנות לצד זה או לצד זה. למי שנותן ולמי שמקבל:

(ו) לא תסע לך אשרה כל עץ אצל מובח ה' אלהיך. א"ר שמעון אצל מובח. וכי למעלה ממנו או במקום אחר מי התיר. אלא בוא וראה אשה כאשר מחוברת עם בעלה נקראת על שם בעלה. איש אשה. צדיק צדק. צבי צביה. אף כך אשר זה בעל האשה. היא נקראת על שם בעלה אשרה. וע"כ כתוב (ו) לבעל ולאשרה. ולפיכך כתוב לא תסע לך אשרה כל עץ אצל

(ז) צדק צדק תרדף. א"ר חוקים ואת מרת הצדק אין בה ותרנות כלל (ד) אף כך מי שדן לחבירו אינו צריך לעשות לו ותרנות מן הדין כלל. רק בצדק שלא ישינה על רחמים. כמו שכתוב (ה) בצדק תשפט עמיתך. מאוני צדק בלי ותרנות לצד זה או לצד זה. למי שנותן ולמי שמקבל:

מראה מקומות (א) תנים ק"פ (ב) ואלא כו. (ג) תנים י"ד (ד) כלל קט. (ה) ויקרא י"ב (ו) בראשית פט. (ז) פנכים ב' כ"ז

זיו הזהר

בסוכן. והענין הוא שראו להם כשנצרכו לקטנים שתפטו אבר חבורת למקום מכוסה שבכותל. והיו ניכר שמשפטים עצמן שלא יראו אחרים וברותן שאינן ניסולים. לכן התחילו לחקור ולהשניח בהם וראו שאינם מברכים ברכת הובה. או תבינו האמת:

פרשת שפטים (א) פ"י א"ר אפרח בך. והלא היה צריך כיום לנתח המלוכה: (ג) פ"י שבוים עסק בחלבה לנחל כל עניני המלכות על פ"י דיני התורה: (ג) עסק המשפטים והדינים הוא בחינת שפאל וחיים הוא בחינת יסין. וכן עסק שירות ותשבחות בהשתוקקות אהבה והשתפכות הנפש היינו בחינת יסין ותלילה היא בחינת שפאל: (ז) צדק היינו שם מרת המלכות הנחנת יסין:

אצל מוכה ה' אלהיך. כנגד מקום אותו מוכה ה' שהרי מוכה ה' הוא עומד על זאת [ה] וע"כ כנגדה לא תטע לך אשורה אחרת. ובוא וראה בכל מקום כל אותן עובדי השמש נקראים עובדי הבעל. ואותן העובדים להלכנה נקראים עובדי אשורה. וע"כ כתוב לבעל ולאשורה ואשורה נקראת על שם בעלה אשיר. אם כן למה נתבטל שם הזה [ו] אלא אשורה על שם הכתוב באשרי כי אשרוני בנות. והלא אין מאשרים אותה שאר עמים. והעמידו אחרת תחתיה [ו] ולא עוד אלא שכתוב [ה] כל מכבדיה הוילוה. ולפיכך נתבטל שם הזה. וגם כדי שלא יתגברו אותן שאר העמים עכ"ם העובדים לאשורה [ח] ואנו קוראים לה מוכה אדמה שהיא מאדמה [ט] שנאמר מוכה אדמה תעשה לי:

על פי התורה אשר יורוך ועל המשפט אשר יאמרו לך תעשה ונ'. (נ) א"ר חייא כמה יש לו לאדם לשמור דרכיו בעולם הזה וללכת בדרך אמת. לפי שכל מעשיו האיש נכתבים לפני המלך ונרשמים לפניו. והכל בחשבון. שומרי השערים עומדים ומעידים. עומדים ותובעים דין. נשיאים ודיינים עומדים לקבל העדות. ואותן העניינים את המענות מתלחשים. ואין ידוע אם יפנו לימין ואם ישמאלו לשמאל. שהרי כאשר רוחות האנשים יוצאים מעולם הזה הרבה מקשרונים יש שמחיצבים לפנים. וכרוזים יוצאים הן למבוא הן לדור כפי מה שיוצא מן הדין. שלמדנו בהרבה דינים יורדו האדם בעולם הזה. בין בחייו בין לאחר מותו. שהרי כל דבריו בדין הם. חקביה תמיד ברחמנות. ורחמיו על כלם. ואינו רוצה לדון האנשים כפי מעשיהם. לפי שכל אותן רבים עד שעלו חשבו ית ארני מי יעמד .. אם העונות רבים עד שעלו אצל המדרגות שנקראות אב ואם .. מדרגה אחת יש שנשוב אליה. שכל הרפואות ממנה יוצאות. היא תרם עלינו. ומי היא. כלי [י] מי יעמד בוראי. ככתוב [ג] כי גדול כים שברך מ"י ירפא לך -:

סדר הדין של ת"ח בישיבה שלמעלה

וכן דרכה של אותה הישיבה שלמעלה. כאשר מבנינים שמה רוח איש ת"ח דין. כרוז יוצא ומכריז. כל בני הישיבה התכנסו לגורן הנסתר. ובית דין מתאספים. ואותו רוח האיש עולה על ידי שני סמונים. כיון שנכנס נקרב אצל עמוד אחד של שלחבת דהט העמוד שם. ונתעמף ברוח האויר הנושב בעמוד ההוא [ה] והרבה הם שמעלים אותם שמה למשפט. לפי שכל אותן העניינים בתורה ומחרישים בה חירושים. מיד נכתבים אצל בני הישיבה אותן הדברים. או כל אותן בני הישיבה באים לראות חירושו. אותן שני הסמונים יוצאים ומעלים אותו לאותו הישיבה שלמעלה. והוא יקרב מיד אצל עמוד ההוא

אלל מוכה ה' אלהיך. לקבל את דסהו מוכה ה'. דהא מוכה ה' איש קיימא על דא [ה] וע"כ לקבלה לא תטע לך אשורה אחרת. ותא חיי בכל אתר כל אינון פתחי שמא אקרין עובדין לבעל. ואינון דפתחין לסיסהר אקרין עובדי אשיר. וע"כ כתיב לבעל ולאשיר. ואשיר אחקרי על שם בעלה אשיר. אי הכי אחי אפעבר שמה דא [ו] אלל אשיר על שם דכתיב באשרי כי אשרוני בנות. והא לא אשירה שאל עמין. וקיימי אחרת תחתיה [ו] ולא עוד אלא דכתיב [ה] כל מכבדיה הוילוה. ובג"כ אפעבר שמה דא. ובנין דלא יתחקטון אינון שאל עמין עובדי דעבדי לאשיר [ח] וקרין לה מוכה דאסי מאדמה [ט] דכתיב מוכה אדמה תעשה לי:

על פי התורה אשר יורוך ועל המשפט אשר יאמרו לך תעשה ונ'. (נ) א"ר חייא כמה חזק לים לבין לאסתמרה ארחי כסאי עלמא ולמחך כחורא קשום. בנין דכל עובדי דב"ג כתיבין קמי מלכא ורשמיין קמיס. וכלא כמינא. נסורי מרעי קיימין וסודין. קיימין ופכטי דינא. הריסין ודייני קיימין לקבלא ססודא. ואינון דסעני סענא מרחשן. ולא ידע אי יסכין מימינא ואם ישמאלו משמאלא. דהא כד רוחי בני נשא נפקי מסיי עלמא כמה אינון מקשרנין דיימין קיימיו. וכרוזין נפקין הן לסכ סן לביש כסוס מלי דנפיק מן דינא. דמניא כמיה דינא אמן בר נש כהאי עלמא. בין בחייו בין לאחר. דהא כל מלי דינא אינון. וקב"ה מדיר ברחמיו. ורחמיו על כלל. ולא בני לדינא בני נשא כסוס עובדיסין. דסיי אחר דוד. אם עונות שמר יס ארני מי יעמד .. אם חוכין סגילין עד דסלקין לגבי. אכל ואמא .. דרגא דהא איס דנסוד לגביס. דכל אסויות מניס נפקין. איסו יחיס סלי. ומאן איסו. כ"י [י] מי יעמד ודלי. כ"ה [ג] כי גדול כים שברך מי ירפא לך -:

סדר הדין של ת"ח בישיבה שלמעלה

וכן ארחי דסהי. אפיכתא דרקיטא. כד עיילי לים לרוחא דבר נש לדינא. כרוז נפיק ואכריז. כל בני אפיכתא עולו לאדרא סמירא. וכי דינא מתכנסי. וסהו רוחא דב"ג סלקא על ידא דמין ממין. כיון דעאל קריב לגבי חד עמודא דסלחבא תלסא דקיימא ממין. ואינון כרוזא דאירא דנשיב כסהו עמודא [ה] וכמה אינון דסלקין לון ממין. בנין רכל אינון דמשפדלי כלאריסא ומחדסי כס חרדיסין. מיד אכתוב לגבי בני אפיכתא אינון מלין. כדון כל אינון בני אפיכתא אחלן למחמי לים. אינון ממין נפקין וסלקין לים לסהי אפיכתא דרקיטא. מיד קרב לגבי סהו עמודא

מראה בקומות (א) איס (ב) בנק קסס: (ג) איס (ד) איס

[א] פי' שהסוכה סקבל הארת הסבלות. ועבודת הקרבנות גורם ליתרה עם התפארות. ואשרה אצל הסוכה היינו שפחה כי תירש נבירחה. שזה מעלה חיסת ביותר. אבל האמת שגם במקום אחר אסור: [ב] פי' למה נבטל שם זה מן השכינה ומסבלות: [ג] וזו אשרה של קליפת הנקבה דמוסא: [ד] שבתם תחרא גם השכינה ומסבלות דקדושה אשרה יתגברו ע"ז עובדי אשרה דקליפת: [ה] פי' שהמסבלות היא כוללת של אדמ"ה. כי א"ר של אדמ"ה כמו א"ר דאח"ד. דהיינו כתר ומסבלות. מ"ה דאדמ"ה היינו שם מ"ה אורח דאצילות מרכז המאור כל המסירות. גם יש לשם כונתו שאדמה הוא שם נקבה מן אדם. כלומר סבלות לעונות תפארת. ולפי"ז מוטב היה לנרס דאח"ה מאדם. והבותר יבחר: [ו] אב ואם היינו חכמה וכונה. כ"י דסו על הבונה סקור התשובה שפכיתא דפולא לעולם. ככתוב ולבכו יכין ושכ ורמא לו: [ז] האויר רשם מעמף לרוח התלמיד חכם ונעשה לו כמו גוף וד:

ההוא ונתעטף שם. נכנס לשיבה ורואים אותו החידוש. אם הוא ענין כראוי וכאי הוא. וכמה עמדות נוצרות מעמדים לו כל בני הישיבה. ואם זה ענין ור הוא או מעמדים עד שמכניסים אותו לדיון. הרחמן יצילנו. ויש אחרים שמעלים אותם שמה כאשר הקב"ה מחולק עם בני הישיבה. ואומרים מי יוכיח. הרי פלוני יוכיח הדבר. או מעלים אותו שמה ומוכיח אותו הדבר בין הקב"ה ובין בני הישיבה [ינ] ויש אחרים שמעלים איתם שמה לדיון ודנים אותו שם בענין הצריך ברור וליבון ע"י שיקול הדעת. א"ל ר' יוסי א"כ נמצא שנפטר האדם בלי דין ונסתלק מזה העולם. ואם ברין נסתלק מזה היה נידון שם פעם אחר. א"ל כך למדתי וכך שמעתי. שהלא ודאי שברין נסתלק האדם מזה העולם. אבל מרם שמכניסים אותו למחיצתם של הצדיקים מעלים אותו לדיון. ושם נידון באותה הישיבה שלמעלה. ושם עומד אותו המסונה של ניהגם לקטרג. וכאי הוא מי שזוכה שם ברין. ואם לא. אותו המסונה של ניהגם נופל אותו בשעה שמוסרים אותו בידו. ומקלע אותו משם למטה כמי שקולע אבן בכף הקלע. שכתוב (ז) וזה נפש אויבך יקלענה בתוך כף הקלע וגו'. ומשליכו לניהגם לקבל עונשו כפי מה שנידון:

רועה הנאמן

(ג) ע"י מי התורה אשר יורוך וגו'. אמר רתע הנאמן הרבה מקראות יש שבעלי המשנה הם מרבים ומסמטים בהם. כמו ריבה ומיעט [גורעין ומוסיפין ודורשין] אף כך מרבים אל תקרא מה אלא מאה. כמו כן אל תקרא ושנתם אלא ושלשתם. ונדרש מזה שליש במקרא שליש במשנה שליש בתלמוד. כנוצר בקדושתו. כמו כן ביום כלות משה. כלת נדרש כן. אפשר תאמר שזה נדרש מנוף המקראות. ביצר. מן אליף ב"ת [והציון אותיותיהן] שהם אין להם רשות להוסיף או לגרוע אלא מסנו שהיא הוא"ו. או להחליף אות וי באות אחרת. אבל היא כתוב כלות מלא בתורה. ומי נתן להם רשות לגרוע אות מסנו שהיא הוא"ו. וגם אין פאן תיבה שתוכל להתחלף על פי אליף ב"ת. אלא שעל אלו תיבות התסרות שהן מלאות. ומלאות שהן חסרות. ועל כל הפירושים שאפשר לעשות לקשט הכלה בתכשומים שלה [יד] צוה הקב"ה לעשות כמו שיואמרו ולהיות מאמינים להם. וז"ל על פי התורה אשר יורוך וגו'. משל לאומן שחקר מה שנאמר ורוכז על בגדי מלכות. ועשה מהם הרבה חתיכות. אותן שמכניסים המקומות שחבר בהם אלו החתיכות. ומכניסים איוו הן חתיכות הנשארות. הם יכולים להכן בגדים האלה. ומשימים אותן חתיכות היתרות במקומות החסרים

מראה מסומות (ז) שחלף א"י כ"ס (ג) פתח ר"ד.

זין הזהר

(י) זה מלא. ויש להבין מעט דהנה רם ח' ושפל יראה. ומשפילי לראות בשמים וארץ. אבל בני הישיבה שלמעלה כבר גורכבו כל כך עד ששכחו מעט להבין עניני עולם הזה הנשמי. ולשיכך לפעמים אינם מכינים איוו הנהגה שרצה הקב"ה להנהיג בעולם הנשמי. ומכוננים בענין זה עם הקב"ה. וכשכיל זה קרא לשם איוו צדיק מעולם הזה שזוכר עור חשב עניני עוה"ז להכריז שהדק עם הקב"ה. ולפעמים זה ענין שעשוע ונחת רוח לפני הקב"ה שאומר נצחוני בני [וג] היינו מן אבותי הסביליו. או מן חילופי האותיות כגון מה שסתתלות לפי שהן מסבאאות באותות הפה כמו אח"ע וכו'. או על דרך א"כ כב"ר. א"י כ"ש. א"ש כ"ה ועוד כדומה: [יז] פ"י תבשטי השיבה או תבשטי התורה הנקראים ציצים ופרחים לתורה:

עמודא דאגליס תמן. עאל למחיבתא ותמאן ליה. אי מלס כדקא יאות וכאס איסו. וכמה עשרין מנללן מעשרין ליה כל בני מחיבתא. ואי מלס אחרא סוס ווי ליה לססוס כסוסא. דמיין ליה לכר וקאס נז עמודא עד דעיילי ליה לדינא. רחמנא לשיבן. ואית אחרין דסלקין לון תמן כד קב"ה כפלוגמא בבני מחיבתא. ואמרי מאן מוכח. סא פליגי דאוכח מלס. כיון סלקין ליה תמן ואוכח ססוס מלס בין קב"ה ובין בני מחיבתא [ינ] ואית אחרין דסלקין לון תמן לדינא. ודיינין ליה תמן לבררס לון וללכנא לון. א"ל רבי יוסי אי הכי בלא דינא אהשער ב"כ ואסתלק מהאי עלמא. ואי דינא אסתלק אחאי אסתן זמנא אחרין. א"ל הכי חוליסנא וסכי שמענא. דסא ודאי דינא אסתלק ב"כ מהאי עלמא. אבל עד לא ייעול למחיתסון דלדיקא סלקי ליה לדינא. ותמן אסתן כססוס מחיבתא דרקינא. ותמן קיימא ססוס ממנא דניסנס לאסשסאס. וכאס איסו מאן דוכי מן דינא. ואי לא. ססוס ממנא דניסנס כפיל ליה בשעתא דמסרין ליה בידו. ומקלע ליה מתמן לתתא כמאן דמקלע אכנא בקרסיפא. דכתיב (ז) וזה נפש אויבך יקלענה בתוך כף סקלע וגו'. וסדי ליה לניסנס לקבלס עונסיה כפוס מאי דאסתן:

רעיא מהיטבא

(ג) ע"י מי הסורה אשר יורוך וגו'. אמר רעיא מהיטבא כמה מקראין מארי מחיטבין אינון מרביין וממעטין. כגון ריבס ומיעט [גורעין ומוסיפין ודורשין] אף הכי מרביין אל תקרי מה אלא מאה. אף הכי אל תקרי ושנתם אלא ושלשתם. ודרשינן מניה שליש במקרא שליש במשנה שליש בתלמוד. כדאיתא בקדושתו. אף הכי ביום כלות מסס. כלת דרשינן ביה. אי חיימא דדרשינן לון מנחנא. כילד. מאלפ"א בית"א [ינ] ויחליפי דילסין דאינון לית לון רשו לאוססא ולא למגרע אית מניה דסא וא"י. או לאחלסא את דל באת אחרא. סא כתיב כלות מלא בצוורייתא. ומאן יסיב לון רשו למגרע אית מניה דסא וא"י. סא לא אית סכא מלס דאחלסוף באלפ"א בית"א. אלא דעל אליון חייבין חסרין דאינון מלאין. ומלאין דאינון חסרין. ועל כל פירושין דיכלין למעבד לקשטא כלס בתכשטיין דילס [יד] קב"ה מני למעבד כמס דיימרון ולמסיי מאמיון לון. סס"ד על פי הסורה אשר יורוך וגו'. לאומן דחקר מחני לבושין דמלכותא. ועבד מכסון מחיבן סניאן. אינון דידעין אחרין דחסרין אליון מחיכות. או אליון דמשתאריין. אינון מתקנין אליון לבושין. ושוויין אינון מחיכות דלחוססן באת דמעוסין:

החברים. והחתיכות שהן קטנות מוסיפין עליהם. וזה שנאמר על פי התורה אשר יורוך. ואם תשאל אם כך הוא מה זה שלפעמים טועה אחד מהם ואומר חורני כי [טו] אלא עד שקובעים הלכה באותו ענין שמתחלקים בו יכול זה שהקשו עליו לומר חורני כי. שלא כל המתקנים תכשושי הכלה יורעים בהחתיכות לאוהי מקום שייכות. עד שקבע פסק הלכה על בדיה. ויתורצו ההלכות כראוי להן. ע"כ ר"ם:

דמעשין. וחתיכות דאינון מעשין מוסיפין עליהו. וסאי אינון על פי הסודס אשר יורוך. ולי תימא לי כך הו' מלי אינון דלומינן פעי חד מליהו ויימי הדרי כי [טו] חלל עד דיעבדי סורסא דסאי מלה דחולקין עלה יכול הסוד דאקסי עלים למימר הדרי כי. דלא כל אפרקי מפשיסין דכלה ידעין בהחתיכות אלא חולין. עד דסא פסק הלכה על בדיה. ויתורקן דהלכות על בורייסין. ע"כ ר"ם:

ונחלתה לא יסיה לו בקרב אחיו ה' הוא נחלתו. (ח) א"ר יהודה כוא וראה בכמה מקומות מזוהרה התורה לאדם שלא יחמא לפני רבונו. בכמה אופנים נותנת לו עצה שלא יסיר מן דרכי התורה לא צימן ולא לשמאל [טו] בכמה אופנים נותנת לו עצה איך ישוב לפני רבונו ויפחול לו. שלמדנו תרי"ג מיני עצות נתנה התורה לאדם שיהיה בשלמות לפני רבונו. לפי שרבונו מבקש להטיב לו בעולם הזה ובעולם הבא. ויותר בעולם הבא. שהרי למדנו כל מה שהקב"ה משלים שבו עליהם על אותן הזכויות שזכה בהן. לעולם הבא משלם עליהן. מה המעש. לפי שהעולם הבא של הקב"ה הוא. ואל תאמר שעולם הזה אין שלו הוא. אלא כך למדנו. עולם הזה בפני עולם הבא אינו אלא כמו פרוורר בפני מרקלין. ובאשר זוכה בו זכאי ההוא בשליו הוא זוכה. שלמדנו בחוב ונחלה לא יהיה לו וגו'. מה הפעם. לפי שה' הוא נחלתו. אשרי חלקו מי שזוכה לנחול נחלה עליונה הזאת. וזכה בה בעולם הזה ובבית של עולם הזה [יז] וכמו כן בעולם הבא ובבית העליון הקדוש. שכתוב (ז) ונתת להם בכבתי ובחומותי יד וגו'. אשרי חלקו של זכאי ההוא אשר מדורו עם המלך בביתו. א"ר שמעון אשרי חלקו של זכאי ההוא שזוכה למה שכתוב (ז) או תתענג על ה' והרכבתך על במתי ארץ והאכלתך נחלת יעקב אביך. עם ה' לא נאמר אלא על ה'. מהו על ה'. זה המקום שהעליונים והתחתונים נמשכים ממנו [יח] ונכספים למקום ההוא שכתוב מאין יבא עזרי. וכתוב (ד) ועד עתיק יומיא מטא וקדמויה הקרבותי. וההשקקות והעונג של העדיקים להסתכל בזיו ההוא שכל ההארות על במתי ארץ. על מקום ההוא שנקרא במתי ארץ. שהוא ממעל מזאת ארץ [יט] ומקום ההוא שנקרא במתי ארץ היינו שמים. ומה שכתוב על במתי ארץ היינו כמו שכתוב על ה' .. והאכלתך נחלת יעקב אביך. כמו שכתוב ויתן לך האלהים מטל השמים וגו'. והיינו נחלת יעקב. והברכה שבוירך יצחק ליעקב על אותו השמים אמר. וברכו בברכה שעתידים בניו של יעקב להחיות באורו המל לעתיד לבוא. שכתוב ויתן לך האלהים. כך ולא לאחר. מטל השמים. שבו עתידים המתים להחיות לעתיד לבוא. והוא היוצא מן הקדמון הקדוש אל פני הקטנות [כ] ושורה בשמים ההוא:

ונחלתה לא יסיה לו בקרב אחיו ה' הוא נחלתו. (ח) א"ר יהודה תא חזי בכמה אורחין אורייתא אסחידת דבר כה דלא יחוב קמי מאריס. בכמה אורחין יסיב ליה עיפא דלא יספי מאורחוי לימינא ולשמאלא [טו] בכמה אורחין יסיב ליה עיפא סיד יתוב קמי מאריס וימחול ליה. דתנן שית מאה ותלת עשר. ויני עיפא יסיב אורייתא לבין למחוי שלים במאריס. בגין דמאריס בעא לאוסבא ליה בעלמא דין ובעלמא דמתי. ויתיר בעלמא דמתי. דהא מנין כל מאי דקב"ס אשלים ליה לבר כה מחינן עבאן דכי כסו. לעלמא דמתי אשתלים כסו. מאי פעמא. משום דעלמא דמתי דקב"ס הו'. ולא תימא דהאי עלמא לאו דידים הו'. חלל הכי מנין. סאי עלמא לקבלים דעלמא דמתי לא הו' חלל כפיזורר לגבי שרקלין. וכי וני הסוד זכאס דדידיה וכי. דמתי כתיב ונחלה לא יסיה לו וגו'. מאי פעמא. משום דה' הוא נחלתו. וכאס חולקין דמאן דכי לאחסנא אחסנתא עלאה דא. וכי כה בעלמא דא וביצתא דמתי עלמא [יז] וכן בעלמא דמתי וביצתא עלאה קדישא. דכתיב דסכא וזכא דמחוריה עם מלכא דבימים. א"ר שמעון זכאס חולקין דסכא וזכא דמתי דכתיב (ז) או תתענג על ה' והרכבתך על במתי ארץ. וסאכלתך נחלת יעקב אביך. עם ה' לא כתיב חלל על ה'. מהו על ה'. אחר דעלמין ותתלין אתמאכאן מניה [יח] ותאבין להסוד אחר דכתיב מאין יבא עזרי. וכתיב (ד) יעד עתיק יומיא מטא וקדמויה הקרבותי. ותיאכא ויענוגא דנדיקא לאסתכלא דסכא איוא דכל ייוא מניה נפקא. ואתמאכאן מניה כל אינון כתרין. והרכבתך על במתי ארץ. על הסוד אחר דאקרי במתי ארץ. דליהו לעילא מהאי ארץ [יט] והסוד אחר דאקרי במתי ארץ היינו שמים. והיינו דכתיב על במתי ארץ כמא דכתיב על ה' .. והאכלתך נחלת יעקב אביך. כמא דכתיב ויתן לך האלהים מטל השמים וגו'. והיינו נחלה יעקב. וברכתא דברך יצחק ליעקב על הסוד שמים קאמא. וברכתא דמנין בניו דיעקב לאחיה דסכא עלא לומא דמתי. דכתיב ויתן לך האלהים. כך ולא לאחר. מטל השמים. דכתיב ויתן לך האלהים לאחיה לומא דמתי. והוא דנפיק מעתיקא לועיר נאסין [כ] ושירא דסכא שמים:

לא

מראה מקומות ט יתרו פג: (ז) יספי' (ז) כה: (ז) דליאל ו'

זי הזהר

[טו] חלל מטמא אחר כפי קבלתו: [טז] פ'י' שלא להספיק ולא לגרוע: [יז] פ'י' על דרך הכתוב שבתי בבית ה' כל ימי חיי לחיות בנועם ה'. זה אור התורה השכינה בעולם הזה במקומות הראויים לוה: [יח] פ'י' חס הוי"ה היינו תפארת. ועל ה' משמעותו מסעל לוה. והיינו אור ספירת החכמה הנקרא אור אבא דאצילות: [יט] ארץ היינו מלכות. בבתי ארץ משמעותו המדרגה שהיא מסעל לארץ. והיינו תפארת שנקרא שמים. והוא נחלת יעקב. ועל במתי משמעותו המדרגה שהיא מסעל לבמתי. רפו על הכמה כמו שגורס כעל ה': [כ] פ'י' מן חכמה לתפארת:

ע"ז היא. ולא עוד אלא שהרי כתוב לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש קוסם קסמים וגו'. הלכו לדרכם. ואיש הוא הלך לאותה המערה עם בנו והושיבו במערה. כשיצא אביו לקשור את חמורו פרץ משם קשור של אש והכה לבנו בראשו ויהרגנו. בתוך כך נכנס אביו ומצאו שמת. לקח את בנו עם חמורו והלך לו. למחרתו מצא זה האיש לר' יצחק ולר' יהודה ור' חזקיה שהיו מהלכים. בכה לפניו וסיפר להם מה שאירע לו. אמר יצחק ולא אמרתי לך איזה פעמים שאסור ללכת שמה. ברוך הרחמן אשר כל מעשיו אמת ודרכיו כדן. וכאים הם הצדיקים שהולכים בדרך האמת בעולם הזה ובעולם הבא. ועליום כתוב (א) וארח צדיקים כאור נגה וגו'.

(ב) אמר רבי חייא כתוב לא תאנה אליך רעה ונגע לא יקרב באהלך. בוא וראה כאשר ברא הקב"ה את העולם עשה בכל יום ויום מלאכתו הראויה לו. והרי זה נתבאר ונדרש. ביום הרביעי עשה המאורות. ואו נבראת הלבנה בחסרון האור שהמעיטה את עצמה. ולפי שהיא מארת חסר וא"ו ניתן מקום לשלום כל רוחות ושרים ומחבלים ומזיקים. וכל רוחות הטומאה כלם עולים ומשומטים בעולם שטטט. ונפקדו להמצא במקומות שחברנו ובשרות של ציה ובמדרגות החרכים. וכלם מצד של רוח הטומאה הם. והרי נדרש שזה רוח הטמא הבא מן נחש עקלתון הוא רוח הטומאה מסש. והוא נתמנה בעולם להסיר את האדם מדרך הטוב ולהשיבו אליו. וע"כ שולט יצחק"ר בעולם. והוא נתמנה להיות אצל האנשים ולהמצא עמדם. ובערמנו ובעלילות הוא בא אצלם להסירם מן דרכי הקב"ה. כמו שהסיר לאדם הראשון וגרם מיתה לכל העולם. כמו כן הוא מסיר לאנשים וגורם להם להטמא. ומי שבא להטמא הוא ממשיך עליו את רוח הטומאה והוא נדרבג עמו. והרבה הם שמוכנים לטמאור ומטמאים אותו והוא נטמא. מטמאים אותו בעולם הזה ובעולם ההוא. וכשעה שבא האדם להטהר אותו רוח הטומאה נכפף לפניו. ואינו יכול לשלוט עליו. ובכן כתוב לא תאנה אליך רעה ונגע לא יקרב באהלך. כמו שאמר ר' יוסי לוי תאנה אליך רעה. וזו לילית. ונגע לא יקרב באהלך. אלו שאר מזיקים. רבי אלעזר אמר הרי אמרנו שאל יצא אדם יחידי בלילה. וכל שכן בזמן שהלבנה נבראת והיא חסרה. שהרי אז רוח הטומאה שולט. וזה הוא רוח רעה. איזו רעה. וזו נחש הרע. ונגע. זה הוא מי שרובב על הנחש. רעה ונגע ביחד הם. ואע"פ שלמדנו שנגע אל נגע בני אדם שנגדו מן אדם הראשון. שהרי כל אותן השנים שלא התחבר אדם עם אשתו. רוחות טמאות היו באות ומתחממות ממנו וילדו ממנו. והם נקראים נגעי בני אדם. והרי אמרו שכאשר האדם בחלמו אוניו שולט בגופו שהגוף נטהבך. בא רוח הטומאה ושורה עליו. ויש זמנים שרוחות טמאות באות. ומתקרבות אליו ומשכות אותו אליהן ומתחממות ממנו. ויולדות אח"כ רוחות ומזיקים. ולפעמים נבראים כתבנית אנשים. מלבד שאין להם שערות בראשם. התורה ולא יטמא עמדם. שהרי אין לך מי שישן בלילה במטתו שלא יטעם מעם מיתה. ונשמתו יוצאת ממנו. וכיון שנגשאר הגוף בלי נשמה קדושה. רוח טמא מוכן ושורה עליו ונטמא. והרי ביארנו הדבר שאין לו לאדם להעביר

ע"ז איהו. ולא עוד אלא דהא כתיב לא ימלא בך מעביר בני ובתו באש קוסם קסמים וגו'. אזלי לאורחיהו. אלו סהא ב"כ להסיר מערבה הוא ובריה שרי ליה במערבה. עד דנפק אביו לקשרא לחמריה נפק קשורא דאש ומחא ליה בריהו וקסלים. אדהכי עאל אביו ואשכחיה דמית. נטל ליה ולחמריה ואזל ליה. לבתר יומא חד אשכח להו לר' יצחק ולר' יהודה ור' חזקיה דהוו אזלי. בכה קמיהו וסח לון עובדא. א"ר יצחק ולא זמנין סגילין אחינא לך דאסיר למיך מחן. בריך רחמנא די כל מעבדיה קשוס וארמתיא דין. זכאן אינין לדיקא דאזלין בלחה קשוס בעלמא דין ובעלמא דלחי. ועלייהו כתיב (א) וארח לדיקים כאור נגה וגו'.

(ב) אמר רבי חייא כתיב לא תאנה אליך רעה ונגע לא יקרב באהלך. תא חזי כד ברא קב"ה בעלמא עבד בכל יומא יומא עבידיה דלחמיו ליה. ור' אוקמא ואתמר. בימא רביעא עבד נהדין. ודין חתרי סיהרל חסר נהורא דלועירת גרמא. ובנין דהיה מארת חסר וא"ו אמהיב דוכתא לשלשה כל רוחין וסדין ועלעולין ומזיקין. וכל רוחי מחאבי כלסו סלקין וסאטין בעלמא ללסאשה. ואתמנון בדוכתי דלחחריבו ובחלקין תקיפין וכמדברין מריבין. וכליה מ"שאר דרוח מחאבא. וסא אתמר דהא רוח מחאבא דלחחי מנחה עקימאח איזו רוח מחאבא ממש. ואיזו אתמא בעלמא ללסאשה בר נש לנביא. ועל דא ילך סרע שליט בעלמא. ואיזו אחמי לנבייהו דבני נשא ואשכח עמיהו. ובעקימו ובחסקופין א"י לנבייהו ללסאשה לון מחורחיו דקב"ה. כמה דאסתי לאדס קדמא וגריס מחא לכל עלמא. הכי נמי אסתי לכו לבני נשא וגריס לון ללסאשה. ומחן דלחי ללסאשה איזו מחיך עליה סהא רוח מחאבא ואתדבך בדיה. וכמה איני דומיין לסאבא ליה ומחאבין ליה ואיזו מחאב מחאבין ליה בדי עלמא ובהכח עלמא. ובעתא דלחי ב"כ ללסאשה סהא רוח מחאבא דתקפו קמיה. ולא יכול לשלטה עליו. וכדין כתיב לא תאנה אליך רעה ונגע לא יקרב באהלך. כדאמר ר' יוסי לא תאנה אליך רעה. דא לילית. ונגע לא יקרב באהלך. אלון שאר מזיקין. רבי אלעזר אמר הא חמור דלא יפוק בר נש יחידיה בלילה. וכל שכן בזמנא דסיכרא חתריא וסוי חסרה. דהא כדן רוחא מחאבא שלסא. וזה הוא רוח רעה. מחן רעה. דא חויא ביטא. ונגע. דא הוא מחן דרכי על חויא. רעה ונגע כחא אינין. ואע"פ דמקינ דנגע אלון נגעי בני אדם דנפקו מאדם. דהא כל אינין שנין דלא קריב אדם עם אחמיה. רוחי מחאבי סוו אחיין ומתחממן מניה ואזידין מניה. וסני אקרון נגעי בני אדם. וסא חמור דכד בר נש בתפיה ואל שליט בנפשיה דנוסא אשתך. רוח מחאבא אחיא וסריא עליה. ואיזו זמנין דרוחי נוקבין מחאבין אחיין. וקריבו בדיס ומשכין ליה בדיהו ומתחממן מניה. ואזלין לבתר רוחין ומזיקין. ולזמנין אחמיון כחיו בני נשא. בר דמית לון סערי ברישא. ובכלל אית ליה לב"כ ללסאשה מחמיהו. בנין דוכי בלחורי דלחרייתא ולא יסתבך בדיהו. דהא לית לך מחן דלחא בלילה בערסיה דלא עשית טעמא דמותא. ונפקת נשמתיה מניה. וכיון דלכחאר נוסא בלא נשמתא קדישא. רוח מחאבא זמין וסריא עליה ואשכחא. וזה אוקמנא מלס דליה ליה לבר נש לאעבדא

סראה מקומות (א) מלי ד' ט' ושלח קסט.

העביר ידיו על עינו בבקר. לפי שרוע טמא שורה עליהם. וזה נחבאר:

(ה) למדנו מדר עליון בספר הצנועים. כאשר נבוא אדם ירד בצורה קדושה עליונה. וירדו עמו שני רוחות משני צדדים. מימין ומשמאל כלל האדם. רוח של ימין נקרא נשמה קדושה. שכתוב ויפת באפיו נשמת חיים. ורוח של שמאל נקרא נפש חיה. והיה הולך ויורד מלמעלה למטה. ולא נתישב רוח אחד עם רוח שני. כשהגיע זמן כניסת שבת לאחר שחטא אדם. נעשו מן רוח השמאל בריות שנחפשטו בעולם. ולא נגמרו נופות שלהם. ונתחברו בנוף האדם עם הזכר ועם הנקבה והולידו בעולם. ואלה נקראים ננעי בני אדם. למדנו שיש עליונים מהם שאין נדבקים למטה. וחלונים באויר ושומעים שמיעות מלמעלה. ומהם יודעים אותן האחרים שלמטה:

(כ) ודרש אל המתים. א"ר אבא בוא וראה הקב"ה הוציא עשרה כתרים עמרות קדושות למעלה. שמתעמר בהם ומתלבש בהם. הוא הם והם הוא. כשלהבת הקשורה בנחת. ואין שם התפרדות. לעומת זה יש עשרה כתרים שאינם קדושים למטה. והם נאחזים בוהם הצפרנים של עמרה קדושה אחת שנקראת חכמה [כג] וע"כ נקראים חכמות .. א"ר חייא אחרון של אותן כתרים התחתונים שאינם קדושים זה הוא שנאמר ודרש אל המתים. זה הוא עשרי של כלם [כג] שלמדנו א"ר יצחק א"ר יהודה נפשות הרשעים אלו הם המזיקים שבעולם. א"ר יוסי אם כן טוב להם רשעים שיהיו: עשים מזיקים בעולם. איה הוא עונש הניהגם. איה היא הבושה שמומנת להם בעולם ההוא. א"ר חייא כך למדנו והרי ביארנו הענין. נפשות הרשעים בשעה שיוצאות מעולם הזה. הרבה מסוני הרין נודמים לקבל אותן ולהכניסן לניהגם. ומביאים אותן לשלשה דנים בכל יום בניהגם. אח"כ מתחברים עמהם והולכים ומשוטטים בעולם. ומתעים להם רשעים לאותן שכבר נסתמה תשובה מהם. אח"כ מחזירים אותם לניהגם ומענישים אותם. וכן בכל יום ייש משפטים ההולכים לבית הקברות ועושים כשפים על ידי אותן מינים הרעים. ומביאים לנפש ההיא ונכנסת בקבר ומדברת עמהם. א"ר יצחק וכאים הם הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא. שהרי כלם קדושים. גוף שלהם קודש. נפש שלהם קודש. רוח שלהם קודש. נשמה שלהם קודש קדשים:

(ז) בוא וראה ג' מדרגות הן וגרבות כאחת. נפש רוח נשמה. ועליונה מהן היא הנשמה. שא"ר יוסי בכל האנשים יש נפש. ויש נפש עליונה מנפש [כד] אם זוכה האדם בנפש הזאת משפיעים עליו עמרה אחת שנקראת רוח. וש"כ (ז) עד יערה עליו רוח מסרום. אז נתעורר האדם בהתעוררות אחרת עליונה להסתכל במשפטי המלך הקדוש. אם זוכה האדם ברוח הזה מעטים לו בכתר קדוש עליון הכולל הבל שנקרא נשמה. ונקראת נשמה

מראה מקומות (ה) חזקיהו מח: (ז) אחרי פ: (ג) ס: (ד) יע"י (כ"ב)

זיו הודר

לאעברא ידיו על עינו כלפניה. בגין דהא רוחא מסאבא שריא עלייהו. והא אמתר:

(ה) תניא רוח עלאה כספרא דלעיותא. כד אמתרי אדם נחת בדיוקנא קדישא עלאה. ונחתו עמיס תרין רוחין מתרין ספרין. מימינא ושמאלא כללא דאדם. רוחא דמימינא אמתרי נשמתא קדישא. דמתרי ויפת באפיו נשמת חיים. ורוחא דשמאלא אמתרי נפש חיה. והוא אויל ונחית מעילא לתתא. ולא אמיסבא כדרי אמתר. כד הוה טייל שבתא והוה חב אדם. אמתרידי מהסוא רוחא שמאלא כרין מתפססן בעלמא. ולא אסתיימו נוסא דילאון. ואסתכרו כהאי נוסא דאדם כדכורא ובניקבא ואסתליד בעלמא. ואלין חקרון ננעי בני אדם. תנא עלאין מנייחו דלא אמתרבו לתתא. ותליין באיירא ושמעין מאי דשמעין מלעילא. ומנייחו ידעין אינין אמתרין לתתא:

(כ) ודרש אל המתים. א"ר אבא תא חיי קב"ה אסיק עשר כתרין עמרין קדישין לעילא. דמתער כסו ומתלבש בהו. הוא אינין ואינון הוא. כשלוכא דלחילא בנזמרא. וליט תמי עזודס. לקבל דנא אית פסר כתרין דלא קדישין לתתא. ואינון חמין בנזמרא עסרי דחד עשרא קדישא דחקרי חכמה [כג] וע"כ חקרון חכמות .. א"ר חייא בתירימא דאינין כתרין תתאין דלא קדישין אהי הוא דמתרי ודרש כל מתים. דא הוא עשרארה דכלא [כג] דתניא א"ר יתחק א"ר יהודה נשמתא דרשיעא אלוין אינון חזיקין דעלמא. א"ר יוסי אי הכי סב לכו למיביא דלאתעבדין חזיקין בעלמא. אן הוא עונשא דניהגס. אן הוא בישה דומינא לכו כסהו עלמא. א"ר חייא כתיב יתא אוקומנא מלי. נפשתא דרשיעא בשעתא דנפקין מעלמא. כמה נדתינן נימוסין חזמין לקבלא לכו ולאעלמא לכו לניהגס. וזאלין לכו בתלת דינין בכל יומא בניהגס. לבתר חזיוני כהי זאלין ושאשין בעלמא. ומסען לכו לרשיעא לאינין יתא אסתים תשובה מקמייהו. לבתר חזיוני חזשין הו אויל לבי קברי ומרשי בחרשיוס על יתא אינון אינין בינין .. ומייתין סהי נפשתא ועלמא כקברא ומשתעי כדדייכו. א"ר יתחק וזאלין אינון דלקיט בעלמא דין ובעלמא דתתא. דהא כללו קדישין. נוסא דילאון קדישא. נפשא דילאון קדישא. רוחא דילאון קדישא. נשמתא דילאון קדש קדשים:

(ז) תא חיי ג' דרגין אינין ואמתרבו כחד. נפש רוח נשמה. ועלמא מנייחו נשמה. דא"ר יוסי בכללו בני נשא אית נפש. ואית נפש עלאה מנפש [כד] וזה בינ כהאי נפש מריקין עליה עשרא חד דחקרי רוח. סס"ד (ז) עד יערה עליו רוח ממרום. כדון אמתר כר נס בלאתעורא אמתר עלאה לאסתכלא בנימוסי מלכא קדישא. וזה בינ כהאי רוחא מתפסין ליה ככתרא קדישא עלאה דכליל בלא דחקרי נשמה. ואמתרי נשמה

(וכג) אין לחשוב ח"ו שיש שם צפרנים עם זוהם. אלא שזה ערר מל כמו באדם אף בנקי ואימאנוס נעשה מצלו וזהם תחת הצפרנים שגולרים שם מה ברואים קטנים מאד שאינן נראין לעין. והן מלאין אים של הרבה מיני מחלות. כמו כן למעלה בסקן חסידות של מלכות רמלכות שנקראת חכמה שלמטה שם מתחיל השורש של צד המזמאת קליפות רוחות שרים ומזיקים המביאים כל מיני סיבת לעולם: [וכג] וכך מספרין לא ימצא בך מקביר בנו וכתו באש. א. קוסם קסמים. לשון רבים מורה על ב' מינים. הרי ג'. מעונן. ד'. מנחש. ה'. ומכשף. ו'. חונך חבר. ז'. שואל אוב. ח'. וירעוני. ט'. ורודש אל המתים. י'. [וכד] יש נפש שפלה שנקראת נפש הבחמית ונבזה מסנה הנפש שנקראת נפש האלהית:

נשמת אלוה, [כף] ולמדנו בסוד הסודות בתוך הסודות של ספר שלמה המלך. מקרא זה שכתוב ה' ושבת אני את המתים שכבר מתו. כיון שכתוב ושבת אני את המתים, למה לי שכבר מתו. ולא שכבר מתו בעולם הזה ע"י עבודת רבונם [כ] עוד נזכר שם ש' מדורים עשה הקב"ה לצדיקים. אחד, לנפשות הצדיקים. שאותן הנפשות אינן נסתלקות מעולם הזה והן נמצאות בעולם הזה. וכאשר נצרך העולם לחיים ולאח החיים יושבים צעדיהם מתפללים על תפלות עליהם. והלולים ומודיעים דבר לאותן ישיני חברון. ונתעוררים ונכנסים לגן עדן התחתון. אשר שם רוחות הצדיקים מתלבשים ונתעשרים בעשרות של אור. ונתעצצים עמהם ונזרים נזרה. והקב"ה עושה רצונם ומרחם על העולם. ואותן נפשות הצדיקים נמצאות בעולם הזה להגן על החיים. להסתכל לדעת ולהגין על הדור. והיו שאמרו החכמים שהמתים יודעים בצער העולם. ועונש הרשעים אשר בארץ הוא כזה שכתבו ונכתבה הנפש ההיא מעמיה: מדור השני, הוא גן עדן אשר בארץ. בו עשה הקב"ה מדורים עליונים נכבדים. כדמיון עולם הזה וכדמיון עולם העליון. ושם הולכות בשני גנים שאין להם חשבון. ועצים ועשבים המעלים ריח בושם בכל יום. ובמקום הזה ישבנו אותן הרוחות של הצדיקים. והוא המדור אשר רוח ההוא שורה בו. וכל רוח ורוח נתלבש שם בלבוש יקר. כדמיון עולם הזה וכדמיון עולם עליון ההוא: מדור השלישי, הוא מדור עליון הקרוי שנקרא צדור החיים. שם תתענג אותה מדרגה עליונה הקרושה שנקראת נשמה. והיא מתדבקת להתענג בעדן העליון. עליה כתוב (ג) אז תתענג על ה' וגו'. ולמדנו בשעה שנצרך העולם לרחמים. וזה הנפש של אותן צדיקים וכאים הנמצאים בעולם להגן על העולם. זאת הנפש עולה והולכת ומשוטטת בעולם ומודיעה לדור. והרוח עולה ונתעמר ומודיע לנשמה. והנשמה להקב"ה. אז מרחם הקב"ה על העולם. ואז תיר היריעה למעלה למטה. הנשמה מודיעה לחרות. הרוח מודיע להנפש. ובכל שבת ושבת וראש חודש כל אורח המדרגות מתקבצות ונתעשרות כאחד. עד ששזורות לבוא להשתחות למלך העליון. ואח"כ חוזרות למקומותן. וש"כ (ג) והיה מרי חודש בחודשו ומדי שבת בשבתו יבא כל בשר להשתחות וגו'. (ד) למדנו שבשני קשרים תתקשר הנפש בשם ראש חודש ושבת. בקשר הרוח שבין יריחו בשמים אשר בגן עדן התחתון. ומשם הולכת ומשוטטת ומתקשרת עם הרוח בהנשמה שהיא צדורה בצדור החיים. ומתעצנת וניזונת מאותו זיו היקר של צד זה וצד זה. וש"כ (ג) ונחך ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשך. ונחך ה' תמיד. תמיד דוקא. והשביע בצחצחות נפשך. מה בצחצחות. אלא צח אחד כאשר תתקשר עם הרוח אשר בגן עדן התחתון. ועוד צח פנימי יותר מן צח הראשון כאשר יתקשרו בהנשמה שהיא למעלה בצדור החיים. וזהו צח. צח אחת. צחות ב' צחות. שהן למעלה מעל במקום הכבוד של הנשמה בודאי. כלומר צחצחות כפולו מי יודע זה. נפשך. נפש ממש. (ו) וכשעה שנצרך העולם לרחמים. והחיים הולכים ומודיעים להם לנפשו הצדיקים

ציר הזמן

[כה] יען כי היא חלק אלוה ממעל. בידוע דכל מאן דנפח סודיה נפח: [כו] על דרך הדיש של אדם כי ימות באהל. באהלה של תורה

לדקיקא. ובכאן על קביריטו אינון דאחזו לארעא לכו. מאי עמא. כנין דשויין רעוה דליהין לאחזקא נפשא נפשא [כו] כדן אחרין נפשיהו לדקיקא. ואוליין ואספין לדמיכי כדון ומודיעין לאו נפשא דעלמא. וכלי עאלין כהוה סתחא דנן עדן ומודיעין ליה. ואינין רחין דמתעשרין כנן עדן מלאכי עלאי אוליין בינייהו. וכלי מודיעין נפשא. ונפשה אודעא לקבא. וכלי כעלן רחמי על חין. וחס קבא על עלמא ביניסין. ועד אחר שלמא ושכח אני את המהם שכבר מהו וגו' :

(א) א"ר שמעון כתיב לא יתיב עלמא בלפרא. ולא אחז דניגא דלעילא. כפרא לא יקום דרא כדרא דא. וחמין עלמא דלא ישכחא מאן דינין עליה. וכל אספין חליין ישכחון בין לעילא בין לתתא. לעילא כהויניסין דלתתא ותליפותא דלתון. וחמין כני עלמא דלוחין ולית מאן דינא עליהו. יסדון רישיהו לכל סארי עלמא ולא יתובון בלשונא. אבל חד אסותא אשכחנא לכו בעלמא ולא יתיר. כהוה אחר דישכחון אינון דלעילא כהויניסין. ואשכחא בינייהו סאר תירא דלא משתקר ביה. כד מסקי האי. בינייהו מתערין עלאי ותתאי. וכל סאן אי אכתיב ביה במא קדישא כדקחין. והא חלינא מלא [כח] ווי דלרא דלעילא בינייהו סאר תירא ולא מתערין עליה לילא ותתא. מאן אהצר עליה. כעשתא דעלמא בלערא ספי. ואשפיר עמא למארא. ואשפיר לאגלא סאר תירא יתיר דוחקא דעלמא. וכעלן כני כסא רחמין עלי קבא. כלסו מחין מתערין עליה. דא נפשא אקדישא ומודיעא לרוחא דא סאר תירא אשכחא בגלותא דלעילא דוחקא דעלמא. וחייא אחרין וכעלן רחמי. כדן רוחא דעלמא נפשה ונפשה לקבא. וכדן קבא אחרת יחס על עלמא. ודא על גלותא דסאר תירא מאתריס. וחייא אחרין למכני רחמי על קבא מתאי. ווי דלרא אי אשפיר סאר תירא לאגלא ליה מאחר לאחר. אפילו מדי כניסחא לבי כניסחא. דא לא אשכחא בינייהו על מס דינחון עלייהו. ודא לא ידעין כלסו כני נפא [כט] דא כד אהנליא גלותא בתרא. עד לא אשכחא לעילא מאי כתיב (ג) מי יתנני במדבר מלון אורחים. ולבתר בוחא דדחקא אשכחא ספי בעלמא מתון אשכחא. ובגלותא דסאר תירא מתון האי. וכלסו מתערין עליה עלאי ותתאי. מיין תירא ירחי האי נפשא מתקשרא בנפשא כקבא. יאחדנו דינא כדא. כד סיסא נפשא דלדקיקא. כחא דלוקחין. ואיזי ומינא כקבא וידעא בלערא דנפשא. וכעלמא דחייא ידעא ולא אשכחא עלייהו. לבתר תירא ירחי אהנכשא כלסוחד מדי אולמא וסאשת בעלמא ידעא מן רוחא דילס מאי ידעא. ואשכחא על לערא דעלמא למכני רחמין על לערא דחייא. ומאן אחרת לכל סאי. בוחא דחייא וכלא

הצריקים. ובוכים על קביריהם אותן הראויים ומבינים איך להודיע להם. מה המעם, לפי שמכוונים במחשבה שלהם להתקשר נפש בנפש [כו] או נתעוררות נפשות הצריקים. והולכות ומשוטטות אל ישיני חברון ומודיעות להם צער העולם. וכלם נכנסים בפתח ההוא של הגן עדן ומודיעים להרוח. ואותן הרוחות שנחשטרים בגן העדן מלאכים עליזים מלהכים ביניהם. וכלם מודיעים להנשמה. והנשמה מודיעה להקבא. וכלם מבקשים רחמים על החיים. ומירחם הקבא על העולם בעבורם. ועד אמר שלמה ושכח אני את המהים שכבר מהו וגו' :

(ב) א"ר שמעון בריי חיי לא ישב העולם בצער. ולא יהיה גירון בריי העליון. ולאחרי לא יקום דוד כדור הזה. ועתיד העולם שלא יהיה נמצא מי שינין עליו. וכל עיו פנים יהיו נמצאים או בין למעלה בין למטה. למעלה בשביל עונות שלמטה והציפות שלהם. ועתידים בני העולם שיצחקו ואין מי שישיני עליהם. יסוכבו ראשיהם לכל צדרי העולם ולא ישובו עם רפואה. אבל רפואה אחת אני מוצא להם בעולם ולא יותר. בזה המקום שהיו נמצאים לומר תורה. ויהיה נמצא אצלם ספר תורה כשרה בלי כל שניאה. כאשר יציאו אותה החוצה. בשבילה מתעוררים עליזים ותחתונים. וכש"כ אם נכתבו בו שמות הקדושים בכונה הראויה. והרי תורתו ענין הזה [כח] אוי דלרא שגלחא ביניהם ספר תורה ולא נתעוררו עליו למעלה ולמטה. מי נתעורר עליו. בוכן שהעולם בצער גרול. ונצרך העולם למטר. ונצרך להגלות ספר תורה בגלות יתרה בשביל הצער שבעולם. ומבקשים האנשים רחמים אצל הקבירים. נתעוררים כל המהים עליו. שהרי נפשו מקרמת ומודיעה להרוח שכאן נמצא ספר תורה בגלות השגלה בשביל צער של העולם. והחיים באו ומבקשים רחמים. או הרוח מודיע להנשמה והנשמה להקבא. ואי הקבא נתעורר ומירחם על העולם. חא בשביל גלות הספר תורה מקומן. והחיים שכאן לבקש רחמים אצל קביר המהים. איי דלרא אי נצרך להגלות ספר תורה סמקום למקום. אפילו מן בית הכנסת לבית הכנסת. שהרי זה לבבבור שאין נמצא ביניהם על מי ועל מה שישינו עליהם. ורבר זה אין יודעים כל האנשים [כט] שהרי כאשר הגלתה השכינה גלות האחרון. מרם שנמתלקה ועלתה למעלה מה כתוב (ג) מי יתנני במדבר מלון אורחים. ואח"כ בוכן שנמצא הצער הגרול בעולם שם כארה במדבר היא נמצאת. כי בגלות של ספר התורה גם היא שם. לכן כלם נתעוררים על זה עליזים ותחתונים. לטרגו ש"כ חרשים נפש הזאת יש לה התקשרות עם הגוף בקבר. וזיונים בריי יתרה מלכד אותה הנפש של הצדיק. כמו שנבאר. והנפש מוכנת בקבר ידעת בצער הגוף. גם ידעת בצער החיים ואין ביכולתה לפעול טובה עליהם. ולאחר י"ב חרשים מתלבשת בלבוש אחר והולכת ומשוטטת בעולם. ויודעת מן הרוח שלה מה שגורע לה. ויתאמצת בשביל צער העולם לבקש רחמים על הצער של החיים. ומי מעורר את המהים לכל זה. בוכן שיש זכאי

מראה מקומות (א) ויחי רכס. ב יחיי' פ

זיו חזרה

[כו] שיש בגין זה בונה ביתחד לבנון יחודים ידועים כמבוא בכתבי האר"י ז"ל : [כח] סוד הכונות של כתיבת חשם הקדוש נזכר בזה ויקרא יא : ובאחרי כות סה : [כט] אין יודעים חסר העין של שלטון ספר תורה לחזק שזה גלות ספר התורה עם גלות אורי הציננת סמקום קדוש בית הכנסת שהוא מקדש ביה לרחובת של עיר. ומכל שכן לשרה אצל בית הקברות :

זכא לרודע להו כדקא יאזא, וזכא לרודע להם כראוי, וזכא הוא נודע ביניהם, שלמדנו כי כאשר נמצא זכאי בעולם הוא נודע ומפורסם בין החיים ובין המתים, שהרי בכל יום מכריזים עליו ביניהם, וכשיש צער גדול בעולם והוא אינו יכול להגן על הדרך, אז הוא מודיע להמתים צער העולם, וכאשר לא נמצא זכאי כזה שמכריזים עליו ביניהם, ולא נמצא מי שיעורר את המתים בצער העולם אלא ספר תורה, אז עליונים ותחתונים נתעוררים עליו, אבל צריכים כלם שיחיו נמצאים באותו הזמן בתשובה, ואם אין נמצאים בתשובה, הנה שרי הדין נתעוררים עליהם, ואפילו הרוחות של גן העדן נתעוררים עליהם בשביל הספר תורה :

(א) א"ר חייא תמא אני אם יש מי שירודע איך להודיע להם להמתים, מלבד אנחנו, א"ר אבא הצער של החיים מודיע להם, התורה מודיעה להם, שהרי בשעה שאין מי שיבין בענין זה מוציאים ספר תורה סמוך לבית הקברות, והם נתעוררים על הסית בשביל מה הגלתה למקום ההוא, ואז מלאך דומ"ה מודיע להם, א"ר יוסי ואז הם מבינים שהעולם בצער, וגם שהחיים אין ראויים ואין מבינים איך להודיע להם, באותה שעה כלם צועקים על בזיון הספר תורה שהגלתה למקום ההוא, ואם האנשים חוזרים בתשובה ובוכים בלב שלם בתשובה לפני הקב"ה, אז כל המתים מתאספים ומבקשים רחמים, ומודיעים לאותן ישיני חברון, והם נכנסים ומודיעים להרוח שבגן עדן כמו שאמרנו, ואם החיים אין חוזרים בתשובה בלב שלם להתפלל ולבכות על צער העולם, אזי להם שכלם נקבצו לריק, ומתערעמים לאמר מי גרם להתורה הקדושה שהגלתה על ידיהם בלי תשובה, וככל באים להוכיח עונותם, לפיכך אל ילכו שמה עם מ"ת בלי תשובה ובלי תענית לבקש בקשה לפנייהם, רבי אבא אמר שלא ילכו בלי ג' תעניות, ר' יוסי אמר אפילו בתענית אחד ובאותו יום, ובלבד כשהעולם נמצא בצער גדול, אז כלם מתחברים לבקש רחמים על העולם :

למדנו שא"ר יהודה פעם אחת היו ר' חזקיה ור' ייסא מהלכים בדרך, ובאו לנשח חלבא שהיה חרוב, ישבו סמוך לבית הקברות, ור' ייסא היה בידו כרך אחד של ספר תורה שנקרע, בעת שישבו נדענעו קבר אחד לפנייהם, ושמו קול צוהה וי וי שהרי העולם בצער נמצא, הנה ספר תורה כאן שהגלה, או שהחיים באו לדענע עליו ולבייש אותו בבוישה על ידי הספר תורה שלהם, נתבאר ר' חזקיה ור' ייסא, א"ר חזקיה מי אתה, א"ר מת אני והנה נתעוררתי בשביל הספר תורה, שפעם אחת היה העולם נמצא בצער, ובאו החיים כאן לעורר לנו עם ספר תורה, ואני עם החברים שלי קדמנו אצל ישיני חברון, וכאשר נתחברו בגן עדן עם רוחות הצדיקים, נמצא לפנייהם שאותה ספר תורה שהביאו אצלנו אותן החיים היה פסול, ומשקר בשם המלך, לפי שנמצאה אותו יתרה במקרה הזה (ג) ושמועת שמוע שתי פרסות, אמוץ כיון ששקרו בשם המלך אל יענו להם, ודחו אותי ואת החברים שלי בשעה ההיא מן בית הישיבה, עד שזקן אחד שהיה בין החיים הלך והביא ספרו של רב המנונא חזק, ואז נתעורר רבי אלעזר ברבי שמעון שהיה קבור עמנו, והלך ובקש בגן עדן רחמים עליהם ונרפא העולם, אז התירו לנו ליכנס, ומן היום ההוא שהעלו לרבי אלעזר מבית

זכא לרודע להו כדקא יאזא, וזכא לרודע להם כראוי, וזכא הוא נודע ביניהם, שלמדנו כי כאשר נמצא זכאי בעולם הוא נודע ומפורסם בין החיים ובין המתים, שהרי בכל יום מכריזים עליו ביניהם, וכשיש צער גדול בעולם והוא אינו יכול להגן על הדרך, אז הוא מודיע להמתים צער העולם, וכאשר לא נמצא זכאי כזה שמכריזים עליו ביניהם, ולא נמצא מי שיעורר את המתים בצער העולם אלא ספר תורה, אז עליונים ותחתונים נתעוררים עליו, אבל צריכים כלם שיחיו נמצאים באותו הזמן בתשובה, ואם אין נמצאים בתשובה, הנה שרי הדין נתעוררים עליהם, ואפילו הרוחות של גן העדן נתעוררים עליהם בשביל הספר תורה :

(א) א"ר חייא תמא אני אם יש מי שירודע איך להודיע להם להמתים, מלבד אנחנו, א"ר אבא הצער של החיים מודיע להם, התורה מודיעה להם, שהרי בשעה שאין מי שיבין בענין זה מוציאים ספר תורה סמוך לבית הקברות, והם נתעוררים על הסית בשביל מה הגלתה למקום ההוא, ואז מלאך דומ"ה מודיע להם, א"ר יוסי ואז הם מבינים שהעולם בצער, וגם שהחיים אין ראויים ואין מבינים איך להודיע להם, באותה שעה כלם צועקים על בזיון הספר תורה שהגלתה למקום ההוא, ואם האנשים חוזרים בתשובה ובוכים בלב שלם בתשובה לפני הקב"ה, אז כל המתים מתאספים ומבקשים רחמים, ומודיעים לאותן ישיני חברון, והם נכנסים ומודיעים להרוח שבגן עדן כמו שאמרנו, ואם החיים אין חוזרים בתשובה בלב שלם להתפלל ולבכות על צער העולם, אזי להם שכלם נקבצו לריק, ומתערעמים לאמר מי גרם להתורה הקדושה שהגלתה על ידיהם בלי תשובה, וככל באים להוכיח עונותם, לפיכך אל ילכו שמה עם מ"ת בלי תשובה ובלי תענית לבקש בקשה לפנייהם, רבי אבא אמר שלא ילכו בלי ג' תעניות, ר' יוסי אמר אפילו בתענית אחד ובאותו יום, ובלבד כשהעולם נמצא בצער גדול, אז כלם מתחברים לבקש רחמים על העולם :

למדנו שא"ר יהודה פעם אחת היו ר' חזקיה ור' ייסא מהלכים בדרך, ובאו לנשח חלבא שהיה חרוב, ישבו סמוך לבית הקברות, ור' ייסא היה בידו כרך אחד של ספר תורה שנקרע, בעת שישבו נדענעו קבר אחד לפנייהם, ושמו קול צוהה וי וי שהרי העולם בצער נמצא, הנה ספר תורה כאן שהגלה, או שהחיים באו לדענע עליו ולבייש אותו בבוישה על ידי הספר תורה שלהם, נתבאר ר' חזקיה ור' ייסא, א"ר חזקיה מי אתה, א"ר מת אני והנה נתעוררתי בשביל הספר תורה, שפעם אחת היה העולם נמצא בצער, ובאו החיים כאן לעורר לנו עם ספר תורה, ואני עם החברים שלי קדמנו אצל ישיני חברון, וכאשר נתחברו בגן עדן עם רוחות הצדיקים, נמצא לפנייהם שאותה ספר תורה שהביאו אצלנו אותן החיים היה פסול, ומשקר בשם המלך, לפי שנמצאה אותו יתרה במקרה הזה (ג) ושמועת שמוע שתי פרסות, אמוץ כיון ששקרו בשם המלך אל יענו להם, ודחו אותי ואת החברים שלי בשעה ההיא מן בית הישיבה, עד שזקן אחד שהיה בין החיים הלך והביא ספרו של רב המנונא חזק, ואז נתעורר רבי אלעזר ברבי שמעון שהיה קבור עמנו, והלך ובקש בגן עדן רחמים עליהם ונרפא העולם, אז התירו לנו ליכנס, ומן היום ההוא שהעלו לרבי אלעזר מבית

מראה מקומות אחרים, ויקרא י"א

מבי קברא דא ואמיהבי לגבי אבוס. לית מאן דאחער למיקס קמייסו דדמיכי חבדון. דמספיקא מן הסהו יומא דדחו לי ולחברי. והשטא אמתון לגבן וספר תירס גביכון. אמיקא דהא עלמא בלערא אשכחא. ועד אודעטענא דאמיקא מאן יקדים לאודעטא לאינון זכאי קשוס דמיכי חבדון. אשחמס רבי ייסא ביהסא קישרא דספר תורה. ואר חזקיה חס וסלוס לית עלמא בלערא. ואנן לא אמיקן להאי. קמו ר' חזקיה ור' ייסא ואולו. אמרו דולי דבשעתא דזכאין לא אשכחכו בעלמא. עלמא לא מתקיימא אלא בנייהון דמיחא: (ה) אר ייסא בשעתא דלחפריק עלמא למשרא אחאי אזלינן לגביהון דמיחא. סא כחב דודס אל סמחסי. ואסיר. אל עד כען לא חמית גדפא דלפרא דעזן [ג] דודס אל סמחסי. אל המחסי דייקא. דאיון חייבי עלמא. או דאיון מעמין עכוס דאשכחכו דמיר מחסי. אבל ישראל דאיון זכאי קשוס. שלמא קרא עלייוס (ז) ושכח אני את סמחסי שכבר מתו. בזמן אחר ולא השתא. שכבר מתו והשתא אינון חיון. ועוד דשאר עמין כד אחאן למיחיסון אחיון במרשין לאתערעא עלייוס וינין ביטין. וכד ישראל אחאן למיחיהון איון בכמס משוסס לקמי קבס. במציוו דלכא בנטיחא לקבליה. וכלל בנין דנשמחין קדישין יעטון רחמי לקמי קבס עלייוס. וקבס חיס על עלמא בנייהון. ועד תנין דיקא דעז דאשפסר מהאי עלמא. לא אשחמק ולא אחאיקא מכלסו עלמין. דהא בכלסו עלמין אשכחא ימיר מכחיו. דבחייו אשכחא ביהאי עלמא בלמודיו. ולבחר אשכחא בלמא עלמין וזמין לגבייוס. דכבי (ג) עלמות אשכח. אל תקרי עלמות אלא עולמות. זכא חולקסון: סלמא כמיו (ד) וסיה נפס אדוני לרורס בלרור סחיס. וסיה נשמת אדוני מצבי לים. אלא כמס דלמך דזכאס חולקסון דליקיא דכלל אשקשר בזה דא. דא. נפס ברוח. רוח בנשמה. ונשמה בקבס. דאשכחא דנפס לרורס בלרור סחיס: אר אלעזר האי דאמרו חבדיו גלותא דספר תורה אפילו מבי כניססא לבי כניססא אחרא אסיר. וכל שכן לגבי רחוב. אחאי לבי רחוב [נא] אר ייודס כמס דלמך. בנין דתערעון עלייוס ויבטון רחמי על עלמא.. אר ייודס בכל מסתפו ולא קא עבדי אפילו מבי כניססא לבי כניססא. כל שכן האי —:

סבית הקברות הזה וניתן אצל אביו. אין בנו מי שיתעורר להוציב לפני אותן ישיני חבדון. ואנו יראים בזכרנו יום ההוא שרחו אותי ואת חברי. ועתה שבתם אצלנו וספר תורה אצלכם. אמרתי שבראי הנה העולם בצער נמצא. ועיך נורעועתי כי אמרתי מי יקדים להודיע לאותן צדיקי אמת ישיני חבדון. נשתמט משם ר' ייסא עם כרך הספר תורה. ואר חזקיה חס ושלום אין העולם בצער. ואנחנו לא באנו בשביל זה. ויקמו ר' חזקיה ור' ייסא וילכו בדרבם. אמרו וראי שבזמן שצדיקים אין נמצאים בעולם. אין העולם מתקיים אלא בזכות המתים: (ה) אר ייסא בזמן שנצרך העולם למסר למח אנו הולכים אצל המתים. הלא כתוב ודורש אל המתים. ואסור. אל ר' חזקיה עד עתה לא ראית כנף הצפור של ערן [ג] ודורש אל המתים. אל המתים דוקא. שהם רשעי העולם. או שהם מן העמים עכרים שנקראים תמיד מתים. אבל ישראל שהם צדיקי אמת. עליהם קרא שלמה (ז) ושכח אני את המתים שכבר מתו. בזמן אחר ולא עכשיו. שכבר מתו ועכשיו הם חיים. ועיר ששאר העמים כאשר באים אל המתים באים בכשפים לעורר עליהם מינים הרעים. וכאשר ישראל באים אל המתים באים בבכיה חשובה לפני הקב"ה. בשבית הלב ובתענית לפניו. והכל בשביל שהנשמות הקדושות יבקשו רחמים מלפני הקב"ה עליהם. והקב"ה מרחם על העולם בזכותם. ולכן למדנו שהצדיק אע"פ שנפטר מן העולם. לא נסתלק ולא נאבד מן כל העולמות. שהרי בכל העולמות הוא נמצא יותר מבחייו. שבחייו הוא נמצא בעולם הזה בלבד. ואח"כ הוא נמצא בשלושה עולמות וזמון אצלם. שכתוב (ז) עלמות אהבוך. אל תקרא עלמות אלא עולמות. אשרי חלקם: צדוק כחוב (ד) והיתה נפש אדוני צדוק בצדור החיים. והיתה נשמת אדוני צריך לומר. אלא כמו שאמרנו אשרי חלקם של הצדיקים שהכל מתקשר בהם זה בזה. נפש ברוח. רוח בנשמה. ונשמה בהקב"ה. נמצא שהנפש צדוקה בצדור החיים: אר אלעזר מה שאמרו החכמים שגלות תורה אפילו מכית הכנסת לביהכ"נ אחר אסור. וכל שכן לרחובת של עיר. למה לרחובת של עיר [נא] אר ייודס כמו שאמרנו. כרי שיתעוררו עליהם ויבקשו רחמים על העולם.. אר ייודס בני בכל יראים ואין עושים כך אפילו מן בית הכנסת לביהכ"נ. כל שכן לרחובת של עיר —:

(ה) תמים תהיה עם ה' אלהיך. פתח רבי איצעי ואמר מה בין תם לתמים. באברהם כתוב התהלך לפני והיה תמים. יעקב שנשלח יותר כתוב בו ויעקב איש תם. מפני מה נקרא איש תם. לפי שלא נשאר בו פסולת כלל. שהרי פריעה היתה בו ונמחר. מפסולת ההיא (ו) ועיך כתוב בו ויעקב איש תם. שלם בכל. אברהם תמים נקרא שלא היה כל כך שלם. אבל הם שלם בכל. מה כתוב בנה. איש צדיק תמים היה ברוותיו. שהרי רשום ברשום הקדוש [ג] ואמר ראש הישיבה בכל מקום שנאמר תמים. היינו שנרשם ברשום הקדוש באות

מראה בקומות (ה) אחרי על: (ג) קולת ד: (ג) ביר א: (ד) שמואל א: כ"ס (ה) שלח קמ. (ו) שם קס:

דיו הזהר

(א) כנף הצפור היינו כנפי השכינה. והמכוון שער לא הבין זה ענין הנסתר. וזה נאמר על דרך הכתוב ולא יבנה עוד סוד: [נא] מה הלא העיקר הוא חסלה וזקקה ולמה לא די להחלל בבית הכנסת: [לכ] שנוצר מהול:

באות קיום חברית, ובשכל שנמר הפרית נקרא תמים בדורותיו, מה שכלם לא היו כך שהם השתלו דרכם, וע"כ נאמר את האלהים התהלך נח, וכי מי יכול לזכות עמו, אלא כל מי שנמר ברית הקדוש שלא יפגם מדונות עמו השכנה ושורה עליו, ולפיכך תמים תהיה עם ה' אלהיך, תמים תהיה, ואח"כ עם ה' אלהיך בהדונות אחת, שכיון שתשומר הברית תזכה להיות עם ה' ולא תפרד ממנו, (א) ועוד תמים תהיה עם ה' אלהיך, וראי כמו שהוא תמים כלל אחד, אף אתה תהיה עמו תמים, עמו וראי, ובמה נעשה האדם תמים, שיהיה ת"ם י"ם, ת"ם, כמו שנדרש, י"ם, כל אותן מדרגות קדושות שלו נקראות י"ם, ואין נפרשות ממנו לעולם, אף אתה כרמיון זה תהיה, להפיר ספק מדרגות ורות, ולהיות כך מדרגות קדושות סוד של י"ם .. כרמיון זה אדם הלוכש ציצית נעשה בכל יום תמים, כ"ם כר' כנפות ממוקנות כראוי, י"ם בתכלת ההוא של הרג של שבעים מדרגות הים (ג) צד הרע כאשר מסתכל באדם הוא אינו יכול להרע לו בעין רעה, ואז הוא ת"ם י"ם עם ה' אלהי, ממש בתקין אחד, הוא למעלה והאדם למטה, שאח"כ הוא נתעלה תוך מדרגות העלויות (ג) אף כך האדם נתעלה אח"כ בתפילין תוך מדרגות עליונות, וע"כ תמים תהיה עם ה' אלהיך, עמו וראי:

(ג) ועוד תמים תהיה עם ה' אלהיך, הרי דרשו החברים שאמרו בכלדים, בוא וראה לאור שניהנה התורה לישראל הוציאם מהתחיבות של הנוכחים ומולות, ודבר זה למדנו מאברהם, שראה במולו שלא היה עתה להוליד בנים, והקב"ה הוציא אותו החוצה, כמו שנאמר ויחצא אותו החוצה, ויאמר הבט נא, השמימה וגו', ודרשו שא"ל צא מאצטגנינות שלך, והעלה למעלה מהנוכחים וכו', ולפיכך כל העוסק בתורה נתבטל ממנו התחיבות של נוכחים ומולות, אם לומד התורה כלי לקיים מצותיה, ואם לא, כאלו אינו עוסק בה, כפי נתבטל ממנו התחיבות של נוכחים ומולות, כל שכן עמי הארץ שאין נתבטל מהם התחיבות של נוכחים ומולות:

כי הגוים האלה וגו' אז מענינים ואל קסמים ישמעו ואח"כ לא כן נתן לך ה' אלהיך, (ג) פתח ר' יוסי ואמר (ד) ה' בצאתך משעיר בצערך משרה ארום ארץ רעשה, כשעה שהקב"ה בא משעיר, שלא רצו לקבל התורה ארץ רעשה, מפני מה רעשה, לפי שראה שתחזור לתוה ובהו, כי כן התנה הקב"ה עם העולם, אם יקבלו ישראל את התורה מוטב, ואם לא יתורו העולם לתוה ובהו, כיון שראתה הארץ שהזמין הקב"ה לכל האומות שיקבלו התורה ולא קבלו, ומכל האומות לא נשתחררו אלא ישראל כלבדם, חשבה הארץ שגם ישראל לא יקבלו התורה כמוהם, ולפיכך ארץ רעשה, כיון שאמרו נעשה ונשמע סיד שקטה, וש"כ ארץ ראה ושקטה, וראה בתחלה ולבסוף שקטה, ובוא וראה לפי שאמרו ישראל נעשה

באם קיימא דבריה, ובגין דנפר ברית אקרי תמים בדורותיו, מאי דלא סו כלסו סכי דאיונו מחבלין ארמייהו, וע"כ כתיב את האלהים סתסלך נח, וכי מאן יכול למיכר עמים, אלא כל מאן דנפיר ברית קדישא אדונות ביה שכינתא ושראף עליה, ובג"כ תמים תהיה עם ה' אלהיך, תמים תהיה, ולבשר עם ה' אלהיך כוונתא חדא, דכיון דנפיר ברית עם ה' לסוי ולא אפתרש מניה, (א) הו תמים תהיה עם ה' אלהיך, ודאי כמה דאיהו תמים כללל חדא, אף אנת ספא עמים תמים, עמים ודאי, ובמאי תתעביד ב"כ תמים, דיהא ת"ם י"ם, ת"ם, כמה דאפתר, י"ם, כל איונו דרגין קדישין דיליה אקרון י"ם, ולא אפתרשן מיהם לעלמין, אף אנת כוונתא דא ספא, לאעזאס מקד דרגין נוכחין, למיסיי כך דרגין קדישין דא דיי"ם, כוונתא דא בר נש דלביס לילית אפתביד בכל יומא תמים, ת"ם ב"כ כנפיש מתקין כדקא יאות, י"ם כסהו חכלת דנוגה דשבעין דרגין רימא (ג) ספרא בישא כד אסתכל בסאי ב"כ לא יכיל לחבאש ליה בעינא בישא, וכדין איהו ת"ם י"ם עם ה' אלהי, ממש בתקוהא חדא, איהי לעילא ואיהו לתתא, דלכפר אסתלקת איהי נו דרגין עלאין (ג) אף הכי בר נש אסתלק איהו לכפר בתפילין נו דרגין עלאין, וע"כ תמים תהיה עם ה' אלהיך, עמים ודאי:

(ג) הו תמים תהיה עם ה' אלהיך, הא אוקמוס חבדיא דלא למחלל בכלדיה, תא חזי בשר דאחסיבת אורייתא לישראל אסיק לון מחיובא דככביא ומולי, ודא אוליפנא מחבדס, רחוי במוליה ולא סוס עמיד לחסוי ליה בגין, וקב"ה אסיק ליה לבשר, כדכתיב ויולא אותו סחולס ויאמר הבט נא השמימה וגו', ואוקמוס דא"ל לא מאלסגנינות שלך, וסעלסו למעלה ממכביא וכו', ובגין דא כל המשתדל באורייתא בשיל מיהם מחיובא דככביא ומולי, אי אוליף לה כדי לקיימא פקודתא, ואם לאו, כאלו לא אשתדל בה, ולא בשיל מיהם מחיובא דככביא ומולי, כל שכן עמי הארץ דלא אשתכל מחיובא דככביא ומולי:

כי סגוים סאלס וגו' אל מענינים ואל קסמים ישמעו ואח"כ לא כן נתן לך ה' אלהיך, (ג) פתח ר' יוסי ואמר (ד) ה' בצאתך משעיר בצערך משרה ארום ארץ רעשה, כשעתא דקב"ה תב משעירי ולא קבילו אורייתא ארץ רעשה, מאי עמאר רעשה, בגין דבעתא לאהדרה לחסוי ובסו, דכדי אחסי קב"ה בעלמא, אי יקבלון בני ישראל אורייתא מוטב, ואם לאו אהדר עלמא לחסוי ובסו, כיון דחמלת ארעא דא אומין קב"ה לכל עממיה דיקבלון אורייתא ולא קבילו, ומכל עממיה לא אשתארו אלא ישראל בלחודייהו, חסיבת ארעא דישאל נא יקבלון כותמיהו, ובג"כ ארץ רעשה, כיון דאמרו נעשה ונשמע מיד שקטה, סה"ד ארץ יראה ושקטה, וראה בקדמיתא ולבסוף שקטה, ותא חזי בגין דישאל אמרו נעשה

מראה מקובות ט שנה קסמ, (ג) פתח ר' יוסי, (ג) פתח ר' יוסי

דיו הוזהר

(ג) מספר שבעים מרסו על בזה חסלות כמו שמוכח בזה על הפסוק וי' שנותינו בהם שבעים שנה, והרג של תכלת שהוא חלון רסו על שנשפץ בו בזה סרת חסלות, וזה נרסו במה שאמרו חז"ל שזה הרג עולה אחת לשבעים שנה, והיינו תוך של שבעים מדרגות הים, כי ים מרסו על חסלות כידוע כסוד כל הנחלים הולכים אל הים: (ג) היינו בעין שאמרו חז"ל שהקב"ה בנית תפילין, וענין תפלה ש"י לשעלה היינו עליית והתקשרות המלאות, ותפלה ש"י היינו עליית והתקשרות התפארת עם הבר' אף כך האדם כעין זה שנתעלה ונתקשר בקדושה עליונה ע"י הנחת תפילין:

נעשה. אינם יראים מן כל עשיה שיכולים כל מכשפי העולם לעשות. ולא מכל קוסמים ומעננים שבעולם. מה הטעם. אחר בשביל קבלת התורה. ואחר לפי שכאשר הוציאו הקב"ה ממצרים שבר לפניו כל מיני כשפים וקסמים שלא יוכלו לשלוט עליהם:

(ה) א"ר אבא בוא וראה אסור לו לאדם להשליך בלי ביתו שאין נצרכים לו או חפץ אחר דונתו לאמר שמוסר אותו לצד המומאה. שהרי כמה מסוגי הדיון מומנים לדבר ההוא לקבל אותו. ומן הזמן ההוא אין שורה עליו ברכות. שהרי מן צד המומאה הוא. כל שכן מי שמוסר ברצונו על אותו צלם העליון שלו שיהיה שייך לאותו ולצד המומאה. שהרי מה שהוכן עבורו יהי' שייך להם. וכשיקראו ימי איש הזה למות. צלם העליון שניתן לו. ככתוב אך בצלם יתהלך איש. בא אותו רוח הרע שהיה מתדבק עמו בכל יום. ונוטף לעצמו את הצלם ההוא. מתלבש בו והולך לו. ואין מחזורי לאיש ההוא לעולם. או ידע שהוא נדחה מהכל:

(ג) כי תצור אל עיר ימים רבים להלחם עליה לתפשה לא תשחת את עצה וגו'. א"ר פנחס כמה טובים הם דרכי ושבילי התורה. שהרי בכל ענין וענין יש כמה עצות כמה טובות לאנשים. כמה מרגליות המאורות לכל צד. ואין דבר בתורה שאין בו כמה אורות המאירים לכל צד. סקרא זה. הוא כפי פשוטו. ויש בו כפי מדרשו. ויש בו חכמה עליונה להזהיר למי שנצטרך אזהרה. אשרי חלקו מי שעוסק בתורה תמיד. כי מי שעוסק בה מה כתוב בו. כי אם בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה. והיה כעץ שתול על פלגי מים. למה נסמך זה לזה. אלא מי שעוסק בתורה יומם ולילה לא יהיה כעץ יבש. אלא כעץ שתול על פלגי מים. מה אילן יש בו שרשים. ויש בו קליפות. ויש בו מוח. ויש בו ענפים. ויש בו עלים. ויש בו פרחים. ויש בו פירות. שבעת מינים האלה עולים לשבעה עשר ולשבעים [לה] אף דברי התורה יש בהם פשט המקרא. דרש. רמז שהם רמזי חכמה. נימטריאות. מדות צפונים. מדות נסתרים אלה על אלה. פסול וכשר. טמא וטהור. אסור ומותר [ו] סכאן ולהלאה מתפשטים ענפים לכל צד. והיה כעץ שתול על פלגי מים ודאי. ואם לא. אין הוא חכם בחכמה. בוא וראה כמה חביבים הם אותן העוסקים בתורה. שאפילו בזמן שהדין תולה בעולם וניתנה רשות למשחית להשחית. פוקד הקב"ה לו על אותן העוסקים בתורה. וכך אומר לו הקב"ה. כי תצור אל עיר בשביל עונות הרבים שחוטאים לפני. ונתחייבו בדין לימים רבים. מהו רבים. שלשה ימים זה אחר זה. שניכר שיש דבר בעיר. מניין שימים רבים שלשה ימים הם. שבתובן [ג] ואשה כי יזוב זוב דמה ימים רבים. וכי ימים רבים הם. אלא שלשה ימים זה אחר זה נקרא ימים רבים. אף כך כי תצור אל עיר ימים רבים. בוא וראה [ב] ימים רבים. ויהיו שבעים: [ו] פסול וכשר. טמא וטהור. אסור ומותר כל זה נחשב לחלק אחד דהיינו חלק ההכנות:

ואפקוד

מראה [ב] ימים רבים. ויהיו שבעים: [ו] פסול וכשר. טמא וטהור. אסור ומותר כל זה נחשב לחלק אחד דהיינו חלק ההכנות:

זו הזהר

[ג] שבעה עשר ושבעים רמזי חכמה. ויהיו שבעים: [ו] פסול וכשר. טמא וטהור. אסור ומותר כל זה נחשב לחלק אחד דהיינו חלק ההכנות:

ואפקוד אותך על בני ביתי. לא תשחית את עצה. זה תלמיד חכם דאסתכח במתא. דאיהו אילנא דחיי. אילנא דייסב איבין. ד"א את עטא. סהו דייסב עיטא למתא לאסתובא מן דינא. ואלויף לון ארחא דייסבין בס. ועיד לא תשחית את עטא לנדהו עליו גרין. לנדהו עליה דינא. ולא לאישא עליה חרבא חלשא חרבא משננא. סהיא דקשלא לשאר אינטי דעלמא. כי ממנו תאכל. וכי סהו מחבלא אכיל מינא. לא. אלא כי ממנו תאכל [ג] סהו סגרא תקיפא. סהיא דכל רוחין תקיפין וקדישין נפקין מינה [ג] דלית סהא ותיאובתא לרוח קודשא כסאי עלמא אלא אורייתא דסהו וכהא. כביכול איהו מפרנס לה ויהיב לה מזונא כסאי עלמא יתיר מכל קרבנין דעלמא. בקרבן מאי כתיב (א) אכלתי יערי עם דבשי. אכלו רעים. ומיחלחב דא חקשא ובסלו קרבנין לית ליה לקב"ה אלא אינון מלין דאורייתא. ואורייתא דאסתדא כסומים. כנ"כ כי ממנו תאכל. דלית לס מזונא כסאי עלמא אלא ממנו ומאינון דכוותיה. וכיון דממנו תאכל ואיהו ון לס. איהו לא תכרות. סו וזיר ביה דלא תקרב ביה. כי האדם עץ השרה. דא אקרי אדם דאסתמודע עילא ותתא. עץ השרה. אילנא רברבא ותיקף דסהו סדה אשר ברכו ה' סמיך עליה [ג] אילנא דאסתמודע להסו סדה סדיר. לבא מפניך במלור. מלס דא אסדר לרישא דקרא. דכתיב לא תשחית את עטא. סהו דייסב לון עיטא ותחקין למתא לבוא מפניך במלור. איהו יסיב לון עיטא לאתקנא ולאסדרא כתיבתא. ואחקין לון מאני וייני בוקינס וסופרין. לבא מפניך. מהו לבא מפניך. לבוא לקמאי ולאעלא מפניך מקמי דחילך. דילך במלור. באתר דעלאין ותתאין לא יכלין לאעלא תמן. ומאן איהו. דננא דעלי תשובה עאלין תמן. דא איהו מלור. אתר תקיף וסגרא תקיפא [מ] יכיון דעישא דא נסלין אלא מכפר לחובייהו ואחקבן ברעוה לקמאי. כל דא סקיד קביס על אינון דאסתדלי באורייתא. בנין כך זכאין אינון דאק משתדלין באורייתא. אינון דאסתדלי באורייתא אינון אילנן רברבין כסאי עלמא :

ואפקוד אותך על בני ביתי. לא תשחית את עצה. זה תלמיד חכם דאסתכח במתא. דאיהו אילנא דחיי. אילנא דייסב איבין. ד"א את עטא. סהו דייסב עיטא למתא לאסתובא מן דינא. ואלויף לון ארחא דייסבין בס. ועיד לא תשחית את עטא לנדהו עליו גרין. לנדהו עליה דינא. ולא לאישא עליה חרבא חלשא חרבא משננא. סהיא דקשלא לשאר אינטי דעלמא. כי ממנו תאכל. וכי סהו מחבלא אכיל מינא. לא. אלא כי ממנו תאכל [ג] סהו סגרא תקיפא. סהיא דכל רוחין תקיפין וקדישין נפקין מינה [ג] דלית סהא ותיאובתא לרוח קודשא כסאי עלמא אלא אורייתא דסהו וכהא. כביכול איהו מפרנס לה ויהיב לה מזונא כסאי עלמא יתיר מכל קרבנין דעלמא. בקרבן מאי כתיב (א) אכלתי יערי עם דבשי. אכלו רעים. ומיחלחב דא חקשא ובסלו קרבנין לית ליה לקב"ה אלא אינון מלין דאורייתא. ואורייתא דאסתדא כסומים. כנ"כ כי ממנו תאכל. דלית לס מזונא כסאי עלמא אלא ממנו ומאינון דכוותיה. וכיון דממנו תאכל ואיהו ון לס. איהו לא תכרות. סו וזיר ביה דלא תקרב ביה. כי האדם עץ השרה. דא אקרי אדם דאסתמודע עילא ותתא. עץ השרה. אילנא רברבא ותיקף דסהו סדה אשר ברכו ה' סמיך עליה [ג] אילנא דאסתמודע להסו סדה סדיר. לבא מפניך במלור. מלס דא אסדר לרישא דקרא. דכתיב לא תשחית את עטא. סהו דייסב לון עיטא ותחקין למתא לבוא מפניך במלור. איהו יסיב לון עיטא לאתקנא ולאסדרא כתיבתא. ואחקין לון מאני וייני בוקינס וסופרין. לבא מפניך. מהו לבא מפניך. לבוא לקמאי ולאעלא מפניך מקמי דחילך. דילך במלור. באתר דעלאין ותתאין לא יכלין לאעלא תמן. ומאן איהו. דננא דעלי תשובה עאלין תמן. דא איהו מלור. אתר תקיף וסגרא תקיפא [מ] יכיון דעישא דא נסלין אלא מכפר לחובייהו ואחקבן ברעוה לקמאי. כל דא סקיד קביס על אינון דאסתדלי באורייתא. בנין כך זכאין אינון דאק משתדלין באורייתא. אינון דאסתדלי באורייתא אינון אילנן רברבין כסאי עלמא :

(ב) כי ימצא חלל וגו' ולקחו זקני העיר העיר ההוא ענלה בקר וגו' וערפו שם את הענלה בנהל. והרין הוא לערוף אותה בקופיץ. רבי שמעון היה יושב והונה בתורה. והיה עובק באותה הפרשה של ענלה ערופה. א"ל רבי אלעזר האי למאי אלסרין. ככה רבי שמעון ואמר אי לעולם שנמשך אחר קליפה זו. שהרי מן היום שאיתו נחש הרע שנתפתח בו אדם הראשון שולט על האדם ושולט על בני העולם. הוא עומד להשטין העולם. והעולם אינו יכול לצאת מן עונשו עד שיבא מלך המשיח. ויקים הקב"ה לישני עפר. ככתוב (ג) בלע המות לנצח וגו'. וכתיב (ד) ואת רוח המוטאה אעביר מן הארץ. והוא עומד על עולם הזה לקחת הנשמות של כל האנשים. וכל בני העולם עיי מלאך המות נשמותיהם. ובוא וראה כה שכתוב כי ימצא חלל. אפשר תאמר שזה האיש

מראה מקומות (א) עיר ס' (ב) וירא קיב: (ג) יפטי' (ד) כ"ה (ה) וכו' יצ

ז"ו הזהר

(א) דורש תאכל בלשון נקבה נפתרת, ולא בלשון זכר נוכח: (ב) וזו ברת המלכות שממנה יוצא כל מיני השחיית לעולם הזה כפרשיות (ג) שרה אשר ברכו ה' זו המלכות: (ד) זה עולם הבית:

דל על ידל דהסוף מלך המות נפקא כשמתה. לאו הכי. אלא מאן דקפיל ליה אפיס כשמתה עד לא משא ומתה לשלמה ביה הסוף מלך המות. ובג"כ ה' ולאדן לא יכוסר לדס אשר שפר בה וגו'. ולאדן דילן. ולא די לון דקאים איזו למסעי עלמא למנחם ולקפגרא דמיר. כל שכן דגולן מניה מאי דלית ליה נסלא. וקב"ס חיים על כנוי. ובגניי כך קרבין [ליה] על האי עגלה. בגין לתקנא עמיס מחי דלתנפיל הסוף כשמתה דב"כ מניה. ולא ישתכח מקפגרא על עלמא. ורוא"ל עלתניי סכא. [מה] שור פרה. עגל עגלה. כללו ברוח עלתא אשתכחו [מה] ובגין כך ברא מתקני ליה. ודל הוא דכתיב ידינו לא שפכא את הדם הזה וגו'. לא שפכו ולא גרימנא מיתתיה. ובדל לא אשתכח מקפגרא עלייסו. ובכלל יסיד קב"ס עישא לעלמא:

חא חזי כנוינא דל ביומא דראש השנה ויוס הכפורים דדינא אשתכח בעלמא איזו קאים לקפגרא. וישראל עניין לאתערל בשופר ולאתערל קול דכליל בלש"א ומי"א ורוא"ל ולאטענדו עד. ולאשטמא האי קול מנו שופר. והאי קול סלקא עד אחר דרכסיה דדינא יתבא. ובספ בה וסלקא. כיון דמשא האי קול מתתא קול דיעקב אשתקן לעילא. וקב"ס אשתקן רחמי. דהא כנוינא דישאל מתערי מתתא קול חד כליל בלש"א מי"א ורוא"ל דכפיק כדחא מנו שופר. הכי נמי אשתק לעילא שופ"ר [מן] והסוף קול דכליל בלש"א מי"א ורוא"ל אשתקן וכפיק. דל מתתא ודל מעילא. ואשתקן עלמא רחמי אשתכחו. והסוף מקפגרא אעריב. דחסיב לשלמא דדינא ולקפגרא בעלמא. וכד חזי דמתערי רחמי דיון אעריב ואשתק מיליה ולא יכיל למעבד מיר. וקב"ס דלון עלמא ברחמי. ואי חמא דדינא אשתכח [מן] לאו הכי. אלא אשתכחו רחמי דדינא ועלמא אשתק ברחמי. תא חזי כתיב כ' תקעו בהדס שופר בכנסא ליום חגנו. דלתכסיו סיהרא [מד] דהא דיון סלקא הסוף חויה בישא ויכיל לזוקא עלמא. וכד מתערי רחמי סלקא סיהרא ולאטענדת מחמן. ואיזו אשתכחו ולא יכיל לשלמא. ואשתכח דלל יתקרב תמן. וע"ד ביומא דראש השנה כתיב לאעריבא ליה. כמאן דלחטר משכניה ולא ידע כלום. וביוס הכפורים כתיב לניחא למעבד ליה ניחא דרוחא בשפיר דקרבין ליה. וכדין אשתכח סניגורא עלייסו דישאל. אבל ביומא דראש השנה אשתכח דלל ידע ולא יכיל למעבד כלום. חמי אשתכחו דרחמי סלקין מתתא. ורחמי מעילא. וסיכס"א סלקא ביומא [מה] דיון אשתכח ולא ידע כלום ולא יכיל לשלמא. וקב"ס דן ליון דישאל ברחמי ויחייס עלייסו. ואשתכח ליון ומנא כל אינון עסקי יומין דיון ראש השנה ליוס הכפורים. לקבלא כל אינון דתייבין קמיה ולכפרא לון מחווייסו. וסליק לון ליומא דכפורי. וע"ד בכלל קב"ס פקיד לון לישאל למעבד עובדא. בגין דלל יסלום עלייסו מאן דלל אלעריך. ולא יסלום עלייסו דינא. ויכון כלסון וכלין

האיש על ידי מלאך המות ההוא יצאה נשמתו. לא כן. אלא מי שהרגו הוא הוציא נשמתו קודם שהגיע זמנו לשלום בו מלאך המות ההוא. ולפיכך ה' ולאדן לא יכוסר לדס אשר שפר בה וגו'. ולאדן שלטו. האם לא די לנו מה שהוא עומד להשטין העולם לחנם ולקטר המיד. כל שכן כשגולים סמנו מה שהוא צריך ליסול. אבל הקב"ה מרחם על בניו. ולפיכך צוה לנו שיהיה נקרב [לנו] עגלה על זה. כדי לתקן בזה מה שניטלה אותה נשמת האיש סמנו שלא יצאה על ידו. ולא יקטרני על העולם. וסוד עליון למדנו כאן. שור פרה. עגל עגלה. כלם בסוד ערין נמצאים [מה] ולפיכך בזה מפייסים לו. וזה שכתוב ידינו לא שפכו את הדם הזה וגו'. לא שפכו ולא גרמו מיתתו. ובהו לא יהיה נמצא מקפגרא עליהם. ובכלל נתן הקב"ה צוה לעולם:

בוא וראה בדמיון זה ביום ראש השנה ויום הכפורים שהדין נמצא בעולם הוא עומד לקטרני וישראל צריכים לעורר בשופר ולעורר קול שנכלל בא"ש ומי"א ודו"ה ונעשו אחד. ולהשטיין קול הזה מתוך השופר. תה הקול עולה עד המקום שכסא הדין נמצא. ומקנש בה ועולה. כיון שמויע שמה הקול מלמטה קול של יעקב נתתן למעלה. והקב"ה נתעורר ברחמים. שהרי כמו שישראל מעוררים למטה קול אחד שנכלל בא"ש מי"א ודו"ה שיוצאים כאחד מתוך השופר. כמו כן נתעורר למעלה השופ"ר [מן] וקול ההוא שנכלל בא"ש מי"א ודו"ה נתתן ויוצא. זה מלמטה זה מלמעלה. ונתתן העולם ורחמים נמצאים. ומקטרני ההוא נתערב. שהיה חושב לשלום בדין ולקטרני על העולם. וכאשר הוא רואה שנתעורר רחמים או נתערב ונחלש כחו ואינו יכול לעשות כלום. והקב"ה דן את העולם ברחמים. ואפשר תאמר שהדין נאבד [מן] לא כן. אלא שמתחברים רחמים בדין והעולם נידון ברחמים. בוא וראה כתוב כ' תקעו בחרש שופר בכנסא ליום חגנו. שנתכסית הלבנה [מד] שהרי אז שולט נחש הרע ההוא ויכול להזיק לעולם. וכאשר נתעורר רחמים תתעלה הלבנה ועוברת משם. והנחש נתערב ואינו יכול לשלוט. ונתרחק שלא יקרב שמה. וע"כ ביום של ראש השנה נצרך לערבב אותו. שיהיה כמי שנתעורר משנתו ואינו יודע כלום. וביוס הכפורים נצרך לפיוס לעשות לו נחת רוח בהשעיר שנקרב לו. ואז נהפך להיות סניגור על ישראל. אבל ביום של ראש השנה נתערבב שאינו יודע ואינו יכול לעשות כלום. שרואה התעוררות של רחמים עולה מלמטה. ורחמים מלמעלה. והלבנה עולה ביניהם [מה] או נתערבב ואינו יודע כלום ואינו יכול לשלוט. והקב"ה דן דהם לישראל ברחמים ומרחם עליהם. וניתן להם זמן כל אונן עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים. לקבל כל אותן השבים לפניו ולכפר דהם מחטאותם. ומניה אותם על יום הכפורים. וע"כ בכל מה שהקב"ה פקד לישראל לעשות פעולה. הוא לבעבד שלא ישלום עליהם מי שאינו נצרך לשלוט. ולא ישלום עליהם הדין. ויהיו כלם זכאים

מראה מקומות ה' במדבר ל"ה ט' תלים פ"א

זו הזהר

[מה] שור ופרה בקדושה. ולעומת זה עגל ועגלה בצד המוסאת. ונתפיים בזה שנותנים לו סמינו [מן] זה עולם הבינה שמוציא קול הכולל א"ש מי"א ודו"ה חיינו נ' ספירות חסד נבזרה תפארת: [מן] ולית דין כלל: [מד] זו מרת המלכות. כי קודם התחלת שנה חדשה מניע נגלה המלכות עד קצה האחרון וחושב הנחש שיוכל למשלש בה והיא מסתתרת בסנו: [מן] שאז יש עליית המלכות עד העולמות שהם כל רחמים:

זכאים בארץ. באהבת האב לבנים. והכל במעשה ובדבור תולה. והרי נתבאר הענין :

(ח) רבי אלעזר אמר בוא וראה כל האנשים כלם עוברים על ידי מלאך המות. מלבד זה שהקדים לו אנשים מיתה קודם שהגיע זמנו לשלום בו מלאה לויטול רשות עליו. שהרי אינו שולט באיש עד שנטול רשות. ולפיכך יש לו תביעת דין לשלום על מקום ההרג. כמו שכתוב לא נודע מי הכהו. כמו כן יש לו תביעת דין שלא נודע על מי. אלא שמקטרג על כל המקום ההוא. וע"כ ולקחו וקני העיר ההיא ענלה בקר וגו'. בשביל להעביר הדין ממקום ההוא. ושיתקן שלא ישלום בו המקטרג ויהיו ניצולים ממנו :

(ט) אמר לו ראש הישיבה לרבי שמעון. בוא ואנלה לך דבר. אפשר תאמר ששטחה היא למלאך המות כשהורג אנשים. לא כן. אלא לפי שרואה שרצון רבונו בכך. הוא מראה עצמו בשטחה לעשות רצון הקב"ה. שכתוב (ז) רוח סערה עושה דבריו. א"ל רבי שמעון והרי הוא הולך ומקרב בשטחה לפני הגשם. א"ל שמעון חסיד קדוש. ודאי כך הוא להראות לפני המלך שיש לו הנאה ברצון המלך. אבל מקבל נחת מן הספר הגשם. הוא מוקדקד ואונו להספד. א"ל אם כן למה הוא הולך ומקטרג על האיש למעלה ומוכיר עונותיו. א"ל לפי שהוא זקן וכסיל וחושב לשלום על הרוח. וכל תשוקתו בשביל זה היא. ולבסוף אינו שולט אלא על שלו. שהבשר הוא שלו. וע"כ כתוב (ד) ישוב עמלו בראשו. (ה) א"ל רבי שמעון תמנהיני על מה שכתוב (ו) והשטן עומד על ימינו לשטנו. ואם יהושע בן יהורצק כך. שאר בני העולם על אחת כמה וכמה. והרי כיון שהארם כבר בעולם ההוא. מה תועלת יש לשטן ההוא לקטרג עלי. ולא די לו מה שהוציא חלקו. בוא וראה תשוקת השטן לא היתה אלא למען לא יתלבש אותו הצדיק בלבוש הטהור והקדוש. כי כיון שראה שטן ההוא שליבש שלו מן הגוף נדחה ולא נחשב. בשביל זה היה מקטרג עליו. מה המעם. לפי שאם נתלבש בלבוש היקר ההוא. מיד לבוש הוזהרם של הגוף ופעולתו של השטן ההוא מתבטל ועובר מן העולם. ודבר זה כל יוטב לו להשטן. ועוד שכל זמן שאינו מתלבש למעלה פוקד הרוח לזה הגוף המזוהרם שלו [מז] ודבר זה טוב לו להשטן. וכיון שנתלבש בלבוש יקר ההוא או מתבטלים הגוהים של יצר הרע והגוף שלו. ואין לו זכרון עם הגוף לעולם אלא עם הנפש בלבד. אבל כל זמן שבשר הגוף קיים. והרוח לא נתלבש בלבוש יקר ההוא. פוקד הרוח על הנפש. והנפש תפקוד להגוף. א"ר שמעון כמה מתוקים דברים האלה אשרי חלקי. והנה ידעתי שהצדיקים בעולם ההוא מתלבשים בלבוש שנקרא לבוש מלכות. וכך הוא בודאי. א"ל אויר של הגן עדן נשמת רוח הקודש הוא. ומתלבשים בו הצדיקים כדמיון שהיו בעולם הזה. ואחר כך שורה רוח הקודש על ראש כל אחד ואחד. ונתעמר שנעשה לו עטרה. וכך היה למדרכי שכתוב בו בלבוש מלכות. תבנית עולם ההוא. ואח"כ ועשרת זהב גדולה. זו העטרה השורה

זכאין בשרעא. כרחמיו דאבא על בנין. וכלא בעובדא ובמלין תליא. וסא חוקימא מלין :

(א) רבי אלעזר אמר תא חזי כל בני נשא כללו עברין על ידא דמלאך המות. כד מהאי דאקדמו ליה בני נשא עד לא יומי זמא לשלמא ביה וליטול רשו. דסא לא שליט בכד נש עד דנקיל רשו. ובג"כ אית ליה דינא לשלמא על הסווא אחר. כד"א לא נודע מי הכהו. הכי נמי אית ליה דינא דלא אחידע. בנין לקטרגא על הסווא אחר. וע"כ ולקחו וקני העיר ההיא ענלה בקר וגו'. בנין לאעברא דיניה דהסווא אחר. ילאתתקנא דלא ישלום ביה מקטרגא ולאשתובא מניה :

(ב) אחר ליה רב מחיבתא לרבי שמעון. תא יתימא לך מלה. אי תימא דחדו הוא למלאך סמות כד קפיל בני נשא. לאו. אלא בנין דחמי דרעותא דמחריס בכך. אחזי גרמיה כחדו למעבד רעותיה דקב"ה. דמחויב (ג) רוח סערה עושה דבריו. א"ל רבי שמעון וסא איסו איל ומקדקד בחדו קמי נשין. א"ל אי חסידא קדישא. ודאי הכי סווא לאחזא קמי מלכא דניחא ליה ברעותיה דמלכא. אבל ניחא ליה בספדא דנשין. איסו יקיד ויודעיה בספדא. א"ל אי הכי אחזי איל חזי ואספי על בר נש לעילא ודאכר לחוביו. א"ל בנין דאיהו זקן וכסיל וחשיב למשכנ על רוחא. וכל תאובתיה בנין כך איסו. לטוף לא שליט אלא על דיליה. כשרא דיליה. וע"כ כתב (ד) ישוב עמלו בראשו. (ה) א"ל רבי שמעון תוהבנא על מאי דמחויב (ו) וספסן עומד על ימינו לשטנו. וכי יושב בן יסולדק כך. שאר בני עמלא על אחת כמה וכמה. וסא כיון דבר נש כסהו עמלא. מאי תועלתא אית להסווא שכן לאשכא ליה. ולא די ליה דאפיק נסתיה מניה וקפיל ליה. א"ל אי חסידא קדישא זכא חולקך. תא חזי תיאובתא דשטן לא סווא אלא בנין דלא יתלבש הסווא זכא בלבושא דכח קדישא. וכיון דחזי הסווא שכן דלבושא דיליה אחרמיה ולא אחתסיב. על דא אספי ליה. מאי ספמא. בנין דחי אחרת לבסוף יקר. חיד לבישא דוהמא ועבדתא דהסווא שכן יתבטל ויעבר מעמלא. ודא לא ניחא ליה לשטן. ותו דבכל זמא דלא אחרת פקדא רוחא להאי נופא דוהמא דיליה [מז] ודא ניחא ליה לשטן. וכיון דאחרת לבסוף לבסוף יקר סא אחרת גוויי דירא בישא ונופא דיליה. וליח ליה דוכרנא כסדיה לעלמין אלא כסדי דנפשא בלבד. אבל כל זמא דכשרא קיימא. ורוחא לא אחרת לבסוף לבסוף יקר. פקדא רוחא עלה דנפשא. ונפשא פקדא לנפשא. א"ר שמעון כמה מחיקין אינון מלין. זכא חולקי. וסא ידענא דלדיקא כסהו עמלא מתלבשן בלבושא דאקרי לבסוף מלכות. וסכי סווא ודאי. א"ל אוירא דגן עדן נשמת רוח קודשא אינון. ומתלבשן ביה לדיקא כגווא דהו כהאי עמלא. ולבתר רוח קודשא שריא על רישא דכל חד וחד. ואתעמר ואתעבדא ליה עטרה. וכך סווא למדרכי דמחויב ביה בלבוש מלכות. לדיקא דהסווא עמלא. ולבתר יעשרת וסב גדולה. דא עטרת דשריאתא

מראה מקומות (א) י"ט י"ז (ב) שלח קטב : (ג) תלים קטב (ד) ס"ט (ה) בלח קטב : (ו) וקרי' נ' דשריאתא

זיו הזהר

[מז] היינו באמצעות הנפש. כי כל זמן שאין הגוף נתעבד יש התקשרות לנפש עם הגוף :

דשי"ת על רישיון דלדיקא בזה"ק עלמא. כד קביל
ישראל אורייתא כנוינא דא סוס לסון עד רחבו. דכתיב
בסו ויתגללי בני ישראל את עדים סתר חורב. אפששו
מסכא לבוסא. ודא סא דכתיב ציהוסע כסנא דכא
(ח) ססורו סכנדים סלואס מעלי. וכתיב וילבישו סכנדים.
אלין לבישין דסה"ק עלמא. מסכא דכל זמנא דנוסא
דסאי עלמא קיימא דקברא דקיימא. לא אפלגס רוחא
בלבוסא דססור קיימא דקברא דקיימא. לא אפלגס רוחא
מעלי דקדמיתא. ולכתיב וילבישו סכנדים. ומלך ה'
עומד. מכו עימד. אלא דא סיא עסרה דאקרי מלך
ה' [מ] דקיימא על רישיון דלדיקא. ודא חסור עומד.
עומד על רשא לעילא לבסר דאפלגסן בסה"ק לבוסא
דיקר. תרין ניסין כחדא לא יכלין למיקס. כל זמנא דסאי
נוסא קיים רוחא לא מקבל נוסא אחרא. אפשע דא סא
אחרא זמנא מיד ודא. דא נסיון דא עלא. כנוינא דילר סוב וילר
רע בזה"ק עלמא. לא כשי קב"ה דפרוויסו יקומן כחדא :

השורה על ראשי הצדיקים בעולם ההוא. כאשר קבלו
ישראל התורה כדמיון זה היה להם עד שחטאו. שכתוב
בהם ויתגללו בני ישראל את עדים סתר חורב. נפששו
מן לבוש ההוא. והוא שכתוב ביהושע הכהן הגדול
(ח) הסירו הבגדים הצואים מעליהם. וכתוב וילבישוהו בגדים.
אל לבושים של עולם ההוא. כמאן שכל זמן שהגוף
של עולם הזה קיים בקבר בקיום. לא נתלבש הרוח
בלבוש של עולם ההוא. שכתוב ויסירו הבגדים הצואים
מעליהם בתחלה. ואחר כך וילבישוהו בגדים. ומלאך ה'
עומד. מהו עומד. אלא זו היא העמדה שנקראת מלאך
ה' [מ] העומדת על ראשי הצדיקים. וזה הוא עומד.
עומד על הראש ממעל לאחר שנתלבשים בלבוש יקר
ההוא. שני נופים ביחד אין יכולים לעמוד. כל זמן שזה
הגוף קיים אין הרוח מקבל גוף אחר. נעבר זה הרי אחר
מוכן מיד בודה. זה יוצא זה כנס. כדמיון יצר טוב ויצר
הרע בעולם הזה. לא רצה הקב"ה ששניהם יעמדו ביחד :

(ג) א"ר יהודה כמה טוב להם בין לצדיקים בין
לרשעים להיות הגוף שלהם נדבק באדמה. שיתעכל תוך
העפר בזמן קצר. ולא להיות בקיום כל כך זמן גדול.
שיהיו נידונים גוף ונפש ורוח המיד. שהרי אין לך כל
צדיק וצדיק בעולם שאין לו דין הקבר. לפי שאותו
המלאך הממונה על הקברים עומד אצל הגוף ודן אותו
בכל יום ויום. אם לצדיקים כך לרשעים על אחת כמה
וכמה. שכל רשעי העולם בעד שהגוף שלהם בכל איבריו
תוך הקבר. נידונים הגוף והרוח כל אחד בדין הראוי
לו [מח] כיון שהגוף נתעכל דינו של הרוח בניהגם
נשתכך. מי שצריך לצאת יוצא. ומי שצריך להיות
יהיה נחת יש להם נחת. ומי שצריך להיות אפר ועפר
תחת רגלי הצדיקים נעשה לו לכל אחד ואחד כראוי
לו. מלבד אותן החסידים עמודי העולם. שהם ראויים
להעלות נשמותיהם מיד לסקום עליון ההוא הראוי להם.
אבל מועטים הם בעולם :

(ג) פתח רבי אלעזר ואמר. דהה דחיתני לנפול
וה' עזרני. דהה דחיתני. דהה דחיתני מעבי ליה. מכו
דחסי דחיתני [מח] אלא דא ספרא אחרא דחיתני ליה
לכ"ג תדיר. וכעני לדחיתני ליה ולאספא ליה מעט קב"ה.
ודא סא ילכ"ד דאסתכח לגביס דכ"ג תדיר ולקבלים אסדר
דוד ואמר. דהה דחיתני לנפול. בנין דחיתני סוס אסתכל
לגביס בכל אימין עקתין לאספא ליה מעט קב"ה.
ועליה אמר דוד דהה דחיתני לנפול בניהגס ויה' עזרני.
דלא אסתכרנא צידך. ועד ליה ליה לכ"ג לאודארה
מניה. בנין דלא יסלס עלים. וקב"ה דדן נפ"ר ליה
בכל ארמו. דכתיב (ד) אז תלך לבסח דרכך ורגלך לא
תנוף. כלכתיב לא ילך נעדר ואם תרוץ לא תכשל
וכתיב (ה) ואחר לדיקס כאור נס סולך ואור עד נכון
סיוס. א"ר יחודס זאלין אינן ישראל דקב"ה נפ"ר לון
בעלמא דין ובעלמא דלתי. דכתיב ועמד כלס לדיקס
לעולס יירשו ארץ. ברוך ה' לעולס אמן ואמן :
לדק

(ג) פתח רבי אלעזר ואמר. דהה דחיתני לנפול
וה' עזרני. דהה דחיתני. דהה דחיתני מעבי לומר מהו
דהה דחיתני [מח] אלא זה צד הסומא האורב לדחות
לאנשים תמיד. ורצה לדחות אותו ולהסירו מעט הקב"ה.
וזה הוא יצר הרע שנמצא אצל האיש תמיד. וכנגדו חור
דוד ואמר. דהה דחיתני לנפול. לפי שהוא היה מתאמץ
אצלו בכל אותן הצרות שסבל דוד להסירו מעט הקב"ה.
ועליו אמר דוד דהה דחיתני לנפול בניהגס. וה' עזרני.
שלא נמסרתי בידך. ועיני יי' לו לאדם להיות נזהר
סמנו. כדי שלא ישלש עליו. ואז ישמור הקב"ה אותו
בכל דרכיו. ככתוב (ז) אז תלך לבסח דרכך ורגלך לא
תנוף. כלכתיב לא יצר צעדך ואם תרוץ לא תכשל.
וכתוב (ח) ואחר צדיקים כאור נגה הולך ואור עד נכון
היום. א"ר יהודה וכאים הם ישראל שהקב"ה שומר אותם
בעולם הזה ובעולם הבא. שכתוב ועמד כלס צדיקים
לעולס יירשו ארץ. ברוך ה' לעולס אמן ואמן :
צדק

מראה בקומות (ה) וכ"י (ג) תמוס קל. (ג) יתנא קט. (ד) מעלי נ' (ס) סס ד

דן הזהר

[מח] זה רוח הקודש : [מח] הרוח בניהגס ותגש עם הגוף בקבר : [מח] רחמי וזא לשון יחיד. רחמי לשון רבים. והלא הרבה אויבים
ושונאים היו לו :

רעיא מדיטנא

רועה הנאמן

(א) צדק צדק תרדף. שני דינים נחמכים. דין ספי הבית דין שלמעלה. ודין ספי הבית דין שלמטה. ומכאן נדרש שאין אדם נוקף אצבעו שלמטה עד שנגזר על זה שלמעלה:

(ב) לא יקום עד אחד באיש לכל עון ולכל חטאת. על פי שנים עדים וגו' יקום דבר. מצוה זו להעיד עדות בבית דין. שלא יפסיד חברו סמון על ידו. אם יש לו להגיד עדות בשבילו. ואין עדות פחות משנים. וש"כ על פי שנים עדים יקום דבר. ובשבילו זה דרשו חכמי המשנה מי מעיד על האדם קירות ביתו. ולא עוד אלא אנשי ביתו מעידין עליו. ואין קירות ביתו הם קירות לבו. כמו שכתוב (ו) ויבט חוקירו פניו אל הקיר. ודרשו החכמים מלמד שהתפלל חוקירו מקירות לבו. ואין אנשי ביתו. הם הרס"ח אברים שלו. שכן דרשו חכמי המשנה. רשע עונותיו חקוקין על עצמותיו. וכמו כן הצדיק זכויותיו חקוקין לו על עצמותיו. ולפיכך אמר רוד כל עצמותי תאמרנה וגו'. ולפיכך דרשו וסי מדר על האדם קירות ביתו. העצמות בנויות על מוח שהוא סים. ועליהן הוא הרמוז (ז) המקרה במים עליותיו. המקרה לשון קירות. ומפני מה בוצצות יותר מבשר וגידים ועור. לפי שהעצמות הן לבנות. וכתב השחור לא ניכר אלא מתוך גון הלבן. כדמיון התורה שהוא לבן מבגדים ושחור מבחוץ. שחור ולבן היינו חשך ואור. ויש חשך של גון תכלת. שנאמר בו (ה) גם חשך לא יחשיך מסך. ותכלת השחור היא בחינת נקבה אצל גון הלבן. ולא עוד אלא שהנוף על העצמות עתיד לקום. ולפיכך הכוונת והענינות חקוקין על העצמות שלו. ואם יוכה יקום הנוף על העצמות שלו. ואם לא אף יקום ולא תהיה לו תחיית המתים. ולא עוד אלא שני עדים הם על האדם. עין רואה ואוזן שומעת. והבית דין מונה ודן חטאיו. ולא יוד אלא שהשמש והלבנה מעידים על האדם. כמו שנתבאר. ועוד שהקב"ה ושכניו מעידים על האדם. וש"כ (ו) העדותי בכם היום את השמים ואת הארץ. את השמים. זה שנאמר בו (ז) ואתה תשמע השמים. ואת הארץ. זו שנאמר בה (ח) והארץ הדום רגלי (ט) ועוד שני עדים. עמוד האמצעי וצדיק (יג) והם ע"ד עי"ן מן שמע ודל"ת מן אחר. וגם ע"ד מן כרוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד: תקעו בחורש שופר בכסה ליום חגנו. מהו בכסה. ביום שהלכנו בתבטית. מפני מה נתבטית. לפי שאשר מניע ראש השנה יבא סמאל ליתבע דין על ישראל מלפני הקב"ה. והוא יאמר לו שביא עדים. והוא מביא את השמש עמו. הולך להביא גם את הלבנה והיא נתבטית. באיוו מקום נתבטית. אלא שהיא עולה למקום ההוא שנאמר בו בכסופה מסך. אל תחקרו [יג] לפיכך אותו על בניה. והוא שאמר הכתוב תקעו בחורש שופר בכסה ליום חגנו. על פי שנים עדים או שלשה עדים יומת חטא. זה סמאל. מת מעיקרו. לא יומת על פי עד אחד. שלא יהיה לו חלק באל אחד

(א) צדק צדק תרדף. חכין תרין דיני. דינא חסי כי דינא דלעילא. ודינא חסי כי דינא דלתתא. ומכאן אשתמוע דאין אדם נוקף אצבעו מלתס עד דלתתא על דא תלמעלה:

(ב) לא יקום עד אחד באיש לכל עון ולכל חטאת. על פי שנים עדים וגו' יקום דבר. פקודא דא להעיד עדות בבית דין. דלא יפסיד חברים ממונא בגנייה. אף אם ליה עדות בדיקא. ולית סהדוהא פחות מתרין. סס"ד על פי שנים עדים יקום דבר. ובגין דא אוקמים מארי מתניתין מי מעיד על האדם קירות ביתו. ולא עוד אלא אנשי ביתו מעידין עליו. מאן קירות ביתו. אינון קירות לבו. כמד"כ (ג) ויבט חוקירו פניו אל הקיר. ואוקמים בצנן מלמד שהתפלל חוקירו מקירות לבו. ומאן אנשי ביתו. אינון רמ"ח אברים דליה. דכתיב אוקמים מארי מתניתין. רשע עונותיו חקוקין על עצמותיו. וכתיב דיק זכויותיו חקוקין לו על עצמותיו. ובגין דא חמ"ד אמר דוד כל עצמותי תאמרנה וגו'. ובגין דא חמ"ד מעידין על האדם קירות ביתו. נרמין כנויין על מוחא דאיהו מוח. ועלייהו קא רמז (ד) המקרה במים עליותיו. המקרה לשון קירות. ואמאי בנרמין יתיר מבשרא וגידין ומשכא. בגין דנרמין אינון חורין. וכתיבא אוקמא לא אשתמוע אלא מנו חורא. בגוונא דאורייתא דליה חורא מלגא ואיכס מלבר. אוקס וחור חשך ואור. ואיה חשך תכלת. דאחמך ביה (ה) גם חשך לא יחשיך מחך. ומכלמ אוקס איסי נוקפא לגבי חורו. ולא עוד אלא דנופא על נרמין עתיד לחיקס. ובגין דא זכויו וזכי חקוקין על גמלו דליה. ואם יוכה יקום נופא על נרמין דליה. ואי לא לא יקום אלא ליה סתית סתית. ולא עוד אלא תרין סהדין אינון על בר נס. עין רואה ואוזן שומעת. וכי דינא סופר ודן חזיו. ולא עוד אלא שמשא וסיסרא סהדין על בר נס כמה דאוקמים. ועוד דקב"ה ופריגניה סהדין על בר נס. סס"ד (ו) העדותי בכם היום את השמים ואת הארץ. את השמים. סהא דאחמך ביה (ז) ואתה תשמע השמים. ואת הארץ. סהא דאחמך בה (ח) והארץ הדום רגלי (ט) ועוד תרין סהדין. עמידא דמלעייתא וצדיק (יג) ואינון ע"ד עי"ן מן שמע ודל"ת מן אחר. וע"ד מן כרוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד: תקעו בחורש שופר בכסה ליום חגנו. מהו בכסה. ביום שהלכנו בתבטית. מפני מה נתבטית. לפי שאשר מניע ראש השנה יבא סמאל ליתבע דין על ישראל מלפני הקב"ה. והוא יאמר לו שביא עדים. והוא מביא את השמש עמו. הולך להביא גם את הלבנה והיא נתבטית. באיוו מקום נתבטית. אלא שהיא עולה למקום ההוא שנאמר בו בכסופה מסך. אל תחקרו [יג] לפיכך אותו על בניה. והוא שאמר הכתוב תקעו בחורש שופר בכסה ליום חגנו. על פי שנים עדים או שלשה עדים יומת חטא. זה סמאל. מת מעיקרו. לא יומת על פי עד אחד. דלא יבא ליה חולקא באל אחד

מראה מקומות (א) דף רעד: (ב) דף פנה. (ג) יעני' ל"ה (ד) תליס ק"ד (ה) סס קל"ס (ו) דכר"ס ד' (ז) מלכ"ס א' פ' (ח) יעני' ס"ז

זין הודר

(ג) השמים תאמר והארץ מלכות: (ג) היינו תאמר ויסוד: וכן המלכות חכמה תתאה נתעלית ומתבטית בחכמה עלאה אשר שם כלו רחמים בפורים:

אחר. וישארו כמות בשנים. סמ"ל וכת זוגו עולם הנפרדים. שאין יחוד לצד הטומאה.. ויהיה נידון בארבע מיתות סקילה שרפה הרג וחנק. מיתת לסמ"ל ונח"ש. וחיים לישראל. ובעבור זה כתוב (6) ראו עתה כי אני אני הוא ואין אלהים עמדי. אני אמת לאלהים אחרים בשמי ולכלם שלא האמינו בי. ואחיה. לאותן המאמינים ושוברים מצותי.. והוא שאמר הנביא (7) ואתה אל תירא עבדי יעקב ואל תחת ישראל כי הנני מושיעך מרחוק וגו'. אתה אל תירא עבדי יעקב נאם ה' כי אתך אני וגו'.

אחר. וישארו כמות בשנים. סמ"ל וכת זוגו עולם הנפרדים. שאין יחוד לצד הטומאה.. ויהיה נידון בארבע מיתות סקילה שרפה הרג וחנק. מיתת לסמ"ל ונח"ש. וחיים לישראל. ובעבור זה כתוב (6) ראו עתה כי אני אני הוא ואין אלהים עמדי. אני אמת לאלהים אחרים בשמי ולכלם שלא האמינו בי. ואחיה. לאותן המאמינים ושוברים מצותי.. והוא שאמר הנביא (7) ואתה אל תירא עבדי יעקב ואל תחת ישראל כי הנני מושיעך מרחוק וגו'. אתה אל תירא עבדי יעקב נאם ה' כי אתך אני וגו'.

פרשת כי תצא

(ג) כי תצא למלחמה על איבך וגו'. וראית בשביח אשת יפת תואר וחשקת בה ולקחת לך לאשה. רבי אלעזר היה מהלך בדרך. והיה רבי חייה עמו. א"ר חייא לרבי אלעזר. ולקחת לך לאשה. מה המעם. הלא כתוב לא תתחתן עם. א"ל זהו רק בעוד שהן ברשות הגוים עומדות. ובוא וראה אין לך אשה בהאומות עבדים שתהיה צנועה כראוי. שלמדנו למה נסמכה פרשה זו לכן סודר ומורת. אלא בודאי מי שנושא אשה זו בן סורר ומורה יולד ממנה. מה המעם. לפי שקשה להעביר הוזהר ממנה. וכל שכן אותה שהיתה נשואה בתחלה. לפי שדין בדין נדבק ונשאב בה. וקשה הוזהר שלה להעבירו ממנה. והוא שאמר משה בנשי מדין. וכל אשה יודעת איש למשכב זכר הרגנו. אשרי חלקו של האיש ההוא שיושע נחלת ברית הקדוש ושובר אותה. כי בנחלה קרשה היה נדבק האדם בהקב"ה. כל שכן אם זוכה במצות התורה. שהרי המלך הקדוש פושט ימיו לנגרו ונדבק בגוף הקדוש (6) וע"כ כתוב בישראל ואתם הדבקים בה' אלהיכם. וכתוב בני אדם לה'. בני אדם ממש. שנאמר בני בכרי ישראל. וכתוב (7) ישראל אשר בך אתפאר:

(ה) א"ר אבא מהו שכתוב (1) אותי עזבו מקור מים חיים לחצב להם בארות בארות נשברים אשר לא יכילו המים. אותי עזבו. זה הוא מי שמשקר באות הדרוש הקדוש. ובמה משקר בן. כמה שמכניסו ברשות אחר. כמש"כ (1) ובעל בת אל נבר. שנקרא בארות נשברים. שהרי העמים עובדי כו"ם נקראים בארות נשברים. ושל ישראל נקרא באר מקור מים חיים. זה רשות הקדוש אמונה הקדושה. ונקראת באר מים חיים וצוללים יוצאים ונחלים ממנה. כמש"כ (2) ונחלים מן לבנון. (3) ונחלים מתוך בארץ. וכתוב מעין נגים באר מים חיים. צד הטומאה נקרא בארות נשברים אשר לא יכילו המים. מהו אשר לא יכילו המים. אלא נהר שהוא שנמשך ויוצא משקה לכל הגן ומורה לכל מקום ומקום (3) עד שמיניע

מראה כסומות (6) דברים ל"ב ט' ירמ' מ"ג (2) ירמ' מ"ד (7) ירמ' מ"ט (8) ואתחנן רמז. (1) ירמ' כ' (1) מלאכי כ' (2) שז' ד' (3) מלאכי כ'

זו הזהר

פרשת תצא (6) מי נופא קדישא היינו חספירות תפארת ויסוד עלאם דדבורא: (3) חיינו חכונה משפיע שפע לכל חספירות עד שפנעת השפע לכלכות שנקראת באר מים חיים:

שמני למקום ההוא בנן שנקרא באר מים חיים. ומשם ניוונים עליונים ותחתונים. כמשיב ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים. וכל אותן הצדדים של צד השמאל אין יונקים מאותו המעין של מים חיים. לפי שהם מצד שאר העמים. ונקראים בארות נשברים אשר לא יכילו המים. ואין נכנסים שמה. ומי שמשקר ברושם הקדוש נדבק בצד ההוא בבארות נשברים. ומי שזוכה לנטור אותו זוכה לינוק מנביעת מעין ההוא בעולם הזה ובעולם הבא. וזוכה שתתמלא באר עליונה ההיא להמשיך ברכות למעלה ולמטה. וכאי הוא בעולם הזה ובעולם הבא. ועליו כתוב (א) והיית כגן רוח ובמנוח מים אשר לא יכונו מימיו. וי למי שמשקר ברושם הקדוש. שהרי משקר בשם העליון. ולא עוד אלא שגורם לבאר ההיא שלא תתברך. וקוראים עליו כי הוציא שם רע על בתולת ישראל. בתולת ישראל רוקא [ג] וביארו רבי שמעון במסוקו כי מי שישם עלילות דברים על אשתו הראשונה ומצויה עליה שם רע. כאילו הוציא למעלה. שנאמר כי הוציא שם רע על בתולת ישראל. סתם:

(ב) כי יהיה לאיש בן סורר ומורה ונו'. רבי חייא פתח (ג) בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ירך ונו'. מקרא זה נתבאר. בבקר. זה הוא בומן שהארם עומד בכחו והוא בבחרותו. או יעסוק להוליד בנים באשה הראויה לו. שהרי אז הוא הוקן לזה. כמ"ש (ד) כחצים ביד גבור כן בני הנעורים. לפי שיוכל ללמדם דרכי הקב"ה. ויהיה לו שכר טוב בעולם הבא. שכתוב אשרי הגבר אשר מלא את אשתו מים לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער. לא יבושו בעולם ההוא בומן ששרי הרין יבואו לקשר עליו. שאין לך שכר טוב בעולם ההוא כזה שמלמד לבני יראת רבנו עם דרכי התורה. בוא וראה מה שנאמר באברהם. שכתוב כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחרי ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט. ועל כן אותה הזכות עמדה לו בעולם ההוא לגדל כל שרי הרין. ולפיכך בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ירך. אפילו בימי הזקנה שנוקן האדם אל יניח מלהוליד בעולם הזה. מה המשם. לפי שלא תרע איזה יכשר לפני האלהים הזה או זה. לפי שיעמדו לזכותו בעולם ההוא. וע"ז כתוב (ה) הגה נחלת ה' בנים. נחלת ה'. זה מקום צדור הנשמה צד של עולם הבא. ולנחלה ההיא מי מוכה לו לאדם ליכנס באותה נחלת ה'. בנים. אותן בנים השובים מוכים לו לנחלת ה' ההיא. וע"ז אשרי לא ראש שזוכה להם ומלמדם דרכי התורה. (ו) איך ידורה כשחטא רוד כתוב בו (ז) הגני מקים עליך רעה מבינת. מפני מה ענש הקב"ה לרוד על ידי בנו. איך יוסי הרי ביארנו לפי שאם יקום עליו איש אשר לא ירחם עליו. איך והלא אבשלום רצה להרוג את אביו בכמה עצות רעות עליו יותר מאיש אחר. איך לא שמעתי. איך אני שמעתי. רוד חטא בבת שבע סתם (ח) אמר הקב"ה יבוא בן של בת אל נכר וינקם נקמה. ומי הוא. זה אבשלום שבנו של יפת תואר ממלחמה היה. מכאן למדנו

דמי להסוף אחר בנחלה דאקרי באר מים חיים. ומתמן אצונו עלאין ותמאין. כדיל ומשם יפרד ויסם לארבעה ראשים. וכל אינון ספרין דסער שמאלא לא מתקפין מהסוף נכישו דמין נכישין. בנן דאינון מספרא דשאר עמין. ואקרוין בצרות נשברים אשר לא יכילו המים. ולא עיילי לתמן. ומאן דמשקר ברשימא קדישא. אתדבק בהסוף ספרא בצרות נשברים. והאי דוכי לנשרא ליה וכי לאתקריא מהסוף נכישו דנחלא בעלמא דין ובעלמא דתי. וחי דאתמלי הסיא באר עלאה לנגדא ברכאן לעילא ותתא. וזאה איסו בעלמא דין ובעלמא דתי. וע"ד כתיב (א) וסיית כגן רום וכמולא מים אשר לא יכונו מימיו. ויי למאן דמשקר ברשימא קדישא. דהא משקר בשמא עלאה. ולא עוד אלא דגרים להסיא באר דלא אתברכא. וקרוין עליה כי סוליא סס רע על בתולת ישראל. בתולת ישראל דייקא [ג] ואוקומים שם שמועין בצאתם דמתן דשוי תסקויה מילין על אנתתים קדמיתא ואפיק עליה שום ביש. כמה דאפיק לעילא. דכתיב כי סוליא סס רע על בתולת ישראל. סתם:

(ב) כי יסיה לאיש בן סורר ומורה ונו'. רבי חייא פתח (ג) בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ירך ונו'. הוי קרא אוקומים. בבקר. דה סוף בומנא דב"ר אתתים כחלים ואיבו בעולמו. דקין שחל לאולדא בנין באתתא דחויא ליה. דהא כדן זמנא איסו לזה. כד"ל (ד) כחצים ביד גבור כן בני הנעורים. בנן דיכל למילק לכו אחריו דקב"ה. ויסא ליה אגרא סבא בעלמא דתי. דכתיב אשרי הגבר אשר מלא את אשתו מהסוף לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער. לא יבושו בעלמא דמאן דמאריסון דדינא ייתן לקשרנא עליו. דלית לך אגרא סבא בהסוף בעלמא דחויא דל"ק ליה לבדיו דחילי דמאריס דאורייתא. תא חוי מאי אמתר בצאתם. דכתיב כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחרי ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט. ועל דה סוף וכו קיימא ליה בהסוף עלמא לגבי כל מאריסון דדינא. ובג"כ בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ירך. אפילו בימי הזקנה דסיב צד לא יצוק מלאולדא דחויא בעלמא. מאי סעמא. בנן דלא תדע איסו יכשר לפני האלהים הסוף או וס. בנן דיקומן בגינים בהסוף עלמא. וע"ד כתיב (ה) הגה נחלת ה' בנים. נחלת ה'. דה צדור דנשמתא ספרא דעלמא דתי. ולהסיא נחלת מאן וכי ליה לב"ר לאעלא בהסיא נחלת ה'. בנים. אינון בנין וכלא ליה להסיא נחלת ה'. וע"ד וזאה הוי ב"ר דוכי לון וילק לון אחריו דאורייתא. (ו) איך יסודם כד חטא דוד כתיב ב"ס (ז) הכני מקים עליך רעה מבינת. אמאי אעתי קב"ה ליה לדוד על דה דכתיב. איך יוסי הא אוקומא בנן דהי יקום עליה צד נש אחרת לא ירחם עליה. איך והלא אבשלום רצה להרוג את אביו בכמה עצות רעות עליו יותר מאיש אחר. איך לא שמעתי. איך אני שמעתי. רוד חטא בבת שבע סתם (ח) אמר הקב"ה יבוא בן של בת אל נכר וינקם נקמה. ומאן איסו. דה אבשלום דכתיב דיתא תואר הסוף מקרבא. מאן אוליסנא מאן

מראה מקומות (א) ישי' י"ח (ב) ישי' קמח. (ג) קמח י"ח (ד) תלים קמ"ז (ה) שם (ו) ויקרא כד. (ז) שמואל כ"י י"ב

זו הוזהר

(ג) סתם בתולה ישראל נדרש בתרי אפי. כמשיכו לשאת. וגם למעלה על השכינה הקדושה שעליה נאמר בן נעול אחותי בלה: (ד) סתם בת שבע נדרש בתרי אפי. כמשיכו לשאת. וגם למעלה על מרת המלכות:

מאן דנעיל אסתא דא בקרבא וחמיר דה. לטוף נפיק מינה בן סורר ומורה. מאי טעמא. בנין דעד כען לא פסקא מינה וזהמא. וזה חוקמיה:

(א) לא תלין נבלתו על העץ כי קבור תקברנו ביום ההוא. א"ר יודנה מכאן נשמע שלאחר שיצאה הנפש מן הגוף. ונשאר הגוף בלי רוח אסור להניחו בלי קבורה. שנאמר לא תלין נבלתו וגו'. לפי שהם שונתהה כ"ד שעות. שהן יום ולינה בלי קבורה. גורם רפיון באברי המרכבה. ומעכב מעשה הקב"ה מלהעשות. שאפשר שהקב"ה גור עליו למען יבוא בגלגול אחר מיד באותו היום שנפטר להחיות לו. וכל זמן שלא נקבר הגוף אין הנשמה נכנסת לפני הקב"ה. ואין יכולה לבוא בגוף אחר בגלגול שני. כי אין נותנים לנשמה גוף אחר עד שנקבר גוף הראשון. וזה דומה לאדם שמתה אשתו. אין ראוי לו לקחת אשה אחרת עד שיקבור הראשונה. ובשבי' זה אמרה התורה לא תלין נבלתו על העץ. ד"א כאשר נפרדה הנשמה מן הגוף ומבקשת לעלות לעולם ההוא. אינה נכנסת לעולם ההוא עד שנותנים לה גוף אחר מן אור. ואח"כ יכולה ליכנס. ומן אליהו נודע שהיו לו שני גופים. אחד שבו נתגלה למשה ראשונים. ואחר שבו נראה למעלה בין מלאכים עליונים קדושים. וכל זמן שהגוף אינו נקבר יש צער לנשמה. ורוח טמא נודמן לשרות עליו ולטמא לגוף הזה. ולפי שרוח טמא ההוא נודמן לא נצרך לו לאדם להלין גוף הזה אפילו לילה אחד. לפי שרוח הטומאה נמצא בכלה. ובתפשת בכל הארץ למצא גוף בלי נפש למצא אותו ונטמא יותר. וע"כ הזהיר לכהנים ואמר לנפש לא יטמא בעמיו. לפי שהם קדושים ואלי ישרה עליהם רוח טמא ולא יטמאו. (ג) רבי אבא אמר אשרי חלקי מי שנשמתו יצאה בשרות הקדושה בפתח ההוא [שנמצא למעלה ממעל] של ארץ הקדושה. מי שנשמתו יצאה בארץ הקדושה אם נקבר באותו היום אין שולש עליו רוח הטומאה כלל. וע"כ נאמר בתלוי כי קבר תקברנו ביום ההוא וגו'. ולא תטמא את אדמתך. לפי שבליילה ניתנה רשות לרוח הטומאה לשוטט. ואע"פ שניתנה להם רשות אין נכנסים בארץ הקדושה. מלבד אם נמצא שם כלי זיכנס בו:

מי שלוקח אשת יפת תואר במלחמה ומתאוה לה. לטוף יוצא ממנה בן סורר ומורה. מה הטעם. לפי שעד עתה לא פסק ממנה הזהר. וזה נתבאר:

(ב) לא תלין נבלתו על העץ כי קבור תקברנו ביום ההוא. א"ר יהודה מכאן נשמע שלאחר שיצאה הנפש מן הגוף. ונשאר הגוף בלי רוח אסור להניחו בלי קבורה. שנאמר לא תלין נבלתו וגו'. לפי שהם שונתהה כ"ד שעות. שהן יום ולינה בלי קבורה. גורם רפיון באברי המרכבה. ומעכב מעשה הקב"ה מלהעשות. שאפשר שהקב"ה גור עליו למען יבוא בגלגול אחר מיד באותו היום שנפטר להחיות לו. וכל זמן שלא נקבר הגוף אין הנשמה נכנסת לפני הקב"ה. ואין יכולה לבוא בגוף אחר בגלגול שני. כי אין נותנים לנשמה גוף אחר עד שנקבר גוף הראשון. וזה דומה לאדם שמתה אשתו. אין ראוי לו לקחת אשה אחרת עד שיקבור הראשונה. ובשבי' זה אמרה התורה לא תלין נבלתו על העץ. ד"א כאשר נפרדה הנשמה מן הגוף ומבקשת לעלות לעולם ההוא. אינה נכנסת לעולם ההוא עד שנותנים לה גוף אחר מן אור. ואח"כ יכולה ליכנס. ומן אליהו נודע שהיו לו שני גופים. אחד שבו נתגלה למשה ראשונים. ואחר שבו נראה למעלה בין מלאכים עליונים קדושים. וכל זמן שהגוף אינו נקבר יש צער לנשמה. ורוח טמא נודמן לשרות עליו ולטמא לגוף הזה. ולפי שרוח טמא ההוא נודמן לא נצרך לו לאדם להלין גוף הזה אפילו לילה אחד. לפי שרוח הטומאה נמצא בכלה. ובתפשת בכל הארץ למצא גוף בלי נפש למצא אותו ונטמא יותר. וע"כ הזהיר לכהנים ואמר לנפש לא יטמא בעמיו. לפי שהם קדושים ואלי ישרה עליהם רוח טמא ולא יטמאו. (ג) רבי אבא אמר אשרי חלקי מי שנשמתו יצאה בשרות הקדושה בפתח ההוא [שנמצא למעלה ממעל] של ארץ הקדושה. מי שנשמתו יצאה בארץ הקדושה אם נקבר באותו היום אין שולש עליו רוח הטומאה כלל. וע"כ נאמר בתלוי כי קבר תקברנו ביום ההוא וגו'. ולא תטמא את אדמתך. לפי שבליילה ניתנה רשות לרוח הטומאה לשוטט. ואע"פ שניתנה להם רשות אין נכנסים בארץ הקדושה. מלבד אם נמצא שם כלי זיכנס בו:

(ג) א"ר שמעון למדנו מי שנקרא אדם ונשמתו יצאה ממנו ומת. אסור להלינו בבית לעשות לו לינה על הארץ. מפני כבודו של גוף הזה שלא יהיה נראה בו ביוון. (שכתוב ד) אדם ביקר בל ילין. אדם שהוא סכובד סכל נכבד בל ילין. מפני מה. לפי שאם יעשו כן. נמשל כבהמות נדמו. מה בהמות לא היו בכבד של אדם ולא נראה בהם רוח הקדושה. אף כך גוף בלי רוח כבהמה הוא. וזה הגוף נכבד מהכל אל יתראה בו ביוון. ולמדנו בספר צניעותא דספרא. כל מי שעושה לינה לזה הגוף הקדוש שהוא בלי רוח. גורם פגם בהגוף של העלמות [ה] שהרי בעבור זה נאמר לעשות לינה בארץ הקדושה. שהוא שצדק ילין בה. לפי שזה הגוף נקרא סכובד צלם דמות המלך. ואם עושה בו לינה הרי נעשה כמו בהמה. וז"ש נמשל כבהמות נדמו:

כי

מראה טקומות (א) אסור פת (ב) תרומה קמא. (ג) נשא קמז (ד) תלים מיט

זיו הזהר

[ט] פי' במדת המלכות :

כי

כבשמות דמיו :

(א) כי יקרא קן צפור לפניך בדרך וגו'. שלח תשלח את האם וגו' למען ייטב לך והארכת ימים. איר שמעון מפני מה נשנתנו שתי אלה מצות התורה שכתוב בהן למען יאריכו ימך. כאן ובכבוד אב ואם. אלא שתי מצות האלה כלן מרמזות למעלה. אב ואם סוד של זכור ושמור ביחד וי' ולפיכך כתוב למען יאריכו ימך. ושלוש הקן סוד של עולם העליון שלא ניתנה בו רשות להסתכל. ונצרך לשלחו מן הרעיון לבלתי צשאו ולסתכל בו [ו] ואת הבנים תקח לך. כמו שכתוב (ג) כי שאל נא ימים ראשונים וגו' מקצה השמים ועד קצה השמים [ח] אבל למעלה מקצה השמים שלח תשלח מרעיוןך צשאו. וזוה כתוב למען ייטב לך והארכת ימים. למען ייטב לך לא כתוב. אלא למען ייטב לך. ויאריכו ימך לא כתוב. אלא והארכת ימים. למען ייטב לך. זה מקום ההוא המסביב לכל. והוא עולם הנסתר והנעלם [ט] והארכת ימים. כמו שכתוב ואת הבנים תקח לך [י] כי הם בחיות האדם. (ג) עוד לסדרנו לא תקח האם על הבנים. לא יעשה האדם עונות למטה. לפי שגורם להעביר האם מעל הבנים. אם יושבת האם ויושבים גם הבנים. ואז כל העולמות בשמחה בשלמות. ועל זה כתוב אם הבנים שמחה. מתרחקת האם מרחקים גם הבנים ממקומם:

רועה הנאמן

(ד) כי יקרא קן צפור לפניך וגו'. אמר רועה הנאמן וראי צפור היא זו השכינה קן שלה זה בית המקדש. וישראל הם האפרוחים שהאם יושבת עליהם. ושי"ב והאם רובצת על האפרוחים. אלו בעלי משנה שפורחים במצות שלה. והם מצד האות ו'. כלל של ששה סדרי משנה. או בציס. אלו בעלי מקרא שנדרש עליהם בן חמש שנים למקרא. וזו אות ה'. בנים שמצד בן י"ה אלו בעלי קבלה שהם בעלי תלמוד. עליהם נאמר לא תקח. האם על הבנים. ובזמן שחטאו ישראל ונחרב בית המקדש מה כתוב. שלח תשלח את האם. ושי"ב (ה) ובמשעבים שלחא אסכם. ואת הבנים תקח לך. אלו בעלי ששה סדרי משנה. אחד המרבה ואחד הממעיט. ובלבד שיכוון לבו לשמים. הם בעלי שש תבות של קריאת שמוע. וקושרים אותן בקשרים של תפלין על הראש ועל הזרוע. ואח"כ מתפללים בלחש התפלה שבדחש. גם עליהם כתוב ואת הבנים תקח לך. (ו) ועוד כי יקרא קן צפור לפניך בדרך. אלו בעלי מקרא. בכל עץ. אלו בעלי משנה. שהם כאפרוחים שמקנים בענפי העץ. יש אומרים בכל עץ. אלו ישראל. שנאמר בהם (ז) כי כימי העץ ימי עמי. או על הארץ. אלו בעלי תורה. שנדרש בהם על הארץ תישן וחיי צער תחיה ובתורה אתה עמל. אפרוחים. אלו פרחי כהונה. או בציס. אלו שון אותם הקב"ה מקרני ראמים ועד ביצי בנים

(א) כי יקרא קן צפור לפניך בדרך וגו'. שלח תשלח את האם וגו' למען ייטב לך והארכת ימים. איר שמעון מאי שאל בלתי תרין פקדין דאירייתא דכתיב בסו למען יאריכו ימך. בדה ובכבוד אב ואם. אלא תרין פקדין אלין כללו תליין לעילא. אב ואם רוא דזכור ושמור כחדא [ו] ובניי כך כתיב למען יאריכו ימך. ושלח הקן רוא דעלמא עלאה דלא אחייב ביה רשו לאסתכלא. ולאפריך שלח מנו שאלתא ולאסתכלותא ביה [ו] ואת הבנים תקח לך. כמס דכתיב (ג) כי שאל נא ימים ראשונים וגו' מקצה השמים ועד קצה השמים [ח] אבל לעילא מקצה השמים שלח תשלח מרעיוןך למשאל. ובדה כתיב למען ייטב לך והארכת ימים. למען ייטב לך לא כתיב. אלא למען ייטב לך. ויאריכו ימך לא כתיב. אלא והארכת ימים. למען ייטב לך. הסוד אחר דאייב לכלא. ואיזו עלמא דסמיס וגיו [ט] והארכת ימים. כמס דכתיב ואת הבנים תקח לך [י] דברשותא דבר נש איזו. (ג) מו תנין לא תקח האם על הבנים. לא יעביר צ"כ מווי לתתא. בנין דתעביר אימא מעל בנין. יתבא אימא יתבין בנין. וכדין עלמין כלכו בחדוס בשלימותא. ועל דא כתיב אם הבנים שמחה. מתעביר אימא כלכו מתעביר מדיכתיס:

רעיא מדימנא

(ד) כי יקרא קן צפור לפניך וגו'. אמר רעיא מדימנא ודמי הדיא לפירא איזי שכינתא. קן דילס דא בי מקדשא. וישראל אינון אפרוחין דאימא יתבא עלייסו. הס"ד והאם רובצת על האפרוחים. אלין מארי משנה פרחין בפקדין דילס. ואינון מסערא דאח' כלול שחא סדרי משנה. או ביליס. אלין מארי מקרא דתתא עלייו בן חמש שנים למקרא. ודא ה'. בנין מסערא דבן י"ה אלין מארי קבלה ומאיונין מארי תלמוד. עלייו אתמר לא תקח האם על הבנים. וזומנא דחבו ישראל ואתחריב בי מקדשא מאי כתיב. שלח תשלח את האם. הס"ד (ה) ובמשעבים שלחא אסכם. ואת הבנים תקח לך. אינון מארי שיתא סדרי משנה. אחד המרבה ואחד הממעיט. יבלבד שיכוון לבו לשמים. אינון מארי שית תיבין דקריאת שמוע. וקשרין לון בקשרין דתפלין על רישא ועל דרועא. ולבחר למשין בלחישו ללוחא דחשאי. בסו כתיב ואת הבנים תקח לך. (ו) ותי כי יקרא קן צפור לפניך בדרך. מארי מקרא. בכל עץ. מארי משנה. דאינון כאפרוחים דמקנים בענפי חילנא. אית דאמרי בכל עץ. אלין ישראל. דתתמר בסו (ז) כי כימי העץ ימי עמי. או על הארץ. אלין מארי תורה. דתתמר בסו על הארץ תישן וחיי צער תחיה ובתורה אתה עמל. אפרוחים. אלין פרחי כהנים. או ביליס. אלין דון לון קב"ה מקרני ראמים ועד ביצי בנים

מראה מקומות (א) יתרו נג. (ב) דברים ד' (ג) יתרו סס (ד) פנחס ננג: (ה) יעשי' ב' (ו) פנחס ננג. (ז) יעשי' סס

זיו הוזהר

[ו] היינו ספירות תפארת ומלכות. סוד עלמא דרבנא ועלמא דנוקבא. וזהו שאמר למען יאריכו ימך. ולא כתוב למען תאריך ימים. אלא הסכונן שהם תפארת ומלכות יאריכו ימך: [ז] ב' בעולם הביתא אמר תעיון והתקירה. רק הבנים חיינו ו' הספירות של ימי תבנין תקח לך. פי' לעיון בהם ולתבין בהם: [ח] פ' מן חסד ועד מלכות: [ט] היינו עולם תבנית ייטב לך בשביל שנתנה בו כבוד במצוה העיון והתקירה בו: [י] פ' ששורת לך לתאריך בעיון ותבונה בחימים. שהם ו' ספירות של ימי תבנין. והיינו ואת הבנים תקח לך. כי אותן ו' הספירות נקראין בנים להביתא האם העליונה:

כנים. והאם רובצת על האפרוחים, בזמן שהיו מקריבים קרבנות, מה כתוב, לא תקח האם על הבנים, חרב בית המקדש ובטלו הקרבנות מה כתוב, שלא תשלח את האם, וגלו הבנים, והיו ואת הבנים תקח לך, שהם מצד האות ו. שהוא עולם ארוך, שנאמר בו למען ייטב לך והארכת ימים, לעולם שכלו ארוך, ותחת הקרבנות תקנו תפלות, ומצפצפים בקולות של שירים ובהקל של קריאת שמע — ע"כ ר"מ:

אתגלותא דמלכא משיחא

(א) פתח רבי שמעון ואמר, כי יקרא קן צפור לפניך בדרך בכל עץ או על הארץ וגו' שלח השלח את האם וגו'. הלא קרא חוקימנא לים, ואילו חד מפקודי דאורייתא גניזין. ואכן אית ז' ביה רזי דאורייתא גניזין. שצילין ואורחין ידיעין להצריא בליון תלמין ותריין שצילין דאורייתא. אמר רבי שמעון ל' אלעזר בריה. אלעזר בזמנא דיתער דמלכא משיחא כמה תמין וסמין אחרין יתערין בעלמא. תא חזי בננתא דעדן דלתתא אית אחר חד גניז ושמיר דלא אחידע. ואילו מרמא בכמה גוויין. וביה גניזין אלף היכלין דכסיין. וליה מלך דעיל בסו בר משיח. דאילו קאים תדיר בננתא דעדן. וכל גנתא מחרתא ברתין סגולין דלדיקא. ומשיח קאים עליהו ועל כמה חילין ומשריין דנשמין דלדיקא תמן. ובריש ירחא ובזמני ובשבת משיח עאל בסהא אחר לאשמשע בכל חינון היכלין. לנו מכל חינון היכלין אית אחר אחרא שמיר וגניז דלא אחידע כלל. ואקרי עדן. וליה מלך דיכלא למנדע ביה. ומשיח אהני לבר סהרין דסהא אחר. עד דאתגלי ליה חד אחר דאקרי קין לפור. ואילו אחר דכיו עליה סהא לפור דאחזר בננתא דעדן בכל יומא [יא] ובסהא אחר מרקמן דיוקנין דכל שחר עמין דאתכנסו עליהו דישאל לאבשא לון. עאל בסהא אחר דאקרי עיני וחזי אכזר דעאלין במרין ביה אלשא. עד דחמי לרחל דדמעהא באנפאה. וקב"ה מנחם לם ולא לביאת לקבלא מנחמין. כד"א ב) מנחם לסנחם על בנים. כדן משיח ארים קליה ובכי. ואודעו כל גנתא דעדן. וכל חינון דדיקא דתמן נפו ובכו עמים. נפו ובכו זמנא תנינא ואודעו סהא רקיע דעל גבי גנתא. ואלף זמנא מאס רבוא משריין עלאין. עד דמשי לכו כרסיא עלאה. כדן קב"ה רמיו לסהא לפורא ועאל לסהא קן דליה. וימנא לגבי משיח וקרי מאי דאקרי ואחזר מאי דאחזר. עד דמנו כרסיא קדישא אחרקרי תלת זמנין סהא קין לפור ומשיח. וכלל סלקין לעילא. ואומין לון קב"ה לאעברא מלכו מייבא מן עלמא על ידא דמשיח ולנקמא נקמן דישאל. וכל חינון סבוון דזמין קב"ה למעבד עמים. ובה סהא קין לפור ומשיח לזכמים. ובה משיח ואחזרניז נז סהא אחר כמלקדמין. ובזמנא דיתער קב"ה לאתקא עמין וינסו תמין דמשיח בשלימו. ויד' בסי"א וא"י

כנים, והאם רובצת על האפרוחים, בזמן שהיו מקריבים קרבנות, מה כתוב, לא תקח האם על הבנים, חרב בית המקדש ובטלו הקרבנות מה כתוב, שלא תשלח את האם, וגלו הבנים, והיו ואת הבנים תקח לך, שהם מצד האות ו. שהוא עולם ארוך, שנאמר בו למען ייטב לך והארכת ימים, לעולם שכלו ארוך, ותחת הקרבנות תקנו תפלות, ומצפצפים בקולות של שירים ובהקל של קריאת שמע — ע"כ ר"מ:

התגלותא מלך המשיח

(א) פתח רבי שמעון ואמר, כי יקרא קן צפור לפניך בדרך בכל עץ או על הארץ וגו' שלח השלח את האם וגו'. מקרא זה הרי ביארנו אותו, והוא אחד מן המקראות שיש בהם מצות התורה הנסתרות, ואנו יוש לנו בו סודות התורה הנסתרים, נתיבות ודרכים ידועים להחברים באותן שלשים ושתים נתיבות התורה, א"ר שמעון לרבי אלעזר בנו, אלעזר בזמן שיתעורר מלך המשיח כמה אותות ומופתים אחרים יתעוררו בעולם. בוא וראה בנן ערן שלמטה יש מקום אחד נסתר ונעלם שאינו ידוע, והוא מצויר בכמה גוויין, ובו גוויין אלף היכלות הנכספים, ואין מי שינסה בהם מלבד המשיח, שהוא עומד תמיד בנן העדן, וכל הגן מסובב בהרבה סביבות של צדיקים, והמשיח עומד עליהם ועל הרבה חילות ומחנות של נשמות הצדיקים הנמצאים שם, ובראשי חרשים ובמועדים ובשבתות נכנס המשיח במקום ההוא להשתעשע בכל אותן היכלות, לפניו מכל אותן היכלות יש מקום אחר נסתר ונעלם שאינו ידוע כלל, ונקרא עדן, ואין מי שיוכל לדעת אותו, והמשיח מתגלה מבחוץ מסביב למקום ההוא, עד שנתגלה לו מקום אחד שנקרא קין צפור, והוא המקום שמכריז עליו צפור, והוא שנתעוררת בנן העדן בכל יום [יא] ובמקום ההוא מצוינות תמונות של כל שאר עמים שנאספו על ישראל לדורע להם, המשיח נכנס למקום ההוא נושא עינו ורואה האבות שנכנסים בחרבן בית אלהים, עד שרואה דרחל שדמעה על לחיה, והקב"ה מנחם לה ואינה רוצה לקבל נחמוין, כמשי"כ ב) מאנה להנחם על בניה, אז המשיח פרים קלו ובוכה, כל הגן עדן מודעו, וכל אותן הצדיקים אשר שם גועים ובוכים עמו, גועים ובוכים פעם שנית ומודעו רקיע ההוא שעל גבי הגן, עם אלף וחמש מאה רבבות סחנות עליונים, עד שמגיע הקול לתוך כסא העליון, אז מרמו הקב"ה לצפור, והיא ונכנסת לאותם הקן שלה, ויושבת ונלקם נקמות וקורא מה שקורא ונתעורר מה שנתעורר, עד שמתוך כסא הקדוש נקראים שלשה פעמים קין צפור, ההוא והמשיח, ועולים כלם למעלה, ונשבע להם הקב"ה להעביר מלכות הרשעה מן האולם על ידי המשיח ולנקם נקמות ישראל, ומראה לו כל אותן הטובות שעתיד הקב"ה לעשות עמו, וחוזר וקורא קין צפור, ההוא עם המשיח למקומו, וחוזר המשיח ומסתתר תוך המקום ההוא כמקדש, ובזמן שיתעורר הקב"ה לתקן העולם ותארינה האותיות של שמו בשלמות, יו"ד בה"א וא"י

מראה מקומות (א) שמות ב) ימי' ל"א

זו הוהר

וא"ו כה"א לחיות הכל בשלמות אחת, או יתעורר כוכב נורא אחר באמצע הרקיע כמראה ארנמן, ויהיה לזה נוצץ ביום לעיני כל העולם, ותקום שלהבת אש אחת מצד הצפון תוך הרקיע, ויעמרו זה כנגד זה ארבעים יום, והיו נבהלים כל בני העולם, לסוף מ' יום יתגורר מלחמה הכוכב והשלהבת לעיני כל, ותתפושם שלהבת ההיא ביקירת אש מצד הצפון תוך הרקיע, וירצה לבלוע את כוכב ההוא, וכמה שרים ומלכים ואומות ועמים יבהלו מזה, או יתעלה כוכב ההוא לצד דרום וישלום על אותה השלהבת, ושלחת ההיא תבולע מעט מעט ברקיע מלפני כוכב ההוא עד שלא תתראה כלל, או כוכב ההוא יעשה נתיבות ברקיע בשנים עשר נבולים, ויעמרו אותן המאורות ברקיע י"ב ימים אחרים, לאחר י"ב ימים האחרים יודעונו כל בני העולם ויחשדו השמש בחצי היום, כמו שנחשך ביום שנחרב בית המקדש, עד שלא יתראו שמים וארץ, ויתעורר קול אחד ברעם וברקים, ותתחלחל הארץ מקול ההוא, וכמה חילות ומחנות יסיתו סמנו, וכיום ההוא יתעורר בעיר רומי הגדולה שלהבת אש אחת בהשבע קול ההוא שיתעורר בכל העולם, וישרף כמה מנדלים וכמה היכלות, והרבה מנדלים יפלו, והרבה נסיכים ושרים יפלו ביום ההוא, וכאם יתאספו עליה לרעה, וכל בני העולם לא יכלו להנצל, מן היום ההוא עד שנים עשר חודשים יתעניעו כל המלכים ויגורו במה גזרות וכמה שמדות על ישראל ויצלחו בזה, כמו שאמרו אשרי האיש שיהיה נמצא שם, ואשרי האיש שלא יהיה נמצא שם, וכל העולם ימצא בכלבול הדעת מאד :

לסוף שנים עשר חודש יקום שבט מישראל, זה מלך המשיח שיתעורר תוך הגן עדן [יג] וכל אותן הצדיקים יעמרו שם ויחגרו לו כלי זין באותיות נרשמות מהשם הקדוש, וקול יתמוצץ בענפי העצים שבגן, וקול בבו ויאמר התעוררו קדישם עליונים, תקומו מלפני המשיח, הגיע התור שתתחבר האשה עם בעלה [יג] ובעלה מבקש לנקום לה נקמות העולם, ולתקומה לנעור אותה מן העפר, או יקומו כלם ויחגרו להמשיח כמקדם בכלי זין, אברהם מיטונו, יצחק משמאלו, יעקב מלפניו, משה רועה הנאמן על כל אותן הצדיקים יך וירקד תוך הגן עדן, כאשר יתקן המשיח על ידי הצדיקים בגן העדן, יכנס במקום ההוא שנקרא ק"ן צפ"ר כמקדם, ורואה שם תמונה ההיא של חרבן בית המקדש וכל הצדיקים

וא"ו כה"א לחסיו כלל בשלימו חד, כדן יתער חד ככבא דחילא בלחלע רקיעא כנוון ארנוונא, להיס ונלן בימחא לעיניסין דכל עלמא, ויקום חד שלהובא דאש מסתרא דלפון כל בני עלמא, ויקום דא לקבל דא ארבעין יומין, ויתבטלון כל בני עלמא, לסוף ארבעין יומין ינחון קרבא ככבא ושלחובא לעיניסין דכלא, ויתפסס הסוף שלהובא ביקירו דאש מסתרא דלפון כל בני עלמא, ויתשוב למבלע הסוף ככבא, וכמה שליטין ומלכין ואומין ועממין יתבטלון מהאי, כדן יסתלק הסוף ככבא לסער דרום וישלום על הסוף ככבא, וסוף שלהובא יתבטל ועיר ועיר ברקיעא מקמי הסוף ככבא עד דלא יתמוי כלל, כדן הסוף ככבא יעביד אורחין ברקיע כמריסר תחמין, ויקיימין איכון נסורין ברקיעא תריסר יומין אחרין, לבתר תריסר יומין אחרין יודעונו כל בני עלמא ויתחשך שמש בגלגול יומא, כמה דמתחשך צימא דלאתחבר בי מקדשא, עד דלא יתמוין שמים וארעא, ויתער חד קלל ברעם ויזיקין, ותתחלחל ארעא מהסוף קלא, וכמה חילין ומסירין יטונון מניס, וסוף יתער יתער בקרשא דרומי רכתא חד שלהובא דאש כסוף קלא דיתער בכל עלמא, ויזיק כמה מגדלין וכמה היכלין, וכמה מגדלין יפלו, וכמה פרדסי ורברבי יפלו, כהסוף יומא, וכלאו יתבטלון עלה לבס, וכל בני עלמא לא יכלין לאשתובא, מהסוף יומא עד תריסר ירחין יתעניעו כל מלכין ויגורו כמה גזרות וכמה שמדות על ישראל ויללחון ביה, כמה דלאתחבר זכאס איסו מאן דיערע תמן, וזכאס איסו מאן דלא יערע תמן, וכל עלמא יסא בערבוזא סניא :

לסוף תריסר ירחי יקום שבט מישראל, דא מלכא משיחא דיתער נו נגחא דעדן [יג] וכל אינן לדיקא יעמרו ליה תמן ויחגרו ליה מאלי וינא בלחון נרשומין דשחא קדישא, וקלא יתפוצץ בענפי אליגין דנגחא, קרי כסיל ואמר אשתערו קדישין עליונים, קומו מקמי משיחא, סא עדנא לאתחברא איתתא כבעל [יג] ובעלס בני לנקמה לס נוקמין דעלמא, ולנקמה לס ולאנשרא לס מעפרא, כדן יקומו כלסו ויחגרו ליה כמלקדמין מאלי ויניסו, אברהם מימיני, יצחק משמאליו, יעקב מקמי, מעס רעיה מהימנא על כל אינן לדיקא חיל ודיקד גו נגחא דעדן, כיון דיתמקן משיח על ידא דלדיקא כנגחא דעדן, יעול כהסוף דוכתא דלקרי ק"ן לפ"ר כמלקדמין, וחמי תמן הסוף דיוקנא דמרבין בי מקדשא, וכלסו דיקא

יו הוזהר

[יג] כספר אור חזקת מרוב נדדקי ר' אברהם אוולאי וצ"ל כמא כאן בשם תרתי' וצ"ל, וזה לשונו, תמימה גדולה אם נאמר שמו יהיה צינ' כוח שהמשיח לא יהיה גורל מאיש ואשה אלא שבוים ההוא יצא מן ערן, והנה מצניו שאמר הכתוב אני היום ילדתיך, ונלע"ד כי המשיח יהיה בוראי אדם צדיק גורל מאיש ואשה ויגדל בצדקתו עד קץ הימים ויזכה במעשיו לגשם רוח ונשמה קדשה, ואז ביום ההוא של הקץ תבא נשמה של נשמה שלו הנתונה בגן עדן ותחנן לאיש הצדיק ההוא ואז יזכה לחיות גואל, והוא על דרך מה רבתי שחיה ירו אשה ותגדיל מעט מעט עד שחשלים בגן אבותיה לרבות מן הצדיקים ואז וכל לחיות גואל, וזוה השלים חלקי נשמתו כי שם כהנה העולמות למרי כסוד לבית אש מתוך הסנה כמבואר אצלנו, וזוה יתקיים המקרא אני היום ילדתיך, וקאי על חלק נשמה לנשמה שחולר מן גן עדן כיום ההוא, וזה מוכרז ופשוט, וזהו שאומר ויתער ויתער כמקרא דליל, אלא מתחלה היה יושן וכאשר תבא לו הנשמה של נשמה יתער ויתחסף לו בה נבואה ויתער משנתו, והכן זה, וכבר ידעת כי מ' יום הם קודם יצירת תולד ולכן ישתחי שם בתחומא עמורא מ' יום דגומת מרע"ה, ואחרי מ' יום יזכה המשיח לאותה הנשמה ותתגלה (ותתגלגל) בו ואז יכיר בעצמו שהוא המשיח מה שלא היה ניכר קודם, אך שאר אנשים לא יכירוהו עוד, ואל תחמה אם נשמה או תבא מכוסה בתוך עמוד העין ככוכב כאן, כי בן ארץ לרבי אלעזר בבורא יום שוקה אל נשמתו כגורב בברשע העולם, וכן מובא ענין זה כוהר משימין צ"מ א' על הפסוק ויבא משה בתוך הענין, ועוד מובא כוהר על כל הנשמות שחן באות כעמוד ענין ביום וכעמוד אש לילה בהיותן נלדו כבבן אמותיהן ככתוב כלהו גור קלי ראשי וגו', וכמו שצינו במשה שעלה לרקיע כגוף נפש ויהי שם מ' יום כן זה המשיח אחר שיוזב לאותה נשמה ויכיר בעצמו שהוא המשיח, וזהו שאמר ומשיח יתגלי וכלומר יכיר בעצמו אך לא יכירוהו ערין שאר אנשים, ואח"כ יאמינו המשיח בגוף נפש שהוא עמורא, ער"ר ויבא משה בתוך הענין, שנה אחת, ואז יסלקו אותו לרקיע כמו שעלה משה לרקיע ואח"כ יתגלה המשיח למרי ויכירוהו כל ישראל ויתקבצו אליו, ע"כ מהרתי' וצ"ל : [יג] היינו כנסת ישראל עם קודשא בריך הוא :

הצדיקים שנהרגו בו, או יקח המשיח שמש בגדים, והם עשרה מלבושי קנאה, ויסתתר שם ארבעים יום שלא יתגלה כלל. לסוף ארבעים יום קול אחד יתעורר, ויקרא מתוך כסא העליון לקץ צפורך ההוא עם מלך המשיח שהסתתר בו, ואז יעלו אליו למעלה, והקב"ה יראה את מלך המשיח מלוכש בבגדי נקמה ונאור בכלי זיון, יקחהו וינשק לו על ראשו, או ידועצו שלש מאה ותשעים וקנינים, ויזמן הקב"ה לרקיע אחר באותן שהם נגזרים מששת ימי בראשית, ויוציא מהיכל אחד שברקיע ההוא כתר מפותח וחקוק עם שמות קדושים, באותו הכתר התעטר הקב"ה כאשר עברו ישראל את הים, לקחת נקמה מכל מרכבות פרעה ויעשר בו למלך המשיח, כאשר יתעטר ויתתקן בכל תקונים האלה יקחהו הקב"ה וינשק אותו כמקדם, מי יוכל לראות את המרכבות הקדושות ומחנות עליונים אשר יסובבנהו, ויתנו לו מחנות ומגולות גדולות ויתעטר מכלן, או יכנס שם בהיכל אחד ויראה כל אותן מלאכים העליונים שנקראים אבלי ציון, הם הנבוכים על חרבן בית המקדש ובוכים תמיד, והם יתנו לו אררת אדומה אחת לעשות נקמות, או יגנו הקב"ה להמשיח בקץ צפורך ההוא ויסתתר שם שלשים יום, לאחר שלשים יום ירד המשיח בקץ צפורך ההוא מעוטו בכל אותן התקונים מלמעלה ומלמטה, הרבה מחנות קדושים סביבו, ויראה כל העולם מאור אחד תולה מן הרקיע בארץ, ויעמד כך ו' ימים, וכל בני העולם יתפלאו ויבהלו ולא יבינו כלל, מלבד אותו החכמים המבנים בסודות האלה, אשרי הלקם, וכל אותן שבעת הימים יתיצב בארץ בקץ צפורך ההוא, באויה מקום, בדרך, זו קבורת רחל שהיא עומדת בפרשת דרכים, ויבשר לה וינחם לה, ואז תקבל תנומות ותקום ותנשק לו, אח"כ יסתלק אותו המאור מן המקום ההוא וינח ביריחו עיר התמרים, בכל עץ, זו יריחו, או על הארץ, זו ירושלים, ויהיה נגנו באותו המאור על קץ צפורך י"ב חודש, לאחר י"ב חודש יתנשא מאור ההוא בין שמים וארץ ויניח בארץ הגליל, כי שם היתה תולדת נלותם של ישראל, ושם יתגלה המשיח מאותו המאור של קץ צפורך וישוב המאור למקומו:

ביום ההוא תודעצו כל הארץ כמקדם מקצה השמים עד קצה השמים, ואז יראה כל העולם שנתגלה מלך המשיח בארץ הגליל, ויתקבצו אליו כל אותן העמלים בתורה, והם יהיו מועמים בעולם, ובזכות התינוקות של בית רבם יתחוק כחו להתגבר, והוא הסוד של האפרחים, ואם גם אלה לא יהיו נמצאים, הרי הידידים היושבים בחיק אמותם ויונקים, כמש"כ (א) נמולי מחלב עזיקי משרים, והוא או ביצים, שבזכות אלה שורה השכינה עם ישראל בגלות, שהרי חכמים מועמים הם שיהיו נמצאים בזמן ההוא, והוא האם רובצת על האפרחים או על הביצים לא תקח האם על הבנים, ויתעכב עוד הקץ עד י"ב חודש אחרים, אח"כ יבוא בעלה ויקים לה לכנסת ישראל מן העפר, כמש"כ (ב) אקים את סכת דוד הנופלת, ביום ההוא מלך המשיח ישכן בארץ ויקבץ הגלות מקצה העולם עד קצהו, כמו שכתוב אם יהיה נדחך בקצה השמים וגו', מיום ההוא והלאה כל האותות והמופתים והנבירות שעשה הקב"ה במצרים יעשה אותם לישראל

לדקדק חתקס בים, כדון נטיל מתמן לבושין, ואינון נטיל כלל, וימניו מתן ארבעין יומין דלא נטיל כלל, לסוף ארבעין יומין קול חד יתער, ויתקרי מתן כורסא עולם להסוד קץ לפור, ומלכא משיחא דאמניו בים, וכדון סלקון לים לעילא, וקב"ה חמי לים למלכא משיחא מתלבש בלבושא נוקמא ונחיר מחגי ויני, נטיל לים ונסיק לים על רישים, כדון יודעצו תלת מאה ותשעין וקנין, וארמיו קב"ה לחד רקיע מאינון דסוד נניו מששת ימי בראשית, ואסיק מתן היכלא דבסודא רקיעא חד כתרא נליטא מחקק בשמין קדישין, בסודא עשרא לתעטר קב"ה כד עברו ישראל ית יחא, למיטל נוקמין מכל רחיקי פרעה ופרשיו, ואעטר לים למלכא משיחא, כדון לתעטר ואחמקן בכל סני תקונין נטיל לים קב"ה ונסיק לים כמלקדמין, מתן חמי רמכין קדישין ומשריין עלאין דסחרין לים, ויסבין לים מתמן וכנכזון סניאין ויתעטר מכלהו, עאל מתן בחד היכלא וחמי כל אינון מלכא עלא, וימניו דסוד נניו דכנו על חרבן בי מקדשא ובכמן מדיר, ואינון יסבין לים חד פורפירא סומקא לתעטר נוקמין, כדון קב"ה נניו לים בסודא קץ לפור, ואחמקן מתן מתלין לנכר, מתלין יומין בסודא קץ לפור ימות זעטר, בכל אינון תקונין מעילא ומתמא, כמס משריין קדישין סחרים, ויחמון כל עלמה חד נסירו תלי מרקיעא לנרעא, ויקום שבעא יומין, וכל בני עלמה יתמסון ויתכסלון ולא ידעון כלל, בר אינון חמימין ידיעין כדון אלן, וכאס חולקקון, וכל אינון שבעא יומין יתעטר בנרעא בסודא קץ לפור, בלא חמר, כדך, דא קבורת רחל דאסי קיימא בפרשת אורחין, ויבשר לה וינחם לה, וכדון תקבל תנומות ותקום ותנשק לים, לנכר יקום הסוד נסירו מסיסא חמר וישרי ביריחו קרתא דאלי, בכל עץ, זו יריחו, או על הסתר, דא ירושלים, ויהא נניו בסודא נסירו דקץ לפור, תריסר ירחי, בחד תריסר ירחי ידקף הסוד נסירו בין שמים וארעא וישרי בנרעא דגליל, דמתן סוד שירמא דנלותא דישראל, ומתן יתגלי מסיסא נסירו דקץ לפור ומכ לאמרי:

בסודא יומא ידעצו כל ארעא כמלקדמין מסיסי שמיא עד סייסי שמיא, וכדון יחון כל עלמה דאס חמלי מלכא משיחא בנרעא דגליל, ויתכסון עליה כל אינון דלעטן באורייתא, ואינון זעריין בעלמא, ובזכות ינוקי דבי רב יתמקף חיליס לאתגברא, ודא דא אפרחים, ואי לא יסתכחון אלן, סא ינוקי דמתכין בתקופא דאמכון ויקין, כד"א (א) נמולי מחלב עמיקי משרים, וסיינו או ביצים, דבגין אלן מלכא סנימא עמכון דישראל בגלותא, דאס חמימין זעריין אינון דסתכחון בסודא זמא, וסיינו והאס רובצת על האפרחים או על הביצים לא תקח האם על הבנים, ויתעכב עוד עד תריסר ירחין אחרנין, לנכר יימי בעלס ויקום לה לכנסת ישראל מעפרא, כד"א (ב) אקים את סוכת דוד הנופלת, בסודא יומא מלכא משיחא ישרי בנרעא ויכנס בגלותא מסיסי עלמה עד סייסי עלמה, כד"א סא יסיס דתך בקלא ססיסי וגי, מסיסא יומא כל מתן וסין וגבורלן דענד קב"ה במלרים יעביד לון לישראל

לישראל. כ"א (א) כימי לאתך מלחך מלחם ארצו נפלאות :

א"ר שמעון אלעזר ברי כל אלן מלין תשכח ברוח דתלמין ומרין שבינן דכשחא קדישא. ועד דנסיין אלן לא יתעורין בעלמא לא ישתלם רוא דשחא קדישא ולא תתער לאהבה. כ"א (ב) השבעתי אתכם בנות ירושלים בצבאות או באילות השדה. בצבאות. זה מלכא [משיחא] דאקרי לבאות. או באילות השדה. דא שחר מילין ומשריין לתתא. אם תעירו ואם תעוררו את סאהבה. דא ימינא דקב"ה דאקרי אהבה. עד שתתפץ. זו ימינא של הקב"ה שנקראת אהבה. עד לזה שיוכה להיות ברוך ההוא. וכאי הוא בעולם הזה וכאיה הוא בעולם דלמי :

(ג) לא תורע כרמך כלאים וגו'. א"ר יהודה מסו דכתב (ד) גם את זה לעומת זה עשה האללים. אלם כנוונא דרקיעא עבד קב"ה בצרעא. וכלהו רמיוא למחי דלעילא. דכר הוה חמי ר' אבא חד חילנא דאביו אתעביד עופא דפרח מניס הוה כבי. ואמר אי סיי בני נשא ידעי למחי רמיוא. הוו מבזין מלבושיון עד פבושיון על דלתמי חכמה מריון. כל שכן בצאר חמי דעבד קב"ה בצרעא. כדאמר ר' יוסי אלנין ליוני דלחמי מנהון חכמא. כיון חרובא דקל פסתוקא וכדומה לון. כללו בחד רכיבא אתרכבו. כל אינון דפדין סירין. בר מתפוחין. מרוא חדא אינון בר שבינן. דלחמסו. כל אינון דלא עבדין סירין ואינון דברביין. בר מערבין דמלחא דאית לסו רוא בלחודי כנוינא דלעילא. מחד יניקא ינקון. וכל חד מאינון דאינון וסרי. בר מאובא. מיומא חדא תחילין. כל עבדין דלרעא דלחמי עליסון דברביין מקיסין כמחי. כל חד וחד אית ליה רוא בלחודי כנונא דלעילא. ויבין כך כמיס (ה) שוך לא תורע כלאים. וכתיב לא תורע כרמך כלאים. דכל חד וחד עאל בלחודי ינסי בלחודי. ה"ד (ו) הידעת חדות שמים חס תמים מספרו בלחך. וכתיב (ז) לכלם בשם יקרא וגו' :

(ח) רבי יוחנן פסח ואמר. מס רבו מעשיך ס' כלם בנחמה עשית מלחא סארין קנינך. סאי קרא חוקמס בכמה אחר. אלם מלן ויכל למחי עובדי דקב"ה. דסא כמס מילין ומשריין משניין דא מן דא דלית לסון חשבנא. וכללו בזמנא חדא כמרוסא דלפיק ויקין לכל סריין בזמנא חדא. כך קב"ה אפיק כמס וינין ומשריין משניין דא מן דא דלית לון חשבנא. וכללו בזמנא חדא. סא חיי בדבדיא וברוחא כחדא אתעביד עלמא. דכתיב דבר ס' שמים נעשו וברוח פיו כל לבא. דבר ס' דא דבורא. וברוח פיו דא רוחא. דא בלא דא לא איל. ואחלילי דא ברא ונסיק מנייה כמס מילין לחילין ומשריין למשריין. ויכל בזמנא חדא. סא חיי כד בעל קב"ה למחרי עלמין אפיק חד נהורא מתימחא. מן סהורא נהורא נפקין ונהרין כל אינון נהורין דלחמגלין. וזן סהורא נהורא נפקו ואחשכסו ואחשכדו סאר נהורין. ואיני עלמא עלמא. סא ואחשכסו סהורא נהורא עלמא ועביד אומנא נהורא דלא נהיר. ועביד עלמא תתא. ובגין דאיני נהורא דלא נהיר בעי לאתקשרא לעילא ובעי לאתקשרא לתתא. ובקשרא דלתתא אתקשר לאתקשרא בקשרא דלעילא. והאי נהורא דלא נהיר אפיק כל

לישראל. כמ"ב (א) כימי צאתך מארץ מצרים ארצו נפלאות :

א"ר שמעון אלעזר בני כל אתון הענינים תבנא בסוד שלשים ושתים נתיבות אשר בהשם הקדוש. ועד שהבוסתים האלה לא יתעוררו בעולם. לא ישתלם המוד של השם הקדוש ולא תתעורר האהבה. כמ"ב (ב) השבעתי אתכם בנות ירושלים בצבאות או באילות השדה. בצבאות. זה מלך [המשיח] שנקרא צבאות. או באילות השדה. אלו שאר אילות ומחנות שלמטה. אם תעירו ואם תעוררו את האהבה. זו ימינא של הקב"ה שנקראת אהבה. עד שתתפץ. זו ימינא של הקב"ה שנקראת אהבה. עד לזה שיוכה להיות ברוך ההוא. וכאי הוא בעולם הזה וכאי הוא בעולם הבא :

(ג) לא תורע כרמך כלאים וגו'. א"ר יהודה מסו דכתב (ד) גם את זה לעומת זה עשה האללים. אלא כרמיון הרקיע עשה הקב"ה בארץ. והכל סרסו למחא שלמעלה. שכאשר היה רואה ר' אבא עין אחד שפסריו נעשה עוף שפרח ממנו היה בוכה. ואמר שאם היו האנשים יודעים על מה סרסוים. היו סקריים בנדיהם עד סבירם על שנשכחה הזכמה מהם. כל שכן בשאר מה שעשה הקב"ה בארץ. כמו שאמר ר' יוסי שאותן העצים שנראה מהם חכמה. כמו הרוב דקל פסתוקא וכדומה להם. כלם בשורש אחד נשרשים. כל העצים שעושים פירות. מלבד תפוחים. מסוד אחד נשתלשלו. אלא שנתיבות עושים הפרש ביניהם. כל עצים שאין עושים פירות והם גדולים. מלבד ערבי נחל שיש להם סוד מיוחד כרמיון שלמעלה. מן יניקא אחת יונקים. וכך אותן העצים שהם קטנים. מלבד האוב. סאם אחת נשדו. כל עשבי הארץ שנתמסו עליהם שרים תקופים בשמים. כך עשב ועשב יש לו סוד בלברו כרמיון שלמעלה. ולפיכך כתוב (ה) שוך לא תורע כלאים. וכתוב לא תורע כרמך כלאים. כי כל אחד ואחד נכנס בלברו ויוצא בלברו. וס"ד (ו) הידעת חדות שמים חס תמים מספרו בארץ. וכתוב (ז) לכלם בשם יקרא וגו' :

(ח) רבי יוחנן פתח ואמר. מה רבו מעשיך ח' כלם בחכמה עשית מלחא הארץ קנינך. סקרא זה נתבאר בכמה מקומות. אלא מי יוכל למנות מעשי הקב"ה. שהרי כמה חילות ומחנות משונים זה מן זה שאין להם מספר. וכלם בזמן אחד כפמיש המפוצץ שמתאז נציצות לכל צד בזמן אחד. כך הקב"ה הוציא כמה מינים ומחנות משונים זה מן זה שאין להם מספר. וכלם בזמן אחד. בוא ארצו בברוא וברוח פיו דא נעשה העולם שכתוב דבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבא. דבר ה' זה דבור. וברוח פיו זה רוח. זה בלי זה אין הולך. ונכ"ל זה בזה ויוצא מהם כמה חילות לחיות ומחנות למחנות. והכל בזמן אחד. בוא וראה כאשר רצה הקב"ה לברוא העולם הוציא מאור אחד נסתר. מן המאור ההוא יוצאים ומאירים כל אותן מאורות הנגלים. וזן המאור ההוא יצאו ונתפשטו ונעשו שאר המאורות. והוא עולם העליון. עוד נתפשט מאור העליון ההוא ועשה אומנות המאור שאינו מאיר. ועשה עולם התחתון. ולפי שהוא מאור שאינו מאיר צריך להתקשר למעלה וצריך להתקשר למטה. ועי' הקשר שלמטה נתקשר להיות נאר בהקשר שלמעלה. וזה המאור שאינו מאיר הוציא כל

מראה מקומות (א) מ"ב (ב) ע"כ (ג) שמוס (ד) קס"ד (ה) ויקרא י"ב (ו) אינו (ז) יס"ח (ח) וילא קט.

כל חילין ומשריין לזיוין סניאין. הסיד מה רבו מעשד ס' כלס בחכמה עשית וגו'. וכל מהי די בארעא הכי נמי לעילא. ולית לך מלה זעירא בכהי עליא דלא תליא במלה אחרא עלאס דאמפקדא עליא לעילא. בנין דא כד אמר הכי ליתא לתא אחרא אחרא סהול דאמפקדא עליא לעילא. דכלא אחרא דא ברא:

(א) לא תחרש בשור ובחמור יחדו. רבי אבא פתח (ב) אשריכם זורעי על כל מים משלחי רגל השור והחמור. וזכאין חיוני ישראל דקב"ס אחרעי בזה מכל שאר עמין וקריב לון לגביס. דכתיב (ג) וכך בחר ה' להיות לו לעם סגולה וגו'. ונאמר (ד) כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו. ישראל מתדבקין ביה בקב"ס. דכתיב ואתם הדבקים ביה אלסיכם חיים כלכם חיים. ועיד זכאין חיוני קמים בנין דלזיוין זרעין על כל מים. מחו על כל מים. דזרעין לזדקס. ומחן דזרע לזדקס כתיב ביה (ה) כי גדול מעל שמים חסדך. מעל שמים על כל מים איסו [יד] ומחן איסו מעל שמים. דא עלמא דאמי [טו] וישראל זרעי זרעא על כל מים:

בספרא דרב ייבא סבא סכי אמר. כתיב (ו) בנזרת פריץ פתחא ומחור קדישין שאלתא. כל דינין דסאי עלמא וכל נזרין וכל שאלתין כלסו קיימי בחר סיכלא. דתמן ט"ז בסודרין מעיינין דינין דעלמא. וסווא סיכל אקרי סיכל זכותא. בנין דכד דינין דינא מספקין בזכותא דבר נש בקדמיתא. מחי דלאו סכי בדרגא דספרא אחרא. דתמן איסו אחר דאקרי חוב"ס. בנין דכל עובדיו דסווא אחר דנחש אשת זנונים לאו איסו אלס למספכא במוכס דבר נש ולזלשין עבדא למחרס. אינון דסיכלא דזכותא אקרון מים מתוקים מים חלולין. ואינון דסיכלא דחוב"ס אקרון מיין מריין. מי המרים המאחרים. בזהו סיכלא דזכותא לך קיימי חלין חלס בני מיי ומזוני. ולאו בזהו אחר דחוב"ס. לא במים מתוקין וללילין. ולאו במים מריין מתקין. ועיד וישראל זרעי על כל מים. זרעא קדישא דלולידו על כל מים איסו [טז] דסא לאו נכוו זרעא דילסון אלס לעילא. ועל דא אוקמוס מחרי מתניתין בני מיי ומזוני לאו בזכותא תליא מלחא. אלס במולא קדישא תליא מלחא [יז] ואחר דא על כל מים איסו. משלחי רגל השור והחמור. דלא אית לון בזהו ספרא בישא כלום. משרין מנייהו כל חולקין בישין. ומתדבקין בזהו ספרא סבא. דכל קדושין עלאין שור וחמור כד מזונון כחדא פריץ פנעין בישין אינון לעלמא. שור ספרא דדינא קשיא איסו. ואמזדקתא דספר קדישא איסו. חמור כד מזונון בדידיא דאיסו מספרא אחרא פריץ פנעין בישין אינון לעלמא. ועיד שמעון חוקפא דדינא קשיא סוס ביה. וכד מזונון בלוי כחדא לא יכיל עלמא למסכל. ובנין לא תחרש בשור ובחמור יחדו. ועיד שר יעקב לעשו מלה דא. דכתיב ויהי לי שור חמור. ואי לאו דמחך נרמים דחילו סניא נפל ביה בשאו:

כל החילות והתחנות של הרבה מינים. וש"כ מה רבו מעשד ה' כלס בחכמה עשית וגו'. וכל מה אשר בארץ יש כמו כן למעלה. ואין לך דבר קטון בעולם הזה שאינו תולה בכח אחר עליון שנקבד עליו למעלה. לפיכך כשנתעורר דבר זה למטה נתעורר אותו הכח שנפקד עליו למעלה. שהכל נאחו זה בזה:

(א) לא תחרש בשור ובחמור יחדו. רבי אבא פתח (ב) אשריכם זורעי על כל מים משלחי רגל השור והחמור. וזכאין חיוני ישראל שהקב"ה בחר בהם מכל שאר העמים והקריבם אליו. שנאמר (ג) וכך בחר ה' להיות לו לעם סגולה וגו'. ונאמר (ד) כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו. ישראל מדובקים בו בהקב"ה. שנאמר ואתם הדבקים ביה אלהיכם חיים כלכם חיים. ולכן זכאין הם לפניו לפי שהם זורעים על כל מים. מחו על כל מים. שזורעים לצדקה. ומי שזורע לצדקה בזהו (ה) כי גדול מעל שמים חסדך. מעל שמים על כל מים הוא [יד] ומי הוא מעל שמים. זה עולם הבא [טו] וישראל זורעים זרע על כל מים:

בספרו של רב ייבא חוקן כך נאמר. כתוב (ו) בנזרת עירין פתחא ומחור קדישין שאלתא. כל הדינים של עולם הזה וכל הנזרות וכל הקדושות כלס בהיכל אחר קיימים. אשר שם ע"ב מנהדרין מעיינים בדיני העולם. והיכל ההוא נקרא היכל הזכות. לפי שבאשר דנים דין מהפכים תחלה בזכות האנשים. מה שאין כן במדרגות של צד המוטאה. כי שם הוא המקום שנקרא חובה. לפי שכל מעשי מקום ההוא של הנחש אשת זנונים אין הוא אלא להפוך בחוב האנשים ולהלשין עבד דרכונו. אלו שבחוב"ס הזכות נקראים מים מתוקים מים חלולים. ואלו שבחוב"ס חובה נקראים מים מרים. מי המרים המאחרים. וזלולים. ולא במי המרים המאחרים. ולכן ישראל זורעים על כל מים. זרע קדוש שמוילידו על כל מים הוא [טז] שהרי כל יכון זרע שלהם אלס למעלה. ועל זה דרשו חכמי המשנה בנים חיים ומוזנות לא בזכות תולה הרבה. אלא במול הקדוש תולה הרבה [יז] ומקום הזה על כל מים הוא. משלחי רגל השור והחמור. שאין להם בצד הרע ההוא כלום. משלחים מהם כל חלקים הרעים. ומתדבקים בצד הטוב ההוא של כל קדושים העליונים. שור וחמור כאשר מדרגות יחד שני פנעים רעים הם לעולם. שור צד של דין הקשה הוא. והוא נרמק בצד הקדושה. חמור הוא מצד המוטאה וכאשר נזדונו עם השור שני פנעים רעים הם לעולם. ולכן שמעון חוקפא של דין הקשה היה בו. וכאשר נזדונו עם לוי ביחד לא יכל העולם לסבול. לפיכך לא תחרש בשור ובחמור יחדו. וע"כ שרע יעקב לעשו ענין זה. שנאמר ויהי לי שור חמור. ואם לא היה משפיל עצמו היה פחד גדול נפל על עשו:

מראה מקומות (א) שמות ט: (ב) יסעי' י"ב (ג) דברים י"ד (ד) שם (ה) תמים ק"ת (ו) דניאל ד'

זיו הזהר

[יז] שמים תאמרת. על שמים חסד. מעל שמים בינה: [טו] עולם חביבה נקרא בשם עולם הבא: [טז] יש מפרשים בזה עולם חביבה. ויש מפרשים בזה מרת חסד: [יז] יש מפרשים שמואל היינו בינה. ונקראת על כל מים כיון שהיא מפעל לפטירת חסד. ויש מפרשים שמואל חיינו יסוד. ונקראת על כל מים כיון שהוא על נצח ודור. ונתבאר חסד בענין ערביי נחל והסבין יבין:

(א) רבי יוסי פתח אשיריכם וזרעני על כל מים משלחי רגל השור והחמור. הם שני בתרים של צד שמאל שנאחזים בהם עמים עכו"ם, ונקראים שור וחמור. והיו שכתוב ויהי לי שור וחמור. לפי שלבן חבם היה בכשפים ובאותן בתרים תחתונים. ובכחם בקש להאביד ליעקב, כמו שנאמר ארמי אובר אבי. והנה נתבאר. וכאשר ישראל וכאים הם משלחים להם ואין יכולים לשלום עליהם. וש"כ משלחי רגל השור והחמור. שאין שולמים בהם. א"ר אבא כאשר מודונונים יחד אין בני העולם יכולים לעמוד בפניהם. וע"כ כתוב לא תחרש בשור ובחמור יחדו. יחדו דוקא. ולמדנו שאין לאדם ליתן מקום למינים הרעים. שהרי ע"י מעשי האנשים נתעורר בשור ובחמור יחדו. נצרך. וכאשר הם מודונונים יחד אין ביכולת לעמוד בפניהם. מבין שני הצדדים שלהם יוצא הקלושה שנקראת כלב. זו חצוץ מכלם. וש"כ ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו:

(ב) רבי אלעזר אמר כתוב ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו. ואם בשביל זה נרם אדם מיתה בעולם. מי שמראה פעולה אחרת שלא נצרך על אחת כמה וכמה. שור וחמור יוכיחו. מצד זה נקרא שור. ומצד אחר נקרא חמור. ולכך כתוב לא תחרש בשור ובחמור יחדו. אל תעשה מהם ערכוב ביחד. לפי שע"י זה יתעורר צד המוטא שיתחברו יחדו להרע לעולם. ומי שמפרידם מרבה שלום בעולם. כמו כן לא תלבש שעמנו צמר ופשתים יחדו. מי שמפרידם באופן ההוא כמו שאמרו שלא יהיה נמצא שוע מווי ונוז ביחד. זה האיש מרבה שלום עליו ועל כל העולם. קרבן קין היה פשתים. וקרבנו של הבל היה צמר. אין זה בזה ולא זה כזה. מור הדבר קין כלאים היה. ערכוב שאינו נצרך. כח צד המוטא שאינו מן המין של אדם וחיה [יח] וקרבנו מן צד ההוא היה מביא. הבל היה ממין אחר של אדם וחיה. ובמעיה של חיה נתחברו שני צדדים האלה. ולפי שנתחברו יחד באה מהם תועלת לעולם ונאבדו. ועד יום הזה צד שלהם קיים. ומי שמראה עצמו בפעולת חבור הזה. נתעוררים עליו אותן הצדדים ביחד ויכול להגזק. ושורה עליו רוח אחר שאינו נצרך. וישראל צדיקים לעורר עליהם רוח קדוש להיות קדושים. להמצא בשלום בעולם הזה ובעולם הבא:

(ג) בי חציא שם רע על בתולת ישראל. אמר רבי שמעון מי ששם עלילות דברים על אשתו הריאשונה ומוציא עליה שם רע. כאילו הוציא למעלה. שנאמר בי חציא שם רע על בתולת ישראל. סתם [יט] זה מתאים עם מה שא"ר חייא א"ר יוסי. בתולת ירושת שבע ברכות שמתברכת בשבע. לפי שבתולת ישראל ירושת שבע ברכות [כ] ולכן נקראת בת שבע. ואשה אחרת שאינה בתולה איזו הן ברכותיה. ברכת בעו ורות. ככתוב (ד) ויאמרו כל העם אשר בשער והוקנים עדים יתן ה' את האשה הבאה אל ביתך ברחל וכלאה וגו'. שבראי רק בתולה בשבע ברכות מתברכת [כא] אבל אשה אחרת אינה בסדר הזה:

ולא

(א) רבי יוסי פתח אשיריכם וזרעני על כל מים משלחי רגל השור והחמור. אינו מרי כחרי שמאלה לחידו כזה עמין עכו"ם. דלקרון שור וחמור. והיינו דכתיב ויסי לי שור וחמור. בנין דלכן הכים סוס בחרשין ובאינון כחרין תחלין. ובאינון בעל לאובדא ליעקב. כחם דכתיב ארמי אובר אבי. והא חמור. וכד ישראל וכלא משלחי לכו ולא יכלי לשלטה עלייהו. הס"ד משלחי רגל השור והחמור. דלא שלמי כזה. א"ר אבא כד מודונוני כחדא לא יכלין בני עמלא למיקם כזה. וע"ד כתיב לא תחרש בשור ובחמור יחדו. יחדו דייקא. ומינין לא יסיב איניס דוכחא לזיוני ביטין. דכא בעובדא דבני נשא חמור מחי דלא אלסריך. וכד מודונוני כחדא לא יכלין למיקם כזה. מבין סערה דלחון נפיק סיוא דלקרי כלב. דלא חליטא תכלהו. הס"ד וכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו:

(ב) רבי אלעזר אמר כתיב ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו. ומס על דא גרים אדם מיתה בעלמא. מאן דלחוי עובדא חמור דלא אלסריך על אחת כמה וכמה. שור וחמור איכחן. מסערה דא לקרי שור. ומסערה דא לקרי חמור. וע"ד כתיב לא תחרש בשור ובחמור יחדו. לא תעביד ערכוביז כחדא. בנין דלחמור דלחמור דלחמור סערה אחרת כחדא לאבכשא עמלא. ומאן דפריס לון אסני עמלא בעלמא. אף הכי לא תלבש שעמנו צמר ופשתים יחדו. מאן דפריס לון בססוא גוונא כמה דלחמו דלא אשתכח שוע מווי ונוז כחדא. סאי בר נש אסני פלחא עמיס ועל כל עמלא. קרבנא דקין הוה פשתים. וקרבנא דסבל סוס למר. לאו דא כדא ולא דא כדא. רוא דמלה קין כלאים סוס. ערכוביז דלא אלסריך. סערה אחרת דלא יוכס דחוס ואדם [יח] וקרבניס מססוא סע"א קא אחי. סבל מווינא חדא דלחם ומוס. ובמעיה דחוס מתחברו אלין סע"א. ובנין דלחמור כחדא לא אחי מנייסו מועלמא לעלמא ואפסידו. ועד יומא דין סערה דלסון קימא. ומאן דלחוי גרמיס בעובדא דחבורא דא. אפסידו עליס אינון סע"א כחדא ויכלי ללחזקא. וסאי עליו רוחא אחרת דלא אלסריך. וישראל בעלן לאפסידא עליהו רוחא קדישא למחי קדישין. לאשתכחא בשלחא בעלמא דין ובעלמא דחמי:

(ג) בי חציא שם רע על בתולת ישראל. אמר רבי שמעון סאי מאן דשוי מסקופי תלין על אשתיה קדמיחא ואפיק עליה סוס ביש. כמה דלפיק לעילא. דכתיב כי חציא שם רע על בתולת ישראל. סתם [יט] ואולא סא כי סא דלחוי חייא א"ר יוסי. בתולת ירמא שבע ברכות דלחמור כחדא בשבע. בנין דבתולת ישראל ירמא שבע ברכות [כ] וע"ד אלקרי בת שבע. ואשתה אחרת מאן ברכאן דלס. ברכתה דבעו ורות. כד"א (ד) ויאמרו כל העם אשר בשער והוקנים עדים יתן ה' את האשה הבאה אל ביתך ברחל וכלאה וגו'. דודאי בתולת שבע ברכאן מתברכת [כא] ולא אחרת אחרת כדא דא:

ולא

מראה מסומות (א) בשלח סד: (ב) קדושים סו: (ג) וחתן רסו: (ד) דות ד

זיו הוחר

[יח] אלא מן ערכוב וחתם הנחש: [יט] סתם בתולת ישראל יורש יורש ברחל וכלאה וגו'. ככתוב (ד) ויאמרו כל העם אשר בשער והוקנים עדים יתן ה' את האשה הבאה אל ביתך ברחל וכלאה וגו'. שבראי רק בתולה בשבע ברכות מתברכת [כא] אבל אשה אחרת אינה בסדר הזה:

בישראל. וכל שכן בגלות. להגן עליהם מדידת מכל סמיון וחכל עמיון דלא יסליון לכו לישראל. דמניח לא יכלי שגאיון דישאל לאחאשא לסו. עד דישאל מחלשין חילא דשכינתא מקמי דברכי ממנו דאמר 'עמין'. דין יכלין לסון שגאיון דישאל. יסלשין עליה ונורין עליה כמה גורין בישין. וכד חינון מייבין לקבלה סיא מחברת חילא ומוקפא דכל חינון ממנו דברבין. ומברס חילא ומוקפא דשגאיון דישאל. ואחפשו לסו מכלא. ועיד וסיה מחנין קדוש. דכעי ביג דלא יסחאב בחובי ויעבר על פתמי אורייתא. דאי עבד סכי מסאבין ליה. כמה דכתיב (ז) ונפמס בס. כלל א'. ותאגל רמ"ח שייסין כנופא. וכללו אסחאבן כד חיוס אסחאב. כלומר כד כעי לאסחאבא. ועיד וסיה מחנין קדוש. מסו מחנין. חלון חינון שייס נוסא. ולא יראס כך ערות דבר. מסו ערוס דבר. פרייתא דסאי דכ"ר (כה) רמו כמה דאוקימנא דכמי ערוס אס"ח אבייך לא פגלס. מאי עמאל. בנין כי ערוס אבייך הוא (כו) דאי סכי וסב מחאריך ודאי. תאגל על ג' חלון מתעכבין ישראל בגלותא. על דעבדין קלגא כשכינתא בגלותא (כז) ועל דמסדרי אפסיסו מן שכינתא. ועל דמסאבו גרמיסו קמי שכינתא. וכלא אוקימנא במתניא דילן :

(ח) פתח רבי יוסי ואמר. כי א' חלסין מתהלך בקרב מחנין ונו'. מתהלך. מסלך. מבעי ליה. חלל כמה דכתיב מתהלך בנן לרוח חיוס. ודא סוא חילגא דאכל מיסא דאס כראשון. מתהלך נוקבא (כח) מסלך דכ"ר. ודא סוא דחיל קמיא דישאל כד סא חולי במדברא. דכתיב וס' חולך לפניס יומס ונו'. וסוא דחיל קמיא דבר נס כד חיל בלורחא. דכתיב (ז) דק לפניו יסלך ויסס לדרך פעמיו. ודא סוא דחיל קמיא דכ"ר כשעמא דחיוס וכו'. ולמה. להליך ולמס חויבך לפניך. לאסחובא כד נס בלורחא ולא יסלס ביה חמלא. ובכ"ר לבעי ליה לב"ר לאסחאבא מחובי ולדכאס לגרמיס. מאי דכ"ר דא. דכמי וסיה מחנין קדוש. מסו קדוש. קדוסיס מבעי ליה. חלל מחנין קדוש חלון שייס נוסא. דנופא אסחאב ומתפסק ב"א. ובכ"ר וסיה מחנין קדוש. ולא יראס כך ערוס דבר. מאי ערוס דבר. דא מלמא דעריין. דדא סוא מלס דכ"ר מאיס יתיר מכלא. וכיון דחמר ולא יראס כך ערוס אחאי דבר. חלל חלון חייבי עלמא דנפלי יתסאבי גרמיסו בחלון דנפלי דסקי מסומיאי. וסאי חיוס ערוס דכ"ר. וכל כך למס. בנין דחיוס חיל קמך. ואי לא עבדי כין. מיד וסב מחאריך. דלא חיל כסדך וייתוב מחאריך :

(ד) לא תסיה קדש מכוני ישראל ונו'. רבי חייא פתח. ועמד כלס דיקים לעולם יירשו ארץ נגר מסעי מעסס ירי לסתפאר. וסאין חיון ישראל דמסדלי בלוריייתא וידעין אורייתא דבנינס יוכון לעלמא דחיי. תא חוי כל ישראל חייס לון חולקא לעלמא דחיי. מאי עמאל. בנין

פראה מקומות (א) ויקרא י"א ט נח פ"א (ג) תליס פ"א (ד) נח נ"ט :

זיו הזהר

בישראל. וכך שכן בגלות. להגן עליהם תמיד מסך הצדדים ומכל שאר העמים שלא יעשו כלה לישראל. שלמדנו אין ביכולת שונאי ישראל להרע להם. עד שישראל מחלשים כח השכינה מספני השדים הסמונים של שאר העמים. או יוכלים שונאי ישראל להרע להם. ומשולים עליהם וגורמים עליהם כמה גורות רעות. וכאשר ישראל חוזרים בתשובה אליה היא מסבירת הכח והתוקף של כל אותן השדים הסמונים. ומסבירת הכח והתוקף של שונאי ישראל. ונפרע להם על הכל. ולכן והיה מחנין קדוש. שצריך האיש לבלתי יטמא בחטאיו לעבור על דברי התורה. שאם עושה כן מסמאס אורו. כמו שנאמר (ז) ונמסמם בס. בלי א'. ולמדנו רמ"ח אברים בנוף. וכלס נמסמס כאשר יטמא האיש. כלומר כשיבקש ברוצנו להמסא. וע"כ והיה מחנין קדוש. מסו מחנין. חלון חינון שייס נוסא. ולא יראס כך ערות דבר. מסו ערוס דבר. ערוס שנוגעת לאחיו דכ"ר (נה) רמו כמו שביארנו בהכתוב ערוס אש"ח אבייך לא תגלה. מה המעס. מפני כי ערוס אבייך הוא (כו) וכן כאן מפני זה וסב מחאריך ודאי. למדנו שבשכיל ג' דברים מתעכבין ישראל בגלות. על שעושים בוין להשכינה בגלות (כז) ועל שמחוייבים פניהם מן השכינה. ועל שמסמאס עצמם לפני השכינה. וכלס ביארנו במשניות שלנו :

(ב) פתח רבי יוסי ואמר. כי א' חלסין מתהלך בקרב מחנין ונו'. מתהלך. מסלך חיה צריך דוסר. אלא כמו שנאמר מתהלך בנן לרוח חיוס. וזה הוא העץ שאכל מסב אדם הראשון. מתהלך בחינת נקבה (כח) מסלך בחי' זכר. וזה הוא שהלך לפני ישראל כאשר הלכו במדבר. וסב מחאריך ודאי. חולך לפניהם יומס ונו'. והוא המתהלך לפני האדם כשהולך בדרך. שכתוב (ז) צדק לפניו יהלך ויסס לדרך פעמיו. וזה הוא המתהלך לפני האדם בשעה שהוא וכאי. ולמה. להצילך ולמס חויבך לפניך. שייס האיש בדרך ואל יסלס בו אחר. ולפיכך צריך להמסר מחטאיו ולסתר עצמו. מה זו המסירה. שנאמר והיה מחנין קדוש. מסו קדוש. קדוסיס מבעי ליה. חלל מחנין קדוש חלון שייס נוסא. דנופא אסחאב ומתפסק ב"א. ובכ"ר וסיה מחנין קדוש. ולא יראס כך ערוס דבר. חלל חלון חייבי עלמא דנפלי יתסאבי גרמיסו בחלון דנפלי דסקי מסומיאי. וסאי חיוס ערוס דכ"ר. וכל כך למס. בנין דחיוס חיל קמך. ואי לא עבדי כין. מיד וסב מחאריך. דלא חיל כסדך וייתוב מחאריך :

(ד) לא תהיה קדשה מכונת ישראל ונו'. רבי חייא פתח. ועמד כלס דיקים לעולם יירשו ארץ נגר מסעי מעסס ירי להתפאר. וכאים הם ישראל העוסקים בתורה ויודעים דרכי התורה. שבעבורה יוכו לעולם הבא. בוא וראה כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא. מפני מה. מפני

(נס) ע"י דבר ערוס של ונות גורם מנס ביותר במדת המלכות עלמא דנוקבא שנקרא דבר על שחייא מקור בה דבור : (נו) פ"י שוח הפנס שגורם במדת המלכות הוא בויון נס לאביון. פ"י לעלמא דברבוא : (נז) במקדש סלך מפשי דעבדין קלנא בשכינתא. חייבי שמדכרים שוח חולין בבית הכנסת. ודמסדרי פנייתו מן שכינתא. חייג' חוסק במסעך לסוד התורה או במסעך התפלה לעסוק כעזיב עצמו. ועל דמסאבי גרמיסו קמי שכינתא. אסר דחייג' בחוצות שול או כביאות של בויון שלא בדרך צניעות : (נח) חייג' אור מרת המלכות והשכינה הקדושה. ודורש מתהלך כמו מהלכת :

הסמך איז לנגלח אורחין סתמין דמארי עלמא. דלף ידעין דבו בני נשא. וכללו אולין בלורה קשט. כדלף (א) כי ישרים דרכי ה' וגו'. ובני נשא לא ידעין ולא משגיחין כמה אינון עלאין עובדין דקב"ה. וכמה משגיחין אינון. וכללו בלורה קשט דלף סמאן לימינא ולשמאלא: סי דמתנגלגלן דקא דמחברו במרוכין מחסוה עלמא. ולית לון דבא זוג. דבא זוג דקא מודוונן דבאי עלמא. מאן אינון סי נשין דקא מודוונן דבדייטו דבאי עלמא. דלף לכללו בני נשא איז לון דבא זוג דבא זוג. חמו הסמך כמה אינון דברדין ועלאין גבדין דקב"ה. מנין מאן דמתרין אמתים קדמאס מדרבא אחיה עלוי דמעין. מדרבא אחאי. אלף הא אחינא דכל נשין דעלמא בדיוקנא דהאי מוצה קיימין. ועיד אינון ירתאן שבע דרכאן דכללו מכנסת ישראל אינון. ואי איזו מתרין לא אהרן בניהל דמדרבא עלמא לגרענא [כפ] מאי קעמא. בנין דמתחברין מרוכין דבדייטו דבדייטו [ג] ורוא דא דכתיב וילאס מביטו והלכס והימס לאיס אחר. מחשבת דמאר וסלכס והימס לאיס לא יעטל דלית הסוא דמריד לס. ומסו אחר. אלף כמס דמאר. אחר תנ. אחר כתיב. ואחר קריין לוי. דכתיב (ג) ומעשר אחר ילמחו [לף] מרוכין מחסברין כחדא. מרוכין דססוא עלמא ומרוכין דהאי עלמא. ומאי דסות סאי אמתא בדיוקנא עלמא אמתבדל דליוקא אמתא [ג] קריין לוי אחר וקריין לוי אחרון. אחרון מלן. דכתיב (ג) ואחרון על עפר יקום. סלף כתיב וכללס האיס האחרון ואי כי ימות האיס האחרון. האחרון. ססני מעטי לוי. ואי תימא דלף מודוונן דבאר דל. ללף ססי. וכי לבעל דל מודוונן וכלף לאחרא. מסו האחרון. אלף דל איסו האו אחר דקאמרין [ג] איסו אחר ואיסו אחרון. הסמך אכנא מתנגלגל דכוספימא [לד] אחר. אחאי אקרי ססי. הא כל בניהל נפל ואחסדר לעפלא. ואיסו סוא מני דכוס וכלף אחר [לד] ואמאי קריין לוי אחר. און ססי אמאי אקרי אחרון. וכי אחרון איסו [לד] וסלף אי יתשר יואו. ואי לא. יסדר ויתנגלגל ויתנסע כמלקדמין. ואמאי אקרי אחרון. אכל סלף חיי כתיב וירא אלהים את כל אשר עשה וסלף סוב מאד. מסו סוב מאד. מנין סוב דל מלאך דמיב. מאד דל מלאך סמות. ולכלל קב"ה אומין מקויי. ומלף חיי כתיב וסלף וילא מעדן להסקות את הן. נסר דל לא סכין לעלמין מלאכסא ולמסני ולמעבד פירין. וכלף אחר אסתמס ולית לוי סואובסא לעלמין. לא אפסי וכלף עבדי פירין. דלמלי עבדי פירין יסססס לכל עלמא [לף] ובג"כ דר נס דגריס להסוא ססר דיסוס בעלמא אקרי רע [לף] וכלף חמי אפי סכינאס לעלמין. דכתיב לא יגורך רע. וכלף איסו

מראה מקומות (א) פסוק י"ד (ב) איוב ח' (ג) ע"פ י"ט

זיו הוהר

עכשו יש לנלות ררכים נסתרים של רבין העולם. שאין האנשים יודעים אותם. וכלם הולכים בדרך האמת. במשכ"ס (א) כי ישרים דרכי ה' וגו'. והאנשים אין יודעים ואין משגיחים כמה הם עליונים מעשיו של הקב"ה. וכמה הם נפלאים. וכלם בדרך האמת שאין נוטים לימין ולשמאל: אלו החחרים בגלגל לעולם הזה והם נתגרשו בגירושין מעולם ההוא. ואין להם מתולדה בת זוג. ומודוונם בעולם הזה עם בת זוג. מי הן אותן הנשים שנודוונות עמם בעולם הזה. שהרי לכף האנשים יש להם בת זוג מתולדו מלכד זה הבא בגלגל. ראו עתה כמה הן גדולות ונפלאות נכורותיו של הקב"ה. למדנו כי שפכרש אשתו הראשונה מוכה מוריר עליו דמעות. מפני מה מוכה. אלא היא אמרתי שכל הנשים שבעולם בצורת מוכה הוה קיימות ולכן הן יורשות שבע ברכות שכלן מן השכינה הן. ואם הוא מגרשה גורם פגם בכנין מוכה העליון [כפ] מפני מה. לפי שש"י זה יתחברו שני מיני גירושין להיות יחד [ג] וזה הסוד שנאמר ויצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר. במשפט שאמר והלכה והיתה לאיש האם אין מוכה שאין זה אותו שירשה. ולמה נכתב אחר. אלא כמו שאמרתי. אחר למדנו. אחר כתוב. ואחר קוראים לו שכתוב (ג) ומעשר אחר יצמחו [לף] שני מיני גירושין מתחברים יחד. גירושין של עולם הזה וגירושין של עולם הזה. ומה גירושיה אשה זו בצורה עליונה נשפלה לצורה תחתונה [לג] קוראים לו אחר וקוראים לו אחרון. אחרון מניין. שכתוב (ג) ואחרון על עפר יקום. כאן כתוב ושנא האיש האחרון או כי ימות האיש האחרון. האחרון השני היה צריך לומר. ואפשר האמר שלא תנשא לאיש אחר זה. האם רק לבעל הזה תנשא ואחריו לא תנשא לאחר. א"כ מהו האחרון. אלא זה הוא אותו אחר שאמרנו [לג] הוא אחר והוא אחרון. עכשו האנן מתנגלגל בכף הקלע [לד] אחר. מפני מה נקרא כר. הרי כל הבנין נפל וחרו לעפר. והוא הזה הוא זה שהיה ולא אחר [לד] ומפני מה קוראים לו אחר. כמו בן למה נקרא אחרון. וכי אחרון הוא [לד] והלא אם יתחקן הרי טוב. ואם לא. יחזור ויתנגלגל וינסע כמקדם. ולמה נקרא אחרון. אכל בוא וראה כתוב וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד. מהו טוב מאד. למדנו טוב זה מלאך הטוב. מאד זה מלאך המות. ולכל הכין הקב"ה תקון. ובוא וראה כתוב ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן. נהר זה אינו שוקט לעולם מלהפירות ולהרבות ולעשות פירות [לד] ואל אחר נסתרים ואין לו תאוה לעולם. אינו מפרה ואינו עושה פירות. שאלמלי יעשה פירות היה נמחק כל העולם [לד] ולפיכך זה האיש הגורם לצד ההוא שיתרבה בעולם נקרא רע [לף] ואינו רואה פני השכינה לעולם. שכתוב לא יגורך רע. וזה הוא

[נס] זו מרת תמלכות: [לד] ב' מיני גירושין הם בי זה האיש שלא תוליד עוד בנים ולא חשיב ויוג אחר בנקל. אלא שבא ליטא אשה גרושה מוכה שזה האיש הוא גלגול בשמה שנחגרשה מעולם העליון על שלא הניח ורע ויצא משם בנפול בלי חורונות נסתת נקבה לבא בגלגל לתקן חטאו. וכשודוונן עם גרושה חיינו שני מיני גירושין: [לף] זה רמו על הבא בגלגל פסע אחר: [לג] סמתחלה חיה גרשה בעלמא דרכורא. וספני שלא הניח ורע נשפלה נשמתו לעלמא דנקבא: [לג] שנשפלה לאיש חיה בגלגל פסע אחר: [לד] זה שפל על שבא דבריו לקלוע לספרה לחבין פסע הרבר: [לס] קשיתו שחלא הנשמת חיא מה שהיתה ואינה אחת: [לד] ובי זה גלגל האחרון חלא כתוב חן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם בבר: [לד] זה חיסוד: [לף] פי' שנסתרת לענין תוצאת פירות חרשם שאין לו בה להוציא עוד נשמות ממאות חרשות מלכד אותן הטובנות לו משפח ימי בראשית: [לס] זה שאינו רוצה לחוליד הוא גורם המעטת צלם ורמות דקדושה. ועי' נעשה התרבות בצד הטומאה:

הוא האיש שצריך להתגלגל בגלגול שחרי הוא עבר והתדבק באל אחר ההוא שאינו עושה פירות ואינו מפרה בעולם. ולפיכך נקרא איש הזה אחר. השם של אל אחר גרם לו זה. הוא מה שהיה ואעפ"כ נקרא אחר. אחר ודאי. ונקרא אחרון. מן גלגול הראשון והלאה קוראים לו אחרון. אף אם הוא פעם השנית בעולם נקרא מיד אחרון. וכך הקב"ה קוראהו אחרון. בשביל שיתקן להיותו בזה העולם פעם האחרון. ואל יחזור להתגלגל כמקדם. וכך נצרך שיקרא אחרון. שאלמלי נקרא שני היה זה פתחון פה שיחזור להתגלגל כמקדם. וזה הבנין יתבטל. מניין. מן בית שני שנקרא אחרון. שכתוב בו גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון. שמהראשון והלאה נקרא אחרון. כדי שלא יהיה פתחון פה שזה הבנין יפול ויחזור כמקדם. כמו כן כאן אחרון אנו קוראים לזה. ולפיכך כתוב לא יוכל כעלה הראשון אשר שלחה לשוב לקחתה. לא יוכל. לא יקחנה היה צריך לוטר. מהו לא יוכל. אלא כיון שאשה זו נדבקה בזה שנקרא אחר. ויירדה להכניע במדרגה התחתונה. לא רצה הקב"ה שבעלה הראשון יחזור ויירד במדרגתו לתת זרע ולהתדבק במדרגה ההיא שאינה שלו [ת] ובוא וראה אם אשה זו לא נישאה. אפילו תזונה בכל גברים שבעולם. אם ירצה בעלה מותר לו לשוב אליה [מח] אבל אם נדבקה בנשואין לאחר. או לא יוכל בעלה לשוב אליה להיות עמה במדרגה הראשונה שהיה עמה בתחלה. לא יוכל בודאי לחזור למדרגה ההיא לעולם. אחרי אשר הטמאה. למדנו שהוטמאה בלב. אבל איכ אפילו אם תתרחק ותזונה בלי נשואין. אלא כיון שנדבקה לזה שנקרא אחר. הרי קבלה בקרבה חלק של צד הרע. ובעלה הראשון שהוא מצד אחר המוב מן צד הטוב. אל יהי לו חלק בצד הרע [ע"י] ההשתתפות] לעולם. ואל יפירה כלל למקום ההוא. ולכן אם שלחה האיש האחרון או כי ימות האיש האחרון. לבעלה הראשון אסורה. אבל לשאר אנשים מותרת. אפשר שתמצא אחר כמקדם. ואחרון יקום ויודונו עמה:

(ה) מי שיש לו בנים מאשתו הראשונה ומכנים אותה הוזהר לביתו. נדבק ביום ההוא בחרב קשה הבתלה. בשביל שני צדדים. אחד. שהוא שנים רחו אותה החצה ועתה הוא השלישי. ועוד כי כלי שנשתתף בו אחר. איך יבוא הוא לתת בה רוח שלו וישתתף עמה ויתדבק בה [מנ] הגם שאינה אסורה לו. אבל ודאי השתתפות רעה היא אליו. רבי לויטס איש כפר אונו היה משחק ומתלוצץ על דבר אשה כזאת. כאשר ראה לסי שמודונו עמה. והיה אימר נ) ותשחק ליום אחרון כתוב. מי שמתדבק בו באיש אחרון שחוק נעשה ממנו אחר כך:

כ"י יקח איש אשה חדשה וגו' נקי יהיה לביתו שנה אחת ושמה את אשתו אשר לקח. נ) רבי יהודה פתח ואמר (ד) ויסב חוקיהו פניו אל הקיר ויתפלל אל ה'. הרי ביארו שאל יתפלל אדם אלא סמוך לכותל. ולא יהיה דבר חוצץ בינו לבין הכותל. שכתוב ויסב חוקיהו פניו

אישו בר כס דמתגלגל בגלגול. דהא אישו עבר ולתדבק בזהו אל אחר דלא עבד פירין ולא אפס בעלמא. ובנין כך אקרי אחר. אחר גרים לים. אישו סוף ואחר אקרי. אחר ודאי. ואקרי אחרון. מקדמאס ואילך אחרון קריין לים. אף אי תנינא אישו אקרי מיד אחרון. ויכי קרי לים קב"ס אחרון. בנין דיתסתק למסוי אחרון. ולא יתוב כמלקדמין. ויכי אלסריך למקרי אחרון. דאלמלי לתקרי תנינא סוף דא פתחו דפומא לאסדרא כמלקדמין. ודאי בנינא יסתתק. מלל. מנין שני דאקרי אחרון. דכתיב ביה גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון. הא מקדמאס ואילך אחרון אקרי. בנין דלא יסא פתחו דפומא דהאי בנינא יפול ויסדר כמלקדמין. אף סכי דא אחרון קריין לים. ובנין כך כתיב לא יוכל בעלם הראשון אשר שלחה לשוב לקחתה. לא יוכל. לא יקחנה מבעי לים. מהו לא יוכל. אלא כיון דהאי אסתא לתדבק בזהו דאקרי אחר. ונחתם לאשתענדל בדרגא תתא. לא בני קב"ס דליש וימות מדרגא דליש למיב איבא ולאשתדבק בזהו דרגא דלאו דליש [מ] ותא חוי אי האי אסתא לא תתסיב. אפילו תזנה בכל נוצרין דעלמא. אי בני בעלם יתוב לנבס [מח] אכל אי לתדבק בנשואין לאחר. סאי לא יוכל לשוב לדרגא קדמאס דסוף בקדמיתא לנבס. לא יוכל ודאי לאתבא לסיסו דרגא לעלמין. אחרי אשר סממאס. תנין דסוממאס בלביס אי סכי אפילו אי תתרחק ותזנה בלא נשואין. אלא כיון לתדבק לסיסו דאקרי אחר. סא קבינא עלס מולקא דסוף ססרף. ובעלם קדמאס דליש מססרף אחרא שצא מססרף דפוי. לא יסא לים ביה מולקא [דלשתתפותא] לעלמין. ולא יסא כלל לסיסו אחר. ופ"ד אס שלחם סאיש האחרון או כי ימות סאיש האחרון. לקדמאס אסורס. אכל לשאר בני נשא סריא. דילמא תסתתק אחר כמלקדמין. ואחרון יקום ויודונו עמה:

(א) מאן דליש לים בנין מתתתס קדמיתא ואפיל סאי לנו בתיס. ססוף יומא לתדבק בדרגא קדיס דמתססכא. בנין פריין ססרין. חד. דסא פריין דתא לין לבד ויסתא איסו תלימאס. ותו מאנא דלשתתף ביה אחר. סוך ייסי איסו למיב ביה רומא דליש וישתתף בדרס ויתדבק בס [מנ] לאו דליש אסורס. אכל ודאי שפוסא ביסא איסו לגרמיה. רבי לויטס איש כפר אונו הוה חייך ומתלוצץ על אסתא דא. כד חמי מאן דאודונו בדרס. וסוף אחר נ) ותשחק ליום אחרון כתיב. מאן דלתדבק ביה בליס אחרון חיוכל איש לבתר:

כ"י יקח איש אשה חדשה וגו' נקי יהיה לביתו שנה אחת ושמה את אשתו אשר לקח. נ) רבי יהודה פתח ואמר (ד) ויסב חוקיהו פניו אל הקיר ויתפלל אל ה'. הא חוקיהו דלא לללי ב"ד אלא סמוך לכותל. ולא יסא מלס חלץ בניס לבין כותל. דכתיב ויסב חוקיהו פניו

מראה מקומות (א) משפטים ק: (ב) משלי ל"א (ג) ויחי רכ"ה. (ד) יעשי' ל"ח

ז"ר הוזהר

[מ] כיון שנשאב בקרבה רוח של אותו האחר עתה ישתתף הוא בזה: [מח] י"ל שדוקא ע"י נשואין ברת משה וישראל נקשר בקרבת רוח של אותו אחר בהביאה. אבל לא ע"י זנות. וזה דלא כשיטת הרמב"ן: [מנ] מוכן שזה דוקא אם יש הוכחה שהשני הוא מן הסוג של אחר:

(ו) רבי חייא פתח (ואמר ו) ביום והוון נחלת אבות
ומה' אשה משכלת. נחלת אבות. וכי נחלת אבות איננה.
והא קב"ה ישיב כלל גב"ל. אלא כיון דלחשין
ביחא לב"ה ומוחא. לוחטין דיחשין כלל לבכיה. ויהא ליה
לחשנה דאבות. אכל ומה' אשה משכלת. בנין דלחשנה
כד לחשין לה גב"ל. מעס קב"ה לחשין לה. דהא
לא יחשין לה קב"ה לב"ל אלא כד מכריזין עליה
ברקיעא. דקב"ה מוויגן עד לא ייחון לעלמא. וכד
זכר בני נשא לפוס עובדיין הכי יסבין לון אחתא. וכלא
תגלילא קמיה דקב"ה. ולפוס עובדין דזכאן הכי מוויגן
וויגין. ולוחטין דהא סליקו בקלישין. [עד] דלחשין ההוא
גב"ל אורחיה. וסליק וווגיה לאחרא עד דיכשר עובדיו. וכד
יכשר עובדיו או דמסי ומיניה אחדתי גב"ל מחמי גב"ל.
ואתא

(מג) סוד של קיר הוא סוד השכינה שחיה כנגד המתפלל. כמו שבאר לקמן: (מד) זה הלשון הוא בעין שנוכח בתלמוד הלשון נאחזה שמהו;

ואתו הלו ונעיל דילים. ודא קמי קב"ה יחיד מכלל. לחי' ב"מ מקמי גברא אחרא. ובג"כ קב"ה איס' יחיד אחרא לב"מ ומני' אחיין זוונין. וע"ד וס' אש' משכלת... דכד קב"ה אחרעי ב"מ דבר נש בגין עובדיו דשכין איס' זומין ל"ס אחר' דלוי' משכלת. אבל אי ב"מ אס'י אורחיו מעט קב"ה לבני סגרא אחרא. מתמן ייתי ל"ס מלך דייטי. ולא אחיין ל"ס מעט קב"ה. אלא מססו סגרא ב"מ דלחצק ב"מ ייתי ל"ס כל קמרונין וכל ב"מ. וע"ד אחרא דלאו איס' משכלת קרא עלם שלם ומואל אי מר ממות את האשה:

(ה) פתח רבי אבא ואמר (ב) שירי לה' שיר חדש חלמ' מקלס' הארץ וגו'. כמה חציבין ישראל קמי קב"ה. דהדוס דלסון ותוסבתא דלסון לאו איס' אלא בלשתתפוטא דקב"ה ושכינתא. דכ"מ חנין כל הדוס דלסון דלא משתתפי וכל לקב"ה ושכינתא לאו איס' הדוס. וזמין איס' סמאל' וכל סייטתא דל"ס לקסרגא להדיא חדוס. ואסתיס בלערא ובניס. וקב"ה לא אשתתף בהסו' לערא. אבל מלך דשחף לקב"ה ושכינתא בחדוס דל"ס. אס ייתי מקסרגא לקסרגא בחדוס [וגר'ס לערא]. קב"ה ושכינתא משתתף בהסו' לערא. כדכתיב (ג) בכל דלס' לו לך. וכתיב עמו אנכי בצרה. ומנין דל"ס לון ישראל לשתתף לקב"ה ושכינתא בחדוס דלסון דכתיב יסמח ישראל בעשוי. סיס' חדוס דלסון לאו איס' אלא בעשוי. בעשוי. בעשוי. אלא אליו קב"ה ושכינתא ואביו ואמו. דלע"ג דמיתו קב"ה אעק' לון מנן עון ואייתי לון עמי' להדיא חדוס. ללסל חולקא דחדוס עס קב"ה ושכינתא. כד"א (ד) העשוי יג' חרבו. ד"א בעשוי. בגין דכ' נש אשתתף בלשתתפוטא גברא ואחרא וקב"ה. ועל רוא דא בתיב נעשה ארס. בלשתתפוטא. דחנין תלת זומין עבד קב"ה לאפקא מנהון עולמא. ואלין חנין. שמי' ארעא ומי'. וכל חד שמי' חד יומא ואחר' דל"ס. דכתיב ויאמר אליהם יי' אפיק שמי' אומנותא דל"ס. דכתיב ויאמר אליהם יי' אור וי' אור. יומא חנינא אפיקו מי' אומנותא לעבדיתא. דכתיב ויאמר אליהם יי' רקיע בתוך המים וגו'. אשתתף פלג' מי' לעלא. ופלג' מי' אשתתפו לתתא. ואלמלא דלשתתפו מי' עולמא לא סוס קאים. יומא תליטא עבד' ארעא ואפיקת כמה דלשתתפוטא. דכתיב ויאמר אליהם תדע' הארץ דש' עש' וכתיב ותולא הארץ דש' וגו'. עד הכא כל אומנא חלנין תלתא אפיק אומנותא דל"ס ועבדו מלי דלשתתפוטא. אשתתפו תלת זומין אחרנין. יומא רביעא' תתפיק אומנא קדמא' למעבד אומנא דל"ס. דכתיב ויאמר אליהם יי' מלאת ברקיע השמים. וסיינו אומנותא דשמים. ביומא תתפיק אפיקו מי' כמה דלשתתפוטא. דל"ס אומנא אחרא. דכתיב ויאמר אליהם יי' ארעא תתפיק עבד' ארעא אומנותא דל"ס. דכתיב ויאמר אליהם תולא הארץ נפש חיה וגו'. כיון דתלת זומין אליו אכליו עובדיהו. אחר לון קב"ה אומנותא דל"ס אי' לי למעבד. ואיס' ארס. תתחברו כחדא ואנא עמכון נעשה ארס. גופא דל"ס יי' דלסון. ואנא ארס בלשתתפוטא עמכון נעשה ארס. כמה דכדמיתא סוס בלשתתפוטא כ"מ נמי לבנה. אבא דל"ס עבד עבדיתא דשמי' ועבדיתא דמי'. ואחר' דל"ס אומנא תליטא כיוונא דלרעא. וקב"ה דלשתתף בל"ס. ועל רוא דא

כתיב

ובא זה ולוקח את שלי. זה קשה לפני הקב"ה יותר מהכל. לדחות איש מלפני גבר אחר. ולפיכך הקב"ה הוא הנותן אשה לאיש וממנו באים הזונוס. וע"כ וס' אשה משכלת... שכאשר הקב"ה רוצה בו באיש בשביל מעשיו הברורים הוא מניין לו אשה שהיא משכלת. אבל אם האיש יסיר דרכו מעם הקב"ה ומתקרב לצד הטומאה. משם תבוא לו מי שחבוא. ואין הזונו באה לו מעם הקב"ה. אלא מאותו צד הרע שנדבק בו יבוא לו כ' מקפרינים וכל הרעות. ולכן האשה שאינה משכלת קרא עליה שלמה ומוצא אני מר ממות את האשה:

(ה) פתח רבי אבא ואמר (ב) שירי לה' שיר חדש תתלתו מקצה הארץ וגו'. כמה חבובים ישראל לפני הקב"ה. שהשטחה שלהם והתשבתות שלהם אין הוא אלא בהשתתפות הקב"ה ושכינתו. שכן למדנו כל שמחה בישראל שאין משתתפים בה להקב"ה ושכינתו אין היא שבתה. וזמן סמאל' וכל העושים שלו לקסרגא על אותה השמחה. ונגמרת בצער ובכיה. והקב"ה אינו משתתף בצער ההוא. אבל מי שמשתתף להקב"ה ושכינתו בשמחה שלו. אם יבוא מקסרגא לקסרגא על שמחה ההוא [ויגרום צער]. הקב"ה ושכינתו משתתפים באותו הצער. בכתוב (ג) בכל צרתם לו צר. וכתוב עמו אנכי בצרה. ומנין שצריכים ישראל לשתף להקב"ה ושכינתו בשמחתם שכתוב ישמח ישראל בעשוי. אומנא השמחה של ישראל אין היא אלא בעשוי. בעשוי. בעשוי צריך לומר. אלא הקב"ה ושכינתו ואביו ואמו. שאע"פ שמתו עוקר להם הקב"ה מן הערן ומביאם עמו לאותה השמחה. לקחת חלק בהשמחה עם הקב"ה ושכינתו. כמשי"כ (ד) העשוי יג' חרבו. ד"א בעשוי. לפי שהאיש נעשה בלשתתפות של אביו ואמו והקב"ה. ועל סוד זה כתוב נעשה ארס. בלשתתפות. שלמדנו שלשה אומנים עשה הקב"ה לבדו מהם העולם. ואלו הם. שמים ארץ ומים. וכל אחד היה משמש יום אחד וחזר לו כמקדמ. יום הראשון הוציא השמים אומנות שלו. שנאמר ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור. יום השני הוציא מים האומנות לעשות. שנאמר ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים וגו'. נתעלו מחצית מים למעלה. ומחצית מים נשארו למטה. ואלמלא שנפדרו המים לא היה העולם מתקיים. יום השלישי עשתה הארץ אומנותה והוציאה כמו שנפקדה. שנאמר ויאמר אלהים תרשא הארץ רשא עשב. ונאמר ותוצא הארץ רשא וגו'. עד כאן כל אומן מאלה השלושה הוציא אומנותו ועשו כמו שנפקדו. נשארו שלשה ימים האחרים. יום הרביעי נפקד אומן הראשון לעשות אומנות שלו. שנאמר ויאמר אלהים יהי מארת ברקיע השמים. זו אומנות של השמים. יום החמישי הוציא המים כמו שנפקדו. שהוא אומנות אחרת. שנאמר ויאמר אלהים ישרצו המים וגו'. יום השישי עשתה הארץ אומנות שלה. שנאמר ויאמר אלהים תוצא הארץ נפש חיה וגו'. כיון ששלשה אומנים האלה השלימו פעולותיהם. אמר להם הקב"ה אומנות אחת יש לי לעשות. היינו ארס. תתחברו יחד ואני עמכם נעשה ארס. גוף שלו יהא משלכם. ואני אהיה בשותפות עמכם ונעשה ארס. כמו שכתבתי נעשה בשותפות כן גם אחר כך. האב שהוא עושה בלאכת השמים ומלאכת המים. האשה היא שעושה אומנות השלישית כדמיון הארץ. והקב"ה שכתתתף עמהם. ועל סוד זה

כתוב

מראה מקומות (א) פתח רבי: (ב) יסעי' מ"ב (ג) סס ס"ג (ד) חנין מ'

כתוב בעושי. ואע"פ שהוא כבר נפרשו מעולם הזה. מ"ם השמחה היא בהשתתפות כלם. שלמדנו בשעה שהאדם משתף להקב"ה בשמחתו. נכנס הקב"ה לנן העדן ועוקר משם לאביו ואמו שהם שותפים עמו [מה] ומביא אותם עמו לשמחה ההיא. וכלם מוומנים שם והאנשים אין יודעים. אבל כשהאדם בצרה הקב"ה לבדו נומן אליו. ואינו מודיע לאביו ולאמו. וש"כ ה' בצר לי אקרא ה' ואל אלהי אשוע וגו' :

(ג) פתח הסוף רביא ואמר. כתיב ועשית את הקרשים למשכן עלי שמים עומדים. כתיב סכא עומדים. וכתיב סכא ג' שמים עומדים ממעל לו. מה להלן שרפים. אף כאן גם כן שרפים [מן] אלה הקרשים עמדו בתקוני הכלה מסבבים סביב החופה. למען ישכן בחופה ההיא רוח העליון [מן] כדמיון זה כלה שלמטה נצרך לתקן חופה לפרוס בתקוני יופי. לכבודה של כלה האחרת [מה] הבאה לשרות שם בשמחת הכלה שלמטה. ובשביל הכבוד של כלה עליונה ההיא נצרך לעשות חופה יפה בכל תקוני יופי. ולהוסיף כלה העליונה בשמחה זו. כדמיון זה בכך ברית מילה שבש"אל. נצרך לתקן כסא אחד יפה לבעל הקנאה שכן חופה נצרך תקוני יופי לפרוס שמה [מה] אף כך בכל חופה נצרך תקוני יופי לפרוס על החופה לכבוד של כלה חתם [ג] שהרי זו כדמיון זאת קיימת. זו עולה בשבע ברכות זאת עולה בשבע ברכות. וכאשר תעלה בשבע הברכות או נקראת כלה. ולכן אסור לשמש עמה עד שנכללת באותן שבע הברכות כדמיון כלה העליונה. ואותן שבע הברכות יורשת הכלה מן סוד עליון. המקום שכל הברכות נמשכות משם [ג] הלא שש ברכות הן שהכלה מתברכת מן ואין נאמר שהן שבע [ג] אלא שהשיעור היא המקיימת הכל : רוב הברכות על הן היין. מפני מה. אלא שהוא צד המשמח לכל. יין ההוא שנשמר בענביו תמיד [ג] ולפיכך ברכה הראשונה מאותן השבע היא סוד היין. יין שעושה פירות בין למעלה בין למטה. גפן נוטלת הכל ומוציאה פירות לעולם. והתעוררת שם שמחה מבחינת השמאל היא. שכתוב שמאלו תחת לראשי. ואחר כך ימינו תחבקני. ועץ חיים ההוא עושה פירות ותנובה באותה הגפן בהתעוררת הזאת [ג] וזו היא ברכה הראשונה של כל בורא פרי הגפן : ברכה שנייה שהכל ברא לכבודו. סוד הברית הקדושה. חרות היחוד. שנוטל כל הברכות מסוד בחי' היסוד לעשות תנובה בגפן ההיא [ג] שהרי לראשונה יורדת שפע ההיא כלמעלה דרך

כתיב בעושי. ואע"פ דאכל ואמא אחסרשו מהאי עלמא. חדוה בשמחה דכלסו סוי. דמינין בשמחה דבר גם סמיך לקב"ה בחדוה דילוי. קב"ה אחי לננחא דעון ואעקר מתמן לאביו ואמיו דלינון שותפין בדהי [מה] ואייתי לון עמיס להסיא חדוה. וכלסו זמינין מתן זכני נסח לא ידעין. אכל בעקו דבר גם קב"ה זמין לבדיה בלחדו. ולא אודע לאביו ולאמיו. סס"ד ה' בדר לי אקרא ה' ואל אלהי אשוע וגו' :

(ג) פתח הסוף רביא ואמר. כתיב ועשית את הקרשים למשכן עלי שמים עומדים. כתיב סכא עומדים. וכתיב סכא ג' שמים עומדים ממעל לו. מה להלן שרפים. אף כאן גם כן שרפים [מן] אליו קרשים קיימן בתקוני הכלה וסחרן סחרנא דחופה. למעני בדהי חופה רוח עלאה [מן] כנוונא דא כלס דלחמא אלשקיר לתקנא חופה לחופא בתקוני ספירו. ליקרא דכל"ה אחרת [מה] דלחא למשרי מתן בחדוה דכלס חמא. ובנין יקרא דהיכל כל"ה עלאה אלשקיר דלעבד חופא דספירו בכל תקוני דספירו. ולוונא לכל"ה עלאה בדהי חדוה. כנוונא דא בכל גיורו דברית לחמא. אלשקיר לתקנא כסא אחרת בספירו למשרי קנא. דברית קיימא דלחא מתן [מה] אף הכי בכל חופה אלשקיר תקוני ספירו לחופא לחופה ליקרא דכלס סכא [ג] דהא דא כנוונא דא קיימא. דא סלקא בשבע ברכאן דא סלקא בשבע ברכאן. וזכר סלקא בשבע ברכאן דקין אקרי כלס. וע"ד אסיר לשמש דה עד דלחכילת דלינון שבע ברכאן כנוונא עלאה. ואינון שבע ברכאן ירתא כלס מרוא עלאה. אחר דכל ברכאן נגדן מתמן [ג] שים ברכאן אינון דכל"ה אחרת מייסא ואת אחרת דלינון שבע [ג] אלא שביעא אידי דקא מקיים כלל : רובא דברכאן על היין. אחי. אלא דליסו סס"ד דהי לכלל. הלא יין דלחכילת בענביו תמיד [ג] ובנין ברכאן קדמא דלינון שבע אידי רוא דין. יין עבד פירין בין לעלה בין לחמא. גפן נטיל כלל ואפיק אידי לעלמא. וחסרני דחדוה שמאלא אידי. דכתיב שמאלו תחת לראשי. ולבדך ימינו תחבקני. וסכא חילנא דמי עבד פירין ואינון בדהי גפן בלחכילת דא [ג] וזל אידי ברכה קדמא דכלל בורא פרי הגפן : רבינא סס"ל ברא לכבודו. רוא דברית קדישא. חדוה דחבורה. דנטיל כל ברכאן מרוא דיימנא למעבד אידין בדהי גפן [ג] דהא בקדמיתא סכא פרי נחית מלעילא אורח

מראה בקומות ה' תלים י"ח ג' תרומה קס"ט. ה' יכ"י ה'

זיו הזהר

[מה] אומר הלשון עקירת ביון שראים לבוא עוד לוח העולם והרבר אצלם כמו בעל ברחם : [מן] שם בהמשכן בקרשי הקרשים היו נמצאים מלאכים שרפים : [מן] זה הקב"ה הארת עלמא רבבורא : [מן] זו השכינה הקדושה תבא לקחת תכל בהשמחה : [מן] זה אליהו הנביא : [ג] כלל סתם דמו גם על השכינה ששרשה סרת המלכות שנשפע לה ו' ברכות מן ו' הספירות שהן בינה תלית נה"י : [מה] סקולס הבונה : [ג] וזל כי הלא שפע שיוצא מן הבונה היא שפע כלולת. והתחלקות השפע לענינים שונים היא בשש ספירות הבנין. והמלכות היא המסקלת הכל. א"כ הרי היא מתברכת רק מן שש ספירות. ולמה ו' ברכות. ומתוך כבאמת חק רק שש. וברכה ו' היא גבר בנות. וגם בה הנבונה נחשף סמנה להשפיע למדת הנבונה. ותינון למען התעוררת בה שמחה ונבונה להורגו תמאית על מלכות. ושפע זו נקראת בשם יין. על דרך החוב ויין ישמה לבב אנוש. כי העצבות תתנגד להורגו. ולכן ברכה הראשונה היא בורא פרי הגפן לבעבור אותה שפע היין הנשפע מן הבונה למדת הנבונה. יען כי התחלת ההתעוררת של שמחת חיוני כאמ' מבחי' השמאל שהוא סרת הנבונה. ואומר בורא שמונה שפע היין נשפע מן סרת הנבונה גם להנפן. היינו סרת המלכות למען תוציא פירות והמסקה לעולם. וזו בנות הברכה בורא פרי הגפן. ששפע יין נשפע מן כינה לנבונה וכן נבונה להנפן שהיא סרת המלכות שתוציא פירות והמסקה לעולם מן השפע שחבקל בהורגו עקב התמאית : [ג] פ' עין תתיים שהוא התמאית מורגו עם המלכות שנקראת גפן לחשפיה כהן שפע שתעשה סמנה פירות ותנובה תחלק לעולם כפרסיות. וכל זה נעשה בכת ההתעוררת של סרת הנבונה ע"י שמקבלת שפע היין מן הבונה. סכל זה מוכן המעם שברכה הראשונה כה"פ היא בנגד סרת [ברורה] : [מה] ברכה שנייה היא על כה השני שהוא שפע כה האהבה

דרך האיברים, ונמשכת לבית הקדוש להמשך משם
בגוף הדין, וזה מצד בחינת היסוד, שהרי אין השפע
נמצא אלא ביסוד, השמאל מעורר והיגיון משפיע:
אח"כ נצרך להבליע שמאל ביסוד ויסוד בשמאל, להיות
היסוד של אד"ם [טו] ולפיכך ברכה שלישית היא
יצר האדם, ועל כן יעקב שהוא עמוד האמצעי בצורה
של אדם היה: הרביעית היא נגד עמוד אחד של
ידך ימנית [נו]: החמישית שוש תשיש ותגל העקרה.
עקרת הבית [נח] כחודר בקבוצ ובאסיפת בניה מארבע
רוחות העולם, וזה סוד של ירך האחר שמתחבר עם
ירך השמאל [נז] ללכת ולקבץ לכל הצדדים, וקבוצ
הבנים באהבה להכניסם בין הברכים באותן השתים
שהנביאים שוכנים בהם זו השמחה של עקרת הבית היא.
מה המעט, לפי שהרי שתי הערכות אין עושים תנובה
ופירות [ס] וקבוצ הבנים אליהם הם הפירות והתנובה
שלהם, ואין התעוררת קבוצ הבנים אליה מלבד כח
הנביאים: הששית, שמה שמחה רעים האהובים, זה
הסעם שרצון חדות ואחזה נמצא, הוא העמוד של כל
העולם שנקרא צדיק [סא] וצדיק וצדיק רעים האהובים
הם, שאין נפרדים זה מן זה, עד כאן שש ברכות
שהכליה נתברכת מהן: ברכה השביעית היא המחוקת
הכל בקרבה, וכן השביעית נתברך הכל [סב] זה הכלל
של עשרה מאמרות, לפי שהוא כוללת שלמעלה ושלמטה [סג]
ולכן נכלל בברכה זו עשר מיני חדות, שהם ששון
ושמחה [חג] וכלה נילה רנה ריצה חדות אהבה ואחזה
שלום ורעות, להיות הברכה שלישית הכל, וכאם הם
ישראל שהם זכו להיות למטה ברמזן שלמעלה, עליהם
כתוב (ו) ופי בעמך ישראל בוא אחד בארץ:
(ז) אמר רבי שמעון בור וראה מן הקליפה שנקראת
נקב תהום רבה העליון נמצאת נקבה אחת, הרוח של
כל רוחות, והרי ביארנו כי לילית שמה, והיא נמצאה
בתחלה אצל אדם טרם שנתקנה הנקבה חוה להיות עם
אדם כראוי, והיא היתה מזדונית עמו, אחר כך נסר
חכמה לאדם והתקין לו הנקבה שלו, כמו שכתוב ויבן
ה' אלהים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה ויבאה
אל האדם, מקושטת ככלה לחופה, כיון שראתה לילית
כך ברחה, והיא בכריכי הים נמצאת, ועד עתה היא
מוטנת דרע לבני העולם:

רפואה לזה, בשעה ההיא שמדווג האדם באשתי
יכוון לבו לקדושת רבונו, וכך יאמר, עמיפא בקטפא

אודמנת, שארי שארי, לא תעור ולא תנפוק

מראה כמובנות (ה) ש"ו' ט' ויקרא יט.

והתשוקה תנשפע מן מרת החסד בחינת יסוד דרך צינורות שאר המפירות לבית הקדוש שנקרא כ"ל, להעביר השפע להנפן שהוא המלכות
לעשות פירות ותנובה עבור העולם, ולכן ברכה שניה היא נגד מרת חסד, וכן היא תכונה, שחכ"ל היינו היסוד, ברא חוה משלשן
בראות והתחזקות, היינו שבת החסד שממנה נשע כח האהבה והתשוקה, בה חוה יבריא ויגדל ויחזק להבליע למען יתקשר לכבודו, היינו
היינו מרת המלכות שנקראת ע"ז בשם כבודי, להשפיע לה שפע ה' חסדים של מרת החסד, וחזו בסוד הכתוב ויבד"ך לגדל ולחזק לב"ל,
ורקין, וכן מובא בזהר בראשית עולם השמים מספרים כבוד אל, כי עאלת לחופה אקרי כבוד ואקרי אל, ועיין בפרס שער ערכי הכנויים
פרק י"א בכנוי כבוד: [אז] זה התפארת, ככתוב בתפארת אדם לשבת בית, בית המלכות, וזו ספירה הכוללת יסוד ושמאל חסד ונבונה,
וזה מה שנקרא עולם דרבנא, ולכן ברכה שלישית היא נגד תפארת: [אז] בנין עדי עד היינו [צאח]: [נח] בית המלכות, [נט] מרת
הנצח מתחברת עם מרת החסד, וזהו תרין סמכי קשום: [אז] כי התנובה והפירות מוכנות ונעשות בשתי בחינות הצינורות, ששם כח באותן
נמצא שברכה חמישית היא נגד הוד: [אז] ברכה הששית היא נגד יסוד צדיק, צדיק וצדיק חסד ונבונה, והבנין יבין להשאר מן השקות,
השקות נקראות, וקבוצ הבנים היינו שפע שאר המפירות בהן נמצאות, ויניקת הנביאים מהן באות, והבנין יבין להשאר מן השקות,
נמצא שברכה חמישית היא נגד הוד: [אז] ברכה הששית היא נגד יסוד צדיק, צדיק וצדיק חסד ונבונה, והבנין יבין להשאר מן השקות,
השקות נקראות, וקבוצ הבנים היינו שפע שאר המפירות בהן נמצאות, ויניקת הנביאים מהן באות, והבנין יבין להשאר מן השקות,
נמצא שברכה חמישית היא נגד הוד: [אז] ברכה הששית היא נגד יסוד צדיק, צדיק וצדיק חסד ונבונה, והבנין יבין להשאר מן השקות,
השקות נקראות, וקבוצ הבנים היינו שפע שאר המפירות בהן נמצאות, ויניקת הנביאים מהן באות, והבנין יבין להשאר מן השקות,

אורח שייסין, ונגיד לבית קדישא לנגד לים
בהסיון נפן, וזה מספר דמינאל, דהא לים איבא
משמחתא אלל דמינאל, שחאלל חתער וימינאל עבד:
לכמר כליל שחאלל דמינאל וימינאל בשחאלל, למסוי
רוח דלדיס [נז] ובנין כך תליתא חוה
יולר האדם, ועד יפקד דליוס עמודא דלמליטא דיוקנא
דאדם הוי: רביעאה חוה עמודא חלה
דירכא ימינאל [נו]: חמישאה שוש תשיש ותגל העקרה,
עיקרא דביתא [נח] כחודר בקבוצ וכניסו דכנסא מארבע
סמרי עלמא, וזה רוח דירכא חמרא דלחמבר
דירכא שחאלל [נז] למיול לחיכס לכל סמרי, וכניסו
דבנין דרמיו למיול לון דין דרכין דליטין מרין
דנביאס סריין דנוייסו חדוה דעיקרא דביתא חוה,
חוי פעמא, בנין דהא שמי ערכות לא עבדין לויין
ועירין [ס] וכניסו דבנין לנביאס חיוון פירין ואיבין
דילקין, ולא חמערין כניסו דכנסא לנכסא כד
נכביאס: שתיתא, שמה שמחה רעים האהובים,
אחר דרעותא וחדוה ואחזה שמה, עמודא דל
עלמא דלקרי דיק [סא] ולדיק ולדיק רעים האהובים
איבין, דלח חמערין דל מן דל, עד דהא שית דרכאן
דכליס חמערין מניי: שביעאה חוה
מקיים כלל, ומסוי שפיעא מתברכא כלל [סב] וסוי כלל
דערי חמין, בנין דדא כליל עילא ומסא [סג]
ופ"ד כליל כהא עשר ויני דחדוה, ששון
ושמחה [חג] וכלה נילה רנה ריצה חדות אהבה ואחזה
שלום ורעות, למסוי כלליס שלימו דכלל, וסאן
איבין ישראל, דליטין זכו לתתא כנוונא דלעילא, עליהו
כתוב (ו) ופי בעמך ישראל בוא אחד בארץ:

(ז) אמר רבי שמעון תא חוי מנוקבא
דמסוא רבא עלאס אשתכחת חדל נוקבא, רוחא
דכל רוחין, וסא חוקיננא לילית שמה, וסא אשתכחת
בקדמיתא לנבי אדם עד לא חתתקנה נוקבא עמיס
דלס דקא יאות, וסות מזדוונת עמיס, לכמר נסר
קביא לאדם ותקין ליה נוקבא, כמה דכתיב ויבן
ה' אלהים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה ויבאה
אל האדם, בתקוניה כללס לחופה, כיון דחמת לילית
דל ערקת, וסא בכריכי ימא, ועד כען חוה
ומינא ללחאש בני עלמא:

אכסיתא לסוי, בהסיון פעמא דלדוונ כד נס בלחמיה
יכוון לניה לקדושת דמאריס, ולימא הכי, עמיפא בקטפא

אודמנת, שארי שארי, לא תעור ולא תנפוק

מראה כמובנות (ה) ש"ו' ט' ויקרא יט.

והתשוקה תנשפע מן מרת החסד בחינת יסוד דרך צינורות שאר המפירות לבית הקדוש שנקרא כ"ל, להעביר השפע להנפן שהוא המלכות
לעשות פירות ותנובה עבור העולם, ולכן ברכה שניה היא נגד מרת חסד, וכן היא תכונה, שחכ"ל היינו היסוד, ברא חוה משלשן
בראות והתחזקות, היינו שבת החסד שממנה נשע כח האהבה והתשוקה, בה חוה יבריא ויגדל ויחזק להבליע למען יתקשר לכבודו, היינו
היינו מרת המלכות שנקראת ע"ז בשם כבודי, להשפיע לה שפע ה' חסדים של מרת החסד, וחזו בסוד הכתוב ויבד"ך לגדל ולחזק לב"ל,
ורקין, וכן מובא בזהר בראשית עולם השמים מספרים כבוד אל, כי עאלת לחופה אקרי כבוד ואקרי אל, ועיין בפרס שער ערכי הכנויים
פרק י"א בכנוי כבוד: [אז] זה התפארת, ככתוב בתפארת אדם לשבת בית, בית המלכות, וזו ספירה הכוללת יסוד ושמאל חסד ונבונה,
וזה מה שנקרא עולם דרבנא, ולכן ברכה שלישית היא נגד תפארת: [אז] בנין עדי עד היינו [צאח]: [נח] בית המלכות, [נט] מרת
הנצח מתחברת עם מרת החסד, וזהו תרין סמכי קשום: [אז] כי התנובה והפירות מוכנות ונעשות בשתי בחינות הצינורות, ששם כח באותן
נמצא שברכה חמישית היא נגד הוד: [אז] ברכה הששית היא נגד יסוד צדיק, צדיק וצדיק חסד ונבונה, והבנין יבין להשאר מן השקות,
השקות נקראות, וקבוצ הבנים היינו שפע שאר המפירות בהן נמצאות, ויניקת הנביאים מהן באות, והבנין יבין להשאר מן השקות,
נמצא שברכה חמישית היא נגד הוד: [אז] ברכה הששית היא נגד יסוד צדיק, צדיק וצדיק חסד ונבונה, והבנין יבין להשאר מן השקות,
השקות נקראות, וקבוצ הבנים היינו שפע שאר המפירות בהן נמצאות, ויניקת הנביאים מהן באות, והבנין יבין להשאר מן השקות,

תנפוק. לא דידך ולא בעדבך. תוב תוב. ימא אתרנישא. גלגלוי לידך קראן. בחולקא קדישא אחידנא. בקדושא דמלכא

אתעטפנא [סד] ולחפא ליה לריש ורחמיה עד סעמא חדא [סה] יכ כלל זמנא עד ג' יומין לקליסה [סו] דכל הרכבה דלא קולפת ל' יומין תוב ליה קולפת. ובסערה דאנא אשמדי לשלמה מלכא אמר תלמין יומין. ואמר דלכבר דסיים עובדא ליסדי מיין גלגלן סוחרנא לערסיס. ונסורה דכלא לכבר. מאן דיקא לרביא לא תודווג לבעלס אלא כעטמא דרביא נאס. ולכבר לא תניק ליה עד סעמא חדא כתרין מלין. או חד מיל [סז] אי לא יכלא בנין לרביא דרביא בזמנא דריכו כזי. וברא לא מחספי מנס לעליון. וכלין אינון דיקא דקב"ה אולוף לון ריון עמין דלעילא ותמא. וכלא בנין אורייתא. דהא אורייתא מאן דיסתדל כס מתעטר בעטרין דמא קדישא. דהא אורייתא סמא קדישא איסי. ומאן דיסתדל כס אחרסיס ואמער כסמא קדישא. וכדון ידע אחרין סממין וריון עמין דלעילא ותמא. ולא מחספי לעלמין:

(א) **ביומו** תמן שכרו ולא תבא עליו השמש וגו'. א"ר אלעזר לא תבא עליו השמש. אודער דלא פתכנס בנינו מעלמא עד לא ימסי זמך לאתכנסא. כד"א (ב) עד אשר לא תחשך השמש וגו'. מהכא אוליספא חלס אחרא. מאן דאשליס לנפשא דמסכנא. אפילו דמסו יומיו לאתחלקא מעלמא. קב"ה אשליס לנפשיס ויסיב ליה חיון יתיר.. ותא חזי ליה לך יומא יומא דלא נפשא ביום יומא עלאה אחרא. ואי איסו לא יסיב ליה נפשא דילויס בססוא יומא. כמאן דפסיס להסוא יומא עלאה. ובג"כ ביומו תמן שכרו ולא תבא עליו השמש:

(ג) **כי יסיה ריב בין אנשים וגו'** והלדיקו את הלדיק וסרסיעו את הרשע. תאנא כתיב גלור לסינך מרע וגו'. מהו מרע. דבנין יסנא בישא מרעין נחמין לעלמא. א"ר יוסי כל מאן דקרי לחבריה כסמא דליה ביה וגני ליה אפסס כמאן דליה ביה. דא"ר חייא א"ר חוקיס כל מאן דקרי לחבריה רשע נחמין ליה לגיהנס. ותחמין ליה לעלעיו [סח] בר אינון חליסיס דאורייתא דשרי ליה לאניס למקרי לסו רשע. הסוא נכבד דליס לחבריה. אעבר רבי יוסא אמר ליה כרשע עבדת. תמיס לקמיה דרבי יודוס. א"ל רשע לא קאמינא ליה אלא כרשע. דאחזי מלוי כרשע. ולא

מראה מקומות (א) קדושים פד: (ב) קהלת י"ב (ג) משפטים קכב.

זיו הוזהר

תנפוק. לא דידך ולא בעדבך. תוב תוב. ימא אתרנישא. גלגלוי לידך קראן. בחולקא קדישא אחידנא. בקדושא דמלכא

אתעטפנא [סד] ויכסה לו לראשו ולאשתו עד שעה אחת [סה] וכן בכל פעם עד ג' ימים לקליסה [סו] שכל הרכבה שאינה קולפת לג' ימים שוב אינה קולפת. ובספר שהיה אסמדי לשלמה המלך נאמר שלשים יום. עוד נאמר שלאחר גמר המעשה יזרק מעט מים עלולים סביב מסתו. ושמירה בכל אה"כ בכל זמן. שהאשה המינקת לחינוך לא תודווג לבעלה אלא בשעה שהתינוק ישן. ואה"כ לא תניקו עד שעה אחת של מהלך ערך ב' מילין. או מיל אחד [סז] אם אין ביכולת להסתין בשביל צער התינוק כשהוא בוכה. ובוה אין לפחד מסנה לעולם. וכאים הם הצדיקים שהקב"ה מלמד להם סודות עמוקים שלמעלה ושלמטה. והכל ע"י כח התורה. שרי התורה מי שמשתרד בה מתעטר בעטיות השם הקדוש. שרי התורה שם הקדוש היא. ומי שסתינע בה נרשם ונתעטר בשם הקדוש. ואי יבין דרכים הנסתרים וסודות העמוקים שלמעלה ושלמטה. ואינו מפרד לעולם:

(א) **ביומו** תמן שכרו ולא תבא עליו השמש וגו'. א"ר אלעזר לא תבא עליו השמש. הוזהר שפא תאסף בשבילו מן העולם מרע שיגיע זמנו להאסף כמשי"כ (ב) עד אשר לא תחשך השמש וגו'. מכאן למדנו ענין אחר. שמי שמשלים לנפש העני. אפילו אם הגיעו ימיו להסתלק מן העולם. הקב"ה משלים לנפשו ונותן לו חיים יתיר.. ובוא וראה אין לך יום ויום שאין שולם בו יום עליון אחר. ואם הוא אין נותן לו נפש שלו באותו יום. הרי הוא כמי שפגם ליום עליון ההוא. ולפיכך ביומו תמן שכרו ולא תבא עליו השמש:

(ג) **כי יהיה ריב בין אנשים וגו'** והצדיקו את הצדיק והרשעו את הרשע. למדנו כתוב נצור לשונך מרע וגו'. מהו מרע. שבשביל לשון הרע חליים יורדים לעולם. א"ר יוסי כל מי שקורא לחברו בשם שאין בו ובכזה אותו נתפס במה שאין בו. שא"ר חייא בשם ר' חזקיה כל מי שקורא לחבריו אותו מורידים אותו לגיהנם. ויורדים עמו עד לחייו [סח] מלבד אותן המחוצפים נגד התורה שמותר לו לאדם לקרותם בשם רשע. היה איש שקלל את חברו. עבר שם רבי ייסא ושמע אמר לו כרשע עשית. הביאו לר' ייסא לפני רבי יהודה. א"ל לא אסרתי לו שהוא רשע אלא כרשע. שנראה ברבריו כרשע. ולא

[סד] האנשים שאין לחקור במשפחות הלחשים ס"ם טוב לחבין מעט המשפחות. וכפי הנזכר בביאורי הוזהר כך משפחות. עמימא כמפא. וזלילית המעושפת הסרין דק רוחני. בי כסו שיש בקדושה סוד אור סקיף בן לעובת זה בצד האומא. אורמנת. שהיא שואפת לחודמן במקום וינו איש ואשתו ליהנות מזה או לחטוף איזה בה מזה כאשר התרוננות היא בלי צניעות אלא כמפעת בחמה. שארי שארי שכן שזון בסקסר. לא תיעול ולא תנפוק. אל תיכנס לבאן ואל תוציא כל דבר מכאן. לא ידעך ולא בדרך. אין ענין זה שייך לך ואין הוא כנורך. תוב תוב. שובי שובי לסקסר. ימא אתרנישא גלגלוי לידך קראן. הים רועש וגליו קוראים אותך. בי שם סקסר. אבל אנו. בחולקא קדישא אחידנא. אנו מחוברים בחלק הקדושה. [ספ] בקדושה דמלכא אתעטפנא. אנו מעובדים בקדושת המלך מלכו של עולם. היינו הקדושה שנקראת אור סקיף תכרית לחצונים: [ספ] שמע. שאין לשמש בגליו ראש: [סז] מי' עד ג' ימים אחר המבילה שובלה להחזיר באותו היום. שיטתו שאין האשה מתעברת אלא סמוך לטבילה: [סח] שיעור מל הוא ח"י מינונים: [סח] כן נמסר איתא הלשון עד לחייו. וכן כי נכלל לעשות בזה דחינו חיון קסס. כלומר שמותר לו להסתין. לכך חיקן רבי חייא ואמר בלשון אחר. נחמין ליה לעלעיו. משלון לחייו כערנות הבשם. והיינו שסתיירן לו לדרת לאומנותו ולחפסיס פריסתו. והמקרים שזנו כאן לשונם כחבל:

ואל אחינא דאיוס רבע. אחא רבי יהודה ושאלי הלכה זו
קמיס דרבי אלעזר. אמר ליה ודאי לא אחינא. מניין.
דכתיב (א) היה ה' כאויב ולא אויב. שאם לא כן. לא
היה נשאר מישראל שורש בעולם. כדמיון זה (ב) היתה
כאלמנה ולא אלמנה. כאלמנה שהלך בעלה לעבר הים
והיא תצפה לו. א"ר חייא ומבאן נשמע. הלא משם נשמע
שהוא עיקר הכל. שכתוב (ג) ועל דמות הכסא דמות
כמראה אדם. כמראה אדם ולא מראה אדם. א"ר יצחק
כתוב (ד) כתפוח בעצי היער וגו'. כתפוח ולא תפוח.
כתפוח שנברא משאר פירות בגונו. כי בהגונים תולה
הדבר (ספ) א"ר יהודה אילו לא באתי כאן אלא לשמוע
דברים האלה די לי:

(ה) ארבעים יכנו לא יוסף. א"ר יהודה ארבעים
יכנו. דמה ארבעים. כנגד ארבעה צדדי
העולם. לכל אחד עשרה. לפי שראדם מן ד' צדדי
העולם נברא:

(ו) כי ישבו אחים יחדו ומת אחד מהם וכן אין לו וגו'
יבמה יבא עליה וגו'. א"ר שמעון בוא רואה
הקב"ה עשה לו לאדם כדמיון שלמעלה. הכל הוא
בחכמה. שאין לך אבר ואבר באדם שאינו קיים בחכמה
העליונה. שהרי כיון שנתתן כל הגוף באיבריו כראוי.
נשתתף הקב"ה עמו והכנים בו נשמה קדושה. בשביל
לסדר לאדם דלכתב בדרכי התורה ולשמור מצותיה.
כדי שיתתן האדם כראוי. ולפיכך כל זמן שיש באדם
נשמה הקדושה צריך לו להפירות ולהרבות צורת מלך
העליון בעולם. וסוד הדבר שהרי נהר ההוא שנמשך
יוצא אין נפקדים מיטיו לעולם. ולכן נצרך לו לאדם
שלא יפסק להנהר והמקור שלו בעולם הזה.. מפני
שהאדם הוקם לטמא כתבנית שלמעלה. מי שמקורו יבש
מלעשות פירות. כגון זה שאינו רוצה לישא אשה. או
שנשא אשה ועסק בזה ולא יכל. שני אלה שני הפכים
הם זה מזה. איש ההוא שלא רצה לישא אשה ולעסק
בפריה ורבייה. וזקן מלהוליד בנים. אין לו תקנה לעולם.
(ז) מעות לא יובל לתקן. וזה שהתינוע ונשא אשה ולא
יכל להוליד. הוא יתתן ע"י גואלו הקרוב אליו שהוא
אחיו. וכל זמן שאיש לא יצליח בעולם הזה להקים
תולדות. הקב"ה עוקר אותו ונוטעו כמה פעמים במקום.
שהרי זה שמת בלא בנים כשיצא מעולם הזה אינו
נכנס בהפרכת (ח) ואינו נוטל חלק בעולם ההוא. ונשמתו
אינה נכללת במקום שכל הנשמות נכללות שנחצבה
צורתו משם. וז"ש ונכרתה הנפש ההיא מלפני. וכיון
שכן הוא ברא לו הקב"ה גואל שינאל אותו מיד
המתבליים. וזה אחיו הקרוב אליו. שנאמר כי ישבו אחים
יחדו וגו'. לפי שנשמתו אינה נכנסת לפני הקב"ה. אלא
היא עומדת סבחי. לפי שלא זכה להאיר בעולם הזה
בגוף ההוא. מי שלא זכה במקום הזה ילך למקום אחר
וזכה בו. עץ השורף ואורו אינו עולה יכתשו לו
ויעלה אורו בו ויאיר. עץ זה האדם. שנאמר (ט) כי
האדם עץ השורף ואורו באשה ולא זכה לבנים.
זה הוא עץ השורף ואורו אינו עולה. כלומר נשמתו לא
זכה

ולא אחינא דאיוס רבע. אחא רבי יהודה ושאלי לעובדא
קמיס דרבי אלעזר. אמר ליה ודאי לא אחינא. מניין.
דכתיב (א) היה ה' כאויב ולא אויב. דאי לאו הכי. לא
אחא מישראל נשין בעלמא. כנוונא דא (ב) היתה
כאלמנה ולא אלמנה. כאלמנה דלול בעלם לעבדא דימא
ומחכא ליה. א"ר חייא ומחכא משמע. מהתם משמע
דסוד עקרא דכלא. דכתיב (ג) ועל דמות הכסא דמות
כמראה אדם. כמראה אדם ולא מראה אדם. א"ר יצחק
כתוב (ד) כתפוח בעצי היער וגו'. כתפוח ולא תפוח.
כתפוח דמחכא דבנוני. דבנונין אחאחא
מלס (ספ) א"ר יהודה אילו לא אחינא הכא אלא למשמע
מלין אלין די:

(ה) ארבעים יכנו לא יוסף. א"ר יהודה ארבעים
יכנו. אחא ארבעים. לקבל ארבע ספרי
עלמא. לכל חד עשרה. בנין דבר כס מד' ספרי
עלמא אחברי:

(ו) כי ישבו אחים יחדו ומת אחד מהם וכן אין לו וגו'
יבמה יבא עליה וגו'. א"ר רבי שמעון בוא רואה
קב"ה עבד ליה לבד כס כנוונא דלעילא. כלל אחיו
במחמא. דלית לך שיפא ושיפא דבר כס דלא קיימא במחמא
עלמא. דהא כיון דה' חק כל גופא בשיפוי דקדא יאות.
קב"ה אשתתף בדוד ו' ל' ביה נשמתא קדישא. בנין
לאילפא ליה לבד למדך ב'זרחי דלוריתא ולמימד פקודי.
בנין דיתתן ב"נ דקדא י'ת. ובנין דא בעוד דלית ביה
נשמתא קדישא מבני ליה לבד לאסנא דיוקנא דמלכא
עלמא בעלמא. וזוא דא דהא הכוא נכר דגניד
ונפיק לא פסקן מימיו לעלמין. ועד מבני ליה לבד
דלא יפסיק נהרא ומקורא דליה ביה עלמא.. הויל
וב"נ אחסא לתמא כדונמא דלעילא. מאן דמקורא יבש
מלמעבד פירין. כגון דין דלא בעא למיסא אחתא. או
נכיון דא מלא. הכוא דלא בעא למיסא אחתא ולאשחלל
בפריה ורבייה. וימים מלמעבד פירין. לית ליה חקס לעולם.
(ז) מעות לא יובל לתקן. והכוא דאשחלל ונכס אחתא ולא
יכול. דא מתתן בפריקא דקריב ליה דהא
אחי. וכל זמנא דב"נ לא אכלא ביה עלמא לאוקים
תולדין. קב"ה עקר ליה וכסע ליה בכמה זמנין מלקדמין.
דא הכוא דמות בלא בנין כד נפיק מחאי עלמא לא
עאל בפגורא (ח) ולא נפיל חלק ביהסוד עלמא. וכשמתי
לא אשחלל באתר דכל נשמתין אשחלילן ואשחלל
דייקימא מתמן. ספ"ד ונכרתה הנפש ההיא מלפני. הויל
וכדין הוא ברא ליה קב"ה פקודא דיפרוק ליה מידא
דמחבלין. ודא אחיו דקריב ליה. דכתיב כי ישבו אחים
יחדו וגו'. בנין דנשמתים לא עלמא קמיס קב"ה. אלא
היא קיימא ליה. בנין דלא זכה לאשחלל ביה עלמא
בשהו נופא. מאן דלא זכי ביה אחר יסך לאמר אחי
ויזכי ביה. אלא דלליק וזכוריה לא סליק ויפסקו ליה
ויסלק נהורא ביה ויכסיר. אלא דא אדם. דכתיב (ט) כי
אדם עץ השדה. או אדוניו באתא ולא זכי לבנין.
דא הוא אלא דלליק וזכוריה לא סליק. כלומר נשמתים לא
זכה

מראה מקומות (א) איכה כי (ב) עס (ג) יחזקאל (ד) כיר (ה) נח סא (ו) וישק קפו (ז) קפאל (ח) דנכיס (י)

דיר הוזהר

(ספ) סקלת התפוח שהוא בעל ג' גוונים. אדם לבן ירוק. הסורים על תהנת העולם במדת הרחמים הכולל של חסד וגבורה: (סז) כן נקרא
רמז הדק שדרך בו נכנסות הנשמות מניחא בקודש:

וכתה באותו הגוף להאיר. אלא שהיא בחשכות.. ובוא וראה אע"פ שהארם עמל בתורה יומם ולילה. אם מקורו ומעיני קיים בו לבטלה. אין לו מקום ליכנס להפרכת.. עליו אמר שלמה (ה) יש אחד ואין שני גם בן ואח אין לו ואין קץ לכל עמלו וגו'. מוכים השנים מן האחד וגו'. יש אחד. זה הוא אחד שהוא יחיד בעולם. לא שהוא יחיד כראוי. אלא שהוא כלי יונו. ואין שני. שאין לו עור. גם בן שיקים שמו בישראל לא הנית. ואח אין לו להביא לו תקון. ואין קץ לכל עמלו. שהוא עמל תמיד יומם ולילה. גם עינו לא תשבע עושר. ואין לו לב להבין ולומר למי אני עמל ומחסר את נפשי מטובה. ואפשר תאמר שבשכובל שיאכל וישתה הרבה ויעשה משהתה בכל יום תמיד. לא כן. שהרי הנפש אינה נהנית כזה. אלא ודאי שהוא מחסר לנפשו מן האור הטוב של עולם הבא. לפי שהרי היא נפש חסרה שלא נשתלמה כראוי.. מוכים השנים מן האחד אשר יש להם שכר טוב בעמלם. אלו הם העוסקים בעולם הזה להוליד בנים. שעבורם וזכותם נהלים אבותיהם חלק לעולם הבא (פ) בוא וראה כמה חס הקב"ה על מעשיו. לפי שהוא רוצה שיתתקן כל איש ולא יהיה נאכזר מעולם ההוא. הקב"ה נמנע עצים בעולם הזה. אם הצליחו הרי טוב. לא הצליחו עוקרם ונטע אותם אפילו כמה פעמים. ולפיכך כל דרבי הקב"ה כלם לטוב ולחיון העולם:

(ג) שאר רבי חייה זה שהוא צדיק בשלימות. ועמל בתורה יומם ולילה. וכל מעשיו לשמו של הקב"ה היו. ולא זכה לבנים בעולם הזה. כגון שהתינוע בזה ולא זכה. או שהיו לו ומתו. מה הם לעולם הבא. אמר לו רבי יוסי מעשיו הטובים והתורה שלמד מנינים עליו בעולם ההוא. א"ר יצחק עלידם כתוב (נ) בה אמר ה' לסריסים אשר ישמרו את שבתותי ויבטרו באשר מצותי ומחוקים בבריתי. מה כתוב אחריו. ונתתי להם בביתי ובחומותי יד ושם טוב מכנים ומבנות. שם עולם אתן לו אשר לא יכרת. לפי שאילו יש להם חלק לעולם הבא. א"ר ר' יוסי יפה אמרת וכך הוא. אבל בוא וראה צדיק תמים שהיו כל אותן המעלות בו ונשתלם כראוי. ומת בלא בנים. והרי הוא נוהל מקומו בעולם הזה. צריכה אשתו להתיבם או לא. אם תאמר שצריכה להתיבם. הרי לבטלה הוא. כיון שהמת נוהל מקומו בעולם ההוא. אבל ודאי שצריכה להתיבם. לפי שאין אנו יודעים אם היה תמים במעשיו או לא. וגם אם תתיבם אשת הצדיק אין זה לבטלה. לפי שמקום יש לו להקב"ה. עבור איש כזה שהיה בעולם ומת בלא בנים. ולא היה לו גואל בעולם הזה. וכיון שמת צדיק תמים שנוהל מקומו בעולם ההוא ואע"פ כי אשתו מתיבמת. מכין יבוא איש ההוא שלא היה לו גואל ויתתקן. ביבום הזה. ובין כך ובין כך הקב"ה מכין לו מקום. שיעמוד שם עד שימות צדיק תמים. וע"י יבום אשתו יתתקן הוא בעולם:

(ד) רבי יוסי אמר כתוב (ה) כי פועל אדם ישלם לו וכארח איש ימצאנו. מקרא זה סוד הוא בדינים הנסתרים של הקב"ה. כי פועל אדם ישלם לו. להיות נידון

וכתה בהסוף גופא להאיר. אלא איש בחשכא.. ואח חיי אע"פ דבר גם אשתדל באורייתא ימחל ויליל. ומוקריה ומבועיה קיימא ביה למנחל. לית ליה אחר לאשלא לפיגודא.. עליה אחר שלמה (ה) יש אחד ואין שני גם בן ואח אין לו ואין קץ לכל עמלו וגו'. מוכים השנים מן האחד וגו'. יש אחד. זה הוא אחד שהוא יחיד בעולם. לא שהוא יחיד כדקא יאות. אלא דאישו בלא זוגא. ואין שני. דלית עמיס סמך. גם בן דיוקס עמיס בישראל לא שבך. ואח לית ליה לאימא ליה לתקנא. ואין קץ לכל עמלו. דאישו עמל תדיר ימחל ויליל. גם עינו לא תשבע עושר. ולית ליה לבא לאשנחא ולחומר למי אני עמל ומחסר את נפשי מטובה. ואי תימא דבנין דייכול וישתי ימיר ויעבד משהתה בכל יומא תדיר. לאו סי. דהא נפשא לא אחסיא מניה. אלא ודאי איש מחסר לנפשיה משיבו דהורא דעלמא. אלא ודאי איש מחסר חסרה דלא אשתלימא כדקא יאות.. מ' בים השנים מן האחד אשר יש להם שכר טוב בעמלם. אליו אינו דחמססקין כהאי עלמא לאולדא בנין. דאינו בנין דשכין בנייתו איש ליהן אגר סב בהסוף עלמא. ובנייתו יתן אביו דילתון חולקא בהסוף עלמא (ע) מה חיי כמה חס קב"ה על עובדיו. בנין דקא בעי דיתתקן ולא יתאבד מהסוף עלמא. קב"ה נסע אלנין כהאי עלמא. אי אללחו יאות. לא אללחו אעקר לון ושתל לון אפילו כמה ומנין. ובנ"כ כל ארחי דקב"ה כליו לסב ולאחיקא עלמא:

(ב) רבי חייה בעי האי דאישו זכאה שלימא. ואשתדל באורייתא יומי וילי. וכל עובדו לשמא דקב"ה הוי. ולא זכה לבנין כהאי עלמא. כגון דאשתדל בזה ולא זכה. או דהוי ליה ומיתו. מאי אינון לעלמא דאתי. אחר ליה רבי יוסי עובדו ויהי' אורייתא קא מניין עליס בהסוף עלמא. א"ר יתחא עליהו כתוב (ג) כה אמר ה' לסריסים אשר ישמרו את שבתותי ויבטרו באשר מצותי ומחוקים בבריתי. מאי כתוב בתריס. ונתתי להם בביתי ובחומותי יד ושם טוב מכנים ומבנות. שם עולם אתן לו אשר לא יכרת. בנין דאלין איש לון חולקא לעלמא דאתי. א"ר ר' יוסי יאות הוא וספיר. אבל מה חיי זכאה עליס דהו כל אלין ביה ואשתלם כדקא יאות. ומית בלא בנין. וזה איש קא ירית דוכתים בהסוף עלמא. אשתים בעי' ליבומי או לא. אי תימא דלבעי ליבומי. הא בריקניא אישו. דהא אשתים קא ירית בהסוף עלמא. אלא ודאי בעי' ליבומי. בנין דלא ידעיין אי הוי שלם בעובדיו אי לאו. והאי אשתא אי התיבמת לא הוי בריקניא. בנין דאחר איש ליה לקב"ה להסוף בר סב דהוי בעלמא ומית בלא בנין. ופרוקא לא הוי ליה כהאי עלמא. כיון דמית הסוף וכאס שלים ואישו אשתים ירית בהסוף עלמא ואשתים אחיבתם. אשת הסוף ב"כ דלא הוי ליה פרוקא ואשתים סכא. ובין כך ובין כך קב"ה ומין ליה אחר בעלמא. עד דיומות הסוף וכאס שלים. ושתלים אישו בעלמא:

(ד) רבי יוסי אמר כתוב (ה) כי פועל אדם ישלם לו וכארח איש ימצאנו. האי מלה רוא הוא בדין סמיין דקב"ה. כי פועל אדם ישלם לו. לאחיקא

מראה בתקומות (א) קהלת ד' ט' ויבן קפו: (ב) יעשי' י"ז (ד) קרת קפו. (ה) איוב ל"ד

זיו הזהר

(טא) אם הנית בן טוב ולא רשע:

מת

זיו הזר

(א) ונגשה יבמתו אליו לענין והקדים וחללם נעלו מעל רגלו וכו'. פתח רבי אלעזר ואמר ב' וזאת לפנים בישראל על סבאולם ועל הסמורים וכו'. שכן איש נעלו וכתן לרעסו. האי קרא חית לאסתכלא ביה. אי אישן קדמיא עבדי הסכמה דא דבינא דלורייתא. ואתו דבראי ובעשיות. אחאי בשליה. וסא אחאן דבסיל מלה דלורייתא כאליו חריב עלמא שלי. ואי לאו איבו דבינא דלורייתא אלס הסכמה בעלמא אחאי נעל הכא. אלס דחאי דבינא דלורייתא סוס. וברוא עלאה אתעבדות מלה. ובנין דסו קדמיא חסדי וכאי מלה דא אתגליא בינייטו. ומדאסניאו חייבי בעלמא אתעברו האי מלה בנווא אחרא [עג] בנין לאסתכסה מנין דאינון ברוא עלאה [עג] תא חוי כתיב ויחמר אל תפרד סלס אלס נעליך מעל רגליך וכו'. וכי אחאי נעל סכא אלס אחרא דפקיד ליה על אחתא לאתפרשא מנה. ולאדוונא באחר אחר דהסיו קדישא עלאה. ואיסי שיכניה דהסו נעל אתעבר ליה מסאי עלמא וואקוס ליה בעלמא אחרא [עד] ועד כל מאי דיהיב מיתא לבינ בעלמא סב [עד] כסיל מאניהם חייב בינא כנון סדליה ביה. מאי טעמא בנין דאתעבר רגליה דאינון קיומא דכ"ג מסאי עלמא. וכתיב לון לעלמא אחרא. אחר דמותא שארי ביה. וכתיב ג' מה יפו טעמיך בנעליים בת כדבי. ורוא דמלה ביה דבראי איבו [עג] ודא כד מיתא כסיל לון. אבל בזמנא דחייא שליך מסאניה וייסי לבינ אחרא בנין לקיימא קיס קא עבדי כנוסס דלעילא [עג] נעל דמליה כנוינא דנעל אחרא [דלעילא] וכלא רוא חדא [עג] חדא סווא

[illegible]

מת ההוא שנשתלק מן העולם בלא בנים. בת נדיו ההיא אינה מאספת לאיש הזה אצלה. והוא הולך להטריד בעולם שלא ימצא מקום. והקב"ה חס עליו ופקד על אחיו שינאל אותו. וישב ויתקן בעפר אחר [עם] כמו שכתוב (ח) ואדם על עפר ישוב. וזה נתבאר. ואם זה הגואל אינו רוצה להקים לאחיו בעולם הזה. צריך לקשור נעל אחר ברנלו. ואשה הזאת תתיר אותו ותקבל אותו הנעל אצלה. מפני מה נעל. אלא לפי שהנעל הזה בשביל המת הוא (ס) וניתן ברנל אחיו החי (שינאלנו). ואשה זו לוקחת אותו הנעל אצלה. להראות שהרי מת הזה יחזור בין שאר החיים ע"י פעולה זו (סא) והרי זה בהפוך מהנעל ההוא שנוטף המת מן החי. שעכשו זה הנעל נוטף החי מן המת (סב) [זהחור המת בין החיים]. ובלי הפעולה של חליצת זה הנעל מת הזה אינו הולך בין שאר החיים [סג] והאשה נוטלתו אצלה להראות שהאשה היא עמדת בעלה תקהו ותקבל אותו אצלה [סד] וצריכה להשליך זה הנעל בהכאה על הארץ. להראות שישתכך בקבר גופו של זה המת. והקב"ה בומן הזה או לאחר זה הומן ירחם עליו ויקבל אותו לעולם אחר. ועוד תרמו הכאת זה הנעל בידי האשה על הארץ. להראות שהרי יבנה מת הזה בעפר אחר של עולם הזה. ועתה ישוב גופו שובא משם בתחלה [סה] ואז אשה הזאת מותרת לעשות זרע אחר. וזה נתבאר:

הסוד מיתא דאסתלק מעלמא בלא בנין. הסיא בת נדיב לא כניסת ליה להסוד ב"נ לנבס. ואזיל לאסתקרה בעלמא ולא אסתכא אחר. וקב"ה חיים עליה ופקיד לאחיה למפרק ליה. לאסתכא ולאסתקנה בעפרא אחר [עט] כחם דמיתב (ח) ואדם על עפר ישוב. ואוקמוס. ולי הלי פרוקא לא בעי לקיימא לאחיה בלא עמא. בעי למקשר חד נעל ברנליה. והלי אסתכא חסרי ליה ומקבל להלי נעל לנבס. אחרי נעל. אלא בנין דהלי נעל בנין מיתא הוא (ס) ואחיה בברנליה דחיי אחיה [למסקיה]. ואסתכא מקבלא להלי נעל לנבס. לאחיה דהא הלי מיתא בין חייא אסדר כעבודא דא [סא] והלי כהסוכא מהסוד נעל דכיל מיתא מחייא. דהסכא הלי נעל כסיל חייא מיתא [סב] [לאסדר מיתא בין חייא]. וכלא הלי נעל להלי מיתא נעל לא אזיל בין חייא [סג] ואסתכא נעל ליה לנבס לאחיה דהסיא אסתכא עמדת בעלם נעל ליה ומקבלא ליה לנבס [סד] ובעי לאסתכא ליה להלי נעל בארעא. לאחיה דסכין גופיה דהלי מיתא. וקב"ה לזונא דא או לבתר זמנא יחיס עליה ויקבל ליה לעלמא אחר. או כסותא דהלי נעל בידא דאסתכא בארעא. לאחיה דהא ימכני הלי מיתא בעפרא אחר דהלי עמא. והסכא יתוב לעשריה דהסוד מתמן בקדמיתא [סה] וכדין הלי אסתכא חסרי למעבד זרעא אחר. ואוקמוס:

(ג) זכור את אשר עשה לך עמלק וגו'. אמר ר' יצחק מה העשם של זכירה זו. אלא לבן שפרץ גדר וגשכו הבלב. כל זמן שאביו רוצה להוכיח לבנו. היה אומר זכור תזכר כאשר נשך אותך הכלב. (ג) וא"ר יצחק כתוב תמחה את זכר עמלק. וכתוב (ד) כי מחה אמתה את זכר עמלק מתחת השמים. אלא אמר הקב"ה אתם תמחו וברונו למטה. ואני אמתה וברונו למעלה: (ה) א"ר אבא בחוב (ו) מי זה בא מארם חמוץ בגדים מבצרה וגו'. מי זה בא מארם. עתיד הקב"ה ללבוש בגדי נקמה על ארם. שהחריבו ביתו ושרפו ההיכל והגלו כנסת ישראל בין האומות. ועשה בהם נקמת עולם. עד שיהיו נמצאים כל ההרים מן הרי העולם מלאים הרוני עמים. ויקרא לכל עוף השמים עליהם. וכל חיות השרה יזונו מהם י"ב חדש. ועופות השמים שבע שנים. עד שלא תסבף הארץ באשם. וז"ל (ז) כי ובה לה' בבצרה ומבט גדול בארץ ארם. עד שאותן הבגדים יומאסו. וז"ל (ח) וכל מלבושי אנאלתי. חמוץ בגדים מבצרה. לפי שממנה יצאו המוני העולם לצבאו על ירושלים. והם התחילו לשרוף ההיכל. ובני ארם הרסו החומות וערו אבני היסוד. וז"ל (ט) זכור ה' לבני ארם את יום ירושלים האומרים ערו ערו עד היסוד

(ג) זכור את אשר עשה לך עמלק וגו'. אמר ר' יצחק מתי סעמח דא. אלא לבדא דפרין גדרא ונסכים לבבא. כל זמנא דאביו בעי לאוכחא לבניה. הוה אמר הוי דכיר כד נשך לך כלבא. (ג) וא"ר יצחק כתיב תמחה את זכר עמלק. וכתוב (ד) כי מחה אמתה את זכר עמלק מתחת השמים. אלא אמר קב"ה אמתן חמוץ דוכרניה לתת. ואנא אמתה דוכרניה לעילא: (ה) א"ר אבא בחוב (ו) מי זה בא מארם חמוץ בגדים מבצרה וגו'. מי זה בא מארם. זמין קב"ה ללבוש לבושי נקמה על ארם. להחריבו ביתיה ואוקריו היכלא וגלו לכנסת ישראל ביני עממא. ולמעבד כסון נוקמה עלמין. עד דיסתכחו כל קורין חסרי עמא מליין מקטלי עמין. ולמקרי לכל עופא דמתיא עלייהו. וכל חיות דא יזונו מנייהו הריסר ירחי. ועופא דמתיא שבע שנים. עד לא תסבף ארעא ניוולא דידהו. הסיך (ז) כי ובה לה' בבצרה ומבט גדול בארץ ארם. עד דאזינו לבושי יסתאבו. הסיך (ח) וכל מלבושי אנאלתי. חמוץ בגדים מבצרה. בנין דמינה נפקי אכלוסין דעלמא לחיילא על ירושלים. ואזינו סרו לאוקרא היכלא ובני ארם מפגין סרין ורמו לבני יסודא. הסיך (ט) זכור ה' לבני ארם את יום ירושלים האומרים ערו ערו עד היסוד

מראה מקומות (א) איוב ל"ד (ג) שנה קטס. (ב) כננת סו. (ד) שנות י"י. (ה) אמר סט. (ו) יע"י ס"ג. (ז) סט ל"ד. (ח) סט ס"ג. (ט) תניס קל"ו

דיר הזהר

נעל דלעילא: [טט] חיינו בנפך אחר בגלגל: [פ] מי שזח נעל תחליצת מלכר מה שהוא מורה ומרסו על הנעל דלעילא כנזכר לעיל עוד וזה מורה גם על המת שהוא מצפה להתקן ע"י נאולת אחיו. כי ע"י שתתיבם אשתו הוא מוקדם להתגלגל בנקל כזה הולך אשר חלד: [סא] שפעולת תליצת הנעל מורה שנישלה מבאן תקותו ותקנתו של המת כנאולת אחיו. ועתה הוא מוכרח לבקש מקום אחר שיוכל להתגלגל בין שאר החיים כפי שיגורו וירחמו עליו מן השמים. וזה לא ינחא לתת בי אין זה דבר קל וגם יוכל להמשיך זמן רב: [סב] מי כיון שהמת קשור ברנל אחיו התי בקשר אחיה מה שחולצת הנעל מרנל חיבם נחשב כאילו חולצתו מן המת: [סג] כי עד תחליצת הוא מקושר עם אחיו ומצפה להתקן ע"י נאולתו בנקל וכזמן קרוב: [סד] מי שהשכינה שחיה נעל דלעילא תרחם עליו לתת לו מקום לעמוד שם עד שישיג מקום בין שאר החיים לבוא בגלגל. וזה יתכן לפי רמז הראשון שזכר לעיל שתנעל מורה על השכינה [טט] וזה יתכן לפי רמז הב' שזכר לעיל שתנעל מורה גם על המת:

היסוד בזה. זה סוד בלבושו. בלבוש לבושי נקמה שעתיד
ללבוש. צוה כרוז כח. מה צוה. משבר. כמו שכתוב
(א) עמים תחתך יפלו וגו'. אסרו ישראל לישעיה. מי
הוא זה שיעשה כל כך. פתח ואמר (ב) אני מדבר בצדקה
רב להושיע. זה שהוא רב להושיע. זה שכתוב בו
(ג) אוהב צדקה ומשפט. הוא צדקה ממש והוא רב
להושיע. וכך כך צפה. לפי שנרמז לכנסת ישראל להיות
שוכבת לעפר בגלות ולנפול לארץ. כמו שכתוב (ד) נפלה
לא תוסיף קום בתולת ישראל. ובעבור זה ילבש הקב"ה
בגדי נקמה עליהם לצמא אותם בהרג רב. ככתוב
וכל מלבושי אנאלי.. לפי שהיא שוכבת לעפר והקב"ה
יבקש להקמה. ופ"כ (ה) קומי אורי כי בא אורך וכבוד
ה' עליך ורת. ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

רעיא מהימנא

(ו) **וענשו** אותו מאה כסף וגו' ולו תהיה לאשה לא
יכול לשלמה כל ימיו. פקודא דא לדון בדון
מוציא שם רע. הסי' וענשו אותו מאה כסף ונפשו לאבי
הנערה כי הוציא שם רע על בתולת ישראל. זהו לאחד
הנשואין שאומר לא מצאתי לבתך בתולים. ואין כל שם
רע שוה. כי המרגלים שהוציאו שם רע על הארץ נענשו
בשביעיה ומהו ולא זכו לה. והאשה קרקע היא בארץ.
כמו שדרשו אסתר קרקע עולם היתה. ואין נוכח לומר
שם רע עליה שנמסרה באהשוורוש. הלא זכתה שיהלכש
בה רוח הקודש. כמו שכתוב (ז) ותלבש אסתר מלכות.
והרי אמר הקב"ה (ח) אני ה' הוא שמי וכבודי לאחד
לא אתן ותהלתי לפסילים. ורוח הקודש היינו השכינה
שנקראת ש"ם ותלבש בו אסתר.. שעל השכינה נאמר
ומלכותי בכל משלה. ונאמר שנתלבש בו אסתר שלמה
על האהשוורוש ואומתו. ואמר בהם (ט) ודרגו בשונאיהם [ט]
ואפשר תאמר שנתחד עמה שהיו בחדר אחד. הם
ושלום. אלא כדמיון שהיה ביוסף שנאמר בו והנה בגדו
אצלה. ולא לבושו אלא בגדו. מלשון (י) בוגדים בגדו.
וכאן יש סוד נהדר [ט] ובשבלו זה אסתר מלשון של
טור. ככתוב אתה סתר לי. השכינה הסתירה לה
מאהשוורוש. וניתנה לו שירה במקומה. והיא חזרה לשבת
בתיקו של מרדכי. ומרדכי שהיה יודע שם המפורש
ושבעים לשון עשה כל זה בחכמה. ולפיכך דרשו חכמי
המשנה שיש לו לאיש קודם שמתירח עם אשתו לרבר
עמה. לפי שאפשר שידה נחלפה באשתו. וכל זה באשה
שהיא מעץ של עץ הדעת טוב ורע. אבל אם היא מהשכינה
אין לה שנוי. וש"כ (יא) אני ה' לא שנית. אני. זו
השכינה ואין לה פחד מכל צדדים אחרים. וש"כ (ב) כל
הגוים כאין נגדו. ובמקום שהשכינה שם הרבה סגולות
שם. ולפי שאסתר נתלבשה בה השכינה. ראוייה היתה
לעשות עמה כמה סגולות. כדמיון שרה שהקב"ה שמר
אותה מפרעה. לבעבור השכינה שהיתה עמה. ואפילו
בגדיה

מראה מקומות (א) תהי' מ"ב (ב) יע"י ס"ג (ג) תהי' כ"ג (ד) עמוס ס' (ה) יע"י פ' (ו) דף ס"ב (ז) אסתר ס' (ח) יע"י מ"ב (ט) אסתר פ' (י) יע"י כ"ד (יא) מלתי ג' (יב) יע"י מ'

זיו הזהר

[טז] מכל זה מוכח שאין להרר כמו שנוכח בתלמוד ומרש שאתר נמסרה באהשוורוש ושנתשבה אנוסה וקרקע עולם. אלא שהזהר שיטה
אחרת לו על פי סוד: [טז] שיוסף וכן אסתר לא ה' ביכולתם להנצל משוממה בלי עצה זו. שהכנים יוסף ע"י שם שר במקום
בתמונתו להרגיע לה. ואח"כ נודע לה הדבר. וכן היה באסתר שהכנים מרדכי ע"י שם שירה במקומה בתמונתה להרגיע לאהשוורוש.

לך ותגמול טובה למי שנמל חסד עמך.. ואתה נמלת חסד עם בניו כמו שהוא נמל עמך.. ואח"כ נאמר בך כי הוציא שם רע על בתולת ישראל, ובעבור זה נאמר בך ולו תהיה לאשה לא יוכל לשלחה כל ימיו. שאף בגלות לא תוכל להפטר לך ממנה כל הימים. ואיך הוא השם רע שהוצאת עליה. אלא לאחר שניתנה השכינה לישראל כל מי שמוציא שם רע על ישראל כאילו הוציא עליה. והשם רע היה שאמרת להקב"ה (א) למה ה' יחרה אפך בעמך. והקב"ה אמר כיון שאתה הוצאת שם רע על ישראל שעשע את הענל. לך רד כי שחת עמך. הערב רב ודאי שאתה גיירת אותם הם עשו את הענל. ובעבור זה כי הוציא שם רע על בתולת ישראל. לו תהיה לאשה. לא יוכל לשלחה כל ימיו [ג]:

לך ותגמול טובה למי שנמל חסד עמך.. ואתה נמלת חסד עם בניו כמו שהוא נמל עמך.. ואח"כ נאמר בך כי הוציא שם רע על בתולת ישראל, ובעבור זה נאמר בך ולו תהיה לאשה לא יוכל לשלחה כל ימיו. שאף בגלות לא תוכל להפטר לך ממנה כל הימים. ואיך הוא השם רע שהוצאת עליה. אלא לאחר שניתנה השכינה לישראל כל מי שמוציא שם רע על ישראל כאילו הוציא עליה. והשם רע היה שאמרת להקב"ה (א) למה ה' יחרה אפך בעמך. והקב"ה אמר כיון שאתה הוצאת שם רע על ישראל שעשע את הענל. לך רד כי שחת עמך. הערב רב ודאי שאתה גיירת אותם הם עשו את הענל. ובעבור זה כי הוציא שם רע על בתולת ישראל. לו תהיה לאשה. לא יוכל לשלחה כל ימיו [ג]:

(ג) כי יקח איש אשה חדשה לא יצא בצבא וגו'. ושמה את אשתו אשר לקח. מצוה זו שישמח החתן עם אשתו שנה אחת. שנאמר נקי יהיה לביתו שנה אחת. ואותו י"ב חודש הן משלה. שהרי שנה היינו כלה [ג] ואין כלה אלא עם י"ב חודש. שכתוב (ג) עומד על שנים עשר בקר. והואיל שאין תקון הבלה אלא בשנים עשר. צריך החתן לשמח אותה ואת ביתה. אורה ואת תקוניה כדמיון שלמעלה. ולכך כתוב ביעקב ויקח מאבני המקום. אבני המקום י"ב היו. ומי שמשמח לכלה משמח גם לנערותיה. ונערותיה י"ב הן. והכל הוא סוד של שנה. לפיכך צריך החתן לשמח עם אשתו שנה אחת. והרי ביארנו ששמחה הזו אינה שלו אלא שלה. שנאמר ושמח את אשתו. וישמח את אשתו לא כתוב אלא ושמח. ישמחנה להבלה. כדמיון זה אין שמחה להבלה אלא עם גוף והתקונים שלה. ומי משמחן. צדיק. ולכך נקי יהיה לביתו. נקי שלא יעמול בעניני העולם. למען יהיה בו רצון לשמחה. נקי מהכל. נקי מן מסים וארנוגא וגולגולת. נקי שלא יצא בצבא להגדר מלחמה. למען תהי נמצא שמחה למעלה וימטה. ולעורר שמחה למעלה. וזכאים עם הקודש שרובם משמח בהם. וזכאים הם בעולם הזה וזכאים הם בעולם הבא:

(ג) כי יקח איש אשה חדשה לא יצא בצבא וגו'. ושמה את אשתו אשר לקח. מצוה זו שישמח החתן עם אשתו שנה אחת. שנאמר נקי יהיה לביתו שנה אחת. ואותו י"ב חודש הן משלה. שהרי שנה היינו כלה [ג] ואין כלה אלא עם י"ב חודש. שכתוב (ג) עומד על שנים עשר בקר. והואיל שאין תקון הבלה אלא בשנים עשר. צריך החתן לשמח אותה ואת ביתה. אורה ואת תקוניה כדמיון שלמעלה. ולכך כתוב ביעקב ויקח מאבני המקום. אבני המקום י"ב היו. ומי שמשמח לכלה משמח גם לנערותיה. ונערותיה י"ב הן. והכל הוא סוד של שנה. לפיכך צריך החתן לשמח עם אשתו שנה אחת. והרי ביארנו ששמחה הזו אינה שלו אלא שלה. שנאמר ושמח את אשתו. וישמח את אשתו לא כתוב אלא ושמח. ישמחנה להבלה. כדמיון זה אין שמחה להבלה אלא עם גוף והתקונים שלה. ומי משמחן. צדיק. ולכך נקי יהיה לביתו. נקי שלא יעמול בעניני העולם. למען יהיה בו רצון לשמחה. נקי מהכל. נקי מן מסים וארנוגא וגולגולת. נקי שלא יצא בצבא להגדר מלחמה. למען תהי נמצא שמחה למעלה וימטה. ולעורר שמחה למעלה. וזכאים עם הקודש שרובם משמח בהם. וזכאים הם בעולם הזה וזכאים הם בעולם הבא:

(ד) ארבעים יכנו לא יוסיף וגו'. פקודה דא להסלקות לרשע דאיהו סמ"ל. דעמיד קב"ה למחאה לים חמשין מחלן. בנין דעבד גרמיה אלוה. ייחוד יחודא דמייחדן בים ישראל בכל יומא קב"ה כ"ה אמונ [ג] וימחי ביון למחן דשוי גרמיה אלוה. ולאו איסו אלא עבד מוסק. ואלין דסרחו בך [ג] זמין קב"ה למחאה לון ביו"ד ס"א וז"ל. דאיונן ארבעין חסר הד. וזכאי שמה מחא קב"ה עשרה מכתסין לאדם. ועשרה לחוס. ועשרה לנש. ומשע לארעא. בנין דכלסו סרחו בלא ה' [ג] סה"ד כי עשית זא"ת:

(ד) ארבעים יכנו לא יוסיף וגו'. פקודה דא להסלקות לרשע דאיהו סמ"ל. דעמיד קב"ה למחאה לים חמשין מחלן. בנין דעבד גרמיה אלוה. ייחוד יחודא דמייחדן בים ישראל בכל יומא קב"ה כ"ה אמונ [ג] וימחי ביון למחן דשוי גרמיה אלוה. ולאו איסו אלא עבד מוסק. ואלין דסרחו בך [ג] זמין קב"ה למחאה לון ביו"ד ס"א וז"ל. דאיונן ארבעין חסר הד. וזכאי שמה מחא קב"ה עשרה מכתסין לאדם. ועשרה לחוס. ועשרה לנש. ומשע לארעא. בנין דכלסו סרחו בלא ה' [ג] סה"ד כי עשית זא"ת:

(ה) כי ישבו אחים יחדיו ומת אחד מהם וכן אין לו וגו'. יבמה יבא עליה ולקחה לו לאשה ויבמה. מצוה זו ליבם אשת האח. סוד זה הרי נתבאר שהוא עושה חסד ואמת עם אחיו המת. שלא יהיה נכרת מעולם ההוא

(ה) כי ישבו אחים יחדיו ומת אחד מהם וכן אין לו וגו'. יבמה יבא עליה ולקחה לו לאשה ויבמה. מצוה זו ליבם אשת האח. סוד זה הרי נתבאר שהוא עושה חסד ואמת עם אחיו המת. שלא יהיה נכרת מעולם ההוא

מראה בקומות (א) שמו"ל (ב) דף רע"ו (ג) מל"ט (ד) דף קס"ה (ה) תוספת

ז"ו הזהר

[ג] מ' שנתחייב להיות תמיד רבוק עם ישראל. כמו שאמרנו תאשטותא דמשה בכל דרא ודרא: [ג] שנה היינו מלכות. שעל ידי י"ב חששים של תיקון הלבנה ניכר חשבון השנה. אבל בעלמא דרכורא הארה הששש לא ניכר חשבון של שנה: [ג] שאומרים עצמים בכל יום שמע ישראל: [ג] אל אלה שאמנתם לבלתי לחשוב האות ה'. היינו ה'. והן אלה שאמנתם לחשוב האות ה' לאלוה בלבדה. היינו ה': [ג] חמאס היה שחשבו האות ה' לאלוה בלבדה:

ההוא. לפי שזה האיש שמת בלי בנים אין יכול לעבור חומת הברזל ליכנס לתוך היכל המלך. לפי שחומת ברזל קיימת בין עולם הזה לעולם האחר. ולאחורי חומת ההוא קיימים אלף ששים רבוא מלאכי חבלה. וכלם נקראים שרי עונשין שרי יללות. חרבות שוננים של אש צוהם בידיהם. ובתוך החומה ההיא יש ששים אלף היכלות השוכים. וכך היכל והיכל יש בו חלונות פתוחים לניהנם. וכל אותן שלא זכו לבנים בעולם הזה. כאשר יוצאים ממנו הולכים ליכנס לעולם אחר ההוא ופוגעים באותם החומה. או יוצאים כל אותן שרי עונשין ומגרשים אותם ומביאים אותם לתוך אותן היכלות. ויושבים שם עד שנאלצים. ובכל יום ויום טועמים טעם גיהנם. אף זה שהוא זכאי. מלבד אם יש לו זכות גדול ויש לו זכות אבות. וכל זה באלה שהתיגעו להעמיד תולדות ולא יכלו. לפי שכל אותן נפשמה מהם הצורה שלמעלה הניח בעולם הזה [נח] אין יכולים ליכנס תוך עולם ההוא. אבל אלה שלא רצו להתניע בעולם הזה להוליד בנים. כאשר יוצאים מעולם הזה קרבים אל החומה ההיא. ויוצאים אותן שרי העונשין ומעצרים אותן באש צוהם. ותוך אותן היכלות יש היכל אחד. והיכל ההוא נקרא היכל פועלי און. נוטלים אותו ומכניסים אותו בהיכל ההוא. ושם ענשם בכל יום. וזה קשה מעונש הגיהנם. אם יש לו גואל הרי טוב. ואם לא אין יוצא משם לעולם. וע"כ כתוב (א) אשרי הנבר אשר מלא את אשתו מהם וגו' :

כאשר יש להם גואל לאותן שלא זכו לבנים. נצרך הוא לאשה הזאת ממש שהמת הניחה שם. הוא המקום שנפשו ורצונו היה משים בו תמיד. ונדרג בו ברצון ותשוקה. וכאשר ישתמש במקום הזה אחיו של המת. אותו כח הדבקות של תשוקת הנפש שהיה המת במקום הזה נתעורר בהתעוררת אשתו שתתעורר לכה ההוא. ובהתעוררת אחיו החי שישם רצונו ומחשבתו באחיו המת כשהוא באותו היכלות ויוצא משם. וממנה אחד מאותן שרי העונשין בא עמו. וחזר זה האיש לאותו המקום וישוב לימי עלומו. ממנה ההוא קורא עליו וי יוצא שכרו בהפסדו. מי שהיה זקן החזר להיות ילד לצחק בו. ועל כל זה הקב"ה רצונו לעשות עמו טובה לתקנו בעולם הזה. וזה הוא אם רבונו רוצה בו :

נער מן י"ג שנה והלאה שלא השלים לעשרים וארבע אשה ומת. או שהוא עלם כזה שלא היה בכח לישא אשה ומת. עוקרו הקב"ה ונוטע אותו אח"כ בצד של אביו בקושי [נח] וזה אינו הולך לחומה ההיא. בין גן עדן וגיהנם יש סלע אחד. והוא נקרא סלע המחלוקת. מפני מה נקרא כך. לפי שכל בני העולם עושים מחלוקת על רבונם בשביל אותו הנער [נח] אבל הקב"ה רואה בו שלא יצלה. שאם יוקן ויתקשה לא יוכל להנמט בגמיעה יפה. ועכשיו שעוד הוא רך וראוי להתעקר נעקר והקב"ה נוטעו במקום אחר. וכאשר נעקר הוא נכנס אצל סלע ההוא. ושם היכלות ידועים מוכנים לאלה. והרבה חילות ומחנות

עלמא. בגין דהאי בר נש דמית בלא בגין לא אעבר כותלא דפרזלא למיעל גו פלשטין דמלכא. בגין דכותלא דפרזלא קיימא בין האי עלמא לעלמא אחרא. ובתר הסוא כותלא קיימא אלף שתיין ריבוא מלאכי חבלה. וכלהו אקרין מארי תריסין מארי דכבו. סייסי סנן דנורא מלכסן בידיהו. וגו' הסוא כותלא חית שתיין אלפי היכלין דהשוכא. וכל היכלא והיכלא חית ביה כוין פתיחן לגיהנס. וכל אינון דלא זכו בבנין בהאי עלמא. כד נפקין מיניה חזוין לאעלא להסוא עלמא אחרא ופגעין בהסוא כותלא. כדין נפקין כל אינון מארי תריסין וסרדין לון ועאלין לון גו אינון היכלין. ויתבין תמן עד דיתשקון. ובכל יומא ויומא פגעין פתחא דגיהנס. אע"ג דהיכו זכא. בר אי זכותיה סגי וכותא דלחבן ליה. וכל הוי אי אינון אשתדלו בסא ולא יכלו. בגין דכל אינון דלא אפסס מנהון דיוקנא דלעילא בהאי עלמא [נח] לא עאלין גו הסוא עלמא. וכל אינון דלא אשתדלו בהאי עלמא לאולדא בגין. כד נפקין מהאי עלמא קריבו גו הסוא כותלא. ונפקין ססו מארי תריסין וסרדין לון בנורא מלכסא. וגו' אינון היכלין חית היכלא חרא. והסוא היכל אקרי וכל פועלי און. ונפקין ליה ועאלין ליה בהסוא היכלא. ותמן יתסרדין בכל יומא. ודא קשם מניהנס. אי חית ליה פרוקא יאות. ואי לאו לא נפיק מתמן לעלמין. וע"ד כתוב (ה) אשרי הנבר אשר מלא את אשתו מהם וגו' :

כד חית לון פרוקא לאינון דלא זכו. אלסרדין להאי אשתא ממש דהוא שבק תמן. אחר דנפסיה ורעויה סוס שוי ביה תדיר. ואידבק ביה ברעויה ותיאובחא. וכד אשתמש בהאי אחר אחוה דמיתא. הסוא דביקו דתיאובחא דנפסא דשבק בהאי אחר איתער בהתעוררתא דאשתיה דאשתיה לגיהנס. ובתעוררתא דאחיה דסוי רעויה בהאי חיתא חיתא בהאי אחר. וכדין אשתדלו דא אשתדל להאי חיתא באינון היכלין ונפק מתמן. וחד ממנה מאינון מארי תריסין חתי עמיה. ואתהדר בר נש להסוא אחר וישוב לימי עלומו. הסוא ממנה קרי עליו ווי דנפיק אנריה בתיקליה. מלן דסוס סיב אשתדל רביא לחיובא ביה. ועל כל דא קב"ה רעויה למעבד עמיה סיבו לאתקנא ליה בהאי עלמא. ודא חיסו דמאריה אחרעי ביה :

רביא מתליסר בגין דלא אשלים לעשרין ולא נסיב ומית. חו דהיכו רביא דלא יכל למיסב ומית. קב"ה אעקר ליה ושתיל ליה לבתר בסערא דלביי בקשיו [נח] ודא לא חזיל להסוא כותלא. בין גן עדן וגיהנס חייב חד סינרא. ודא היא סינרא דמחלוקת. אמאי אקרי הכי. בגין דכל בני עלמא עבדין פליגא במאריסון על הסוא רביא [נח] וקב"ה חמי ביה דלא ילל. דאי יתקשי לא יתנשע כנשיבא ססיר. והסתא דהיכו רכיבא ויאות לאתעקרא אשתקד ושתיל ליה קב"ה. וכד אשתקד עאל לגבי הסוא סינרא. ותמן היכלין ידועין לאלין. וחילין ומשריין סגיאין

מראה מקומות (א) תלים קכ"ו

זיו הזהר

[נח] כי צורת התולדות נאצלה מן צורות אבותם : [נח] שילד פקח שנית ע"י אביו או ע"י האחיות : [ק] שאינם מבינים מה תמא שמת בשבילו אם אינו עדיין בר עונשין :

סיניאן קיימין תמן וממונה עליהו. וכלהו בשכנתא קיימי. וקיימי תמן עד לתשקיריו בשטרא דלבי. ולי לא דבוי ומנין דקיימא לתשקין שנין. ועבד ביה קב"ה מיבז ואיפרק בקריבא דקריב ליה או בלחוס. וכמה פרוקי אומין קדשא בריך הוא לסהא בר נש:

קיימין ואורן ומשכנן לקב"ה. ומחמין לים מרחיק. וסהיח
כסירו ועדונה לדיקויא בנחמא דערן מחמין
ואכסיוו בעובדין דלכוון. זכאן אינון לדיקויא בעלמא דין
בעלמא דלמי:

א) והיה בהניה ה' אלהיו וגו' תמחה את זכר עמלק
וגו' מציה זו להכרית זרעו של עמלק. דהא
קב"ה אומי דלא יחזיר על כרסיה עד דיסול ניקמא
מניה. פתח רעיה מסימנא ואמר. ודאי בגין דא סוו
אולי במדברא ועל ימא. ולא יעלון בארעא דישראל עד
דיסול ניקמא מניה דעמלק. עמלק מחא סוו לעילא. דהא
חזינן דבלעס ובלק מחמין סוו נשמין דלכוון.
ובגין דא סוו שגלון לישראל יחיר מכל אומה וליסין.
וס"ד עמלק רשין בשמחון. ע"ס מן בלעס. ל"ק מן
בלק. ודכר וניקבא אינון עמלקים [ק] ועליהו אחמר
(ג) לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל. כנוינא
דאית בישראל ארבע אנפין. יעקב ישראל רחל לאה.
ישראל עס לאה. יעקב עס רחל. לקבל (ג) ופני נשר
לארבעתם. כך יש ארבעה פנים לעמלק. קסם ונחש. עמל
ואון. עמל נרשם בעמלק. והמן שהיה מצד של עמלק
(ד) ישוב עמלו בראשו. וכל איופי עשו מעמלק היו.
ולעילא עמלק סמאל. הכי אית ארבע אנפין לעמלק. קסם
ק' מן עמלק ס"ס מן סמאל. דמפתי ליה לבר נס למחסי
לקודשא ברוך הוא .. וזמין קב"ה לאעברא לון מעלמא.
כד"א (ה) לא יוסיף יבא כך עוד ערל וסמא. מחן
ערל ומחן סמא. אלא כלא חד [ק] ערל וסמא. דא
הוא דלמפתח ביה ואיל אבתריה אדם ואנתתיה. וגרימיו
מוחא לכל עלמא עד היום זמנא דיעבר לים קב"ה
מעלמא .. וכמה דבגלותא דמלכים מלכא הוה אחי לאפקא
למטרוניתא דהוה פמן. כד"א (ו) ועברתי בארץ
מלכים וגו' אפי' דבגין יקרא למטרוניתא אחי לנבא
לאקמא לה למיכא לה ידא ולזקפא לה. אף הכי זמין
קב"ה למעבר בסוף בגלותא דהוה. דיימי איהו לאקמא
למטרוניתא ולנערה לה מעפרא. ווי למחן דיערע פמן
קמיה בעטתא דיימא (ז) התנערי מעפר קומי שבי
ירושלים התפתחי מוסרי לוארך. מחן הוא מלכא ועמא
דיקוס קמיה .. זכאח הילקסין דישראל דקב"ה אחרני
בהו מכל עמין טכ"ס. בגין דבכלהו כתיב (ח) הכל
הסס מעשה תענוטים בעת פקודתם יאבדו. כשעתא
דקב"ה זמין לבער לון מן עלמא ויסתאר סוו בלמודיו.
כד"א (ט) ונשנב ה' לבדו ביום ההוא. ברוך ה' לעולם
אמן ואמן:

א) והיה בהניה ה' אלהיו וגו' תמחה את זכר עמלק
וגו' מציה זו להכרית זרעו של עמלק. דהא
קב"ה אומי דלא יחזיר על כרסיה עד דיסול ניקמא
מניה. פתח רעיה הנאמן ואמר. ודאי בכבוד זה היו
מהלכים במדבר ועל הים. ולא יכנסו בארץ ישראל עד
שינטל נקמה מן עמלק. עמלק מן הוא למעלה. שהרי
אנו רואים שבלעס ובלק משם היו הנשמות שלהם.
ובעבור זה היו שונאים לישראל יותר מכל אומה ולשון.
ולכך נרשם עמלק בשמותם. ע"ס מן בלעס. ל"ק מן
בלק. וזכר ונקמה הם אותן העמלקים [ק] ועליותם נאמר
(ג) לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל. כדמיון
שיש בישראל ארבעה פנים. יעקב ישראל רחל לאה.
ישראל עס לאה. יעקב עס רחל. כנגד (ג) ופני נשר
לארבעתם. כך יש ארבעה פנים לעמלק. קסם ונחש. עמל
ואון. עמל נרשם בעמלק. והמן שהיה מצד של עמלק
(ד) ישוב עמלו בראשו. וכל איופי עשו מעמלק היו.
ולמעלה עמלק סמאל. עמל נחש און ומרמה. קס"ס.
ק' מן עמלק ס"ס מן סמאל. המפתח לו לאדם לחטוא
דהקב"ה .. ועתיד הקדוש ברוך הוא להעבירם מן העולם.
כמש"כ (ה) לא יוסיף יבא כך עוד ערל וסמא. איהו
ערל ואיהו סמא. אלא הכל אחד [ק] ערל וסמא. זה
הוא שנתפתח בו והלכו אחריו אדם ואשתו. וגרמו
מיתה לכל העולם עד הזמן ההוא שיעבירו הקב"ה מן
העולם .. וכמו שבגלות מצרים היה בא המלך להוציא
לכנסת ישראל שהיתה שם. כמש"כ (ו) ועברתי בארץ
מלכים וגו' אני ה'. שבשביל כבוד השכינה בא אלה
להקיסה לתת לה ידו ולזקוף אותה. אף כך עתיד
הקב"ה לעשות בסוף גלות אדום. שיבוא הוא להקים
את השכינה ולנער אותה מעפר. וי למי שימצא שם
לפניו בשעה שיאמר (ז) התנערי מעפר קומי שבי
ירושלים התפתחי מוסרי צוארך. מי הוא המלך והעם
שיתצבו לפניו .. אשרי חלקם של ישראל שהקב"ה בחר
בהם מכל העמים עכ"ס. מפני שבכלם כתוב (ח) הכל
הסס מעשה תענוטים בעת פקודתם יאבדו. בשעה
שיבא הקב"ה לבער אותם מן העולם וישאר הוא בלבדו.
ככתוב (ט) ונשנב ה' לבדו ביום ההוא. ברוך ה' לעולם
אמן ואמן:

מראה מקומות א) דף רמא: (ב) במדבר כ"ג (ג) יחזקאל א' (ד) תהיה ו' (ה) יעשי' כ"ב (ו) שפוט יצ"ב (ז) יעשי' כ"ב (ח) ירמיה' ו' (ט) יעשי' כ"ב

זיו הזהר

[קס] פ"י שנה לעומת זה עשה אלהים. וכן יש בצד הטומאה זכר ונקמה סמאל ולדיות. ושם שורש עמלק: [ק] הנה שערל חיינו נ' וסמא
חיינו מ'. מכל מקום הכל אחד אלה כאלה שמו אחרי צד הטומאה. ואלה כאלה יעצרו סארץ הקדושה כשתהיה מתיית עמלק מן
השמים. ואז יתקיים הכתוב ונשנב ה' לבדו ביום ההוא:

ולקחת מראשית כל פרי האדמה וגו' והלכת אל המקום אשר יבחר ה' אלהיך לשכן שמו שם. (א) פתח רבי יהודה בענין התורה ואמר (ב) עץ חיים היא למחויקים בה ותומכיה מאושר. עץ חיים. זו התורה שהיא עץ עליון גדול וחזק. תורה. מפני מה נקראת תורה. מפני שמורה ומגלה במה שהיה נסתר שלא היה גורע. חיים. שכל החיים שלמעלה בה נכללו ומטנה יוצאים. למחויקים בה. לאותן הדבקים בה. שכל מי שנדבק בתורה נדבק בכל נדבק למעלה ולמטה. ותומכיה מאושר. מי הם תומכיה. אלו אותם שמטילים ממון לביתם של תלמידי חכמים כמו שביארנו (א) ותומכיה זוכים שנביאי אמת יצאו מהם. מאושר. אל תקרי מאושר' אלא מראשו (ב) אותן התומכים לתורה מראשו ועד סופו (ג) מראשו. זה ראשית הכל שנקרא ראש. שכתוב (ג) מעולם נסכתי מראש. וראש זו חכמה שהיא ראשית לכל הגוף. והגוף נתפשט עמו עד סוף הששה צדדים (ד) ותומכיה. כמש"כ (ד) שקויו עמודי שש. שאותן המטילים ממון לביתם של תלמידי חכמים הם תומכים לתורה מן הראש עד סוף הגוף. וכל האמונה בו תלויה. והוא נתמך וזוכה לבנים הראויים להיות נביאי אמת (א):

(ה) ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם ואמרת אליו הגדתי היום לה' אלהיך וגו'. שאר ר' יוסי ואמר. מה זה הגדתי היום לה' אלהיך. לה' אלהינו צריך לומר. אמר לו ר' יצחק. וכי פסוק זה בלבדו הוא. הלא כתוב (ו) כי ה' אלהיך מביאך אל ארץ טובה וגו' (ז) אשר ה' אלהיך נתן לך. (ח) כי ה' אלהיך אש אכלה הוא. והרבה כמו כן. אלא כך למדנו. כל הדר בארץ ישראל דומה כמי שיש לו אלוה. וכל הדר בחוצה לארץ דומה כמי שאין לו אלוה. מה המעם. לפי שזרע הקודש לארץ הקדושה עולה. והשכינה במקומה יושבת. וזה בזה תולה. ומשה לא אמר אלהיך אלא לאותן שהיו עתידים ליכנס לארץ הקדושה ולקבל פני השכינה. ומה שלא אמר אלהינו. לפי שהרי משה לא זכה ליכנס לארץ. ומפני זה אלהיך ודאי בכל מקום. לפי שרק הם היו עתידים ליכנס שמה. אמר לו ודאי כך הוא. אבל כאן כתוב ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם ואמרת אליו הגדתי היום לה' אלהיך. והרי הם בארץ נמצאים. ומפני מה אלהיך ולא אלהינו. אלא שהם צריכים להראות ולהודות שבעבור חסד העליון זוכים לכל זה. ששוכנים בארץ. ונכנסים לארץ החי (ו) ונשה עמם כל איתן המבורה. ובשביל זה היו אומרים דברים האלה להכהן. שנאמר הגדתי היום לה' אלהיך. לפי שהכהן בא מצד החסד:

(ט) וענית ואמרת לפני ה' אלהיך ארמי אבד אבי וירד מצרימה. א"ר אבא בוא וראה מה כתוב

מראה מקומות (א) מנעם נג: (ב) משלי ג' (ג) שם ח' (ד) שם ט' (ה) יתרו פט: (ו) דברים ת' (ז) שם י' (ח) שם ט' (ט) וישלח קס:

זיו הזהר

ולקחת מראשית כל פרי האדמה וגו' והלכת אל המקום אשר יבחר ה' אלהיך לשכן שמו שם. (א) פתח רבי יהודה בענין התורה ואמר (ב) עץ חיים היא למחויקים בה ותומכיה מאושר. עץ חיים. זה ראשית חכמה שהיא ראשית לכל הגוף. ותומכיה זוכים שנביאי אמת יצאו מהם. מאושר. אל תקרי מאושר' אלא מראשו (ב) אותן התומכים לתורה מראשו ועד סופו (ג) מראשו. זה ראשית הכל שנקרא ראש. שכתוב (ג) מעולם נסכתי מראש. וראש זו חכמה שהיא ראשית לכל הגוף. והגוף נתפשט עמו עד סוף הששה צדדים (ד) ותומכיה. כמש"כ (ד) שקויו עמודי שש. שאותן המטילים ממון לביתם של תלמידי חכמים הם תומכים לתורה מן הראש עד סוף הגוף. וכל האמונה בו תלויה. והוא נתמך וזוכה לבנים הראויים להיות נביאי אמת (א):

(ה) ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם ואמרת אליו הגדתי היום לה' אלהיך וגו'. שאר ר' יוסי ואמר. מה זה הגדתי היום לה' אלהיך. לה' אלהינו צריך לומר. אמר לו ר' יצחק. וכי פסוק זה בלבדו הוא. הלא כתוב (ו) כי ה' אלהיך מביאך אל ארץ טובה וגו' (ז) אשר ה' אלהיך נתן לך. (ח) כי ה' אלהיך אש אכלה הוא. והרבה כמו כן. אלא כך למדנו. כל הדר בארץ ישראל דומה כמי שיש לו אלוה. וכל הדר בחוצה לארץ דומה כמי שאין לו אלוה. מה המעם. לפי שזרע הקודש לארץ הקדושה עולה. והשכינה במקומה יושבת. וזה בזה תולה. ומשה לא אמר אלהיך אלא לאותן שהיו עתידים ליכנס לארץ הקדושה ולקבל פני השכינה. ומה שלא אמר אלהינו. לפי שהרי משה לא זכה ליכנס לארץ. ומפני זה אלהיך ודאי בכל מקום. לפי שרק הם היו עתידים ליכנס שמה. אמר לו ודאי כך הוא. אבל כאן כתוב ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם ואמרת אליו הגדתי היום לה' אלהיך. והרי הם בארץ נמצאים. ומפני מה אלהיך ולא אלהינו. אלא שהם צריכים להראות ולהודות שבעבור חסד העליון זוכים לכל זה. ששוכנים בארץ. ונכנסים לארץ החי (ו) ונשה עמם כל איתן המבורה. ובשביל זה היו אומרים דברים האלה להכהן. שנאמר הגדתי היום לה' אלהיך. לפי שהכהן בא מצד החסד:

(ט) וענית ואמרת לפני ה' אלהיך ארמי אבד אבי וירד מצרימה. א"ר אבא בוא וראה מה כתוב

מראה מקומות (א) מנעם נג: (ב) משלי ג' (ג) שם ח' (ד) שם ט' (ה) יתרו פט: (ו) דברים ת' (ז) שם י' (ח) שם ט' (ט) וישלח קס:

פרשת תבוא (א) שוה חשוב בהקרבת ביכורים. כתובות (קח): כל תבוא דורן לת"ח כבילו מקריב ביכורים: (ב) משוא ליה שחיל"ל מאושרים. לך דורש הרמז מראשו' שהאותיות שוות: (ג) פ' שאותן התומכים לת"ח הם עוזרים לו מראשו ועד סופו. מראשו. היינו ברוחניות שעני התבוא הדעת מן הג' דברים נאים בראיתא בשם מתנבך בהכמת התורה. וסופו. היינו בנשיות של נטפ' (ד) היינו 'ל' פסירות חלית' נה"י שמשלים בדרך משל לגוף כידוע. וכת תמות נשפע בכל הגוף ונתון בו כל התפשטות ולתקנים ככמה אומנים: (ה) כמאמר חז"ל מאן דרזים רבנן וזכה לכנין רבנן: (ו) חיינו ארץ העליונה קדושת מרת המלכות:

כתוב בלבן א) ויבא אליהם אל לבן הארמי בחלום הלילה ויאמר לו השמר לך מן הדבר עם יעקב מטוב עד רע. מן הדבר. מן תעשה ליעקב רעה צריך לומר. אלא לבן לא רדף אחר יעקב בכח אנשים להתגר עמו מלחמה, שהרי כמו של יעקב ובניו היה גדול מסנו. אלא שביקש להרגו בפניו ולעקור הכל. וש"כ ארמי אבד אבי. ולפיכך כתוב מן הדבר. ולא כתוב מן תעשה. ונאמר יש לאל ידי לעשות עמכם רעה. ומניין היה יודע שיכולה היתה בידו. אלא כמו שנאמר אליה אביכם אמש אמר אלי וגו'. וזו היא העדות שזוה הקב"ה העיד. שנאמר וענית ואמרת לפני ה' אלהיך ארמי אובר אבי וגו'. וענית. כמו שנאמר לא תענה ברעך. נ) ענה באחיז:

כתוב בלבן א) ויבא אליהם אל לבן הארמי בחלום הלילה ויאמר לו השמר לך מן הדבר עם יעקב מטוב עד רע. מן הדבר. מן תעשה ליעקב רעה מצעי ליה. אלא לבן לא רדף אחרים דיעקב בחילל דגוברין לאגחא בים קרבא. דהא חילל דיעקב ובניו רב מניה. אלא למקטלים בפומיה ולשליחא כלא. סה"ד ארמי אבד אבי. ובניו כך מן הדבר. ולא כתיב מן תעשה. וכתיב יש לאל ידי לעשות עמכם רעה. ומניין הוה ידע דיכולת הוה בידים. אלא כמה דלחמך אלסי אביכם דאמך אמר אלי וגו'. דהא סוף סדוהא דקיד קבי לאסחדא. דכתיב וענית ואמרת לפני ה' אלהיך ארמי אובר אבי וגו'. וענית. כמה דאחך אמר לא תענה ברעך. נ) ענה באחיז:

ונצעק אל ה' אלהי אבותינו וישמע ה' את קלנו וגו'. (ג) רבי חזקיה פתח ואמר (ד) שמעה ה' צדק וגו'. כמה חביבה כנסת ישראל לפני הקב"ה. שכלל זמן שכנסת ישראל תבא לפני הקב"ה גורמן הקב"ה לעומתה. וש"כ שמעה ה' צדיק הקשיבה רתני האוינה תפלתי בלא שפתי מרמה. מהו בלא שפתי מרמה. אלא כך למדנו כל דבור ודבור של תפלה שמוציא האדם מפיו עולה למעלה. ובוקע רקיעים ועולה למקום שיכולה לעלות. ושם נבחן אותו הדבור אם הוא כראוי או לא. אם הוא דבור כראוי מעלים אותו לפני המלך הקדוש לעשות רצונו. ואם לא דוחים אותה החוצה. ונתעורר מן אותו הדבור רוח אחר:

ונצעק אל ה' אלהי אבותינו וישמע ה' את קלנו וגו'. (ג) רבי חזקיה פתח ואמר (ד) שמעה ה' צדק וגו'. כמה חביבה כנסת ישראל קמי קב"ה. דכלל זמנא דכנסת ישראל אחת לקמיס דקב"ה אודמן קב"ה לקבלה. סה"ד שמעה ה' לנ"ק הסקיסה רכמי האוינה תפלתי בלא שפתי מרמה. מהו בלא שפתי מרמה. אלא הכי תנינן כל מלה ומלה דלוחא דלפיק בר נש מפומיה סלקא לשילא. ובקעא רקיעין ועאלת לאחר דעאלת. ותמן אפכהנת סיסא מלה אי סוף מלה דכשרא אי לא. אי אידי מלה דכשרא עאלין לה קמי מלכא קדישא למעבד רשותא. ואי לאו סלפין לה לבד. ואחער כסהי מלה רוחא אחרא:

(ה) פתח רבי שמעון ואמר (ו) שמעה תפלתי ה' ושוועתי האוינה אל דמעתו אל תחרש. מפני מה שמעה ולא שמע. במקום אחד כתוב שמע ה' וחנני. ובמקום אחר כתוב שמעה. אלא בכל מקום שנוכר לפעמים שמע הוא למדרגה של בחינת זכר. ושמעה הוא למדרגה של בחי' נקבת. שמעה. כמ"ש (ז) שמעה ה' צדיק וגו'. שמע. כמ"ש (ח) שמע ה' וחנני. שמע בני מוסר אביך. (ט) הסכת ושמע ישראל. וכאן שמעה תפלתי ה'. לפי שזאת היא המדרגה שמקבלה כל תפלות העולם (י) והנה למדנו ששוועה מהן עשרה ותשים אותו בראש צדיק חי העולמים. שכתוב (י) ברכות לראש צדיק. ועל כן שמעה תפלתי ה' ושוועתי האוינה אל דמעתו אל תחרש. כאן נזכר ג' מדרגות. תפלה. שוועה. שמעה. שמעה תפלתי ה'. זו התפלה אשר בלחש. ושוועתי האוינה. זו תפלה שמיים האדם קולו בצרתו. כמ"ש ותעל שוועתם אל האלהים מן העבודה. ומהו שוועתם. היינו מה שכתפלתו מרים האדם קולו וגושי עניו למעלה. כמ"ש (יא) ושווע אל הדר. וזאת התפלה תפלה שמיים ותכפה אותם להכניס תפלתו. אל דמעתו אל תחרש. וזאת התפלה נכנסת לפני המלך ואין שער שיקום בפניה. ולעולם לא חזרו דמעות ריקם: (כ) רבי יוסי פתח ואמר (יג) תפלה לעני כי יעטף ולפני ה' ישפך שיחו. מקרא זה נתבאר בכמה מקומות. אלא דוד המלך אמר זה כאשר הסתכל והבין עניני העני. ונסתכל בזה כאשר הלך וברח מלפני חותנו אז אמר זה. תפלה לעני. וזאת היא התפלה שמבקש העני לפני

(ה) פתח רבי שמעון ואמר. (ו) שמעה תפלתי ה' ושוועתי האוינה אל דמעתו אל תחרש. מאי פתחא שמעה ולא שמע. באתר חד כתיב שמע ה' וחנני. ובאתר אחרא כתיב שמעה. אלא בכל אחר לזמין שמע לדבורא. ולזמין שמעה למוקבא. שמעה. כד"ל (ז) שמעה ה' צדיק וגו'. שמע. כד"ל (ח) שמע ה' וחנני. שמע בני מוסר אביך. (ט) הסכת ושמע ישראל. וסבא שמעה תפלתי ה'. בנין דהאי אידי דרגא דמקבלא כל ללואין דעלמא (י) וסא תנינן דעבדא מנייהו עשרה וסוי לה ברישא דלדיק חי העולמים. דכתיב (י) ברכות לראש צדיק. ועל דא שמעה תפלתי ה' ושוועתי האוינה אל דמעתו אל תחרש. סבא פלה דרגין. תפלה. שוועה. דמעה. שמעה תפלתי ה'. דא ללואת די בלחש. ושוועתי האוינה. דא ללואת דאריס ב"ר קליס בעקתיה. כד"ל ותעל שוועתם אל האלהים מן העבודה. ומהו שוועתם. אלא דכללופיה אריס קליס וזקיק טידי לשילא. כד"ל (יא) ושווע אל הסר. וללואת דא מתבד תרעין ודחיק לון לאעלא ללואת. אל דמעתו אל תחרש. דא אעיל קמי מלכא וליה תרעא דקליס קמיה. ולעולם לא אסדרו דמעתין בדריקתא: (יג) רבי יוסי פתח ואמר (יג) תפלה לעני כי יעטף ולפני ה' ישפך שיחו. הכי קרא לוקמיה בכמה אתר. אלא דוד מלכא אחר דא כד אסתכל ומחא במלי דמסתכל. ואסתכל ביה כד הוה אזיל וערק מקמי חמוי אחר דא. תפלה לעני. דא סוף ללואת דכתיב מסכתא קמי

מראה מקומות א) כהנאית ל"א (ג) דברים י"ט (ג) מנצח נ"ג (ד) תלים י"ז (ה) חיי קבל. (ו) תלים ל"ט (ז) ס"א (ח) ס"א (ט) דברים כ"ז (י) משלי י' (יא) יעשי כ"ב (יב) וישלח קמח: (יג) תלים ק"ב

קמי קב"ה. ודל ללואל דאקדומה לכל ללואלון דעלמא. כתיב הכא תפלה לעני. וכתיב הסא תפלה למשה איש האלהים. מאי בין האי להאי. הלא דא תפלה של יד. ודל תפלה של ראש. ולית לאפרשא בין האי תפלה לעני ובין תפלה למשה איש האלהים [ה] ושניהן שקולות באחת. ועל כן תפלה לעני מוקדמת לפני הקב"ה מכר התפלות שבעולם. לפי שכתוב ה' כי לא בזה ולא שקן ענות עני וגו'. בוא וראה תפלה לעני זו תפלה של יד. שהעני רבוק בעניו. כזה שאין לו מעצמו כלום. דבר אחר תפלה זה משה [פ] לעני זה דוד. כי יעקב. כאשר נתכנסת הלכנה ונסתתר השמש ממנה. ולפני ה' ישפך שיחו. כשכיל להתחבר עם השמש [י] בוא וראה תפלה כל האנשים היא תפלה. אבל תפלת העני היא תפלה העומדת לפני הקדוש ברוך הוא. מפורצת שערין ופתחים ונכנסת להתקבל לפניו. וז"ל והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני. וכתוב שמוע אשמע צעקתו. ולפני ה' ישפך שיחו. כזה שמתרעם על דינו של הקדוש ברוך הוא:

(ג) רבי יהודה פתח ואמר (ג) אל תיראי תולעת יעקב מתי ישראל אני עזרתך נאם ה' וגו'. תא חוי כל עמין עבדים דעלמא קב"ה יסב לון למחין שטנין ידיעין. כמה דלחמר. וכלהו אזלי בתר אליהון. כהו דכתיב (ד) כי כל העמים ילכו איש בשם אלהיו. וכלהו חושדן דמין ומחין קרבא. גולין וקסמין ומלחין. ואתערבין בכמה עובדין לבש. ואתתקפו בחיליהן ללכאשא לישראל. וישראל לית לון חוקשא וחילא ללחאשא לון בר בשואהון. כחולעתא דא דלית לס חוקשא וחילא אלא בשואה. ובשואה מחבר כלל. ועל דא חקרון ישראל תולעת. תו אל תיראי תולעת יעקב. מה תולעת לית בריה דעלמא כהאי תולעת דמשי דסיסשרא. דמינה נפקין כל לבושי יקר סיסמרי דמלכין. לבתר זרע ורעין ומית. ולבתר מהסוא זרעא דלשחחר מניה אתקיים כמלקדמין. וסא איכו בקיומא. כך ישראל אינו כהאי תולעת. דלע"ג דמחין יסדרון ויתקיימן בעלמא. וסא אתמר (ה) סכס כחמר ביד היוצר כן אחס ביד ביות ישראל. מכו כחמר. אלא דא הוא חמר דהסוא זכוכית. דלע"ג דלשחחר חתקון ואית ליה חקס כמלקדמין. מתי ישראל. דא צילגא דמיי. דבגין דישראל אינו אתדקו צילגא דמיי בגין כך יסא חיינ לטון. ויקומון מעשרא ויתקיימן בעלמא. וייוון לעס חד למסלה ליה לקב"ה. כ"א (ו) לקרא כלס בשם ה' לעבדו סכס אחד:

השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל וגו'. (ז) פתח רבי חייל ואמר (ח) הרעיפו שמים ממעל ושחקים יולו לך תפתח ארץ ויפרו יסע ולקחם תלמיה יחד וגו'. האי קרא דא דמכמתא סוא דאוליספא מבוניגא קדישא. דרעיפו שמים ממעל. מסו דרעיפו. כד"א יערף כחמר לקחי. ועל סכרא דמשרא דסוא מוזל דכלא קחמר. ועל דא עיני כל עלמא

לפני הקב"ה. ואת התפלה שמתקדמת לכל התפלות שבעולם. כתוב כאן תפלה לעני. וכתוב שם תפלה למשה איש האלהים. מה בין זו זו. אלא זו תפלה של יד. וזו תפלה של ראש. ואין להפריד בין זאת התפלה לעני ובין תפלה למשה איש האלהים [ה] ושניהן שקולות באחת. ועל כן תפלה לעני מוקדמת לפני הקב"ה מכר התפלות שבעולם. לפי שכתוב ה' כי לא בזה ולא שקן ענות עני וגו'. בוא וראה תפלה לעני זו תפלה של יד. שהעני רבוק בעניו. כזה שאין לו מעצמו כלום. דבר אחר תפלה זה משה [פ] לעני זה דוד. כי יעקב. כאשר נתכנסת הלכנה ונסתתר השמש ממנה. ולפני ה' ישפך שיחו. כשכיל להתחבר עם השמש [י] בוא וראה תפלה כל האנשים היא תפלה. אבל תפלת העני היא תפלה העומדת לפני הקדוש ברוך הוא. מפורצת שערין ופתחים ונכנסת להתקבל לפניו. וז"ל והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני. וכתוב שמוע אשמע צעקתו. ולפני ה' ישפך שיחו. כזה שמתרעם על דינו של הקדוש ברוך הוא:

(ג) רבי יהודה פתח ואמר (ג) אל תיראי תולעת יעקב מתי ישראל אני עזרתך נאם ה' וגו'. בוא וראה כל עמים עבדים שבעולם נתנם הקב"ה לטמונים ושמים ירעינים. כמו שנתבאר. וכלס הולכים אחרי אליהם. כמו שכתוב (ד) כי כל העמים ילכו איש בשם אלהיו. וכלס שופכי דמים ומתגירי מלחמה. גולים מרצחים ומנאפים. ומתאחרים בכמה מעשים להרע. ומתגברים בכחותם להרע לישראל. וישראל אין להם נבורה וכה לצנח אותם אלא בריהם. בתולעת זו שאין לה נבורה וכה אלא בפיה. וכפיה משברת הכל. ועל כן נקראים ישראל תולעת. ועוד אל תיראי תולעת יעקב. מה תולעת אין בריה בעולם כמו תולעת המשי המקנת בעין אדום. שסמנה יוצאים כל בגדי כבוד פורפירי המלכים. אח"כ מוריע זרע ומת. ולאחר שהוריע מתגדל במקדס מאותו הורע שנשאר ממנו. והנה הוא שוב כחיים. כך ישראל הם בתולעת הזאת. שאע"פ שמתים חוזרים ומתקיימים בעולם. והי נאמר (ה) הנה כחמר ביד היוצר כן אתם ביד ביות ישראל. סור כחמר. אלא זה הוא חמר של זכוכית ההיא. שאע"פ שנשבר נתתן ויש לו תקנה במקדס. מתי ישראל. זה עין החיים. ששבי"ג שישראל הם נדבקים בעין החיים לפיכך יהיה להם חיים. ויקומון מען העפר ויתקיימו בעולם. ויהיו עם אחד לעבוד את הקב"ה. כמ"ש (ו) לקרא כלס בשם ה' לעבדו שכם אחד:

השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל וגו'. (ז) פתח רבי חייל ואמר (ח) הרעיפו שמים ממעל ושחקים יולו צדק תפתח ארץ ויפרו יסע וצדקה תצמיח יחד וגו'. מקרא זה סוד של חכמה הוא שלמדתי במנורה הקדושה. הרעיפו שמים ממעל. מהו הרעיפו. כמ"ש יערף כחמר לקחי. ועל צד דמסר שהוא מון של הכל נאמר. ועל כן עיני כל העולם

מראה מקומות (א) תלים כ"ב (ב) ישלח קפו: (ג) יצ"י מ"א (ד) מיה ד' (ה) יצ"י י"ח (ו) לפני' ג' (ז) ויקרא כס: (ח) יצ"י מ"ס

זו הזהר

[ת] תפלה לעני וכן תפלה של יד מרבו על מרת תפלות דלית לה סגרה כלום. תפלה למשה וכן תפלה של ראש מרבו על התפארת. איש האלהים היינו בעלה דמסרונותא שנקראת אליהם: [פ] משה היינו תפארת שמש. דוד היינו מלכות לבנה: [י] פי' להודג תפארת עם מלכות. היינו יחוד קב"ה ושיבתיה:

העולם מצפות להקב"ה על מצינות. לפי שהוא נותן מון ככל וון ככל. כמשיב עיני כל ארץ ישברו וגו'. ואפשר תאמר שבמקום זה שנקרא שמים תולה הדבר [א] הרי למדנו שאין הדבר תולה בזכות. וזכות הרי נתבאר דהיינו צדקה. כי תרגום של צדקה זכותא. וזכות ושמים ענין אחר הוא. וכאן הרעיון שמים ממעל כתוב. ממעל ודאי [יג] מן הקדמון הקדוש זה בא. ולא במקום ההוא שנקרא שמים ונקרא זכות. אלא ממעל דוקא. ושחקים יולו צדק. שכאשר שמים מקבל השפע ממעל. במקום עליון ההוא השורה עליו. או שחקים יולו צדק. אויה שחקים. זה מקום שמוחנים מן לצדיקים. ואויה הם. נצח הודו. שהם בודאי מוחנים מן לצדיקים. למי. למקום ההוא שנקרא צדיק [יג] שהרי הם מוחנים את הפן ההוא הבא מלמעלה. וכל הטוב ההוא נקבץ בהם ליתן אותו להמדרגה שנקרא צדיק. בשביל שתתברך צדק מאותו השפע שבהם [יד] וע"כ מוחנים מן לצדיקים. אויו צדיקים. זה צדיק וצדק יוס"ף ורח"ל. שכאשר מודונים יתר נקראים צדיקים. ואלו מוחנים מן לצדיקים בודאי. וע"כ ושחקים יולו צדק. ואז תפתח ארץ ויפרו ישע. בני העולם. וצדקה תצמיח יחד. שכל רחמים וכל רב טוב של העולם ומוזוניו האנשים נמצאים בעולם. ואז שמוחה על שמוחה תנוספת וכל העולמות מתברכים. א"ר אחא אלמלי לא באתי אלא לשמוע דבר זה די לי:

את ה' האמרת היום וגו'. וה' האמריך היום להיות לו לעם סגלה וגו'. (א) פתח רבי יהודה ואמר (ב) אל תזכר לנו עונות הראשונים מהר יקדמונו רחמך כי דלוננו מאד. בוא וראה הקב"ה באהבת ישראל אוהב אותם שהם גורלו ונחלתו. ואין מסתכל אחר בדינם רק הוא בלבדו. וכיון שהוא מסתכל בדינם נתמלא עליהם רחמים. לפי שהוא כאב המרחם על בניו. כמשיב (ג) כרחם אב על בניו רחם ה' על יראיו. וכאשר מוצא בהם עבירות מעבירן ראשון ראשון. עד שמעביר את כלן מלפניו. וכיון שמעבירן מלפניו לא נשאר עליהם עונות ליתן ממשיכה לצד אחר של הרין עליהם. ואם באים לחמוא לפניו כבתחלה. אותן עונות הראשונים שהעביר מלפניו שוב מחשב עליהם. וע"כ כתוב אל תזכר לנו עונות הראשונים מהר יקדמונו רחמך וגו'. שאם רחמך לא יקדמונו על ישראל לא יוכלו להתקיים בעולם. לפי שהרבה הם שרי הרין הקשה שרי עונשין וכסה מקמרינים הקמים על ישראל לעצרה. ואלמלי שמקדים הקב"ה רחמים על ישראל פנים שמענינו בדינם לא היו יכולים להתקיים בעולם. וע"כ מהר יקדמונו רחמך כי דלוננו מאד. דלות שמעשים טובים. דלות שמעשים ישרים. בוא וראה אלמלי יכנלו ישראל מעשים ישרים לפני הקב"ה לא יתקיימו עמים עכ"ם בעולם. אבל ישראל הם גורמים לשאר עמים עכ"ם לזקוף ראשיהם בעולם. שאלמלי ישראל לא יהיו חסומים לפני הקב"ה. שאר עמים עכ"ם יכנעו לפניהם. ובוא וראה אלמלא שהמשיכו ישראל

עלמא מלמא לקב"ה למוזני. בנין דלויסו יסיב מוזנא לכלא וון לכל. כד"א עיני כל ארץ ישברו וגו'. ואי תימא דבכתב דא דלקרי שמים תלויא מלמא [יא] סא תניין דלאו בזכותא תלויא מלמא. וזכותא סא אוקמוס דלויסו לדקא. דתרגום לדקא זכותא. וזכותא ושמים חד מלס סא. וסבא דרעיון שמים ממעל כתיב. ממעל דלקרי שמים ולקרי זכותא. אלא ממעל דיקא. ושחקים יולו לדק. דכד שמים כפיל ליה ממעל. מסהוא אחר עלאה דשאר עולו. כדין שחקים יולו לדק. מאן שחקים. אחר דפתחין מנא ללדיקא. ומאן כינסו. נלח וסוד. דלינון ודאי סתנין מנא ללדיקא. למאן. להסוא אחר דלקרי לדיק [יג] דסא אינון סתנין לס להסוא מנא דלתיא מלעילא. וכל סהוא סיבו מתכניס בנזייוסו למיב ליה לדנא דלדיק. בנין דתתברכא לדיק מסהוא יולו דילסון [יד] וע"כ סתנין מנא ללדיקא. מאן דיקא. דא לדיק וד"ק יוס"ף ורח"ל. דכד מודונון כחור דיקים אקרון. ואליו סתנין מנא ללדיקא ודאי. וע"כ ושחקים יולו לדק. וכדין תפתח ארץ ויפרו ישע. בני עלמא. ולדקא תצמיח יחד. דכל רחמי וכל סיבו סניאו דעלמא ומוזנייו דכני כסא משתכחי בעלמא. וכדין חדוסי על חדוסי ארוסא וכל עלמין מתברכאן. אחר רבי אחא אלמלא לא אסינא אלא למשמע דא דיי:

את ה' האמרת היום וגו'. וה' האמריך היום להיות לו לעם סגלה וגו'. (א) פתח רבי יהודה ואמר (ב) אל תזכר לנו עונות הראשונים מהר יקדמונו רחמך כי דלוננו מאד. תא חוי קב"ה ברחמימותא דישאל רחם לון דלינון עבדים ואחסנתיים. ולא מסתכל אחר בדיניו בר איסו בלחודים. וכיון דלויסו מסתכל בדיניו אהמלי עלייו רחמין. בנין דלויסו ככד רחמים על בניו. כד"א (ג) כרחם אב על בניו רחם ה' על יראיו. וכד אשכח לון חובין מעביר לון ראשון ראשון. עד דאעבר לון לכלסו מקמים. וכיון דאעבר לון מקמים לא אשכח עלייו חובין למיב סתמו לספרא אחר דדינא עלייו. ואי אסיין למיב קמים כבקדמיתא. אינון חובין קדמתי דאעבר מקמים חסיב עלייו. וע"כ כתיב אל תזכר לנו עונות הראשונים מהר יקדמונו רחמך וגו'. דאי רחמך לא יקדמו עלייו דישאל לא יכלין לקיימא בעלמא. בנין דכסא אינון מארי דדינא קיא מארי מריסין וכסא דלסורין דקיימו עלייו דישאל לפילא. ואלמלי דלקדים קב"ה רחמים עלייו דישאל עד לא ישגה בדיניסון. לא יכלין לקיימא בעלמא. וע"כ מהר יקדמונו רחמך כי דלוננו מאד. דלות דעובדין עבין. דלותא דעובדין דכסרן תא חוי אלמלי יסגלון ישראל עובדי דכסרן קמי קב"ה לא קיימין עמין עכ"ם בעלמא. אבל ישראל אינון גרמין לשאר עמין עכ"ם לזקוף ראשיהם בעלמא. דאלמלי ישראל לא יסון חסאן קמי קב"ה. שאר עמין עכ"ם אחספין קמייסו. ותא חוי אלמלא דלחסיכו ישראל

מראה מקומות ויחי רכס: ט תלים פ"ט ג טס ק"ג

דיו הזהר

[א] בתפארת: [יג] פ"י מדרגה הנכונה שממלל לתפארת שהוא ג"כ כתיב וזכר משעית. והיינו חכמה עתיקה קרימא שנקרא קודש. וזוה יוכן השקפה ממעון קדשך. חכמה. מן השמים. תפארת. וברך וגו': [יג] למדת חסידות: [יד] צדיק זו מדת המלכות. יוסף ורחל היינו יסוד ומלכות:

ישראל במעשיהם הרעים לצד המוטאה בארץ הקדושה. הרי נתבאר שלא היו יכולים שאר עמים עבדים לשלום בארץ הקדושה. ולא נלו ישראל מעל ארץ הקדושה. ועל זה כתוב כי דלונ מדר. שאין לנו מעשים ישרים כראוי. ולפיכך סתר יקדמונו רחמין:

ולתתך עליון על כל הגוים אשר עשה וגו'. (א) פתח רבי חייא ואמר (ב) ברכו ה' מלאכיו גבורי

כח עושי דברו וגו'. וכאם הם ישראל מכל שאר אומות העולם. שהקב"ה בחר בהם מכל שאר העמים. ועשה אותם חלקו ונחלתו. ועל כן נתן להם התורה הקדושה. לפי שכלם היו ברוצן אחר על הר סיני והקדימו עשה לשמיעה. כיון שהקדימו עשה לשמיעה קרא הקב"ה למלאכי שלו ואמר להם. עד כאן אתם היתם יחידים לפני בעולם. מכאן ולהלאה הנה בני אשר בארץ חברים עמכם בכל. ואין לכם רשות לקדש את שמי עד שישראל יתחברו עמכם בארץ. וכלכם יהיו חברים יחד לקדש את שמי. בשביל שהקדימו עשה לשמיעה כמו שמלאכים העליונים עושים ברקיע. שכתוב ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו. עושי דברו בתחלה ואח"כ לשמוע. דבר אחר ברכו ה' מלאכיו. אליהם הם הצדיקים אשר בארץ. שהם חשובים לפני הקב"ה במלאכים העליונים שברקיע. לפי שהם גבורי כח שמתגברים על יצרם כגבור חזק שמתגבר על שונאו. לשמוע בקול דברו. שזוכים בכל יום לשמוע קול מלמעלה בשעה שנצרכים. ועתה מי יוכל לעמוד בפניהם שהם קדושים עליונים. השנחת הקב"ה עליהם בכל יום. וע"ז כתוב (ג) אשרי אדם עוז לו כך וגו':

(ד) וזבחת שלמים ואכלת שם ושמת לפני ה' אלהיך. רבי אלעזר פתח (ה) שמחו את ירושלים

וגילו בה כל אהביה וגו'. כמה חבובה התורה לפני הקב"ה. שהרי בכל מקום שדברי התורה נשמעים. הקב"ה וכל חייאתיו כלם סאונים לקולו. והקב"ה בא לדור עמו. וש"כ בכל המקום אשר אוקיר את שמי אבוא אליך וברכתך. ולא עוד אלא שמשאני נופלים לפניו. וזה נתבאר. כוא וראה מצות התורה עליונים הם למעלה. כשבא האדם ועושה מצוה אחת. וזאת המצוה עומדת לפני הקב"ה ונתעטרת לפניו. ואומרת פלוני עשה אותי וכן פלוני אני. לפי שזה האדם עורר אותה למעלה. כרמיון שהוא עורר אותה למטה כמו כן נתעורר למעלה. ועושה שלום למעלה ולמטה. במש"כ (ו) או יחזק במעווי יעשה שלום לי שלום יעשה לי. יעשה שלום לי למעלה. שלום יעשה לי למטה. אשרי חלקי של אדם ההוא שעושה מצות התורה. שמחו את ירושלים וגו'. לפי ששמחה לא נמצאת אלא בזמן שעמדו ישראל בארץ הקדושה. כי שם נתחברה השכינה בהקב"ה. ואז היא שמחת כלם. שמחת העליונים והתחתונים. ובזמן שישראל אין נמצאים בארץ הקדושה אמור לו לאדם לשמוח ולהראות שמחה. שכתוב שמחו את ירושלים וגילו בה וגו'. וגילו בה דוקא. רבי אבא ראה איש אחד שהיה שחם בבתי משחק השרים שבבבל. בעט בו ואמר שמחו את ירושלים כתוב. בזמן שירושלים בשמחה צריך האדם לשמוח. ר' אלעזר למעשה שאמר שמחו את ירושלים היינו מה שכתוב עבדו את ה' בשמחה. כתוב אחד ואמר עבדו את ה' בשמחה. וכתוב אחר ואמר עבדו את ה' ביראה

ישראל בעובדין זיטין לספר אחרת בארעא קדישא. ה' אחר דלח שטמו שחר עמין עכ"ס. בארעא קדישא. ולא אחגלו ישראל מעל ארעא קדישא. ועל זה כתוב כי דלונ מדר. דלית לן עיבדין דכשרן כדקא חוי. ובגין כך מסר יקדמונו רחמין:

ורתתך עליון על כל הגוים אשר עשה וגו'. (א) פתח רבי חייא ואמר (ב) ברכו ה' מלאכיו גבורי

כח עושי דברו וגו'. וזכאן אינון ישראל מכל שאר עמין דעלמא. דקב"ה אחרני בכו מכל שאר עמין. ועבד לון חולקים ואחסנפים. ועל דא ייבד לון אורייתא קדישא. בגין דכלהו סוו ברעוהא חדל על מורא דסיני ואקדימו עשים לשמיעה. כיון דאקדימו עשים לשמיעה קרא קב"ה למלאכי דלית ואמר לון. עד סכא אחון איתון יחידים מחמדין ביהדיין בלרעא. וכלהו מסוון כחדל חברים לקדש שמי. בגין דאקדימו עשים לשמיעה כגוונא דמלאכי עלאי עבדי ברקיעא. דכתיב ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו. עושי דברו בקדמיתא ולבחר לשמיעה. דבר אחר ברכו ה' מלאכיו. אליון אינון דליקא בארעא. דליוון חסובין קמי קב"ה כמלאכי עלאי ברקיעא. בגין דליוון גבורי כח דמתגברי על יצריהון כגבר סב דמתגבר על שגאים. לשמוע בקול דברו. דזכאן בכל יומא למשמע קול מלעילא בשעתא דאלקסריכו. סתתא מן יכיל למיקס ביהדיין דליוון קדישין עליונין. אשנחתא דקב"ה עלייהו בכל יומא. וע"ז כתוב (ג) אשרי אדם עוז לו כך וגו':

(ד) וזבחת שלמים ואכלת שם ושמת לפני ה' אלהיך. רבי אלעזר פתח (ה) שמחו את ירושלים

וגילו בה כל אהביה וגו'. כמה חבובה אורייתא קמי קב"ה. דהא בכל אחר דמלי דאורייתא אשמיעו. קב"ה וכל חייאן דלית כללו יסיון למלוה. וקב"ה אמי לדיירא עמים. ה"ד בכל היקום אשר אוקיר את שמי אבוא אליך וברכתך. ולא עוד אלא דשנאו נפלין קמי. וסא חוקמים. תא חוי פקודי אורייתא עלאין אינון לעילא. אחי ב"ז ועבדי פקודא חדל. האי פקודא קיימא קמי קב"ה ומתעטרת קמי. ואמר פלניא עבדי. לי ומן פלניא אלא. בגין דליהו אהער ליה לעילא. כגוונא דליהו אהער ליה לתתא הכי נמי אהער לעילא. ועבדי שלמא לעילא ותתא. כד"ל (ו) או יחזק במעווי יעשה שלום לי שלום יעשה לי. יעשה שלום לי למעלה. שלום יעשה לי למטה. שמוח את ירושלים וגו'. בגין דעבדי פקודי אורייתא. שמחו את ירושלים וגו'. בגין דהוים לא אשחכא אלא בזמנא דישאל קיימי בארעא קדישא. דתמן אשחכרת אהתא דבעלם. וכדון סא מדוותא דכלא. מדוותא דעילא ותתא. ובזמנא דישאל לא אשחכנו בארעא קדישא אסיר ליה לב"ז למחדי ולחזאסא חידו. דכתיב שמחו את ירושלים וגילו בה וגו'. וגילו בה דייקא. רבי אבא חמא בר גס דסו חדי ב"ז פרוניא דבבל. בפס ב"ז ואמר שמחו את ירושלים כתוב. בזמנא דירושלים בחדוס בעי ב"ז למחדי. רבי אלעזר לפעמים דאמר שמחו את ירושלים סינו דכתיב עבדו את ה' בשמחה. כתיב אחד ואמר עבדו את ה' בשמחה. וכפסא אלא אומר עבדו את ה' ביראה

ביראה וגילו ברעדה. מה בין זה לזה. אלא כאן בוסן
 ישראלי יושבים בארץ הקדושה. ובאן בוסן שישאל
 יושבים בארץ אחרת. דבר אחר עבדו את ה' ביראה.
 זו כנסת ישראל בוסן שהיא בגלות בין העמים. א"ר
 יהודה והלא כתוב ה' כי בשמחה תצאו. וזו היא כנסת
 ישראל. וביון שאמר תצאו היינו מן הגלות ונקראת שמחה.
 א"ל ודאי כך הוא שכל זמן שהיא בגלות ושוכבת לעפר
 לא נקראת שמחה. עד שהקב"ה יבוא אליה ויוקסם
 מהעפר ויאמר ה' התנערי מעפר קומי. קומי אורי וגו'.
 ויתחברו כאחד. או שמחה תהיה נקראת שמחת הכל.
 ואז בשמחה תצאו בוראי. ואז הרבה חילול יצאו לקראת
 השכינה לשמחה בחופת המלך. כמש"כ ההרים והנבעות
 יפצחו לפניכם רנה. וכתוב כי ה'לך לפניכם ה' ומאספכם
 אלהי ישראל:

(ג) **הסבת** ושמע ישראל היום הזה נתיית לעם לה' אלהיך.
 פתח רבי יוסי ואמר. כתוב שמע ישראל
 ה' אלהינו ה' אחד. וכתוב הסבת ושמע ישראל היום
 הזה נתיית לעם. וכתוב ד' שמע ישראל אתה עובר
 היום את הירדן. כל אלה שמע ושמע שאמר משה למת.
 שהרי שמע ישראל של היחוד נכון. שבואי זה לדרש
 הוא בא כמו שבאירו. אבל אלו האחרים למה. אלא
 כלם לדרש באים.. אבל שמע ישראל של כל השאר
 אין הם כמו שמע ישראל זה של היחוד. כי כל שמע
 האחרים לדרש באים וכלם במקום אחר נדבקו. הסבת
 ושמע ישראל היום הזה נתיית לעם. שמע ישראל אתה
 עובר היום את הירדן. כלם במדרגה התחתונה נדבקו [טו]
 היום הזה נתיית לעם. מהו נתיית. היית היה צריך
 לוומר. אלא בכל מקום עם הוא כאשר נשבר לבכם בהכרח
 לעבודה. כמש"כ (ה) נתייתו ונחליתו. וזהו שכתבו
 (ו) שמעוני אחי ועמי. אם אחי למה עמי. ואם עמי למה
 אחי. אלא אמר דוד. אם עבודתכם ברצון הטוב אתם אחי.
 ואם לא אתם עמי. לשבור לבכם בהכרח לעבודתי.
 וכן היום הזה נתיית לעם. נשבר לבך להכריחך לעבודת
 הקב"ה. אף כך שמע ישראל אתה עובר היום את הירדן.
 הכל במדרגה התחתונה הוא. אבל שמע ישראל של
 היחוד הוא במדרגה העליונה. שהרי הוא הסוד שלמעלה
 ושלמטה כמו שנתבאר:

(ז) **אָרֹר** משנה עור בדרך. רבי שמעון עלה לראות
 דור המדבר ואותן החכמים של הישיבה
 שלהם. ראה שם כמה תמונות של חכמים סביבו. אמרו
 לו אל תירא בן יוחאי. אל תירא מגורה הקדושה. כתוב
 ותשמח תוך שמחת רכונך. כתב כל אותן הדברים ששמע
 בלילה ההוא. שכל בהם והנה בהם ולא שכח דבר.
 כשהגיע הבקר נשא עיניו וראה אור גדול שהיה מאיר
 בריקיע. השפיל עיניו למטה. חזר ונשא עיניו כבתחלה
 וראה שכל הריקיע האיר מאור ההוא. וגם ראה שעולה
 באותו האור צורת בית המקדש בהרבה ציורים. שמח
 רבי שמעון. ולאחר רגע נגזו אור ההוא. בתוך כך הגה
 שני שלוחים באו אליו. מצאדו ראשו בין ברכיו. אמרו
 לו שלום עליך אדוני. שלום למי שעליונים ותחתונים
 מכקשים להקדים לו שלום. עמוד. עמד רבי שמעון ושמח
 בהם

ביראה וגילו ברעדה. מה בין זה לזה. אלא כאן בוסן
 ישראלי יושבים בארץ הקדושה. ובאן בוסן שישאל
 יושבים בארץ אחרת. דבר אחר עבדו את ה' ביראה.
 זו כנסת ישראל בוסן שהיא בגלות בין העמים. א"ר
 יהודה והלא כתוב ה' כי בשמחה תצאו. וזו היא כנסת
 ישראל. וביון שאמר תצאו היינו מן הגלות ונקראת שמחה.
 א"ל ודאי כך הוא שכל זמן שהיא בגלות ושוכבת לעפר
 לא נקראת שמחה. עד שהקב"ה יבוא אליה ויוקסם
 מהעפר ויאמר ה' התנערי מעפר קומי. קומי אורי וגו'.
 ויתחברו כאחד. או שמחה תהיה נקראת שמחת הכל.
 ואז בשמחה תצאו בוראי. ואז הרבה חילול יצאו לקראת
 השכינה לשמחה בחופת המלך. כמש"כ ההרים והנבעות
 יפצחו לפניכם רנה. וכתוב כי ה'לך לפניכם ה' ומאספכם
 אלהי ישראל:

(ג) **הסבת** ושמע ישראל היום הזה נתיית לעם לה' אלהיך.
 פתח רבי יוסי ואמר. כתוב שמע ישראל
 ה' אלהינו ה' אחד. וכתוב הסבת ושמע ישראל היום
 הזה נתיית לעם. וכתוב ד' שמע ישראל אתה עובר
 היום את הירדן. כל הני שמע ושמע דקאמר משפ אחאי.
 דהא שמע ישראל דידודא יאות. ודאי הוי לדרש
 קא אחאי כמה דאוקמוס. הוי אחריון אחאי. אלא
 כלשו לדרשא קאמו.. אבל שמע ישראל דכלשו שאר
 לאו אינון כהאי גוונא דשמע ישראל דידודא. דכלשו
 אחריון לדרשא קאמו וכלשו באתר אחרא אחרדקו. הסבת
 ושמע ישראל היום הזה נתיית לעם. שמע ישראל אתה
 עובר היום את הירדן. כלשו דדרגא תתאה אחרדקו [טו]
 היום הזה נתיית לעם. מהו נתיית. היית היה צריך
 לוומר. אלא בכל מקום עם הוא כאשר נשבר לבכם בהכרח
 לעבודה. כמש"כ (ה) נתייתו ונחליתו. וזהו שכתבו
 (ו) שמעוני אחי ועמי. אם אחי למה עמי. ואם עמי למה
 אחי. אלא אמר דוד. אם עבודתכם ברצון הטוב אתם אחי.
 ואם לא אתם עמי. לשבור לבכם בהכרח לעבודתי.
 וכן היום הזה נתיית לעם. נשבר לבך להכריחך לעבודת
 הקב"ה. אף כך שמע ישראל אתה עובר היום את הירדן.
 הכל במדרגה התחתונה הוא. אבל שמע ישראל של
 היחוד הוא במדרגה העליונה. שהרי הוא הסוד שלמעלה
 ושלמטה כמו שנתבאר:

(ז) **אָרֹר** משנה עור בדרך. רבי שמעון סליק למחיה
 דר' דמדברא ואינון חזריא דמתיבתא
 דילסון. חמא תמן כמה דיוקנין דחזריא סמריים. אמרו
 ליה לא תדחל צריה דיוחאי. לא תדחל צולילא קדישא. כתוב
 וחדי גו חדוה דמאךך. כתב כל אינון מלין דשמע
 בלילה ליליא. לנע לון ולסג לון ולא אנשי מלס.
 כד אחא לפרא זקף עיניו וחמא חד נהירו דקוס נהיר
 ברקיע. מאיך עיניו לתתא. אהדר כמלקדמין
 וחמא נהירו בכל רקיע דנהיר. וסליק
 בסהול נהירו דיוקנא דביתא בצמח ציורון. חתא
 רבי שמעון. ולפוס דגעה אנגיו סהול נסורא. אדכסי סא
 תרין סליחן אחין. אשכחוסו רישיה בין ברכיו. אמרו
 ליה שלמא עליה דמי. שלמא למאן דעלאן יתמאין
 בעאן לאקדמא ליה שלם. קוס. קס רבי שמעון וחמא
 בוס

מראה מקומות ט ישי' נ"ט טז נ"ב (ג) תרומה קס: ד' דברים ט' (ה) דניאל ח' (ו) דס"א ח' כ"ח (ז) שלח קסו:

זיו הזהר

[מן] במדת המלכות:

בהם. אמרו לו האם לא ראית נחת רוח שעשה לך רבונך. הראית אור הבית ברקיע. אמר להם ראיתי. אמרו לו באותה השעה הוציא התהום את בית המקדש. והעבירו הקב"ה בים הגדול. ומאורו היה מאיר הרקיע. עוד אמרו לו. ראש הישיבה דורש בשלומך. והוא יודע שאנחנו שלוחים אצלך.. (א) בתוך כך פרה אחד מהם ונעלם והלך לו. ולאחר שעה חזר אצלם. אמר להם מוכן הייתי ליכנסם. וראיתי שכל החברים היו בעמור אחד שרנו דינו של איש אחד שעמד אצל פתח גן העדן. ואותן הכרובים אחזו בו ולא הניחו אותו ליכנס שמה. היה בצער ביניהם ויצעק צעקות לפני הפתח. ושמועו כל הצדיקים אשר שם. ועבשו היו נאמפים כל בני הישיבה ליכנס אצל מלך המשיח לעיין בדינו. ובאותי להודיע להם. וגם חברי זה נצרך לזכות שמה. כי יצא כרוז לכל אותן בני הישיבה שהיו נאמפים עתה לפני המשיח. נמל אגרת קטנה ונתן לרבי שמעון. אמר לו קח זאת ועיין במה שזכר שם עד שנבוא אליך. פרחו שניהם. ורבי שמעון לקח האגרת וראה מה שראה בהסודות שזכרו שם כל היום ההוא. בלילה ראה נר לפניו ונפל עליו שינה וישן עד הבקר. כאשר האיר היום עמד ואגרת התיא פרחת מסנה. והנה אותן שני השלוחים באו. אמרו לו עמוד רבי אשרי חלקך עמוד. בעבורך ראינו וזכינו לכמה סודות עלינו. חדות רבה הראו לנו כאשר נתנו לנו רשות לגלות לך כל מה שאתה מבקש. ראש הישיבה העלינה יצא אלינו. ואמר שאלו בשלומי של בן יוחאי. מקומו של בן יוחאי הנה הבינו לו סכמה ימים. אין מי שיקרב אצלו. אשרי חלקי:

עוד אמרו. רבי רבי כאשר פרחנו מעמך נבנסנו וראינו כל בני הישיבה שהיו נאמפים לתוך היכל אחד אשר המשיח שם. ודנו דינו של איש אחד שעמד לפני הפתח. שמו אין לנו רשות לגלות. נצטער רבי שמעון על זה. אמרו לו אל תצטער רבי על זה. אתה יתגלה לך בליילה הזה בחלום. אבל זה הדין שדנהו שגור המשיח להיות איש ההוא מבחור בצער ההוא ארבעים יום. ולאחר ארבעים היום יצטרו אותו בעונש צער הגיהנם שעה וחצי. וכל זה מפני שיום אחד היה אחד מן החברים מבאר ברבי התורה. וכאשר הגיע לענין אחד ידע איש הזה שאותו החבר ישעה בו. ואמר להחברים שתוקו ואל תאמרו דבר. ולפי ששתקו החברים נכשל בדבר ההוא ונתבייש. ובשכיל אותה הבושה ענרם איש הזה דנהו בדין הקשה ההוא. לפי שאין הקב"ה רוצה למחול החטא שכנגד בעלי התורה אפילו כחוט השערה:

רועה הנאמן

(ג) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו סמך. זה אות תפלין אות שבת ואות ימים טובים ואות ברכות. כלם שקלים. ויש אות של יידי שהוא המלאך במחלוקת עבר [טו] וכמה עברים תלויים ממנו. שהוא מסונה על אותן העושים מצות על סנת קבל

כראה מקומות (א) שם קסו. ט לו נע.

זיו הזהר

[טו] מספר שניהם שנים:

בסו. אמרו לים ולא חמית נייחא דרוחא דעבד לך מלך. חמית נסירו דביחא דביקעא. אמר לון חמינא. אמרו לים בים שעתא אפיק סהימא בי מקדשא. ולעבדריס קב"ס בימא דבא. ומנסינו דיליס סוס נסיר דביקעא. תו אמרו לים. רב מתיבא בנא דבלימך. וסא ידע דלכן שליחן (לנכך.. א) אדכי פרח חד ולתכסי מנייסו ואלו לים. ולפוס שעתא תנא לנבייסו. אמר לון זמינא סוינא למיעל. וסוו כלכו בעפירא חדא דדיינא דינא דחד בר נש דקאים על פתחא דגן עדן. ואינון כרובין אחידו בים ולא שבקו לים למיעל פתח. וסוס בלעגא בייניסו ולוח לווחין על גבי פתחא. ושמשו כלכו לדיקא דתמן. והסתא סוו מתכנפי כל בני מתיבא למיעל לגבי מלכא משיחא לעיינא בדיינא. ואתינא לאודעא לכו. ודא חבראי אלסרדך למסך תמן. דכרווא סוס אטבר לכל אינון בני מתיבא דליסוו כנישין השתא קמי משיחא. נפל פתקא חדא ויהב לרבי שמעון. אמר מול דא ועיין במה דתמן עד דתיני נכך. פרחו פרווייסו. ורבי שמעון נפל פתקא וחמא מלי דמחא כרוין תמן כל הסוא יומא. בלילא חמא שרגא ונפיל בים שינא ודמך עד למרא. כד נהר ימחא קס וספרה ססוא פתקא מניס. וסא אינון פרווייסו אטיין. אל קוס רבי זכאס מולקך קוס. בניגך חמינן וזכין לכמה ספרין עלאין. כמה חדות אחזו לן כד יסבי לן רשו לגלסא לך כל מלי דלא ביי. ריש מתיבא עלאה נפיק לגבן. ואמר שאלו בשלמים דבר יוחאי. אחריס דבר יוחאי סא פנו לים מכמה יומין. לים מלין דיקרב לגביה. זכאס איסו:

תו אמרו. רבי רבי כד פרחנא מנכך עאלנא וחמינא כל בני מתיבא דסא מתכנפי לנו סיכלא חדא דמשיח תמן. ודיינו דינא דהסוא ביי דקאים על פתחא. שמיס לים לן רשו לגלסא. אלסער רבי שמעון על דא. אמרו לים לא תלסער רבי על דא. אגת מדע בנא לילא בחלום. אבל דינא דיינו עליס דגור משיח דלסוי ססוא ביי לבר בסהוא לערא ארבעין יומין. ולסוק ארבעין יומין ילעפרו לים בדינא בלעגא דניסנס שעתא ופלגא. וכל דא בנין דיומא חדא חד מן חבראי סוס פריס מלין דלורייתא. וכד מסא לחד מלס ידע סאי ביי דיתכשל בים. ואמר לחבראי שתיקו לא תימרון מדי. ובנין דשתיקו חבראי איתכשל בסהוא מלס ולכסיף. ובנין ססוא כסוסא דגריס סאי ביי דיינין לים בנא דינא קסאי. בנין דלא ביי קב"ס לשכא חובא דלורייתא אפילו כמלא נייחא:

רעיא מתיבא

(ג) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו סמך. דא אות תפלין ואות שבת ואות דיומין סבין ואות ברכות. כלסו שקלין. ואת אות דשדרי דליסו במחלוקת עבד [טו] וכמה עבדין תלויין מניס. דמחמא על אלץ דעבדין פקודין על מנה לקבל

לקבל פרס. **במטמרון** ומשריין דיליס ממנן עלייו. ובנייניו אתמר למען ינוח סורך ומחורך וכל בהמתך. וענךך ואמתך. אבל אינו דעבדן פקידן שלא על מנת לקבל פרס. אינו כנוי דמלכא ומסרומיתא. ואינו כתרין ומנן על רישא דעבדן ציומין דחול. ובנייניו אתמר ודאשתמש בתנא חלף. וסור הקרב לגבייו יומת. ואינו אתקריא שבתות לגבי עבדן. ובנין דא אס ככנים אס כעבדים. אס ככנים דאתמר בסון צנים אס ל' אלהיכס. אס כעבדים. כי לי בני ישראל עבדים. ולא סאר אומין. אבל אינו חייבא דלא מסמלדן באורייתא ומלות. ולית עלייו על תורה ועול תפילין ושאר פקידן. אינו עבדן לאומין דעלמא ומשמעבדן בכו. כנון עבדים היינו לפרעס במלכים. ואי נקרי שבתות וימים טובים אתמר בסו ויוליאנו ה' אלהינו. ויתקיים בסו למען ינוח סורך ומחורך. חמור בתורה ובמלות. וינש כן אתמר. ובהמתך. עס הארץ כחם אקרי. ולבתר דיעול גרמיה תחות אדם בתורה יתקיים ציה ח' אדם ובהמה תושע ה'. אס הוא כסוס שרובק עליו רכונו וסובל אותו ואינו מבעט ברבונג. ומהו הסבלנות של עם הארץ כשביל התלמיד חכם. לפי שהתלמיד חכם הוא כיום השבת שאין לו משלו. ואם בעולם יסבול אותו במסגור ומתנהג עמו כפי רצון התלמיד חכם לשמש אותו. ולהתנהג במצות כפי רצונו. יתקיים בו אדם ובהמה תושע ה'. וישע לו משור וגולה. וישע לו ממלך המות. שלא ישרוף עליו וישחט אותו בסכין פגום שלו. וכל מי שנשחט בסכין פגום נבלה בתורה. שנאמר בו לכלב תשליכון אותו. שהוא סמאל'.. והלמדי חכמים בני המלך והמלכה נקראים שבתות וימים טובים. אין להם משלהם שאין הם בעלי מלאכה בשאר עבדים בני הימים של חול. השכר שלהם בעולם הזה ובעולם הבא לענגם בכל מיני מאכל ומשתה. ולכבדו אותם בכנדים יפים כדמיון השבת שדרשו בו בכדורו בבכות נקיה. כל מה שעושה האיש לשבתות וימים טובים צריך לעשות לתלמידי חכמים. מי ששחלף שבת חייב סקילה. וכן מי שנותנים להם אותן חולין. כדמיון שמשמש בזה ששונה וזלכות שמחלל תורתו. וכל שכן המבזה אותו כאילו מבזה שבתות ומועדים. ודרשו חכמי המשנה כל המבזה את המועדות כאילו כופר בעיקר. וכמו שכל כלי בית המקדש נקראים קודש. כך כל אותן המשמשים לתלמידי חכמים נקראים קודש. ותלמידי הרב שהם כנגד אברי הגוף נקראים קודש קדשים .. (ג) וכל זמן שהעץ טוב ורע שולט. שהוא חולין דמהרה וחולין דטומאה. אותן חכמים הדומים לשבתות וימים טובים אין להם אלא מה שנותנים להם אותן חולין. כדמיון יום השבת שאין לו אלא מה שמכניס לו בימי החול. אבל בזמן שישלש עץ החיים יכנע העץ טוב ורע. ולא יהיה לעמי הארץ אלא מה שיתנו להם תלמידי חכמים. ועמי הארץ יכנעו תחתם .. ועל זה כתוב (ג) ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם. ואתן צאן מרעיתי. אלו עמי הארץ הטובים שהם מצד של טוב. אדם אתם. אלו תלמידי החכמים. וגם במקרא זה גרסו כך (ד) לו עמי שומע לי ישראל בדרכי יהלכו. אחר שאמר עמי צמה אמר ישראל. אלא עמי אלו עמי הארץ. ישראל. אלו תלמידי חכמים. ובעבורם נאמר ובני ישראל ייצאים ביד רמה .. וכן יוציא הקב"ה לתלמידי חכמים מן הגלות

בכל

ובנייניו אתמר למען ינוח סורך ומחורך וכל בהמתך. וענךך ואמתך. אבל אינו דעבדן פקידן שלא על מנת לקבל פרס. אינו כנוי דמלכא ומסרומיתא. ואינו כתרין ומנן על רישא דעבדן ציומין דחול. ובנייניו אתמר ודאשתמש בתנא חלף. וסור הקרב לגבייו יומת. ואינו אתקריא שבתות לגבי עבדן. ובנין דא אס ככנים אס כעבדים. אס ככנים דאתמר בסון צנים אס ל' אלהיכס. אס כעבדים. כי לי בני ישראל עבדים. ולא סאר אומין. אבל אינו חייבא דלא מסמלדן באורייתא ומלות. ולית עלייו על תורה ועול תפילין ושאר פקידן. אינו עבדן לאומין דעלמא ומשמעבדן בסו. כנון עבדים היינו לפרעס במלכים. ואי נקרי שבתות וימים טובים אתמר בסו ויוליאנו ה' אלהינו. ויתקיים בסו למען ינוח סורך ומחורך. חמור בתורה ובמלות. וינש כן אתמר. ובהמתך. עס הארץ כחם אקרי. ולבתר דיעול גרמיה תחות אדם בתורה יתקיים ציה ח' אדם ובהמה תושע ה'. אס הוא כסוס שרובק עליו רכונו וסובל אותו ואינו מבעט ברבונג. ומהו הסבלנות של עם הארץ כשביל התלמיד חכם. לפי שהתלמיד חכם הוא כיום השבת שאין לו משלו. ואם בעולם יסבול אותו במסגור ומתנהג עמו כפי רצון התלמיד חכם לשמש אותו. ולהתנהג במצות כפי רצונו. יתקיים בו אדם ובהמה תושע ה'. וישע לו משור וגולה. וישע לו ממלך המות. שלא ישרוף עליו וישחט אותו בסכין פגום שלו. וכל מי שנשחט בסכין פגום נבלה בתורה. שנאמר בו לכלב תשליכון אותו. שהוא סמאל'.. והלמדי חכמים בני המלך והמלכה נקראים שבתות וימים טובים. אין להם משלהם שאין הם בעלי מלאכה בשאר עבדים בני הימים של חול. השכר שלהם בעולם הזה ובעולם הבא לענגם בכל מיני מאכל ומשתה. ולכבדו אותם בכנדים יפים כדמיון השבת שדרשו בו בכדורו בבכות נקיה. כל מה שעושה האיש לשבתות וימים טובים צריך לעשות לתלמידי חכמים. מי ששחלף שבת חייב סקילה. וכן מי שנותנים להם אותן חולין. כדמיון שמשמש בזה ששונה וזלכות שמחלל תורתו. וכל שכן המבזה אותו כאילו מבזה שבתות ומועדים. ודרשו חכמי המשנה כל המבזה את המועדות כאילו כופר בעיקר. וכמו שכל כלי בית המקדש נקראים קודש. כך כל אותן המשמשים לתלמידי חכמים נקראים קודש. ותלמידי הרב שהם כנגד אברי הגוף נקראים קודש קדשים .. (ג) וכל זמן שהעץ טוב ורע שולט. שהוא חולין דמהרה וחולין דטומאה. אותן חכמים הדומים לשבתות וימים טובים אין להם אלא מה שנותנים להם אותן חולין. כדמיון יום השבת שאין לו אלא מה שמכניס לו בימי החול. אבל בזמן שישלש עץ החיים יכנע העץ טוב ורע. ולא יהיה לעמי הארץ אלא מה שיתנו להם תלמידי חכמים. ועמי הארץ יכנעו תחתם .. ועל זה כתוב (ג) ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם. ואתן צאן מרעיתי. אלו עמי הארץ הטובים שהם מצד של טוב. אדם אתם. אלו תלמידי החכמים. וגם במקרא זה גרסו כך (ד) לו עמי שומע לי ישראל בדרכי יהלכו. אחר שאמר עמי צמה אמר ישראל. אלא עמי אלו עמי הארץ. ישראל. אלו תלמידי חכמים. ובעבורם נאמר ובני ישראל ייצאים ביד רמה .. וכן יוציא הקב"ה לתלמידי חכמים מן הגלות

בכל

בכל אותו הכבוד, וכמו שנאמר בעמי הארץ שהם מצד של טוב ותיצבו בתחתית ההר, כן יהיו בנאולה האחרונה תחת תלמידי חכמים. בעבר שהולך לרגלי הסוס של רבנו, וכמו שאמר להם בתחתית ההר אם תקבלו תורתו הרי טוב, ואם לא שם תהיה קבורתכם. כך יאמר בצאת ישראל בנאולה האחרונה, אם תקבלו עליכם את התלמידי חכמים כצאתכם מן הגלות, שיהיו כארם הרוכב על סוס ועבר שיטמש אותו הרי טוב, ואם לא שם תהיה קבורתכם בגלות. [ועמי הארץ שהם הערב רב מצד של רע] כמו שנאמר בהם וירא העם ויזנו ויעמדו מרחוק, כן יהיו רחוקים מן הנאולה, ויראו לתלמידי החכמים ולעם הקדוש בכל אותו הכבוד, והם יהיו רחוקים מזה, ואם ירצו להתחבר עמם מה כחוב בהם, לא תנע בו די כי סקול יסקל או ירה יירה, בזמן ההוא יתקיים בהם בישראל, ה' בדר ינחנו ואין עמו אל נבר, והרי דרשו שאין מקבלים גרים לימות המשיח, ורשעים בחשך ירמו, הם הערב רב, ובעבור זה אמר הנביא עליהם (נ) ואל אדמת ישראל לא יבאו:

(נ) אמר אליהו, רעה הנאמן הניע השעה שאני צריך לעלות למעלה בשבועה, אמור אתה משאלתך, שהרי בשבילך אני רוצה לעלות, שנתן לי הקב"ה רשות להעלות לך בבית אמרים שלך בקבורה שלך [והן] ולעשות עמך טובה, שאתה מחולל מעונות העם, וזש"כ (ו) והוא מחולל מפשעיו; אמר לו רעה הנאמן, בשבועה עליך בשם ה' לבל תאחר בכל יכולתך [להזכירנו] למעלה. שהרי אני בצער גדול, כמו שנאמר ויפן ה' וכה יורה כי אין איש עוזר לי, להוציאני מצער הזה באותה קבורה, שנאמר עלי (ה) ויתן את רשעים קברו, ואין מכירים אותי, ואני חשוב בעיניהם בין ערב רב הרשעים ככלב מת ומסרח ביניהם, כי חכמת הסופרים חסרה ביניהם בכל עיר ועיר, ובכל מקום שישראל מסחרים עמם בין המלכות, נהדרים אותן ערב רב להיות רעים על ישראל צאן הקב"ה, שנאמר בהם (ו) ואתן צאני צאן פרעיתי אדם אתם, ואין יכולת לישראל לעשות טוב עם תלמידי חכמים, אנשי חיל ויראי חסא מסוככים מעיר לעיר ולא יחוננו, ומחרימים הערב רב ביניהם שלא יתנו לתלמידי חכמים ככסה מקומות אלא דבר קצוב [והן] שלא תהיה תקומה לנפילתם, ואפילו חיי שעה אין נותנים להם, וכל החכמים אנשי חיל ויראי חסא בצער ברוח ובגיון, חשוכים ככלבים, (ז) בניס הססולאים כמו איכה נחשבו לנבלי חרש בראש כל תוצות, שאין מוצאים אכסניא ביניהם, ואותן ערב רב עשירים בשלוח בשמחה בלי צער ובלי יגון כלל, גולנים ובעלי שוחר הם רדנים וראשי העם, כי מלאה הארץ חכמי מפניהם, עליהם נאמר (ח) היו צריה לראש, בשבועה עליך אליהו פעם שנית בחיי ה' צבאות אלהי ישראל יושב הכרובים, שכל אלה הדברים אל יפלו מפיד בכל יכולתך

(נ) אמר אליהו, רעה הנאמן הא שעתא איסי לסקא לעילא, בלחמא, אימא, אנה, דהא בניק לאח בני לסקא, דיסיב לי קב"ה רשו לאתגליא לך בבית אמרים שלך בקבורה שלך [והן] ולמעבד עמך סיבו, דלאת מחולל בהבין דעמא, סה"ד (ד) וסוף מחולל מפשעיו: אמר ליה רעיא מהימנא, בלחמא עלך בשמא דה' לבל תאחר בכל יכולתך [להזכירנו] למעלה, דהא לאח בלעברא סבי, כמה דמימא ויפן ה' וכה יורה כי אין איש עוזר לי, להצאני מצער הזה בסיסא קבורה, דלאתר עלי (ה) ויתן את רשעים קברו, ולא אשחמוטן בי, ולאחסיב בעיניו בין ערב רב רשיעא ככלב מת דרסח ביניו, דלחמא סופרים תסרס ביניו בכל קרמא וקרמא, ובכל אתר דישאל מסורין עמסון בין מלכותא, אלהדו אינון ערב רב רשיעא על ישראל לאח דקב"ה, דלאתר בכו (ו) ואתן לאחי לאח מרעיון אדם אתם, ולית יכולת לישראל למעבד סיבו עם תלמידי חכמים, ואנשי חיל ויראי חסא מסוככים מפיר לעיר, ולא יחוננו, ומחרימים ערב רב ביניו, דלחמא יסבו לון בלחמא סביאין אלא דבר קצוב [והן] דלחמא תקומה לנפילו דילסון, ואפילו חיי שעה לא יסבון, וכל חכמים אנשי חיל ויראי חסא בלעברא בדחמא וביגיון, חשוכים ככלבים, (ז) בניס הססולאים כמו איכה נחשבו לנבלי חרש בראש כל תוצות, דלחמא אכסניא ביניהם, ואינון ערב רב עשירים בשלוח בלעברא בלחמא יגון כלל, גולנים ומחרי שוחר אינון רדנים וראשי העם, כי מלאה הארץ חכמי מפניהם, עליהם אמר (ח) היו צריה לראש, בלחמא עלך אליהו פעם שנית בחיי ה' צבאות אלהי ישראל יושב הכרובים, דכל אלן מלין לא יפולן מסומך בכל יכולתך

מראה מקומות ט שולא ט' ב' ט יאקאל י"ג ט' ט' קס: (ד) יס"י (ג' ט' ט' ט' ו) יאקאל ל"ד (ו) איסי ד' ט' ט' ט'

לשון הודר

אין קורא להגלות בשם בית אמרים וקבורה כשחזק בדרו של רשעים, כי אתפשטות דמשה בכל דרא ודרא, רחיונו שניצוצין של נמצאים בתלמידי חכמים שבכל דור ודור: [והן] פלא וחפלא שראו או מה שיהיה בדורות האחרונים בדרך הגלות שפושעים ועובדים ואקדומים נמורים יהיו נעשים ראשי ומנהיגי קהלות ישראל של, רעפארם' שבדוריהם להם, רעפארם' למנהיג שלהם, והוא יושב בכבודו של עולם, והרבנים תלמידי חכמים יראו שמם מבטחים להם אויו קצבה קטנה, ואם גם זאת אין מקיימים להם, ומתימים בדוחק וכבדוה, וכל קד הארץ זנו פניו יתקן עליו לשוננו למצוא עליו שטן סול, כמלל הירוע מחובב שמצא עזלה על חבש שעובר ב' חנה, בעקור שדברי רעיא מהימנא האלו הם תפלה נכונה לרבנים החרידים שבדורות האחרונים, הסקום ירחם עלינו במהרה:

יכולתך. לדבר אותם לפני הקב"ה ולהראות הדוחק שלהם.
ע"כ ר"מ:

(א) והיה אם לא תשמע בקול ה' אלהיך וגו'. כתוב
(ב) ואתה אל תירא עבדי יעקב וגו'. כי אתך
אני וגו'. כי אעשה כלה בכל הגוים וגו'. אך אותך לא
אעשה כלה ויסרתך למשפט ונקם לא אנקך. רב המנוג
קדמיה אמר דחיקו ועאלקו דישאל כמס עב
וכמה תועלתה גרים לון. רסיון דשאר עמין עכ"ס
כמס בישין גרים לון. דחיקו ועאלקו דישאל
גרים לון דעב ליהוי. רסיון דשאר עמין עכ"ס
גרים לון ביש. והאי איכי כלה. וסכי אחזי לון. דא
רסיון בלא דחיקו הוה לון כסאי עמלא. ישראל דהוה
לון דחיקו ועאלקו (ג) ביום הסוף אקים את סכת דוד
הספלא. סכת שלום. ועיד כי אעשה כלה בכל סגוים
וגו' אך אותך לא אעשה כלה. דא לא אחזי לך.
בגין דהוה דחיק. בקדמיה זמין סגיאין בדחיקו דגולתא
דחיק. ויסרתך למשפט. סאי קרא סכי מצעי ליה.
ויסרתך במשפט. מהו למשפט. אלא כמס (ד) ה' במשפט
יבא עס זקני עמו. קב"ה אקדים אסוותא לישראל עד לא
יעלון לדינא. בגין דייכלון לקיימא ביש. ומהי סיא אסוותא.
דכלל שעתא ושעתא קב"ה יסיב יסורין לישראל ועיר
ועיר בכל זמנא וזמנא ובכל דורא ודורא. בגין דכד יעלון
ליומא דדינא רבא דייחון מחיל לא יסלום עלייהו דינא.
וסאי ונקם לא אנקך. אלא כד ישראל בלחודייסו
ולא מאלין בדינא עס שאר עמין. קב"ה עבד לון
לנו משרת סדין. וסאי מחבר עליהו. ובזמנא דעאלין בדינא
עס שאר עמין מחיל עבד. ידע קב"ה דא סמאל
אספרוסא דעס יסי לאדכרא חזיוסו לישראל. דכניס כלסו
לגביה לייחא דדינא. ע"ד קב"ה אקדים לסו אסוותא. ועל
כל חיבא וחובא לקי ונקם לסו ביסורין ועיר ועיר.
דא סאי ונקם. ביסורין. ונקם כד בדינא דקשם לא אנקך
משלמא בדינא רבא. דכר דסכלם יסורין ועיר
ועיר. וסאי לא אנקך. אפי"ג דלחון בני לא אשכח
חיביין. אלא אחפרע מכחון ועיר ועיר. בגין דססו וכלין
לייחא דדינא רבא. דכר דלחון לדינא אלא סמאל בכמס
ספקין עליהו. וקב"ה אפיין ספקין דיסורין דסכלו
ישראל על כל חובא וחובא. ונמוחו כל חובין. ולא עבד
לון ויפרטותא כלל. כדון תשס כמו ומיליה דסמאל
ולא יכל לון. ויפתבר משלמא סאי וכל סמרי וכל
עמין סכ"ס. ה"ד ואתה אל תירא עבדי יעקב וגו'.
יב"כ ויסרתך למשפט ונקם לא אנקך:

סו והיה אם לא תשמע בקול ה' אלהיך. (ה) אמר רבי
שמעון אלמלי סו ידעי בני כסא מלין דלורייחא לידעסו
דא ליט שס מלס בלורייחא או כסא בלורייחא דלא ליט שס
רזין פלאין ויקירין. תא חוי כמזי משה ידבר
והאלהים יענו בקול. ותניק מהו בקול. בקולו של
משה. וספיר סאי. בקולו של משה דייקא. כהסוא קול
דאיס אמר ביה על כל שאר בנאין [יט] ובגין דאיסו
אחאחד כהסוא קול דרגא עלא. סאי אמר לסו
לישראל ס' אלהיך. דא איסו דרגא דאקרי שכינא
דשאי בגייוסו לישראל [כ] וכלס חולקיס. ואמר רבי שמעון פנין
קללות

מראה בקורות (א) כנן קנה (ב) יע"ל (ג) עמוס (ד) יע"ל (ה) וחתמן דסס.

זיו הזהר

[יט] קול ויינו תפארת דדבור ויינו מלכות: [כ] ה' אלהיך ה' השכינה הקדושה שהיא אור נאצל מן מרת מלכות העליונה לשכון בחצר

קללות שבתורת כהנים משה מפי הגבורה אמרן, ושבתמשה תורה משה מפי עצמו אמרן. מהו מפי עצמו, וכי תעלה על דעתך שאפילו אות קטנה שבתורה משה אמר אותה מעצמו, אלא נכון הוא, והרי ביארנו, מעצמו לא למדנו, אלא מפי עצמו, ומה הוא, זה הקול שהוא נאחו בו, ועל כן אלו מפי הגבורה, ואלו מפי עצמו, מפי סדרנה ההוא שנקשר בו על שאר נביאי האמת, וע"כ ה' אלהיך:

(א) תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובבטח לבב מרב כל, א"ר יוסי מקרא זה סדר הוא, תחת אשר לא עבדת בשמחה, היינו בזמן שהכהנים היו מקריבים קרבנות ועולות, והיו בשמחה, ובטוב לבב, אלו הלוים, מרב כל, אלו ישראל שהיו אמצעים ביניהם ולקחו ברכות מכל הצדדים, שכתוב (נ) הרבית הגוי לו הגדלת השמחה שמתו לפניך בשמחת בקציר כאשר יגילו בחלקם שלל, לו הגדלת השמחה, אלו הכהנים, שמתו לפניך בשמחת בקציר, אלו ישראל, שהקב"ה בירך להם תבואת השדה ונתנו מעשר מכל, כאשר יגילו בחלקם שלל, אלו הלוים שלקחו מעשר מן הגורן; (ז) עוד א"ר יוסי כתוב עבדו את ה' בשמחה באו לפניו ברננה, יש לשאול שאם כן כל מי שהוא בעצד וברוחק, שאינו יכול לשמוח בלב, ופתוך דוחק הוא צריך לבקש רחמים לפני מלך עליון, אם כן א"ר יתפלל תפלה בלל, וא"ל יבנס בעצבות בלל, שהרי אינו יכול לשמוח בלב, וליבנס לפניו בחדוה, ואינו תקנה יש לו לאיש הזה, אלא ודאי הרי למדנו כל השערים נגעלו ונסגרו, ושערי רמעות לא נגעלו, ואין דמעה אלא מתוך צער ועצבות, וכל אותן המטותים על אלה השערים בלם משכרים חומות הברזל ומנעולים, ומכנסים לאותן הרמעות, ותפלה הווא נכנסת לפני המלך הקדוש, או השכינה יש לה צער מאותו עצבות ודחק של האיש ההוא, במש"כ (ז) בכל צרתם לו צד, ותשוקתו של עולם עליון ההוא להשכינה היא בעין תשוקת הוכר תמיד א"ל הנקבת, וכאשר המלך נכנס אצל השכינה ומוצא אותה בעצבת, או כל מה שהיא מבקשת נמסר בידה, והאיש ההוא באיתה התפלה אינו חוזר ריקם, והקב"ה חס עליו, אשרי הלךו של האיש ההוא שפושך דמעות לפני הקב"ה בתפלתו, כדמיון זה בשבת, מי שיושב בהעניית בשבת, שמתוך צערו מראה עצבות, ובשבת שולט ריקע העליון ההוא [כז] אותו הרקיע שמתנלה בשמחה והוא עצם השמחה ומשמש לכל, יוען כי הוא שולט מוציא לאיש ההוא שיושב בעצבות מן אותו העונש שנגזר עליו, והו נתבאר:

(ה) פתח רבי יהודה ואמר, עבדו את ה' בשמחה, באן למדנו שכל העבודה שצריך האדם לעבוד להקב"ה, צדיקה להיות בשמחה ברצון הלב, כדי שתהיה נמצאת עבודתו בשלימות, ואם האמר שנים עבודת הקרבן כך היא, לא אפשר, שהרי איש הזה שעבר על מצות רבונו חוזר בתשובה לפני רבונו, באיזו פנים יעמד לפניו, הלא ודאי ברוח נשבר ברוח עצבון צריך להמצא, ואם בוכה זה טוב מהכל, ברו שמתה ורגנה אינן נמצאות, אלא במה

(ה) פתח רבי יהודה ואמר, עבדו את ה' בשמחה, כי אוליפנא דכל פולחנא דבעי בי"ג לחפלה לקב"ה, ביני דמחפס פולחניה בשלימו, ולי תימא פולחנא דקרבנא הכי הוא, אי אפשר דהא הסווא בי"ג דעבר על סקודא דמאריס ומצ לקמי מאריס, במאן אנפין יקום קמים, הא ודאי כדכח מבידל כדום ענין צדי לאשכחא, ולי צדי ספיר מכלל, סא שמס ודכנס לא אשכחא, אלא

במא

מראה מסומות (א) וירא קטן, (ב) ישי"ע פ"י (ג) תרומה קטן: (ד) ישי"ע פ"ב (ה) ויקרא פ.

ד"ר הודר

ישראל; (א) חיינו עולם חביבה:

במה זה נתחנן. בכהנים ולוים. שהם השלימו שמחה ורננה בעבורו. שמחה בזהבן נתקיים.. רננה בלויים. הכהן עמד אצלו והיה מכוון הכונות בשמחה וברצון לייחד שם הקדוש כראוי. והלויים בשיר. ככן כתוב דעו כי ה' הוא אלהים. זה הוא קרבן לקרב רחמים בדין [כנ] ונמתק הכל. עכשיו שאין לנו קרבן. מי שחטא לפני רבונו ושם אליו. ודאי במרירות הנפש בעצבות בבכיה וברוח נשבר הוא. ואין נתקיים שמחה ורננה. הלא אינן נמצאות אצלו. אלא כך ביארו. שהשבחות לרבנו ושמחה של עמלו בתורה ורננה של קול תורה [כנ] זה הוא שמחה ורננה.. וזה הוא תקון האיש לפני רבונו. ובכך דעו כי ה' הוא אלהים. שצריך אח"כ לייחד שם הקדוש כראוי. לקשר זה בזאת להיות הכל אחד ותהא עובדת הקדוש ברוך הוא:

רועה הנאמן

(א) לִירָאָה את השם הנכבד והנורא הזה את ה' אלהיך. מצוה זו ליראה בדרך כלל ובררך פרט. והנה ענין יראה ביארנו. לפי שצריך האיש לירא מפני הקב"ה חסיד. כמש"כ ליראה את השם הנכבד והנורא הזה את ה' אלהיך. ובשביל יראה זו ישתמר בדרך. ויראה. מקום שן שנקרא יראה [כנ] לפי ששם שורה יראה הקב"ה. הן היא יראת ה' לירא מפנה. והוא הסוד שנאמר ומסקרשי תיראו. כי ביראה הזאת שורה שבט של אש להלקות להרשעים שאינם שומרים מצות התורה. וע"כ נצריך קודם לירא בדרך כלל. ואח"כ בדרך פרט כאשר יבין האדם מי היא יראת ה'. וזו היא יראה של אהבה. שהוא העיקר והיסוד לאהוב לו להקב"ה. וזו היראה עושה שיסמור כל מצות התורה. להיות האדם עבד נאמן לפני הקב"ה כראוי. ע"כ ר"מ:

(ב) וְהָיוּ חֵיד תְּלוּאִים לך מנגד ופחדת וגו'. א"ר יהודה בוא וראה כמה יש להם לאנשים להזהר בעבודת הקב"ה. שהרי כל מי שעמלו בתורה ובעבודת הקב"ה פחדו ואימתו הוא על הכל. שהרי כאשר ברא הקב"ה את העולם עשה כל הברואים שבעולם כל אחד ואחד בצורתו הראויה לו. ואח"כ ברא את האדם בצורה העליונה והשלימו על כלם באותה הצורה. שכל זמן שהאדם קיים בעולם כל אותן הברואים שבעולם וזקפים ראשם ומסתכלים בצורה העליונה של האדם. אז כלם מפחדים וגודעושים מפניו. ככתוב ומיראכם ותתכסם יהיה על כל חית הארץ ועל כל עוף השמים וגו'. וכל זה הוא רק כאשר מסתכלים ורואים בו אותה הצורה. וכאשר הנשמה בו. א"ר אלעזר אע"פ שלפעמים הנשמה אין בו [כנ] מ"מ הצדיקים אינם נשתנים מכמו שהיתה צורתם מקודם. וכאשר אין הולך האיש בדרך התורה אותה צורה הקדושה נתחלפה אצלו. ואז חיות השדה ועופות השמים

בשאי מתחנן. בכהני ולווי. ואינון השלימו שמחה ורננה בנינים. שמחה בכהנא מתקיים.. רננה בלויא. כסגל קאים עליה וכוון מילין חדושותא וברעותא ליחדא שםא קדישא דקדא יראת. ולויא בשיר. דקין כתיב דעו כי ה' הוא אלהים. דא סוף קרבן לקרבא רחמי דדינא [כנ] ומתבסס כלא. סתמא דלא אסתכח קרבנא. מאן דחמי קמי מאריס ומכ לנביא. ודאי במרירו דנפשא בעניבו בצדיק ובזרח תבירא איסו. וסיך אוקים שמחה ורננה. הא לא אסתכחו נביא. אלא הכי אוקמוס. דמסתכח דמאריס אדוותא דאורייתא ורננה דאורייתא [כנ] דא סוף שמחה ורננה.. ודא סוף תקונא דכ"כ לקמי מאריס. וכדן דעו כי ה' הוא אלהים. דבעי לבתר ליחדא שםא קדישא דקדא יראת. לקשרא דא דלא לחמוי כלא חד ודא סוף פולחנא דקדשא בריך הוא:

רעא מדימנא

(א) לִירָאָה את השם הנכבד והנורא הזה את ה' אלהיך. פקודא דא ליראס בלחא כלל ובחרח פרט. וסא יראס אוקימנא. בנין דלית עליה דבר נש לדחלח מקמי קב"ה חסיד. כד"ל ליראס את השם הנכבד והנורא הזה את ה' אלהיך. ובנין יראס דא יסתמר בלחמי. ויראס. אחר סוף דלקרי יראס [כנ] בנין דתמן שריא דחלח דקב"ה. איס יראת ה' לדחלח מינס. ודא איסו רזא דכתיב וממקדשי תיראו. דכחא יראס שריא פולחנא דנורא לאלקאס לון לחייבא דלא נטרין פקודי אורייתא. וע"כ בלחא כלל איס לדחלח. ולבתר בלחא פרט כל יעז צ"כ מאן איס יראת ה'. ודא איסו דחלח דחייבותא. דאיוס עקרא ויסודא למרחס ליש לקב"ה. סאי יראס עביר לנשרא כל פקודי דאורייתא. למחוי בר נש עבד נאמן לנבי קב"ה דקדא יראת. ע"כ ר"מ:

(ב) וְהָיוּ חֵיד תְּלוּאִים לך מנגד ופחדת וגו'. א"ר יהודה תא חוי כמה איס לון לבני נשא לאשנחא בפולחנא דקב"ה. דכל מאן דאסתכל בלאורייתא ובפולחנא דקב"ה דחלחית ואימתה סוף על כלא. דסא כד ברא קב"ה עולמא עביר דא צריין דעולמא כל חד וחד בדיוקנא דקדא חוי ליש. ולבתר ברא ליש לבני נש בדיוקנא עולמא ושלמס על כלסו בדיוקנא דא. דכל זמנא דבין קאים בעולמא כל איסין צריין דעולמא וזקפין רשא ומסתכלין בדיוקנא עולמא דבר נש. דקין כלסו דחלח וועין מקמיס. כד"ל ומוראס ומתכס יסיס פל כל חית סארץ ועל כל עוף השמים וגו'. וסני חוי כד מסתכלן ומאן ביש סאי דיוקנא. ונשמתא ביש. א"ר אלעזר אע"פ דנשמתא לאו ביש [כנ] לדיקא לא מסתלין מחסו דסוס דיוקניסו בקדמיתא. וכד צ"כ לא חויל בלחמי דאורייתא סאי דיוקנא קדישא אסתלק ליש. וכדן חיות ברא ועופי דשמיא

פראת מקומות א' ואתמך רמ: ט ויש קא.

זיו הוזהר

[כנ] אלוים שהוא מרת הדין יומתק ע"י הויה שהוא מרת הרחמים בתהיהם זה עם זאת: [כנ] כנוכר במד"ד תצוה פרשה ל"ח ע"פ קחו עמכם וגו'. וכן בקדושים פרשה כ"ג רב הונא אמר אם נכשל אדם בעבירה וכו' מה יעשה ויחיה. אם ה' למוד לקרות דף אחד יקרא ב' דמים וכו': [כנ] וזו פרשת המלכות. והיינו מקדש: [כנ] לפעמים ע"י חטא קל או ע"י בלתי מזהר:

השמים יכולים לשלוט עליה. לפי שבאשר נתחלפה אצלו צורה קדושה הוא נחלף אצלו גם כן התמונה של בן אדם [כז] - :

א) אלה דברי הברית אשר צוה ה' את משה וגו'. א"ר חייא הרי נאמר אלה דברי הברית וגו' מלבד הברית אשר כרת אתם בחרב. מהו דברי הברית. דברי גבורה היה צריך לומר. א"ר רבי יוסי הרי אמרו הללו ספי הגבורה והללו ספי עצמו של משה. וזה נתבאר. ובוא וראה אלו ואלו דברי הברית היו. ואע"פ שספי הגבורה היו הדברים. דברי ברית היו. שהרי טוב ורע בברית תלום. טוב שבא מצד"ק. רע שבא מן דין סמקום הדין והיינו צד"ק. וצד"ק צד"ק ברית הם וברית נקראים [כז] ולכן דברים האלה דברי ברית הם ומקשרים הברית כאחד. ולפיכך זכור ושמור קשור כאחד. זכור זה מרת היום. שמור זו מרת היללה [כח] הרי ברית כאחד. ולפיכך בודאי דברי הברית הם. ובכל סמקום ברית בסמקום הזה הוא. א"ר חייא ודאי כך הוא. ולפיכך שבת שהוא זכור ושמור נקרא ברית. שנאמר ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדרתם ברית עולם. והכל ענין אחד. בסמקום הזה נקרא ברית בכל סמקום. בוא וראה כתוב (ז) ונתתי שלום בארץ. שלום היינו יס"ד. שהוא שלום הארץ שלום הבית שלום העולם. (ז) ויסרתי אתכם אף אני שבע. מהו שבע. זה צד"ק. הרי זה ודאי ברית. ולפיכך דברי הברית הם :

ו) נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמע וגו'. (ז) רבי חזקיה ור' ייסא היו מהלכים בדרך. א"ר ייסא לר' חזקיה רואה אני בפניך שאתה מהרהר באיזה דבר. א"ל כך הוא בודאי שאני מעיין במקרא שאמר שלמה (ז) כי מקרה בני האדם ומקרה הבהמה מקרה אחד להם וגו'. ולמדנו שכל דברי שלמה המלך הם סודות מסודרות החכמה. אם כן במקרא זה יש לעיין בו. שדרי פתח לאלה שאינם בני אמונה נמצא בו. א"ל ודאי כך הוא ויש בו להבין ולעיין .. בתוך כך פגע בהם יהודה אחד. שאל להם במה עסקתם. אמרו לו מקרא זה שאמר שלמה. אמר להם ומה כתוב קודם. אמרתי אני בלבי על דברת בני האדם וגו'. שלמה לא אמר מקרא זה מעצמו כמו שאר אותן הדברים. אלא שהיה מחזר אותן הדברים שבוערי העולם אומרים. אותן האיילים שאין יודעים ואין מסתכלים בחכמה אומרים שעולם הזה הולך במקרה. והקב"ה אין משגיח עליו. אלא מקרה בני האדם ומקרה הבהמה מקרה אחד להם וגו' .. השר רוחם של אותן הבהמות. כסילים הם. מחוסרי אמונה הם. אי להם או צנפשותם. מוטב להם שלא יבואו לעולם. ומה השיב להם שלמה על זה. מקרא שאמריו אומר. ומי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה ורוח הבהמה הוורדת היא למטה לארץ. מי יודע בהם באותן האיילים שאין יודעים בכבוד מלך העליון ואין מסתכלים בתורה. רוח בני האדם העולה היא למעלה. למקום עינין למקום נכבד למקום קדוש. להיות

מראה מקומות (ז) נחמתי קטו. (ח) ויקרא כ"ז (ט) כפולך קטו. (ס) קולת זי

זיו הוזהר

דשמיא יכלין למשאה עליה. בנין דכד אמתחף ליה סאי דיקבל קדישא אמתחף ליה סאי דיוקבל דבר נס [כז] - :

א) אלה דברי הברית אשר צוה ה' את משה וגו'. א"ר חייא הרי נאמר אלה דברי הברית וגו' מלבד הברית אשר כרת אתם בחרב. מהו דברי הברית. דברי גבורה מבעי ליה. א"ל רבי יוסי הרי אמרו הללו ספי הגבורה והללו ספי עצמו של משה. וזה נתבאר. ותא חזי אלן ואלן דברי הברית סוו. דלפ"ז דמפי הגבורה סוו אלן. מלי ברית סוו. דהא סב וזיס ביש תליין. סב דלמתי מלד"ק. ביש דלמתי מן דינא מתאר דדינא ודינא לדיק. ולדיק ולדיק ברית לאון וברית אקרון [כז] וע"ז מליין אלן מלי ברית לאון וקשיון ברית כחלל. ובניין כך זכור ושמור קשור כחלל. זכור ביוס. שמור צלילס [כח] הרי ברית כחלל. ובנ"כ ודאי דברי הברית נינוס. ובכל אסר ברית באתר דא ליסו. א"ר חייא ודאי הכי הוא. ובנ"כ שנס דליסו זכור ושמור אקרי ברית. דכתיב ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדרתם ברית עולם. וכלל מלה חד. דאתר דא אקרי ברית בכל אתר. סא חזי כתיב (ז) ונתתי שלום בארץ. סא ליס"ד. דליסו שלום דלרס"ל שלום דביח"א שלום דעלמ"א. (ז) ויסרתי אתכם אף אני שבע. מהו שבע. דא לדיק. סא ודאי ברית. ובנין כך דברי הברית נינוס :

ז) נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמע וגו'. (ז) רבי חזקיה ור' ייסא סוו אלן באתר. א"ר ייסא לר' חזקיה חזקיה חזקיה באתר דהרסורל חזי בננוך. א"ל סא ודאי סא קרא סכסכללס ביש דלמתי שלמה (ז) כי מקרה בני האדם ומקרה הבהמה מקרה אחד להם וגו'. ותניין דכל מלי דשלום מלכא כלסו סתמיין מדרגין דחכמתא. אי סכי סאי קרא חזי ביש ללסככללס. דהא ספחלל לאינן דללו בני חסימונותא אשתכח ביש. א"ל ודאי הכי סא וזיס ביש למנדע וללסככללס. אדכי פגע ביהו חד יודאי. שאל לון במתי פסקימו. אמרו ליה סאי קרא דלמתי שלום. אמר לון מתי כתיב לעילא. אמרתי למי בלבי על דברת בני האדם וגו'. שלמה לא אמר סאי קרא מנרמיס כסאר אינן מלין. אלא אסדר אינן מלין דפספשי עלמא אמרין. אינן ספספשי דלא ידעין ולא מסתכלין בחכמתא אמרין דהאי עלמא חזיל במקרא. וקב"ס לא אשגח עליס. אלא מקרס בני האדם ומקרס סכסמס מקרס אסד לסס וגו' .. תימח דחזיון דליסון צפירי. אינן ספספשי. אינן מחוסרי חסימונותא. ווי לון ווי לנפשיסו. סב לסו דלא ייסון לעלמא. ומתי אפיב לון שלום על דא. קרא אכתיס אמר. ומי יודע רוח בני האדם העולם סא למעלה ורוח סכסמס סיורדת סא למטה לארץ. מי יודע באינן ספספשי דלא ידעין ביקרא דמלכא עלמא ולא מסתכלי באורייתא. רוח בני האדם סטילס סא למעלה. לאחר עלמא לאחר יקר לאחר קדישא. (למנוח)

[כח] זה האיש נרמה לבקשה או לחיה בפני המושקין וחיות הרוחות : [כז] צד"ק וצד"ק היינו יסוד ומלכות : [כח] מרת חיים זה התפארת וחסידו. ומרת הלילה היינו מלכות :

להיות נזון מאור העליון מאור מלך הקדוש. להיות צדור בצדור החיים. להצטא לפני מלך הקדוש עולה תמימה. וזה הוא העולה היא למעלה. ורוח הבהמה היורדת היא למטה לארץ. ולא למקום שהוא שנכם בו רוח כל איש. שנאמר בו בצלם אלהים עשה את האדם. וכתוב בו (ג) נר ה' נשמת אדם. ואין יאסרו אותו הכסילים שאינם מבני האמונה כי רוח אחד לכל. תשבר רוחם. עליהם כתוב (ג) יהיו כמזל לפני רוח ומלאך ה' רוחה. אלה יאסרו בניהם באותן מדרגות התחתונות. ולא יעלו לדורי דורות. עליהם כתוב (ג) יתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם. ברכי נפשי את ה' הללויה:

וארלך אתכם ארבעים שנה במדבר וגו'. (ד) פתח ר' יוסי ואמר. (ה) מי זאת עולה מן המדבר כתמרות עשן מקושרת מור ולבונה מכל אבקת ריכל. מי זאת עולה. בוא וראה בומן שהיו ישראל הולכים במדבר ה'בה השכינה לפניהם. והם היו הולכים אחריה. שנאמר וז' הולך לפנייהם יומם בעמוד ענן לנחתם הדרך וגו'. ולפיכך כתוב (ו) כה אמר ה' וזכרתי לך חסד נעורך אהבת כלולתיך לכתך אחרי במדבר וגו'. השכינה היתה מהלכת וכל ענני כבוד עמדה. וכאשר נסעה השכינה נסעו גם הם. כמו שנאמר (ז) ובהעלות הענן מעל המשכן יסעו בני ישראל וגו'. וכאשר היא עלתה גם ענן ההוא עלה עד למעלה. וכל בני העולם היו רואים ושואלים ואומרים מי זאת עולה מן המדבר כתמרות עשן. אותו הענן של השכינה היה נראה כמו עשן. מפני מה הוא עשן. לפי שהאש שהדליקו אברהם עם יצחק בנו היתה נאחזת בה ולא מרה ממנה. וכאשר נתיחדה אש ההוא בתוכה היה עולה עשן. ועי' כתוב מקושרת מור ולבונה. מזה מקושרת. מתקשרת בשני צדדים אחרים. עשן של אברהם יסיון. עשן של יצחק לשמאל. מכל אבקת ריכל. זה יעקב: (ח) בוא וראה מה כתוב (ט) ואשלה לפניך את משה אהרן ומרים. והרי כמה נביאים היה אחר משה. ואשלה לפניך את משה אהרן אלעזר ופנחס. יהושע אליהו ואלישע וכמה שאר צדיקים וחסידים היה לו לחם. שלשה אלה דמה. אלא אמר הקב"ה. עמי בני. מדוע לא תזכרו כל המצוות שעשיתי לכם. ששלחתי לכם משה אהרן ומרים. למלך בשר ודם שהיה לו מדינה. ושלח אליה אנשי חיל נסיכים ושרים שהיו מנהיגי העם. ויעיבו בתקניהם ובדיניהם. מי צריך להיות זקוק במזונותם ובדברים שנצרכים להם. האם לא עם המדינה. שבעל כרחם מבוזים לשם עין עליהם ולתת להם כבוד. ואני שלחתי את משה. הוא הביא לפניכם מן לאכול. והנהיג אתכם ובניכם ובהמחכם. ונתינעו בדיניהם ובכל מה שנצרך לכם. שלחתי את אהרן. הוא הביא לכם ענני כבוד לכסות עליכם כמלכים. רחץ אתכם בטללי כבוד שלא יבולו שלמותיכם מעליכם. ונעשו כחדשים בכל יום. שלחתי את מרים. היא הביאה את הבאר להשקות לכם ושתיתם אתם ובעיריכם. הם נתנו לכם ומשלחם אכלתם ושתיתם. וישבתם בחופת הכבוד שלהם. ומשלחם לא נתתם להם מאומה. ולא עוד אלא שנתניעו עליכם ונשאו על צואריהם משאכם. ואתם הייתם מחזפים ומגדפים אותם: **ושמרתם** את דברי הברית הזאת ועשיתם אתם למען תשכיחו את כל אשר תעשון. (י) רבי יהודה פתח

לאחזק מנהיגו עלאה מנהיגו דמלכא קדישא. למיזי לרבי צבורא דחיי. לאשתכחא קמי מלכא קדישא. עולם תמימה. וזה הוא העולם היא למעלה. ורוח הבהמה היורדת היא למטה לארץ. ולא להסוף אחר דמאל כל צד נש. דכתיב ביה צללם אלהים עשה את האדם. וכתיב ביה (א) נר ה' נשמת אדם. והך אהרן אינו שפטי ללא חזני מנהיגותא ורוח אחד לכל. תיפח רוחיהון. עליהו כתיב (ג) יהיו כמזל לפני רוח ומלאך ה' רוחה. הלן ישמרון בניהם בליטון דרגין תמאון. ולא יסתלקון לדרי דרין. עליהו כתיב (ג) יתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם. ברכי נפשי את ה' הללויה:

וארלך אתכם ארבעים שנה במדבר וגו'. (ד) פתח רבי יוסי ואמר. (ה) מי זאת עולה מן המדבר כתמרות עשן מקושרת מור ולבונה מכל אבקת ריכל. מי זאת עולה. תא חיי צומנא דהווי אולי ישראל במדברא שכינתא חולא קמייסו. ואינסו הווי אולי אברהם. דכתיב וז' הולך לפנייהם יומם בעמוד ענן לנחתם הדרך וגו'. ובג"כ כתיב (י) כה אמר ה' וזכרתי לך חסד נעורך אהבת כלולתיך לכתך אחרי במדבר וגו'. שכינתא הווי אולא וכלהו ענני יקר בדה. וכד ה' שכינתא נפלא הווי כשלין. כמה דכתיב (ז) ובהעלות הענן מעל המשכן יסעו בני ישראל וגו'. וכד איש סלקא סלקא עננא סלקא עד לעילא. וכל בני עננא תמאון וסאלין ואחרין מי זאת עולה מן המדבר כתמרות עשן. ההוא עננא דשכינתא אחזיזא עשן. מאי טעמא איכו עשן. בגין דנורא דדלדליקו אברהם ויצחק בריה הווי אחיד צד ולא אעדי מינס. וכד תאחדת ההוא נורא צנוה סליק סליק חנא. ועי' כתיב מקושרת מור ולבונה. מזה מקושרת. מתקשרת צדדין סערין אחרין. עננא דאברהם לימינא. עננא דיצחק לשמאלא. מכל אבקת ריכל. דא יעקב: (ח) תא חיי מאי כתיב (ט) ואשלה לפניך את משה אהרן ומרים. והא כמה נביאי הווי לבתר משה. ואשלה לפניך את משה אהרן אלעזר ופנחס. יהושע אליהו ואלישע וכמה שאר צדיקי וחסידי מצעי ליה. חלין תלמא תמא. חלל אחר קב"ה. עמי בני. תמא לא דתרכין לכל סדין דעבדים לכו. דשדרי לכו משה אהרן ומרים. למלך בשר ודם דהווי ליה מדינתא. ושדרי לגבס גוברין אפרין רבצנין דיוקן מנהלי עמא. ומעיינין צבו ובידיהו. מאן אלמריך למיזי זקוק צמוזייהו צמלין דיתכרין. ללא עמא דמדינתא. דבעל כרחיהו יתכרין לעיינא צבי ולמיזב לכו יקרא. שדרי למה. איכו אייתי קמייכו מן למיכל. וסיל לכו ולבייכו ולצטרייכו. ואשדל צדייכו ובכל מאי דאמריך לכו. שדרי לאהרן. אייתי לכו ענני יקר למחפא עליכו כמליין. אסחי לכו צלי יקר דלא תמקצו לצוטיכון מעליכון. והווי מחחדשי בכל יומא. שדרי למרים. אייתיאת צירא לאשקא לכו ושתיתון חמון ובעיריכון. אינו יסבו לכו ומדלסין אכלתון ושתיתון. וימיתכון בחיפא יקר דלסון. ומדלכון לא יסבתון לון. ולא עוד אלא דאשדלנו עליכון ונסלו על לואריכון מסולכון. והייתון מחרפין ומגדפין לון: **ושמרתם** את דברי הברית הזאת ועשיתם אתם למען תשכיחו את כל אשר תעשון. (י) רבי יהודה פתח

מראה מקומות ט' משל כ' ט' תליס ל"ט (ג) טס ק"ד (ד) רשנא קט: (ה) סיר (ו) ימי' כ' (ז) שמוח מ' (ח) תשא קל. (ט) מיכס ר' (י) רשנא קטד

פתח ואמר ה' טוב ה' למעון ביום לרש ויודע חסדי ה' ז.
 זכרה חולקים דב"נ דלחמקק ביה בקב"ה. בנן
 דמוקפא דקב"ה איהו מוקפא דיטעות. ואיקמוה
 סב"ה. כד"א טוב ה' לכל. למעון. דא הוא מוקפא
 דאיהו בים יטעות. דכתיב (ז) ומעון יטעות משיחו הוא.
 ביום לרש. ביומא דעקי. דעקיין שאר עמין לישראל.
 חא חזי חמי כתיב (ז) התרפית ביום לרש לר כחכה.
 חזו התרפית. מתן דלחמסי ידיו מקב"ה דלא
 ללחמקפא בים. וסדך יתקן בר נש בקב"ה. יתקן באורייתא.
 דכל מתן דלחמקק באורייתא חמקק באילנא דחיי. כביכול
 יסיב מוקפא לכנסת ישראל ללחמקפא [כפ] ואי הוא יתקן
 מאורייתא מאי כתיב. ספרסית. אי איהו חמסיין מן
 אורייתא. ביום לרש לר כחכה. ביומא דיימי ליה נקא.
 כביכול דחק לה לשכינתא דאיהו חילת
 דעלמא. דא לר כחכה. חא חזי נשחא דב"נ
 חמסי מאורייתא ואיזל באורייתא דלא כשרא. כמה בעלי
 דבבו ומינין ליה למחוי ליה קשינורין ביומא דעקי. ואיזלו
 נשחתי דב"נ דאיהו חילת מוקפא דילי. איהו
 חמרי דבבו דקבלי. דכתיב לר כחכה. בנן דאיהו לר
 לגביה דבר נש. (ד) פתח רבי יוסי ואמר. (ה) אחס סמר לי
 מזל חמרי רבי פלג מסובבני סלס. אחס סמר לי. דא
 קב"ה דאיהו סמרא ומנן לבר נש דאזיל בארצי דאורייתא.
 ואיהו אסמאר סמרא דנדפוי דלא יכלין לאבאשא ליה.
 חמר חמרי. מעילא ומחמא. לעילא איה ליה
 לבר נש חמרי דבבו. לחמא אף סכי נמי. ומתן איהו. דא יזר
 סרע. דאיהו חמר לעילא וזר לחמא. וזלמלא
 יזר סרע דלא אשחמא חמרי דבבו לבר נש בעלמא.
 בנ"כ חמר חמרי. רבי פלג מסובבני סלס. יסובבני
 סלס חמעי ליה. חזו מסובבני. חלין חלין שירין
 דאיהו כזו דרנין להלס. מסובבני כזו לשוכא
 לי באורייתא. וסא קרא איהו כסדרא ואיהו למפרע מחאי
 גיטא ומסאי גיטא [ז]. (ו) ארר חוקים כתיב דרכי נש
 וכל נחיצותיה סלס. דרכיה דרכי נש. חלין חלין
 דאורייתא. דמתן דאזיל בארצי דאורייתא קב"ה אשר
 עליה נעיימותא דלחמקפא דלא תעדי חמי. לעלמין. וכל
 נחיצותיה סלס. דכל שזילין דאורייתא כולוין סלס. סלס
 ליה לעילא. סלס ליה לחמא. סלס ליה בעלמא דין.
 סלס ליה בעלמא דאיהו. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

(ו) אתם נלבים היום כלכם לפני ה' אלהיכם. רבי
אלעזר פתח (ח) ויהי היום ויבאו בני האלהים
להחליב על ה' ויבא גם השמן במום. ויהי היום. דא
דקב"ה קאים למיין מלחא. כנוונה דא
ויהי היום ויבא שמה. הכוה יומא ויש מיב דרשא
ויבאו בני האלהים. אלין רבדין חסן
מליחין

וְאַתֶּם נִצְבִים הַיּוֹם כְּדֹכֵם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם. רַבִּי
אֶלְעָזָר פָּתַח (ח) וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים
לְהִתְרַבֵּעַ עַל ה' וַיֵּבֶא נֹחַ הַשֶּׁמֶן בְּתוֹכָם. וַיְהִי הַיּוֹם. זֶה
רֹאשׁ הַשָּׁנָה. שֶׁהֻקְבְּהָ עוֹמֵד לְרוֹן הָעוֹלָם. כְּרִמְיֹן זֶה
(ט) וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹא שִׁמְשׁוֹ. יוֹם הַהוּא יוֹם מִכּוֹב שֶׁל רֹאשׁ
הַשָּׁנָה הַזֶּה. וַיָּבֹאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים. אֵלֵי הַשְּׂרִים הַמְסוּנִים.
הַנִּשְׁלָחִים

מראה מקומות (א) נחום (ב) תלמיס כ"ח (ג) משלי כ"ד (ד) וישלח קפת: (ה) תלמיס (י"ב ו) אורח לא. (ז) כא (כ: ח) חיוב (י) מלכים ב' ד'

עיר הזמר

אמן חיינו על דרך הכתוב חנו עוז לאלהים. שחשיבנה בקראת אלהים: (ב) זה הפסוק אתה סתר לי וגו' סגולה להצלה לאסור יצר הרע

שליחין בעלמא לאשנחא בעובדין דבני נשא. להחליץ על
 ס' כד"א ח' וכל זכא שמיים עומדים עליו מימינו
 ומשחללי. אבל להחליץ על ס' כהני קרא אשנחא
 רחמימא דקב"ה עליהו דישאל. בני דהני שליחין דליחין
 ממין לאשנחא על עובדין דבני נשא אולין ושאלן
 ונפלין חנין עובדין כלסו. וביימא דקאי דינא למיקס
 ולמדין עלמא אתעבידו קטיגורין למיקס עליהו דבני נשא.
 ות' חיי דכל עמין דעלמא לא קיימין לאשנחא
 בעובדיהו דר' בישראל בלחודיהו. בני דאלין בני
 לקב"ה. וכד לא אשנחא עובדין דישאל כדקא יאות.
 כביכול חנין ממין שליחין כד בעלן לקיימא על
 חנין עובדין דישאל. על ס' ודאי קיימין. דהא
 כד ישראל עבדין עובדין דלא כשרין. כביכול מתיסין
 חילא דקב"ה. וכד עבדין עובדין דכשרין יסבין
 חוקא וחיילא לקב"ה. וע"ד כתיב חנו עין לאלהים. בזהו.
 בעובדין דכשרין. וע"ד כסודא יומא כלסו דכרין ממין
 אשנחא על ס' על ס' ודאי. דהא כיון דעל ישראל
 אשנחא עליה אשנחא. ויבא גס השמן בתוכם. גס לאשנחא
 עליהו. דכלסו חנין למידי קטיגורין עליהו דישאל. ודא
 אשנחא עליהו. בני דליהו דילגורא דכרבה מכלסו. קטיגורא
 מכלסו. וכיון דחמא קב"ה דכלסו אפיין לקשרנא.
 מיד ויאמר ה' אל השמן מאין תבוא. וכי לא הוה ידע
 קב"ה מאן הוה חמא. אלא לאייתאם עובדין דרעוים [א]
 ויאמר ה' אל השמן וגו'. ויען השמן את ה' ויאמר
 משום בלרין. חמא אוליפא דשוכא דלרעא אשנחא לסערין
 אחרין. דר' ארעא דישאל בלמודא [ב] וכיון דאמר חמא
 בלרין אשנחא קב"ה דבני נחשו דלסורא עליהו דישאל.
 מיד ויאמר ה' אל השמן השמת לבך על עבדי חיוז כי
 אין כמוהו בלרין. חמא שעתא למיכא ליה חולקא
 בחמא דיתעסק ויתפסח מנייהו דישאל. ודא חוקמין.
 לרעיא דבעא למעבר עמיס בחר נהרא וכי [ג] מיד
 אשנחא ביה סודא שטן ולא קשרג עליהו דישאל. ויען
 השמן את ה' ויאמר חמא ידא חיוז אלהים. לאו תווסא
 לעבדי דחמא עבדי ליה כל רעוים דישא דחיל ליה.
 אעדי אשנחא מניה ותמחי לו דחיל לך ואם לאו.
 חא חיי בשעתא דעאקו כד אחיבז חולקא חמא להאי
 ספר לאתעסקא ביה אשנחא לבתר מכלא.
 כנוונא דא שער בראש חודש ושעיר ציומא דכפורי.
 בני דיתעסק ביה וסביק לכו לישאל בלחודיהו. וסכא
 חמא זמנא למיטל חולקא דא מכל זרעא דאזכרס בנספרא
 אומר. כד"א הכה ידע מלכא גס. הוה בניס וגו' את
 עין בכורו וגו' [ד] ותא חיי בשעתא דאמר משום
 בלרין בעא מניה למעבר דינא בישראל. דהא
 דינא חס ליה על אברהם למתבע מקב"ה. בני דלא
 אתעביד דינא בליחא כד אקריב על גבי מדבחא. דהא
 לא חס ליה לאחלפא קרנא דאומין על מדבחא בלחמא.
 כד"א לא יחליטנו. וסכא קאין יחאק ע"ג מדבחא
 ילא אשנחא מניה קרנא. ודא אתעביד ביה דינא. ובעא דא
 חס קב"ה כמא דבעא דיניה דיוסף לכמא
 דרין

הנשלחים בעולם להשגיח במעשה האנשים. להתייב על
 ה' כמ"כ ח' וכל זכא השמים עומדים עליו מימינו
 ומשחללי. אבל להתייב על ה' במקרא הוה נמצאה
 אהבת הקב"ה אל ישראל. לפי שאלה השלוחים שהם
 ממונים להשגיח על מעשי האנשים הולכים ומשפטים
 ונוטלים כל אותן המעשים. וביום שהוכן המשפט לעמוד
 ולדון את העולם נעשו מקטרגים ללמד חוב על האנשים.
 ובוא וראה שכל אומות העולם אין עומדים להשגיח
 במעשיהם אלא בישראל בלבדם. לפי שאין הם בנים
 להקב"ה. וכאשר אין נמצאים מעשיהם של ישראל כראוי.
 כביכול אותן הממונים השלוחים כשמבקשים להתייב על
 אותן המעשים של ישראל. על ה' ודאי נצבים. שהרי
 כאשר ישראל עושים מעשים לא טובים. כביכול מתישים
 כחו של הקב"ה. וכאשר עושים מעשים טובים נותנים
 תוקף ועוז להקב"ה. וע"ז כתוב תנו עוז לאלהים. במה.
 במעשים טובים. וע"כ ביום ההוא כל השרים הממונים
 נאספים על ה'. על ה' ודאי. שהרי כיון שעל ישראל
 נאספים עליו נאספים. ויבא גם השמן בתוכם. גם דרבות
 עליהם. שכלם באים להיות מקטרגים על ישראל. וזה
 נתוסף עליהם. לפי שהוא המלשין הגדול מכלם. קטיגור
 גדול מכלם. וכיון שרואה הקב"ה שכלם באים לקשרנא.
 מיד ויאמר ה' אל השמן מאין תבוא. וכי לא היה יודע
 הקב"ה מאין הוא בא. אלא כדי להביא מעשה לרצונו [א]
 ויאמר ה' אל השמן וגו'. ויען השמן את ה' ויאמר
 משום בארין. מכאן למדנו שישב הארץ נמסר לצדדים
 אחרים. חוץ ארץ ישראל בלבדה [ב] וכיון שאמר משום
 בארין השני הקב"ה שרוצה להיות מלשין על ישראל.
 מיד ויאמר ה' אל השמן השמת לבך על עבדי חיוז כי
 אין כמוהו בארין. הקב"ה ראה לפי שעה ליתן לו חלק
 במה שיעסק ויפשוש עצמו מישראל. וזה נתבאר. משל
 לרועה שרצה להעביר צאנו בנהר אחר וכו' [ג] מיד
 נתעסק בו שטן והוא ולא קשרג על ישראל. ויען
 השמן את ה' ויאמר חמא ידא חיוז אלהים. אין להתפלל
 על עבד שארדנו עושה לו כל צרכו והוא ירא ממנו.
 השר השנחתי ממנו ותראה אם יירא מפניך או לא.
 בוא וראה בעת הקשרג כאשר נתן חלק אחר לצד
 המקשרג להתעסק בו נפרד ע"ז זה אחר כך מהכל.
 דרמיון זה השעיר בראש חודש והשעיר ביום הכפורים.
 כדי שיתעסק בזה ויניח להם לישראל במלכא. וכאן
 הגיע הזמן שיקח השטן חלק זה מכל זרע אברהם באופן
 אחר. כמ"כ הנה ידע מלכא גס היא בנים וגו' את
 עין בכורו וגו' [ד] ובוא וראה בשעה שאמר משום
 בארין תבע ממנו לעשות דין לישראל. שהרי טענה של
 דין היה לו על אברהם לתבוע מהקב"ה. לפי שלא
 נעשה הדין ביצחק כאשר קרבו על גבי המזבח. שהרי
 לא היה לו להחליף הקרבן שהכין על המזבח באחר.
 כמ"כ לא יחליפנו. וכאן נקטר יצחק על גבי המזבח
 ולא נשתלם ממנו קרבן. ולא נעשה בו דין. ותבע זה
 הדין מן הקב"ה כמו שתבע דינו של יוסף לאחר כמה
 דורות

מראה מקומות א' מלכא ח' כ"ב

זיו הזהר

פרשת נצבים [א] מ' לבלבלו במעשה דאיוב מרם יתחיל לקשרג על ישראל : [ב] סתם ארץ חיינו ארץ הקדושה. ולא אמר משום
 בעולם כי על שאר מדינות יש דלשוין אחרים : [ג] בא זמא להתנפל על הצאן הניז הרועה כנגדו תיש בעל
 קרנים לחלחם עמו : [ד] יש לומר שעל שמו נקראה העיר עין מקום מושב משפחתו שאיוב כללם. לפי"ז צריך לומר דורע אברהם

דיון [ה] וכל מאי דבעט בלורח דינא בעט. ומהסול
זמנא דלשחית ילחם ולתחלף קרנניה זמין ליש קב"ס להסול
מקפדנא האי לחולקין. כד"ל סנס ילדס מלכס נס
היא כנים וגו' את עון בכורו — :

(ה) רבי אבא אמר ויהי היום ויבאו בני האלהים
להתייבב על ה'. [רא הוא יומא דראש השנה] כמה
דאתמר. ביום הזה נצבים שני צדדים כנגד בני העולם.
כל אותן הבאים לפני הקב"ה בתשובה ובמעשים טובים
זוכים הם להיות נכתבים אצל אותו הצד שהוא חיים.
המציא תוצאות חיים. ומי שהוא מצדו נכתב לחיים.
וכל אותן הבאים במעשים רעים הם נכתבים לאותו צד
האחר שהוא מיתה ונקרא מות. ובו שורה מיתה. וכיום
ההוא נצבים אלה שני הצדדים חיים ומות. יש מי
שנכתב לצד החיים. ויש מי שנכתב לצד המיתה.
ולפעמים שורה העולם כאופן המצוע. אם יקום זכאי
אחד בעולם שיכריע עליהם. כלם קיימים ונכתבים לחיים.
ואם רשע אחד יכריע את העולם. כלם נכתבים למיתה.
ובזמן ההוא היה העולם קיים כאופן המצוע. ומקפדנ
ההוא בקש להסמין. מיד מה כתוב. השמת לכך על
עבדי איוב כי אין כמותו בארץ וגו'. כיון שנתפרסם
הוא בלבדו מיד נבר עליו המקפדנ. ועל כן למדנו
שאין נצרך לו לאדם להפדיר מכלל של רבים. כדי
שלא יהיה נרשם הוא בלבדו. ואל יקפדנו עליו למעלה.
שכתוב בשונמית (ג) ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת.
איני רוצה להוציא עצמי מכלל של רבים. בתוך עמי
אנכי יושבת עד היום הזה. וכתוך עמי בכלל אחד
נדרעתי אני למעלה. אף כך איוב כיון שנתפרסם למעלה
ונרשם בלבדו. מיד נבר עליו המקפדנ ואמר. ההנם
ירא איוב אלהים וגו' — :

דורות [ה] וכל מה שתבע בדרך דין תבע. ומן הזמן
ההוא שניצל יצחק ונחלף קרבנו הכין לו הקב"ה לאותו
המקפדנ את איוב לחלקו. במש"כ הנה ילדה מלכה גם
היא כנים וגו' את עון בכורו — :

(ה) רבי אבא אמר ויהי היום ויבאו בני האלהים
להתייבב על ה'. [רא הוא יומא דראש השנה] כמה
דאתמר. ביום הזה נצבים שני צדדים כנגד בני העולם.
כל אותן הבאים לפני הקב"ה בתשובה ובמעשים טובים
זוכים הם להיות נכתבים אצל אותו הצד שהוא חיים.
המציא תוצאות חיים. ומי שהוא מצדו נכתב לחיים.
וכל אותן הבאים במעשים רעים הם נכתבים לאותו צד
האחר שהוא מיתה ונקרא מות. ובו שורה מיתה. וכיום
ההוא נצבים אלה שני הצדדים חיים ומות. יש מי
שנכתב לצד החיים. ויש מי שנכתב לצד המיתה.
ולפעמים שורה העולם כאופן המצוע. אם יקום זכאי
אחד בעולם שיכריע עליהם. כלם קיימים ונכתבים לחיים.
ואם רשע אחד יכריע את העולם. כלם נכתבים למיתה.
ובזמן ההוא היה העולם קיים כאופן המצוע. ומקפדנ
ההוא בקש להסמין. מיד מה כתוב. השמת לכך על
עבדי איוב כי אין כמותו בארץ וגו'. כיון שנתפרסם
הוא בלבדו מיד נבר עליו המקפדנ. ועל כן למדנו
שאין נצרך לו לאדם להפדיר מכלל של רבים. כדי
שלא יהיה נרשם הוא בלבדו. ואל יקפדנו עליו למעלה.
שכתוב בשונמית (ג) ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת.
איני רוצה להוציא עצמי מכלל של רבים. בתוך עמי
אנכי יושבת עד היום הזה. וכתוך עמי בכלל אחד
נדרעתי אני למעלה. אף כך איוב כיון שנתפרסם למעלה
ונרשם בלבדו. מיד נבר עליו המקפדנ ואמר. ההנם
ירא איוב אלהים וגו' — :

(ג) רבי שמעון אמר (ד) ויהי היום ויבא שמה.
ויהי היום. איזה הוא יום הזה. אלא כמו שביארו בוא
וראה שזה היום יום טוב של ראש השנה היה. שנפקדו
בו עקרות העולם. ונפקדו בו בני העולם. קרא לשונמית
ואמר (ה) הנה חרדת אלינו את כל החרדה הזאת. בשביל
זה אני צריך לעיין יום זה במשפט העולם. שהקב"ה
שופט ביום הזה את העולם. ולפי שנפרדתי לבדי במקום
זה צריך אני להסתכל בהקפדנו שעל העולם. ומה לעשות
לך היש לדבר לך אל המלך או אל שר הצבא. ובי דבר
זה נצרך לה לאשה. שאינה יוצאת ואינה הולכת ואינה
נכנסת בהיכל המלך. אלא יום הזה היה גורם שכל בני
העולם נצבים ברין. וביום הזה נקרא הקב"ה מלך. המלך
המשפט. אמר לה אולי צריכה את אצל מלך העליון
ארות המעשים אשר בידך. ותאמר בתוך עמי אנכי
יושבת. מה אמרה. אלא בעת שהרין תולה בעולם אין
לאיש להפדיר בלבדו. כדי שלא יהיה נרשם למעלה ולא
יעיניו בו בלבדו. שהרי בעת שהרין תולה בעולם אותן
המפורסמים והנרשמים בלבדם. אע"פ שזכאים הם
נתפסים לראשונה. ולכן לא נצרך לו לאיש להפדיר מבין
העם לעולם. כי תמיד רחמי הקב"ה על העם כלו ביחד.
ולפיכך אמרה בתוך עמי אנכי יושבת. ואיני רוצה
להפדיר מהם כמו שעשיתי עד היום הזה — :

רבי

מראה מקומות (ה) נא (ג) מלכס כ' ד' (ג) כשלח מד. (ד) מלכס כ' ד' (ט) סא

זיו הזהר

היינו משפחתו. וע"פ מור איוב היה נלול תרה. ואשתו דינה בת יעקב : [ה] בעשיה הרגיו מלכות :

רבי

(א) רבי יהודה פתח ואמר. אשרי העם יודעי תרועה
ה' באור פניך יהלכון. כמה צריכים האנשים ללכת
בדרכי הקב"ה ולשמוע מצות התורה. בשביל שיוכו בה
לעולם הבא ושניעצלו מכל מקטרינים למעלה ולמטה. לפי
שהרי כמו שנמצאים מקטרינים בעולם שלמטה. כן גם
נמצאים מקטרינים למעלה העומדים לקטר על האנשים.
אותן המקיימים מצות התורה והולכים בדרך הישר ביראת
רבונו. הרבה מליצים טובים יש העומדים עליהם למעלה.
כמש"כ (ג) אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף וגו'.
וכתוב ויחננו ויאמר פדעו מדרת שחת מצאתי כפר.
לפיכך וכאי הוא זה השומר מצות התורה. א"ל רבי
חייא אם כן למה נצרך כאן מלאך שיהיה מליץ טוב
על האדם. והלא כתוב (ג) כי ה' יהיה בכסלך ושמר
דרכך מכל. וכתוב ה' ישמרך מכל רע. שהרי הקב"ה
הוא כל מה שהאדם עושה בעולם. הן טוב הן רע.
וכן הוא אוסר (ד) אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו
נאם ה'. א"ל רבי יהודה הכל כך הוא בודאי. אבל הרי
כתוב (ה) וגע אל עצמו ואל בשרו. וכתוב ותסתני בו
לבלעו חנם. להראות שהרי רשות נמסרה לצד הרין
לקטר על עניני העולם ולהסתר בידו. וכל אלה הם
דרכים נסתרים לפני הקב"ה. ואין אנוהו כדאים להרהר
אחריהם. לפי שהם משמשי הקב"ה. ואין האנשים רשאים
לדקדק אחריהם. מלבד אותן צדיקי אמת היוצנים מדרת
התורה. והולכים בדרך החכמה להבין אותן דברים
הנסתרים של התורה :

(ו) ראשיכם שבטכם וקניכם ושטריכם כל איש
ישאל. אמר רבי שמעון ראשי העם
לברם. ראשי השבטים לברם. הנקבות לברן. חמש
מדרגות לימין. וחמש מדרגות לשמאל. וש"כ אתם
נצבים היום כלכם לפני ה' אליהם ראשיכם שבטכם
וקניכם ושטריכם כל איש ישאל. הרי ה' מדרגות
לימין. וה' מדרגות לשמאל איוו הן. והן שכתוב ספכם
נשיכם וגרד אשר בקרב מחניך מחטב עציך עד שאב
מימך. הרי ה' מדרגות לשמאל. וכל המדרגות נתתקט
כרמיון שלמעלה. ולעומתם נחלו ישראל ירושת עולם
עשרת הדברות. שבהם חליות כל המצות וכל הוכחות
וכל ירושת נחלה. שהם חלק הטוב של ישראל :

(ז) לעברך בבית ה' אלהיך וגו'. א"ר שמעון בוא
וראה בשעה שברא הקב"ה את העולם
לא נברא אלא על ברית. כמש"כ בראשית ברא אליהם
וגו'. בראשית בריית א"ש. והיינו שעל ברית הקים
הקב"ה את העולם. וכתוב (ח) אם לא בריתי יומם ולילה
חקות שמים וארץ לא שמימי. שהרי הבית הוא מקשר
מדת היום עם מדת הלילה שלא יפרדו [ו] א"ר אלעזר
כשברא הקב"ה את העולם על תנאי היה. שהם יקבלו
ישראל את התורה הרי טוב. ואם לא הרי אני אחזיר
אתכם לתתו ובהו. והעולם לא נתקיים עד שעמדו ישראל
אצל הר סיני וקבלו התורה. ואז נתקיים העולם [ז] ומיום
ההוא והראה הקב"ה בורא עולמות. ואזיה הם. היינו וזונו
האנשים

(ח) רבי יהודה פתח ואמר. אשרי העם יודעי תרועה
ס' באור פניך יהלכון. כמה אלעריכו בני נשא למסך
באורתי דקב"ה ולחושך פקודי אורייתא. בניו דיוכוו בס
לעלמא דחיי ולשוצא לון מכל קטרינון דלעילא ותתא. בנין
דסא כמה דלשכתחו מקטרינון בעלמא לתתא. הכי נמי
לשכתחו מקטרינון לעילא דקיימי עליהו דבני נשא.
אינון דעבדין פקודי אורייתא ואלוין באורח מישר. דהלל
דמאריסון. כמה אינון סיניורין דקיימיין עליהו לעילא.
כד"א (ג) אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף וגו'.
וכתיב ויחננו ויאמר פדעו מדרת שחת מצאתי כפר.
בנין כך וכאם אינון מאן דנסיך פקודי אורייתא. א"ל רבי
חייא (א) הכי אמרי אלעריך סכא מלאך דליהו סיניורא
פליה דבר נש. וסא כתיב (ג) כי ה' יסיה בכסלך ושמר
דרכך מכל. וכתיב ה' ישמרך מכל רע. דסא קב"ה
חמי כל מאי דב"נ עביר בעלמא. סן קב סן ביס.
וכן סוף חומר (ד) אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו
נאם ה'. א"ל רבי יהודה כלל סכי סוף ודאי. אבל סא
כתיב (ה) וגע אל עצמו ואל בשרו. וכתיב ומסתני בו
לבלעו חנם. ללחושא דסא רש וחסמך לספסר אחרא
לקטרינא על מלין דעלמא וללחמסרא בידוי. וכל אלן
אורחין סמירין קמי קב"ה. וליוא חנן כדאי למסך
לכתיביו. בנין דלינון נמוסין דקב"ה. וכי נשא לאו אינון
רשאין לדקדקא לכתיביו. בר אינון וכאי קסום דידעין רוי
אורייתא. ואלוין באורחא דחכמתא למנדע אינון מלין
סמירין דאורייתא :

(ו) ראשיכם שבטכם וקניכם ושטריכם כל איש
ישאל. אמר רבי שמעון רישי דעמא
בלחודייהו. רישי דשכטין בלחודייהו. נוקבי בלחודייהו. ס'
דרינן לימינא. וס' דרינן לשמאלא. סה"ד אמר
נבנים סיוס כלכם לפני ה' אליהם ראשיכם שבטכם
וקניכם ושטריכם כל איש ישאל. סא ס' דרינן
לימינא. וס' דרינן לשמאלא מאן אינון. סיינו דכתיב ספכם
נשיכם וגרד אשר בקרב מחניך מחטב עציך עד שאב
מימך. סא ס' דרינן לשמאלא. וכללו דרינן אחתקו
כנוואל דלעילא. ולקבליסון ירסו ישראל אחסנת עלמין
עשר חמין. דכסו חליון כל פקודין וכל זכוון
וכל ירושת אחסנא. דאינון חולקא סכא דישראל :

(ז) לעברך בבית ה' אלהיך וגו'. א"ר שמעון תא
חוי בשעתא דברא קב"ה עלמא
לא חבזרי חלל על ברית. כד"א בראשית ברא אליהם
וגו'. בראשית בריית א"ש. והיינו דעל ברית קיים
קב"ה עלמא. וכתיב (ח) אם לא בריתי יומם ולילה
חקות שמים וארץ לא שמימי. דסא ברית קשורא אינו
דיומא ולילה לא מתפרשאל [ו] א"ר אלעזר
כד ברא קב"ה עלמא על תנאי סוף. וכד יימון
ישראל אם יקבלון אורייתא וסא. ואם לאו סכי סוף חסד
לכי לתתו ובהו. ועלמא לא אחקיים עד דקיימי ישראל
על מדרא דסיני וקבילו אורייתא. וכדון אחקיים עלמא [ז] ומסכסא
יומא וכלאם קב"ה בני עלמין. ומאן אינון. זיינין דבני
נשא

מראה מקומות (א) כל (ג) אינון (ג) מלין (ד) ימינו (ה) אינון (ו) ימינו (ז) ימינו (ח) ימינו (ט) ימינו

זין הזהר

[ח] בנקות ישראל נוטרי ברית חסדו על ספירת חסד נורמים בעבודתם יתור תפארת עם מלכות. שהם מדת היום ומדת הלילה.
עלמא דרכורא עם עלמא דנוקבא. שנתקשרים זה עם זה ע"י ספירת חסד : [ז] ר' אלעזר לא פליג אלא שרי ששטון דורש האותיות

נשא. דהא מהכא ומא קב"ס מוויג וויגין ואומר
בא פלוני לפלוני. ואלין אינן פלמין דהא ברי :

האנשים. שהרי מן הזמן ההוא הקב"ה מוויג וויגין ואומר
בא פלוני לפלוני. ואלו הם העולמות שהוא בורא :

(א) כי את אשר ישנו פה עמנו עמד היום לפני ה'
אלהינו ואת אשר איננו פה עמנו היום. א"ר חייא
בא וראה במה הם גדולים מעשי הקב"ה. שהרי
האומנות והצורה שבאדם היא כרמיון העולם. ובכל יום
ויום הקב"ה בורא עולמות. שמויג וויגין לכל אחד ואחד
כראוי לו. והוא מצייר תמונתם טרם שיבואו לעולם. בוא
וראה שאמר רבי שמעון כתוב זה ספר תולדות אדם.
וכי ספר היה לו. אלא ררשו שהקב"ה הראה לו לאדם
הראשון דור דור ודורשיו וכו'. ואין הראה לו. אפשר
תאמר שראה ברוח הקודש שהם עתידים לבוא לעולם.
כמי שרואה בחכמה מה שיבוא לעולם. לא כן. אלא
ראה בעין לכלם. וכל התמונות שעתידים האנשים לעמוד
בהם בעולם כלם ראה בעין. מה הטעם. לפי שמים
שנברא העולם כל הנפשות העתידות לעמוד באנשים.
כלן עמדו לפני הקב"ה באותה צורה מטש העתידות
לעמוד בה בעולם הזה. כרמיון זה כל אותן הצדיקים
לאחר שיוצאים מעולם הזה כל נפשותיהם עולות. והקב"ה
מוסין להן תמונה אחרת להתלבש בה כרמיון שהיו
בעולם הזה. לפיכך נמצא שכלם עמדו לפניו. וראה אותם
אדם הראשון בעין. ואפשר תאמר שלאחר שראה אותם לא
עמדו בקיומם. בוא וראה כל פעולותיו של הקב"ה בקיום
הם. ועמדו לפניו עד שירדו לעולם. כרמיון זה כתוב כי
את אשר ישנו פה עמנו עמד היום וגו' ואת אשר איננו
פה עמנו היום. כמו שדרשו שכל האנשים העתידים
להיות בעולם כלם נמצאו שם. כאן יש לעיין. שהרי
כתוב ואת אשר איננו פה עמנו היום. ומשמע שבכללם
גם אלו שיוצאו מאותן שעמדו שם [ח] לפי שכתוב עמנו
היום. אבל לא כתוב עמנו עומד היום. אלא וראי כלן
עמדו שם. אבל לא היו נראות לעין. לפיכך כתוב עמנו
היום אע"פ שלא נתגלו לנו. ואם תשאל מפני מה לא
נתגלו כאן. כמו שנתגלו לאדם הראשון. שראה אותן
עין בעין. והרי כאן היה ראוי יותר שיתגלו לכלם. אלא
באן שניתנה התורה לישראל. מראות אחרים ומדרגות
עליונות היו רואים ומסתכלים עין בעין. והיו משתוקקים
להסתכל ולראות בכבוד רבונם. ולפיכך היו רואים בכבוד
העליון בלבד ולא ענין אחר. וע"כ כל האנשים העתידים
לקום בעולם. עומדים כלם לפני הקב"ה באותן התמונות
מטש שעתידים לקום בהם. וש"כ (ב) גלמי ראו עיניך ועל
ספרך כלם יכתבו. גלמי ראו עיניך. מה הטעם. לפי
שתמונה האחרת העליונה היתה כזו :

(ג) רבי חזקיה אמר גלמי ראו עיניך וגו'. בוא
וראה כל אותן הנשמות הבאות מיום שנברא העולם.
כלן עמדו לפני הקב"ה טרם שירדו לעולם באותה צורה
מטש שנתראו אח"כ בעולם הזה. ואותה תבנית גוף
האדם שעומד בעולם הזה כך הוא עומד למעלה. ובשעה
שזאת הנשמה נוספת לדרת בעולם הזה. ואת הנשמה
באותה

מראה מקומות ט ק' 5 : (ג) תלים קל"ט (ג) ויחי רנ"ג :

דו הודר

ברית מן בראשית רבינו התורה. ככתוב מיכנו אש דת לבו : וכן פ"י שמשמע רק שנים
תשמות העתידות להולד הן בכלל אלו העומדים שם. אבל לא שנים העתידות להולד עמדו שם. כיון שאצלן לא כתוב עומד היום
אלא עמנו היום :

(ט) פיר יוהר ממלאכים: [ו]ן תיבת קסמיוטורא ורה, ואמשר שוז מלה סורכת מן קסמיוטורא, קסמי היינו מלה, ייחסי היינו דהר, משמעותה שאור קדושתו של ר' חייא היא כמדה גדולה ונבזה עד שחקל אינו נואר מן דין שלו ודרכיו [א]יני דהר, מלה מלה

תורה העליונה שנקראת קול יעקב. וכך זמן שאותו הקול לא נפסק שולט הדבור ומנצח. וע"כ נצרך לראות שהתורה לא תפסק. נתעורר רבי חייה והלכו. ואמר דבר זה לחכמים. א"ר יסא כלנו יודעים זה. וכך הוא. שכתוב (א) אם ה' לא ישמר עיר שוא שקד שומר. אלו הם העמלים בתורה עיר הקדושה קיימת עליהם. ולא על אנשים התקופים שבעולם :

הנסתרות לה' אלהיו והנגלת לנו ולבנינו ונ'.
(ג) רבי יהודה היה מהלך בדרך עם רבי אבא. שאף אותו ואמר דבר אחד אני רוצה להבין. כיון שידע הקב"ה שעתיד האדם לחטוא לפניו ולגזור עליו מיתה. למה ברא אותו. שהרי התורה היתה שתי אלפים שנה קודם שנברא העולם. וכתוב בה בתורה אדם כי ימות באהל. איש כי ימות. ויהי פלוני וימת. איזו צורך לו להקב"ה בראם בעולם הזה. שאפילו אם יעסוק בתורה יומם ולילה ימות. ואם לא יעסוק בתורה ימות. כלם בדרך אחד. מלבד ההפרש שבניהם בעולם ההוא. אבל כאן הרי כתוב (ג) כמוב כחוטא. א"ל דרכי רבונך חקי רבונך כמו לך לחקור בהם. מה שיש לך רשות לדעת ולהבין תוכל לשאול. ושאלן לך רשות לדעת בתוב (ד) אל תתן את פיך לחטוא את בשרך. שדרכי הקב"ה נתנו נסתרות העליונות שהם סמיו ונעלם אין לנו לשאול. א"ל אם כן הלא כל התורה היא סודות נסתרות. שהרי היא שם הקדוש העליון נסתר בה. ומי שעוסק בתורה כאילו עוסק בשם הקדוש. ואם כן אין לנו לשאול ולעין בה. א"ל התורה כלה נסתר ונגלה. וגם שם הקדוש נסתר ונגלה. וכתוב הנסתרות לה' אלהינו והנגלות לנו ולבנינו. הנגלות לנו. שיש לנו רשות לשאול ולעין ולחקור בהם ולהבין בהם. אבל הנסתרות לה' אלהיו. שלו הן ולוהן נגלות. כי מי יכול לדעת ולהשיג דעתו הנסתרת. וכל שכן לשאול ולחקור. בוא וראה שאין רשות לבני העולם לדרוש ענינים נסתרים ולפרשם. עד במבד כמורה הקדושה רבי שמעון. שהרי הקב"ה הסכים על ידו. לפי שהדור שלו נרשם הוא למעלה ולמטה. וע"כ נדרשו הסודות בהתגלות על ידו. ולא יהיה דור כדור הזה שהוא נמצא בו עד שיבא מלך המשיח :

(ה) רבי חייה פתח (ו) כבוד אלהים הסתר דבר וכו' מלכים חקור דבר. כבוד אלהים הסתר דבר. שאין רשות לאדם לגלות רברים נסתרים שלא נסמרו להתגלות. דברים שסכה אותם קדמין הימים. במש"כ (ו) לאכול לשבעה ולמכסה עתיק. לאכול לשבעה. עד המקום שהוא שיש לו אדם רשות ולא יותר. וע"ז כתוב ולמכסה עתיק. למכסה עתיק ודאי (ז) לאכול לשבעה. הם החברים שיודעים הדרכים והנתיבות ללכת בדרך האמונה כראוי. כגון הדור שבריו שמעון נמצא בתוכו. ולמכסה עתיק. מדורות אחרים. שהרי כלם אינם ראויים לאכול לשבעה ולגלות סודות בנייהם. אלא למכסה עתיק. במש"כ (ח) אל תתן את פיך לחטוא את בשרך. בימיו של רבי שמעון היה אדם אומר חבירי. פתח פיר ויאירו דברך. לאחר הפתקוהו היו אומרים אל תתן את פיך לחטוא את בשרך. בימיו של רבי

מראה מקומות (א) תלים קכ"ז (ב) שנה קט. (ג) סקלת ע"ד (ד) שם ס' (ה) אמור קס : (ו) משלי כ"ט (ז) יסעי' כ"ג (ח) קהלת ה'

זיו הזהר

אורייתא עלאם דאקרי קול יעקב. וצמוד דססוא קול לא פסק דבור שלטא ויכלא. וע"ד לא אלסריך אורייתא למססך. אמתר רבי חייה ואילו. ואמר מלה דא להכחיש. א"ר יסא כלנו ידעין דא. והכי הוא. דכתיב (א) אם ה' לא ישמר עיר שוא שקד שומר. אליו אינו דמשתלשן באורייתא קדשא קדישא היימא עליהו. ולא על נבנין. תקיפין דעליוה :

הנסתרות לה' אלהיו והנגלת לנו ולבנינו ונ'.
(ג) רבי יהודה סוס חזיל בחרחא בדי רבי אבא. שא"ל לוי ואמר מלס חד בעינא לשאלא. כיון דידע קב"ה דזמין ב"ר (מחסי) קמיה ולמנור עליה מיתא. אחאי ברא לוי. דהא אורייתא סוס תרין אלפי שני עד לא אברי עלמא. וכתיב בה באורייתא אדם כי ימות באהל. איש כי ימות. ויהי פלוני וימת. מחי קבעי קב"ה לב"ר בדיא עלמא. דאפילו אי אשתדל באורייתא ימחא וליילא ימות. וא"ל לא אשתדל באורייתא ימות. כלל נחד ארחא. בר פרישומא דססוא עלמא. כד"ל (ג) כסוב כחוטא. א"ל אורחוי דמחך וגרי דמחך למה לך למסרה בסו. מחי דאית לך רשו למנדע ולאסתכלא שא"ל. ודלית לך רשו למנדע כתיב (ד) אל תתן את פיך לחטוא את בשרך. דארחוי דקב"ט וסמריין גניין עלאין דהוא סמס סמס גניין לית לן לשאלא. א"ל אי סכי א"ל אורייתא כלל סמס וננין. דהא היא שמה קדישא עלאם סוי. ומחן דמתעסק באורייתא כאילו מתעסק בשמיה קדישא. וא"ל הכי לית לן לשאלא ולאסתכלא. א"ל אורייתא כלל סמס וגילא. וסמיה קדישא סמס וגילא. וכתיב הנסתרות לה' אלהינו והנגלות לנו ולבנינו. וננין. דאית לן רשו לשאלא ולעילא ולאסתכלא בסו ולמנדע בסו. אבנ הכספרות לס' אלהיו. דיליס אינון וליה אמתיון. דמחן יכיל למנדע ולאסתכלא דעמיו דסמיה. וכל שכן למשאל. תא חוי לית רשו לבני עלמא לממר מלין סמיון וסמיה לון. בר בוליא קדישא רבי שמעון. דהא קב"ה אסתכס על ידו. בגין דדרר דיליה רשומא הוא לעילא ותתא. וע"ד מלין אסתרו בהתגליא על ידו. ולא יסא דא כדרא דא דאיוס שארי בגויה עד דיימי מלכא משיחא :

(ה) רבי חייה פתח (ו) כבוד אלהים הסתר דבר וכו' מלכים חקור דבר. כבוד אלהים הסתר דבר. דלית רשו לבני לגלסא מלין סמיון דלא אסתמרו להתגליא. מלין דסתא לן עתיק יומין. כד"ל (ז) לאכול לשבעה ולמכסה עתיק. לאכול לשבעה. עד הסוא אחר דמית ליה רשו ולא יתיר. וע"ד כתיב ולמכסה עתיק. למכסה עתיק ודאי (ז) לאכול לשבעה. אינון חכמיו דידעין ארחיו וסבילין למיכך בלחם מימטותא כדקא יאות. כגון דרא דרבי שמעון שארי בגויה. ולמכסה עתיק. מדרג אחרין. דהא כלהון לא אסתחון לאכול לשבעה ולאסתכלא מלין בגויהו. אלא למכסה עתיק. כד"ל (ח) אל תתן את פיך לחטוא את בשרך. ביומיו דרבי שמעון סוס ב"ר אחר למכסה. פתח פיר ויאירו דברך. במד דכתיב סוי אמרי אל תתן את פיך לחטוא את בשרך. ביומיו דרבי

מראה מקומות (א) תלים קכ"ז (ב) שנה קט. (ג) סקלת ע"ד (ד) שם ס' (ה) אמור קס : (ו) משלי כ"ט (ז) יסעי' כ"ג (ח) קהלת ה'

לאחר חורבן ביתם"ק. אבל ירושלים ויבנה ועוד ערי ישראל נמצאו אז בתן חבמי ישראל וישבו של קהלות ישראל : וכן עתיק חיינו ג' ספירות הראשונות תב"ד שהן קדמון הימים. וז' הספירות שאחריהן הן שורש ד' ימי חבנין של מעשה בראשית בהו יתייר

של רבי שמעון לאכול לשבעה. לאחר הסתלקותו ולמכסה עתיק. הדבריו מנמנים ואין עומדים על בוריו של רבי. ר"א לאכול לשבעה. בענינים הנגלים. ולמכסה עתיק. בענינים הנסתרים:

רועה הנאמן

(א) פתח ואמר כתוב (כ) פתחו שערים ויבא גוי צדיק שומר אמונים. הוא וראה ששת ימי בראשית לכל אחד יש לו תבנית הפנים של אותה המדרגה המנהיגת לו. ולא נמצא יום שלא נזכר בו טוב. ואע"פ שביום השני לא נאמר בו טוב. ביום השלישי תמצאנו. ולפיכך נאמר בו שני פעמים כי טוב. וכל יום יש לו נדר בקבוצתו שלא יכנס כל אדם לאותו הטוב. כגון חשך המכסה לאור. שנמצא ביום הראשון אור. ונמצא בו חשך. בכל יום נמצא שומר. ואלה השומרים הם כמו קוצים הסוככים לבדם. ויש שומרים אחרים כגון נחשים ועקרביו ושרפים. השומרים לטוב ההוא שלא יכנס שמה מי שאינו ראוי ליהנות. כי בלי זה היו כל הרשעים נכנסים בסודות התורה. ולפיכך מי שהוא רשע ונכנס להבין סודות התורה. כמה מלאכי חבלה הנקראים חשך ואפלה. נחשים ועקרביו. חיות השרה [יג] נקראים אריו ומכבלים מחשבתו. שלא יכנס למקום שאינו שלו. אבל מי שהוא טוב כל אלו שומרים הם למאמרו. וקשיגור נעשה סניגור. והם נכנסים אל הטוב הגנו ואומרים לו. אדונינו הנה איש טוב וצדיק ירא שמים מבקש ליהנות לפניך. ואמר לנו פתחו לי שערי צדק אבא בם אודה יי. ואותו טוב הגנו יענה להם. פתחו לו בשער הזה שנקרא אהבה. או בשער הזה שהוא תשובה. כל צדיק יכנס כפי המדרגה שלו. והוא הסוד פתחו שערים ויבא גוי צדיק וגו' — ע"כ ר"מ:

(ג) והיה כי יבאו עריך כל הדברים האלה וגו' והשבת אל לבבך בכל היום וגו'. רבי יצחק פתח (ד) עד שיפוח היום וגם הצללים וגו'. עד שיפוח היום. מקרא זה על גלות ישראל נאמר. שהם ישתעבדו בגלות עד שיגמר יום ההוא של ממשלת האומות. שלמדנו אר"י אלף שנים היא ממשלת כל האומות ביחד על ישראל. ואין לך אומה שלא תשתעבד בהם. ויום אחד יבוא שהוא כנגד זה. שכתוב (ה) והיה יום אחד הוא יודע לה' וגו'. ר"א עד שיפוח היום. קודם שיפוח יום ההוא של האומות. וגם הצללים. הם השרים השולטים עליהם. אלך לי אל חר המור. אמר הקב"ה אלך לי לנער האומות מירושלים שהוא הר המור. כמו שכתוב (ו) בירושלים בחר המוריה. ואל נכפת הלבונה. זה בית המקדש אשר בציון. שכתוב בו (ז) ופה נוף משוש כל הארץ הר ציון וגו'. וכן הוא אומר (ח) לאחת בכנפות הארץ וינערו רשעים ממנה. כזה שאוחז במלית לנער המנופת ממנה. א"ר יוסי עתיד הקב"ה להתנלות בירושלים שלמטה. ולמחר אותה מטופי האומות מרם שיגמר יום ההוא של האומות. שא"ר חייא אין ממשלה לאומות על ישראל אלא

מראה מקומות (א) נשא קנני. (ב) יעני' כ"ז (ג) כמות יוד. (ד) שיר כי (ה) זכרי' יוד. (ו) ד"ס כ"ג. (ז) תלים מ"ח (ח) מוזב ל"מ

זיר הזהר

רשות להתבונן מי שזוכה להבין: [יג] חיינו ל ימי מחשבות וזרות:

רדבי שמעון לאכול לשבעה. בחר דשכז ולמכסה עתיק. הדבריו מנמנים ולא קיימי במלין. דבר אחר לאכול לשבעה. באינו מלין דלתלין. ולמכסה עתיק. באינו מלין דלתחפין:

רעיא מהימנא

(א) פתח ואמר כתוב (ב) פתחו שערים ויבא גוי צדיק שומר אמונים. תא חוי שית יומי דבראשית לכל חד חית ליה סרלוסיה דהיא דרגא דלכסיג ליה. ולא תשכח יום דלית ביה סוב. ואע"פ דביומא תנינא לית ביה סוב. ביומא תליתא תשכח ליה. ובג"ד אחר ביה תרי זמני כי סוב. וכל יומא חית ליה נדר מלכר דלא ייעול כל דר נש להסוד סוב. כגון חשך דכסיג לנסיגא. דתשכח ביומא קדמא אור. ותשכח ביה חשך. בכל יומא תשכח נסיגא. ואינון נסירין אינון כגון קוליס לבדם. ואית נסירין אחרין כגון נחשים ועקרביו ושרפים. דנסיגין סהוד סוב דלא ייעול תמן דלאו איסו ראוי למיעל. דאי לאו כל חייבא סוו עאלין דריון דאורייתא. ובג"ד מאן דאיסו חייבא וייעול למנדע ריון דאורייתא. כמס מלאכי חבלה דלתקריא חשך ואפלה. נחשים ועקרביו. חיות ברא [יג] אלקריאן ומכלבלין מחשבתיו. דלא ייעול לחתר דלא דליוס. אכל מאן דאיסו סוב כל אלין נסירין אינון למימריס. וקסיגור נעשה סניגור. וייעולן לטוב סגנו וימרון ליה. מרנא סא דר נש סוב וצדיק ירא שמים בעי לאטעל קדמך. ואמר לנא פתחו לי שערי צדק אבא בם אודה יי. והסוד סוב הגנו יומא לון. פתחו ליה ביהי תרעא דלתקרי אהבה. או ביהי תרעא דאיסו תשובה. כל צדיק ייעול כפוס דרגא דליוס. ורוא דהלס פתחו שערים ויבא גוי צדיק וגו' — ע"כ ר"מ:

(ג) והיה כי יבאו עליך כל הדברים האלה וגו' והשבת אל לבבך בכל היום וגו'. רבי יצחק פתח (ד) עד שיפוח היום וגם הצללים וגו'. עד שיפוח היום. סאי קרא על גלותא דישראל אחר. דאינון ישתעבדון בגלותא עד דיסתים סהוד יומא דשלטנותא דלומין. דתנן אר"י אלף שנין הוא שלטנותא דכל לומין כחדא עלייהו דישראל. ולית לך לומס דלא ישתעבד בהון. ויומא חדא הוא לקבליס. דכתיב (ה) והיס יום אחד סהוד יודע לס' וגו'. ר"א עד שיפוח היום. קדם דיפוח סהוד יומא דלומין וגם הצללים. אינון שולטנין דשליס עלייהו. אלך לי אל סר המור. אמר קב"ה אלך לי לנערא סלומי' מירושלים דהוא סר המור. כמס דכתיב (ו) בירושלים בחר המוריה. ואל נכפת סלכונה. דא בי מקדשא די בציון. דכתיב ביה (ז) יעני' כוף משוש כל סרצן הר ציון וגו'. כד"ה חס (ח) לאחוז בכנפות סרצן וינערו רשעים ממנה. כמס דלמוד בסלית לנערא סמסא מינה. א"ר יוסי עתיד קב"ה לאתגליא בירושלם דלתתא. ולדכס יסא סמסוי עממיא עד דלא תסתליס סהוד יומא דלומין. דא"ר חייא לית שולטנו לאומין עלייהו דישראל אלא

אלא יום אחד בלבד. שהוא יום של הקב"ה והוא אלף שנים. וז"ל (א) נתנו שוממה כל היום דהו. יום אחד בלבד ולא יותר. וא"ר יוסי אם ישתעבדו יותר לא על פי גזרת המלך הוא. אלא על שלא בקשו לשוב אליו. ונאמר והיה כי יבוא עליך כל הדברים האלה וגו' והשבת אל לבבך בכל הגוים וגו'. אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך וגו' :

(ג) פתח רבי יוסי ואמר (ג) הן יבשו ויכלמו כל הנחרים בך וגו'. עתיד הקב"ה לעשות לישראל כל אותן המצוות שאמר ע"י נביאי האמת. וישראל סבלו עליהן כמה רעות בגלותם. ולולי כל אותן המצוות אשר מצפים ורואים שנכתבות בתורה. לא היו יכולים לעמוד ולסבול חגלות. אבל כשהולכים לבתי מדרשות. פותחים הספרים ורואים כל אותן המצוות אשר מיהלים. ורואים מקראות בתורה שהבטיח להם הקב"ה עליהן. אז מתנחמים בגלות. ושאר העמים סחפים ומנודים אותם ואומרים. איה הוא אלהיכם. איה הן המצוות שאתם אומרים שמוכנות לכם. וכי כל אומות העולם יבשו סכם. וז"ל (ד) שמעו דבר ה' ההרדים אל דברו אמרו אחיכם שונאים למען שמי יכבד ה' ונראה בשמחתכם והם יבשו. מהו ההרדים אל דברו. אלה הם שסבלו כמה צרות. כמה שמועות שמעו. אז על אלו. אלו אחר אלו. וחרדו עליהן. וכן הוא אומר (ה) כי כיה אמר ה' קול חרדה שמענו פחד ואין שלום. הם חרדים תמיד אל דבר כאשר נעשה רין. אמרו אחיכם שונאים. אלה הם אחיכם בני עשו. מנדיכם. כמס"כ (ו) סורו ממא קראו למו. שאין עם אשר מביים לישראל בגלוי ומרקים בפניהם של ישראל כמו בני אדום. שאומרים על ישראל שכלם טמאים כנדה. והיינו מנדיכם. למען שמי יכבד ה'. והם מתפארים לאמר אנחנו בני אל חי אשר בנו יכבד שמו. אנחנו המושלים על העולם כשביד זה שנקרא גדול. כמו שנאמר עשו בנו הגדול. ובשם זה נקרא הקב"ה גדול. שכתוב גדול ה' ומהולל סאר. אנחנו בני הגדול והוא גדול. וראי למען שמי יכבד ה'. אבל אתם קטנים סכל. יעקב בנה הקטן כתוב. איה הוא אלהיכם. איה אותן המצוות שיבשו כל העמים משמחתכם. מי יתן ונראה בשמחתכם כמו שאתם אומרים והם יבשו. כמי שתולה קללתו באחר [יד] שאתם אומרים עלינו שאו יבשו. ובעבור זה רוח הקודש אומר גם כן זה הדבור בכה [טו] וע"ז כתוב הן יבשו ויכלמו כל הנחרים בך. מהו כל הנחרים בך. שנתרחבו נחירי אפיהם בכעס עליך בגלות הזה. ובזמן הגאולה יבשו ויכלמו סכל המצוות שיבשו אצל ישראל. א"ר חייא בן אבא בוראי. אבל אני רואים ובך ראו אתני העולם שהגלות נמשך ונמשך. ועדיין בן דוד לא בא. א"ר יוסי כל זה כך הוא. אבל מי עשה שיסבולו ישראל גלות הזה. הלא את כל אותן הבטחות שהבטיח להם הקב"ה. והרי אמרו שנקנסים לבתי כנסיות ולבתי מדרשות. ורואים כל אותן הנחשות. שמחים בלבם לסבול כל מה שיבוא עליהם. ולולי זאת לא היו יבשים לסבול. א"ר חייא ודאי כך הוא והכל בתשובה תולה. ואפשר האמר שיש ביבולתם עכשו להתעורר בתשובה

(ג) פתח רבי יוסי ואמר (ג) הן יבשו ויכלמו כל הנחרים בך וגו'. עתיד הקב"ה לעשות לישראל כל אותן המצוות שאמר ע"י נביאי האמת. וישראל סבלו עליהן כמה רעות בגלותם. ולולי כל אותן המצוות אשר מצפים ורואים שנכתבות בתורה. לא היו יכולים לעמוד ולסבול חגלות. אבל כשהולכים לבתי מדרשות. פותחים הספרים ורואים כל אותן המצוות אשר מיהלים. ורואים מקראות בתורה שהבטיח להם הקב"ה עליהן. אז מתנחמים בגלות. ושאר העמים סחפים ומנודים אותם ואומרים. איה הוא אלהיכם. איה הן המצוות שאתם אומרים שמוכנות לכם. וכי כל אומות העולם יבשו סכם. וז"ל (ד) שמעו דבר ה' ההרדים אל דברו אמרו אחיכם שונאים למען שמי יכבד ה' ונראה בשמחתכם והם יבשו. מהו ההרדים אל דברו. אלה הם שסבלו כמה צרות. כמה שמועות שמעו. אז על אלו. אלו אחר אלו. וחרדו עליהן. וכן הוא אומר (ה) כי כיה אמר ה' קול חרדה שמענו פחד ואין שלום. הם חרדים תמיד אל דבר כאשר נעשה רין. אמרו אחיכם שונאים. אלה הם אחיכם בני עשו. מנדיכם. כמס"כ (ו) סורו ממא קראו למו. שאין עם אשר מביים לישראל בגלוי ומרקים בפניהם של ישראל כמו בני אדום. שאומרים על ישראל שכלם טמאים כנדה. והיינו מנדיכם. למען שמי יכבד ה'. והם מתפארים לאמר אנחנו בני אל חי אשר בנו יכבד שמו. אנחנו המושלים על העולם כשביד זה שנקרא גדול. כמו שנאמר עשו בנו הגדול. ובשם זה נקרא הקב"ה גדול. שכתוב גדול ה' ומהולל סאר. אנחנו בני הגדול והוא גדול. וראי למען שמי יכבד ה'. אבל אתם קטנים סכל. יעקב בנה הקטן כתוב. איה הוא אלהיכם. איה אותן המצוות שיבשו כל העמים משמחתכם. מי יתן ונראה בשמחתכם כמו שאתם אומרים והם יבשו. כמי שתולה קללתו באחר [יד] שאתם אומרים עלינו שאו יבשו. ובעבור זה רוח הקודש אומר גם כן זה הדבור בכה [טו] וע"ז כתוב הן יבשו ויכלמו כל הנחרים בך. מהו כל הנחרים בך. שנתרחבו נחירי אפיהם בכעס עליך בגלות הזה. ובזמן הגאולה יבשו ויכלמו סכל המצוות שיבשו אצל ישראל. א"ר חייא בן אבא בוראי. אבל אני רואים ובך ראו אתני העולם שהגלות נמשך ונמשך. ועדיין בן דוד לא בא. א"ר יוסי כל זה כך הוא. אבל מי עשה שיסבולו ישראל גלות הזה. הלא את כל אותן הבטחות שהבטיח להם הקב"ה. והרי אמרו שנקנסים לבתי כנסיות ולבתי מדרשות. ורואים כל אותן הנחשות. שמחים בלבם לסבול כל מה שיבוא עליהם. ולולי זאת לא היו יבשים לסבול. א"ר חייא ודאי כך הוא והכל בתשובה תולה. ואפשר האמר שיש ביבולתם עכשו להתעורר בתשובה

(ג) פתח רבי יוסי ואמר (ג) הן יבשו ויכלמו כל הנחרים בך וגו'. עתיד הקב"ה לעשות לישראל כל אותן המצוות שאמר ע"י נביאי האמת. וישראל סבלו עליהן כמה רעות בגלותם. ולולי כל אותן המצוות אשר מצפים ורואים שנכתבות בתורה. לא היו יכולים לעמוד ולסבול חגלות. אבל כשהולכים לבתי מדרשות. פותחים הספרים ורואים כל אותן המצוות אשר מיהלים. ורואים מקראות בתורה שהבטיח להם הקב"ה עליהן. אז מתנחמים בגלות. ושאר העמים סחפים ומנודים אותם ואומרים. איה הוא אלהיכם. איה הן המצוות שאתם אומרים שמוכנות לכם. וכי כל אומות העולם יבשו סכם. וז"ל (ד) שמעו דבר ה' ההרדים אל דברו אמרו אחיכם שונאים למען שמי יכבד ה' ונראה בשמחתכם והם יבשו. מהו ההרדים אל דברו. אלה הם שסבלו כמה צרות. כמה שמועות שמעו. אז על אלו. אלו אחר אלו. וחרדו עליהן. וכן הוא אומר (ה) כי כיה אמר ה' קול חרדה שמענו פחד ואין שלום. הם חרדים תמיד אל דבר כאשר נעשה רין. אמרו אחיכם שונאים. אלה הם אחיכם בני עשו. מנדיכם. כמס"כ (ו) סורו ממא קראו למו. שאין עם אשר מביים לישראל בגלוי ומרקים בפניהם של ישראל כמו בני אדום. שאומרים על ישראל שכלם טמאים כנדה. והיינו מנדיכם. למען שמי יכבד ה'. והם מתפארים לאמר אנחנו בני אל חי אשר בנו יכבד שמו. אנחנו המושלים על העולם כשביד זה שנקרא גדול. כמו שנאמר עשו בנו הגדול. ובשם זה נקרא הקב"ה גדול. שכתוב גדול ה' ומהולל סאר. אנחנו בני הגדול והוא גדול. וראי למען שמי יכבד ה'. אבל אתם קטנים סכל. יעקב בנה הקטן כתוב. איה הוא אלהיכם. איה אותן המצוות שיבשו כל העמים משמחתכם. מי יתן ונראה בשמחתכם כמו שאתם אומרים והם יבשו. כמי שתולה קללתו באחר [יד] שאתם אומרים עלינו שאו יבשו. ובעבור זה רוח הקודש אומר גם כן זה הדבור בכה [טו] וע"ז כתוב הן יבשו ויכלמו כל הנחרים בך. מהו כל הנחרים בך. שנתרחבו נחירי אפיהם בכעס עליך בגלות הזה. ובזמן הגאולה יבשו ויכלמו סכל המצוות שיבשו אצל ישראל. א"ר חייא בן אבא בוראי. אבל אני רואים ובך ראו אתני העולם שהגלות נמשך ונמשך. ועדיין בן דוד לא בא. א"ר יוסי כל זה כך הוא. אבל מי עשה שיסבולו ישראל גלות הזה. הלא את כל אותן הבטחות שהבטיח להם הקב"ה. והרי אמרו שנקנסים לבתי כנסיות ולבתי מדרשות. ורואים כל אותן הנחשות. שמחים בלבם לסבול כל מה שיבוא עליהם. ולולי זאת לא היו יבשים לסבול. א"ר חייא ודאי כך הוא והכל בתשובה תולה. ואפשר האמר שיש ביבולתם עכשו להתעורר בתשובה

מראה בקומות 6 ל"ה (ג) תשח קשה (ג) יע"י פ"ד (ד) שם פ"ו (ה) יע"י ל' (ו) ל"ה כ"ד

זיו הזהר

[יד] פ"י שחתת ואנחנו נבוש אומרים והם יבשו : [טז] פ"י שררה הקודש נזר שבאמת בן יחיה בדריהם שחם יבושו :

תשובה כלם יחד. זה אין יכולים. ומפני מה אין יכולים. לפי שנאמר והיה כי יבאו עליך כל הדברים האלה וגו' והשבות אל לבבך בכל הגוים אשר הדיחך ה' אלהיך שמה. ונאמר ושבתי עד ה' אלהיך וגו'. ואז אם היה נדחך בקצה השמים משם יקחך וגו'. ומרם שיתקיימו כל אותן הדברים אין ביכולתם להתעורר תשובה מהם. א"ר יוסי כמה פתמת כל הדרכים והנתיבות מכל בני הגלות. ולא הנחת להם פתחת כל הדרכים והנתיבות מכל בני הגלות. בכך דוד דודר. שלא ירצו לסבול אריכות הגלות ולא השבר. ויצאו מן דיני התורה ויתעברו בשאר האומות. אלא א"ר יוסי כתוב (ה) כמו דחה תקריב ללדת תחיל תועק בחבליה וגו'. מהו כמו דחה. אלא דרך הוא למעוברת שיעברו עליה תשעה חדשים שלמים. ויש בעולם כמה וכמה שאין עובר עליה אלא יום אחד או שני ימים מחורש התשיעי. וכך צירים וחבלים של המעוברת בחורש התשיעי הם. ואע"פ שאין עובר עליהן אלא יום אחד. נחשב עליהן כאילו עברו כל חורש התשיעי חורש שלם. אם כך ישראל כיון שמעטו המעט של גלות. אם יחזרו בתשובה יהיה נחשב עליהם כאילו עברו עליהם כל אותן הדברים הכתובים בתורה. כל שכן וכך שכן שכמה וכמה יסורין עברו עליהם מן היום שהתחיל הגלות :

תשובה כלם יחד. לא יכלין. מאי פתחא לא יכלין. בגין דכתיב ויהי כי יבאו עליך כל הדברים האלה וגו'. והשבות אל לבבך בכל הגוים אשר הדיחך ה' אלהיך שמה. וכתיב ושבת עד ה' אלהיך וגו'. וכדון אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקחך וגו'. ועוד דכל אינו מילין לא יתקיימו לא יכלין לאתעברא תשובה מנייה. א"ר יוסי כמה פתמת כל אורחין ושבינן מכל בני גלותא. ולא שבקת לון פתחון פס. דלי הכי לטון כמה דטון בכל דרר ודרר. דלא יסבלין גלותא. ולא אנרג. ויסקון מדנין דאורייתא ויתעברין בשאר עמין. אלא א"ר יוסי כתיב (ה) כמו דחה תקריב ללדת תחיל תועק בחבליה וגו'. מהו כמו דחה. אלא אירחא אינו לעוברת לאתעברא עלה פתחא עידין שלמין. ואם בעלמא כמה וכמה דלא עבר עלה אלא יומא חד או שני יומין מחשיעא. וכל יצין ויכלין דעוברתא דכשיעא אינו. ואע"פ דלא אפער עליהו אלא יומא חדא. אחשבי עליהו כאילו אעברו כל מחשיעא שלם. אף הכי ישראל כיון דמטעמו פתחא גלותא. אי יסורין בתשובה יתחשב עליהו כאילו אעברו עליהו כל אינו מילין דכתיבין באורייתא. כל שכן וכל שכן דכמה וכמה יסורין אעברו עליהו מן יומא דשאר גלותא :

(ב) ושבתי עד ה' אלהיך ושמת בקלו וגו'. א"ר ייבא סבא תניין לית מלה בעלמא דקיימא קמי תשובה. ולכלה קב"ס מקבל דלי. ואי תב כתיובתא סא דאזמן לקבליה אורה חיים. ואע"פ דפנים מאי דפנים כלל אסתקן וכלל אסתדר על תקוים. דסא אפילו כמאי דליה ביה חומא. קב"ס מבטל כד עדין מיוכתא שליחא. דכתיב (ג) חי אני נאם ה' כי אם יהיה כנייה בן יסויקס וגו'. וכתיב כנחו את האזנים סוס ערירי וגו'. יבתי דתב כתיובתא כתיב (ד) ובני יכניה אסיר בנו וגו'. מכאן דתשובה מתברר כמה גזרין ודינין וכמה ששלחין דסרולא. ולית מאן דקיימא קמי דתשובה. וע"ד כתיב (ה) ויאללו ורלו בפגרי השמים השועים ב'. אשר פשעו בי לא כתיב. אלא הפושעים ב'. דלא בעאן לאתעברא ולאחמיה על מאי דעבדו. אבל כיון דאתנחמו סא מקבל לון קב"ס. בג"כ כד נס דא אע"פ דפסע ופגיס דאתרר דלא אלטרין. אי תב לקמיה מקבל ליה וחס עליה. דסא קב"ס מלא רחמין אינו ואחמלי רחמין על כל עובדיו. כד"א ורחמיו על כל מעשיו. אפילו על בעירי ועופי מחשון רחמיו. ואי עלייהו מחשון רחמיו. כל שכן על בני נשא דיעין ואסתמודעאן לשבחה לאחריהו. דרחמיו מחשון עלייהו וסברן עלייהו. וע"ד אמר דוד (ו) רחמיו רבים ה' כחשפך חייני. ואי על חייבין מחשון רחמיו. כל שכן על אלא מאן בני אסותא. אינו מארי כאבין. ומאן אינו מארי כאבין. אינו אינו חייבין. אינו בעאן אסותא. ויהי דקב"ס עלייהו דלא יסון שביקין מים. ואיני דלא יסתלק מנייהו. ויחובון לקבליה. כד מקרב קב"ס ביחנה מקרב. וכד דחי בשמאלא דמי. ובשעתא דחי ימיניה מקרב. מסערה דא דחי ומסערה דא מקרב. וקב"ס לא שביק רחמיו מנייהו. סא חיי מאי כתיב (ז) וילך שוב בדרך לבו. וכתיב דבריה דרכיו רחמי וארפסו ואמחשו ואשלו מחמיה לו ולאכליו. וילך שוב. אע"פ דחייבין עבדין כל

(ג) ושבתי עד ה' אלהיך ושמת בקלו וגו'. א"ר ייבא חוקן למדנו שאין דבר בעולם עומד בפני תשובה. ואת כלם מקבל הקב"ה בוראי. ואם חזר בתשובה גזרין לגזרו דרך החיים. ואע"פ שפגם מה שפגם. מ"מ הכל נתתקן והכל יוחזר על תקונו. שהרי אפילו במה שיש בו שבושה. הקב"ה מבטל כאשר עושים תשובה שלמה. שכתוב (ג) חי אני נאם ה' כי אם יהיה כנייה בן יהויקים וגו'. ונאמר כתבו את האזנים הוה ערירי וגו'. ולאחר שחזר בתשובה כתוב (ד) ובני יכניה אסיר בנו וגו'. מכאן שתשובה משרבת כמה גזרות ודינין וכמה ששללאות של ברזל. ואין דבר עומד בפני תשובה. וע"כ כתוב (ה) ויצאו וראו אנשים הפושעים ב'. אשר פשעו בי לא כתוב. אלא הפושעים ב'. שאין רוצים לשבו ולהתנחם על מעשיהם הרעים. אבל כאשר חוזרים בתשובה הקב"ה מקבלם. לפיכך כל איש אע"פ שפשע ופגם במקום שלא נצרך. אם ישוב לפניו כבדו הקב"ה וחס עליו. שהרי הקב"ה מלא רחמים הוא ונתמלא רחמים על כל מעשיו. כמש"כ ורחמיו על כל מעשיו. אפילו על בהמות ועופות מגיע רחמיו. ואם עליהם מגיע רחמיו. כל שכן על אנשים היודעים ומבירים לשבח לרבונו. בוראי רחמיו מגיע עליהם וגוהים עליהם. וע"כ אמר דוד (ו) רחמיו רבים ה' כחשפך חייני. ואם על רשעים מגיע רחמיו. כל שכן על זכאים. אלא מי נצרך לרפואה. אותן בעלי מומין. ובי הם בעלי מומין. אלה הם הרשעים. הם צריכים רפואה. ורחמי קמיה עליהם שלא יהיו נדחים ממנו. והוא לא יסתלק מהם. שיוכלו לשוב אליו. כאשר הקב"ה מקרב מקרב בימין הוא מקרב. וכאשר דוחה בשמאל הוא דוחה. ובשעה שהוא דוחה מקרב בימינו. מצד זה דוחה ומצד זה מקרב. והקב"ה אין מסלק רחמיו מהם. בוא וראה מה כתוב (ז) וילך שוב בדרך לבו. וכתוב אחריו דרכיו רחמי וארפסו ואמחשו ואשלו בחומים לו ולאכליו. וילך שוב. אע"פ שהרשעים עושים כל

מראה מקומות (א) יעני' כ"י (ב) משפטים ק. (ג) יעני' כ"ב (ד) ד"ס (ה) ג' (ו) יעני' ט"ז (ז) א"ר ייבא (ח) יעני' כ"ז

כל מאי דעבדין בידון. דלולין באורחא דלכייסו. ואחרת
עבדין בזה הסתרה ולא בעלן לליית לון. בשעת
דמין בחיובתא ונעלין אורחא עבא דמיוכתא.
הא אסותא זמינא לקבלים:

ספתא אית לאסתכלא. אי על חייל אמר קרא. או
על מחייל אמר קרא. דהא רישא דקרא ללו חייל
סיפא. וסיפא לאו חייל רישא. רישא דקרא אחזי
על תייל. וסופא אחזי על מחייל. אלא
קרא אמר בעוד דכ"ג חייל בחייו. והכי סוף.
וילך שוב בדרך לבו. בני דילך סרע דבס תקוף
ואתקף בים. ועד חייל שובב ולא בני לאסתכל
במיוכתא. אמר קרא חמי אורחיו דקא חזיל בים
טועלתא. אמר קרא אלא אספריכא לאתקפא בידים.
הס"ד דרכיו רחמי. דקא חזיל בחסותא. אלא בני למיכ
לום אסותא. הס"ד ואספריכא. קרא חייל אטיל בדים
אורחיו דמיוכתא ואסותא לנשמתים. ואנחו. מסו ואנחו.
כר"א לך נחם את הס. קרא אנהי לום באורח מוסר.
כמאן דאתקף בידא דאחרא ואספריכא מגו חסותא. ואשלים
נחומים לו ולאכליו. סא אחמי דמיתא חייל. אין
ודאי מיתא חייל קיימא בחייו. דסוף דלחייל רשע
מיתא אקרי. ומסו ואשלים נחומים לו באורח מוסר.
קרא עבד סיבו עס בני נשא. דכיון דעאל מייג
סיון ולסלסא. סקיד עמיס תרין מלכין גסורין דנשרין
ליה. חד מימיניס וחד משמאלים. כד חזיל ב"ג
באורח מוסר אינון דחלן בים ואתקפין עמיס בחדים.
וכד קמיס ואמרין סבו יקר דליוקנא דמלכא. וכד
חזיל באורח עקימו אינון מתכלין עליה ומתעבדין מיס.
כיון דאתקף בים קרא ואנהי ליה באורח מוסר. כיון כפי
ואשלים נחומים לו ולאכליו. ואשלים נחומים לו בקדמיתא.
דלחייל אנתחם על מה דעבד בקדמיתא. ועל מה דעבד
ספתא ותב במיוכתא. וכתר כן ולאכליו. אינון מלכין
דסו מתכלין עליה כד מתעבדין מיס. והספתא
דאספריכא בדים סא ודאי נחומים לכל ספרין.
דספתא חייל מי ודאי. מי בכל ספרין. דלחייל בלילא
דמי. וכיון דלחייל בלילא דמי כיון אקרי בעל תשובה.
דסא כנסת ישראל תשובה אקרי. ואיזו בעל
תשובה אקרי. וקדמיתא אמר. בעל תשובה
ממס [פז] וס"ד אפילו דליקס נחומים אינס יכולים
לעמד בו במקום שבעלי תשובה עומדים:

(א) פתח רבי שמעון ואמר (ב) איש תהפוכות ישלח
מדון ונרגן מפריד אליו. איש תהפוכות ישלח מדון. כמו
דלחמן דחייבא עבדין פגמו לעילא. ונרגן מפריד
אליו. מפריד אליו של עולם. ודא קרא. ד"א איש
תהפוכות ישלח מדון. מהו ישלח. ישלח לאותן נגיעות [יו]
מדון. שהיו יונקים מצד הדין. ונרגן מפריד אליו. כמו
שארנו שהרשעים נורמים פגם למעלה. מפריד שהחור
לא יהיה נמצא. מפריד להמטרונה מן המלך. ולהמלך
מן המטרונה. ובשכיל זה לא נקרא אחר. כי אחר לא
נקרא

כל מה שעושים בידון. שהולכים בשירות לבם. ואחרים
עושים בהם התראה ואין רוצים לשמוע להם. מ"ם בשעה
שחזרים בתשובה ומקבלים עליהם דרך טוב של תשובה.
הרי רפואה מומנת להם:

עכשו יש לעיין. אם על החיים אומר הכתוב. או
על המתים אומר הכתוב. שחלא תחלת המקרא אין הוא
כסופו. וסופו אין הוא כתחלתו. התחלת המקרא נראה
שעל החיים ידבר. וסופו יסוב על המתים. אלא ודאי
שהמקרא מדבר בעוד שהאדם הוא בחייו. וכך ענינו.
וילך שוב בדרך לבו. לפי שיצר הרע שבו הוא חזק
ומתגבר בו. וע"כ הוא הולך שובב ואינו רוצה לחזור
בתשובה. הקב"ה רואה דרכיו שהוא הולך בדרך רע בלי
תועלת. אמר הקב"ה אני צריך להחיות בידו להנהיגו.
וש"כ דרכיו ראיתי. שהוא הולך בחשך. רוצה אני לתת
לו רפואה. וש"כ וארפאהו. הקב"ה מכנים בלבו ההרור
דרכי התשובה ורפואה לנשמתו. ואנחנו. מהו ואנחנו.
כמ"ס לך נחם את הס. הקב"ה מנהיגו בדרך הישר.
כמי שמחזיק ביד האחר ומצויא מתוך החשך. ואשלים
נחומים לו ולאכליו. כאן נראה שמוכס על המת. הן
ודאי מוכס על המת שעורנו בחיים. כי יען שהוא רשע
נקראו מת. ומסו ואשלים נחומים לו ולאכליו. אלא
שהקב"ה עושה טובה עם האנשים. שכיון שנכנס מן י"ג
שנים ולהלאה. פוקד עמו שני מצאנים שומרים שישמרו
אותו. אחד מימינו ואחד משמאלו. כאשר הולך האדם
בדרך הישר הם שמחים בו ומתחברים עמו בשמחה.
מכרמים לפניו ואומרים לנו כבוד לצורת המלך. וכאשר
הולך בדרך גלו הם מתאבלים עליו ומתרחקים ממנו.
וכאשר מחזיק בו הקב"ה ומנהיגו בדרך הישר. בכך כתוב
ואשלים נחומים לו ולאכליו. ואשלים נחומים לו בראשונה.
שהוא מתנחם על מה שעשה מקדמ. ועל מה שעושה
עתה וחרת בתשובה. ואחר כך ולאכליו. אותן המלאכים
שהיו מתאבלים עליו כאשר התרחקו ממנו. ועכשו
שחוזרים להיות עמו הרי זה ודאי נחומים לכל הצדדים.
שעתה הוא חי בראי. חי בכל הצדדים. כי נאחו בעץ
החיים. וכיון שנאחו בעץ החיים אז נקרא בעל תשובה.
שהרי כנסת ישראל תשובה נקראת. והוא בעל תשובה
תשובה נקרא. והוא שאמר הקדמונים בעל תשובה
ממס [פז] וע"כ אפילו צדיקים נחומים אינם יכולים
לעמד בו במקום שבעלי תשובה עומדים:

(א) פתח רבי שמעון ואמר (ב) איש תהפוכות ישלח
מדון ונרגן מפריד אליו. איש תהפוכות ישלח מדון. כמו
שארנו שהרשעים נורמים פגם למעלה. ונרגן מפריד
אליו. מפריד אליו של עולם. וזה הקב"ה. ד"א איש
תהפוכות ישלח מדון. מהו ישלח. ישלח לאותן נגיעות [יו]
מדון. שהיו יונקים מצד הדין. ונרגן מפריד אליו. כמו
שארנו שהרשעים נורמים פגם למעלה. מפריד שהחור
לא יהיה נמצא. מפריד להמטרונה מן המלך. ולהמלך
מן המטרונה. ובשכיל זה לא נקרא אחר. כי אחר לא
נקרא

מראה מקורות א ויקרא טו: ט משלי פ"א

דיו הודר

[טו] הקדמונים חסידים תיבת מ"ס. לרשע על זה המבואר שהחור בתשובה תתעלה מרגת. נשחתו להאחו בעץ החיים. דחיינו
ספירת התאריך שנקרא בעל. על יהיה כשפיע למת. המלכות שהיא בבחינת מקבל כעין בעל ואשתו. והיא כמו השכינה הקדושה
נקראת תשובה. ובעבור זה נקרא גם החור בתשובה בשם בעל תשובה. וסדרת צדיקים היא במלכות או בידור: [יו] חיינו
ספירות התחתונות:

נקרא אלא כאשר הם ביוג אחד. וי לאותן הרשעים שגורמים פירוד למעלה. וכאים הם הצדיקים שהם מחזקים הקיום שלמעלה. והכאים הם בעלי תשובה שמחזירים הכל למקומו. וע"כ למדנו במקום שבעלי תשובה יושבים צדיקים נגורים אין יושבים בו. מה הטעם. אלא שהבעלי תשובה נתתקנים במקום עליון. במקום שהשקת הנן נמצאת משם. וזו היא תשובה [ית] וע"כ נקראים בעלי תשובה. והצדיקים נתתקנים במקום אחר שנקרא צדיק [יט] וע"כ אלה יושבים במקום עליון. ואלו יושבים במקום קמון ממנו. מה הטעם. אלו מחזירים המים למקום [כ] שיומשכו ממקום העליון נהר העמוק עד המקום ההוא שנקרא צדיק. וצדיקים נגורים ממשכים אותם מהמקום ההוא שהם יושבים לעולם הזה. וע"כ אלה עליונים ואלו תחתונים. ואשרי חלקם של בעלי תשובה. ואשרי חלקם של הצדיקים. שבשביל כלם נתקיים העולם :

(א) א"ר יצחק ראה כמה גדולה רחמנות הקב"ה עם ברייתיו. שאפילו רשע גדול אם הרבה בתשובה ולא יכול לעשות תשובה וסת. הוא בודאי מקבל עונש על שהלך בלי תשובה. ולאחר שקבל עונשו מחשבה טובה ההיא שחשב אותו הרשע לעשות תשובה. עולה לפני מלך העליון ואינה סרה משם. עד שהקב"ה מתקן לאותו הרשע מקום במדרת שאול. ואז מחשבה ההיא יורדת מלפני הקב"ה ומשבת כל חומות הקשים אשר בשערים של מדורי גיהנם. ומנעת למקום ההוא שזה הרשע שם. מנקשת בו ונתעורר לו רצון ההוא כמקדם. ואז מצפצפת נשמה זו לעלות מתוך מדור השאול. ואין מחשבה טובה נאבדת מלפני המלך הקדוש. ולפיכך זכאי הוא מי שמהרהר מחשבות טובות אל רבונו. שאע"פ שאינו יכול לעשותם. מעלה עליו הקב"ה רצונו כאילו עשה. וזה לטובה. אבל הרצון דרעה לא. מלבד ההרהר של עבודה זרה. וזה כיארו החברים. הרשעים שלא הרהרו בתשובה יורדים שאילה ואין עולים משם לדורי דורות. עליהם כתוב (ג) כלה ענן וילך בן יורד שאול לא יעלה. ועל הראשונים כתוב ה' מסית ומחיה מוריד שאול ויעל :

(ג) וישב ה' אליהם את שבותך ורחמך ושב וקבצך מכל העמים וגו'. פתח רבי שמעון ואמר. לה' הישועה על עמך ברכתך סלה. לה' הישועה. כך למדנו וכאים הם ישראל. שבכל מקום שגלו גלתה השכינה עמם. וכאשר יצאו ישראל מן הגלות הנאולה דמי. לישראל או להקב"ה. אלא זה נתבאר בכמה מקראות. וכן כאן לה' הישועה בודאי. מתי. כאשר על עמך ברכתך סלה. בשעה שהקב"ה ישינה בברכות על ישראל להוציאם מן הגלות ולהחיות להם. אז לה' הישועה בודאי. וע"כ למדנו שהקב"ה ישוב עם ישראל מן הגלות. וז"ל ושב ה' אליהם את שבותך ורחמך. (ד) בוא וראה בתחלה כתוב (ה) שאנ ישאנ על נהו. ובזמן ההוא כאשר יצא לקחת את בת זוגו. אז (ו) אריה שאנ מי לא יירא

אקרי אלה כד אינון ביוגא חדא. ווי לאינון חייבין דעבדין פירודא לטינא. וזכאן אינון דקריא דאינון מקיימין קיומא דטינא. וזכאן אינון מאריסון דתשובה דתיבין כלה לאתרייסו. וע"ד מנין אתר דבעלי תשובה יתבין דקריקס נגורים לא יתבי בים. מאי פסחא. אלא אינון אתתקפו באתר פלגא. באתר דסקין דנגתא אשתכח מתמן. ודא היא תשובה [יח] וע"ד אקרון בעלי תשובה. ואלין אתתקני באתר אתר דאקרי דייק [יט] וע"ד אלין יתבין באתר פלגא. ואלין יתבין באתר וזכאן. מאי פסחא. אלין תיבין מילא לאתרייסו [כ] מאתר פלגא דנהר עמיקא עד הסוף אתר דאקרי דייק. ולדיקס נגורים נגדין לון מהסוף אתר דאינון יתבין להאי פלגא. וע"ד אלין פלגאן ואלין תתאין. וזכאן חילקסון דמארי תשובה. וזכאן חולקסון דלדיקא. דבניסון פלגא תתקיימא :

(א) אתר רבי יצחק חמי כמה רחמנותא דקב"ה עם ברייתו. דאפילו דאיש חייבא יתיר וסרסר תשובה ולא יכול למעבד תשובה ומית. האי דואי מקבל עונש על דאיל כלה תשובה. ולכתר דקביל עונשים הסוף רעוהא סבה דשוי הסוף חייבא למעבד תשובה. סלקא קמי מלכא פלגא ולא אעדיהא מתמן. עד דקב"ה אחקין להסוף חייבא דוכתא במדרת שאול. וכדין הסוף רעוהא נתתא מקמי קב"ה ומבדת כל גויין דמריי מדורי גיהנם. ומסי להסוף אתר דהאי חייבא תמן. ובפס ביה ואתער ליה הסוף רעוהא כמלקדמין. וכדין מלפלא האי נשתמא לסלקא מנו מדורא דשאול. ולית רעוהא סבה דתחביר מקמי מלכא קדישא. ובג"כ וזכאן איש חמין דמהרסר הסורין סבין לגבי מאריס. דאטיג דלא יכול למעבד לון. קב"ה סליק ליה רעוהא כאילו עבד. דא לכל רעוהא לביס לא. בר הסורא דע"ז. וזה אוקמס חבירא. אינון דלא סרסרו תשובה נחסי לשאול ולא סלקי מתמן לדרי דין. עליהו כתיב (ג) כלה ענן וילך בן יורד שאול לא יעלה. ועל קמחא כתיב (ה) ממה וממה מוריד שאול ויעל :

(ג) וישב ה' אליהם את שבותך ורחמך ושב וקבצך מכל העמים וגו'. פתח רבי שמעון ואמר. לה' הישועה על עמך ברכתך סלה. לה' הישועה. הכי פתח וזכאן אינון ישראל. דבכל אתר דאנתלו שכינתא אנתלי ביהדישו. וכד יפקין ישראל מנלוהא פורקנא למאן. לישראל או לקב"ה. אלא הא אוקמס בכמה קראי. וסבא לה' הישועה ודאי. אימתי. על עמך ברכתך סלה. בשעתא דקב"ה יסנה בצרכאן עליהו דישראל לאפקא לון מן גלותא ולאופסא ליה. כדין לה' הישועה ודאי. וע"ד מנין דקב"ה ייטוב עמסון דישראל דאנא. הס"ד וזכ"ס ה' אליהם את שבותך ורחמך. (ד) מא חזי בקדמיתא כתיב (ה) שאנ ישאנ על נהו. ובסיהא וזכאן כד יסוק לקבלא לבת זוגו. כדין (ו) אריה שאנ מי לא יירא

בראיה מקומות (א) תמוס קנ. (ב) ליוג (ג) אמור (ד) ואתקין ער. (ה) ימתי' כ"ס (ו) עמוס ג'

זיו הזהר

[ית] חיינו עולם חביבה : [יט] חיינו יסוד : [כ] פי' שהבעלי תשובה תעלה ותניע עבודתם עד עולם הכינת וסועלים שיושפע משם שפע עד ספירת היסוד : והצדיקים פועלים יחוד יסוד וזככות שיע"ז נמשכת השפע לעולם הזה :

יירא. אוי למי שיוזמן כאשר יתבע אריה הגדול להתחבר עם בת זוגו. כל שכן בשעה שיוזנו כאחר. על אותה שעה כתוב ושב ה' אליהך את שבותך וגו'. ושב. מה הוא. אלא שהקב"ה ישיב לכנסת ישראל מן הגלות. ושב צדיק להזון במקומו. בכן כתוב ה' אך צדיקים יודו לשמן ישבו ישרים את פניו. (ט) ארץ יהודה לולי היו יורדים האנשים את האהבה שאוהב הקב"ה לישראל. היו שואנים ככפיר לרוץ אחריו. שלמדנו בשעה שירד יעקב למצרים קרא הקב"ה לפמליא שלו. אמר להם כלכם רדו למצרים ואני ארד עמכם. אמרה השכינה. רבנו של עולם היש צבאות בלי מלך. אמר לה (ו) אתי מלבנון כלה אתי מלבנון תבאי וגו'. אתי מלבנון. במקום הערן המלובן בכל פעולותיו. כלה. זו השכינה. אתי מלבנון תבאי. במקום בית הקדש שלמעה. תשורי מראש אמנה. מראש של מי. מראשם של בני האמנה. ומי הם יעקב ובניו. מראש שניר וחרמון. שהם עתידים לקבל תורתו מהר חרמון. ובעבור זה אנין עליהם בגלותם. ממונות אריות וגו'. אלו הם עמים עב"ם הרומים לאריות ונמרים. שמענים לישראל בכל עבודה קשה. ר' יודן אמר ממונות אריות וגו'. אלו הם תלמידי חכמים העוסקים בתורה בממונות המהירות ובבתי כנסיות. שהם אריות ונמרים בתורה:

(ז) רבי יוסי פתח ואמר (ה) משא דומה אלי קורא משעיר שומר מה מליה שומר מה מליה. מקרא זה ביארו החכ"ם בכמה מקומות. אבל משא דומה. בכל פעם שישראל היו נמצאים בגלות היה ידוע הזמן והקץ שלהם. וזמן והקץ של הגלות ההוא. וגלות של אדם הוא משא דומה. שלא נתגלה ולא נודע הקץ באותן האחרים. אמר הקב"ה אלי קורא משעיר. קול שמעתי בגלות של שעיר. קול של אותן הנלחצים ביניהם. אותן השוככים לעפר. ומה אמרו. שומר מה מליה שומר מה מליה. הם תובעים אותי עבור השכינה. מה עשיתי מן השכינה שלי. בכן מאסף הקב"ה לפמליא שלו ואומר. ראו בני האהובים שהם נלחצים בגלות. ומניחים צער שלהם ותובעים אותי עבור שכינתי ואומרים. שומר. אתה שנקראת שומר. איה היא השמירה שלך. איה היא השמירה של ביתך. מה מליה. מה עשית מן הלילה. האם כך שמרת אותה. מה מליה. שהרי לפעמים נקראת השכינה לילה ולפעמים לילה. ושי"ב ליל שמורים הוא. וכתוב הוא הלילה הזה. או הקב"ה משיכם. הרי שמירה שלי נמצאת. שהרי אני נכון לגנדה ולהצא עמה. ושי"ב אמר שומר. זה השומר את הבית. אתה בקר וגם לילה. שהרי בתחלה נפתק למעה מלה. והעלה לבקר שהוא שהיה מתורה עמה הבית. עתה אתה בקר. הרי נכון הוא להתחבר עם הלילה. וגם לילה. הרי גם הוא נכונה (כא) אבל בשבילכם מתעכבים. ואם אתם רוצים כזה מפני מה אתם מתעכבים. שוב. היו חזורים בתשובה. בכן אתיו. הבאו אצלי ונהיה כלנו במדור אחד וכלנו נשוב למקומנו. ושי"ב ושב ה' אליהך את שבותך. והשיב לא נאמר אלא ושב. שני

יירא. ווי למאן דיוזמן כד יתבע אריא ברברא לאתחברא לנורקים. כל שכן בשעתא דיוזנון כחדא. כססא שעתא כתיב ושב ה' אליהך את שבותך וגו'. ושב. מאי סוף. אלא קב"ה ימיב לכנסת ישראל מגלותא. ושב לדיק לאזוזנוא באחרים. כדן כתיב ה' אך לדיקים יודו לשמן ישבו ישרים את פניו. (ז) ארץ יהודה לולי היו יורדים האנשים את האהבה שאוהב הקב"ה לישראל. היו שואנים ככפיר לחדק אחריו. שלמדנו בשעה שירד יעקב למצרים קרא הקב"ה לפמליא דיליה. אמר להון כלכון חותו למלרים ואנא אחות מכוון. אמרש שכינתא. רבונא דעלמא אית לבאות בלא מלכא. אמר לה (ו) אתי מלבנון כלה אתי מלבנון תבאי וגו'. אתי מלבנון. מאתרא דערן המלובן בכל פעולותיו. כלה. דא שכינתא. אתי מלבנון תבאי. מאתרא דאן מקדשא דלעילא. תשורי מראש אמנה. מראש דמי. מראשון דבני המיחמחא. ומאן ייבא. יעקב ובניו. מראש שניר וחרמון. דליון עמידין לקבלא דאורייתא דילי משורא דחרמון. ובנין דא אנא עלייהו בגלותא. ממענות אריות וגו'. אלן אינון עמיין עכ"ם דרמיון לאריות ונמרים. דמענין ליון. בכל פולחנא דקשו"ר. ר' יודן אמר ממענות אריות וגו'. אלן אינון תלמידי חכמים דעסקין באורייתא במענות המהירות ובבתי כנסיות. דליון אריות ונמרים באורייתא:

(ז) רבי יוסי פתח ואמר (ה) משא דומה אלי קורא משעיר שומר מה מליה שומר מה מליה. מקרא זה ביארו החכ"ם בכמה מקומות. אבל משא דומה. בכל פעם שישראל אשתכחו בגלותא אחידע זמנא וקלא דליון. וזמנא וקלא דהסוף גלותא. וגלותא דאדום סוף משא דומה. דלא חתגלא ולא אחידע באינון אחריו. קב"ה אמר אלי קורא משעיר. קול שמעתי בגלותא דשעיר. אינון דחשק בניינו. אינון דשכיב לעפרא. ומאן אמרו. שומר מה מליה שומר מה מליה. אינון תבעין לי על מפרויתא. מה עבדית מן מפרויתא דילי. כדן קב"ה כניס למלכא דלילה ואמר. חמו בני רחימי דליון דחשקין בגלותא. ושכקין לערא דליון ותבעין לי על מפרויתא דילי ואמרי. שומר. אנא דלקיי שומר. אן סיא שמירה עיך. אן סיא שמירה דביתך. מה מליה. מאן עבדית מליה. האם הכי נקרת לס. מה מליה. דהא לזמין אחקרי לילה ולזמין אחקרי לילה. הסיד ליל שמורים הוא. וכמו סוף סילוס הזו. כדן קב"ה אחיב לון. סא שמירה דידא אשתכח. דהא אנא זמין לקבלא ולאשתכחא בחדא. הסיד אמר שומר. סוף דנעיר ביתא. אתא בקר וגם לילה. דהא בקדמיתא אשתקל לעילא לעילא. וסליק לסוף בקר. דלזמן דלזמן דא מדידא. הסתא אחא בקר. סא זמין איסו לאתחברא בגליה. וגם ליליס. סא זמנא איסו [כא] אבל בניינו מתעכבין. ואי אתון בעלן דא על מה אתון מתעכבין. שוב. שוב בתשובה. כדן אחיו. אמו לגבאי ונאמי כלנא במדורא חדא וכלנא כתוב לאתכרע. הסיד ושב ה' אליהך את שבותך. והשיב לא נאמר אלא ושב. שני

מראה מקומות ט' יוסי ק"ט ט' שמו"ט: (ז) שיר ד' (ז) ויקרא כב. (ה) יעשי' פ"ט

דיו חזר

אלא בקר לילה ראו על יסוד ומלכות:

ושב ושב כתוב כאן, אלא אחד לבגדים ישראל ואחד להקב"ה, ושב ושב ה' אלהיך את שבתך ורחמך ושב וקבצך מכל העמים :

אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך ה' אלהיך וגו'. (א) רבי אחא היה מהלך בדרך והיה עמו רבי יהודה, כשהיו מהלכים א"ר יהודה מה שלמדנו בתולת ישראל, היינו בתולה שמתברכת מן שבע, שנקראת ב"ת שב"ע [כנ] וזה נתבאר בכמה מקומות, ובתולה למטה יורשת ו' ברכות בעבורה, והרי כתוב (נ) נפלה לא תוסף קום בתולת ישראל, ומה שאמרו החברים בענין זה נכון הוא [כנ] אבל אם היתה הפרשה נאמרת בדרך נחמה היה אפשר לומר כך, וכאן הלא בדרך קינה נאמרה, והרי המקרא שלפנינו מוכיח כן [כנ] א"ל ודאי כך הוא, ודבר זה היה קשה לי יותר מהכל, כאשר באו אצל רבי שמעון, שאלו אותו מה שכתוב נפלה לא תוסף קום בתולת ישראל, מי שיש לו כעס על אשתו ויציאה ממנו, האם לא תשוב אצלו לעולם, א"כ או לבנים שהגדו עמה, אמר רבי שמעון בוא וראה בכל הנלוות שהגדו ישראל בכלן ניתן ומן וקץ, ובכלן היו ישראל חוזרים להקב"ה, ובתולת ישראל שבה למקומה בומן ההוא שגדור עליה, ועכשו בגלות זו האחרונה לא בן, שהרי היא לא תשוב כך כמו בזמנים האחרים, ומקרא זו מוכיח שכתוב נפלה לא תוסף קום בתולת ישראל, נפלה ולא אוסף להקב"ה לא כתוב, משל למלך שבעם על המטרונה וגרשה מהיכלו לזמן ידוע, כאשר היה מניע ומן ההוא מיר היתר המטרונה חוזרת ונכנסת לפני המלך, וכן פעם אחד רב' וג' פעמים, לזמן האחרון נתרחה מהיכל המלך וגרשה המלך מהיכלו לזמן רחוק, אמר המלך ומן גלות הזה אין הוא כשאר זמני הגלות שהיא תבא לפני, אלא אני אלך עם כל בני היכלי ואבקש אותה, כאשר בא אליה ראה אותה שהיא שוכבת לעפר, מי ראה עוד כבוד של המטרונה כמו בזמן ההוא, ובקשות המלך לעומתה, עד שאחזה המלך בידו והקימה והביא אותה להיכל, ונשבע לה שלא יפרד עוד ממנה לעולם ולא יתרחק ממנה, כך הקב"ה בכל הזמנים שבגס ישראל היתה בגלות, כשהגיע זמן הגאולה היא שבה ובאה לפני המלך, ועתה בגלות הזאת לא בן, אלא הקב"ה יאחז בידה ויוקמה ויתפיים עמה וישיבה להיכל, ובוא וראה שכך הוא שהרי כתוב נפלה לא תוסף קום, וע"ז כתוב (נ) ביום ההוא אקים את סבת דוד הגופלת, היא לא תוסף קום מעצמה בבזמנים אחרים, אבל אני אקים אותה, אני אקים את סבת דוד, אינו סבת דוד, זו בתולת ישראל, הגופלת, כמו שכתוב נפלה, וזה הוא כבודה של בתולת ישראל ושבח שלה, א"ר יהודה ודאי דרוש הוה מתישב על לבי, וזהו אמיתות הדבר [כנ] וזה מתאים עם מה ששמעתי ענין אחד ושכחתי, ועכשו הירודתי הדבר, שלמדנו א"ר יוסי עתיד הקב"ה להכריז על בגס ישראל ויאמר (ד) התנערי מעפר קומי שבי ירושלים, כמי שאוחז בידו של חברו ואומר התעורר עמוד

ושב ושב כתיב הכל, אלא חד לכנסת ישראל וחד לקב"ה, הס"ד ושב ה' אלהיך את שבתך ורחמך ושב וקבצך מכל העמים :

אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך ה' אלהיך וגו'. (א) רבי אחא סוס אויל באורחא וסיה פמיה רבי יסודה, עד דהוי אולי א"ר יסודה סא דמינן בתולת ישראל, בתולה דאחברכא מן שב"ע, דאחברי ב"ת שב"ע [כנ] ואוקומה בכמה אתר, ובתולה לתתא ירחא ו' ברכות בגינה, וסא כתיב (נ) נפלה לא תוסף קום בתולת ישראל, וסאי דאחרי חבירא במלה דא ספיר סוא [כנ] אבל אי פרסחא אחמר בלתי נחמה סוין אחרי הכי, אבל כסאי קינס אחמר, וסא קרא אוכה הכי [כנ] א"ל ודאי הכי סא, וסא סוס קסאי לי סוסא מלה יסיר מכלא, כד אתו לגבי דרבי שמעון שאילו ליה סא דכתיב נפלה לא תוסף קום בתולת ישראל, מאן דאית ליה ריגוא דדביהו ופרקא מינס, לא חסד לעלמין, אי הכי ווי לבנין דאחפרכו עמה, אמר רבי שמעון סא חוי בכלהו גלותא דגלי ישראל לכסאי שוי זמנא וקלא, וכללהו סו ישראל תיבין לקב"ה, ובתולת ישראל סות חבת לאחריה כסהו זמנא דגור עלה, וססתא בגליהא דא חסרה לאו הכי, דסא סיא לא תתיב הכי בזמנין אחרנין, וסאי קרא אוכה דכתיב נפלה לא תוסף קום בתולת ישראל, נפלה ולא אוסף להקב"ה לא כתיב, מתל למלכא דגדו על מטרונתא ואסדי לה מהיכליה לזמנא ידועא, כד סיה חסי ססוא זמנא מיד מטרונתא סות עאלת ומתא קמי מלכא, וכן זמנא חד ותרין ותלת זמנין, לזמנא בתרייתא אחרתא מהיכלא למלכא ואסדי לה מלכא מהיכליה לזמנא דחיקא, אחר מלכא סאי זמנא לאו סוא כשאר זמנין דסאי חסי קסאי, אלא אלא חיויל עס כל בני היכלי ואחבע עלה, כד חסא לגבי חסא לה דסות שכיב לזמנא, מאן חסא יקרא דמטרונתא כסהו זמנא, ובעוין מלכא לקבלה, עד דאחיד לה מלכא בידיו ואוקים לה ואייתי לה להיכליה, ואחוי לה דלא יתפסח מינס לעלמין ולא יתרחק מינס, כך קב"ה כל זמנין דכנסת ישראל סות בגליהא, כד סיה חסי זמנא סיא אחרתא וסדרת קמי מלכא, וססתא בגליהא דא לאו הכי, אלא קב"ה יחיד בידה ויוקים לה ויתפיים כסהו ויחייב לה להיכליה, וסא חוי דכתיב סוא דסא כתיב נפלה לא תוסף קום, וע"ז כתיב (נ) ביום ההוא אקים את סבת דוד הגופלת, היא לא תוסף קום בזמנין אחרנין, אבל אלא אוקים לה, אני אקים את סבת דוד, מאן סבת דוד, דא בתולת ישראל, הגופלת, כמה דכתיב נפלה, ודא סוא יקרא דבתולת ישראל וססתא דלה, א"ר יסודה ודאי מליהא על לבאי אחיבה, ודא צריכו דלה [כנ] ואולא סאי כמלה חדא דשמענא וסכחנא, וססתא ריוחנא לה, דתנינן א"ר יוסי זמין קב"ה לאכרזא על כנסת ישראל וימא (ד) הסנערי מעפר קומי שבי ירושלים, כמאן דאחיד בידא דחברים ואמר הסנערי קים

מראה מקומות (א) יקרא (ב) פסוק (ג) ס' (ד) עמוד ט' (ה) יפ"י ז"ב

זו הוזהר

וכן ב"ת שב"ע סמוך על פרת המלכות ושכינה הקדושה : [כנ] שדרשו לא תוסף לגלות : [כנ] שם כתוב שמעו את הדבר הזה אשר אנכי נושא עליכם קינה בית ישראל : [כנ] כל זה להיוסף מדעת אותו, כה הציגונו החפשים ברעות, שהתאחרו לעשות בלתי חסידים מרינת יהודים על היסוד, ואם אין אני לי מי לי, וכיריון, בניחותא את הפסוק, הלא אתה אלקים ונחתנו ולא תצא אלקים בצבאותינו, וזה רק מעשה שומים הבל הבלים, כי אם לי לא ישמר עיר שוא ע"ק שומר :

עמוד. כך הקב"ה יאחזו בה ויאמר התנערי קומי.. א"ר
אחא ושי"ב (ה) הנה מלכך יבא ד' וגו'. יבא ד' ודאי
ולא אתה אליו. יבא ד' לפנים אתך. יבא ד' להקים
אותך. יבא ד' להשלים אותך בכל. יבא ד' להכניסך
להיכל ולזהרונך עמך ויוג עולם. כמשי"ב (ג) וארשתך
לי לעולם וגו' :

(ג) רבי יסודם פתח ואמר (ד) מי זאת הנשקפה
כמו שחר יפה כלבנה ברה כחמה איומה כנגלות.
מקרא זה נתבאר ונדרש. אבל מי זאת הנשקפה. אלו
הם ישראל בזמן שהקב"ה יקים אותם ויוציאם מן הגלות.
או יפתח להם פתח של אור דק וקטן. ואח"כ פתח אחר
שהוא גדול ממנו. עד שהקב"ה יפתח להם שערים
העליונים הפתוחים לארבע רוחות העולם. וכן כל מה
שהקב"ה עושה לישראל ולהצדיקים שבהם. כאופן כזה
נעשים כלם. ולא בפעם אחת [כנ] משל לאדם שיושב
בחצר ומדורו היה בחשך תמיד. כאשר ירצו להאיר לו
נצרך לפתוח לו אור קטן כמו נקב החתך. ואח"כ גדול
מה מעט. וכן בכל פעם עד שיאורו לו כל האור כראוי.
כך הם ישראל. כמשי"ב (ה) מעט מעט אנרשנו מפניך עד
אשר תפרה וגו'. וכן למי שבאה רפואה. אין היא
בשעה אחת אלא מעט מעט עד שמתחזק. אבל לעשו
לא כן. אלא בזמן אחד נואר לו. ונעשה ממנו מעט
מיני. עד שיתגברו ישראל ויעשו ממנו כלה מהכל.
מעולם הזה ומעולם הבא. ובשכיל שנואר בשעה אחת
תבא להם המסרה מהכל. אבל ישראל הארה שלהם
מעט מעט. עד שיתגברו ויאיר להם הקב"ה לעולם.
וכלם ישאלו להם ויאמרו מי זאת הנשקפה כמו שחר. זו
היא חשבות השחר. וזה הוא אור הרק. ואחר כך יפה
כלבנה. לפי שהלבנה הארה שלה מאירה יותר מן השחר.
ואח"כ ברה כחמה. לפי שאורו חזק ומאיר יותר מן
הלבנה. ואח"כ איומה כנגדגלות. ויתגברו באור גדול
כראוי. בוא וראה בעור שהיום חשך והאור מכוסה
כשמיני הבקר. מתחיל להאיר מעט מעט עד שנתגלה
האור כראוי. וכן כאשר הקב"ה יעורר להאיר לה לבנות
ישראל. יאיר לה בתחלה כמו שחר שעוד הוא חשך.
ואח"כ יפה כלבנה. ואח"כ ברה כחמה. ואח"כ איומה
כנגדגלות :

כ"י תשוב אל ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך. (ו) רבי
יהודה פתח שיר המעלות במעמקים קראתך ה'.
למדנו בשעה שברא הקב"ה את העלם ובקש לברוא את
האדם נמלך בתורה. אמרה לפניו רצונך לברוא את
האדם הרי עתיד הוא להטא לפניך. עתיד הוא להכניס
לפניך. אם תשלם לו כמעשהו הרי העולם לא יוכל
להתקיים לפניך. כל שכן זה האדם. אמר לה וכי לחנם
אני נקרא אל רחום והנני איך אפס. ושרם שברא
הקב"ה את העולם ברא תשובה. אמר לה לשובה.
רצוה

קוס. כך קב"ה יומיד בם ויחמל התנערי קומי.. א"ר
אחא ושי"ב (ה) הנה מלכך יבא ד' וגו'. יבא ד' ודאי
ולא אתה אליו. יבא ד' לפנים אתך. יבא ד' להקים
אותך. יבא ד' להשלים אותך בכל. יבא ד' להכניסך
להיכל ולזהרונך עמך ויוגה דעלמין. כד"א (ג) וארשתך
לי לעולם וגו' :

(ג) רבי יסודם פתח ואמר (ד) מי זאת הנשקפה
כמו שחר יפה כלבנה ברה כחמה איומה כנגדגלות.
והוא קרא חוקמים ואפתח. אבל מי זאת הנשקפה. אלון
איון ישראל בזמן דקב"ה יקים לון ויפיק לון מן גלות.
כדון יפתח לון פתח דנהורא דקיק זעיר. ולבשר פתחא לחרינא
דליו רב מיני. עד דקב"ה יפתח לון מרעין
עליון פתחין ללרבע רוחי עולם. וכן כל יחמי
דעביר קב"ה לישראל וללדיקא ד' כדון. הכי
כללו חתמבדיו. ולאו בזמנא חדא [כנ] לבר נש דלתיבי
בחושכא ודוירי הוה בחשוכא תדיר. כד יבעין ללכהרל לים
בעיין לאפתחא לים נהורא זעירתא בעינא דמחשא. ולבשר רב
מיני. וכדון בכל זמנא עד דינהרון לים כל נהורא כדקא יאות.
כך איון ישראל. כד"א (ה) מעט מעט אנרשנו מפניך עד
אשר תפרה וגו'. וכן לחמן דלמי אכחוסא. לאו איון
בשעתא חדא אלא זעיר זעיר עד דיתתק. אבל לעשו
לאו הכי. אלא בזמנא חדא נהיר לים. ואחעביר מיני זעיר
זעיר. עד דיתתקון ישראל ויפיקון לים מכלא.
מעלמא דין ומעלמא דלמי. ובגין דנהיר בשעתא חדא
סוס לטו שיליו מכלא. אבל ישראל נהורא דילסון
זעיר זעיר. עד דיתתקון וינהיר לון קב"ה לעלמין.
ולכלו שאלי לון ואחרין מי זאת הנשקפה כמו שחר. דל
איון קדושתא דלפרא. ודל איון נהורא דקיק. ולבשר יס
כלבנה. בגין דסיכא נהורא דילי נהיר יתיר משחר.
ולבשר ברה כחמה. בגין דנהורא תקיק זעיר יתיר
מסיכא. ולבשר איומה כנגדגלות. תקיקא נהורא תקיק
כדקא יאות. תא חוי בעוד דלחשך ימחא ולאחכסא נהורא
ואתי לפרא. יתנהיר בקדמיתא זעיר זעיר עד דיתרבי
נהורא כדקא יאות. דהא כיון דקב"ה יתער לאחכסא לס לבננה
ישראל. יתנכר בקדמיתא כמו שחר דליון אכיווא.
ולבשר יס כלבנה. ולבשר ברה כחמה. ולבשר איומה
כנגדגלות :

כ"י תשוב אל ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך. (ו) רבי
יהודה פתח שיר המעלות במעמקים קראתך ה'.
למדנו בשעה שברא הקב"ה את העלם ובקש לברוא את
האדם נמלך בתורה. אמרה לפניו רצונך לברוא את
האדם הרי עתיד הוא להטא לפניך. עתיד הוא להכניס
לפניך. אם תשלם לו כמעשהו הרי העולם לא יוכל
להתקיים לפניך. כל שכן זה האדם. אמר לה וכי לחנם
אני נקרא אל רחום והנני איך אפס. ושרם שברא
הקב"ה את העולם ברא תשובה. אמר לה לשובה.
רצוה

מראה במקומות (א) וכו' (ב) כ"ה (ג) וכו' (ד) שיר (ה) שמוע כ"ה (ו) אחרי סע :

ד"ר הזהר

(כ) בעין זה איתא בירושלמי ריש ברכות. ובמדרש שוחר טוב תהלים ב"ב גבי אילת השחר הסעשה של רחב"א ורשב"ה שחיו
מהלכים בדרך וראו אילת השחר נשקע אורה. א"ר חייא כך היא נאולתן של ישראל קסעא קסעא. בתחלה וסורבין וישוב בשער
תמלך. וסורבין ידע את כל אשר נעשה וכו'. עד וסורבין יצא מלפני המלך בלבוש סביבות. וכן הוא במדרש שוחר טוב פ"ה
בתוב אומר מנדיל וכתוב אחר אומר מנדיל אמר ד"ה כך היא נאולתן של ישראל קסעא קסעא. ויגיד כזה במדרש בתחומא
ק"ח. יששים מדבר וצוה וגו' יע"ש. ואמרו נתקיים זה בימינו שבאמצע זה חצרות שבטלים ישראל בארצות אירופא להסמיר
להרג ולאבד כבשה סלכית אנגליה את ארץ ישראל ונתנה רשות בפקודה מסורסתה לעשות שם ישוב של יהודים. וגם הויזביה
בירושלים יסך יהודי. שמואל שמו. אולי יחוס ואלולי ירחם שאיתא הפלטה שארית ישראל בב"א :

רוצה אני לברוא אדם בשולם, על מנת שכאשר יחזרו בתשובה מעונותם תהיו נכונים לסמוך עונותם ולספר עליהם. ובכל שעה ושעה תשובה מוכנת אל אנשים, וכאשר האנשים חוזרים בתשובה מעונותם תשובה הדיא באה אצל הקב"ה והכל יכופר, הדינים נעשים רפים וכלם נמתקים, והאיש ינקה מחטאתו, ומתי ינקה האיש מחטאתו, בשעה שנכנס בתשובה הדיא כראוי, ר' יצחק אמר כשחזר בתשובה לפני מלך העליון ומתפלל התפלה מעומק הלב, וש"כ ממעמקים קראתיו ה', רבי אבא אמר ממעמקים קראתיו ה', זה מקום הנסתר למעלה שנקרא עומק הבאר [כ"ו] ומשם יוצאים נחלים ומעינות לכל צד, ואותו עומק שבעומק נקרא תשובה, ופי שרצה לשוב ולהטהר מעונותיו, בעומק ההוא נצרך לו לקרות להקב"ה, וש"כ ממעמקים קראתיו ה', למדנו שכאשר חטא האיש לפני רבונו, והקריב קרבנו על המזבח, והכהן היה מספר עליו ומתפלל תפלתו עליו, נתעורר רחמים והדינים נמתקו, והתשובה השפיעה ברכות במעינות הנמשכים ויוצאים, ונתברכו כל הנשורות כאחד, והאדם נטהר מעונו:

(א) א"ר ארעזר בוא וראה דוד המלך השוה עצמו בארבעה דרכים, השוה עצמו עם העניים, שכתוב (נ) הנה ה' אוזק עוני כי עני ואביון אני, השוה עצמו עם עבדים, שכתוב (ג) הנה כעני עבדים אל יד אדוניהם, וכתוב (ד) הושע עבדך אתה אלהי וגו', השוה עצמו עם אותן שמוסרים נפשם על קדושת השם, שכתוב (ה) שמח נפש עבדך כי אלהי ה' נפשי אשא, השוה עצמו עם חסידים, שכתוב (ו) שמרה נפשי כי חסיד אני, וזה לפי שנצרך לו לאדם שלא ישם עצמו לרשע, ואפשר תאמר שאם כן אל יפרט חמאיו לעולם, לא כן, אלא כאשר יפרט חמאיו או הוא חסיד שבא לקבל עליו תשובה, שמיציא עצמו מדר הרע שהיה משוקע במחמאתה עד עכשו, ועתה הוא מתדבק בימים עליון שהיא פשוטה לקבל אותו, ואל תאמר שאין הקב"ה מקבלו עד שיפרט כל חמאיו מן היום שבא לעולם, אם כן איזה הן אותן העבירות שאינו יכול לזכור, אלא שאינו צריך לפרט כי אם אותן שהן בזכרונם, ואם ישם מחשבתו בהן לפרוט אותן נמשכות אחריהן כל שאר העבירות, שהרי למדנו אין בודקין חורי בית הגבורים ביותר, ולא אותן שהם לסטה ביותר בכיוור חמק, אלא כיון שבדרך לפי ראות עיניו מה שיכול לחפש, הבל נמשך אחר זה ונתבשר עמו, וכן גם למדנו בנגעים, ב"ד ראשי אברים הם שאין מטמאים משום מחיה, ואין הכהן מחרב להטריה עצמו אחריהם, וש"כ (ז) לכל מרה עיני הכהן, המקום שיכול הכהן לראות הנגע בראיה אחת, ואינו צריך להשפיל עצמו או לרדים עיניו כאן וכאן, כמו כן אין צריך האדם לפרט חמאיו מן היום שבא לעולם, שהם כעין חורי הבית הנשפלים ביותר, וגם לא אותן הנסתרות שאינו יכול לזכור, שהם בעין חורי הבית, היותר נבחרים, אלא כמו שכתוב לכל סראה עיני הכהן, וכל נמשכות אחריהן, ועל כן השוה דוד עצמו בתוך חסידים:

(ח) רבי יוסי אמר כתוב (ט) כי פשעי אני אדע וחמאתי

אלה בצינא למחרי צ"כ בעלמא, על מנת דכד יסבין לך מחוביותן תסוי וצינא למחבן חוביותן ולכפרא עליהו, וכל שעתא ושעתא תסויא וצינא לנבי צני נא, וכד בני נשא תיבין מחוביותן הדיא תשובה תבאם לנבי קב"ה וכפר על כלל, דינון לחכשין י"ט חמאן כלסו, וכד נא אשדרי מחוביות, אימתי אשדרי צ"כ חוביות, כשעתא דעאל כהדיא תשובה כדקא חוי, רבי יצחק אמר דתב קמי מלכא עלאה ולני ללימא משימקא דלכא, הס"ד ממעמקים קראתיו ה', רבי אבא אמר ממעמקים קראתיו ה', אחר נניו הוה לעילא יהוה עמקא דבירא [כ"ו] ומסאי נפקין נחלין ימבוטין לכל עיבר, וזהו עמיקא דעמיקתא אקרי תשיבה, ומאן דבני לאחבה ולאחבה מחוביו, כהדיא עומקא אלספריך למחרי לק"ה, הס"ד ממעמקים קראתיו ה', תאלא כשעתא דהוה צ"כ חב קמי מאריה, וקריב קרבניה על מזבחה, וכהנה מספר עליה ובצי בטומים עליה, ממעמקי רחמי ודינין מתבסמן, ומתשובה אריק ברכאן כחובותין, ונגידין ינשקין, ומתברכאן כלסו בולטין כחדא, יצ"כ אשדרי מחוביות:

(א) א"ר אלעזר תא חוי דוד מלכא שוי גרמים בארבעה ארחין, שוי גרמים כהדי מחבני, דכתב (ב) הנה ה' אוזק עני כי עני ואביון אני, שוי גרמים כהדי עבדים, דכתב (ג) הנה כעני עבדים אל יד אדוניהם, וכתב (ד) הושע עבדך אתה אלהי וגו', שוי גרמים כהדי אינין דמסרי נפשיהו על קדושת שמיה, דכתב (ה) שמח נפש עבדך כי אלהי ה' נפשי אשא, שוי גרמים כהדי חסידים, דכתב (ו) שמרה נפשי כי חסיד אני, וזהו צנין דלספריך ליה לזכר נא דלא לשואה גרמים רשע, ואי תימא אי הכי לא יפרט חמאיו לעלמין, לאו סבי, אלא כד יפרט חמאיו כדן איזו חסיד דאמי לקבלא תשובה, אסיק גרמים דמסר בישא דהוה כפוטא דילא עד הסתא, והסתא אשדק בימינא עלאה דאיהי פסוסה לקבלא ליה, ולא תימא דלא מקבל ליה קב"ה עד דפרט חמאיו מיומא דהוה בעלמא, אן אינון דלמחכסון מיהי דלא יכיל לאדבקה, אלא לא אלספריך לפרטא בר אינון דזכר מנייהו, ואי שוי רעומים כסו כל אחרתין אשדקאן אשדקאן אשדקאן, דהא פנין אין בודקין חורי ביתא עליון לעילא, ולא אינון תמאין לתתא כביעור חזק, אלא כיון דבדיק כסו חיוו דעיני מאי דיכל לאדבקה, כלל אשדק בחר דא ואשדקל כהדיס, וסבי גרמין כנגעים, כ"ד ראשי אברים אינון דלא משמאין משום מחיה, וכהנה לא סוה אשדק אשדקאן, והיינו דכתב (ז) לכל מרה עיני הכהן, אחר דיכל כהנה למחוי מחכאש כהמכחלותא מחד, ולא אלספריך למחכא גרמים ולמחא עיניו סכא וסכא, און סבי לא אלספריך לפרטא חמאיו מן יומא דהוה בעלמא, דאינון חורי ביתא תמאן, ולא אינון דלמחכסו דלא יכיל לאדבקה, דאינון חורי ביתא עליון לעילא, אלא כמה דכתיב לכל מרה עיני הכהן, וכלסו אשדקאן אשדקאן, וע"ד שוי דוד גרמים נו חסידים:

(ח) רבי יוסי אמר כתוב (ט) כי פשעי אני אדע וחמאתי

מראה כקוסמת (א) כלל קלס, (ב) תניס פ"י (ג) תניס קב"ד (ד) שם פ"י (ה) שם (ו) ויקלל י"ג (ז) וישק קלס, (ח) תניס נ"א

זיר הורר

כן היינו עולם חבינה שנקרא אמא עלאה, וזאת מקור התשובה, כראיתא בינה לכא וזה הלב מבין, וכתוב ולכבו יבין ושב ורפא לו, ולקול בוזרר סוכא שפדת המלכות אמא תתא י"ב נקראת תשובה:

והטמאי נגדי חמיר. שצריך האדם לכבדו בחטאיו כל יום ויום. שהרי כאשר יקם האדם ממטתו עומדים לפניו שני עדים והולכים עמו כל היום. כאשר רצה האדם לקום אותן העדים אומרים לו בשעה שפחתה עיניו (א) עיניך נלכח כיטו ועפעפך יישרו נגדך. עמד והבין רגליו ללכת. אותן העדים אומרים לו (ב) פלס מעגל רגליך תו'. וע"ז בהליכת האדם כל היום נצרך לו להשתמר סחטאיו מדי יום ביום. וכאשר מגיע הלילה צריך לעיין ולכבדו בכל מה שעשה כל אותו היום. כדי שישב סמנעשים רעים. ויסתכל בהם חמיר. בשביל שישב לפני רבונו. כמש"כ והטמאי נגדי חמיר. כדי שישב מהם. ובוא וראה כוסן שהיו ישראל כארץ הקדושה לא נמצא בידיהם חטא. כמו שביארו לפי שאותן הקרבנות שהיו מקריבים בכל יום היו מכפרים עליהם. ועתה שנלו ישראל מן הארץ ואין מי שיכפר עליהם. התורה היא מכפרת עליהם עם מעשים טובים. לפי שהשכינה עמהם בגלות —

והטמאי נגדי חמיר. דבשי בר נש למדק בחוביו כל יומא ויומא. דכא כד ב"נ קאים מעשרים פרין סדין קימין קמים ואלוין כדוים כל יומא. כשי ב"נ למיקס לינון סדין אמרין ליה בשמחא דאפח פניו (א) מיך נלכח יכסו ועפעפך יישרו נגדך. קס וחקיין רגליו למסך. לינון סדין אמרין ליה (ב) פלס מעגל רגליך תו'. וע"ז כד חיל ב"נ בכל יומי כפי ליה לאסחמא מחוביו בכל יומא ויומא. וכד אפי ליליא כפי לאסחמא ולמדק בכל מלי דעבר כל סהא יומא. בגין דייחוב מנייט. ויסחכל כסו פדיר. בגין דייחוב קמי מחריס. כד"א ומסחלי נגדי חמיר. בגין דייחוב מנייט. וסא חיי כמחא דכו וישראל בארעא קדישא לא אסחכו בדייטו חובא. כמס דאוקמוס בגין דלינון קריבין דכו מקריבין בכל יומא סו חמכרי עלייו. סחמא דאחלנו ישראל מארעא ולית חלן דמכפר עלייו. אורייתא היא מכפרת עלייהם ועודין דכאין. בגין דשכינתא עמאן בגלותא —

כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום לא נפלאה היא סמך ולא רחקה היא. (ג) רבי יהודה פתח. נודע בשערים בעלה בבתו עם זקני ארץ. בוא וראה הקב"ה נתעלה בכבודו שהוא סמיר ונעלם במעלה חיותו עליונה. לא נמצא כעולם ולא היה מן היום שנברא העולם מי שיוכל לעמוד על חבמתו. ואין מי שיוכל להשיג אותו. לפי שהוא סמיר ונעלם ונתעלה למעלה מעלה. וככלם העליונים והתחתונים אין יכולים להשיגו. עד שכלם אומרים ברוך כבוד ה' סמקומו. התחתונים אומרים שהוא שכתוב (ד) על השמים כבודו. העליונים אומרים שהוא למטה. שכתוב (ה) על כל הארץ כבודך. עד שכלם העליונים והתחתונים אומרים ברוך כבוד ה' סמקומו. לפי שלא נודע איה הוא. ואין מי שיוכל לעמוד עליו. ואין יש ביכולת לומר נודע בשערים בעלה. אלא ודאי נודע בשערים בעלה. זה הקב"ה שהוא נודע ומושג לכל אחד כפי מה שמשער בלב. כל אחד כמו שיוכל להשיג ברוח החכמה. ובפי מה שמשער בלבו כך הוא נודע בלבו. ולפיכך כתוב נודע בשערים. באותן ההשערות של לבו. אבל שיהיה נודע בראוי לא היה ולא נמצא מי שיוכל להשיג ולדעת אותו. רבי שמעון אמר נודע בשערים בעלה. איזה שערים. כמש"כ שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם. ובשביל שערים האלה שהם מדרגות העליונות על ידם נודע הקב"ה (כח) ובלעדן אין ביכולת להשיג בו. בוא וראה כי נשמת האדם אין מי שיוכל לדעת אותה. אלא ע"י אותן אברי הגוף ואותן מדרגות החושים שעושים האופנות על הנשמה. ובעבור זה היא נודעת ולא נודעת. כך הקב"ה ידוע ואינו ידוע. לפי שהוא נשמה להנשמות ורוח להרוחות. נסתר ונעלם סכל. אבל באותן השערים שהם פתחים להנשמה על ידם נודע הקדוש ברוך הוא :

כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך עשיתו. (ו) א"ר אלעזר כל ענין שלמעלה בין של הקדושה בין של צד המוסאה. אין ביכולת האיש להשפיק רוח שלמעלה למטה ולהתקרב

כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום לא נפלאה היא סמך ולא רחקה היא. (ג) רבי יודוס פתח. נודע בשערים בעלם נשבתו עם זקני ארץ. סא חיי קב"ה אסחלק ביקרים דאיסו נניו וסמס בעלויא סניא. לא איה בעלמא ולא סוס מן יומא דאסכרי פלמא דיכל לקיימא על אסחמא דליס. ולא יוכל לקיימא ביה. בגין דאיסו נניו וסמס ואסחלק לעילא לעילא. וכלו פלמי וסמלי לא יכלין לאתדבקא. עד דכלשו אמרין ברוך כבוד ה' ממקומו. סמלי אמרי דאיסו לעילא. דכתיב (ד) על השמים כבודו. פלמי אמרי דאיסו למטה. דכתיב (ה) על כל הארץ כבודך. עד דכלשו פלמי וסמלי אמרי ברוך כבוד ה' ממקומו. בגין דלא אסידע. ולא סוס חלן דיכול לקיימא ביה. וסא אמרנא נודע בשערים בעלם. אלא ודאי נודע בשערים בעלם. דא קב"ה דאיסו אסידע ואחדק לפוס מלי דמשער בלבים. כל חד כמס דיכול לאתדבקא ברוחא דחממא. ולפוס מלי דמשער בלבים סכי אסידע בלבים. ובגין כך נודע בשערים. בלינון סעריס דלבים. אבל לאסידע כדקא יאות לא סוס ולא איה מן דיכול לאתדבקא ולמנדע ליה. רבי שמעון אמר נודע בשערים בעלם. חלן סעריס. כד"א סאו סעריס ראשיכם וסנאלו סמלי שולם. ובגין אלין סעריס דלינון דרינן עלאין בגימטיו אסידע קב"ה (כח) ופי לאו לא יכלין לאתדבקא ביה. סא חיי דכא נסחמא דכר נס לא איה מלן דיכול למנדע לס. אלא בגין אלין שיפין דנוסא ולינון דרינן דעבדין אומנותא דנשמתא. ובגין כך איסי אסידע ולא אסידע. כך קב"ה. אסידע ולא אסידע. בגין דאיסי נסחמא לנשמתא רוחא לרוחא. נניו וסמיר מכלא. אבל בלינון סעריס דלינון פתחין לנשמתא אסידע קדשא ברוך סא :

כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך עשיתו. (ו) א"ר אלעזר מלס דלעילא בין דקדושה בין דסערה אמר. לא יכל נס למחמא רוחא דלעילא למסא ולמקרב

מראה בקומות (א) מלי ד' (ב) סס (ג) ואל קג' (ד) תליס קי"ג (ה) סס ג"ז (ו) יצירו סס.

ולמקרב לגבים אלם בדחילו. דיוכון לבים ורעותים בדחילו ומכירו דלכא. וכדון ימשיך לתת רוחא דלעילא ורעותא דלעילא. ולי לא ישי לבים ורעותים בדחילו להסוא ספרא. לא יכיל לתדבקא בים רעותים. בר להני סופסי דקיקין ולא בכללו. בגין דאית ביה סלמין דלעילא לגבייהו רעותא דלכא ודחילו. כל שכן אינון מלין עלאין דלעילא ליה דחילו ואימחא ורעותא יתיר. (ה) ותא חזי אי חודרן ליה לבד נש עובדא ומכוון ביה זכא איכו. ואע"ג דלא מכוון ביה זכא איכו. דעבד פקודא דמאריה כמאן דלא ידע לחסבר סברא. אבל לא תחשבי כמאן דעבד ברעותא לשמה. ומכוון ביה ברעותא דאסתכלותא ביקרא דמאריה. דהא ברעותא תליא חלה לשמה. ובעובדא דלתתא לשמה אסתלק עובדא לעילא ותחתקן כדקא יאות. כנוונא דא בעובדא דנופא תחתקן עובדא דנפשא כססא רעותא. דהא קב"ה בעי לבא ורעותא דבר דש. ואפילו הכי אי לאו תמן רעותא ולכא דליכו עקרא דכלא. על דא ללי דוד ואמר ומעסה ידינו כוננה עלינו וגו'. דהא לית כל ב"ח חכים לשואה רעותא ולכא לתקנא כלל כד עבד עובדא דמלוה. ועל דא ללי דוד ללואה דא. ומעסה ידינו כוננה עלינו. מהו כוננה עלינו. כוננה ותחתקן תקוקן לעילא כדקא יאות. עלינו. אע"ג דליא אן ידיעין לשואה רעותא. אלא עובדא בלחודו. ומעסה ידינו כוננהו. למאן. להסוא דרגא דלעילא לתחתקא [כס] טכנוה כחבורא חדא בצבאן. למחוי מתתקנא ביהון כהאי עובדא כדקא יאות :

ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת המוות ואת הרע. (ג) פתח רבי יוסי ואמר כתיב (ג) ויקרא אל ה' ויאמר הנם על האלמנה אשר אני מתגורר עמה סרעות להמית את בנה. תא חזי תרי הוו דקאמרו מלין לקביל קב"ה. משה ואליו. משה אמר למה הרעות לעם הזה. ואליו אמר הרעות להמית את בנה. ומתוויסו מלה חדא קאמרו. מאי טעמא. אלא רוא איכו. משה אמר למה הרעות. מאי טעמא. אלא בגין דלתיסב רשו לספרא אחרא לשלמא עלייהו דישראל אחר סרעות. יסבת רשו לספרא אחרא דרע לשלמא עלייהו. אליהו אמר סרעות. יסבת רשו לספרא דרע ליעול נשמתא דדא. ודא הוא סרעות. וכלא רוא חדא. תא חזי אליהו אחר הנם על האלמנה אשר אני מתגורר עמה. בגין דקב"ה אחר ליה לאליו (ד) סנה ליתי שם אשה אלמנה לכלכלך. וכל מאן דון ומפרנס למאן דלעילא ליה. וכל שכן ביומא דכספא. סא תאחיד צאילנא דחיי. וגרים ליה חיים ולבניו. וסא ארקומנא. וספא אלוהי אחר כל מאן דקיים נפשא בעלמא וזי ליה חיים. וזכי לתאחדא צאילנא דחיי. וספא שפא צאילנא דמותא ספרא דרע על האלמנה דאית פקדית למיין לי. ב"כ אמר סרעות. ואי תימא דרע לא תעביד לבד נש מעס קב"ה. תא חזי בזמנא דב"כ אזיל לימינא. נסירו דקב"ה מדיר לגביה. ולא יכיל ספרא אחרא לשלמא עליה. וספא דרע תאחידא קמים ולא יכיל לשלמא. וכיון דנסירו דקב"ה תאחידא

ולתקרב אליו אלא ביראה. שיכוון לבו ומחשבתו ביראה ובשכירת הלב. ואז ימשיך כסטה רוח שלמעלה והרצון שנצרך. ואם לא יושם לבו ומחשבתו ביראה לאורו הצד. לא יוכל להדביק בו מחשבתו. מלבד לאותן צורות הקטנות ולא בכללן. לפי שיש בהם שרים שנצרך אצלם רצון הלב וגם יראה. כל שכן אותן ענינים העליונים שנצרך לעומתם פחד ואימה וכונה יתרה. (ה) ובוא וראה אם נזרמן לו לאיש עשיית מצוה ומכוון בה זכאי הוא. וגם יע"פ שאינו מכוון בה זכאי הוא. שעושה מצות רבונו כמי שאינו יודע להבין המעם. אבל לא נחשב כמי שעושה ברצון לשמה. ומכוון בה במחשבה של התבוננת בכבוד רבונו. שהרי בהמחשבה תולה הענין של לשמה. ובעשייה למטה לשמה נתעלה העשייה למעלה ונתתקנה כראוי. כדמיון זה בפעולת הנוף מתתקנת פעולת הנפש במחשבה ההיא. שהרי הקב"ה רוצה בהלב והמחשבה של האיש. ואעפ"כ אם אין שם המחשבה ורצון הלב שזה עיקר הכל. על זה התפלל דוד ואמר ומעשה ידינו כוננה עלינו וגו'. שהרי אין כל איש מבין לכוון המחשבה והלב לתקן הכל כאשר מקיים עשיית המצוה. ועל זה התפלל דוד תפלה זו. ומעשה ידינו כוננה עלינו. סרו כוננה עלינו. ובגין ותחתקן תקוקן לעילא כדקא יאות. עלינו. אעפ"כ שאין אנו יודעים לכוון המחשבה. אלא העשייה בלבדה. ומעשה ידינו כוננהו. לפי שמדרגה ההיא שנצרכת להתקן [כס] כוננהו בחבור אחד עם האבות. להיות נתתקנה עמם ע"י עשייה זו כראוי :

ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת המוות ואת הרע. (ג) פתח רבי יוסי ואמר כתיב (ג) ויקרא אל ה' ויאמר הנם על האלמנה אשר אני מתגורר עמה הרעות להמית את בנה. בוא וראה שנים היו שהמיתו דברים כנגד הקב"ה. משה ואליהו. משה אמר למה הרעות לעם הזה. ואליהו אמר הרעות להמית את בנה. ושניהם דבר אחד אמרו. מה המעם. אלא זה סור הוא. משה אמר למה הרעות. מה המעם. אלא לפי שניתנה רשות לצד הדין הרע לשלום על ישראל אמר הרעות. נתת רשות לצד הדין הרע לשלום עליהם. ואליהו אמר הרעות. נתת רשות לצד הרע לקחת נשמת בן האלמנה. וזהו הרעות. והכל סור אחד. בוא וראה אליהו אמר הנם על האלמנה אשר אני מתגורר עמה. לפי שהקב"ה אמר לו לאליהו (ד) הנה צויתי שם אשה אלמנה לכלכלך. וכל מי שזון ומפרנס למי שנצרך ליה. וכל שכן בזמן הרעב. הרי הוא נאחו בעץ החיים. וגרם חיים לעצמו ולבניו. וזה נתבאר. ועתה אמר אליהו הלא כל מי שמקיים נפש בעולם וזכה חיים לעצמו. וזוכה להאחו בעץ החיים. ועכשו שולט עץ המיתה צד הרע על האלמנה הזאת שאותה צוית לכלכלני. לפיכך אמר הרעות. ואם תשאל שהלא הרע לא נעשה לאיש מאת הקב"ה. בוא וראה בזמן שהאיש הולך ימיין. שמירת הקב"ה תמיד אצלו. ואין ביכולת צד הדין הרע לשלום עליו. והרע ההוא נבע לפניו ואינו יכול לשלום בו. וכאשר שמירת הקב"ה תמיד

מראה מקומות ט יטו נ : (ג) ויגם דס : (ג) מלכס א' י"ז ד סס

יו הוזהר

כסס נ מדרגת המלכות והשכינה הקדושה שישראל בעבודתם פועלים בה תקון. חיינו שומרים ויחיד העליון שתורנו המלכות עם חסר כבודו ותפארתו שנקראים אבות ועלמא דרבנרא. ועי"ן מבלת שפע לחשיש לשמה. ותא סור הכתוב תנו עוז לאלהים. חיינו מרת המלכות שנקראת בשם אלהים :

חסד ממנו. בשכ"ז שהוא נדבק ברע. או רע ההוא כיון שרואה שאין עמו שמירה. שלט עליו ובא להרע לו. ואו נותנים לו רשות ונוטל את נשמתו. משה אמר למה הרעות. שניתנה לו רשות לצד הרע לשלוט על ישראל שיהיו תחת השעבוד שלו :

(ה) רבי יהודה פתח. כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך. מקרא זה ביארו החכמים שהרי בשעה שהאדם בא לעולם מיד נודמן עמו יצר הרע. שהוא מקטרג לו לאדם תמיד. כמשי"כ לפתח חטאת רובץ. מהו חטאת רובץ. זה יצר הרע. ודוד גם כן קרא לו חטאת. שכתוב (נ) חטאתי נגדי תמיד. לפי שהוא מפתח לו לאדם כל יום לחטוא לפני רבונו. ויצר הרע הזה אינו סר מן האדם מיום שנולד לעולם. ויצר הטוב בא לאדם ביום שבא להמדר. ומתי בא האדם להמדר. כאשר הוא בן י"ג שנים. או נודונו האדם בשנים. אחד מיסין ואחד משמאל. יצר טוב ליסין ויצר רע לשמאל. ואלו הם שני מלאכים סמונים מסמ. והם נמצאים תמיד עם האדם. כשבא האדם להמדר יצר הרע ההוא נכנע לפניו ושולט בכל חיותו על השמאל. ושניהם נודונים לשמור לו לאדם בכל דרכיו מה שהוא עושה. ושי"כ כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך :

(ז) רבי שמעון פתח ואמר (ז) בראות ה' דרכי איש גם אויביו ישלים אתו. בוא וראה כמה יש לו לאדם לתקן דרכיו בראות הקב"ה. בשביל לעשות מצות התורה. שהרי ביארו כי בוראי שני מלאכים שלוחים יש לו לאדם למעלה להודונו עמו. אחד ליסין ואחד לשמאל. והם מעידים בו באדם בכל מה שהוא עושה. כי הם נמצאים עמו שם. ונקראים יצר טוב ויצר רע. כשבא האיש להמדר ולהתניע במצות התורה. יצר טוב ההוא שנודונו עמו כבר הוא נתגבר על יצר הרע ההוא. ועושה שלום עמו ונהפך לו לעבר. וכאשר תולך האיש להטמא. יצר הרע ההוא נתחזק ונתגבר על יצר טוב ההוא. וזה נתבאר. ובודאי כאשר האדם בא להמדר הוא נתחזק בכמה התחזקות. כאשר נתגבר בו יצר טוב ההוא. ואו אויביו ישלים אתו. שיצר הרע ההוא נכנע לפני יצר הטוב. ועל זה אמר שלמה (ה) טוב נקלה יעבר לו. מהו ועבר לו. זה יצר הרע. ובכן כאשר האדם תולך במצות התורה או גם אויביו ישלים אתו. זה יצר הרע והבא מצדו :

אשר אנכי מצוה היום לאהבה את ה' אלהיך וגו'. (ו) א"ר אבא כתיב (ו) נפשי אויתך בלילה אף רוחי בקרבי אשחרך. אויתך. תיתך צריך לוטר. אשחרך. ישחרך צריך לוטר. בוא וראה נפש ורוח ידוע שהם משותפים [בנוף] יחד לעולם. ולמדנו שעבודה שלמה שצריך האדם לעבוד להקב"ה היא כמו שנאמר ואהבת את ה' אלהיך וגו'. שיאהב את הקב"ה אהבת נפש מסמ. וזאת היא אהבה השלמה. אהבת נפשו ורוחו. כמו שמדובקים אלה בנוף והנוף אוהב אותם. כך יתרבק האדם לאהבה את הקב"ה. להדבק בו באהבת נפשו ורוחו. ושי"כ נפשי אויתך בלילה אף רוחי בקרבי אשחרך. כלומר באהבת נפשי ורוחי מסמ אתדבק כך באהבה רבה. בלילה. שצריך האדם באהבתו להקב"ה לקום בכל לילה. ולעסוק בעבודתו עד שיאיר הבקר. ויומשך עליו ואם של חסד. שלמדנו אשרי חלקי של האיש ההוא עכ"ל

מראה מקומות (ה) ויחל קסס : (ז) חלים כ"א (ז) תולדות קמד : (ז) חלי י"ו (ז) ס"א י"ב (ז) א"ר פ"א (ז) יפ"י כ"י

אתעבד מניס. בנין דליוס אתדבק ברע. כדן הסוה רע כיון דחזי דלית עמיה נפירו. שלים עליוס ואמ"י לשלילה לים. וכדן אחיסיס לים רעו ונפיל נשמתים. משה אמר למה הרעות. דלחסיסי לים רעו למשרא דרעו למחלס עלייוס דישראל למחי נשעבוד דליוס :

(ה) רבי יהודה פתח. כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך. סלי קרא לוקמוס חכריס דס"א בשעתא דב"נ אחי לפתח מיד לודמן כהדים יצר הרע. דליוס מקשרנ לים לב"נ תדיר. כד"א לפתח חטאת רובץ. מהו חטאת רובץ. דל יצר הרע. ודוד סכי נמי קרייס חטאת. דכתיב (נ) וחטאתי נגדי תמיד. בנין דליוס עביר לים לב"נ כל יומא למחסי קמי מחריס. ויצר הרע דל לא אחעדי מבי"נ מיומא דלסיליד לעלמן. ויצר סקוב אחי לב"נ ביומא דלח"א לאתדכס. ואיחתי אחי לב"נ לאתדכס. כד ליוס בר תליסר פ"ין. כדן לודונו ב"נ בפרווייסו. חד מימינא וחד משמאל. יצר טוב לימינא ויצר רע לשמאל. ולגין לינון פרין מלאכין ממש ממנ. ולינון משתכחין תדיר כהדים דב"נ אחי לב"נ לאתדכס הסוה יצר הרע אתכסיו קמיס וסליס ימינא על שמאל. ופרווייסו מזדונון לנשרא לים לב"נ בכל ארמוי דסוה עביר. סס"ד כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך :

(ז) רבי שמעון פתח ואמר (ז) בראות ה' דרכי איש גם אויביו ישלים אתו. פ"א חזי כמה לים לים לב"נ לאתקנא סביליו ביה בקב"ס. בנין למעבר סקודי דלורייטא. דס"א לוקמוס דוואי תרין מלאכין שליחן לים לב"נ מלעילא ללודונונ כהדים. חד לימינא וחד לשמאל. ואינון סהדין ביה ב"נ בכל מלי דליוס עביר. דלינון משתכחין תמן. וקריין לן יצר טוב ויצר רע. אחי לב"נ לאתדכס ולשמאלא בסקודי דלורייטא. הסוה יצר טוב דלודונו ביה כבר ליוס אתקנא על הסוה יצר הרע. ואשתלים כהדים ואשתפיד לים לעבד. וכד ב"נ ליויל לאתתאבא. סס"א יצר הרע אתקנא והתגבר על הסוה יצר טוב. וס"א לוקימנא. דליי כד הסוה לב"נ אחי לאתדכס כמה תקיפו אתקנא לב"נ. כד התגבר הסוה יצר טוב. וכדן אויביו שלים אתו. דסס"א יצר הרע אתכסיו קמיס דיצר טוב. וע"ד אחר סלמא (ז) טוב נקלה יעבר לו. מהו ועבר לו. דל יצר הרע. וכדן כד ליויל ב"נ בסקודי דלורייטא כדן גם אויביו ישלים אתו. דל יצר הרע ולסמא מספרי :

אשר אנכי מצוה היום לאהבה את ה' אלהיך וגו'. (ו) א"ר אבא כתיב (ו) נפשי אויתך בלילה אף רוחי בקרבי אשחרך. לויפך. פויפך מבעי לים. אשחרך. ישחרך מבעי לים. פ"א חזי נפשא ורוחא אשתמוע דאשתפסי [בנוף] כחדא לעלמן. ופנא פולחנא שלימסא דבי ב"נ למחלס לוקב"ס אחי כמס דכתיב ואהבת את ה' אלהיך וגו'. דירחס לים לקב"ס רחמימא דנפש ממש וזה סוה רחמימא שלימא. רחמימא דנפשיס ורוחיס. כמס דלפתקין חלין בניפאס ונופא רחיס לן. כדן יתדבק ב"נ לרחמא לים לקב"ס. ללדבק ביה ברחמימא דנפשיס ורוחיס. סס"ד נפשי אויתך בלילה אף רוחי בקרבי אשחרך. כלומר [ברחמימא] דנפשי ורוחי ממש אתדבק כך ברחמימא סניאס. בלילה. דכתיב ב"נ רחמימא דקב"ס למיקס בכל ליליא. לאשתדל ספולחניס עד דיתער לפרא. ויתמשך עליס חוסא דחסד. דתינא זכאס חולקיס דסס"א ב"נ דרחמימא

שכן היא אהבתו להקב"ה. ואלה צדיקי אמת שאהבים
כן להקב"ה מתקיים העולם בעבורם. והם מושלים על
כל נזרות קשות שלמעלה ושלמטה. ולמדנו שזה הצדיק
הנרדף ברוחו ונפשו למעלה במלך הקדוש באהבה כראוי.
מושל הוא בהארץ שלמטה. וכל מה שהוא נזור על
העולם מתקיים. מניין. מאילתו שכתוב (ח) חי ה' אשר
עמדתו לפניו אם יהיה השנים האלה מל ומטר כי אם
לפי דברי :

וברכך ה' אלהיך בארץ אשר אתה בא שמה לרשתה.
(ג) פתח ר' ייסא סבא ואמר. (ג) ברוך ה'
מציון שוכן ירושלים הללויה. וכי מציון הוא ברוך. והלא
מן הנהר עמוק העליון הוא ברוך (ג) אלא ברוך ה'
מציון. כאשר מאירה הלבנה מאור השמש ומתקרבים זה
בזה. ואין מונעים ההארה זה מן זה (ג) ולפעמים
נקראת הלבנה בשם המלך. כמו שהוא נקרא ה' ה' כך
הוא נקראת ה' ה'. כמשי"ח ה' המשיח על סדום ועל
עמורה נפרית ואש מאת ה' מן השמים (ג) ולא זו
בלבדה. אלא אפילו גם שליח נקרא לפעמים בשם המלך.
דבר אחר ברוך ה' מציון. מאיוז מקום ניכר שהקב"ה
הוא ברוך. חור ואמר מציון. מסקום ציון ניכר
שהוא ברוך (ג) מה הטעם. לפי שכתוב (ד) כי שם
צוה ה' את הברכה וגו' :

הערת בכס היום וגו' החיים והמות נתתי לפניך
וגו'. (ה) רבי אבא פתח (ו) לדוד ברכי נפשי
את ה' וכל קרבי את שם קדשו. כמה יש לו לאדם
להבין ולהשכיל בעבודת רבונו. שהרי בכל יום ויום
הכרח קורא ואומר (ו) עד מתי פתאים תאכלו פתי וגו'.
(ה) שובו בנים שובבים ארפא משובותיכם. ואין מי שיטה
אזנו. התורה מברכת לפניהם ואין מי שישגיח עליה. בוא
וראה כל זמן שהאיש הולך בעולם הזה. יחשוב שהעולם
הוא שלו תמיד וישראל בתוכו לדורי דורות. בתוך זה
שמהלך בעולם נעשה חולה והוא כמו נאסר באויקים. ונרדף
בגדרים עם שאר בני דין. אם נמצא לו סניגור הוא
ניצל מן הדין. והו' שכתוב (ז) אם יש עליי מלך מלך
אחד מני אלף להגיד לאדם ישרו ויחננו ויאמר וגו'.
מי הוא הסניגור. אלו מעשים טובים העומדים לו לאדם
בשעה שנצרך לזכותים. ואם לא נמצא עליו סניגור הוא
נתחייב מן הדין להסתלק מן העולם. בשעת מיתתו כאשר
הוא שוכב בויקי המלך נושא עינו ורואה שנים שבאים
אליו. והם כותבים לפניו כל מה שעשה בעולם הזה וכל
מה שהוציא מן הפה. ונותן חשבון על הכל והם כותבים
לפניה. וז"ל (ז) כי הנה יוצר הרים ובורא רוח ומניד
לאדם מה שיחו וגו'. והוא מודה עליהם. מה הטעם.
לפי שכל המעשים שהאדם עושה עולים ועומדים עליו
להעיד בו. ואז יורדים ונרשמים לפניו ועומדים לפניו.
ואין עוברים ממנו עד ששעה שרדף עליהם בעולם הזה.
בוא וראה כל המעשים שעושה האדם בעולם הזה.
כלם

דחיתומה דה רחיס ליה לקב"ה. והכי זכאי קשום דמרחמין
ליה לקב"ה הכי עלמא מתקיימה בגניסיון. ושלמין על
כל גזירין קשין לנשילא ותתא. תתאל סהוא זכאל
לחזקת דרחיס ונפסיה לנשילא במלכא קדישא דרחיתומה כדקא
יאות. שלם איזו כדערט לנתתא. וכל מאי דנזר על
עלמא אתקיים. מנין. מאליסו דכתיב (ח) חי ה' אשר
עמדתו לפניו אם יסיה השנים האלה מל ומטר כי אם
לפי דברי :

וברכך ה' אלהיך בארץ אשר אתה בא שמה לרשתה.
(ג) פתח ר' ייסא סבא ואמר. (ג) ברוך ה'
מציון שוכן ירושלים הללויה. וכי מציון הוא ברוך. והלא
מנהר עמוק עמוק עמוק איזו ברוך (ג) אלא ברוך ה'
מציון. כד נסיר סיסרא מנסיכו דשמא ומתקרבי דה
דא. ולא אעזילו כסורא דה מן דה (ג) ולומנין
דיסירא אתקרי בשמא דמלכא. כמה דליזו אקרי ה' ה' כך
ה' נקראת ה' ה'. כד"ל וס' המסיר על סדום ועל
עמורה נפרית ואש מאת ה' מן השמים (ג) ולא דה
בלחוד. אלא אפילו חד שליח למנין אתקרי בשמא דמלכא.
דבר אחר ברוך ה' מציון. מאן אתר אשתמודע דקב"ה
איזו ברוך. דבר ואמר מציון. מאתר דיון אשתמודע
דליזו ברוך (ג) מאי שמעא. בנין דכתיב (ד) כי שם
צוה ה' את הברכה וגו' :

הערת בכס היום וגו' החיים והמות נתתי לפניך
וגו'. (ה) רבי אבא פתח (ו) לדוד ברכי נפשי
את ה' וכל קרבי את שם קדשו. כמה יש לו לאדם
לחשכלא ולמדע בפולחנה דמאריה. דהא בכל יומא ויומא
כדווא קארי ואמר (ו) עד מתי פתאים תאכלו פתי וגו'.
(ה) שובו בנים שובבים ארפא משובותיכם. ולית מאן דירכין
אדריס. אורייתא קא מכרזא קמייזו ולית מאן דיטבת. תא
מזי בר נש חזיל כהאי עלמא. הוא חשיב דדיליה
הוא מדיר ויפתא בגויה לדרי דין. עד דליזו
חזיל כעלמא יסבין ליה בקולר. ודיינין
ליה בקופסין עס שאר בני דינא. אי אשתכח ליה סניגורא ה' ה'
אשתבי מן דינא. ס"ד (ז) אם יש עליי מלך מלך
אחד מני אלף להגיד לאדם ישרו ויחננו ויאמר וגו'.
מאן הוא סניגורא. אלן עובדין דכשין דקיימי עליה דבר נש
כשעתא דלספיקין ליה. ולי לא ישתכח עליה סניגורא ה' ה'
אתחייב מן דינא לאסתלקא מן עלמא. כהאי שעתא כד
איזו שכיב בקולר דמלכא עד דיקף מיני תתא דאפיין לנביס
פרין. דכתיבין קמים כל מאי דעבד כהאי עלמא וכל
מאי דאפיין מן פומא. וייבז חסכנא על כלל וכתבין
קמים. ס"ד (ז) כי הנה יוצר הרים ובורא רוח ומניד
לאדם מה שיחו וגו'. והוא אורי עליהו. מאי שמעא.
בנין דהוא עובדא דליזו עבד סלקא וקיימה עליה
לאסדא ביה. וכלכו נתתא ואתרשימו קמים וקיימי קמים.
ולא מתעבר מניה עד שעתא דתכרן כהו כהוא עלמא.
תא חזי כל איזו מלך דעבד בר נש כהאי עלמא.

כלכו

מראה מקומות (א) מנכיס א' י"ז (ב) ויקרא פ' (ג) תלים קל"ג (ד) שם קל"ג (ה) נחל קטו. (ו) תלים ק"ג (ז) מנכיס א' י"ז (ח) ירמ' (ט) איזו י"ג
(י) פסוק ד'

יו הזהר

ואל כי תתם שם הוי"ה היינו תפארת. וציון היינו יסוד. ואין תפארת נתברך מן יסוד אלא מן נהר עזיקא עלאה שהוא בינה :
(ג) מתוך דעם הוי"ה כאן היינו מלכות שנקראת סירה ומתברכת מן השמש היינו תפארת שמקבלת ממנו הארת השפע ע"י ציון
שהוא יסוד : (ג) רבדואי הוי"ה רבאן היא מלכות. שכן מוכח לשון הכתוב מאת ה'. מלכות. מן השמים. תפארת. וכן רמז חז"ל
על ויהי המשיח דהיינו הוא ובית דינו. הוא. תפארת. בית דינו. מלכות : (ג) לפי מידוש זה הוי"ה רבאן הוא תפארת. והמכיון שמן
ציון דהיינו יסוד ניכר שהוא ברוך. מי שכאשר היסוד נתמלא בשפע להשפיע למלכות ניכר ונודע שהתפארת נתברך מן הבינה :

כלס ומינין וקיימין לאסדה בים ולא תאכידו מיני. ובשעת דחסי לים לקבר כלסו מתעתדן ואולי קמים. ותלת כרוזי מכרי. חד קמים וחד מימיני וחד משמאלים ואמרי. דא פלגיא דמרד במאריס. מרד לעילא מרד לתתא מרד בלוריתא ומרד בפיקודי. חמו עובדי חמו מלוי. סב לים דלא אברי. עד דמסי לגבי קברא כלסו מתין אמרנין מדוכפייא עליה ואמרי. ווי ווי דלא תתקבר בגנין. עובדי ומלוי תאקדון ועלין לקברא וקיימי עליה דלא גופא. ורומס אויל ושאס ומתאכלא על גופא. כיון דבר נס תאשמר בני קברי דומס קאים ונפיק. תחום ידיה תתא בי דינא די ממין על דינא דקברא. ותלת שריבסי דלאס בידיהו. ודיינין. רוחא וגופא כחדא. ווי על סטוא דינא. ווי על עובדי:

בשעתא דלויס תסיס בקולרא דמלכא ותאדן דיניס. ואשתליס דלא תאשתכח עליס סיניורי. סניירא דמלכא נחית וקאים קמים לרגליו. וחד סייעא טנא דידי. זקף ב"ר עיניו ותמי כחלי ביתא דמתלסן בלאס מיס. ארביס חמי לים קמים כוליס מלי עיינין. לבויס אלא דלסיס קמים דב"ר. והכי סוא דלא. דלא כמס בני נשא חמו. מלכא בנאקא. וקיימי קמים. וסאר בני נשא לא סתמן לים. ואי תימא סא כחבי ח) עוסא מלאכיו רחום וגי. וסיד יכלי לתחזק בלרעא. אלא מלס דא סא חוקמים. דכיון דנחית מלכא לארעא תלכס בגופא ותאמחי למאן דלתחוי כסאס לבוסא דלתלכס בים. ואי לא לא יכיל למסכל לים עלמא ולתחזקא. כל סאן וכל סאן האי דכל בני עלמא לריבין לים. מלס ספין בחרביס וכו'. וסא חוקמים חבירי. כיון דחמי לים אודעו כל גופיס ורומיס. ולביס לא סכין. בגין דלויס מלכא דכל גופא. ורוחא דיניס אולא בכל סייעי גופא ואשתליס מנייסי. כב"ר דאשתליס מחבירי תמך לתמר אחר. כדן סוא אומר ווי על מלי דעבד ולא מסינא לים אלא אי חקדים אסוותא דתשובה עד לא מסי סיוס שעתא. דחיל סאי ב"ר ובעי לתתמאר ולס יכל. כיון דחמי דלא יכל סוא סח עינו וסאסתכל בים בעיינין פקיון. וכדן סוא חסיר גרמיס ונפסיס. והסוא שעתא סוא עין דינא רבא דב"ר תאדן בים כסאי עלמא. וכדן רוחא אולא בכל סייעי גופא ואשתליס מינייסי. ושאס בכל סייעין ואודעו כל סמרין. וכל סייעי גופא כלסו מדועו. כד מלא רוחא לכל סייעא וסייעי ואשתליס מיס. נפל ויעא על סואס סייעא ורוחא אשתליס מיס. ומיד מיס סטוא סייעא. וכן בכלסו. כיון דמסי רוחא לתיסק דסא אשתליס מכל גופא. כדן סכינא קיימא עליס ומיד פרחא מן גופא. וסאס חולקיס דחמן תאכדק בם. ווי לאינון מיביס דחסיק מיסא ולא מתדבקין בם. וסאס בי דינא אעבר בר נס כד נפיק מלאי עלמא. חד סטוא דינא עלמא דקאמין כד נפיק רוחא מן גופא. וחד דינא כד עובדי ומלוי אולין קמים וכרוזי מרביי עליו. וחד דינא כד עי' לקברא. וחד דינא דקברא. וחד דינא דתולעתא. וחד דינא דניסס. וחד דינא דרוחא דהילא ושאס כעלמא. ולא אשכח אחר עד דיסתלמו עובדי. ודאי סבעא עדין יתלסון עליו. בגין כך בעי ב"ר כד איסא אשתכח כסאי עלמא לדלמא מן מאריס. ולאסתכלא בכל יומא ויומא בעובדי. וימוב מנייסי קמי מאריס.

כד

כלס מוכניס ועוסיס להעיד בו ואינם נאכדים ממנו. ובשעה שמוציאים אותו לקבר כלס נצבים והולכים לפניו. ונ' בוריס מברייס. אחר לפניו אחד לימינו ואחר משמאלו ואומרים. פלוגי זה מרד ברבנו. מרד למעלה מרד למטה מרד בתורה וסרר במצותיו. ראו מעשיו ראו כל המתים מרנייסי ממקומותם עליו ואומרים. אי ואבוי שזה נקבר בתוכנו. מעשיו ודבריו מקריסיס ונכניסיס לקבר ועוסיסי על הגוף הזה. רוחו הולך ומשוטט ומתאבל על הגוף. כיון שהאדם נטמן בבית הקברות מלאך רומס עומד וכו'. תחת רשותו שלשה דיניס הממוניס על דין הקבר. ושלשה שריבסיס של אש בידיהם. וריניס הרוח עם הגוף ביה. וי על דין ההוא. וי על מעשיו:

בשעה שהאדם נתפס ביוק המלך וריניס דינא. כשנגמר הדין שלא נמצא עליו פנינו. מלאך המות הממונה מן המלך יורד ועומד לפניו לרגליו. וחדר שונה אחת כידי. נושא האדם עיניו ורואה כותלי הבית לוחסיס באש סמנו. בתוך כך רואה אותו לפניו כלו מלא עיניס. לבושו אלא דלסיס לפני האדם. וכך הוא בודאי. שהרי למעמיס כסה אנשיס רואיסי מלאך בחוץ ועוסיסי לפניו. וסאר אנשיס אין רואיסי אותו. ואם תשאול הלא כתוב (ז) עושה מלאכיו רחום וגי'. ואין יכוליס להיראות כארץ. אלא ענין זה הרי נתבאר. כיון שיויר מלאך לארץ תלכס כגוף ותתגלה כמי שצריך לראותו בלבוש ההוא שנתלבש בו. ובלי לבוש אין העולם יכול לסבול אותו שיתגלה. כל שכן וכל שכן זה שכל בני העולם צריכיס לו. שלס סמות בחרבו וכו'. וזה ביאור החברים. כיון שהאדם רואה אותו נודעו כל גופו ודוחו. ולכו כל תשקוט. לפי שהוא מלך של כל הגוף. ורוחו הולך בכל אברי הגוף ונשאל סהם. כאדם שנשאל מחברו כשרוא הולך למקום אחר. או הוא אומר וי על סה שעתא. ואין מועיל לו אלא אם הקרים הרפואה של תשובה מרס הגיעה שעה הריא. ספחד אז איס הזה ורועה להסמן מפני המלאך ואינו יכול. כשרואה שאינו יכול פותח עיניו ומסתכל בו בעיניס פקוחות. ואז הוא מוסר עצמו ונפשו לסות. ואותה שעה הוא וכן רין הגדול שהאדם נדון כל בעולס הזה. ואז הולך הרוח בכל אברי הגוף ונשאל סהם. ומשיטט בכל האברים ונודעו לכל הצדדים. וכל אברי הגוף כלס מודעוסיס. כשמגיע הרוח לכל אבר ואבר ונשאל סמנו. גופל ויעה על אבר ההוא ודחור נפדר ממנו. ומיד סת אבר ההוא. וכן בכלס. כיון שמגיע הרוח לצאת לאחר שנשאל מכל הגוף. אז השכינה קיימת עליו ומיד פורח מן הגוף. אשרי חלקו מי שנרכב בה. וי לאוין הרשעים המרוחקים ממנה ואין נדבקים בה. וכמה דיניס עובדיס על האיש כשיוצא מזה העולם. אחד דין העליין שאמרו כשיוצא הרוח מן הגוף. ודין אחד כאשר מעשיו ודבריו הולכים לפניו והבוריסי מברייסי עליו. ודין אחד כשנכנס לקבר. ודין אחד של הקבר. ודין אחד של התולעים. ודין אחד של הדינהס. ודין אחד של הרוח שהולך ומשוטט בעולם. ואינו מוצא מקום עד שנגמר עונש מעשיו. ודאי כבעה עומיסי יעברו עליו. לפיכך צריך האדם בעוד שהוא נמצא בעולם הזה לפחד מן רבונו. ולהסתכל ולפשפש בכל יום ויום במעשיו. ויחזור בתשובה עליהם לפני רבונו. כאשר

כאשר נסתכל דוד המלך באיתן הדינים של האדם. שגדון בהסתלקותו מזה העולם. הקדים ואמר ברכי נפשי את ה'. טרם שתצא מן העולם. עכשו שאת נמצאת עם הנוף. וכל קרבי את שם קדשו. גם אתם כל האברים שלי המשתתפים עם הרוח. עכשו שנמצאת עמכם הקדימו כלכם לברך את שם קדשו. טרם שיגיע הזמן שלא תוכלו לברך אותו:

(א) כי הוא חייד וארך ימים לשבת על האדמה ונ'. אמר רבי אלעזר בי הוא חייד וארך ימים ונ'. בוא וראה כל התנאים שגזר הקב"ה על ישראל בכניסתם לארץ גזרת התורה על כלם היתה. מפני מה. לפי שהשיבנה אינה מתישבת בארץ אלא בתורה. ואינה מתישבת למעלה אלא בתורה. שכן אמר אבי תורה שבכתב אינה טובת אלא מן תורה שבעל פה. ותורה שבעל פה לא נודעת אלא בשכיל תורה שבכתב. וזה כלל שנצרך לפרט ופרט שנצרך לכלל. השכינה אינה מתישבת למעלה ולמטה אלא עם תורה. שכל זמן שהתורה נמצאת עמה יכולה היא להתקיים בזה העולם. זש"ב כי הוא חייד וארך ימים לשבת על האדמה. על האדמה סתם (ל') ואם נפקס דברי התורה אין יכולה להתקיים כאן. שכתוב (ז) על מה אבדה הארץ. וכתוב ויאמר ה' על עונם את הורתי:

(ג) רבי אבא פתח ואמר. כתוב (ד) והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור והנחדים בארץ מצרים והשתחוו לה'. בהר הקדש בירושלים. והיה ביום ההוא. איזה יום ההוא. אלא זה היום הירוע להקב"ה. כמשי"כ (ה) והיה יום אחד הוא יודע לה'. ועוד ביום ההוא. כמשי"כ (ו) ביום בא נוג על אדמת ישראל. יתקע בשופר גדול. למה לנו לדעת בו אם הוא גדול או קטן אלא זה שופר העולם ההוא. שבו יוצאים עבדים לחירות תמיד. וזה הוא יובל (נ) כי היוכל עליו ונגדל הוא. וכאשר הוא נתעורר כל חירות שבעולם נתעוררים בו. והוא נקרא שופר גדול. ובאו האובדים בארץ אשור. האובדים צריך לומר. או הנאבדים. מהו האובדים. האובדים ממש. לפי שם בארץ אחרת. ופי ששורה בארץ אחרת יונק מרשות אחר. וכאלו אינו שורה בהאמונה. לפיכך נקראים אובדים. אובדים הם בכל הצדדים. שכאשר ישראל שוכנים בארץ הקדושה זכאים הם. וזכאים תמיד בכל זכאים למעלה ולמטה. דבר אחר ובאו האובדים. מי הם. אלו צדיק וכנסת ישראל שנקראים אובדים. מניין. כנסת ישראל שכתוב (ז) על מה אבדה הארץ. אבדה או נאבדה לא כתוב. אלא אבדה הארץ. זו כנסת ישראל. צדיק שכתוב (ח) הצדיק אבד. אבד או נאבד לא כתוב. אלא אבד וזה נתבאר. ואם תשאל ובאו. מאיזה מקום יבאו אלו האובדים. אלא כנסת ישראל תשוב ותבא מן הגלות. צדיק כמו שנתבאר שכתוב בשו"ה את שיבת ציון. לפי שישב למקומו ויבא להתחבר עם כנסת ישראל. יע"כ כתוב ובאו האובדים בארץ אשור (ט) ואם תשאל והשתחוו

כד אסתכל דוד מלכה באינון דינן דבי"כ. כד אסתליק מהאי ענמא. הקדים ואמר ברכי נפשי את ה'. עד לא תפוק מענמא. הסתא דלנת אסתכחת עם גופא. וכל קרבי את שם קדשו. ואתון שייסין דמשתתפי ברוחא. הסתא דאסתכחת עמכון. הקדימו לברכה שחא קדישא. עד לא ימסי זמנא דלא תיכלון לברכה ליה:

(א) כי הוא חייד וארך ימים לשבת על האדמה ונ'. אמר רבי אלעזר כי הוא חייד וארך ימים ונ'. תא חזי. על כל תנאין דגזר קב"ה כד עאלו לארעא דישראל גזרס דאורייתא סוס. מאי עממא. בנין דשכינתא לא מתישבת בארעא אלא באורייתא ולא מתישבת לעילא אלא באורייתא. דכתיב אמר אבא תורה שכתב לא אסתמודע אלא מתורה שבעל פה. ותורה שבע"פ לא אסתמודע אלא בנין תורה שכתב. וזה כלל הנריך לפרס ופרס הנריך לכלל. שכינתא לא מתישבת לעילא ותתא אלא עם תורה. דכל זמנא דאורייתא אסתכחת עמה יכלא למיקס בענמא. הס"ד כי הוא חייד וארך ימים לשבת על האדמה. על האדמה סתם (ז') ואי אפסיק מלי דאורייתא לא יכלא למיקס. דכתיב (ז) על מה אבדה הארץ. וכתוב ויאמר ה' על עונם את תורתי:

(ג) רבי אבא פתח ואמר. כתוב (ד) והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור והנחדים בארץ מצרים והשתחוו לה'. בהר הקדש בירושלים. והיה ביום ההוא. מאי יום ההוא. אלא סהוי יומא דאמידע לקב"ה. כד"ה (ה) והיה יום אחד הוא יודע לה'. תו ביום ההוא. כד"ה (ו) ביום בא נוג על אדמת ישראל. יתקע בשופר גדול. מאי לן עיה. אי הוא רב או זעיר. אלא דא סהוי שופר גדול. דכתיב נפקין עבדין לחירו תמיד. והאי חיסו ייכלא (נ) דיוכלא עלאה ורברבא הוא. וכד האי תאמר כל חירו דעלמין מתעורין ביה. והוא חקרי שופר גדול. ובאו האובדים בארץ אשור. האובדים מכוני ליה. או האובדים. מהו האובדים. האובדים מחס. בנין דינון בארעא אחרא. ומאן דשארי בארעא אחרא יניק מרשותא אחרא. וכאלו לא שריא במשימנותא. בנין כך אובדים אקרון. אובדים אינון בכל ספרין. דכד ישראל שריין בארעא קדישא זכאין אינון. זכאן תמיד בכלא. זכאן לעילא ותתא. דבר אחר ובאו האובדים. מאן אינון. אלן לדייק וכנסת ישראל דאקרון אובדים. מנלן. כנסת ישראל דכתיב (ז) על מה אבדה הארץ. אבדה או נאבדה לא כתיב. אלא אבדה הארץ. דא כנסת ישראל. לדייק דכתיב (ח) הנריך אבד. אבד או נאבד לא כתיב. אלא אבד. יסא איקמוס. ואי תימא ובאו מאן אחר חמיין אלן. האובדים. אלא כנסת ישראל מן גלותא תפוק. לדייק כח דאוקמוס דכתיב בשו"ה את שיבת ציון. בנין דיימזב לאתריי ויימי לאתחברא בכנסת ישראל. יע"כ ובאו האובדים בארץ אשור (ט) ואי תימא ויבשתחוו

יבשתחוו

מראה מקומות (א) ואתון סתם. (ב) יבא"פ. (ג) ואתון רבו: (ד) יבא"פ. (ה) וכל' י"ד (ו) יתקאל (ז) יבא"פ. (ח) יבא"פ. (ט) יבא"פ. (י) יבא"פ.

זיו הזהר

(ל) סתם אדמה פרמו גם על למעלה. הדינו השכינה הקדושה שנקראת ארץ זבא אדמה. כבוד אדמה לעליון: (נ) זה עולם הבינה סקור התיבות: (ז) ונא אשור לפרס שאשור דבאן משמעותו מוצלח. כמו ותומכיה מאשור. וכונתו שכאשר יבאו האובדים זה אל זה. וסלכות יתחברו. קודשא בריך הוא ושכינתיה יתחברו. או כנסת ישראל מרת המלכות ושכינת הקדושה לא תהיה נקראת ארץ סתם. אלא ארץ אשור. כלומר מוצלחת. כי יוסף בעלה אותה לקחת. ויתחברו שבעה עינים על אבן האמת. ואמת כלל ונכחת:

ואמר ה' ועתה שמע יעקב עבדי ישראל בחרתי בו. כה אמר ה' עשך ויוצרך מבטן יעורך אל תירא עבדי יעקב וישרון בחרתי בו. בוא וראה כמה הבטחתי הקב"ה לישראל בכמה מקומות לזכותם לעולם הבא. שהרי לא בחר לחלק כל אומה ולשון. אלא ישראל בלבד. ולפיכך נתן להם תורה אמת לזכות על ידה. ולהבין דברי הקב"ה. בדי שינחלו ארץ הקדושה. וכל מי שזוכה בארץ הקדושה הואת יש לו חלק לעולם הבא. כמש"כ ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ. והרי נאמר שלש מדרגות במקרא ההוא. בתחלה יעקב אח"כ ישראל ואחר כך ישרון. בוא וראה יעקב הרי כבר נתבאר. ישראל כמו כן. ואע"פ שהם ב' מדרגות אחת הן. אבל ישרון צ"ל נקראו ישראל בשם זה. אלא ישראל וישרון הכל אחד. ישרון. כמש"כ (ג) ישור על אנשים. לפי שנמלו שורה לצד זה ולצד זה [ג] ובשביל אותן שתי שורות נקראים ישרון. וכזה הוא ישראל. בשביל שנמלו נדרות ותוקף מהב"ה. וישרון. בשביל אותן החלקים. שני צדדים שתי שורות כמו שאמרנו. והכל אחד. ואותן השמות כלם עולים לאחד. יעקב עבדי. לפעמים שהוא עבד. כעבד שיש לו תפקודת רבונה לעשות רצונו. וכן ישראל בחרתי בו. להשרות שביתי עליו. והכ"ל בסוד עליון הוא:

(ג) רבי אבא פתח (ז) במחו בה' עדי עד כי ביה ה' צור עולמים. במחו בה'. כל בני העולם צריכים להתחזק בו בקב"ה. ולהיות הבטחון שלהם בו. ומי שישים בו בטחונו ותחזקתו כראוי לא יוכלו כל בני העולם להרע לו. שכן אמר דוד (ה) אלהי בך בטחתי אל אבושה אל יעלצו אויבי לי. וכל מי שישים התחזקתו בשם הקדוש מתקיים בעולם. מה המעם. לפי שהעולם בשם הקדוש מתקיים. וש"כ כי ביה ה' צור עולמים. צר העולמות. שהרי באותן שתי האותיות נבראו העולמות. עולם הזה ועולם הבא. עולם הזה ברין נברא ועל הדין קיים. וש"כ בראשית ברא אלהים (ד) מה המעם. בשביל שיתנהגו האנשים ברין. ולא יצאו מדרך הישר לחץ:

(ו) ויקרא משה ליהושע ויאמר אליו לעיני כל ישראל חזק ואמץ כי אתה תבוא את העם הזה וגו'. ואח"כ מה בתוב. ויצו את יהושע בן נון ויאמר חזק ואמץ כי אתה תבוא את בני ישראל וגו'. מה בין זה לזה. אלא אחד תבוא. לבשר לו שיכנס לארץ ויתקיים בה. ואחד תבוא. לבשר לו ממשלה על ישראל. נתבשר על הקיום שלו. ונתבשר על ממשלתו בישראל:

ובניהם אשר לא ידעו ישמעו ולמדו ליראה וגו'. (ז) רבי חייא פתח ואמר (ח) וראיתי אני שיש יתרון לחבמה מן הסכלות כיתרון האור מן החשך. בכמה מקומות עיינתי ברברי שלמה המלך. ובינותי בהכמה הגדולה שלו. שהסביר דבריו בתוך תוכו של היכל הקדוש [ה] ומקרא זה יש לעיין בו. סמני מה אמר וראיתי אני. ובי שאר בני עולם אין יודעים ואין רואים בן

ואמר (א) ועתה שמע יעקב עבדי וישראל בחרתי בו. כה אמר ה' עשך ויוצרך מבטן יעורך אל תירא עבדי יעקב וישרון בחרתי בו. מה חיו כמה אכנסה לון קב"ה לישראל בכמה אחר למזכי לם לעלמא דלמי. דסא לא אפרעי לחולקים כל עם וליסן. בר ישראל בלחודו. ובנ"כ יסב לון אורייתא דקשם למזכי בם. ולמנדע אורחוי דקב"ה. בגין דיירחון ארעא קדישא. וכל מן דוכי בסאי ארעא קדישא אית ליה חולקא לעלמא דלמי. כד"ל ועמך כלם לדיקים לעולם יירשו ארץ. וסא אחמר פלח דרנני הכא. בקדמייתא יעקב ולבחר ישראל ולבחר ישרון. תא חוי יעקב סא אוקמוס. ישראל אוק סכי נמי. ואע"פ דלינון פריין דרנני חד לינון. ישרון אמאי אקריין ישראל בשמא דא. אלא ישראל וישרון כלל חד. ישרון. כד"ל (ב) ישור על אנשים. בגין דנפלי שורה לסאי ספרא ולסאי ספרא [ג] ובגין לינון פריין אקריין ישרון. ודא סא ישראל. ישראל. על דנפלי רבו ופוקפא מכלא. וישרון. על לינון חולקי. פריין ספרין פריין פריין כדקאמין. וכלל חד. ולינון שמען כלסו סלקי לחד. יעקב עבדי. ומנין דלמי עבד. כעבדא דלמי ליה פקודא דמחריס למעבד רעותים. וכן ישראל בחרתי בו. לאשראם עלים. וכלל ברא עלאם איוס:

(ג) רבי אבא פתח (ז) במחו בה' עדי עד כי ביה ה' צור עולמים. במחו בם. כל בני עולמא בעיין לאתחזקא ביה בקב"ה. ולמחי רחלל דלסון ביה. ומאן דשוי ביה בשמוסין ותוקפיה כדקא יאות לא יכלין כל בני עולמא לאכאשא ליה. דכתיב אמר דוד (ה) אלהי בך בטחתי אל אבושה אל יעלצו אויבי לי. וכל מן דשוי תוקפיה בשמא קדישא אתקיים בעלמא. מאי סעמא. בגין דעלמא בשמא קדישא אתקיים. סס"ד כי ביה ה' צור עולמים. לייך עלמין. דסא בחרין אהון. אחברין עלמין. עלמא דין ועלמא דלמי. עלמא דא בדינא אכפדי ועל דינא קיימא. סס"ד בראשית ברא אלהים [ד] מאי סעמא. בגין דיפנסון בני נשא בדינא. ולא יסקון מאורחא לבד:

(ו) ויקרא משה ליהושע ויאמר אליו לעיני כל ישראל חזק ואמץ כי אתה תבוא את העם הזה וגו'. ולבחר מאי כתיב. וילן אה יסוע בן נון ויאמר חזק ואמץ כי אתה תבוא את בני ישראל וגו'. מאי בין סאי לסאי. אלא חד תבוא. לבשר ליה דייעול לארעא ויתקיים ביה. וחד תבוא. לבשר ליה שולטנותא על ישראל. אחבשר על קיומא דגרמיס. ואחבשר על שלטון דישרל:

ובניהם אשר לא ידעו ישמעו ולמדו ליראה וגו'. (ז) רבי חייא פתח ואמר (ח) וראיתי אני שיש יתרון לחבמה מן הסכלות כיסרון האור מן החשך. בכמה אחר אסתכלנא במלוי דשלמא מכלל. ואסתכלנא בחכמתא אגראס דליס. דלסמסין מלוי בנו לון סיכלא קדישא [פ] וסאי קרא איה לאסתכלנא ביה. אמאי אמר יראתי אני. וכי שאר בני עולמא לא ידעי ולא חמון דל

מראה מקומות א' יסעי"ד (ג) איוב ל"ג (ז) ואלה ככ. (ד) יסעי"ד כ"ו (ה) תהייה כ"ה (ז) דף דסד. (ז) תהייה מו. (ח) קב"ה ב' כ

זיו הזהר

[ג] פ"י שישורון למעלה היינו ספירת התפארת עץ החיים שהוא סמוע בין שתי שורות. חסדים מימין וגבורות משמאל. והתפארת מורכב ומסובב משחיתו ונקרא רחמים. וכן ישראל למטה נקראים ישרון. כיון שמתנהגים בדרך הרחמים. ומעם זה נ"כ בהמשך ישראל למעלה ולמטה בשביל קבלת השפעה מן גדלות ותוקף דהיינו מן גדלות וגבורת ימין ושמאל: [ד] אלהים היינו מדת הדין: [פ] פ"י שכל דבריו מרמזים על ענינים שבשמים ממעל:

כן. אפילו מי שלא ידע חכמה מימיו ולא נסתכל בה ידע זה. שיש יתרון לחכמה מן הסכלות כיתרון האור מן החשך, והוא משבה עצמו ואומר ראיתי אני.. אלא כך למדתי, וראיתי אני שיש יתרון לחכמה מן הסכלות, מן הסכלות שמש באה תועלת לחכמה, שאפילו לא נמצאת סכלות בעולם לא היתה ניכרת החכמה ועניניה. ולמדנו שכל איש ה'אומר חכמה מחויב הוא ללמוד מעט מן סכלות ולהבין אותה, לפי שעל ידה תבוא תועלת לחכמה, כמו שבאה תועלת להאור מן החשך, שלולא ההשך לא היה ניכר האור, ולא היתה נראה לעולם תועלת ממנו. למדנו שיש יתרון לחכמה, לחכמה שהם [ו] שא"ר שמעון לרבי אבא בוא וראה מיד הרבר, החכמה שלמעלה אינה מאירה ואינה נוארת, אלא בשביל סכלות שמתעוררת ממקום אחר, ולולא זאת, לא היתה הארת והפארת הגדולה והיתרה של החכמה, ולא היתה נראית תועלת החכמה, ורק בגלל הסכלות מאירה יותר ונוארת יותר, וש"כ שיש יתרון לחכמה, לחכמה שהם, מן הסכלות, סכלות שהם, וכן למטה, אפילו לא היתה סכלות נמצאת בעולם, לא היתה החכמה ניכרת בעולם [ו] וכך דרכו של רב המנוא הזקן, כשהיו לומדים ממנו החברים מדות החכמה, היה מסדר תחלה לפנייהם פרק של עניני סכלות, כדי שהבוא תועלת לחכמה על ידי הסכלות, וש"כ [ו] יקר מחכמה מכבוד סכלות מעט, לפי שהיא תקון החכמה וכבוד החכמה, וע"כ כתוב [ו] ולפי נהוג בחכמה ולאחריה בסכלות [ח] רבי יוסי אמר יקר מחכמה מכבוד, כלומר יקר החכמה ותפארתה, ויקר הכבוד שלמעלה מה הוא, סכלות מעט, מן מעט סכלות נראה וניכר יקר החכמה והכבוד שלמעלה יותר מכל הדרכים שבעולם, כיתרון האור מן החשך, תועלת האור אינה ניכרת אלא מן החשך, תקון מראה הלבן מה הוא, מראה שהיר, לולא החשך לא ניכר הלבן, ובגלל החשך נגלה הלבן השחור לא יצחק משל למתוק במר, שאין איש יודע מעט המתוק עד שמועם מעט המר, מי עשה להודיע שהם מתוק, הרי אומר זה המר, והרי שכתוב [ו] גם את זה לעומת זה עשה האלהים, וכתוב [ו] טוב אשר תאחזו בו, וגם מזה אל תנח ידך.

(ה) **ויאמר ה'** אל משה הן קרבו ימך למות קרא את יהושע וגו' ואצוני, א"ר שמעון כתוב (ו) ויאמר ה' אלי רב לך אל תוסף דבר אלי וגו', הרי נתבאר שא"ר הקב"ה למשה, משה מבקש אתה להפוך סדר העולם, הראית מימך שהשמש ישתחוה להלבנה, הראית מימך שתמשול הלבנה בעוד שהשמש קיים, אלא הן קרבו ימך למות קרא את יהושע, ישקע השמש ותשלוט הלבנה [כ] לא עוד אלא אם אתה מבקש לארץ האסף הלבנה, מלפניך ולא תשלוט, וראית ממשלת הלבנה הגיעה, ולא תשלוט בעוד שאתה קיים בעולם, קרא את יהושע וגו' ואצוני.

מראה מקומות (א) קס"ה (ב) ס"ז (ג) ס"ח (ד) ס"ט (ה) דף קמ"ו (ו) דברים ג'

זין הזהר

(א) דבר שנוכח שהם מרמזים גם על שלמעלה, והיינו מרת תמלכות שנקראת חכמה תמאה, כי את זה לעומת זה עשה האלהים, וכן השכות הקליפה ניכר יתרון האור דקדושה: (א) ואשר לפרש שסכלות תנוכר כאן היינו הכמות הפועל, כדורע שיש ו' הכמות, ולעומת הכמות התורה הן נחשבות לסכלות: (א) לפיכך יפורש יקר מחכמה לסכלות, כלומר שבשכיל חכמה וכבוד יקר מעט סכלות, כיוון שהמעט סכלות מכיאה תועלת לחכמה והכבוד, אבל ר' יוסי מפרש יקר מחכמה וכבוד, כלומר שיקר תפארת אשר מן החכמה והכבוד ניכר ע"י סכלות מעט: (א) מני משה כפני המה, שקבל תארה מן התפארת, ופני יהושע כפני הלבנה, שקבל תארה מן המלכות שהיא ממשלת ארץ ישראל:

ואצטו. ומה אמר. הנך שוכב עם אבתך וגו'. ולא מצטו שפך הקב"ה ליהושע אלא למשה. שא"ל למשה כל מה שנאמר ועובדי ה' את בריתי. וזהו אפי' בו כיום ההוא. ועתה כתבו לכם את השירה הזאת. אם כן מהו אצטו. אלא כך א"ל הקב"ה למשה. הנך שוכב עם אבתך וקם. אע"פ שאותה תשכב עם אבותיך. חרי אתה עומד חסיד להאיר להלבנה. כמו השמש שאע"פ ששיקע. אינו שוקע אלא להאיר להלבנה. ואז הוא מאיר להלבנה כאשר ישקע. וע"כ הנך שוכב כדי להאיר. וזה הוא ואצטו. ובבן נתבשר יהושע לקבל הארה. ולכן כתוב הנך שוכב עם אבתך וקם. להאיר ליהושע. וזהו שנאמר (ה) וצו את יהושע וחזקו ואמצו. הכל להאירו:

(ג) הן קרבו ימין למות. רבי יהודה פתח ואמר. (ג) החרשים שמעו והעורים הבינו לראות. החרשים שמעו. אלו האנשים שאין מקשיבים לדברי התורה. ואין ממים אוננים לשמעת מצות התורה. והעורים. שאין מסתכלים להבין על מה הם מתקיימים. שהרי בכל יום ויום כרחו יוצא וקורא ואין מי שישגיח. שלבדו כל אותן ימי האיש מעת שנברא ביום ההוא שיצא לעולם. כלם קיימים בקיומם. וחולכים ומשומטים בעולם. יודעים ומזהירים לאיש כל יום ויום בלבדו. וכאשר יום ההוא בא ומזוהר לו. והאיש עושה באותו היום חסא לפני רבונו. יום ההוא עולה בבושה ומעיד עדותו ועומד בלבדו מבחיך. ולמדנו לאחר שהעמד בלבדו הוא מסתין עד שהאיש יעשה עליו תשובה. אם וזכה ישוב יום ההוא למקומו. ואם אינו וזכה יורד יום ההוא ומשתתף עם רוח ההוא שלפני ביתו מבחיך. ונכנס לביתו ומתתקן באותה הצורה של זה האיש ממש כדי להרע לו. ודר עמו בבית. ויש שמדורו לסוב אם הוא וזכה. ואם לא מדורו עמו לרע. בין כך ובין כך נפקדים אותן הימים והם חסרים. ואין עולים במסגן של אותן הנשאים. או לו לאיש ההוא שמגרע ימיו לפני המלך הקדוש. ולא הניח למעלה ימים להתעמר בהם בעולם ההוא. ולהתקרב עמהם לפני המלך הקדוש. הוא וראה כאשר קרבים אותן הימים לפני המלך הקדוש. אם וכאז הוא זה האיש שיצא מן העולם. הוא עולה ונכנס באותן הימים. והם בגדי כבוד שמתלבשת בהם הנשמה. והן אותן הימים שוכה בהם ולא חסא בהם. וי' לזה שמגרע הימים למעלה. שכאשר רוצים להבישו עם ימיו. אותן הימים שפגם הוא בחטאי חסרים הם מן הלבוש ההוא. ונתלבש במלבוש חסר. כל שכן אם רבים הן אותן ימים חסרים. שלא יהיה לזה האיש במה להתלבש בעולם ההוא. או וי' לו וי' לנפשו. שדנים אותו בגיהנם על אותן הימים. ימים על ימים פי' שנים. שכאשר יוצא מעולם הזה אינו מוצא ימים להתלבש בהם. ואין לו לבוש במה להתכסות. וכאם הם הצדיקים שכל ימיהם צפונים הם אצל המלך הקדוש. ונעשה מהם בגדי כבוד להתלבש בהם בעולם הבא. הוא וראה באברהם שוכה. מה כתוב ואברהם זקן בא בימים. מפני שוכה בהם. וכאשר נסתלק מעולם הזה באותן הימים שלו ממש נכנס ונתלבש בהם. ולא נחסר מן הלבוש היקר ההוא מאומה. כמו שנאמר בא בימים. למדנו וכאם הם הצדיקים שיהיה וכאם ונשארו לעולם הבא. וכאשר יוצאים מעולם הזה מתחברים כלם ונעשו בגדי כבוד להתלבש בהם. ובלבוש הזה זוכים להתענג מעונג עולם הבא. ובלבוש הזה עתידים להיות ולקום. וכל אותן שיש להם לבוש יקום. וש"כ (ד) ויתיצבו כמו

יאלצו. ומאי קאמר. הנך שוכב עם אבתך וגו'. ולא אשכח דפקיד קב"ה ליהושע אלא למשה. דא"ל למשה כל מה דכתיב ועובדי ה' וספר את בריתי. ומרס אפי' בו כיום ההוא. ועתה כתבו לכם את השירה הזאת. אי הכי מסו ואלצו. אלא הכי א"ל קב"ה למשה. הנך שוכב עם אבתך וקם. אע"פ דלחך תשכב עם אבתך. הך אלה קיימא חסיד ללחך אלא לסיכר. כמה דשמא דאע"פ דלחכניס. לא לחכניס אלא ללחך לסיכר. וכדין לחכר לסיכר כד לחכניס. ועל דל הנך שוכב ללחך. וזה הוא ואלצו. וכדין לחכר יסוע ללחך. וע"כ כתיב הנך שוכב עם אבתך וקם. ללחך לסיכר. וזה הוא דכתיב (ה) ולו את יסוע וחזקו ואמלו. כללו ללחך:

(ג) הן קרבו ימין למות. רבי יהודה פתח ואמר. (ג) החרשים שמעו והעורים הבינו לראות. החרשים שמעו. אלו בני נח דלא ליימן תלמידי אורייתא. ולא פקחין אודיניהו למשמע פקודי דמאריהו. ודעו. דלא מסתכלין למנדע על מאי אינון קיימין. דהא בכל יומא ויומא כדווא נפיק וקרי לית מאן דישנא. דמיא אינון יומין דדר נס כד לחכר ביהוה יומא דנפק לעלמא. כלסו קיימין בקיימיהו. ואלוין וסאסין בעלמא. נחמין ואלוין לנ"כ כל יומא ויומא בלחודי. וכד הסו יומא חמי וחסיד ל"ט. ובר נס עבד ביהוה יומא חובא קמי מאריה. הסו יומא סליק בכוסא ולחכר סהדותא וקא"ס בלחודי לבד. וסאסין חסר דקא"ס בלחודי ימיז עד דבר נס עבד פליס תפוס. וזי וזי פס הסו יומא לחכר. לא וזי נחית הסו יומא ולחכר ביהוה רוחא דנכר. וסכ לביסיה ולחכר ביהוה דהסו ב"ג ממש בגין לחכר ל"ט. ודייר פמיס בביסא. וליס דיווריה לכס אי הוא וזי. ואי לאו דיווריה עמיס לב"ס. בין כך ובין כך לחכר אינון יומין וחסרין. ולא עאלין במינה דאינון דלחכר. ווי ליה להסו ב"ג דבר יומי קמי מלכא קדישא. ולא שביק לעילא יומין לחכר ביהוה ביהוה עלמא. ולחכר ביהוה ביהוה קמי מלכא קדישא. אי הוא וזכה האי ב"ג דנפיק דלחכר ביהוה עלמא. ולינון יומין. ולינון לבושי יקר דלחכר ביהוה עלמא. ולינון יומין הוה דוכס ביהוה ולא חס ביהוה. ווי להסו דנרע יומי לעילא. דכד בעלן לחכר ל"ט ביומין. אינון יומין דפגים אינון בחו"י חסרין מהסו לבושא. ולחכר ביהוה חסר. כל שכן אי סגלין אינון. ולא לכו ל"ט ב"ג במאי לחכר ביהוה עלמא. כדין וזי ל"ט. וזי לנפשי. דדיין ל"ט ביהוה על אינון יומין. ויומין על יומין. על חד תרין. דכד נפיק מחאי עלמא לא אשכח יומין לחכר ביהוה. ולא סוי ל"ט לבושא במאי לחכר. וזאין אינון דקריא דיומיון כלסון סמירין אינון לב"ס דמלכא קדישא. וסעבד מנייה לבושי יקר לחכר ביהוה עלמא דחמי. סא חוי בלכרס דוכס. חמי כחב ואכרס זקן ב"ג ביימים. חסו דוכס ביהוה. וכד לחכר מחאי עלמא בלינון יומין ממש דליס עילא ולחכר ביהוה. ולא גרע מהסו לבוש יקר כלסו. כמה דכתיב ב"ג ביימים. סא וזאין אינון דקריא דיומיון וזאין וסאסר ל"ט עלמא דחמי. וכד נפיק מחאי עלמא מתחכרין כלסו וסעבדו לבושי יקר לחכר ביהוה. וזכא לבושא וזאין לחכר עמנוגא דעלמא דחמי. וזכא לבושא וזאין לחכר ולמיס. וכל אינון דליס ל"ט לבושא יקומין. סה"ד (ד) ויתיצבו כמו לבוש

מראה מקומות: (ג) דכתיב (ג) וימי דכד. (ג) יס"י פ"כ (ד) אינון ל"ט.

לבוש. וי לאותן רשעי עולם שימיהם בעונותם חסרים. ולא נשאר מהם במה שיחבסו כאשר יצאו מן העולם. לסדרנו כל אותן רשעי עולם שלא זכו להתלבש בלבוש של ימים. עליהם כתוב (א) והיה כעצער בערבא ולא יראה כי יבא מוב ושכן חררים במדבר. וכל אותן זכאים הווכים להתלבש בלבוש היקר של ימיהם. מתעטרים בעולם ההוא מן העטרת שנתעטרו בהן האבות (י) מהנהל ההוא שנמשך ויצא לנן העדן. וש"כ (כ) ונחך ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשך וגו'. לסדרנו אלף וחמש מאות ריחי בושם עולים בכל יום מנן העדן. שנבשמים בהם אותן בנידי כבוד שבעולם ההוא שנעשים מן ימים הזכאים של האנשים:

שאל רבי יהודה כמה לבושים הם. א"ר אלעזר איתני העולם מחולקים בזה. אבל שלשה הם. אחד שמתלבש בלבוש ההוא הרוח אשר בנן ערן שבארץ. ואחר יקר מהכל שמתלבשת בו הגשמה בתוך צרור החיים בין לבושי יקר של המלך (יג) ואחר לבוש שמבחר (יד) שמתנשם ואינו מתנשם. נראה ולא נראה. ובוה מתלבשת בו הנפש והולכת ומשומטת בעולם. ובכל ראש חודש ושבת היא עולה ומתקשרת עם הרוח אשר בנן העדן שבארץ. שעומד אצל פרוכת היקר (יג) ומסנן ליסרת וידעת מה שידעת. ומשומטת ומוריעה הרבר בעולם. לסדרנו שבשני קשרים מתקשרת הנפש בכל ראש חודש ושבת. בקשר הרוח אשר בן ריחי בושם של נן העדן אשר בארץ. ומשם חולכת ומשומטת ומתקשרת עם הרוח בהנשמה הצרורה בצרור החיים. ונונית לשובע מאותן אורות יקרים של צד זה וצד זה (יד) וש"כ ונחך ה' תמיד. תמיד דוקא (טו) והשביע בצחצחות נפשך. מהו בצחצוח. אלא צחת אחת כאשר מתקשרת עם הרוח אשר בהן שלמה. צחת שבתוך צחת כאשר מתקשרים בהנשמה שלמעלה בצרור החיים. ודינו בצח אחת. צחות שתיים. שהן למעלה מעלה לכבוד הגשמה בורא. נפשך. כלומר צחצחות מי יחל. זו נפשך. הנפש שלך משם. אשרי חלקם של הצדיקים:

(ג) ויאמר ה' אל משה הגך שוכב עם אבתוך וגו'. א"ר חייא ביו וראה כל זמן שהיה משה קיים בעולם. היה מוחה בידיהם של ישראל. כדי שלא ידעו נמצאים בחיוב לפני הקב"ה ולפי שמושה היה נמצא בניהם לא היה כרור ההוא. עד הרור שיבוא מלך המשיח. שיראו כבודו של הקב"ה כמורם. שהם השינו מה שלא השינו הורות אחרים. שלטנסו ראתה שפחה אחת על הים מה שלא ראתה עין יחוקאל הנביא. ואם הן השינו כל כך. כל שכן נשי ישראל. כל שכן בניהם. כל שכן הגברים. כל שכן הסנהדרין. כל שכן הגשמים. כל שכן נביא ועליון משה הנאמן. שהוא היה על כלם. לאחר שמת משה מה כתוב. וקם העם הזה וזנה וגו'. כך וי לעולם כאשר יסתלק מסנו רבי שמעון. שמעינות החכמה יסתחמו מן העולם. שיבקש איש דבר חכמה ולא ימצא מי שיאמר:

וישנו

בראה מקומות (א) ימי' י' ט ישי' יח (ג) ויקל' כג:

יו הורד

לבוש. וי לאינו חייבי עולם דיומיוסן בחוביסון חסרין. ולא אשתאר מניסיו בחאי דאחכסין כד יסקון מעלתא. תלמא כל אינון חייבי עולם דלא זכו להתלבש בלבוש דיומיוסן. עליסיו כתוב (א) ויהי כעצער בערבא ולא יראה כי יבא מוב ושכן חררים במדבר. וכל אינון זכאין דזכו להתלבש בלבוש יקר דיומיוסן. מתעטרין בהסוא עולם מתעטרין ומתעטרי בכו אכסן (י) מהסוא נהל נעיד ונפיק לננתא דעדן. ס"ד (כ) ונחך ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשך וגו'. תלמא אלף וחמש מאות ריחי סלקין בכל יומא מנן עדן. ומתבשמי בכו אינון לבושי יקר דססוא עולם דאחכסון מן יומיו דבר נס:

א"ר יהודס כמה לבושי אינון. א"ר אלעזר קורי דעלמא על דא פליגו. אבל תלתא אינון. חד דמתלבש בססוא לבושא רחא די בננתא דעדן דארעא. וחד יקרא מכלא דמתלבשא ביה נשתא בנו לרורא דחיי בין סרפירא דמלכא (יא) וחד לבושא דלבר (יב) דקאיש ולא קאיש. אפתא ולא אפתא. ובהאי מתלבשא ביה נשתא ואלא וסלסא בעלמא. ובכל ריש ירחא וסבתא אלתא וסלסרפס ברוחא די בננתא דעדן דארעא. דקימא בין סרפירא יקרא (יג) ימיוס לולף וידע מאי דידע. וסלס ודועד ליה בעלמא. תלמא בתרין קסורין אקסר נפשא בכל ריש ירחא וסבתא. בקסורא ברוחא די בין ריחי בושמין דבננתא דעדן דארעא. ומסמן אולא וסלסא וסלסרפס עס רוחא נשתא דלרירא בלרורא דחיי. ומסרוריו ומסלסא מאינון ויוון יקרי דסלי ססרא וסלסא ססרא (יד) ס"ד ונחך ה' תמיד. תמיד דייקא (טו) וסלסיו בלחלמות נפסך. מהו בלחלמות. אלא לחותא חדא כד אקסרפס ברוחא דבננתא דלתמא. לחותא דלנו מן לחותא כד מתקשרן בנשתא דלעילא בלרורא דחיי. וסיינו בלח חד. לחות תרין. דאינון לעילא לעילא ביקורו דנשתא ודלי. נפסך. כלומר לחלמות מאן יית. דא נפסך. נפסך משם. וסלס מולקסון דלדיקא:

(ג) ויאמר ה' אל משה הך שוכב עם אבתך וגו'. א"ר חייא תא חיי כל זמנא דהוה משם קיים בעלמא. סוס ממחי בדייביו דישרל. בנין דלא ישתכחון בחיובא קמי קב"ה. ובנין דמשס אשתכח בייניסו לא יסא כססוא דלא. עד דרד דייחי מלכא מחסא. דיחמו יקרא דקב"ס כומוייוסו. דאינון אדבדקו מאי דלא אדבדקו דין אסרין. דפיקין חתמא סססא חדא על ימא מאי דלא חתמא סינא דיוקאל נביא. וי אינון אדבדקו כל כך. נסיוסן דישרל כל שכן. בייניו כל שכן. גוברין כל שכן. סוסדריך כל שכן. נסיוסא. כל שכן. וכל שכן נביאס סלסא מחסמא מסס. דליסו על כלל. בתר דמיס מסס מאי ססס. וקס ססס סוס וזנה וגו'. כך וי לעלמא כד יסתלק מיס רבי שמעון. דמכזי דמכמא יסתמא מעלמא. דיכזי כד נס מלס דמכמא ולא יסכח מאן דיימא. וספסל

(א) זה אור עולם הבינה המטויע על האבות חסר נבורת תפארת ונבשך לנן העדן דחינו מלכות: (א) חיינו אצל נן עדן העליון: (ב) מבחין לנן עדן התחתון באורי עולם הזה. וזה הלבוש ממוצע בין גשמי ורוחני: (ג) והבדילה הפרדת בין עולם תשעית לעולם תעצירה. ואלו הני מיני לבושינן נבשין מן מחשבה דבור ובעשה של תורה ומצות: (ד) של צד תרועה ושל צד הנשמה: (טו) זה רמז על אור הנוכח תמיד בלי חסם. דהיינו אור עולם הבינה שבנן עדן העליון מקום משכן הנשמות:

וישנו כל העולם בתורה. לפי שלא יהיה נמצא ביניהם מי שיעורר בחכמה. על זמן ההוא נאמר (א) ואם כל עדת ישראל ישנו. שישנו בתורה ולא יבינו דרכיה. מפני מה יהיה כך. מפני ונעלם דבר מעיני הקהל. שלא יהיה נמצא מי שידע לגלות עמקות התורה ודרכיה. או לאותן הדורות שידעו נמצאים או בעולם. א"ר יהודה עתיד הקב"ה לגלות סודות עמוקים של התורה בזמן מלך המשיח. לפי שאו יתקיים (ג) ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים. וכתוב (ג) ולא ילמדו עוד איש את אחיו ואת רעהו לאמר דעו את ה' כי כלם ידעו אותו לכשתגמל ועד גדלם. אמר כן יהי רצון:

וחרה אפי' בו ביום ההוא ועובתים והסתרותי פני מהם ונר' (ד) פתח רבי שמעון ואמר (ה) פנה אלי וחנני תנה עוד לעבדך והושיעה לבן אמתך. מקרא זה יש לעיין בו. ונתנה ביארנו אותו בכמה מקומות. אבל יש עוד במקרא זה ענינים נסתרים. פנה אלי. וכי דוד אמר פני אלי וחנני [מן] אלא בשביל המדרגה שלו שהוא נתעטר בה אמר כך. תנה עוד לעבדך. זה עו העציון. ככתוב (ו) ויתן עוז למלכו. איוה מלכו. זה מלך סתם שהוא מלך המשיח. אף כאן לעבדך. זה מלך המשיח. כמו שאמרנו מלך סתם. והושיעה לבן אמתך. וכי לא היה הוא בנו של ישי. עד שהיה צריך להוכיח בשם אמו ולא בשם אביו. הרי ביארנו שכאשר יבקש איש לקבל ישועה עליונה. צריך ללכת להוכיח ברבך שהוא דאני. ולבך היה מוכיר לאמו ולא לאביו:

(ז) פתח רבי אבא ואמר. מי כה' אליהו המגביהי לשבת ונר'. המגביהי לשבת. שנתעלה על כסא כבודו למעלה ואינו נתגלה למטה. שבזמן שאין נמצאים צדיקים בעולם. הרי הוא מתרומם מהם ואינו נתגלה להם. המשיח צדיק. בזמן שנמצאים צדיקים בעולם הקב"ה יורד במדרגותיו לעומת התחתונים. להשיג על העולם להטיב להם. שהרי כאשר איוה נמצאים צדיקים בעולם. הוא מתרומם ומסתיר פניו מהם ואינו משגיח עליהם. לפי שהצדיקים הם היסוד והקיום של העולם. שנאמר (ח) וצדיק יסור עולם. ולכן אין הקב"ה מנלה שמו הקדוש אלא לישראל בלבדם. שהם חלק גורלו ונחלתו. והקדוש חלק אותו הקב"ה לשרים מסוני הדין. וזה נתבאר שנאמר (ט) בהנהל עליון נחם ונר'. ונאמר כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו:

ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ונר'. [הנה דרשו מכאן החברים חיוב על כל איש לכתוב ספר תורה עצמו] (י) אמר רבי שמעון לרבי אלעזר בנו. אלעזר בני מכאן ולהלאה היו זהיר שלא לכתוב שם הקדוש אלא כראוי [יז] שכל מי שאינו יודע לכתוב שם הקדוש כראוי. ולקשר קשר האמונה. קשר של אחד באחד. בשביל לחדש שם הקדוש. עליו נאמר (יא) כי דבר ה' בזה ואת מצותו הפך. אפילו אם גורע רק מדרגה אחת או קשר אחד מאות אחת מהם:

ופטאן כל עלמא באורייתא. בנין דלא יסתכח ביניהו מאן דאשתר בחכמתא. על ההוא זמנא כתיב (א) ואם כל עדת ישראל ישנו. דיסנו באורייתא ולא ידעון ארחסא. בנין מאי סוף. בנין ונעלם דבר מעיני הקהל. דלא אשתכח מאן דידע לנללא עמיקתא דאורייתא וארחסא. ווי לאינון דרין דאשתכחי דרין בעלמא. א"ר יהודה עתיד קב"ה לנללא ררין עמיקין דאורייתא בזמנא דמלכא משיחא. בנין דכרין (ג) ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים. וכתיב (ג) ולא ילמדו עוד איש את אחיו ואת רעהו לאמר דעו את ה' כי כלם ידעו אותו למקטנס ועד גדולם. אמר כן יהי רצון:

וחרה אפי' בו ביום ההוא ועובתים והסתרותי פני מהם ונר' (ד) פתח רבי שמעון ואמר (ה) פנה אלי וחנני תנה עוד לעבדך והושיעה לבן אמתך. מאי קרא אית לאשתכלא ביה. והא אוקימנא ליה בכמה חסד. אבל כהאי קרא מלך סמיון אית ביה. פנה אלי. וכי דוד אמר פנה אלי וחנני [מן] אלא בנין דרנא דליה דאיוה אשתער ביה קאמר. תנה עוד לעבדך. דא עו עלמא. דכתיב (ו) ויתן עוז למלכו. מאן מלכו. דא מלך סתם מלכא משיחא. איוה הכא לעבדך. דא מלכא משיחא. כדאמרן מלך סתם. והושיעה לבן אמתך. וכי לא הוה בריה דישי איוה. עד דאיוה אמר בשמא דאמיס ולא בשמא דאביו. אלא הא אוקימנא דכר יישי בר כר נא לקבל מלה עלמא. בעי למחד לאדכרנא במלה דאיוה ודאי. ועד דאדכר לאמיס ולא לאביו:

(ז) פתח רבי אבא ואמר. מי כה' אליהו המגביהי לשבת ונר'. המגביהי לשבת. דאשתכל על כרסי יקריה לטייל ולא אפגלי לתפא. דבשעתא דלא אשתכחי זכאין בעלמא. הא איוה אשתכל מנייהו ולא אפגלי לכו. המשיח לראות. בשעתא דאשתכחו איוהן זכאין בעלמא קב"ה נהיט בדרגיו לקבליהו דתפאין. לאשתכל על עלמא לאופבא לכו. דהא כד זכאין לא אשתכחו בעלמא. איוה אשתכל ואשתיר אנפין מנייהו ולא אשתכל עליהו. בנין דלדיקא איוהן יסודא וקיומא דעלמא. דכתיב (ח) ולדיק יסוד עולם. ועד קב"ה לא גלי שמיס קדישא בר לישראל בלחודו. דאיוהן חולק עדיהו ולאשתכחיה. ועלמא פליג ליה קב"ה למחן תריסין. והא אשתר דכתיב (ט) פשתל עליון נחם ונר'. וכתיב כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו:

ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ונר'. [הא אוקמיה חזריא חיובא על כל ז"ל למכתב ספר תורה לגרמיה] (י) אמר רבי שמעון לרבי אלעזר בריה. אלעזר בני מכאן ולהלאה אודער דלא למכתב שמא קדישא אלא כדקא יאות [יז] דכל מאן דלא ידע למכתב שמא קדישא כדקא יאות. ולקשר קשר דהסימנומא. קשר דחד בחד. בנין ליחד שמא קדישא. עליה כתיב (יא) כי דבר ה' בזה ואת מצותו הפך. אפילו אי גרע חד דרנא או חד קשרא מאת חדא מנייהו:

חא

מראה מקומות (א) ויקרא ד' (ב) יעני יא' (ג) יעני יא' (ד) ק' פה. (ה) תניס פ"ו (ו) שמואל א' ב' (ז) מקן קלס. (ח) משלי י (ט) דכרסי יצ" (א) חמרי סס: יא' כמדנר ט"ו

זיו הודר

[מן] קשיא ליה איך יאמר יחיד להקב"ה פנה אלי בדבר איש אל רעהו. הנם שנזכר במסוק והסתרותי פני מהם. וכתוב ופניתי אליכם זה שייך לעופות כלל ישראל ולא ליחיד. והסתרן התחלל על מדת המלכות שזוהי דוד שית' יתור פנים אל פנים. נתנה עין לעבדך. התפלל על מלך המשיח שיושע עליו עו העליון אור עולם הבנייה. והושיעה לבן אמתך. התפלל על עצמו: [יז] רבי אלעזר היה סופר:

נתבאר במה שנאמר ונהר יוצא מעדן. הוציא ה' את־ישראל ממצרים לעולם כדפניו בתמונה זו. הרי זה עמ' הנדר הוא שיוצא ממנו ומשך ממנו ותחתיהם שני הכנים שיצא מהם. מצד האב יצא בן ושהוא נאחו בו ונאחו גם בנהר ההוא. ומצד האם ה' יצאה בת. שהוא נהר התחתון. והבן ההוא נמשך אח"כ ויצא מהם. והוא יורש לאב ולאם. ונתקשרה בו האמונה של הכל. וממנו ניוונה הבת מאותה הנחלה שהוא יורש. ועל כן צריך לכתוב בהשם הקדוש י' לראשונה. קין אחד למעלה. קין אחד באמצע. וקין אחד למטה. וזה נתבאר אח"כ י' שאין נפרדים זה מן זה ואת לעולם. כתמונה זו בשובל שיהיו נמצאים שניהם בשלמות הכל. אב ואם בן ובת. הרי לך כל שלמות האמונה. אח"כ נתפשטה האמונה ויצאו שני בנים מכלל אחד לדרכיהם. הבן יצא שיצאה ממנו. והיונו ל של השם הקדוש. הבת יצאה מצד האם. והיא ה' האחרונה של השם הקדוש. ואינה נשתלמה אלא עם ה'. לפי שממנו ניוונה. ועל כן נצרך לכתוב ו ואחר כך ה' כתמונה זו. הרי זה עמ' התפשטות ההוא שיצאה ממנו. בדמיון נהר ההוא שיוצא מן ה' והנה דברים האלה אבי יסודם ומרי נתבאר. ואני כאשר הגעתי לדברים האלה אמרתי אותם. לפי שכך פקד עלי אבי. וכן צריך כל אדם להוחר שיכתוב שם הקדוש בתמונה זו. וכן הוא כראוי. ואם לא אינו ראוי להקרא שם הקדוש. ונקרא פגום. ומי שפגום שם הקדוש מוטב לו שלא נברא:

ואקמוה דכתיב ונהר יוצא מעדן. י' אפי' ה'. לכתב י' דלא מתפרשין לעלמין כהאי גוונא. הרי י' והוא נהר דנסיק מניה ואתמך מניה. ולתתא תרין בנין דנסיק מניה. מספרא דאבא י' נסיק בן ו'. דהוא אחד בים ואחד בסהר נהר. ומספרא דאמא ה' נפקת בת. דאיהי נהר תתא. והוא בן אתמך לכתב דנסיק מניה. ואיהו יסוד לאבא ואמא. ולתקשר בים מהימנותא דכלא. ומניה תמונה ברתא מההוא ירושא דאיהו יסוד. ועל דא בעי למכתב שמה קדישא י' בקדמיתא. וקולא חד לעילא. וקולא חד בצמלעיתא. וקולא חד לתתא. וסא אתמר לכתב י' דלא מתפרשין דא מן דא לעלמין. כגוינא דא י' בנין דיתכתבו תריוויי' בשלימו דכלא. אב ואם בן ובת. הרי לך כל שלימו דמהימנותא. לכתב אתמספא מהימנותא ונסיק תרין בנין מכללא חד בצמלעיתא. בן נסיק מתריוויי' וסא ל' דשחא קדישא בת נפקת מספרא דאמא ויהא ה' בצמלעיתא דשחא קדישא. ולא אשתלימת אלא עם ה'. בנין דמיה תמונה. ועל דא בעי למכתב ו לכתב ו' כגוינא דא י'. הרי ו' והוא אתמספא דנפקא מניה. כגוינא דהוא נהר דנסיק מן ה' והא מלין אלין חוקים לון אבא והא אתמר ו' יאנא כד מסינא למלין אלין חוקים לון בנין דפקדונה דאבא הכי. והכי בעי ד"כ לאודסהר ויכתוב שמה קדישא כגוינא דא. ודא איהו דקא חוי. ואי לא לא אקרי שמה קדישא. ואקרי פגום. ומן דנסיק שמה קדישא טב ליה דלא אתביר:

א) והיה כי תמצאנה אתו רעות רבות וצרות וענתה השירה הזאת לפניו לעד. ונאמר לקח את ספר התורה הזה וגו' והיה שם כך לעד. למדנו א"ר יוסי והיה שם כך לעד. ודאי שיעיד העדות. שלשה הם שעומדים בעדותם לעד. ואלף הם. באר של יצחק. גורל. והאבן אשר שם יהושע. ושירה הזאת עדותה יותר מכלם. א"ר יצחק אם כן ארבעה הם. א"ל ודאי כך. אבל הגורל אין כתוב בו עדות. באר של יצחק מניין. שנאמר בעבור תהיה לי לעדה וגו'. גורל. שנאמר על פי הגורל תחלק נחלתו. שהיה אומר זה ליהודה וזה לבנימין וכן לכלם. אבן של יהושע. שכתוב ג) הנה האבן הזאת תהיה בנו לעדה. ובאן והיה שם כך לעד. ונאמר וענתה השירה הזאת לפניו לעד. היא ודאי העידה בהם בישראל. ד רבי שמעון אמר וענתה השירה הזאת. וענו הדברים האלה היה צריך לומר. אלא סוד הדבר כמו שנבאר שכתוב ה) יגלו שמים עונו וארץ מתקוממה לו. משה בכל הסתכל ועל זה אמר שירה. בשביל לאחוז הדברים במקום הזה להיות עליהם דין [כה] שנאמר וענתה השירה הזאת לפניו ולמה. מפני שנאמר כי אני ידעתי את יצרו. ונאמר כי ידעתי אחרי מותי כי השחת תשחתון. וכאשר תעשו כן. מיד וענתה השירה הזאת לפניו לעד. כוא וראה כתוב יגלו שמים עונו. ולא יותר [כן] אבל וארץ מתקוממה לו. בואת נעשה הדין למי שנעשה:

א) והיה כי תמצאנה אתו רעות רבות וצרות וענתה השירה הזאת לפניו לעד. וכתיב לקח את ספר התורה הזה וגו' והיה שם כך לעד. תאנא א"ר יוסי והיה שם כך לעד. ידאי דיסיד סהדותא תלתא אינון דקימו בסהדותא לאספדא. ואלין אינון באר דיתחק. גורל. ואבנא דשוי יהושע. ודא שירתא סהדותא יתיר מכלא. א"ר יצחק אי הוי ארבע אינון. א"ל ודאי. אבל גורל לא כתיב ביה סהדותא. באר דיתחק מלן דכתיב בצבור סה"י לי לעד וגו'. גורל דכתיב ג) על פי הגורל תחלק נחלתו. דהוא אחר דא ליהודיה ודא לבנימין וכן לכלם. אבנא דיהושע. דכתיב ג) הנה האבן הזאת תהיה בנו לעד. והכא ויהי שם כך לעד. וכתיב וענתה השירה הזאת לפניו לעד. היא ודאי אספידת בהו בישראל. ד רבי שמעון אמר וענתה השירה הזאת. וענו הדברים האלה מבתי ליה אלא רוא דמלס כמה דלוקימנא דכתיב ה) יגלו שמים עונו וארץ מתקוממה לו. חסד בכלא אסתכל ועל דא אמר שירס. בנין לאתחדא מלין באחר דא למחוי עליהו דינא [כה] דכתיב וענתה השירה הזאת לפניו ולמה. דכתיב כי אני ידעתי את יצרו. ויכתוב כי ידעתי אחרי מותי כי השחת תשחתון. וכד תפסיד דא. מיד וענתה השירה הזאת לפניו לעד. תא חוי כתיב יגלו שמים עונו. ולא יתיר [כן] אבל וארץ מתקוממה לו. כהאי דינא אתעביד למאן דאתעביד:

בי ידעתי אחרי מותי כי השחת תשחתון וגו' וקראת אתכם סרעס באחרית הימים. ו רבי אבא פתח יאמר

מראה מקומות א) דף פד: ב) כמדבר כ"ז ג) יאושע כ"ד ד) דף פד: ה) אינו כ' ו) יגלו קנב:

זיו הזהר

בה) פ' מן מלכות. לפיכך אמר שירה בלשון נקבה ולא שיר: וכן שמים זה תפארת רק יגלו העון ולא יענשו. אבל וארץ דהיינו מלכות תעשה דין. ונש"ב וקראת אתכם הרעה באחרית הימים. כי המלכות נקראת אחרית הימים:

ואמר (א) התרפית ביום צרה צד כחכה. וכאים הם ישראל שהקב"ה נתן להם תורה אמת לעסוק בה יומם ולילה. שהרי כל מי שעמלו בתורה יש לו חירות מהכל. חירות מן מיתה שאין יכולה לשלוט עליו. וזה נתבאר. לפי שכל מי שעמלו בתורה ונתחבר בה מחובר הוא בעץ החיים. ואם סרפה עצמו מעץ החיים. הרי העץ של מיתה שורה עליו ונאחו בו. וש"כ התרפית ביום צרה צד כחכה. התרפית. אם תרפה ירך מהתורה. ביום צרה צד כחכה. מה צד כחכה. צד כח כ"ה [כז] שהרי הוא תמיד לימין. ושמידה שדה תמיד על האדם כאשר הוא הולך בדרך התורה. ואז הוא רוחה דרע החוצה שלא יקרב אצל האדם. ואינו יכול לקסמן עליו. וכאשר יסיר האיש מדרכי התורה ומתרפה בסנה. אז צד כח כ"ה. לפי שהרע הוא שהוא לשמאל שולט על האיש. ודוחה לה ל"ה האות החוצה. עד שהמקום ההוא הולך בדרך התורה [כח] ר"א צד כחכה. שכאשר האדם הולך בדרך התורה הוא אהוב למעלה ואהוב למטה. והוא אהוב של הקב"ה. כס"ג כ' ו' אהבו. שהיה אהוב של הקב"ה ואהב אותו. וכאשר יסיר האיש מדרכי התורה אז צד כח כ"ה. נעשית צד שלו ובעל שנאד היא א"יו. ושולט עליו זה שנקרא רע. עד שמקסמן עליו בעולם הזה ובעולם הבא. בוא וראה רע ההוא שהוא יצר הרע עושל על העולם בכמה צדים. ושליטה נוראה יש לו בעולם. והוא נחש התקוף שחטא על ידו אדם. ונכשלים בו בני העולם. ומושכים אותו עליהם עד שמוציא מהם נשמותיהם. וכיו וראה כאשר הוא שולט על גוף הוא שולט. וכיון ששולט על הגוף נשמתו נצא סמנו. לפי שהגוף נסמא. והנשמה עולה. ואינו שולט על האיש עד שנוכל רשות. והרבה הם הבאים מצדו ושולטים על העולם. והרי לסמנו שכל מעשים שבעולם הנעשים הם שולטים בהם. ויש לו סמנים ומשרתים. וכלם משתמשים במעשי העולם. וע"כ הוא קץ של שמאל. והרי נתבאר שיש קץ לימין ויש קץ לשמאל. ואותו הקץ של שמאל הוא קץ כל בשר. שנקרא קץ כל בשר. קץ כל רוח לא נקרא. וסוד הרבר זה הוא קץ. זה הוא קץ. זה קץ על הבשר. וזה הוא על הרוח. לפיכך זה פנתי וזה חיצוני. זה קץ וזה שמאל. זה קדוש וזה טמא. והרי נתבאר. ובוא וראה סוד העליון קדושת האמונה. סוד העולם בחינת זכר והעולם ברי' נקבה. כל קדושת הקדושים בהם. נמצא. וכל סודות האמונה מכאן יצאו. וכל חיות וכל שמאל וכל האדות מכאן הם. וכל הברכות ומלי נרבות וכל אהבה שבאהבות הכל מצד זה סוד של דיוס. ומצד של צפון מתפשטים מדרגות עד שמיניע למטה פסולת הוהב בצד המושא לכלול טמא [כט] ונאחו לצד זה למעלה ונאחו לצד זה למטה. ובאן מודונים

ואחר (א) התרפית ביום צרה צד כחכה. וכאים הם ישראל דקב"ה ירב לון אורייתא דקשוס לאשתדל בה ימחא וליו. דהא כל מאן דאשתדל באורייתא אית לים חירו מכלא. חירו מן מותא דלא יכלא לשלשא עליה. וסא אוקמוס. בנין דכל מאן דאשתדל באורייתא ולאחיד בה אלתחיד באילנא דחיי. ואי ארפי גרמיה מחילנא דחיי. סא חילנא דמותא אריא עליו ולאחיד ביה. סה"ד התרפית ביום צרה צד כחכה. התרפית. אי ארפי ידיו מאורייתא. ביום צרה צד כחכה. מהו צד כחכה. צד כח כ"ה [כז] דהא אריא תדיר לימינא. ונפירו דילא תדיר על כר נש כד איל בארמי לאורייתא. וכדון דמי לים לרע לבר דלא יקרב לגביה דב"כ. ולא יכול לקסמנא ליה. וכד ב"כ ארפי מארחיו לאורייתא ולארפי מינס. כדון צד כח כ"ה. בנין דהסוה רע דאריא שחלל שנים עליה דב"כ. ודמי לים להאי כ"ה לבר. עד דדחיק לסוה אחר צעקי [כז] ד"א צד כחכה. וכד ב"כ אחר בארמי לאורייתא אלתחיס לעילא ולארתחיס לתתא. ודחיומי דקב"ה סו. כד"א (ב) וס' אהבו. דכוס דחיומי דקב"ה ודחיס לים. וכד ב"כ ארפי מארחיו לאורייתא כדון צד כח כ"ה. צד דיליס ומארי דבבו אריא לגביה. ושלים עליו הסוה דאקרי רע. עד דמקסמן ביום צרה צד כחכה. ובעלמא דחיי. תא חיו הסוה רע דאריא ילך סרע שלט על עולמא בכמה ספרין. וכמה שלטנו אים לים בעלמא. ואריא חיוא תקיפא דחב בים אדם. וכשלין בים בני עולמא. ומשכין לים עליהו עד דאזיק לון נשמתיהו. ותא חיו כד אריא שלט שלט על גופא. וכיון דעל גופא שלט נשמתא נשקא מניה. בנין גופא אלתחב. ונשמתא סלקא. ולא שלט עליה עד דנפיל רעו. וכמה חיוני דחיוני מספריה ושלטין על עולמא. וסא פנין דכל עובדין דעלמא דלתעבדי חיוני שלט ביה. ואית ליה ממקן ומחשין. וכלסו שמשין בעובדין דעלמא. ועל דא אריא קץ דשחלל. וסא אוקמוס דאית קץ לימינא ואית קץ לשחלל. וסא קץ דשחלל אריא קץ כל בשר. קץ כל בשר אקרי. קץ כל רוחא לא אקרי. ורוח דמלא דא אריא קץ. וזה אריא קץ. דא קץ על בשרא. ודא על רוחא. בנין קץ דא פנימי ודא חיוני. דא ימינא דא שחלל. דא קדישא ודא מסבא. וסא אוקמוס. ותא חיו רוא עלאה קדישא דמחינוסמא. רוא דעלמא דדכורא ועלמא דנקובא. כל קדושא דקדישין בים. וכל רוי דמחינוסמא מסבא נפיק. וכל חירו וכל פנין וכל נסורין מסבא חיוני. וכל כדכאן ילי. נדכאן וכל רחמי דמחינוסמא כלא מספרא דא רוא דדיוס. ומספרא דלפון מתפשט דנין עד דמחא לתתא קסמנא דדכאן כספרא מסבא לכוכל דמסבא [כט] אריא להאי לעילא ואחיד להאי לתתא. וסא מודוני

מראה מקורות (א) מלי כ"ד ט שחלל כ"ה

זיו הוהר

[כז] מרת חסלנות נקראת כ"ה. והיא מרת תרין. ונקראת ג"כ אחרית הימים. וע"ז רובו הבתוב נקראת. אתכם הרעע באחרית הימים [כח] היינו על דרך מאמר חיל שמשלו אם פושעי ישראל בצער שכונתא מה אומרת. קלני מראשי קלני מורוני: [כט] זה ענין עמק מאד שספרו בזה לכל נפשה ח"ו שיש שתי רשויות צד טוב וצד רע וימין ושמאל. אלא שצד הרע עפ"י דעת עליון נשתלשל מן צד הטוב. כעין למשל פסולת ומיני זבל מזהב הסובב כן בנברא כל האל"ף ביה באחרית הימים דקדושה יש אות ה' בתוספת פסיעה לבר. וזה שורש צד השמאל חסמא בסוד הכתוב וכליה יורדת מות. זה צד השפן שנאמר עליו והאלהים עשה שיראיו מלפניו. יען כי נברא העולם עם הנהגתו של שבר ועקשיות היתב לבדו וזה לעומת זה. צד שמאל רע וטמא כחול יש שפן וכת דליה משרתיו ומשרתי שריון עולמות ומרכבות מסמות שחמם. וצד ימין אהבה וכל רע. וע"ז שהאדם ינצחני יוכה לשכר טוב. ואם לא חרי עונש יניען. והם רחוקים מאד של הקדושה. ובעט סובב זה מן מלכותא דאריא. כי מלך בור' בעל לב טוב ופסיב הוא מוכרח לננות תליון איש אביו להעניש המורדים והפושעים. וזה התליון תנח שחוא שר ומסמנת מן המלך ש"ס אין המלך הסובב ופסיב מוכח לחיות לו התחברות עמו.

מזדווגי דכר ונקבה כחדא. ואינן רוכב נחש [ג] סור של דכר ונקבה. וזרז דה עזאזל. ומחבא מחשבתין דרנן ונפקין כחם ספרין לעלמא. דמחשבתין מחבא יסלגין על עלמא. וכלהו סגרי מחבא ורברבין מחנן ונ עלמא. (ה) ארץ יסודם כתיב (ג) חלילה לאל מרעט ודרי מעול. כי פעל ארם יסלם לו וכארה ארם יסאנא. כי פעל ארם יסלם לו. הן האיש הולך בעולם הזה ועושה מעשיו שחוטא בהם לפני רבונו. מעשה זה תולה עליו לשלם לו דין. וש"כ כי פעל ארם יסלם לו. מעשה החטא יסלם לו [ה] ועם כל זה (ג) אם ישים אליו לבו וגו'. כאשר האדם ישים לבו ורצונו לשוב לפני רבונו. או אל אלהי הרוחות רוחו ונשמתו אליו יאסף. שתהינה צדורות בצרור תחיים. ולא יעזוב נפשו בחיך לרונה ברין אחר:

(ד) רבי שמעון אמר כתוב (ה) כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול אשר אתה הולך שמה. מפרא זה יש לעיין בו. כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה. וכי שלמא המלך שחכמה עליונה היתה בו יותר מכל בני העולם יאמר כך. אלא כל דברי שלמא בסוד החכמה נאמרו. בוא וראה כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה. זה הוא שצריך האדם להכליל שמואל בימין. וכל המעשים שהיא עושה צריך להיות שהיו נכללים בימין. כל אשר תמצא ידך. זו שמואל. לעשות בכחך. זו היא ימין. כמש"כ ימין ה' נאדרי בבח. וכיון שהאדם נזהר שכל מעשיו יהיו לצד הימין. להכליל שמואל בימין. או הקב"ה שוכן בתוכו בעולם הזה. ויאסוף אותו אליו לעולם הבא. ואל יאמר האדם שכשעה שאבוא לעולם הבא או אבקש רחמים מן המלך תאמרו בתשובה לפניו. אלא כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה אחר שנשתלק האיש מעולם הזה. אלא אם רוצה האדם שהמלך הקדוש יאיר לו בעולם ההוא ויתן לו חלק לעולם הבא. יעמוד בעולם הזה להכליל מעשיו בימין. וכך מעשיו יהיו לשמו של הקב"ה. שהרי אח"כ כאשר ישתלק מעולם הזה להיות נרדן ברין הקשה ברינה של גיהנם. אין שם עצה וחכמה ותבונה להנצל מן הרין. ד"א כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול. בניהנם יש שם סדורים על סדורים. סדור התחתון שאול. סדור העמוק סמנו אברון. זה סמך לזה. מי שיוירד לשאול נרדן שם. אבל מצפצף ועולה משם. וש"כ (ו) מוריד שאול ויעל. ומי שיוירד לאברון שוב אינו עולה לעולם. מי שרוצה לעשות מעשים טובים צריך להיות בין בעלי חשבון. והרי נתבאר שבכל לילה וליילה טרם ישכב וטרם יישן. צריך האדם לעשות חשבון מסעשיו עליהם כל אותו היום. וישוב מסעשיו העשים ויבקש עליהם רחמים. מפני מה בשעה ההיא. לפי שבאותה שעה העץ של מיתה שולט בעולם. וכל בני העולם מועדים טעם של מיתה. ובכן צריך האדם באותה שעה לעשות חשבון מסעשיו ויתורה עליהם. לפי שהיא שעת המיתה. ואליה נקראים בעלי חשבון. וכל מי שמתניע ברעת

מזדווגי דכר ונקבה כחדא. ואינן רוכב נחש [ג] סור של דכר ונקבה. וזרז דה עזאזל. ומחבא מחשבתין דרנן ונפקין כחם ספרין לעלמא. דמחשבתין מחבא יסלגין על עלמא. וכלהו סגרי מחבא ורברבין מחנן ונ עלמא. (ה) ארץ יסודם כתיב (ג) חלילה לאל מרעט ודרי מעול. כי פעל ארם יסלם לו וכארה ארם יסאנא. כי פעל ארם יסלם לו. הא בר נש אול כהאי עלמא ועבד עבדותיו ומשי קמי מחריב. האי עובדא תליא עליה לשלמא ליה דינא. סס"ד כי פעל ארם יסלם לו. האי עובדא יסלם לו [ה] ועם כל זה (ג) אם ישים אליו לבו וגו'. כיון דבר נש שוי לביו ורעוהו ללמא קמי מחריב. כדן אל אלהי סדורות רוחו ונשמתו אליו יאסף. ללמאנא בלרורא דחיי. ולא שביק נפשי לבד ללמאנא ברינה אחרת:

(ד) רבי שמעון אמר כתוב (ה) כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול אשר אתה הולך שמה. האי קרא אית להאכלא ביה. כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה. וכי שלמא מלכא דחכמתא עלאה ביה ימיר על כל בני עלמא אחר סיי. אלא כל מלי דלמא על רוא דחכמתא אמתור. סא חיי כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה. דא סוד דבעי בר נש להאכלא שמואל בימין. וכל מלי דרוא עבד מבני ליה דלא יסון אלא כלין בימין. כל אשר תמצא ידך. דא שמואל. לעשות בכחך. דא היא ימין. כד"א ימין ה' נאדרי בבח. וכיון דבין יודער דכל עבדיו יסון לשאר רימין. ויכליל שמואל בימין. כדן קב"ה שארי בנויה כהאי עלמא. ויכנס ליה לנביא לסודא עלמא דאחי. ולא יימא ב"נ כשעתא דלמאנא לסודא עלמא כדן אפכע. מן מלכא דחיי ורמיו קמיס. אלא כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה ביד דישתלק ב"נ מחיי עלמא. אלא אי בעי ב"נ דהלכא קדישא יסיר ליה כהסוד עלמא ויכב ליה חלקא לעלמא דאחי. יסלם כהאי עלמא להכללא עובדיו בימין. וכל עובדיו יסון למא דקב"ה. דא לבתר דב יתכנס מחיי עלמא ללמאנא ברינה תקיפא ברינה דניכנס. ליה המן עינא וחכמה וסכלתו להסתובא מן דינא. דא כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול. בניהנם אית ביה מדורין על מדורין. מדורא תתא שאול. מדורא תתא מים אברון. ודא סמך לזה. מאן דנחית לשאול ויוגון ליה. ומתמן ילפף ויעלה. סס"ד (ו) מוריד שאול ויעל. ומאן דנחית לאברון מן לא סליק לעלמין. מאן דבעי למעבד עובדיו עבין אלמריך למחוי בין מחרי דחשכא. וסא אוקמוה דבכל לילה וליילה עד לא יסכב ועד לא נאס. בעי ב"נ למעבד חושכא מעובדיו דעבד כל הסוד יומא. ויחוב מעובדיו בימין ייבני עליה דחיי. מאי שמואל כהסוד שמואל. בנן דהסוד שמואל חילא דמותא שארי בעלמא. וכל בני עלמא שמואל שמואל דמא. ובעי כהסוד שמואל למעבד חושכא מעובדיו יידי עליה. בנן דהסוד שמואל דמותא. ואלין אקרון מחרי דחושכא. וכל מאן דלמאנא ברינה אחרת

מראה מקומות 6 קמ קפו. 3 איב ל"ד 3 סס 7 קמ קפח. 8 קפח ט' 1 שמואל א' ב'

זיו הוזהר

והוא מוכרח להיות רחוק מן המלך. ואין לו רשות לעשות כלום מדעתו ורצונו. וכן כעין זה בכלכותא דרמיק: [ג] פי' נכל רוכב על נחש: [ו] בירוע שמכל עבירה נכרא רוח משחת העופר לחיות לאדם. והיינו דכתיב וקראת אתכם הרעה. אותה הרעה שברא בעונותיו:

בדעת ובחכמה לדעת את רבונו. כאשר יעבירו אותו להביט ולהסתכל באותן הרשעים הגנענים בניהגם ובהסדור של שאול. וכלם וועקים מאותן המדורים. הוא לא יסאר שם ולא יהיה נמצא ביניהם. כמשי"כ אין מעשה וחשבון ודעת חכמה כשאל. ולא יהיה נמצא שם. אלא יתעלה למעלה מעלה במקום שהרבה מאורות ומגדלות והרבה עדונים נמצאים בו. והקב"ה בא שמה להשתעשע עם שאר הצדיקים אשר בנן העדן. אשרי חלקם של הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא. עליהם כתוב (א) אך צדיקים יודו לשםך ישבו ישרים את פניך :

(ג) וידבר משה באוני כל קהל ישראל את דברי השירה הזאת עד תמס. למדנו שא"ר אלעזר כאן יש לעיין. מהו את דברי. את השירה הזאת היה צריך לומר. ומהו עד תמס. אלא כך למדנו בסוד המשיניות. כל אותן הדברים שאמר משה כלם הם נחקקים בשמו של הקב"ה. וכל אותן הדברים היו באים ועולים ויורדים ונחקקים שם. וכל דבור ודבור היה בא לפני משה להחזק על ידו והיה קיים לפניו. והוה שכתוב עד תמס. רבי אבא אמר את דברי השירה הזאת. את השירה הזאת היה צריך לומר. רבי מרמי בזה. אלא זו השירה שהקב"ה אמר (לנ) כמשי"כ שיר השירים אשר לשלמה. שיר אשר המלך שהשלום שלו אמר. והרי ביארנו ענין מזמור שיר ליום השבת. ליום השבת ממש. אבל כאן יש לעיין. מפני מה שם שיר וכאן שירה. זה זכר וזו נקבה. והלא למדנו שכל הנביאים כלם אצל משה כקוף בפני אנשים. והם אמרו שיר ומשה אמר שירה. משה היה לו לומר שיר והם שירה. אלא זה הוא סוד הדבר. משה לעצמו לא אמר זה אלא עביר ישראל אמר. איל רבי שבעון לא בן. אלא ודאי מכאן ניכר שמשה הוא במדרגה עליונה ויתרה מכלם. משה עלה מלמטה למעלה. והם ירדו מלמעלה למטה. הוא עלה מלמטה למעלה. כמו שלמדנו מעלין בקדש ואין מורידין. משה עלה מלמטה למעלה שאמר שירה. תושבת המטרונה שהיא משבחת להמלך. ומשה בהמלך אחוה. והם ירדו מלמעלה למטה. שאמרו שיר שהוא שבת שמשבחת המלך להמטרונה. והם בהמטרונה אחוים (לנ) וע"כ בזה ניכר שבתו של משה יותר מכלם. והוה שכתוב אז ישר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה'. שירת המטרונה למי. לה'. ולפיכך וידבר משה וגו' את דברי השירה הזאת. (ג) רבי יצחק אמר שירה ודאי. מה שירה נמשכת ברוח הקודש מלמעלה למטה. אף כך דברים האלה נמשכת ברוח הקודש מלמעלה למטה. ולפיכך אמר משה שירה :

(ד) רבי יהודה פתח (ה) שוש אשיש בה' תגיל נפשי באלהי כי הלבשני בגדי יעו וגו'. אשרי חלקם של ישראל מעמם עבדים. שהשמחה והעידון שלהם הוא בהקב"ה. ככתוב שוש אשיש בה'. כיון שאמר בה' למה כתוב באלהי. אלא כך אמרו ישראל אם ברחמים תבוא עלינו

מראית מקומות (א) תליס ק"מ (ב) דף רפד: (ג) דף רפז: (ד) יתרו (ה) פ"ה יע"ה פ"ה

זיו הודר

לנן וזו המלכות. וכוונתו שהשירה הזאת מוסב על המלכות המפורשת ומשבחת לתפארת. ומשמעות הכתוב וידבר משה את דברי המלכות. וכן אשר לשלמה. פי' מה שהמלך שהשלום שלו אמר. וכן ליום השבת. פי' ליום השבת ממש אומר השיר :
לנן מנחתו ששאר משה כתפארת אמר השירה שהמלכות משבחת לתפארת. ושאר הנביאים ששורשם במלכות אמרו השיר שהתפארת משבחת למלכות :

עלמא שום אשמי כפי' אי אחי דזינא תנל נפשי באלהי. מאי
סעמא. משום דאלין בי אתגליפו [לד] דכתיב כי הלבישני
בגדי יסע. מהו בגדי יסע. גוויין דאתגליפו לאסתכלא
בזי [לה] כד"א א' יסעו ואין מושיע אל' ה' וגו'. יסע
אסתכלותא הוא. מאן דבעי לאסתכלא בזי בגוויין דלי
יסתכל. מאי סעמא. משום דכתיב מעיל דקדס יעטני.
לדק"ס ממש. דגוויין [אלין] בזי אתגליפו [לי] כחתן יכסן
פאר. הא גוונא חד. וככלה מעדס כללי. הא גוונא אחרא
[לי] וכד גוויין מתחברן בזי סעמא אתחויין. וכלשו
תזיבין לאחזא ולאסתכלא בזי. רבי יוסי אמר שום
אשמי. תרין מדוין. ב' ברחמי. תנל נפשי. הא הדוס
חדא דזינא. א"ר יהודה ככלא חדוס על חדוס [לת]
והדוס דליין זמין קב"ה לאחזא לישראל צמדווא ימיר
מכלא. דכתיב כ' ופדיוי' ה' ישובון ובאו ליון ברנא וגו'.
ופדיוי' ה' ישובון. הא חד. ובאו ליון ברנא. הא
תרין. ושמתא עולם על ראשם. הא תלת. ששון ושמתא
ישינו. הא ארבע. כנגד הארבעה עמסין שנתפורו ישראל
בין העמסין. ובכנ כתוב (ו) ואמרתם ביום ההוא הודו
ל'ה' קרא בשמו וגו'. ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

עלמא שום אשמי כפי' אי אחי דזינא תנל נפשי באלהי. מאי
סעמא. משום דאלין בי אתגליפו [לד] דכתיב כי הלבישני
בגדי יסע. מהו בגדי יסע. גוויין דאתגליפו לאסתכלא
בזי [לה] כד"א א' יסעו ואין מושיע אל' ה' וגו'. יסע
אסתכלותא הוא. מאן דבעי לאסתכלא בזי בגוויין דלי
יסתכל. מאי סעמא. משום דכתיב מעיל דקדס יעטני.
לדק"ס ממש. דגוויין [אלין] בזי אתגליפו [לי] כחתן יכסן
פאר. הא גוונא חד. וככלה מעדס כללי. הא גוונא אחרא
[לי] וכד גוויין מתחברן בזי סעמא אתחויין. וכלשו
תזיבין לאחזא ולאסתכלא בזי. רבי יוסי אמר שום
אשמי. תרין מדוין. ב' ברחמי. תנל נפשי. הא הדוס
חדא דזינא. א"ר יהודה ככלא חדוס על חדוס [לת]
והדוס דליין זמין קב"ה לאחזא לישראל צמדווא ימיר
מכלא. דכתיב כ' ופדיוי' ה' ישובון ובאו ליון ברנא וגו'.
ופדיוי' ה' ישובון. הא חד. ובאו ליון ברנא. הא
תרין. ושמתא עולם על ראשם. הא תלת. ששון ושמתא
ישינו. הא ארבע. כנגד הארבעה עמסין שנתפורו ישראל
בין העמסין. ובכנ כתוב (ו) ואמרתם ביום ההוא הודו
ל'ה' קרא בשמו וגו'. ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

פרשת האזינו

(ד) האזינו השמים ואדברה וגו'. רבי חייה אמר זכאס
חילוקים דמסא יתיר מכל נביאי עלמא.
הא חזי כתיב (ה) שמעו שמים וסאויני ארץ כי ה'
דבר. שמעו שמים. יסעיה דהוס יתיר רחיקא ממלכא
כתיב שמעו שמים. משא דהוס יתיר קריב למלכא כתיב
האזינו השמים. תאנא דהוסא זמאן דאחר יסעיה שמעו
שמים וסאויני ארץ. כמה גרדיי סעירין אודמו לתברא
ריסין. נפקא קלא ואמר. מאן הוא דין דבעי לארעא
עלמין. עד דפתח ואמר לאו אנה ולא דיו. אלא כי
ה' דבר ולא אנה. בחסא מאי כתיב. סאויני השמים
ואדברה. אנה ולא אחרא. ואדברה כלא דחילו. ותשמע
הארץ אמרי פי. ולא מאחרא. זכאס חולקין. א"ר אבה
באמון גליסן דרבי אלעזר. סאויני השמים
ואדברה ותשמע הארץ. הכלא אתרמיז שמה קריסא עלאס
[א] רבי יוסי אמר פו מאי ציון משא ליסעיסו. משא
אמר סאויני השמים. שמים עלאין. איוון דלשחמודען
דאקרון שמה דקב"ה [ב] ותשמע הארץ. ארץ עלאס. הסיא
דלשחמודעא. ואיסי ארץ הסיס [ג] ביסעיסו כתיב שמעו
שמים. ולא שמים. סאויני ארץ. ולא סאין. ואיוון שמים
וארץ

(ד) האזינו השמים ואדברה וגו'. רבי חייה אמר זכאס
חילוקים דמסא יתיר מכל נביאי עלמא.
הא חזי כתיב (ה) שמעו שמים וסאויני ארץ כי ה'
דבר. שמעו שמים. יסעיה דהוס יתיר רחיקא ממלכא
כתיב שמעו שמים. משא דהוס יתיר קריב למלכא כתיב
האזינו השמים. תאנא דהוסא זמאן דאחר יסעיה שמעו
שמים וסאויני ארץ. כמה גרדיי סעירין אודמו לתברא
ריסין. נפקא קלא ואמר. מאן הוא דין דבעי לארעא
עלמין. עד דפתח ואמר לאו אנה ולא דיו. אלא כי
ה' דבר ולא אנה. בחסא מאי כתיב. סאויני השמים
ואדברה. אנה ולא אחרא. ואדברה כלא דחילו. ותשמע
הארץ אמרי פי. ולא מאחרא. זכאס חולקין. א"ר אבה
באמון גליסן דרבי אלעזר. סאויני השמים
ואדברה ותשמע הארץ. הכלא אתרמיז שמה קריסא עלאס
[א] רבי יוסי אמר פו מאי ציון משא ליסעיסו. משא
אמר סאויני השמים. שמים עלאין. איוון דלשחמודען
דאקרון שמה דקב"ה [ב] ותשמע הארץ. ארץ עלאס. הסיא
דלשחמודעא. ואיסי ארץ הסיס [ג] ביסעיסו כתיב שמעו
שמים. ולא שמים. סאויני ארץ. ולא סאין. ואיוון שמים
וארץ

מראה מקומות (א) שמואל ב' כ"ב (ב) ישע' ל"א (ג) ש"י כ' (ד) דף קס"ו (ה) ישע' א'

זיו הזהר

[לז] היינו חסד ודין חקוקים יחדו בישראל שאין בהם דין בלי חסדים: [לח] מ' שע"י הנגנים של הלבושים שהן הכסירות. כראיהא
לבושין תקינת לון וכי'. יש ביכולת להסתכל ולהבין בו. בידוע שגוין לבן מודה על חסד. אדום על נבונה. וכן ע"י הסתכלות
כהנהגת חקב"ה עם ישראל בחסד ודין ניכר דרכי אלהותו: [לן] צדק"ה רמו על סרת התפארת שיש בו ג' נגנים המורים על חסד דין
ורחמים. והמכוון של מעיל צדקה היינו שהקב"ה מתנהג עם ישראל בסרת הרחמים: [לו] יכחן היינו חסן. כמו בגדי לבן דכ"ז. ועדיין
של כלה היינו כגרים של מראה אדום: [לז] רבי יהודה מחוק דבריו הראשונים. שהן החסד והן הדין משניהם ישישו ישראל שמתה
רבה. כי החסד לישראל. והדין לעשות נקמה בנגים. כמו שהיה ביציאת מצרים בנגוף ופיוס. בנגוף למצרים ופיוס לישראל. כן תהיה
שמתת ציון כב"א:

פרשת האזינו (א) יש כמה פירושים כאן איוותו השם הקדוש. ונראה שזה סוד שלא ניתן גללות. ואין לנו נפקא מינה כל כך כיון
שבלא זה הלא כל התורה כלה שמוותיו של הקב"ה היא: (ב) וזה התפארת: (ג) זו מרת המלכות:

וארץ התחתונים. ועם כל זה בקשו לענוש אותו. עד
שנאמר כי ה' דבר, ולא אני. ומשה אמר כל כך מה
שנאמר האוינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי ..
(א) רבי יהודה אמר הקב"ה נקרא שמים [ד] ומפני שנקרא
שמים כל אותן הרקיעים הנכללים בשם הזה. כאשר
מתחברים יחד נקראים שמים ונקראים שם הקב"ה. איה
הם הרקיעים. שבעה הם כמו שלמדנו. וילין. רקיע. שחקים.
ובול. מעון. מכון. ערבות .. א"ל שמעון בוא וראה דור
האחרון שיצאו סמצרים ידעו הכל. שהרי משה היה לומר
עמהם כל אותן מ' שנה שהיו כסודר. למדנו א"ל יצחק
שנמסר מן העולם. שנאמר בן בוא וישערים שנה אנכי
היום. באותו היום ממש. ועם כל זה לא אמר עד
שנתנו לו רשות. שנאמר ועתה כתבו לכם את השירה
הזאת. וכאשר היה מנצח לא אמר האוינו ישראל אלא האוינו
השמים .. ובוא וראה כל זה שאמר משה וקרא לעליונים
פרס שאמר הדבר. שנאמר האוינו השמים. יערף כסדר
לקחו וגו'. וכל כך למה. מפני כי שם ה' אקרא. קודם
שאמר הדבר הערש כל העולמות. למדנו בשעה ההיא
שאמר משה האוינו השמים ואדברה. נודעו הרקיעים.
יצא קול ואמר משה משה. למה אתה מרעיש כל העולם.
אתה בריה של בן אדם ובשבידך נודעו העולם. פתח
ואמר כי שם ה' אקרא. באותה שעה שנתתו והאוינו
דבריו :

(ג) כי שם ה' אקרא הכו גזל לאלהינו. אמר רבי
שמעון שירה המעולה מהכל מה היא. כמו שלמדנו
בסדר המשנה שתהי' ברבור ובמעשה ובכונת הלב. וכך
צריך לכוון. מלמטה למעלה. מלמעלה למטה. ואח"כ לקשר
הכל בקשר אחד. מניין. ממש. בתחלה מלמטה למעלה.
כי שם ה' אקרא. מהו אקרא. כמו שנאמר ויקרא אל
משה. זו היא השכינה [ג] אח"כ הבו גזל לאלהינו. והו
מלך העליון. [ו] אח"כ ירד בהמדרגות מלמעלה למטה.
שנאמר צדיק וישר [ז] אח"כ היה מקשר קשר האמונה
ואמר ה"א [ח] זה הוא קשר לכל. לפיכך צריך האדם
לסדר שבה של רבונו כדמיון הוה. בתחלה מלמטה
למעלה. להעלות הכבוד של רבונו למקום שהשפע של עיסק
הבאר נמשך ויוצא [ט] אח"כ להמשיך מלמעלה למטה
מן הכבוד ההוא של הנהר לכל מדרגה ומדרגה. עד
מדרגה התחתונה להמשיך ברכות לכל מלמעלה למטה.
אח"כ נצרך לקשר קשר ככל. קשר האמונה [י] זה הוא
אדם המכבד לשם רבונו לגרום יחוד השם הקדוש. וע"ז
כתוב (ג) כי מכבדי אכבד. כי מכבדי בעולם הזה. אכבד
בעולם הבא. וכו' וכו' יקלו. מהו וכו' יקלו. זה הוא מי
שאינו יודע לייחד את השם הקדוש. לקשר קשר האמונה.
להמשיך

(ג) כי שם ה' אקרא הכו גזל לאלהינו. אמר רבי
שמעון שירה המעולה מהכל מה היא. כמו שלמדנו
בסדר המשנה שתהי' ברבור ובמעשה ובכונת הלב. וכך
צריך לכוון. מלמטה למעלה. מלמעלה למטה. ואח"כ לקשר
הכל בקשר אחד. מניין. ממש. בתחלה מלמטה למעלה.
כי שם ה' אקרא. מהו אקרא. כמו שנאמר ויקרא אל
משה. זו היא השכינה [ג] אח"כ הבו גזל לאלהינו. והו
מלך העליון. [ו] אח"כ ירד בהמדרגות מלמעלה למטה.
שנאמר צדיק וישר [ז] אח"כ היה מקשר קשר האמונה
ואמר ה"א [ח] זה הוא קשר לכל. לפיכך צריך האדם
לסדר שבה של רבונו כדמיון הוה. בתחלה מלמטה
למעלה. להעלות הכבוד של רבונו למקום שהשפע של עיסק
הבאר נמשך ויוצא [ט] אח"כ להמשיך מלמעלה למטה
מן הכבוד ההוא של הנהר לכל מדרגה ומדרגה. עד
מדרגה התחתונה להמשיך ברכות לכל מלמעלה למטה.
אח"כ נצרך לקשר קשר ככל. קשר האמונה [י] זה הוא
אדם המכבד לשם רבונו לגרום יחוד השם הקדוש. וע"ז
כתוב (ג) כי מכבדי אכבד. כי מכבדי בעולם הזה. אכבד
בעולם הבא. וכו' וכו' יקלו. מהו וכו' יקלו. זה הוא מי
שאינו יודע לייחד את השם הקדוש. לקשר קשר האמונה.
להמשיך

מראה מקומות ט דף רמז. ט דף רמז. ט טפאל א' י

זיו הזהר

[ז] זהו התפארת מרכו שבע ספירות התהונונות שכנגדן הם ו' הרקיעים : [ט] ביון שלא נאמר ויקרא ה' : [ו] חיינו תפארת : [ז] צדיק
וישר. חיינו יסוד ומלכות : [ח] קשר האמונה חיינו התקשרות המלכות עם כל שאר מ' ספירות. ובסוד חובת אח"כ מקשרת כל הי"ם
מלמעלה למטה. כי א' חיינו כתר. ה' חיינו מלכות. ד' חיינו מלכות. ב' חיינו מלכות. כ' חיינו מלכות. כל הי"ם מלמטה למעלה. כי
ה' ו' מלכות. ו' חיינו ו' הספירות הנכללות בתפארת. א' רמז ל' הראשונות. כ' כסובא בספר התפארת. שאל"ף עיקרה בכתר עם
הצמרפות חכמה ובינה. וכן מובא בפרס שער האותיות שאל"ף מלשון פליא המורה על תכלית התעלם וחיינו כתר. ועור אל"ף הוא
לשון לימוד. אל"ף חכמה. אל"ף בינה : [ט] ו' הבינה. והיינו לתחילת בשירות ותשבחות של עולם העשיה ועולם היצירה. ולהעלות
תמלכות עם התפארת עד הבינה שהיא עולם הבריאה בסוד מ"ן. וזה נזרם להמשיך שפע מן החכמה שהיא עולם האצילות לנהר הבינה
ושם לכל מדרגה ומדרגה עד המלכות : [י] זה סוד נפילת אמים. שעי' חנונו של מסירות נפש לה'. בכה האמונה וה נזרם התקשרות
המלכות בכל הספירות הקדושות לקבלת השפע ולהרהיק מבנה שליטת ממשלת ורה :

לחמשה ברכאן לאחר דאָלפֿערך. ולאוקיר שמה דמאריס. וכל מלן דלא ידע לאוקיר שמה דמאריס. סב ליה דלא אברי:

א"ר יסודס ובזוי יקלו. מלן דלא ידע לאוקיר למאריס ולא אחביון בחמן. דתנינן גדול העונס אמן וימר מן המכרך. והא אוקימנא קמיס דרבי שמעון דלמן מידך ברכאן מחביון למלכא. ומחלכא למסרונותא [יג] ובראשון גליטין דרבי אלעזר מחליף למיס וממס' לנרין [יג] כיון דמסר ברכאן לנרין מתמן נגדין ונפקין ברכאן לעלוי ותחלי ומתפסין בכלא. וקלא נפיק. אחביון מחביון דברכאן דאפיק פלניא עבדא דמלכא קדישא. וכד ישראל נתתא מנסרין לאחבא אמן ולביוןא לביוןא כמה דאָלפֿערך. כמה פתחין דברכאן פתחין לכו לעילא. כמה פבאן משתכחין בכלהו עלמין. כמה חדו בכלא. ומאי אגב לכו לישראל דנרמין האי. אגב לכו בעלמא דין ובעלמא דאלי. בעלמא דין כשעתא דעחקין לכו לישראל וללנין ללותא קמי מאריסין. קלא מוכרזא בכלהו עלמין ה' פתחו שערים ויבא גוי דזיק שומר אמונים. אל תקרי אמונים אלל אמינים [יג] פתחו שערים. כמה דישראל פתחין דנרמין דברכאן. כך השתא פתחו שערים ותתקבל ללותהון מחביון דעחקין לכו. האי בעלמא דין. ובעלמא דאלי מאי אגריסין. דכד יפוק ד"ר מחלי עלמא דהוס שומר לאחבא אמן. מהו סימך. כלומר דהוס נפיר להיטא ברכא דאמר היטא דמכרך. ומחכס ליה לאחבא אמן כמה דאָלפֿערך. נשמיס סלקא ומכריו קמיס. פתחו שערים קמיס. כמה דאלי: הוס פתח דנרמין כל יומא כד הוס שומר אמונים. אחר ר' יוסי א"ר יסודס מהו אמן. א"ר אבא סא אוקמוס כלל אמן אקרי. מחביון דהיטא נחלל דנגיד אמן אקרי [יד] דכתיב ואהיה אלל אמן. אל תקרא אמן אלל אמן [טז] קיומא דכללו. היטא נחלל דנגיד ונפיק אמן אקרי [טז] דמיטא כתיב ב' מחביון ועד העולם אמן ואמן. עולם דלעילא ועולם דתתא. חוף הכי אמן ואמן. אמן דלעילא ואמן דלתתא. אמן קיומא דכלל. וסא אוקימנא אמן בלינין אמן. דא"ר שמעון א עמיקא דביא [יז] דכל ברכאן מתמן נפקין ומשתכחין. ב' פתחיס כהר דנגיד ונפיק. ואקרי מיס [יז] וסא רח דתנינן מיס פתוחה עס מיס פתוחה [יז] כמה דאוקימנא לברכא דמסרה. א פשוט כלל דתרי ניניין. ב כפופס. וכללל דאח. ג כפיכ כללל אקרי בן. וברזא דמתחיתא הכי תללל. ד דכר. א פשוט כללל דכר. ומוקבא. ג כפופס כלללל כפופס סא [כ] ובספרל דרב סמונא סבא

להמשיך ברכות להמקום שנצרך. ולכבר השם של רבנו. וכל מי שאינו יודע לכבר השם של רבנו. מוטב לו שלא נברא:

א"ר יהודה ובזוי יקלו. זה מי שאינו יודע לכבר לרבנו ואינו מכון באמן. שלמדנו גדול העונה אמן יותר מן המכרך. והרי נתבאר לפני רבי שמעון שאמן ממשיך ברכות מן המעין להמכרך. ומן המלך להמסרונה [יג] ובספר אותיות מפתחות של רבי אלעזר מובא שנמשך מאלף למ"ם ומס"ם לנרין [יג] כיון שמתעלות הברכות לנרין מנשם נמשכות ויוצאות הברכות לעליונים ותחתונים ומתפשטות בכל. וקול יוצא. שמו משפיע הברכות שהמשיך פלני עבד המכרך הקדוש. וכאשר ישראל למטה נהררים לענות אמן ולכוין את לבם כמו שנצרך. כמה פתחי ברכות נפתחים להם למעלה. כמה מוכות נמצאות בכל העולמות. שמחה גדולה בכל. ומה הוא השכר לישראל שגרמו זה. שבר יש להם בעולם הזה ובעולם הבא. בעולם הזה בזמן שכתוב וישראל צרות ומתפללים תפלה לפני רבונם. קול מכריו בכל העולמות ה' פתחו שערים ויבא גוי דזיק שומר אמונים. אל תקרא אמונים אלא אמינים [יג] פתחו שערים. כמו לישראל פותחים שערי הברכות. כך עתה פתחו השערים ותתקבל תפלתא מאותן הסובלים צרות. כן הוא בעולם הזה. ובעולם הבא מה שכתב. שאשר יצא האדם מעולם הזה שהיה שומר לענות אמן. מהו שומר. כלומר שהיה מסתין לאותה ברכה שאמר מכרך ההוא. ומחכה לו לענות אמן כמו שנצרך. נשמתו עולה ומכריום לפניו. פתחו השערים לפניו. כמו שהוא היה פותח שערים בכל יום כאשר היה שומר אמונים. א"ר יוסי א"ר יהודה מהו אמן. א"ר אבא הרי ביארו שהכב נקרא אמן. המעין של הנדר ההוא שנמשך אמן נקרא [יד] שכתוב ואהיה אלל אמן. אל תקרא אמן אלל אמן [טז] קיום של כלל. נדר ההוא שנמשך ויוצא אמן נקרא [טז] שלמדנו כתוב ב' מהעולם ועד העולם אמן ואמן. עולם שלמעלה ועולם שלמטה. אף כך אמן ואמן. אמן שלמעלה ואמן שלמטה. אמן הוא הקיום של כלל. והרי ביארו אמן באותן האותיות של. שא"ר שמעון א היינו עסק הבאר [יז] שכל הברכות משם נובעות ויוצאות ונמצאות. ב' פתוחה היינו הנדר שנמשך ויוצא. ונקרא מיס [יז] והיו הסוד שלמדנו ב' פתוחה עס מיס פתוחה [יז] כמה שביארונו בפסוק אברהם המשרה. א פשוט כוללת של שתי נוניין. ב כפופה. וגם כוללת האות ו. לפיכך נקרא כל הכלל בן. ובסוד המשנה כך למדנו. ו רמו על בחינת זכר. א פשוט כלל של בחינת זכר ונקבה. ב כפופה בכלל א פשוט היא [כ] ובספר של רב הסמונא חזקן

מראה מקומות א' ישי' כ"ו ט' תל' כ"א

זיו הזהר

ויאן מברוא היינו אבא חכמה שהוא מקין נהר בחינה והוא כולל ג' ספירות הראשונות עם הכתר שהוא מקור השפע. ומן ג' תראשונות נשפע למלכא זה התפארת. ופסגו למסרונותא זו המלכות: [יג] זה ספר שחיבר ר' אלעזר על סוד צורת האותיות בעין ספר התמונה ואמר הרבו של אמן שא"ר הוא סוד ג' תראשונות. מ' פתוחה רבו על תפארת כיון שמורכבת מן כ"ו שבני השם חו"ס מקור התפארת. ונרין פשוטה רבו על מלכות בהודוונות עם התפארת כלל משנו השפע ולהשפיע למטה: [יג] כי הציל שומר אמונה: [יד] דעת ר' אבא שאבן סרס על חכמה כינה וסלכות. מקין נהר היינו חכמה. נהר היינו כינה. קיומא דכדלהו זו מלכות. וכמו מהעולם ועד העולם היינו עוזב ועוזא בינה ומלכות. כמו כן אמן ואמן: [טז] בראשית ברא היינו בחכמה שנקראת ראשית. והיא אוסרת ואחיה אצלו אמן. ואומר אל תקרי אמן. כיון שחציל ואחיה אצלו אמן: [טז] זו כינה: [יז] זו חכמה: [יח] זו כינה. בן ארבעים לכינה: [טז] מ' פתוחה זו כינה מתחלת להשפיע מיד השפע העצרת לקיום העולם. מ' פתוחה זו מלכות בחינת דין וצמצום. השפע הבאה להיכה בסגרת. ונצרך עבודת ישראל להחיות הדין ולפתוח הסגרת ואז משפעת השפע למטה בראוי: וכן בונה שונין פשוטה במילואה סרסות על תפארת ומלכות יחד. נמצא לפי' דעת רשכ"י שאבן סרסו על חכמה כינה תפארת ומלכות. היינו ר' העולמות

סבא מ דסבא סיא נוסריקון מל"ד. יחיני
נוסריקון אל בלך בלחמן. הא כלל דכלל פיר
סוא יסא תחמיר:

(א) תאנא כל מאן דשמע ברכה מסבא דמברך לא
אתכוון בלחמן. עליו נחמד וכו' יקלו. כד"א (ב) לנס
הכהנים ביום שמי. מאי עונסיה. כמה דלא פתח בברכה
לעילא כך לא פתחין ליה. ולא עוד אלא כד נפיק
מסבי עלמא מברך קמים ואחרי. עריקו גלי קמים
דפליגא. ולא ליעול ולא תקבלון ליה. ווי ליה ווי לנשחמיה.
תאנא חייבי דניסנס כלסו סלקון במדורין ידעין. וכמה
פתחין ליה ליה לניסנס. וכלסו פתחין לקבל פתחין דגן
עדן. ובשעתא דלפקי לאינון חייבי דקבילו עונסיהו.
אינון פתחין פתחין וסויין לו לבר. וכלסו פתחין
דניסנס בשמחן אקרון לקבלי פתחין דגן עדן.
בניסנס ליה מדורא בפראס תמאס דכלסו. וססוא מדורא סוי
מדורא על מדורא. ואקרי (ג) ארץ עיפסה. מסו עיפסה.
כד"א (ד) רבוע יסא כפול. ומתרגמין מרבע יסא עיף.
אוף הכי עיפסה. כלומר כפול. וססוא אקרי שאל תמאס.
שאל סוא מדורא מלא. תמאס סוא מדורא תמאס.
ובגין אקרי ארץ עיפסה תמאס. ואקרי אבדון.
וע"ד כמיב (ה) שאל וסבון. וכלסו מדורין לא אכסלו.
וכלסו לא עייסין בר מסבי. ותאנא מאן דנחמס לאבדון
דאקרי תמאס לא סליק לעלמין. וסבי אקרי נבר דאשכלי
ואתאביד מחלסו עלמין. ותאנא להסוא אחר נחמין
לססוא נברי דמצי לאתבא אמן. ועל אמן סליק דאשכביו
מיס דלא חסיב לסו [כג] דייקין ליה בניסנס
ונחמין ליה דססוא מדורא תמאס דלית ביה פתח.
ואתאביד ולא סליק מיס לעלמין. וע"ד כמיב (ו) כלס
עין וילך כן יורד שאל לא יעלס. ולא. וסא כמיב
(ז) מבסן שאל שועתי שמעת וגו'. וכמיב (ח) מוריד שאל
ייעל. אלא סבא שאל הסס תמאס. ואיקימנא סא דאסדר
ביב. סא דלא אסדר ביב. א"ר יוסי מאי
דכמיב (ט) כי שמים רצות עשה עמי אותי עזבו מקור
מים חיים לחלוץ לסס בלרות וגו'. אותי עזבו מקור מים
חיים. דא סוא דלא צעי לקדשא שאל דקביס בלחמן.
מאי עונסיה. כמיב לחלוץ לסס בלרות בלרות נשבריס.
דנחמין ליה לניסנס דרגא בבר דרגא. עד דנחמין
לאבדון דאקרי תמאס. ואי חסיב קדים שאל דקביס
לכיונא בלחמן כדקא יאות. סליק דרגא בבר דרגא
לאתעדנא מססוא עלמא דלתי דנייד מדיר ולא
פסיק. ססיב (י) אמונים נולד ס' ומסלס על יתר עושה
נאום:

(יא) פתח רבי אבא ואמר משמיה דרבי פנחס.
(יב) כל אשר תמצא ירך לעשות בכחך עשה וגו'. כמה
יאות ליה לבני כעוד דבולילא דליק וסריא על רישיב
לאבדנא למעבד רעושתא דמאריס. בנין דססוא נסורא דבולילא
איסו כח דשריפ עליו [כג] וע"ד כמיב ינדל לא כח ס'. כח
ס'.

הזקן מובא מ שבכאן היא נוסריקון מל"ד. והיינו אמר
נוסריקון אל בלך בלחמן. זה הכלל של הכל ונכון
הוא [כג] וזה נחמיר:

(א) למדנו כל מי ששומע ברכה מן המברך ואינו
מתכוון באמן. עליו נאמר וכו' יקלו. במש"כ (ב) לכם
הכהנים ביום שמי. מה עונשו. כמו שלא פתח בברכות
למעלה כך אין פותחין לו. ולא עוד אלא כאשר יוצא
מעולם הזה מכרוזים לפניו ואומרים. סגרו השערים לפני
פלוני. ואל יכנס ולא תקבלו אותו. וי לו וי דנשמתו.
למדנו שרשעי הגיהנם כלם עולים במדורים ידועים. וכמה
פתחים יש לו לגיהנם. וכלם נפתחים נגד הפתחים של גן
עדן. וכשעה שמוציאים לאותן הרשעים שקבלו עונשם.
אותן הפתחים נפתחים ומהגנים אותן לחוץ. וכך פתח
גיהנם נקראים בשמותם נגד הפתחים של גן העדן.
בגיהנם יש מדור התחתון העמוק מכלם. וזה המדור הוא
מדור על מדור. ונקרא (ג) ארץ עיפסה. מהו עיפסה.
כמש"כ (ד) רבוע יהיה כפול. ותרגמו מרבע יהא עיף.
אף כך עיפסה. כלומר כפולה. והוא נקרא שאל תמאס.
שאל הוא מדור אחד. תחתית הוא מדור התחתון.
ולפיכך נקראת ארץ עיפסה תחתית. וגם נקרא אבדון.
וע"כ כתוב (ה) שאל ואבדון. וכל המדורים לא נכפלו.
וכלם אינם עפים מלבד זה. ולמדנו מי שיוורד לאבדון
שנקרא תחתית אינו עולה לעולם. וזה נקרא גבר הכלה
ונאמר מן כל העולמות. ולמדנו שלמקום ההוא מורידים
לאותן הסבובים מלענות אמן. ועל הרבה אמונים שנאבדו
ממנו שלא היה מחשיב אותם [כג] דנים אותו בגיהנם
ומורידים אותו למדור התחתון ההוא שאין לו פתח.
ונאמר שם ואינו עולה ממנו לעולם. וע"כ כתוב (ו) כל
עני וירך כן יורד שאל לא יעלה. ולא. הרי כתוב
(ז) מבסן שאל שועתי שמעת וגו'. וכמיב (ח) מוריד שאל
ייעל. אלא כאן שאלו תחתית. וביארנו כאן שחור
בתשובה. כאן שלא חזר בתשובה. א"ר יוסי מה זה
שכתוב (ט) כי שמים רעות עשה עמי אותי עזבו מקור
מים חיים לחצוץ להם בלרות וגו'. אותי עזבו מקור מים
חיים. והוא שאינו רוצה לקדש שמו של הקב"ה באמן.
מה עונשו. ע"כ כתוב לחצוץ להם בארות בארות נשבריס.
שמורידים אותו לגיהנם מדרגה אחר מדרגה. עד שיורדים
לאבדון שנקרא תחתית. ואם הוא מקדש שמו של הקב"ה
לכוון כאמן כראוי. הוא עולה מדרגה אחר מדרגה
להתעדר מאותו עולם הכא הנמשך בהארתו המיד ואינו
פוסק. וש"כ (י) אמונים נוצר ה' ומשלם על יתר עושה
נאום:

(יא) פתח רבי אבא ואמר משמיה דרבי פנחס.
(יב) כל אשר תמצא ירך לעשות בכחך עשה וגו'. כמה
יפה לו לאדם בעוד שהגר דולק ושורה על ראשו
להתניע לעשות רצון רבונו. לפי שהארת אותו הגר הוא
כח השורה עליו [כג] וע"כ כתוב ינדל לא כח ה'. כח
ה'.

מראה בקוביות (א) דף דפוס: (ב) מנאלי ח' (ג) איוב י' (ד) ברות כ"ח (ה) פנסי כ"ז (ו) איוב י' (ז) יונה ב' (ח) במדל ח' ב' (ט) ירמ' ב'
(י) חניס כ"א (יא) פנחס דכ. (יב) קהנא ט'

דיו הזהר

אצילות בריאה וצורה עשית. א' רמז על חכמה במש"כ ואאלפך חכמה. מ' רמז על בינה. נו"ן פשוטה היינו תפארת. ומלכות
בהודנות: (כא) כונה זו כוללת כל הכחות הנזכרות. כי חשם א"ל חכם שעל פי רוב הוא בספירת חסד. אבל לעמים ירמו על אל
עליון דהיינו ג' הראשונות. מלך. זה תפארת הכולל שש הספירות. נאמן. זו המלכות שנקראת אמונה. נמצא. לפי"ז שאמן כולל כל
הקשר ספירות: [כג] פ"י לא משום שזנן נאברה מהם עניית אמן אלא משום שאין הברכות נחשבות כבעיניהם: [כג] זה חכם היינו תפארת

ה'. זה הוא כח השורה על ראשי הצדיקים. ועל כל אותן העמלים לעשות רצון רבונו. ועו' לסדרנו כל העונה אמן והא שמה רבא מברך בכל כמו וכו' [נד] וראי נצרך בזה לעורר כל אבריו בכח חזק. לפי שבתעוררת חזקה שמתגבר נתעורר אותו ב"ח קדוש העליון. ונתעלה תוך הקדושה. ונשבר הכח והתוקף של צד הטומאה. ולכן בבח"ד נצרך לעשות רצון רבונו. כי אין מעשה וחשבון בשאול וגו'. לפי שע"י כח ההוא יש מעשה ויגיעה. להתיגע בעולם הזה שנקרא עולם המעשה. עולם העשיה להשלים סוף המחשבה. וחשבון. זה הוא עולם התולדה ברבור [נה] שהרי חשבון ברבור תולדה. וע"כ כל גימטריאות ותקופות ועיבורים שבעולם בהלכנה הם. ורעת. זה הוא סוד שש הצדיקים והחלום במחשבה [נו] ונקראים עולמות של אותה המחשבה והחכמה. שהכל תולה ממנו. וכך אלה נכללים בב"ח ההוא [נז] מה שאין כן בצד של שאול מדרגת הגיהנם. שהרי כל איש שאינו מתיגע באותו הב"ח בעולם הזה. ליכנס בו במעשה וחשבון ודעת וחכמה [נח] סופו ליכנס בשאול שאין בו מעשה וחשבון ודעת וחכמה. שהרי צד הטומאה דרך שאול הוא. שכתוב ה' דרכי שאול ביתה. מי שמתרפה מן אותו ב"ח הקדוש נתגבר בו צד הטומאה אשר שאול ביתה. אשר אתה הולך שמה. וכי כל בני העולם הולכים לשאול. כן. אבל עולים מיה. שכתוב ה' מוריד שאול ויעל. מלבד אותן הרשעים שלא הרהרו בתשובה לעולם שיורדים ואין עולים. ואפילו צדיקים נמורים יורדים שמה. כמה יורדים. בשביל לקחת כמה רשעים משם ולהעלותם למעלה. ומי הם. אותן שהרהרו בתשובה בעולם הזה ולא יכלו לשוב ונמלקו מן העולם. והצדיקים יורדים בשביל אותן הרשעים לתוך הגיהנם. ולקחים אותם ומעלין אותם משם :

תוספתא

(ג) קול מן קולות יורד מלמעלה למטה. מפרק הרים וכלעים. מי הם שענים דהם ואין רואים. אטומה אונם. מה עניהם. אין רואים ואין שומעין ואין מבינים.. אותן הרשעים יסחו מספר החיים. כמס' (ד) יסחו מספר חיים ועם צדיקים אל יכתבו. וי להם כאשר יצאו מעולם הזה. ויהיו נספרים בידו של דוס"ה וישרפו באש השורף אש דהם בני בן הנם. ג' פעמים ביום נפקדים. ולא עוד אלא ביום שישראל עונים בקול רם כן ראו שמה רבא מברך. נתמלא הקב"ה רחמים ומרחם על הכל. ומרמו למלאך הממונה על שערי גיהנם סמריאל שמו. ושלש מפתחות בידו. ופותח שלשה שערים שבצד המזרח ורואים האור של עולם הזה [נט] כשבא עשן האש וסותם דרכי השערים. או שלשה סמונים אשר בידם שלש מנורות מנשכים בידיהם. ומחזירים העשן לאחוריהם וידוח להם

ה'. זה הוא כח השורה על ראשי הצדיקים. ועל כל אותן העמלים לעשות רצון רבונו. ועו' לסדרנו כל העונה אמן והא שמה רבא מברך בכל כמו וכו' [נד] וראי נצרך בזה לעורר כל אבריו בכח חזק. לפי שבתעוררת חזקה שמתגבר נתעורר אותו ב"ח קדוש העליון. ונתעלה תוך הקדושה. ונשבר הכח והתוקף של צד הטומאה. ולכן בבח"ד נצרך לעשות רצון רבונו. כי אין מעשה וחשבון בשאול וגו'. לפי שע"י כח ההוא יש מעשה ויגיעה. להתיגע בעולם הזה שנקרא עולם המעשה. עולם העשיה להשלים סוף המחשבה. וחשבון. זה הוא עולם התולדה ברבור [נה] שהרי חשבון ברבור תולדה. וע"כ כל גימטריאות ותקופות ועיבורים שבעולם בהלכנה הם. ורעת. זה הוא סוד שש הצדיקים והחלום במחשבה [נו] ונקראים עולמות של אותה המחשבה והחכמה. שהכל תולה ממנו. וכך אלה נכללים בב"ח ההוא [נז] מה שאין כן בצד של שאול מדרגת הגיהנם. שהרי כל איש שאינו מתיגע באותו הב"ח בעולם הזה. ליכנס בו במעשה וחשבון ודעת וחכמה [נח] סופו ליכנס בשאול שאין בו מעשה וחשבון ודעת וחכמה. שהרי צד הטומאה דרך שאול הוא. שכתוב ה' דרכי שאול ביתה. מי שמתרפה מן אותו ב"ח הקדוש נתגבר בו צד הטומאה אשר שאול ביתה. אשר אתה הולך שמה. וכי כל בני העולם הולכים לשאול. כן. אבל עולים מיה. שכתוב ה' מוריד שאול ויעל. מלבד אותן הרשעים שלא הרהרו בתשובה לעולם שיורדים ואין עולים. ואפילו צדיקים נמורים יורדים שמה. כמה יורדים. בשביל לקחת כמה רשעים משם ולהעלותם למעלה. ומי הם. אותן שהרהרו בתשובה בעולם הזה ולא יכלו לשוב ונמלקו מן העולם. והצדיקים יורדים בשביל אותן הרשעים לתוך הגיהנם. ולקחים אותם ומעלין אותם משם :

תוספתא

(ג) קול מן קולות יורד מלמעלה למטה. מפרק הרים וכלעים. מי הם שענים דהם ואין רואים. אטומה אונם. מה עניהם. אין רואים ואין שומעין ואין מבינים.. אותן הרשעים יסחו מספר החיים. כמס' (ד) יסחו מספר חיים ועם צדיקים אל יכתבו. וי להם כאשר יצאו מעולם הזה. ויהיו נספרים בידו של דוס"ה וישרפו באש השורף אש דהם בני בן הנם. ג' פעמים ביום נפקדים. ולא עוד אלא ביום שישראל עונים בקול רם כן ראו שמה רבא מברך. נתמלא הקב"ה רחמים ומרחם על הכל. ומרמו למלאך הממונה על שערי גיהנם סמריאל שמו. ושלש מפתחות בידו. ופותח שלשה שערים שבצד המזרח ורואים האור של עולם הזה [נט] כשבא עשן האש וסותם דרכי השערים. או שלשה סמונים אשר בידם שלש מנורות מנשכים בידיהם. ומחזירים העשן לאחוריהם וידוח להם

מראה מקומות (א) משלי י' (ב) שפי' א' ב' (ג) נח ככ. (ד) תנ"ך ס"ט

זו הזהר

ניצוץ מאור השכינה על ראשו להאיר להנשמה שבמות שנקראת נר ה'. [כז] ברנע"ה יהא שמה. רבא מברך יש ב"ח אומיות : [כט] זה עולם העשיה ששורשו הוא מרת המלכות : [ל] אלו שש המסירות בלל התפארת התלוי. ב"ח הראשונה חכ"ד : [לז] כח תהוא שמה מרת המלכות נכללין בה כל המסירות. שהיא מקבלת שפע שבין והיא מחוה של כלן : [לח] חיינו של תורה ועבודה וגמ' : [לז] כי הניתנם יש לו שערים לני צדיקים. למכרם לים ולירושלים. והו' ג' בן הנם תוא כור עמוס בדרך עקלקלות שאי אפשר למרוד עומקו. והוא בצד ירושלים :

לון ששון ופגנות ששון, ולבשר חייבין לאשייחו, וכן חלם זמנין ביומא, ובכל זמנין דאמרי ישראל אמן יהא שמיה רבא מברך וכו'. אינון רומיין לון, ובאין חייבין לדיקא דאורחיהון מהכרל בסיסא עלמא לכל ספרין, כמדיא (א) ואורח לדיקא כאור כוגא הולך ואור עד נכון היום:

(ב) כתיב ויאמר אלהים ישראל סמיה שרן נפש חיה, מרגמו ירחשו מיה רחש נפשא חיתא, כלומר כאשר מרחש בשפתיו דבורי תפלה בזכות המים ובנקיון דעת ומימי התורה, הרי זה רחש נפש חיה, וכאשר ירצה האיש לסדר תפלה לרבונה, ירחשו שפתיו באופן הזה, ויתחיל מלמטה למעלה להעלות כבוד רבונה למקום אשר השפע של עומק הבאר נמשך ויוצא (ג) אח"כ יפיק להמשיך מלמעלה למטה מאותו שפע הגדל לכל מדרגה ומדרגה עד מדרגה התחתונה, להשפיע נרבה לכל מלמעלה למטה. אח"כ צריך לקשר קשר בכך, בכונת קשר האמונה (ד) ויעשו כל משאלותיו, בין משאלת צבור בין משאלת יחיד, והבקשות שרוצה האדם לבקש מן רבונה הן מסודרות במ' אופנים, (א) יש כאלף בית (ב) יש בהוכרת מרותיו של הקב"ה, רחום וחנון וגו', (ג) יש בכונת שמות הכבוד של הקב"ה, כמו אהיה יה יהוה אל אלהים והיה צבאות שרי אדני (ג) יש בכונת יחוד העשר ספירות שהן מ' יה' נ' ח' ב' ח' כ' (ג) יש בכונת הצדיקים והיטוי האבות והנביאים והמלכים, (ו) יש בכונת השפיעות אותן שיש קבלה אמיתית, (ז) למעלה מהם מי שיוצא לתקן תקוני רבונה כראוי (ח) יש בכונת הידיעה העולה מלמטה למעלה (ט) יש מי שיוצא לכוון להמשיך שפע מלמעלה למטה, ובכל מ' אופנים האלה נצרך כונת גדולה, ואם עליו אומר הכתוב ובחי יקלו, ובכונת אמן שהוא כולל שני שמות הויה אדני, שהאחד גנוי טובותיו וברכותיו באוצר הנקרא היכל, ויה נטו בפסוק ו' ה' בהיכל קדשו הם סמניו כל הארץ, וע"ז רמז רז"ל כל טוב האדם בכיתו, שנאמר (ד) בכל ביתי נאמן הוא, ותרגמו בכל עמי (ו) ואם מכון כל אחד ואחד של מ' האופנים כראוי, זה הוא אדם המבדיל את שם רבונה את השם הקדוש, ועל זה כתוב כי מבדיל אכבד ובחי יקלו, אכבד בעולם הזה, להזיק ולעשות כל צרכו, וידאו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליו ויפחדו ממנו, ובעולם הבא יוכה לעמוד במצות החסידים, אע"פ שלא קרא כל צרכו, כיון שזכה לחיוב בדיעת רבונה וסכונו בו כראוי, מהו ובחי יקלו, זה הוא מי שאינו יודע לייחד שם הקדוש, ולקשר קשר האמונה, ולהמשיך שפע למקום שנצרך, ולכבד שם הויה, טוב לו שלא נבאר, וכל שכן מי שאינו מתכוון באמן, ע"כ תוספתא:

(ג) כתוב ויאמר אלהים ישראל סמיה שרן נפש חיה, ותרגמו ירחשו מיה רחש נפשא חיתא, כלומר כאשר מרחש בשפתיו דבורי תפלה בזכות המים ובנקיון דעת ומימי התורה, הרי זה רחש נפש חיה, וכאשר ירצה האיש לסדר תפלה לרבונה, ירחשו שפתיו באופן הזה, ויתחיל מלמטה למעלה להעלות כבוד רבונה למקום אשר השפע של עומק הבאר נמשך ויוצא (ג) אח"כ יפיק להמשיך מלמעלה למטה מאותו שפע הגדל לכל מדרגה ומדרגה עד מדרגה התחתונה, להשפיע נרבה לכל מלמעלה למטה. אח"כ צריך לקשר קשר בכך, בכונת קשר האמונה (ד) ויעשו כל משאלותיו, בין משאלת צבור בין משאלת יחיד, והבקשות שרוצה האדם לבקש מן רבונה הן מסודרות במ' אופנים, (א) יש כאלף בית (ב) יש בהוכרת מרותיו של הקב"ה, רחום וחנון וגו', (ג) יש בכונת שמות הכבוד של הקב"ה, כמו אהיה יה יהוה אל אלהים והיה צבאות שרי אדני (ג) יש בכונת יחוד העשר ספירות שהן מ' יה' נ' ח' ב' ח' כ' (ג) יש בכונת הצדיקים והיטוי האבות והנביאים והמלכים, (ו) יש בכונת השפיעות אותן שיש קבלה אמיתית, (ז) למעלה מהם מי שיוצא לתקן תקוני רבונה כראוי (ח) יש בכונת הידיעה העולה מלמטה למעלה (ט) יש מי שיוצא לכוון להמשיך שפע מלמעלה למטה, ובכל מ' אופנים האלה נצרך כונת גדולה, ואם עליו אומר הכתוב ובחי יקלו, ובכונת אמן שהוא כולל שני שמות הויה אדני, שהאחד גנוי טובותיו וברכותיו באוצר הנקרא היכל, ויה נטו בפסוק ו' ה' בהיכל קדשו הם סמניו כל הארץ, וע"ז רמז רז"ל כל טוב האדם בכיתו, שנאמר (ד) בכל ביתי נאמן הוא, ותרגמו בכל עמי (ו) ואם מכון כל אחד ואחד של מ' האופנים כראוי, זה הוא אדם המבדיל את שם רבונה את השם הקדוש, ועל זה כתוב כי מבדיל אכבד ובחי יקלו, אכבד בעולם הזה, להזיק ולעשות כל צרכו, וידאו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליו ויפחדו ממנו, ובעולם הבא יוכה לעמוד במצות החסידים, אע"פ שלא קרא כל צרכו, כיון שזכה לחיוב בדיעת רבונה וסכונו בו כראוי, מהו ובחי יקלו, זה הוא מי שאינו יודע לייחד שם הקדוש, ולקשר קשר האמונה, ולהמשיך שפע למקום שנצרך, ולכבד שם הויה, טוב לו שלא נבאר, וכל שכן מי שאינו מתכוון באמן, ע"כ תוספתא:

כי

כי

מרא' נקומות (א) פסלי ד' (ב) תוספתא קדו' (ג) חקיקא א' (ד) גמדרה י"ב

זיו הזהר

וגו חיינו מן עולם העשיה עד עולם הבריאה ועד בכלל, ואח"כ יגרום בתפלה המסכת השפע מעולם האצילות עד עולם העשיה: (א) חיינו נשפלת אפס כגולה לעיל: (ב) וכן פ' לדבר האחריות והתיבות כראוי ע"פ דקדוק: (ג) וכן פ' לכוון בכל שם לספירה המיוחדת לו, ואילו עשרה שמות הם כנגד ח"ם, השם צבאות הוא כנגד נצח וחור: (ד) אלו הרי"ם מן ה"ם מלמטה למעלה, וצריך לכוון בהורגותן זו בזו: (ה) פ' לכוון כונות של יחודין בכל זמן וזמן לפי הזמן: (ו) וזה הכל חפה של התפלות העולות מלמטה למעלה ועושה נקודת רוח נוחה כמו הקרבות, וכו' וכן שאין די במחשבה וכו' בלבד: (ז) וזו היא שם ישראל הם ביהו"ש של הקב"ה כיון שהורה ביניהם חשיבות הקדושה שנקראת בית וגם היכל שבו ה'ם כמספר השם אדני שהוא היכל לחשם תויה כזה יארהוה"י

(א) כי שם ה' אקרא וגו'. מהו כי שם ה' אקרא. א"ר ששצון הרי כתוב הבו גורל לאלהינו [נ] א"ר אבא הבו גורל, זו גורלה. הצור תמים פעלו, זו גבורה. כי כל דרכיו משפט, זה תפארת, אל אמונה, זה נצח, ואין עול, זה הוד, צדיק, זה יסוד, וישר, זו צדיק, הרי הכל שמו הקדוש של הקב"ה, ולפיכך כי שם ה' אקרא, א"ר יוסי שם ה' כמש' [נ] ומשה בשעה שהיה היה מנלה זה לישראל, שנאמר בן מאה ועשרים שנה אנכי היום וגו'. מכאן לסדרנו שכל צדיק אשר חכמה העליונה בו, כאשר מגיע היום להסתלק מן העולם צריך לנלות חכמה הדיא לאותן אשר רוח הקודש ביניהם, מניין, משה, שנאמר בן מאה ועשרים שנה אנכי היום, ונאמר ועתה כתבו לכם את השירה הזאת וגו'. ואם לא, עליו כתוב (ז) אל תמנע טוב מבעיניי, כמש"כ כי לקח טוב נתתי לכם וגו', בהיות לאל ידך לעשות, מרס תסתלק מן העולם ולא ניתנה לך רשות לנלות [מקודם צוה], א"ר חייא סקרא זה לסדתי ממנו חכמה עליונה, וכך הוא כמו שנחבאר, אבל סוף המקרא מקשר קשר האמונה, במה שכתוב הריא, צדיק וישר הוא, כלומר הוא הכל, הוא אחד בלי פרוד, שאמר ועשרים שנה אנכי רבנים הם, חזר ואמר הריא, כלם עושים ומתקשרים ומתאחדים באחד, והכל מורה שהוא היה והוא הוה והוא יהיה, והוא אחד, ברוך שמו לעולם ולעלמי עולמים, עד כאן מתקשרים הדברים, ומתאחדים דברים הקדושים של שם הקב"ה, אשרי חלקו מי שקרא למך יודע לקרוא אליו כראוי, ואם הוא קורא ואינו יודע למי הוא קורא, מתרחק הקב"ה ממנו, שכתוב קרוב ה' לכל קראיו, למי הוא קרוב, חזר ואומר לכל אשר יקראוהו באמת, וכי יש מי שקורא אליו בשקר, אמר רבי אבא בן, זה מי שהוא קורא ואינו יודע למי קורא, מניין, שכתוב לכל אשר יקראוהו באמת, מהו באמת, בחותם מבעת המלך שהוא שלימות הכל [מ] וש"כ (נ) תתן אמת ליעקב חסד לאברהם, ולפיכך כתוב לכל אשר יקראוהו באמת, אשרי חלקו מי שנכנס ויוצא להבין דרכי הקב"ה, וע"ז כתוב (ד) וארח צדיקים כאור נגה וגו', וכתוב ועמך כלם צדיקים וגו'.

(א) כי שם ה' אקרא וגו'. מהו כי שם ה' אקרא. א"ר ששצון הרי כתוב הבו גורל לאלהינו [נ] א"ר אבא הבו גורל, זה גורלה. הצור תמים פעלו, זה גבורה, כי כל דרכיו משפט, זה תפארת, אל אמונה, זה נצח, ואין עול, זה הוד, צדיק, זה יסוד, וישר, זה צדיק, הרי הכל שמו הקדוש של הקב"ה, ולפיכך כי שם ה' אקרא, א"ר יוסי שם ה' כמש' [נ] ומשה בשעה שהיה מנלה זה לישראל, שנאמר בן מאה ועשרים שנה אנכי היום וגו'. מכאן לסדרנו שכל צדיק אשר חכמה העליונה בו, כאשר מגיע היום להסתלק מן העולם צריך לנלות חכמה הדיא לאותן אשר רוח הקודש ביניהם, מניין, משה, שנאמר בן מאה ועשרים שנה אנכי היום, ונאמר ועתה כתבו לכם את השירה הזאת וגו'. ואם לא, עליו כתוב (ז) אל תמנע טוב מבעיניי, כמש"כ כי לקח טוב נתתי לכם וגו', בהיות לאל ידך לעשות, מרס תסתלק מן העולם ולא ניתנה לך רשות לנלות [מקודם צוה], א"ר חייא סקרא זה לסדתי ממנו חכמה עליונה, וכך הוא כמו שנחבאר, אבל סוף המקרא מקשר קשר האמונה, במה שכתוב הריא, צדיק וישר הוא, כלומר הוא הכל, הוא אחד בלי פרוד, שאמר ועשרים שנה אנכי רבנים הם, חזר ואמר הריא, כלם עושים ומתקשרים ומתאחדים באחד, והכל מורה שהוא היה והוא הוה והוא יהיה, והוא אחד, ברוך שמו לעולם ולעלמי עולמים, עד כאן מתקשרים הדברים, ומתאחדים דברים הקדושים של שם הקב"ה, אשרי חלקו מי שקרא למך יודע לקרוא אליו כראוי, ואם הוא קורא ואינו יודע למי הוא קורא, מתרחק הקב"ה ממנו, שכתוב קרוב ה' לכל קראיו, למי הוא קרוב, חזר ואומר לכל אשר יקראוהו באמת, וכי יש מי שקורא אליו בשקר, אמר רבי אבא בן, זה מי שהוא קורא ואינו יודע למי קורא, מניין, שכתוב לכל אשר יקראוהו באמת, מהו באמת, בחותם מבעת המלך שהוא שלימות הכל [מ] וש"כ (נ) תתן אמת ליעקב חסד לאברהם, ולפיכך כתוב לכל אשר יקראוהו באמת, אשרי חלקו מי שנכנס ויוצא להבין דרכי הקב"ה, וע"ז כתוב (ד) וארח צדיקים כאור נגה וגו', וכתוב ועמך כלם צדיקים וגו'.

(א) הצור תמים פעלו. א"ר יוסי ודאי כל מה שהקב"ה עשה בארץ הכל היה בסוד של חכמה, והכל בשביל להראות חכמה העליונה לאנשים, כדי שילמדו מן מעשיו סודות החכמה, וכלם הם כראוי, וכל מעשיו דרכי התורה הם, לפי שדרכי התורה הם דרכי הקב"ה, ואין לך דבר קטן שלא יהיה בו כמה דרכים וגו' וסודות חכמה העליונה, הוא וראה שהרי רבי יוחנן בן זכאי היה אומר שלש סאות הלכות פסוקות בסוד חכמה העליונה בהפסוק ושם אשתו מדיטבאל בה מטרד בת מי זהב, ולא היה מנלה אותם אלא לר' אליעזר שהיה עמו, בשביל להבין שיש הרבה סודות עליונים

(א) הצור תמים פעלו. א"ר יוסי ודאי כל מה שהקב"ה עשה בארץ הכל היה בסוד של חכמה, והכל בשביל להראות חכמה העליונה לאנשים, כדי שילמדו מן מעשיו סודות החכמה, וכלם הם כראוי, וכל מעשיו דרכי התורה הם, לפי שדרכי התורה הם דרכי הקב"ה, ואין לך דבר קטן שלא יהיה בו כמה דרכים וגו' וסודות חכמה העליונה, הוא וראה שהרי רבי יוחנן בן זכאי היה אומר שלש סאות הלכות פסוקות בסוד חכמה העליונה בהפסוק ושם אשתו מדיטבאל בה מטרד בת מי זהב, ולא היה מנלה אותם אלא לר' אליעזר שהיה עמו, בשביל להבין שיש הרבה סודות עליונים

כראה במקומות (א) דף נה, (ב) משני ג' (ג) מיכס ו' (ד) משני ד' (ה) תולדות קהי:

זיו הזהר

[נ] הקושי' היא מהו שם, שהוצ"ל כי לה' אקרא, ובתרי"ר ש' שהמכוון הוא על מרת המלכות והשכינה הקדושה שנקראת ש"ם עם התפארת ששורשו הוא השם הוי"ה, ואומר רביה דרבניו שהרי אמר לאלהינו, כי אם ה' אומר לאלהיך ה' המכוון על השכינה בלבד אבל כיון שאמר לאלהינו בנותו על תפארת ופלות, כי תפארת הוא שורש מרע"ה והמכוון לזר לישראל בתורת השם ליהוד השני שמות הוי"ה ואר"י של תפארת ופלות, שהוא יהוד קב"ה ושכינתיה, ודעת ר' אבא שהוא שבנונו על ה' ספורות שכלן הן שמו הקדוש [נ] דעת ר' יוסי שמרע"ה היה מנלה לישראל ביום ההוא סוד שם המפורש [נ] המלך, זה תפארת, שם הוי"ה, וחותם שבעתו זו מלכות, שם אדני, בסוד הכתוב שסני כתותם על לכך, יהוד שניהם חיינו שלימו רכלא:

עליונים בכל מעשה ומעשה שנוכר בתורה. ובכל דבור ודבור יש חכמה עליונה והיא תורת אמת. ולפיכך כל דברי התורה ענינים קדושים הם לראות ממנה נפלאות. כמש"כ (א) גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך :

(ב) רבי שמעון אמר הצור תמים פעלו. מהו המסמעות של הצור תמים פעלו. היינו שנהפכה הצורה לעשות פעלו של תמים (מה) ופי' הוא. זה אברהם. שנאמר בו התהלך לפני ה' תמים. וזה הוא ההופכי הצור אנם טים. ומסמעות תמים פעלו זה הוא אברהם. שבשעה ההיא נהפכה הצורה לתמים. ובזמן אחר פעם שנית כאשר הפך משה להוציא מים מן הצור ההיא. בגלל עונות ישראל לא נהפכה לתמים כמקדם. כזמן ההוא התרעם משה ואמר. צור ילדך תשי. כלומר החלשת אותו משה שהיה בתחלה. שכשבידך לא נמצא תמים עתה ונעשה רין. מה שלא היה כן בימי ילדך. כלומר בלידותך :

(ג) כי כל דרכיו משפט. רבי אבא שאל רבי שמעון. מה זה שכלל זמן שמתרבים הרשעים בעולם והרין שורה בעולם. הצדיקים שבורר לזקין עליהם. שכן למדנו בשביל עונות הדור נתפסים הקדושים והצדיקים. מפני מה. אם מפני שאין סוביחים לעולם על מעשיהם. הרבה הם סוביחים ואין סקבלים מהם. והצדיקים נכפפים לפניהם. ואם כפי שלא יהיה מי שיגין על העולם. אל ימותו וא"ל יתפסו בעונותיהם. שהרי שמחה היא לצדיקים באבוד רשעים. א"ל רבי שמעון ודאי שבשביל עונות הדור נתפסים הצדיקים. והרי ביארתי ענין זה. אבל בשעה שנתפסים הצדיקים ביסורין או בחלאים. בשביל לכפר על העולם הם. שאם מתבררים כל עונות הדור. מניין. מכל אברי הגוף. בשעה שכל האברים ביסורין ומחלה גדולה שורה עליהם. אבל אחד נצרך להקין. כשביד שירפאו כלם. ואיזה אבר. הורוע. מקוים חזרות ומציאים מסוג דם. או נרפאים כפי אברי הגוף. אף כך בני העולם הם אברים זה עם זה. ובשעה שירצה הקב"ה ליתן רפואה לעולם. מייסר לצדיק אחד שביניהם ביסורין ובמחלות. ובשביל ניתנה רפואה לכל. מניין. שכתוב (ד) והוא מחולל מפשעיו מרובא מעונותינו וגו' ובחבורתו נרפא לנו. ובחבורתו. זו הקהלה כפי שמקין הורוע. ובאותה החבורה נרפא לנו. רפואה היא לנו לכל אברי הגוף. ולעולם אינו מייסר לצדיק אלא כדי ליתן רפואה לדור ולכפר עליהם. שזה הנאה לצד הטומאה כשהרין שולט על הצדיק יותר. מהכל. שאינו חושש או לכל העולם. ואינו משגיח בהם. כשביל השמחה שהוא שולט על הצדיק. וזהו וזכה לממשלה עלינה בעולם הזה ובעולם הבא. והוא הסוד של צדיק ורע לו. צדיק ומוב לו. הוא כאשר הקב"ה תושש לכפר על העולם. אמרתי לו אינו לא היו שונים בזמן אחד היה נכון. אבל הלא כאן יש צדיק וכאן יש צדיק. לזה יש יסורין ומחלות ולזה יש כל מוב שבועלים. אמר לי יען כי באחד מהם או בשנים מהם די. שאין הקב"ה חפץ ליסור כלם. כמו שאין נצרך אלא ורוע אחד להקין בשביל ליתן רפואה לכל

פירא תקומתו ל' תיש קיש ב' נפלא מהו ב' נפלא רית. (ד) יספי' ב' נ

יו הזור

(מה) צור זו נבורה מרת חרין. תמים היינו חסד מדתו של אברהם :

לכל האברים. אף כך בצדיק אחד די. וכאשר מתגברת
המחלה בגוף על כל האברים. או נצרך שתי הזרורות
להקיף, וכמו כן אם יתרבו עונות גדולות בעולם.
אז כל הצדיקים מוכיח כדי ליתן רפואה על צד הדור.
אבל בזמן שאין כל כך הרבה עונות. אז צדיק אחד
נלקח ושאר הצדיקים הם בשלום. שהרי אין העולם נצרך
לדיוט כלם. וכאשר נרפא העם נרפאים הצדיקים. ולפעמים
עומדים כל ימיהם ביסורין להגן על הדור. וכאשר ימיתו
הנה נרפא הכל ומתכפר. בזמן שהעונות הן גדולות
ביותר :

רועה הנאמן

(6) כי כל דרכיו משפט. הרי אמרו רשע יצר הרע שופט. צדיק יצר הטוב שופט. בינוני זה וזה שופט. שהרי ארבעה מלאכים יורדים עם האדם. שעליהם כתוב כי מלאכיו יצוה לך. אם יש לו זכות אבות. אחד מיכאל בוכות אברהם. השני גבריאל בוכות יצחק. השלישי נוריא בוכות יעקב. והרביעי רפאל בוכות של אדם הראשון. ויצר הטוב למעלה מהם. ואם אין לו זכות הולכים עמו ארבעה אלה. עון משחית אף והיטה. ויצר הרע למעלה מהם לדון אותו בעולם הבא. ולפיכך ירשו רשע יצר הרע שופט. צדיק יצר הטוב שופט. בינוני זה וזה שופט. שבשביע שהוא בינוני גבריאל שהוא יצר הטוב. ומסמאל שהוא יצר הרע. זה וזה שופט. כי כל איש שיש בו ארבעה יסודות. ארבעה מלאכים יורדים עמו מימין וארבעה משמאל. ארבעה מימין מיכאל גבריאל רפאל נוריא. ארבעה משמאל עון משחית אף והיטה. ומצד הנוף מטטריון יורד עליו מימין ומסמאל. ואין לך אדם שאין בו ארבעה היסודות. אבל כפי היסוד שהוא הראשון בו כך היא התחלת ארבעה האלה: אם המול שלו אֲרִיֶּלֶה מקדים מיכאל ואחריו גבריאל ואחריו נוריא ואחריו רפאל. ואם המול שלו שְׁוֹרֶךְ מקדים גבריאל ואחריו מיכאל ואחריו נוריא ואחריו רפאל. ואם מולו נֶשֶׁךְ מקדים נוריא ואחריו מיכאל ואחריו רפאל. ואם מולו אֲדָם מקדים רפאל ואחריו מיכאל ואחריו גבריאל ואחריו נוריא. והם מצד הימין: מצד של מיכאל כל הפנים שלו הן רחמים. בעלי חסידות חסדים. להפנים גוון לבן. וזה האיש גוסס חסד. חסד וחסד עם עוֹשֵׁק בתורה. ואם לא הוא להיפוך. מצד של יצר הרע גוון שומה. אין בו חסד כי לא עם הארץ חסיד: מצד של גבריאל ארבעת הפנים שלו הן דין. מרת הדין על הרשעים יפיל ומתנרה בהם. כמו שדרשו משתתף להתנרות ברשעים בעולם הזה. גבור ביצרו ויחא חמא. דין יהיה אם יעסוק בתורה ויחנך בתלמודו. ולהיפוך מצד של יצר הרע. מתנרה בצדיקה לעשות דין קשה להם. גבור בעבירה לעשותה. אין הוא ירא חמא. גוון פניו אדום כעשן שופך דמים: מי שמולו נֶשֶׁךְ אין הוא רחמן גדול. ואינו בעל מרת הדין גדול. אלא בינוני ביצר טוב במדת טובות שלו. ובינוני ביצר הרע במדת רעות. ולו פנים של גוון לבן ואדום: מי שמולו אֲדָם מצד הטוב הוא כולל מכל מדות טובות. חסיד והכם וגבור בתורה. ירא חמא שמולא בכל מדות טובות. וגוון פניו שחריר. ומצד של יצר הרע שמולא בכל מדות

לכל שייסין. אף הכי בחד לילא סני. ואי אתמך
 ביה מרע על כל שייסין. כדין אלשריך תרין דרועין
 לתקואה. אף הכי אי אסביאו חובין יקירין על עמא.
 כדין כל זכאין אלקין למיבד אסותא על כל דרא.
 אבד בזה דלא אסביאו חובין כל כך. כדין חד
 זכא אלקי ושאר לדיקא בשלם. דא לא אלשריך עמא
 דליקין כללו. כדי אסביאו עמא אתסביאו לדיקא.
 דכל יומיסין קיימין במרעין אבגא על דרא. מיתו
 סא אתסי כלל ואתכסר. בזמא דחובין אינון יקירין
 ימיר :

לע"א מהימנא

(ב) כי כל דרכיו משפט. הא אחרת רשע ילך סרע
 שופטו. לדיק ילך הסיב שופטו. בינוני זה וזה
 שופטו. דהא ארבעה מלאכים נחמין עמים דבר כש. דלתמר
 בצון כי מלאכיו ילזו לך. אי חית ליה זכות אבות. חד
 מיכאל בזכות אברהם. תימנא גבריאל בזכות יצחק.
 סליתאס נוריאל בזכות יעקב. ורביעא רפאל בזכות
 אדם קדמא. וילך הסוב לעילא מנייהו. ואי לית ליה
 כותא חזלי עמים חלין ארבעה. עון משחית אף ויחמא.
 וילך סרע לעילא מינישו מידן ליה לעלמא דחתי. ובגד
 אוקמוס רשע ילך סרע שופטו. לדיק ילך הסוב שופטו.
 בינוני זה וזה שופטו. דבגין דלויס בינוני גבריאל דלויס
 ילך הסוב. וסמאל דלויס ילך סרע. זה וזה שופטו.
 דלכל בינ דלית ביה ארבע יסודין. ארבעה מלאכים נחמין
 עמים מימינא ארבעה משמאלא. ארבעה מימינא מיכאל
 גבריאל רפאל נוריאל. וארבעה משמאלא עון משחית
 אף ויחמא. ומסערא דגופא מסערוין נחית עליה מימינא וסמאל
 מכמאלא. ולית בינ דלית ביה ארבע יסודין. אבל
 כסול יסודא דלקדים ביה הכי מתחילין חלין ארבע:
 אי חזל דליה ארריה לקדים מיכאל ואבתריה גבריאל
 ואבתריה נוריאל ואבתריה רפאל: ואי חזליה שור
 לקדים גבריאל ואבתריה מיכאל ואבתריה נוריאל ואבתריה
 רפאל: ואי חזליה שור לקדים נוריאל ואבתריה מיכאל
 ואבתריה גבריאל ואבתריה רפאל: ואי חזליה אדם לקדים
 רפאל ואבתריה מיכאל ואבתריה גבריאל ואבתריה נוריאל.
 ואינון מסערא דימינא: מסערא דמיכאל כלסו אפסין דליה
 צינן רחמי. בעלי נמית חסדים. אפסין חורוין. ואי
 אבן כש נחיל חסד. חסיד וחסא אי אסחדל באורייתא. ואי לאו
 בהפין. מסערא דילך סרע גזון שפא. לית ביה חסד
 דלא עס הארץ חסיד: מסערא דגבריאל ארבע אפסין
 דליה דינא. מרת דיון על רשישא ומתרגס בסו. גבור
 כמה דאוקמוס חומת להתגרות דרשעים בעלים סוס. גבור
 בליה ילך חסא. דין יחא אי תעסק באורייתא וגבור
 בתלמודיה. דרשיבא מסערא דילך סרע. מתרגס בלדיקא
 למעבד דינא קסא לון. גביר בעבירה למעבד לה. לאו
 דחיל חסאס סוא. גוויין דלפסו שומקין כעשו שוקר דמיס: מלן
 דחזלי **נשר** לאו רחמן סני. ולאו מרת דיין
 סני. אלא בינוני בילך סוב במדות סבין דליה. ובינוני סבין
 סרע במדות דיין. וליה אפסין חורוין וסומקין: מלן
 דחזלי **אדם** מסערא דסוב כליל מכל מדות סביות.
 חסיד ומכס וגביר במדות. יחא חסא ממולא בכל מדות
 סבין. וגוון אפסו אומין. ומסערא דילך סרע ממולא מכל
 מדות

מראה מקומות א' ב'א פא .

מדות ביטחון: ואי חוביו דב"כ נפישין שלפין פליס כל משריין דילך סרע. עד דיסתלקו מניס כלסו משריין דילך סוב. ואחליך על אברין דילס סמא"ל וכל משרייתס: ואי נפישין זכוו שלפין פליס משריין דילך סוב. עד דיסתלקו מניס כל משריין דילך סרע. ואחליך על כל אברין דילס משריין דילך סוב. בסהו זמנא שלס פליס סס ה"ר: ואס סוס בינוי זכא השמיס עומדיס עלי מיתני ומסתלנו. אלן מיימיני לזכות. ואלין מסמאיליס לחסס. ומלן דלסיס נכר. ובגין דא לוקמוס מחרי מחניין לפולס יראס אדס עמל כאליו כל ספולס תלוי כו — ע"כ ר"מ:

אל אמנה ואין עול צדיק וישר הוא. (א) א"ר יוסי בוא וראה בשעה שהארם עולה על סמטו כל לילה וליילה. נשמתו יוצאה ממנו ונודות לפני בית דני של המלך. אם תזכה להתקיים חזרת לעולם הזה. ואותו הרין בשני אופנים הוא. שהרי אין דנין לו לאדם על הרעות שהוא עתיד ומומן לעשות. שנאמר כי שמע אלהים אל קול הנער כאשר הוא שם. ואל תאמר שדנין אותו על המדות שעשה בלבו. או דהמיכו על אותן המדות של עבשיו. כמו שנאמר בענין הרין שעל הרעות. לא כן א"א שדנין אותו גם על הדיבות שהוא עתיד לעשות. שעבורם יוצא אע"פ שעבשיו הוא רשע. לפי שהקב"ה עושה מכות עם כל הבריות. וכל דרכיו שהוא עושה למען דהמיכ לכל הוא. ואינו דן לאדם על הרעות שהוא עתיד לעשות. ולפיכך נדון האדם לפני הקדוש ברוך הוא. [שנאמר בו צדיק וישר הוא]:

(ב) שחת לו לא בניו מוסם וגו'. א"ר יצחק למרנו שהרשעים כביכול עושים פגם למעלה. מה הפגם. כמו שנאמר שחת לו לא בניו מוסם. שהרי התקנים שלמעלה אין נמצאים כדאוי. כתוב אחד אומר (ו) וילבש צדקה כשריין. וכתוב אחד אומר (ז) וילבש בגדי נקם תלבושת. אלא א"ר יצחק וילבש צדקה כשריין. כזון שישאר זוכים. לא זכו. וילבש בגדי נקם: נקם יוסי אמר מהו הפגם. כמו שלמרנו שהאבות אין נזכרים להתברך מאותה השפעת הנזה [מן] כל שכן הבנים. כמשיב שחת לו לא בניו מוסם. מה לו לא ב' פעמים. אלא אחד למעלה ואחד למטה. והוא שא"ר שמעון כל זמן שהרבה רשעים בעולם. כביכול שם הקדוש אינו מתברך בעולם. וכל זמן שאין הרבה רשעים בעולם. שם הקדוש מתברך בעולם. וש"כ (ה) יתמו חסמים וגו' ברכי נפשי את ה' הללילה. א"ר אבא זהו סמך סמך זה שכתוב שחת לו לא בניו מוסם. מי גורם השחתה זו דור עקש ופתלתל. מפני שהם רשעים והדור הוא רע נמצא כן. לפיכך לאחר שאמר משה כל הדברים האלה והודיר שם הקדוש כדאוי. אמר ודאי צדיק וישר הוא. שם הכי כתקונו. אבל שחת לו לא בניו מוסם. ומפני מה הוא כך. מפני שהם דור עקש ופתלתל. א"ר יהודה לא לו. כלומר שהרשעים מרעים לעצמם כרשעתם. שגורמים להסתלק הברכות מן העולם: (ו) רבי אלעזר אמר מהו הפגם. שהשטאל אינו נכלל בהימין. שיער הרע אינו נכלל ביצר הטוב. כשביד חמאי האנשים. והפגם שעושים אין

מדות רעות: ואם עונות האדם מרובין שולמים עליו כל מחנות יצר הרע. עד שמתרקים ממנו כל מחנות יצר הטוב. והוא מסליך על אבריו סמא"ל וכל מחנותיו: ואם זכויותו מרובין שולמים עליו מחנות יצר הטוב. עד שמתרקים ממנו כל מחנות יצר הרע. והוא מסליך על כל אבריו מחנות יצר הטוב. ובזמן ההוא שולם עליו השם ה"ר: ואם הוא בינוני צבא השמים עומדים עליו מימינו ומשמאלו. אלו מימינים לזכות ואלו משמאלים לחובה. ומי שחוק הוא מנצח. ולפיכך דרשו חכמי המשנה לעולם יראה אדם עצמו כאילו כל העולם תולה בו — ע"כ ר"מ:

אל אמנה ואין עול צדיק וישר הוא. (א) א"ר יוסי בוא וראה בשעה שהארם עולה על סמטו כל לילה וליילה. נשמתו יוצאה ממנו ונודות לפני בית דני של המלך. אם תזכה להתקיים חזרת לעולם הזה. ואותו הרין בשני אופנים הוא. שהרי אין דנין לו לאדם על הרעות שהוא עתיד ומומן לעשות. שנאמר כי שמע אלהים אל קול הנער כאשר הוא שם. ואל תאמר שדנין אותו על המדות שעשה בלבו. או דהמיכו על אותן המדות של עבשיו. כמו שנאמר בענין הרין שעל הרעות. לא כן א"א שדנין אותו גם על הדיבות שהוא עתיד לעשות. שעבורם יוצא אע"פ שעבשיו הוא רשע. לפי שהקב"ה עושה מכות עם כל הבריות. וכל דרכיו שהוא עושה למען דהמיכ לכל הוא. ואינו דן לאדם על הרעות שהוא עתיד לעשות. ולפיכך נדון האדם לפני הקדוש ברוך הוא. [שנאמר בו צדיק וישר הוא]:

(ג) שחת לו לא בניו מוסם וגו'. א"ר יצחק למרנו שהרשעים כביכול עושים פגם למעלה. מה הפגם. כמו שנאמר שחת לו לא בניו מוסם. שהרי התקנים שלמעלה אין נמצאים כדאוי. כתוב אחד אומר (ו) וילבש צדקה כשריין. וכתוב אחד אומר (ז) וילבש בגדי נקם תלבושת. אלא א"ר יצחק וילבש צדקה כשריין. כזון שישאר זוכים. לא זכו. וילבש בגדי נקם: נקם יוסי אמר מהו הפגם. כמו שלמרנו שהאבות אין נזכרים להתברך מאותה השפעת הנזה [מן] כל שכן הבנים. כמשיב שחת לו לא בניו מוסם. מה לו לא ב' פעמים. אלא אחד למעלה ואחד למטה. והוא שא"ר שמעון כל זמן שהרבה רשעים בעולם. כביכול שם הקדוש אינו מתברך בעולם. וכל זמן שאין הרבה רשעים בעולם. שם הקדוש מתברך בעולם. וש"כ (ה) יתמו חסמים וגו' ברכי נפשי את ה' הללילה. א"ר אבא זהו סמך סמך זה שכתוב שחת לו לא בניו מוסם. מי גורם השחתה זו דור עקש ופתלתל. מפני שהם רשעים והדור הוא רע נמצא כן. לפיכך לאחר שאמר משה כל הדברים האלה והודיר שם הקדוש כדאוי. אמר ודאי צדיק וישר הוא. שם הכי כתקונו. אבל שחת לו לא בניו מוסם. ומפני מה הוא כך. מפני שהם דור עקש ופתלתל. א"ר יהודה לא לו. כלומר שהרשעים מרעים לעצמם כרשעתם. שגורמים להסתלק הברכות מן העולם: (ו) רבי אלעזר אמר מהו הפגם. שהשטאל אינו נכלל בהימין. שיער הרע אינו נכלל ביצר הטוב. כשביד חמאי האנשים. והפגם שעושים אין

מראה מקומות (א) חיי קבל: (ב) דף קל"ג (ג) יפתי (ד) ט"ז (ה) תליס ק"ד (ו) ואלו כו:

דור הוזהר

[פנ] פ"ר שהספירות חסד נכזיב תמורת הנקראין אבות אין מניע להן שפע מן הנזהר שהוא בינה. ובקבוצה זה חסד שפע למטה להבנים:

לא עבדי אלה לון חמס. הסיד שחם לו לא בניו
חומס. כביכול עבדי ואלו עבדי. עבדי. דלא יתחשך
עליהו ברכאן דלעילא. כדיל ועלר את השמים ולא
יסה חסר. ולא עבדי. דהא שמיא נשלי לין
לגמייסו ברכאן מאי דלספריך. ולא נשלי לאחשכא
לחמס. ודלי חומס דלוינו חייבין איסו: מו שחם
לו בוא"ו. דלא אחכילי שחאלא בימינא בנן דלתחשכי
ברכאן [מלעילא] [לחמס] [מן] לא באל"ף. דהא לא
נשלי לאחשכא לחמס. מאן גרים דא. בגין דחייבין
מפרישין ילר רע מילר סוב [מד] ומחדקין בינר
רע:

א) ה-ר"ה תנמלו ואת עם נבל ולא חכם. אמר ר'י
הל'ה' תנמלו ואת. מפני שאחם דור עקש
ופתלתל אתם הייתם גורמים שאתלנה ואת' בנלות. הלה'
תנמלו ואת. הוה הוא הנמול על מה שעשה עמכם בכל
אותן המשפטים של המצרים. בכל אותן האותות שעשה
לכם. הוה הוא הנמול שאתם משלמים לזאת' ההיא.
מי גרם לכם זה. לפי שאחם עם נבל ולא חכם. לביתי
הסתכל בכל אותן הטובות שעשה לכם עד עתה. הלה'
תנמלו ואת. זו השכינה. והרי ביארנו הדבר שלמדנו
ה"א דהבראם קטנה. ה"א דהלה' גדולה. והרי נתבאר
שלמדנו אמר רבי יהודה ה"א בכל מקום רמז על הקב"ה [מ]ה
ונקראת אם. ושני עולמות הם. שנאמר מן העולם ועד
העולם. והרי למדנו בסוד הקדש. בשמן בתית דביעית
ההין [מ]ה למדנו רבי יהודה אומר בכמה מקומות
התבוננתי שהקב"ה לא הסיר אהבתו מן ישראל. שבכל
מקום שהם השרה הקב"ה שכנינו ביניהם. שנאמר לא
מאסתים ולא נעלתיים לכלתם דלפר ברייתא אתם. אתם
דוקא ביניהם עמדם. לא סר מהם לעולם:

הלוא הוא אביך קצר הוא עשך ויכננך. כ) א"ר חזקיה
כמה הם האנשים אטומים. שאין יודעים ואין
מבינים על מה הם מתקיימים בעולם. שהרי הקב"ה כאשר
ברא העולם עשה את האדם בצלמו. והתקין אותו
בתקונו. לבעבור שיעסק בתורה וילך בדיקונו. שהרי
כאשר נברא האדם מעפר המקדש שלמטה נתקן. וארבעה
צדדי העולם נתחברו במקום ההוא שנקרא בית המקדש [מ]ה
ואותן ארבעה צדדי העולם נתחברו בארבעה צדדים שהם
יסודות עולם התחתון. אש. רוח. מים. עפר. ונתחברו
ארבעה יסודות האלה בארבעה צדדי העולם. והתקין
הקב"ה מהם גוף אחד בתקון העליון. וזה הגוף נתחבר
משני העולמות. מעולם זה התחתון ומהעולם העליון. א"ר
שמעון בוא וראה ארבעה הראשונים הם סוד האמונה.
והם האבות של כל העולמות. וסוד מרכבה עליונה הקדושה.
ואותן ד' היסודות. אש. רוח. מים. עפר. אלה הם סוד
עליון. ומהם יוצאים זהב וכסף ונחשת וברזל. ותחתיהם
מיני מתכות אחרים הדומים להם. בוא וראה אש. רוח.
מים. עפר. אלו הם הראשונים והשרשים שלמעלה ושלמטה.
ותחתונים

א) ה-ר"ה תנמלו ואת עם נבל ולא חכם. אמר ר'י
הל'ה' תנמלו ואת. בגין דאחין דור עקש
ופתלתל אחין סופין גרמין דגבלי וזא"ם בגללות. סלה'
תנמלו ואת. דא סוה נמול דעביר עמכון בכל
אינון נימוסין דמלרים. בכל אינון אחון דעבד
לכו. דא סוה נמול דאחון עמלן להאי וזא"ם.
מאן גרם לכו דא. בגין דאחון עס נבל ולא חכם. ולא
ממחכלין בכל אינון סבוון דעבד לכו עד השחא. סלה'
תנמלו וזא"ם. דא שכנינא. ודא אוקינא מלי דהנין
ס"ה דסבראם ועירא. ס"ה דסלה' דברכא. וס"ה דאחין
דחיא א"ר יסודה ס"ה דככל דאחין קב"ה [מ]ה
ואקרי אס. וסרי עמלן ניסוי. דכתיב מן העולם ועד
העולם. ודא תנינן ברא דקרא בשמן כמים רביעית
ססין [מ]ה תניא רבי יסודה אומר בכמה אחרי
אסתכלנא דקב"ה לא אעדי רחמינותא מניסוי דשראל. דככל
אחין דאינון סוון קב"ה ביניינו. דכתיב לא
מאסתים ולא נעלתיים לכלתם לספר ברייתא חמס. חמס
דיקא ביניינו עמכון. לא אעדי מניסוי לעמלן:

הלוא הוא אביך קצר הוא עשך ויכננך. כ) א"ר חזקיה
כמה אינון בני נשא אפימין. דלא ידעין ולא
מסתכלן על מאי קיימין בעלמא. דהא קב"ה כל
ברא עמלן עבד לים לבני דיוקנא דיליה. ואסתקן לים
בפקונו. בגין דישתכל באריותא ויפך באריותא. דהא
כד תאבדי ארס מעשרא דמקדשא דלתחא אסתקן. וארבע
ססרי דעלמא תאחברו בזהו אחר דאקרי בי מקדשא [מ]ה
ואינון ארבע ססרין דעלמא תאחברו בארבע ססרין דאינון
יסודין דעלמא תאחב. אש. רוח. מים. עפר. ותאחברו
ארבע יסודין אלין בד' ססרי דעלמא. ותאקין
מניסוי קב"ה חד גוסא בתקונא עלאה. והאי גוסא תאחבר
מסרין עמלן. מעלמא דא תאחב ומעלמא דלעילא. א"ר
שמעון תא חוי ד' קדמאי אינון רוח דמסימנותא.
ואינון אבסין דכלסו עמלן. ורוח דרתיכא עלאה קדישא.
ואינון ד' יסודין. אש. רוח. מים. עפר. אלין אינון רוח
עלאה. ומאלין נפקין וזב וכסף ונחמס וברזל. ומתים
אלין מתאכלן אחרין דמנין לון. תא חוי אש. רוח.
מים. עפר. אלין אינון קדמאי ושרשין דלעילא ותחא.
ומתאלין

מראה בקיבוט א) דף רנ"ז: ב) וארס כנ:

זו הודר

[מ]ה כוננו באילו נכתב שחם לזא"ו. בלומס לתפארת שאין מניע לו ד' שש שלמעלה כיון שאין הנבירות נכללות בחסרים: [מ]ה כי
היחזיק צריך להיות ביצח"ט. כי מסנו נקח לעבוד. ברכתיו ולעבודו בכל לבבכם: [מ]ה או בינה אמא עקא. או מלכות אמא
תתא: [מ]ה רמז על מלכות: [מ]ה ד' צדדי העולם חיינו חסר דרום. נבירה צפון. תפארת מזרח. מלכות מערב. והם סוד האמונה שעל
פיהם הנתנה העולם. והם השתלשלות ד' היסודות ארס"ע. ושורש הכל הוא ד' אותיות של השם הוי"ה ב"ת:

ותחזקו ועליונים עליהם מתקיימים. ואלו הם ארבעה לארבעה צדדי העולם. ועומדים בארבעה האלה [מה] צפון דרום מזרח מערב אלו הם ארבעה צדדי העולם. [ועומדים בארבעה האלה] אש לצד צפון. רוח לצד מזרח. מים לצד דרום. לפי שדרום הוא חם ויבש. והמים קרים ולחים. עפר לצד מערב. וארבעה היסודות ב' הצדדים נקשרים והכל אחד .. וביא וראה כל ד' צדדים העליונים שאמרנו. אע"פ שמתקשרים זה בזה. והם הקיום שלמעלה ושלמטה. מ"ם קיום העולם ביותר הוא הרוח. לפי שהכל מתקיים בגללו. והנפש אינה מתקיימת אלא ברוח. שאם נגדע הרוח אפילו רגע אחד. אין הנפש יכולה להתקיים .. וא"ר שמעון מה שאמר רבי חזקיה שבאשר ברא הקב"ה לאדם. מעפר המקדש שלמטה נברא. אבל מעפר המקדש שלמעלה ניתנה בו הגשמה [מז] וכמו שבאשר נברא מעפר שלמטה נתחברו בו ג' צדדים יסודי העולם. כמו כן כאשר נברא מהעפר שלמעלה נתחברו בו ג' צדדים יסודי העולם ושהלם האדם [ג] והכל סוד עליון הוא. וכך המסתכל בענינים האלה יבין כבוד החכמה העליונה שהיא עיקר הכל:

(א) **זכור** ימות עולם בינו שנות דר ודר. רבי אבא אמר אינו ימות עולם. אלו הם ששת הימים שעשה הקב"ה בהם את העולם. שאמר כי ששת ימים עשה ה' תנו. ששת ימים ולא בששת ימים. וזה נתבאר [א] בינו שנות דר ודר. כלומר אותן ימות עולם ויכירו כל אלו השנים והימים. וכל דור ודור. עד הדור הזה שאתם קיימים. שאל אביך ויגדך. זה הקב"ה וז"ל הוא אביך קנך. ויגדך. והוא יגלה עומק החכמה למה היא כל הבריאה. אלא כאשר איתן ששת הימים יסודי העולם. לא יסודי אותן אלא בעבורך. שתבא אתה ותקיים התורה. שלמדנו כל מה שעשה הקב"ה על תנאי עשה. שבאשר יבוא ישראל אם יקבלו התורה הרי טוב. ואם לא יוחזר להו ובהו. ולפיכך אותן ימות העולם יבינו ויכירו הכל:

(א) **זכור** ימות עולם בינו שנות דר ודר. רבי אבא אמר מאן ימות עולם. הל"ן אינון שיתא יומין דעבד קב"ה עלמא כזו. דכתיב כי ששת ימים עשה ה' ונו. ששת ימים ולא בששת ימים. והא דאוקימנא [נא] בינו שנות דר ודר. כלומר אינון ימות עולם ידעו וישתמודעו כל אינון שנין ויומין. וכל דרא ודרא. עד דרא דא דאחון קיימין. שאל אביך ויגדך. דא קב"ה. ה"ד הלל הוא אביך קנך. ויגדך. והוא יגלה עומק החכמה לחאי הוא. אלא כד אינון שיתא יומין שכלילו עלמא. לא שכלילו ליה אלא בניך. דתימי אנת ותקיים אורייתא. דכתיב כל מאי דעבד קב"ה על תנאי עבד. דכד יימין ישראל חי יקבלון אורייתא יאות. ואי לא דיהדר ליה למסו ובהו. ובנ"כ אינון ימות עולם ידעו ואשתמודען כלל:

(ב) **חלק ה'** עמו יעקב חבל נחלתו. א"ר יצחק אשרי חלקם של ישראל מכל העמים עבדים. שהרי כל שאר העמים ניתנו לשרים ממונים שימשלו עליהם. אבל ישראל קרושים אשרי חלקם בעולם הזה ובעולם הבא. שלא נתנם הקב"ה לא לבלאך ולא למושל אחר. אלא שהוא היה מיוחד אותם לחלקו. וז"ל כי חלק ה' עמו וגו'. וכתוב כי יעקב בחר לו יי. [ג] רבי אבא אמר הרי למדנו אותן ענפי העץ איך הם מתאחדים בתוך העץ. וזה נתבאר. שאו פקד הקב"ה לשרים עליונים שימשלו על שאר העמים. ואתם הם כתוב. כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו. שלא מסר אותם לשר ולא למלאך ולא לממונה אחר. וזה העם שהקב"ה דקם לחלקו. ובאיה מקום מצא אותו. ימצאו בארץ מדבר ובתחו ילל ישימון וגו'. שנאמר (ד) תרח אבי אברהם וגו'. ואקח את אביכם את אברהם וגו'. ומאן אור מנהיג לישראל בכל דור ודור

(ג) **חלק ה'** עמו יעקב חבל נחלתו. א"ר יצחק וזכא חולקסון דישאל מכל עמין עבדים. דהא כל שאר עמין אחיבינו לרברבן ממנן בשלטנותא עליהו. וישאל קדישין זכא חולקסון בעלמא דין ובעלמא דאחי. דלא יסב לון קב"ה לא למלאכא ולא לשליטא אחרא. אלא הוא אחיז לון לחולקסון. ה"ד כי חלק ה' עמו וגו'. וכתיב כי יעקב בחר לו יי. [ג] רבי אבא אמר הא מניין הנכו ענפי דאילנא היך מתאחדן בנו אילנא. והא דאוקימנא. וכדון קב"ה בבר לו לממנן מרסינן על שאר עמין. ואחון מאי כתיב .. כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו. דלא יסב לון לרברבא ולא למלאכא ולא לממנא אחרא. והאי עמא דקב"ה נכס לחולקסון. כאן אתר אשכח ליה. ימלאכא בלרץ מדבר ובתחו ילל ישימון וגו'. דכתיב (ד) תרח אבי אברהם וגו'. ואקח את אביכם את אברהם וגו'. ומאכא דבר לון לישראל בכל דרא ודרא

(ג) **חלק ה'** עמו יעקב חבל נחלתו. א"ר יצחק אשרי חלקם של ישראל מכל העמים עבדים. שהרי כל שאר העמים ניתנו לשרים ממונים שימשלו עליהם. אבל ישראל קרושים אשרי חלקם בעולם הזה ובעולם הבא. שלא נתנם הקב"ה לא לבלאך ולא למושל אחר. אלא שהוא היה מיוחד אותם לחלקו. וז"ל כי חלק ה' עמו וגו'. וכתוב כי יעקב בחר לו יי. [ג] רבי אבא אמר הרי למדנו אותן ענפי העץ איך הם מתאחדים בתוך העץ. וזה נתבאר. שאו פקד הקב"ה לשרים עליונים שימשלו על שאר העמים. ואתם הם כתוב. כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו. שלא מסר אותם לשר ולא למלאך ולא לממונה אחר. וזה העם שהקב"ה דקם לחלקו. ובאיה מקום מצא אותו. ימצאו בארץ מדבר ובתחו ילל ישימון וגו'. שנאמר (ד) תרח אבי אברהם וגו'. ואקח את אביכם את אברהם וגו'. ומאן אור מנהיג לישראל בכל דור ודור

מראה מקומות (א) דף נלח: (ב) דף נלח: (ג) דף נלח: (ד) יחסיפ כ"ד

זין הזהר

[מה] מ"י שד' לירות ארמ"ע עומדים ומתקיימים מכת הד' צדדים שהם חתמ"ם: [מז] מ"י מן מלכות: [נ] מ"י ע"י שגודלנו עם המלכות חנ' צדדים שהם האבות הנ"ח: [נא] נתבאר שמוסב על חשש ספירות מן חסד עד מלכות. כי מלכות היא שבת מלכותא:

ודבר ולא תפטר מניסיון. ודבר להו ברחמי. הס"ד
כנשר יעיר קנו וגו'.

(א) **כנשר** יעיר קנו על גזוליו ירחק. א"ר יוסי לא
אשכחנה מאן דחיים על בניו כהאי כנשר. וע"ד
חנינן כתיב (ב) ופני אריה אל הימין ופני שור בהשמאל.
נשר איה מקומו. במקומו של יעקב הוא עומד (ג) ושי"ב
(ג) דרך הנשר בשמי"ם. במקום ההוא ממש. מה העם.
לפי שהוא ברחמים על בניו וברין אצל אחרים. וכך
מנהיג הקב"ה לבניו כנשר זה. ומה כתיב. ה' בדר ינחנו
ואין עמו אל נכר. הוא בלברו. שנאמר (ה) הולך לפניו
וגו'. ואין עמו אל נכר. שלא נהג להם לישראל לא מלאך
ולא מניח אחר. שהם נקראים אל נכר. וזה הוא שמר
משה (ד) אם אין פניך הולכים אל העליון מזה. ושי"ב ה'
בדר ינחנו. הוא בלברו. ואין עמו אל נכר. אשרי חלקם
של ישראל שהקב"ה מנהיג עמהם כך. עליהם כתוב כי
יעקב בחר לו יה ישראל לסגולתו. וכתוב (ה) כי לא ימוש
ה' את עמו וגו'. מפני מה לא ימוש ה' את עמו. בעבור
שמו הגדול. לפי שזה בזה נדבק. וע"כ לא יעזוב אותם
הקב"ה. שבכל מקום שהם שרוים הקב"ה עמהם. כמו
שנתבאר :

ירכבהו על במתי ארץ וגו'. (ו) פתח רבי יהודה ואמר
(ז) יפה נוף משוש כל הארץ הר ציון ירכתי
צפון קרית מלך רב. בוא וראה כאשר ברא הקב"ה
את העולם השליך אבן יקרה מתחת כסא כבודו. ונשקעה
עד התהום. וראש אחד של אבן ההיא ננעץ תוך התהום.
וראש השני למעלה. וזה ראש השני העליון הוא נקודה
אחת העומדת באמצעות העולם (ג) ומשם נתפשט העולם
לימין ולשמאל ולכל הצדדים. ומתקיים באותה נקודה
האמצעית. ואבן ההיא נקראת שתייה. ששמנה שהלך העולם
לכל הצדדים. ועוד שתייה ש"ת י"ה. הקב"ה השמה
להיות יסוד העולם ושהיית הכל. ובשלשה אופנים נתפשטה
הארץ מסביב נקודה ההיא: התפשטות הראשונה מסביב
נקודה ההיא כל צחות וזיו הארץ מתקיים שם ושם נמצא:
זה עומד למעלה על כל הארץ אשר מסביב אותה הנקודה:
התפשטות השנייה מסביב אותה התפשטות הראשונה אין
היא צח וזך בהתפשטות הראשונה. אבל היא דקה וצחה
בצורת העפר יותר מכל שאר עפר אחר: התפשטות
השלישית שם השכחות ונכות העפר יותר מכל. ומסביב
כל זה עומדים המים של ים אוקינוס הסובב כל העולם.
נמצא שהנקודה ההיא עומדת באמצע. וכל אופני ההתפשטות
שבעולם מסביב לה: בהתפשטות הראשונה שם הוא בית
המקדש וכל אותו היכלות ועזרות. וכל התקן ההוא
אשר לו. עם כל העיר ירושלים אשר מתחומה ולפנים:
התפשטות השנייה היינו כל ארץ ישראל שנתקדשה בקדושה:
התפשטות השלישית היא כל שאר הארץ מקום מושבם
של שאר העמים. וים אוקינוס הוא סובב הכל. והרי
נתבאר שזה סוד הגנים של העין הסובבים לאותה נקודה
האמצעית של העין. אשר היא כח הראיה של כל העין.
כדמיון זה אותה נקודה האמצעית שאמרנו שהיא האור
של

(א) **כנשר** יעיר קנו על גזוליו ירחק. א"ר יוסי לא
אשכחנה מאן דחיים על בניו כהאי כנשר. וע"ד
חנינן כתיב (ב) ופני אריה אל הימין ופני שור בהשמאל.
(ג) דרך הנשר בשמי"ם. בסהול אחר ממש. מאי עמיה.
בנין דליסו רחמי על בניו ודינא לגבי אחרנין. וכך
קב"ה דבר לבניו כנשר דא. ומאי כתיב. ה' בדר ינחנו
ואין עמו אל נכר. הוא בלחודו. דכתיב וס' הולך לפניו
וגו'. ואין עמו אל נכר. דלא דבר להו לישראל לא מלאכה
ולא ממנה אחר. דאינון הקרין אל נכר. ודא הוא דאמר
משה (ד) אם אין פניך הולכים אל העליון מזה. הס"ד ה'
בדר ינחנו. הוא בלחודו. ואין עמו אל נכר. וזכא חילקין
דישראל דקב"ה דבר עמון הכי. עלייהו כתיב כי
יעקב בחר לו יה ישראל לסגולתו. וכתוב (ה) כי לא ימוש
ה' את עמו וגו'. מאי עמיה לא ימוש ה' את עמו. בעבור
שמו הגדול. בנין דר"ה כהאי אחרנין. וע"ד לא ישק לון
קב"ה. דכל אחר ראינון שריין קב"ה עמיון. כמו
דלוקימא :

ירכבהו על במתי ארץ וגו'. (ו) פתח רבי יסודא ואמר
(ז) יפה נוף משוש כל הארץ הר ציון ירכתי
צפון קרית מלך רב. תל חזי כד ברא קב"ה
עלמא חד מן הכנא יקירא מתחת כרסי יקרי. ושקט
עד סהמא. ורישא חדא דסהול אבנא ננעץ בו סהמא.
ורישא אחרא למילא. וסהול רישא אחרא עלמא היסוד נקודה
דקימא בלחודייה דעלמא (ג) ומתקן התפשט עלמא
לימין ושמאלא ולכל ספריין. ואתקיים בסהול נקודה
אמצעיית. וסהול אבנא אחקרי סתים. דימנה אשתיל עלמא
לכל ספריין. תו שהייה ש"ת י"ה. קב"ה שוי לה
למחי יסודא דעלמא ושתילו דכלא. יכתיל גזיון התפשטת
ארעא סחרייה דסהול נקודה: התפשטות קדמא סחרייה
דסהול נקודה כל לחוסא וזכוסא דארעא קיימא תמן ימתן איס.
והאי קיימא לעילא על כל ארעא סחרייה דסהול נקודה:
התפשטות תנינא סחרייה דסהול התפשטות קדמא לאו
איסו לחוסא יזכירא כהאי קדמא. אבל איסו דקין ולא
בלחוסא דעפרא יתיר מכל שחר דעפרא אחרא: התפשטות
תלימא איסו השך וגסו דעפרא יתיר מכללו. וסחרייה
כהאי קיימין מין דייא דלוקיטוס דאסחר כל עלמא.
אשכח דסהול נקודה קיימא בלחודייה. וכלהו גזיון דלתפשטות
דעלמא סחרייה: התפשטות קדמא איסו כי
מקדשא וכל אינון היכלין ועזרות. וכל סהול מקוה
דיימא. וירושלים וכל מתא משיא ולגו:
התפשטות תנינא כל ארעא דישראל דלתקדשה בקדושה:
התפשטות תלימא איסו כל ארעא דאסחר כל עלמא.
דאסחר עמין. יומא דלוקיטוס דאסחר כלל. וסא
דלוקיטוס דייא דא גזיון דעמא דסחרן להאי נקודה
דלחודייה דעמא. דאיסו מין דכל עמא.
כנונא דא סהול נקודה אמצעיית דקאמרן דליסו מין
דכלא

בראה מקומות ט דף נחמ (ב) יתקאל א' (ג) תבלי ל' (ד) שנות ל"ג (ה) שחולא א' י"ב (ו) פקדיו דכח. (ז) תנים מ"ח

זיו הזהר

צנן היינו תפארת מרת הרחמים שורש יעקב אבינו (ג) מקום מושב השכינה. היינו תפארת אור הסלכות שורש עולם העשיה בדרך
ישע תאיר ש"ח

של הכל [נד] שם עומד בית קדש הקדשים וארון וכפרת
 שהם האור של הכל. נמצא שאותה הנקודה היא האור
 של כל העולם. וע"ז כתוב יפה גוף כשוש כל הארץ
 הר ציון וגו'. יפה. הדרת. והו אותה האורה וההשפחה
 של הכל [נה] גוף. זהו גוף העץ שהוא היופי של הכל [נו]
 בוא וראה הדרת העולם ואור העלם לא נראה בעולם.
 עד שנבנה והוקם המשכן והכניסו הארון לתוך הקודש.
 מאותה שעה נתגלה אור של הכל בעולם ותחתן העולם.
 והלכו עם אותו המשכן ואיתו הארון עד שהגיעו לנקודה
 ההיא שהיא יפה גוף שסחת הכל. כיון שהגיעו שבה או
 פתח הארון ואמר א' זאת מנורת עדי עד פה אשב כי
 אוייתיה. רבי ייסא אמר מקרא זה כנסת ישראל אמרה
 איתה. בשעה שנבנה המקדש והכניסו הארון למקומו. רבי
 חזקיה אמר מקרא זה הקב"ה אומר על כנסת ישראל
 כאשר ישראל עושים רצונו. שהיא או יושב הקב"ה על
 במא כבודו ומרתם על העולם. וברכה ושלום וחביבות
 של הכל נמצאת. ואז הוא אומר זאת מנורת עדי עד וגו'.

דכלא [נד] חמן קאים בית קדש הקדשים וארון וכפרת
 וליונו היוו דכלא. השפחה והכ"ה נקודת חיוג
 דכל עליו. וע"ד כתיב יפה גוף כשוש כל הארץ
 הר ציון וגו'. יפה. שפירו. זה הכוה חיוג ומדוס
 דכלא [נה] גוף. נוסף לאלולא דליוס שפירו דכלא [נו]
 חא חיו שפירו דעלמא וחיוו דעלמא לא אחזיו בעלמא
 עד דאחזיו ואתקם משכנא ועאל ארונא לגו קודשא.
 מהכ"ה בעתא אחזיו חיוו דכלא בעלמא ואתקן עלמא.
 וזלוי בהכ"ה משכנא ובהכ"ה ארונא עד דמסי להכ"ה
 נקודת. דליוס יפה גוף מדוס דכלא. כיון דמסי להכ"ה כיון
 פתח ארונא ואתר א' זאת מנחת עדי עד פה אשב כי
 חיותיה. רבי ייסא אמר הכי קרא כנסת ישראל אמרה
 ליוס. בשעתא דאחזיו כי מקדשא ועאל ארונא להחזיר. רבי
 חזקיה אמר קב"ה אמר הכי קרא על כנסת ישראל
 כד ישראל עבדיו רעויה. דהא כיון קב"ה יתיב על
 כיורס יקריה חזיס על עלמא. וברכה ושלום וחביבות
 דכלא השפחה. וכדן. אמר זאת מנחת עדי עד וגו'.

(ג) רבי אחא ורבי יוסי אמרו. זכאים הם ישראל
 מעמים עכו"ם שבעולם. שהקב"ה בחר בהם קרא שמו
 בים והתפאר בהם. שהרי העולם לא נברא אלא בשביל
 ישראל שיעסקו בתורה. לפי שזה בזה נקשרים. וישראל
 למטה בעולם הזה הם הקיום שלו והקיום של כל שאר
 העמים. מתי בוסן שעושים רצון רבונו. בוא וראה
 כאשר ברא הקב"ה לאדם בעולם התקינו כדמיון עליון.
 ונתן לו כח ותוקף באמצע הגוף. כי שם שורה הלב
 שהוא תוקף כל הגוף. ומשם ניזון כל הגוף. וזה הלב
 נאחז ותחזק במקום עליון למעלה. שהוא המוח שבדאש
 השורה למעלה. וזה נקשר בזה. וכדמיון זה התקין הקב"ה
 לעולם ועשה אותו כגוף אחד. והתקין אברי הגוף סביב
 הלב. והלב שורה באמצעות כל הגוף. וכל אותם האברים
 נוזנים מן הלב ההוא שהוא תוקף של הכל. וכלם בו
 תלויים. ולב ההוא נקשר ונאחז כמים עליונה למעלה.
 כוא וראה כאשר חפץ הקב"ה לברוא העולם הסיב לים
 אוקיינוס סביב כל ישוב העולם. וישוב של כל שבעים
 אומות הסיב לכלם סביב [ארץ ישראל. וארץ ישראל
 הסיב] לירושלים. וירושלים באמצעות של כל הישוב שורה.
 והיא סובבת להר הבית. ודבר הבית סובב לעזרות ישראל.
 ואותן העזרות סובבות ללשכת הגזית אשר שם מנהדרי
 גדולה יושבים. ולמדנו שאין ישיבה בעזרה אלא למלכי
 בית דוד בלבד. ולשכת הגזית סובבת למזבח. והמזבח
 סובב לבית האולם. והאולם לחיכל. וחיכל לבית קדש
 הקדשים. אשר שם שורה השכינה והכפרת והכרובים והארון.
 וכאן הוא הלב של כל הארץ ודעלים. ומכאן נוזנים כל
 אותן מקומות הישוב שהם אברי דגים. ולב היה ניזון מן
 המוח של הראש. ונאדרים זה בזה. וש"כ מכון לשבתן
 פעלה ה'. כדמיון זה הוא למעלה. וזה הוא בסדר סף
 העליון. כסוד יקר ונסתר. ים העליון היא לעמה זה.
 ייש ים למעלה מן ים. וים מן ים. בוא וראה נהר דינור
 סובב

(ג) רבי אחא ורבי יוסי אמרי. זכאין אינון ישראל
 מעמין עכו"ם דעלמא. דקב"ה אחרעי בכו ואחזיו
 בכו ואחשאר בכו. דהא עלמא לא אברי אלף בנימיון
 דישראל דיסתלון באורייתא. בנין דחד לחקקין. וישראל
 לתת בכהל עלמא אינון קיומא דליוס וקיומא דכל שאר
 עמין. לחיותי. ביומן דעבדן רעווא דמחזיקין. דהא חיו
 כד ברא קב"ה בר נש בעלמא אחקין ליוס כיומא עלמא.
 ויהי ליוס תליוס ותוקפיה בחלמיתא דנושא. דחמן בריא לבא
 דהוא תוקפא דכל גופא. ומתמן אתון כל גופא. והכי לבא
 אחריו ואחמקן בזהר עלמא דלעילא. דליוס מוחא דרישא
 דאברי לעילא. וזה אחקש דהא. יבנוונא דא אחקין קב"ה
 עלמא ועבד ליוס כדו גופא. ואחקין שייס דנושא סחריס
 דלגא. ולבא שארי בחלמיתא דכל גופא. וכל אינון שייסין
 אחזיו מהכ"ה לבא דהוא תוקפא דכלא. וכלכו ביה
 תליון. והכ"ה לבא אחקש ויתאחר במוחא עלמא דשריא לעילא.
 חא חיו כד בעא קב"ה למחרי עלמא אסחר לימא
 דלוקיינוס סחור כל ישובא דעלמא. וישובא דכל שבטין
 חומין כלכו אסחר דליוס דלעילא. וארעא דישראל דיברא
 אסחר לירושלים. וירושלים בחלמיתא דכל ישיבה שריא.
 וקיא אסחרא להר הבית. וסר הבית אסחר לעזרות דישראל.
 ואינון עזרים סחין ללשכת הגזית דחמן מנהדרי
 גדולה יתבין. ומתין יתב סביב בעזרה אלף מלכין
 בית דוד בחלמיתא. ולשכת הגזית אסחר לחזבח. והמזבח
 אסחר לבית האולם. והאולם לחיכל. וחיכל לבית קדש
 הקדשים. דחמן סביב שריא וכפרת וכרובים וארון.
 וכהל חיו לבא דכל ארעא ועלמא. ומכאן אחזיו כל
 אינון אחרי ישובא דליוס שייס דנושא. ולבא דא אחקין
 מוחא דרישא. ואחמחיד דא ברא. הס"ד מכון לשבתן
 ספלה ה'. כיוונא דא לעילא. ואיכו ברא דמכא
 עלמא. ברא יקריה סחיתמא. ימא עלמא לקבל דא.
 יתב ימא לעילא מן ימא. ימא מן ימא. חא חיו נהר דינור
 אסחר

כראה תיקומות 66 תלים ק"כ (ג) כח קסא.

יו חזרה

[נד] חיוו דכלא חיונו הארת המלכות: [נה] זה ההפאה שהוא סוכו כל ה' ספירות והוא שסחת של הכל כי עץ חיים הוא: [נו] גוף
 שלו זה היסוד. ככתוב ויהי יוסף. המארת יסוד שניתב כגוף כל הארץ. ש"י ששש המלכות. שפירו דעלמא. חיונו
 המארת יסוד. חיוו דעלמא. ו. השכינה הארת המלכות:

סובב לכמה מחנות. המקבלים מן ע' צדדים. וחוקים מן ו' אשות. והם סובבים לאותן מלאכי השרה אשר לפנים מהם. והם סובבים ארבע מרכבות. והם סובבים לעיר הקדושה ההיא השוכנת עליהם. ולמנו כי שם עזרות לפנים מעורות. ואין ישיבה בעזרה אשר שם אלא למלאכי בית דוד בלבד. ושם נמצאים ויושבים. וסגדרי גדולה משמשי תמן בלשכת הנזים. וההוא כי דינא עליהם דמסמם לאחר דמסמם. ודינא אחידי מתמן לקדשין עליזים. עד דמסמם לאחר דלקרי קדם הקדש דביה כלא. ומתמן הוא לבא שריא. ודא מתמן מן מוחא דלעילא ואחאחיד דא ברא. כגוינא דא לעילא לעילא [ט] ויאיו ברא דמלכא עלאה. ברא יקרא סמיוחא. עד דאסתכח דכלא מתמן מוחא עלאה סימיוחא דכלא. וכד יסתכלין מלי כלא אחקש דא ברא ידא ברא :

א צור ילדך תשי וגו'. א"ר היא מתן לור. כמדא' הור תמים פעלו. ואלמלי ידעון חיביא דהאי לור זמנא לאתערט לקבליהו ולאקחא לון [נה] ימנעון מלמיתב קמים. אלא חלשא אימי בעיניו. כואיל ולא מסתכלי בה ולא מסתכלי ברחמייהו. ועד לור ילדך תשי. רבי אבא אמר אית לור וליא לור. מסתרא דלור עלאה נפק לור אחרא. ומהו לור עלאה. לור דכל לורים [נט] ומאי אימי. הויא דלולידא לישראל. דכתיב לור ילדך תשי. דא מסתרא דלור עלאה דלעילא נפקא לור אחרא. מסתרא דמחא נפקא צדור [ס] ואולא דא כסא דל'ר אלעזר. כתיב [ז] מי ימלא נבורות ה'. מהו נבורות ה'. לאכללא אחא עלאה דכלא [סא] דל'ר' דלאו לורא דיעא. דינן מסתרא אסתכחו. דא מסתרא נבורה אסתכחא. ובגניי כך לור עלאה אקרי. וסתכח אל מחוללך. דא כסירי דל'ר' [סכ] מאי ניסו. חסד עלאה דאיו כסירי דל'ר' :

ב צור ילדך תשי וגו'. א"ר חייא מי הוא צור. כמשי"כ הצור תמים פעלו. ואלמלי ידעו הרשעים שזאת הצור מונעת לצורר עליהם ולהעניש להם [נח] היו נמנעים מלחטוא לפניו. אלא רפה היא בעיניהם. כיון שאין מעינים בה ואין מבינים בדרכיהם. ולכך צור ילדך תשי. רבי אבא אמר יש צור ויש צור. מצד צור העליון וצור צור אחרי. ואיהו צור העליון. צור כל הצורים [נט] ומי הוא. זו שהולידה את ישראל. שנאמר צור ילדך תשי. שהרי מצד צור העליון שלמעלה יצאה צור אחר. מצד האם יצאה הנבורה [ס] ויתכן זה כמו שאמר רבי אלעזר. כתוב [ז] מי ימלא נבורות ה'. מהו נבורות ה'. להכליל האם העליונה מהכל [סא] שאע"פ שאין היא דין. נמצאים ממנה דינים. שהרי מצדה נבורה נמצאת. ולפיכך נקראת צור עליונה. ותשבת אל מחוללך. זו הארת האב [סג] ומה היא. זה חסד העליון שהוא הארת האב :

ג וירא ה' וינאץ מכעס בניו ובנותיו. א"ר חייא בוא וראה אדם העושה מצוה. זאת המצוה עולה ועומדת לפני הקב"ה ואומרת אני מפלוגי שעשאני. והקב"ה מושיבה לפניו להשגיח בה כל יום ולמנו לו בעבורה. ואם עובר איש על דברי הקב"ה. עבירה זו עולה לפניו ואומרת אני מפלוגי שעשאני. והקב"ה נותן לה מקום ועומדת שם להשגיח בה להענישה. וז"ל וירא ה' וינאץ מכעס בניו ובנותיו. מהו וירא. ראה מה שעומד לפניו. ואם חוזר בתשובה מה כתוב [ד] גם ה' העביר המאסף לא תמות. שהעביר עבירה ההיא מלפניו. כדי שלא יסתכל בה. למנן ייטיב לו :

ד וירא ה' וינאץ מכעס בניו ובנותיו. א"ר חייא תא חזי בר נש דעבדי מלוס. האי מלוס סלקא וקיימא קמי קב"ה ואמר אלא מפלוגי דעבד לי. יקב"ה מני לה קמי להשגיח בה כל יומא לאושבא לי בניס. עבר על פתגמי אורייתא. סאי עבירי סלקא קמי יאמרס אלא מפלוגי דעבד לי. וקב"ה מני לה וקיימא תמן להשגיח בה לשאלא לי. ה"סד וירא ה' וינאץ מכעס בניו ובנותיו. מהו וירא. ה"סד דקיימא קמי. יאלי תב בתשובה מאי כתיב [ד] גם ה' העביר המאסף לא תמות. דלעבר הויא חובא מקמים. בגין דלא יסתכל ביה. לאושבא לי :

ה כי אש קדשה בתי ותיקד עד שאול תחתית. (ה) פתח רבי שמעון ואמר כתוב (ו) את ה' אליהך תירא אותו תעבד. וכתוב (ז) ויראת מאלהיך. מקרא זה כך היה לו לומר ויראת את אלהיך. לפי שהרי כתוב את ה' אליהך תירא. מהו מאלהיך. אלא סוד הוא. מאלהיך ודאי. מהמקום ההוא המקובר והמוכב להמוח שבכנים. וזה הוא מאלהיך. וירא זו לירא אותו שהרי שם שורה הדין. ואותו הדין

ו כי אש קדשה בתי ותיקד עד שאול תחתית. (ה) פתח רבי שמעון ואמר כתיב (ו) את ה' אליהך תירא אותו תעבד. וכתיב (ז) ויראת מאלהיך. סאי קרא אית למימר הכי ויראת את אלהיך. בגין דא כתיב את ה' אליהך תירא. מהו מאלהיך. אלא דא איתו. מאלהיך ודאי. מהסוד אחר דלעבר וסבדא למוחא דלנו. ודא איתו מאלהיך. דחילו דא למדחל ליה דאס תמן שריא דינא. ואיני ינא

מראה מקומות (א) נחמס סד. (ב) תלים ק"ו (ג) קדושים סד. (ד) סמילא כ"י י"ב. (ה) ויקרא כטו. (ו) דברים י"ו. (ז) ויקרא י"ט.

דיו הזהיר

ואו ים התחתון מלכות. ים העליון בינה [נח] זו מלכות מרת. הדין הנקראת בשם אלהים [נט] צור העליון זו בינה אחר עילא [ז] זו מלכות. [א] זו בינה. [ב] זו הארת קול האצילות :

הרין הוא שנשתלשל מתוך הרין העליון למקום הזה (*). שלשה נונים של אש יש כאן. אש הראשון הוא אש המבטל את האש בשמחה, ושמיים זה כזה באהבה. אש השני הוא האש שכתוב בו (ז) ונגה לאש, שנראה בו נגה. וזה הוא האש שעומד תוך אש הפנימי בשמחה כמו שנתבאר. אש השלישי הוא האש שמבטח הסובב לגנה הרואה. ובאש הזה מתחלת יראת הרין להכות הרשעים. ואע"פ שלמדנו שארבעה נונים של אש הם יסודות הארבעה אחרים, אמנם כאן באש ההוא שאמרנו מתחלת יראת הרין, וע"כ כתוב ויראה סאלהדין. מאותו הענין שלו, וביראה ההוא צריך לשים מחשבתו ביראה ואהבה כאחד, לירא בצד זה ולאהוב בצד זה באותן הנגים שאמרנו, ואותה היראה היא יראת העונש. כי מי שעובר על מצות התורה נענש מצד ההוא, שכאשר יתחיל צד ההוא להכות אינו שוכן עד שמכלה אותו עצולם הזה ומעולם הבא, ולפיכך נצרך לירא מאותו האש שיראה שורה בו, וממנו נתפשט אש לחוץ של אלהים אחרים, וע"כ כתוב (ח) לא תיראו את אלהי האסורים, שאסור לירא ממנו, ואותו אש היראה שאמרנו הוא קודש ונשתתף בקדושה, וזה הוא הסובב לגנה ההוא שאמרנו, ואותו אש האחר שמבטח הוא שמתחבר באש הזה לפעמים, ולפעמים מרוקן ממנו ואינו מתחבר עמו, וכאשר נורמים האנשים שמתחבר באש הזה, אז הוא אש של חשך, שמחשיך ומכסה האור של אותן האחרים. ויסתכן ואש מתלקחת, ולא שעומדת כך תמיד, וזה נתבאר, אח"כ מרת האהבה כמו שביארו שאהבה שורה לאחר היראה, וסוד הדבר כיון ששורה יראה על ראש האדם נתעורר אח"כ אהבה שהוא בחינת יסין, כי מי שעובר מתוך אהבה נרמק במקום עליון למעלה, ונרמק בהקדושה של עולם הבא, לפי שהוא עולה להעשר ולהרבה בצד היסין, ואפשר תאמר שהעבודה שהיא מצד היראה אין היא עבירה, לא כן עבודה יקרה היא, אבל אינו עולה להרבה למעלה, וכאשר עובר מאהבה עולה ונתעשר למעלה ונרמק בעולם הבא, וזה הוא האדם המזומן לעולם הבא, אשרי המקרה שהוא שולט על מקום היראה, שהרי אין מי שישיטו על מדרגת היראה אלא האהבה שהוא סוד בחינת היסין:

(ג) לו חכמו ישיבילו זאת, א"ר יוסי כל אלו המקראות כאן הוכחת הם שהוכיח נביא לישראל, מלבד שם הקדוש שהוא שנתגלה בהתחלת דבריו, א"ר אבא ואפ"ר הם שהוכיח לישראל בכלל שם הקדוש הוא, שאין דבר בהירא יוצא מכלל השם הקדוש, שהתורה כלה שמותי של הקב"ה היא, ואלו המקראות ידועים הם, אבל לפי ששמו של הקב"ה נרשם בפרשה זו, נצרכנו [להודיע שהוא] עד כאן, וכאן מה כתוב לו חכמו ישיבילו זאת, וא"ר ידאי [סג] והרי בכמה מקומות נתבאר זה, שאם ישראל ידעו זאת, איך זאת היא אוחות ברנייה להפרע מן הרשעים, ויבנו לאחריתם ויהיו נזירים מלחמו לנגדה, כמו שכתוב (ד) וארץ מתקוממת לו, ד"א לו חכמו ישיבילו זאת:

סראה מקומות * יתקבל א"י (ב) שמיים ר' (ג) דף נחמ' (ד) אפי' כ'

דו הודו

ד"א דאשתאוב מתו ד"א דלעילא להאי אחר (*). תלת גוויי אשא סכא, אשא דקדשא איכו אשא דקביל אשא בדמו, וחדלון דא בדא ברחימו, אשא מנינא איכו אשא דכתיב ביה (ה) ונגה לאש, דאשתאוב ביה נגה, ודא איכו אשא דקיימא גו אשא פנימאה בחמו כמה דאשתאוב, אשא מנינא איכו אשא (זלבר) דאשתאוב להסוף נגה, ובהאי אשא שארי דחילו ד"א דאלקאס חייבא, ואע"ג דמנין דארבעה גוויי אשא נינאו ואינין ארבע דליונין חד, אבל הכא בהסוף אשא דקדשון שארי דחילו ד"א, וע"ד כתיב ויראה מאלהיך, מהסוף עונא ד"א, ובהאי יראה בעי לטואה רעיותיה בדחילו ורמיתו כחדא, למדלח בהאי סגרא ולמרחם בהאי סגרא בלינין גוויי דקדמין, וסכח דחילו להי למדלח מעונא, דמין דעבר על סקורי איריותא אשתאוב מהסוף סגרא, דכד שארי סכח סגרא לאלקאס לה סכך עד דגלי ליה מהאי עלמא ומעלמא דחמי, ובג"כ בעי למדלח ויחא אשא דחילו שריא ביה, ימיה אשתאוב אשא לבר דהלא אשתאוב, וע"ד כתיב (ו) לא תיראו את אלהי האסורים, דאסיר למדלח מיני, והאי אשא דחילו דקדמין איכו קודם יאשתתף בקדושה, והאי איכו דאשתאוב לסכח נגה דקדמין, וסכח אשא אשתאוב דלבר איכו דאשתאוב בהאי גוויי, ולזמין אשתאוב מיני ולא אשתאוב בסדיה, וכד נריס דאשתאוב כהאי, כדן סכח סכח אשא דאשך, ואשתך, וכסי כהיו דליון אמרין, וסיווך ואש מתלקחת, ולא דקיימא מדיר, והא אשתאוב לבתר אהבה כמה דאוקמוס באהבה שריא לבתר יראה, ודא דמלא כיון דאשרי יראה על רישיה דב"כ אשתאוב לבתר אהבה דאיכו ימיה, דמין דמלא מנו אהבה אשתאוב בלחם עלאה לעילא, ואשתאוב בקדושה דמלא דחמי, בגין דהא סליק לאשתאוב יאשתאוב בסגרא ימיה, ואי ימיה דפולגא דאש אשתאוב דירא לא יחיי עילגא, עילגא יקורא איכו, אבל לא סליק לאשתאוב לעילא, יכד פלח מאהבה סליק, ואשתאוב לעילא ויאשתאוב בעלמא דחמי, ודא איכו בר כס דאדומן לעלמא דחמי, וזאת חילוקיה, דהא סליק על אחר דירא, דהא לית מין דגליס על דגנא דירא אלא אהבה רא דמיה:

(ג) לו חכמו ישיבילו זאת, א"ר יוסי כל אלו המקראות כאן הוכחת הם שהוכיח נביא לישראל, מלבד שם הקדוש שהוא שנתגלה בהתחלת דבריו, א"ר אבא ואפ"ר הם שהוכיח לישראל בכלל שם הקדוש הוא, שאין דבר בהירא יוצא מכלל השם הקדוש, שהתורה כלה שמותי של הקב"ה היא, ואלו המקראות ידועים הם, אבל לפי ששמו של הקב"ה נרשם בפרשה זו, נצרכנו [להודיע שהוא] עד כאן, וכאן מה כתוב לו חכמו ישיבילו זאת, וא"ר ידאי [סג] והרי בכמה מקומות נתבאר זה, שאם ישראל ידעו זאת, איך זאת היא אוחות ברנייה להפרע מן הרשעים, ויבנו לאחריתם ויהיו נזירים מלחמו לנגדה, כמו שכתוב (ד) וארץ מתקוממת לו, ד"א לו חכמו ישיבילו זאת:

(י) לפי מה יחדש מאלוהיך בלומר מהאש שנשתלשל ונתפשט עד לבסוף מן אש הנבונה והרין של סדר המלכות: (סג) זו השכינה הפנימית שעליה כתוב מאת ה' היתה זאת:

זאת. שהיא מקיימת בהם בישראל. כאשר שומרים מצות התורה ויושבים עמה בשלום. ויבנו שעורת זאת ההיא עמהם להפרע משנאיהם. וישראל שהם המעט בין העמים יבנו. איכה ירדוף אחר אלף ושנים יניסו רבבה [משונאיהם העמים עכו"ם]. ומי גרם להם כך. זאת ההיא ששרתה ביניהם בשלום כאשר מקיימים מצות התורה. ולעולם לא תסיר מהם מלעשות להם נקמות בשונאיהם:

אם לא כי צורם מכרם וה' הסגירם. מפני מה כי צורם מכרם. מפני שצור ילדך תשי. שהחקונים אינם שרונים כראוי במקומותם. רבי יהודה אמר לא כי צורם מכרם. זה אברהם. כמו שביארנו שאמר אברהם יתחייבו ישראל להיות בנלות. ולא יכנסו לניהנם. כי שתי אלה נלות וניהנם לא יסבלו ישראל. והקב"ה הסכים על ידו. שכל זמן שיתחייבו ישראל יפלו בנלות וישתעברו בהם שונאיהם. ולפיכך צורם מכרם ודאי. וה' הסגירם. שהסכים על ידו: לפרנו שא"ר יהודה מפני מה הוכיח להם משה בשירה זו כך [סד] מפני שהם נעזרים ליהנם לארץ ולהשרות ביניהם השכינה. ולפיכך הוכיח להם בשביל [זאת] ההיא. א"ר יצחק בשני מקומות בא הקב"ה להוכיח להם לישראל. ואומות העולם שמחים. אחד. שבתוב (א) וריב לה' עם יהודה ולפקד על יעקב כדרכיו וגו'. שומעים אומות העולם ושומחים. שאומרים עבשו יכלו מן העולם. כאשר רואה הקב"ה שהם שמחים מה כתיב אח"כ. בבטן עקב את אחיו וגו'. כאשר שומעים כך אומרים הזאת היא תשובה וזאת היא תוכחה. משל לאשה שהיה לה ריב עם בנה. הלכה להקביל עליו לפני השופט. ראתה שהשופט רן דתי נפשות. מהם להלקות. להתלות. להשפך. אמרה וי מה אני עושה מן בני. כאשר סיים השופט את הדין אמר לאשה ההיא. אמור מה עשה לך בנך. אמרה מוחל אני לו [סז]:

נ) אשר חלב וזבחימו יאכלו ישחו יין נסיכם. א"ר יצחק זכאים הם ישראל שיהיו קדושים. והקב"ה רוצה לקדשם. בוא וראה ישראל קדושים כל חי עולם שנוחלים הכל תולה באותו עולם הבא [סח] לפי שהוא חיים של הכל למעלה ולמטה. והוא המקום שיהיו המשומר נמצא. ומשם יוצא חיים וקדושות לכל. ויהיו של ישראל בעבור יין ישראל אחר הוא [סח] וזה בזה תולה. שדרי ישראל שלמעלה ממנו נופל חיים. ולפיכך נקרא עץ חיים. עץ מהמקום ההוא שנקרא חיים. ומשם יוצא החיים. וע"כ מברכים לו להקב"ה ביון. ויהיו של ישראל למטה כדמיון הזה. עובר עכו"ם שהוא ממוא וכל מי שיקרב אצלו נמא. כשהוא יקרב [וינע] ביון של ישראל הרי נמא ונאסר. כל שכן זה היין שהוא עשאו. ולא זה בלבד אלא כל מי שישראל עושים למטה. הכל הוא כעין דוגמא שלמעלה. כל שכן יין שעדים במקום ענין כעין יין המשומר. לפיכך יהיה ישראל יין של ידו. שנעשה כראוי בקדושה. כדמיון הישרא"ל שלמעלה ששתה ונשחרש ונתברך ביון דעליו הקדושה ההוא. ואל יתה ישראל יין שנעשה בטומאה מצד של טומאה. שהרי בו שורה

זאת. להיטי מחסרה בזה בישראל. כד נשרין פקודי אורייתא ויתבין עמה בשלם. וינדעון דסייעתא דהאי זאת עמיהן להתפרע משנאיהן. וישראל דלינון ועירין ביני עממיה ינדעון. איכה ירדף אחר אלף ושנים יניסו רבבה [משנאיהן עכו"ם]. ומחל גרם להו הכי. האי זאת דהיינו בזה בשלם כד עבדין פקודי אורייתא. ולעלמין לא תתעדי מנייהו מלמעבד להו נוקמין בשנאיהן:

אם לא כי צורם מכרם וה' הסגירם. מאי עממיה כי צורם מכרם. בגין לור ילדך תשי. דתקונין לא שרין כדקא יאות בצחרייהו. רבי יהודה אמר אם לא כי צורם מכרם. דא חברה. כמה דלוקימנא דאמר חברה יתחייבו ישראל לחיי גלותא. ולא ייעלון בגיהנם. דתריין אלין גלותא וגיהנם לא יסבלו ישראל. וקב"ה חספס על ידו. דכל זמנא די נסבין ישראל יפלו בגלותא וישתעבדון בזה שנאיהו. ובג"כ צורם מכרם ודאי. וה' הסגירם. להסתכם על ידו: תניא א"ר יהודה מאי עממיה אוכח לכו משס בזה שירה הכי [סד] בגין דליכא וזימין למיעל לארעא ולשארין בגייהו שכינתא. ובג"כ אוכח לכו על האי [זאת]. אמר. רבי ילחך כדרי אחרי קב"ה זמין לאוכחא לכו לישראל. ומדאן אומות העולם. חד. דכתיב (א) וריב לה' עם יהודה ולפקד על יעקב כדרכיו וגו'. שזמין אומות העולם שדאן. אמרי השתא ישתלון מעממיה. כד חמי קב"ה דלינון שדאן מאי כתיב כתיב בפרס. בצפן עקב את אחיו וגו'. כד שזמין אמרין דא היה תשובה וזה היה תוכחה. להסתחא דהוי לה קטפס בצרם. חולם למקביל עליו דינא. תחמא דליינא דלין נפשי. מנייהו לאלקא. לללכא. לאוקדא. אמרה ווי מאי תעביד מן ברא. כד סיים דינא אמר להיהא תחתא. אימא מאי עביד לך בריך. אמרה קובלני [סז]:

נ) אשר חלב וזבחימו יאכלו ישחו יין נסיכם. א"ר ילחך זכאין לינון ישראל דלינון קדישין. וקב"ה בעי לקדשא לון. תא חיי ישראל קדישין כל חיי עלמא דרתיין כלה תליא בסיכא עלמא דהיי [סח] בגין דליכא חייין דכלא לעילא ותתא. והוא אחר דין דמסתרא שרי. ומתמן נפקין חייין וקדושתא לכלא. ויהיו דישאל בגין יין דישאל אחרת הוא [סח] וזה דא תליא. דא ישראל דלעילא ביה נפל חייין. ובג"כ אקרי עץ חיים. עץ מהסווא אחר דאקרי חיים. ומתמן נפקין חייין. וע"כ מברכין ליה לקב"ה ביון. ויהיו דישאל לתתא כהאי גיונא. עובד עכו"ם דליכא מסבא ומחל דקריב כהדיה יסתבא. כד יקרב [וינע] ביון דישאל הא אסתבא ויסור. כל שכן הסווא יין דליכא עבד. ולאו דא בלחודי אלא כל מאי דעבדין ישראל לתתא. כלה הא כעין דוגמא דלעילא. כל שכן יין דקאי באתר עלאה דונחא דין דמסתרא. בג"כ ישראל שתיין יין דישאל דלמעבד כדקא חיי בקדושה. כגוונא דישאל לעילא דשתי וסתבא וסתבא כהדיה עולה קדישא. ולא שתיין ישראל יין דלמעבד במסבא הא מסבא דמסתבא. דא ביה שריא

מראה מקומות (א) פוסע י"ב (ב) שמי"ב

זי הזהר

סח) פי שחיתים ביותר בדבר כבוד השכינה תומא: [סח] משל זה מביא יותר בפרש"א אסור פרשה כ"ז: [סח] בעולם הבנה שנקרא יין המשומר: [סח] זה התפארת שנקרא ישראל דלעילא שיונק החיים בן הבנה:

שריט רוחם דמסאבותא. ומאן דשמי ליה אסתאב רומי
ואסתאב איסו. ולאו הוא מסקרא דשראל. ולית ליה חולקא
בעלמא דחמי. דהא הסוא עלמא דחמי יין דמסכרא איסו.
ועד ישראל קדישין בעיין לנשכרא דא על כלא. בגין
דמסכרא באתר דעלמא דחמי. ובגין ביון אמברך
קביס יסיר מכלא. בגין דחיסו חדי לנשכרא
דמסכרא [סח] ומנו חדויה דיליס חמכליל דימינא. וכד חמטביד
כלא ימינא כדון סמא קדישא בחידו [סס] ובכראן מסהכחין
בכלהו עלמין. ובטיבדא דלמחא יתער עובדא דלעילא.
ועד חומי יין לקביל יין. ובגין דחיסו מכסרא לעילא בעי
לנשכרא ליה למחא. וכל נסירו דיליס קדושה
היא לישראל. ומאן דפגיס ליה למחא בסכרא דמסאבותא
יסתאב איסו כהאי עלמא [ע] ולית ליה חולקא בעלמא דחמי.
אמר דהסוא יין דמסכרא שריא. הוא לא כסיר ליה
לא יתסכר סוא לעלמא דחמי. סוא סאי ליה
יסאכין ליה כססוא עלמא. ולא יסא ליה חולקא כססוא יין
דעלמא דחמי. זכאין אינון ישראל דמקדשי נפשיסו. בקדושה
עלמא. וכסירי מאי דלנשכרא לנשכרא. ומקדשי למכלא
בנשכרו עלמא דא. זכאין אינון בעלמא דין ובעלמא דחמי :

שורה רוח של טומאה. ומי ששותה אותו נטמא רוחו
ונטמא גופו. ואין הוא מצד של ישראל. ואין לו חלק
בעולם הבא. שהרי אותו עולם הבא יין המשומר הוא.
וע"כ ישראל קדושים צריכים להשמר בזה ביותר. לפי שהיין
מקושר בהמקום של עולם הבא. ולפיכך ביין נתכרך
הקביה יותר מהכל. לפי שהוא משמח צד של בחינת
שמאל [סח] ומתוך השמחה שלו נכלל בימין. וכאשר נעשה
בכל העולמות. ובעשיה שלמטה נתעורר עשיה למעלה.
לכך סבונים יין לברכה כנגד היין שלמטה. ולפי שהוא
משמר למעלה צריך לשמרו למטה. וכך שמירתו תוספת
קדושה היא לישראל. ומי שפגמו למטה ע"י צד הכומא
נטמא הוא בעולם הזה [ע] ואין לו חלק בעולם הבא.
שהוא המקום שיון המשומר ההוא שורה. הוא לא שמר אותו
לכן הוא לא יהיה נשמר לעולם הבא. הוא טמא אותו
לכן יטמאו לו בעולם ההוא. ולא יהיה לו חלק ביין ההוא
של עולם הבא. זכאים הם ישראל שמקדשים עצמם בקדושה
עליונה. ושומרים מה שנצרך להשמר. ומקדשים למדך
בשמירה עליונה הזו. זכאים הם בעולם הזה ובעולם הבא :

ראון עתה כי אני הוא ואין אלהים עמדי. (א) פתח
רב ייבא סבא ואמר. כתוב (ב) כי לא תחפץ זבח
איתני עולה לא תרצה. זבחי אלהים רוח נשברה לב
נשבר ונדכה אלהים לא תבזה. הטיבה וגו'. כי לא תחפץ
זבח. וכי אין הקב"ה רוצה שיקריבו לפניו קרבן. והרי
הוא התקין להרשעים קרבן שיקריבו להם חטאותיהם.
אלא דוד לפני שם אלהים אמר. והקרבן לא נקרב לשם
האלהים אלא לשם הוי"ה. שהרי אל הדין הקשה ומדת
הדין אין מקריבים קרבן. שנאמר אדם כי יקריב מכס
קרבן לה'. לה' ולא לשם האלהים. וכי הקריב קרבן טהור
לה'. וזבח תודה לה'. וזבח שלמים לה'. ולפיכך כיון שרוד
המלך אל אלהים אמר. נצרך לכתוב כי לא תחפץ זבח
וגו'. שהרי לשם הזה אין מקריבים קרבן רוח נשברה.
שכתוב זבחי אלהים רוח נשברה. קרבן של אלהים הוא
עצבון ושכירת הלב. ולפיכך לא שחלים לו הלוים רע
צדיק להיות עצב. להראות שהרי במדת אלהים הוא
עומד. וזבח של מדת הדין עצבון ורוח נשברה הוא.
ועצבות הואת מועילה לחלום רע. ואין הדין שולט עליו.
שהרי זבח הראוי למדת הדין הקריב לפניו. וכתוב לב
נשבר ונדכה אלהים לא תבזה. הטיבה ברצונך את ציון.
מהו הטיבה. אלא שער עתה הטבה ההיא של הרצון
לא שרתה על בנין בית המקדש. ולכך לא נתיסד. אבל
בזמן שרצון העליון יתעורר. ישיב וילאיק האורות של
הבנין והוא ומלאכה ההיא. וזכאין שאלו המלאכה שלמעלה לא
יובלו להסתכל באותו בנין של בית המקדש. ואז בית
המקדש עם כל מלאכתו יתסד. תבנה חומות ירושלים.
בני אדם כאשר בנו בית המקדש עשו לראשונה חומות
העיר. ואח"כ עשו בית המקדש. חומות העיר לראשונה
בשביל להגן עליהם. וחקב"ה לא כן אלא בינה בית
המקדש

ראון עתה כי אני הוא ואין אלהים עמדי. (א) פתח
רב ייבא סבא ואמר. כתוב (ב) כי לא תחפץ זבח
איתני עולה לא תרצה. זבחי אלהים רוח נשברה לב
נשבר ונדכה אלהים לא תבזה. הטיבה וגו'. כי לא תחפץ
זבח. וכי אין הקב"ה רוצה שיקריבו לפניו קרבן. והרי
הוא התקין להרשעים קרבן שיקריבו להם חטאותיהם.
אלא דוד לפני שם אלהים אמר. והקרבן לא נקרב לשם
האלהים אלא לשם הוי"ה. שהרי אל הדין הקשה ומדת
הדין אין מקריבים קרבן. שנאמר אדם כי יקריב מכס
קרבן לה'. לה' ולא לשם האלהים. וכי הקריב קרבן טהור
לה'. וזבח תודה לה'. וזבח שלמים לה'. ולפיכך כיון שרוד
המלך אל אלהים אמר. נצרך לכתוב כי לא תחפץ זבח
וגו'. שהרי לשם הזה אין מקריבים קרבן רוח נשברה.
שכתוב זבחי אלהים רוח נשברה. קרבן של אלהים הוא
עצבון ושכירת הלב. ולפיכך לא שחלים לו הלוים רע
צדיק להיות עצב. להראות שהרי במדת אלהים הוא
עומד. וזבח של מדת הדין עצבון ורוח נשברה הוא.
ועצבות הואת מועילה לחלום רע. ואין הדין שולט עליו.
שהרי זבח הראוי למדת הדין הקריב לפניו. וכתוב לב
נשבר ונדכה אלהים לא תבזה. הטיבה ברצונך את ציון.
מהו הטיבה. אלא שער עתה הטבה ההיא של הרצון
לא שרתה על בנין בית המקדש. ולכך לא נתיסד. אבל
בזמן שרצון העליון יתעורר. ישיב וילאיק האורות של
הבנין והוא ומלאכה ההיא. וזכאין שאלו המלאכה שלמעלה לא
יובלו להסתכל באותו בנין של בית המקדש. ואז בית
המקדש עם כל מלאכתו יתסד. תבנה חומות ירושלים.
בני אדם כאשר בנו בית המקדש עשו לראשונה חומות
העיר. ואח"כ עשו בית המקדש. חומות העיר לראשונה
בשביל להגן עליהם. וחקב"ה לא כן אלא בינה בית
המקדש

מראה מקומות 66 משפטים קת. (ב) תליס יא

זין הזהר

וסמ וז מדת הנבירה : [סח] שמעך להלכות שפע של רחמים : וס כי יין נדך סביא לזנות :

המקדש תחלה. שוריד אותו משמים ויקבע לו על מקומו. ואז יבנה חומות ירושלים. ועל כן הטיבה ברוצח את ציון בתחלה. ואח"כ תבנה חומות ירושלים.. כמו שכתוב (א) ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש סביב. אני ולא צד הרע. שצד הרע יתבטל מן העולם.. וכוסן הוא או תחפץ ובחי צדק [עם] לפי שהרי אז יתחבר הכל בחבור אחד. ויהיה השם שלם בכל תקונו. ואז יהיה הקרבן לשם שלם לה' אלהים. שעבדיו השם אלהים לא יחזרו לעבד. שאמלי יתחבר בו. כמה אלוהים היו מדימים אלוהים להתחבר שם. אבל בזמן ההוא (ב) כי גדול אתה ועושה נפלאות אתה אלהים לבדך. ואין אלהים אחר. ועל כן ההוא כתוב ראו עתה כי אני אני הוא ואין אלהים עמו. מזה עתה. אלא אמר הקב"ה ראו עתה מה שלא ידעתם לראות מקדש זה. כי אני אני הוא. שני פעמים אני למה. אלא לריוק שהרי אין שם אלהים אלא הוא. שהרי כמה פעמים שנאמר אני פעם אחת ולא יותר. והיה שם גם צד הטומאה. אבל עכשו אני אני הוא ואין אלהים עמדי. שהרי כל צד הטומאה יתבטל מן העולם. אני אמית ואחיה. עד עכשו היתה המיתה מצד הטומאה. מכאן ולהלאה אני אמית ואחיה. נשמע מזה שבזמן ההוא כל אותן שלא טעמו מעם מיתה. ממנו תראה להם מיתה ויקים אותם [מיד]. ולמה. כשביל שלא יאשר מן הוורם התוא בעולם כלל. ויהיה עולם חדש במעשה ידיו של הקדוש ברוך הוא:

(ג) אָנֹכִי אֲמִית ואחיה. רבי יצחק פתח ואמר (ד) וישוב העפר על הארץ כשהיה והיה תשוב אל האלהים אשר נחנה. כוא וראה בשעה שצריך האיש לתת חשבון על מעשיו מרם שיצא מן העולם. יום זה יום החשבון הוא. שהנפש והנשמה נהנים חשבון. אח"כ נפרדת הנשמה ממנו והנפש חוזר לעפר. והכל שב לכיסו שנלקח משם. וזה נתבאר שער הזמן שהקב"ה עתיד להחיות מתים הכל נגזר לפניו. ואותו הנפש ממש ואתה הנשמה ממש עתיד הקב"ה להחיות לעולם במקום. ולחזור פני העולם. ושי"ב (ה) יחיו מריד נבילי יקומו. ואתה הנשמה ממש נגזרה לפני הקב"ה תחזרת למקומה כפי דרכה. כמשי"ב והיה תשוב אל האלהים אשר נתנה. ובזמן שעתיד הקב"ה להחיות מתים עתיד הוא להריק מל מראשו עליהם. ובאותו הכל יקומו כלם מעפר. ושי"ב (ו) כי מל אורות מלך. מהו כל אורות. אורות ממש. מאותן האורות שלמעלה שבהם עתיד להשפיע חיים לעולם. לפי שעץ החיים ישפיע חיים שלא יפסקו לעולם. שהרי עכשו נפסקים. מפני שנוש הרע עולם ונתבטל הלכנה [כז] ולפיכך כביכול פוסקים מימינו והחיה אין שלימים בעולם כראוי. ובזמן ההוא זה יצר הרע שהוא נוש הרע יסתלק מן העולם ויעבידו הקב"ה. כמשי"ב (ז) ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ. ולמה שהוא יתבטל מן העולם הלבנה לא תתכסה. והנהר שנמשך ויצא לא יפסק מעיניו. ובכן כתוב (ח) והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים וגו'. א"ר חוקה וי תימה דכל נופח דעלמא יקומין ויתעורין מעפר. אינו נופח דהתנשיו בעממא חדא מאי תאם מנייה.

מקדש בקדמיתה. דמית לים תמתי וימזב לים על תמתי. וקדין יבנה חומות ירושלים. וע"ד הסיבה ברוצח את ציון בקדמיתה. ולבשר מבשר חומות ירושלים.. כמה דכתיב (א) ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש סביב. אני ולא ספרה ביטא. דספרה ביטא יתעבר מעלמא.. ובסהא זמנא אז תחפץ ובחי צדק [עם] בנין דהא קדין יתחבר כלל בחבור חדא. ויהא שחא שלים בכל תקוניה. וכדין קרבנא להוי לשחא שלים לסי אלהים. דהשחא אלהים לא תתחבר לקרבנא. דאלמלי תתחבר ביה. כמה אלהים יסלקו אורדין לתתחברת תמן. אבל בסהא זמנא (ב) כי גדול אתה ועושה נפלאות אתה אלהים לבדך. ואין אלהים אחר. ובסהא זמנא כתיב ראו עתה כי אני אני הוא ואין אלהים עמדי. מזה עתה. אלא אמר קב"ה עתה ראו מאי דלא ידעתם לראות מקדש זה. כי אני אני הוא. שני פעמים אני למה. אלא לריוק דהא לים תמן אלהים אלא הוא. דהא כמה זמנין דתתחבר אני זמנא חדא ולא יתיר. והוא תמן אור ספרה אחר. אבל השחא אני אני הוא ואין אלהים עמדי. דהא כל שחא אחרת תתעבר מעלמא. אני אמית ואחיה. עד הסתא מותא הוה מספרה אחר. מכאן ולהלאה אני אמית ואחיה. משמע מהכא דבסהא זמנא כל אינון דלא טעמי טעמא דמותא. מניה תאם לון מותא ויקים לון [מיד]. אחרי. בנין דלא יתחבר מהכא זמנא בעלמא כלל. ויהא עלמא דתתא בעבדי ידיו דקודש ברוך הוא:

(ג) אָנֹכִי אֲמִית ואחיה. רבי יצחק פתח ואמר (ד) וישוב העפר על הארץ כשהיה והיה תשוב אל האלהים אשר נתנה. תא חיי בשעתא דזמין בר נש למיבד חושבן עובדי עד לא יפיק מעלמא. הוא יומא יומא דחושבנא אינו. דנופא וכשמתא יבדי חושבנא. כלתא נשמתא תתפרסא מניה ונופא תב לארשא. וכלא תב לארשרי דתתכסב מתמן. ויהא חוקיה עד זמנא דקב"ה זמין לאחיה מתיו כלל גניו קמיה. והסיה נופא ממש והסיה נשמתא ממש זמין קב"ה לאחיה לעלמא כמלקדמין. ולחזרה אכסי עלמא. ה"ד (ה) יחיו מריד נבילי יקומו. והסיה נשמתא ממש גניו קמיה קב"ה יתבטא לאחיה כפיס ארשה. כד"א והיה תשוב אל האלהים אשר נתנה. ולזמנא דזמין קב"ה לאחיה מתיו זמין אינו לאחיה עלא מפרא. ה"ד (ו) כי מל אורות מלך. מהו מל אורות. אורות ממש. מאינון האורין דלעילא דבסין זמין לארשא חיינ לעלמא. בנין דלילנא דחיי יריק חיינ דלא פסקין לעלמין. דהא השחא פסקין. בנין דחייא ביטא שלמא ולתכסי סיהרא [כז] ובני"ב כביכול פסקין מימינו ומיין לא שלמין בעלמא דקדא יואו. ובסהא זמנא הסה יצר הרע דליו חייא ביטא יסתלק מעלמא ויעביר לים קב"ה. כד"א (ז) ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ. ולבשר דליו יתעבר מעלמא סיהרא לא תתכסי. וסיהרא דגניד ופיק לא יפסקין מצויו. וכדין כתיב (ח) והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים וגו'. א"ר חוקה וי תימה דכל נופח דעלמא יקומין ויתעורין מעפר. אינו נופח דהתנשיו בעממא חדא מאי תאם מנייה.

א"ר

מראה מקומות א' וצ"ב ב' ג' תלם פ"ז ג' ח"י קל : (ד) קלמא י"ב (ה) יפתי כ"ו (ו) סס (ז) גריל י"ב (ח) יפתי י'

ז"ו הודר

[פא] פ"י נם ובחי מלכות שנקראת צ"כ ונקראת אלהים :

א"ר יוסי אותן הנופים שלא זכי ולא הצליחו. הרי הם כלא היו. כמו שהיו עץ יבש בעולם הזה. כן גם בזמן ההוא. וגוף האהרון שנשתל והצליח והכה שרשיו כראוי הוא יקום. ועליו כתוב (א) והיה כעץ שתול על פס ימי והיה עליו רענן וגו'. עשה פירות ונמנע שרשים והצליח כראוי. ועל גוף הראשון ההוא שלא עשה פירות ולא נמנע שרשים כתוב (ב) והיה כערער בערבה ולא יראה כי יבא טוב וגו'. כי יבא טוב. זה תחיית המתים. שאם יאיר אותו האור שעתיד להאיר לצדיקים. שהיה נגזר לפניו מיום שנברא העולם. שנאמר וירא אלהים את האור כי טוב. ואז עתיד הקב"ה להחיות המתים. וכתוב (ג) וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה וגו'. ואז יתגבר הטוב ואז אותן שנקראו רע יתבססו על העולם כמו שאמרנו. ואז אותן נופים הראשונים יהיו כלא היו. א"ר יצחק עתיד הקב"ה להריק על אותן נופים רוחות אחרים. ואם יהיו וכאם בהם יתקיימו בעולם כראוי. ואם לא. יהיו עפר תחת רגלי הצדיקים. כשכתוב (ד) ורבים מישיני ארמת עפר יקיצו וגו'. והכל קיים ונצב לפני הקב"ה. וכלם במספר הם. כמש"כ (ה) המוציא במספר צבאם וגו'. בוא וראה הרי אמרו שכל אותן המתים שבארץ ישראל יקומו תחלה לפי שהקב"ה יעורר עליהם ויקים אותם. עליהם כתוב יהיו מתוך. אלה הם אשר בארץ ישראל. נבטתי יקומו. אלה הם שבתוך ארצות אחרות. שלא כתוב בהם תחיה אלא קימה. שהרי רוח החיים אינו שורה אלא בארץ ישראל הקדושה. ולפיכך כתוב בהם יהיו מתוך. ואותן שבארץ ארץ יתגלגלו תחת הארץ עד שיגיעו לארץ כלי רוח. ואח"כ יתגלגלו תחת הארץ עד שיעלו לארץ ישראל. ושם יקבלו הנשמות. ולא ברשות אחר. כדי שיתקיימו בעולם כראוי. (ו) א"ר יוסי עתיד הקב"ה להשלים להם לישראל. שהיו נמצאים שלמים בכל. שלא יהיה בהם בעלי טומא כלל. לפי שהיו תקון העולם. באותן כלים ובגדים של האדם שהם תקון הגוף. זהו שכתוב (ז) ויתעצבו כמו כביש. בוא וראה כאשר יתעוררו כעצב כמו שנכנסו כביש יקמו. הגדים או עורים נגמלו. חגרים ועורים יקומו ככביש ההוא. ולא יאכזרו אחר הוא שניעורר. ואח"כ הקב"ה ירפא אותם ויהיו נמצאים שלמים לפניו. יא ויהיה העולם שלם בכל. ואז (ח) ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.

(ט) רבי אלעזר ורבי יוסא היו יושבים לילה אחד ועסקו בתורה. א"ר אלעזר בוא וראה בשעה שהקב"ה עבד להחיות המתים. כל אותן הנשמות שיתעוררו לפניו כל קיימות בצורות וצורות לפניו. באותן הצורות כמש שהיו בעולם הזה. ויורדו אותן הקב"ה ויקרא להן בשמותן. כמש"כ לכלם בשם יקרא. וכל נשמה תכנס רעקבה. ויעמדו בקיום בעולם כראוי. ואז יהיה העולם בשלמות. ועל אותו זמן כתוב (י) והרפת עביו יסור וגו'. כמו והרפת עביו יסור. זה יצר הרע שבתוך פני הבריות ושלט בהם. א"ר יוסא הרי אנו רואים כל זמן שהאיש קיים ברוח הזה אין הוא טמא. יצאה נשמתו ממנו טמא הוא [מה הבעש]. א"ר ראי כן הוא וכך אמרו. שהרי יצר הרע ההוא כאשר נוטל את רוח האיש מטמא אותו. ונשאר הגוף טמא. ושאר עמים עכ"ם כשהם בחייהם הם טמאים. שהרי מצד הטומאה יש להם נשמות. וכאשר הורק ממנו טומאה הריא נשאר הגוף בלי טומאה כלל. (יא) פעם אחת

א"ר יוסי אינו נוסין דלא זכי ולא הצליחו. הרי אינו כלל היו. כמה ד וז עץ יבש ביהאי על א. הכי נמי ביהאי זמנא. ונוסף בתורה להחנכט ואללח ונפט שרשיו כדקא יאות יקום. ועליו כתיב (א) והיה כעץ שתול על פס ימי והיה עליו רענן וגו'. דעבד איבין וכשפ שרשין ואללח כדקא יאות. ועל הסוף נוסף קדמא: דלא עבד איבין ולא כשפ שרשין כתיב (ב) והיה כערער בערבה ולא יראה כי יבא טוב וגו'. כי יבא טוב. זה תחיית המתים. ויתחיה הסוף כהורא דזמין להנכר לכו לצדיקא. דהוה גניו קמים מיומא דאתברי עלמא. דכתיב וירא אלהים את האור כי טוב. וכדון זמין קב"ה לאחיה מחיה. וכתיב (ג) וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה וגו'. וכדון יתגבר טוב בעלמא. והסוף דאתקרי רע יתעצב בעלמא כדאמרן. וכדון אינון נוסין קדמא לכו כלל היו. א"ר יצחק זמין קב"ה לארץ עלייהו על אינון נוסין רוחין אחרנין. ואז וכאין כיון יקומו בעלמא כדקא יאות. ואז לאו. יתון קטמא חסות רגליהן לצדיקא. דכתיב (ד) ורבים מישיני ארמת עפר יקיצו וגו'. וכלא אתקם ואתעמד קמי קב"ה. וכלהו במינא הו. כד"ה (ה) המוציא במספר צבאם וגו'. חא הוי הא אתמר כל אינון מחין דבארעא דישאל יקומו בקדמיה. בנין דקב"ה יתעד עלייהו ויקים לון. עלייהו כתיב יהיו מתוך. אלן אינון די בארעא דישאל. נכלהו יקומו. אלן אינון דכנו ארעאן אחרנין. דלא כתיב כנו תחיה אלא קימה. דהא רוחא דחיי לא תשרי אלא בארעא קדישא דישאל. ובנכ"כ כתיב כנו יהיו מתוך. ואינון דלכר יתצב נוסא דלהון יקומו. נוסא בלא רוחא. יתצב יתגלגלו חסות עפרא עד דישעון לארעא דישאל. יתון יקבטין כמחא. ולא כרסו אחרא. בנין דישאל בעלמא כדקא חז. (ו) א"ר יוסי זמין קב"ה לאשלא לכו לישראל. ולאשכחא שלימין בכלא. דלא יבא כהן מארי דמומין כלל. בנין דהיון תקוה דעלמא. כאלין חסות ולבשא דכר נש דאינון תקוה דנופא. כה"כ (ז) ויתעצבו כמו כביש. חא חזי כד יתעדון מעשרא כמה דעלוי הכי יקיימו. חגדין או סימין עללי. חגדין וסימין יקומו כהורא לבישא. דלא ייתרון דאחרא סוף דאחרא. ולכך קב"ה ייסי לון ייתכחין שלימין קמים. וכדון יבא עלמא שלם בכלא. דיון (ח) ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.

(ט) רבי אלעזר ורבי יוסא היו יושבים לילה אחד ועסקו בתורה. א"ר אלעזר חא חזי כשעתא דקב"ה זמין לאחיה מחיה. כל אינון כמתין דיתערין קמים כלכו קיימין דיוקנין דיוקנין קמים. כהורא דיוקנא ממש דהיו ביהאי עלמא. ונכית לון קבים ויקרי לון בשמין. כד"ה נכלס כשם יקרא. וכל כמחא תיעיל דיוקנא. ויקומו בקיימא בעלמא כדקא חז. וכדון יבא עלמא שלם. ועל הסוף זמנא כתיב (י) והרפת עביו יסור וגו'. מהו והרפת עמו יסור. דה יצר הרע דהמשך אנפי דיינין ושלט בהו. א"ר יוסא הא חמיון כל זמנא דכר נש קמים כהורא דלא לאו אינון מסבא. נפקא כמחיה מיני אינון מסבא [מה] עממא. א"ר דלא ככי סוף ויבא אתמר. דהא סוף יצר הרע כד נשיל רוחא דכ"כ סליב ליה. ואשכחא נוסא מסבא. ושאר עמין עכ"ם כד אינון בחייהו אינון מסבא. דהא מסבא מסבא אית לון כמחין. וכד אהריק מיני סוף מסבא אשתאר נוסא בלא מסבא כלל. (יא) זמנא דהא

בראה מקובות (א) ימ"י י"ז (ב) ס"ג (ג) מלכ"ג (ד) דע"ה י"ב (ה) ימ"י מ' (ו) אהור ל"א. (ז) אינון (ח) י"ח (ט) זכ"י י"ד (י) ס"ה (יא) ימ"י כ"ה (י"ב) יתקל ק"י.

אחת באי רבי אלעזר ורבי יוסי לפני רבי שמעון בבקר. לאחר ששקפו בתורה בלילה, כיון שראה אותם אמר רבי שמעון אלעזר בני אתה והחברים הסתתרו עצמכם ש"ש ימים האלה שלא תצאו לחוץ, לפי שמואלך הסית נמצא בעיר ויש צד רשות להשחית, וכיון שניתנה לו רשות להשחית יכול להשחית לב"י מי שנתראה לפניו ועוד שהאיש הנתראה לפניו עולה ומשטין עליו ומוכיר חטאיו, ותובע דין מלפני הקב"ה, ולא יסור משם עד שידרון איש ההוא וניתנה לו רשות ויסית אותו — :

חדא אתו רבי אלעזר ורבי יוסי לקמי דרבי שמעון בלפרא. לבתר דאתססקו באריותא בלילה, כיון דחמא לון אמר רבי שמעון אלעזר ברי אבא ותבריא אסתמו נרמינו אלון תלת יומין דלא תסקון לבד, בנין דמלאך המות חשכחא בחסא וסית ליה רשע לחבלא, וכיון דלחסיב ליה רשע לחבלא יכול לחבלא לכל חזן דלחמיו קמיה, ותו דבר נס דלחמיו קמיה סליק ואסתי עליה ודכר חוביו, וכדי דינא קמיה קב"ה, ולא לחמיו מתמן עד דלחמן יהא בר נס ולחסיב ליה רשע וקסיל ליה — :

אשיב נקם לצרי ולמשנאי אשלם, (א) רבי אלעזר ירבי יוסי היו יושבים בלילה אחד ועסקו בתורה קודם חצות הלילה, בתוך כך קרא הגבר, ברכו הברכה [א] בכה רבי אלעזר ואמר, בוא וראה עד עכשיו הרעים הקב"ה שלש מאות ותשעים רקיעים, בעם בהם וכבה על חורבן בית המקדש, והוריד שתי דמעות לתוך ים הגדול, וזכר לבניו מתוך בכיה, לפי שעל ג' משמורות נתחלק הדינה ב"ב שעות הנרשמות בו, אם נתוספות שעות בלילה אותן שעות הנתוספות של היום הן, ואין נחשבות ללילה סבדר י"ב שעות שהן של הלילה, ואותן י"ב שעות נתחלקות על ג' משמורות, ושלשה מחנות מלאכים קדושים נתמנו על אותן ג' משמורות :

אשיב נקם לגרי ולמשנאי אשלם, (א) רבי אלעזר ורבי יוסי הוו יתבי ליליא חד יומא מתססקי באריותא עד לא חתפליג ליליא, אדכתי קרא גברא, בריכו ברכמא [א] בכה רבי אלעזר ואמר, תא חזי עד הסתא קב"ה אודעוט תלת מאה ותסתיין רקיעין, כסס צרו וכסה על חייבין די מקדשא, ואוריד רגין דמטין לנו יומא רבא, ואדכר לבנייה מנו צרכי, בנין דלתת סערין אחפלג ליליא בתריסר שטי דהוי רשומין צי, אי אחיססן שטי בליליא חיינן שטי דמחוספן דימא אינון, ולא אחשכו מליליא בר תריסר דאינון דילע, ואינון תריסר אחפלגין לתלת סערין, ותלת משיינין דמלאכין קייסין אחמנו באינון תלת סערין :

מחנה הראשון נתמנה בר' שעות הראשונות מתחלת הלילה לשבח לרבונם, ומה אומרים, לה' הארץ ומלואה וגו', כי הוא על ימים יסדה וגו', מי יעלה בהר ה' וגו', נקי כפים ובר לבב וגו', מדוע אומרים זה, לפי שבאשר הלילה יפירוש כנפיו על העולם, או כל בני העולם שומעים בעם מיתה, ונשמותיהם יוצאות לעלות למעלה, ואין הבלאכים עומדים ואומרים מי יעלה בהר ה', הר ה' זה הר הבית, מקום קדשו, זו עזרת ישראל, כדמיון שלמעלה כן גם למטה, לפי שבכל רקיע ורקיע כמה ממונים וכמה שרים עומדים שם, ובאשר הנשמות יוצאות מבקשות לעלות למעלה, ואם אינן זכאות הם נדחים אותן לחוץ, והולכות ומשומטות בעולם, ונוטלים אותן כמה קבוצות רוחות שפלים ומורידים להם דברי כזב, ולפעמים דבר אמת מה שיבוא לזמן קרוב, כמו שנתבאר, ואותן נשמות הצדיקים הולכות ומשומטות למעלה, ופותחים להם הפתחים ומעלים אותן לתוך מקום הקדש, והוא המקום הקדוש, ומהם נכנסות לתוך מקום הקדש שנקרא מקום קדשו, אשר שם נתראה כל הנשמות לפני רבונם, כדמיון זה הוא המקום ההוא שנתראה ישראל לפני הקב"ה, המקום שנקרא עזרת ישראל, ובשעה שהנשמות עומדות שם או היא שמחת רבונם, שיתחנן בהן המקום שנקרא קדש הקדשים, ושם נרשמים כל מעשיהם והזכויות שלהם :

משריא קדמאחא אחמנא בר' שטי קמייא דשירותא דליליא לשבחא למאריסין, ומאי קאמרו, לה' הארץ ומלואה וגו', כי הוא על ימים יסדה וגו', מי יעלה בהר ה' וגו', נקי כפים ובר לבב וגו', מאי שמעא דא, בנין דכר ליליא פריס נדפוץ על עלמא, דיון כל בני עלמא שמחין שמעא דמחא, ונפקין נשמתיהו לסלקא לעילא, ואינון מלאכין קיימין וקא אמרי מי יעלה בהר ה', הר ה' זה הר הבית, מקום קדשו, זה עזרת ישראל, כנוונא דלעילא הכי נמי לתתא, בנין דככל רקיעא ורקיעא כמה מחין וכמה סרכין קיימין תמן, וכד נשמתין נפקין בעלן לסלקא לעילא, ואי לא זכין אינון דמיינ לון לבד, ואוליין ושאסין בעלמא, ונפלין לון כמה חבלי סהדין ואודעין לון מלין כדיון, ולחמין מלין דקשט מחאי דלתי לזמן קריב, כמה דאוקמיס, ואינון נשמתין דלדקיא אוליין ושאסין לעילא, ונפלין לון פתחין וסלקין לון לנו הסוא אתר דאקרי הר ה', כנוונא דרוח דרבי הבית לתתא, ומתמן שאלין לנו הסוא אתר דאקרי מקום קדשו, דתמן אחמין כל נשמתין לקמי מאריסין, כנוונא דא הסוא אתר דלחמין ישראל קמי קב"ה, אתר דאקרי עזרת ישראל, ובשעתא דנשמתין קיימין תמן כדיון חדוה למאריסין, לאתקתא צו אתר דאקרי קדש הקדשים, ותמן רשומין כל עובדיהוין וזכוין דליו :

משריא תינא אחמנא בר' שטי אחרנין, ולא אמרי שירתא בר תרי שטי עד דלחפלג ליליא דשאל קב"ה בנחמא דעדן, ואלין אינון אכלי ליון, ואינון דככו על חרנן די וקדשא, ובשירותא דלרשע שטי אחמין פתחי מארי על נסרות ככל סס ישכנו גם ככיו וגו', ואלין אינון

מחנה השני נתמנה בר' שעות האחרות, ואין אומרים שירה אלא שתי שעות עד חצות הלילה שנכנס הקב"ה בגן העדן, ואזו הם אכלי ציון, והם הבוכים על חורבן בית המקדש, ובהתחלת ארבע שעות האמצעיות פוחדים אומרים על נהרות ככל שם ישכנו גם ככיו וגו', ואל הם

סראה בקבוצות (א) ויקהל קדש

זו הזהר

ועני הנותן לשכיו בינה :

הם שהיו בימים יציג נהרות בבל עם ישראל. כך נשמע שכתוב גם בביתו [עד] ומניין שכתבו שם. שכתב (ז) הן אראלים צעקו חוצה. מהו חוצה. זו בבל. לפי שכלם היו סלילים לשכינה עד בבל ושם בבו עם ישראל. ולכן פותחים בזה וימורים זכור ה' לבני אדם וגו'. ואו נתעורר הקב"ה במדרגותיו ובעתם ברקיעים כמו שאמרנו. ויגששים י"ב אלף עולמות והוא נועה ובוכה. שכתוב (כ) ה' סמרים ישאנו וכבמנון קרשו יתן קולו שאנו ישאנו על נהר. וזכר את ישראל ויוריד שתי המעות לתוך ים הגדול. ואו נתעורר שלמה את בצר צפון. ורחו אחד שכבר צפון בועט בשלדבה הראי. והולכת ומשוממת בעולם. זה הזמן של חצות לילה. והשללבת הולך ומנשק בכנפי התרנגול והוא קורא. או נכנס הקב"ה בנן העדן. והקב"ה אין לו נחת רוח עד שוכנס לנן העדן להשתעשע עם נישמות הצדיקים. ויכנס (ג) כי נמכרנו אני ועמי וגו'. ויאמר המלך מי הוא זה וגו'. והמלך קם בחמתו ממשלה היין אל גנת הביתן וגו'. ובשעה שנגנס הקב"ה בנן העדן. אז כל עצי הגן וכל אותן נישמות הצדיקים פותחים ואומרים שאנו שערם ראשיכם וגו'. מי זה מלך הכבוד וגו'. ובשעה שנישמות הצדיקים שבארץ חזורות לגופותיהם. אז מוחים בהן כל אותן המלאכים ואומרים (ד) הגה ברכו את ה' כל עבדי ה' וגו'.

אינן דכבו על נהרות בבל עמסון דשרל. מחמט דכתיב גם בכינו [עד] ומנן דכבו תמן. דכתיב (ז) הן אראלים צעקו חוצה. מהו חוצה. זה בבל. בנין דכלס לחסס לשכינה עד בבל ומנן דכו עמסון דשרל. וע"ד פסחי כהלו ומסמין זכור ה' לבני אדם וגו'. וזכרן לחסר קב"ה דברגו וכנסו דרקיעין דכחמקן ולודעו דחיסר אלס' פלמין וע"ד זכר. דכתיב (כ) ה' סמרים ישאנו וממנון קרשו יתן קולו שאנו ישאנו על נהר. דכר לון לשרל ולחיות תרין דמסין לגימח דכר. וזכרן לחסר שלכיתא דה דכסר לפון. ובסם רוחא דה דכסר לפון. כהסיה שלכיתא. ויחולא יחאסא בעלמא. וססיה טעמא לחסלן ליליא. ושלכיתא חולא ובסם כנדסיו דתרנגולא וקאר'. דין קב"ה עאל כננחא דעדן. וקב"ה לית ליה נייחא עד דעאל לגנחא דעדן. לחסחשטא כנסמחסיין דלדיקא. וסימחא (ג) כי נמכרנו אני ועמי וגו'. ויאמר המלך מי הוא זה וגו'. והמלך קם בחמתו מחמטה סיון אל נעת הביתן וגו'. ובשעה דקב"ה עאל כננחא דעדן. דין כל אינן חלפין דננחא וכל אינן נסמחין דלדיקא פסחי וחמרי שנו סערים רחסיס וגו'. מי זה מלך הכבוד וגו'. ובשעה דנסימחין דלדיקא די כהרעא חסדו לגופיהו. דין אקיעו. כהו כל אינן מלאכין וחמרי (ד) סנה ברכו את ה' כל עבדי ה' וגו'.

תפריא תליחא חוליסא דקא חמרי דה כהרע פסחי כהריחא. וקארורי סירחא עד דסליק כהורא דלמרה. דכין מחבטין לחאריה כל אינן כיכביא ומחא. וכל אינן מלאכין פלאין די שלכסיסן דיימחא. כלס מחבטין לחאריסן וחמין סירחא. הס"ד (ה) דין יתד כוכבי דקר וירעו כל בני אלהים. ובשעה דסחא נפיק דיימחא ישרל כלי סירחא לחמא וסחא לעילא. דכתיב (ו) יירדך עם שחם. בשעה דגשיל שחא כננלנין פסח קל נעיומחא ואחר סירחא. מחי סירחא קארר. כהור לה קרלו בשמו וגו'. סירו לו אמרי לו וגו'. ויכחל מחבטין לקב"ה דיימחא עם שחא. כהה דכתיב (ו) יירדך עם שחם. אר"ה חלעור לחלל דכ"ה עלמא חסיומן לבא. וסחיומן עיינין. לא יכלין לחיקס חקל נעיומחא דננלל. דשחא. כד נסיל ומכזה קמי קב"ה.

(ח) ויא"ר חלעור תא חיו כל סירחא. חקיק ולכר נייחא. כרסא כנסה סירחא חקיק. דכל עלמא חתון כל חד וחד לפוס עוכדיו. ולכר נייחא סליסה וכסורי. בנין דסירחא חוסו מסחאלא. וע"ד סיו דכיו קייפין. ולכר חסר ימינא וע"ד סיו כייחא. ולחנא דלחי וחין קב"ה לחסר כייחא על סל. עמין עכ"ס. ולכר יתחקק עלייו דיינא קסיו. הס"ד (ט) ה' ככור ילא כלס מחמח יעיר קלסא ירע אף ילחם על חוייו יתגבר. ה' כדמיחא דלחיו כחמי. ולכר ככור ולא ככור. ולכר כלס מחמח ולא חס מחמח. לכר לחגלי חוקסא עלייו. ויתחקק לילחא לון. דכתיב ירע אף ילחם על חוייו יתגבר. וכתיב (י) ואלא ה' יכלס בניים ההם כיום סלחמי כיום קרב. וכתיב (יא) מי זה בא מהדור חמון כגדים מברכה וגו'.

מחנה השלישי שירנו שאומרים זה בארבע שעות האחרונות. ואומרים שירה עד עלות אור וזכר. שאו משבחים לרבונם כל אותן בוכבים ומולות. וכ"ל אותן מלאכים עליונים השלמים ביום. כלם משבחים לרבינם ואומרים שירה. וי"ש (ה) ברן יתד כוכבי בקר וירעו כל בני אלהים. ובשעה שהשמש יוצא ביום אומרים ישראל יורה לבטה והשמש למעלה. שכתוב (ו) יירדך עם שמש. בזמן תנועת השמש בגלגל יצו פותח קול נעים ואומר שירה. מה השירה שאומר. הורו לה' קראו בשמו וגו'. עם השמש. כמו שכתוב (ז) יירדך עם שמש. אר"ה חלעור אלמלא שבני העולם אומרי לבב וסחי עיניהם. לא יכלו לעמוד מקול נעיהם של גלגל השמש. כהה שהשמש נוסע ומשבח לפני הקב"ה.

(ח) ויא"ר חלעור בוא וראה כל התחלה קשה ולכסוף הריחה. בראש השנה התחלה קשה. שכל העולם נדון כל אחד ואחד לפי מעשיו. ואח"כ הריחה סליחה ובפירה. לפי שהתחלה היא מכהנת שמאל. ולכן הדינים שלו הקפידים. ואח"כ נתעורר בתי' הימין ולכן נעשה הריחה. ולעלה לביא עתיד הקב"ה לעורר תחלה בהנחה על שאר עמים עכ"ס. ואח"כ יתגבר עליהם בדין קשה. וי"ש (כ) ה' כנבור יצא כאיש מלחמות יעיר קנאה ירע אף יצריח על אויביו יתגבר. ה' בתחלה שהוא רחמים. ואח"כ כנבור ולא נכיר. ואח"כ כאיש מלחמות ולא איש מלחמות. אח"כ יתגלה בחוקף עליהם ויתגבר לכחותם. שכתוב ירע אף יצריח על אויביו יתגבר. וכתיב (י) ויצא ה' וילחם בגוים ההם כיום הלחמה כיום קרב. וכתוב (יא) מי זה בא מהדור חמון כגדים מברכה וגו'.

ובפר
מראה מקומות (ז) יע"ד (ג) יע"ד (כ"ז) אסתר (ד) חלס קליד (ה) חיוז ל"ח (ו) חלס פ"ב (ז) חס (ח) ויחל קד. (ט) יע"ד פ"ב (י) יע"ד (יא) יע"ד (יב) יע"ד

(א) וכפר ארמיתו עמו. רבי חייה פתח (ג) לאחיו בכנפות הארץ וגו'. תלמוד זמין קב"ה לזכרה לארעים מכל מסאבותא דעמין עכו"ם דסאיבו לה. כהאי מאן דאחיד במליטתא ואנער סטופא מינה. וכל אינין דאתקברו בארעא קדישא למשדי לון לבד. לזכרה ארעא קדישא מספרא אחרה .. תלמוד כתיב (ו) ותבואו ותטמאו את ארצי וגו'. א"ר יהודה וזכה חולקים מאן דזכי בחייו למשרי מדורא בארעא קדישא. דכל מאן דזכי לה זכי לאנגדא משלא דשמיא דלעילא דנחית על ארעא. וכל מאן דזכי לאתקשרא בחייו ביהאי ארעא קדישא. זכי לאתקשרא לבתר בארעא קדישא עלאה. וכל מאן דלא זכי בחייו ומייתין ליה לאתקברא תמן. עליה כתיב (ד) ונחלתי שמתם לתועבה. רוחים נפיק בדרשות נוכרסא אחרא. וגופיה אחי תחות רשותא דארעא קדישא. כביכול עביר קודם חול וחול קודם. וכל מאן דזכי למיעק נשמתיה בארעא קדישא אחספשו חוביו. וזכי לאתקשרא תחות נפשו דשכינתא. דכתיב וכפר ארמיתו עמו. ולא עוד תלמוד זמין זכי בחייו זכי לאתמסבא עליה רוחא קדישא פדיר. כל מאן דיתבי בדרשות אחרא דאחידא עליה רוחא אחרא נוכרסא. תלמוד כד סליק רב המנונא סבא להתם סוי עמיס תריסר בני מסיבתא דיליה. אחר לון אי חילא חילא דאחרא דא לאו על ידי קא עבירדא. אלל לאתבא צדיקא דמאריה [על] תניין כל אינין דלא זכו לאחי צדיקא אפינין פקדונא דמאריהון לאתבא. א"ר ילחך בנ"כ כל מאן דאעבר מאינון זינין יישיין או רשותא אחרא בארעא קדישא ארעא אסתאבת. ווי ליה להסוא נכד ווי לנפשיה. דהא ארעא קדישא לא מקבלת ליה לבתר. עליה כתיב (ה) יתמו חסאיה מן הארץ. בעו"ז ובעו"ב. ורשעים עוד אינם. בתחיית המתים. כדן דרכי נפשי את ה' הללויה:

(א) וכפר ארמיתו עמו. רבי חייה פתח (ג) לאחיו בכנפות הארץ וגו'. למדנו שעתיד הקב"ה לסהר ארצו מכל טומאת העמים עכו"ם שטמאו לה. כמו זה שאריו במליטתו ומנער טיפות ממנה. וכל אותן שנקברו בארץ הקדושה יושלכו החוצה. למהר ארץ הקדושה מן צד הטומאה .. למדנו כתוב (ג) ותבואו ותטמאו את ארצי וגו'. א"ר יהודה אשרי חלקו של מי הויכה בחייו לשים סדורו בארץ הקדושה. שכל מי שזוכה לה זוכה להמשיך מסל השמים העליון היורד על הארץ. וכל מי שזוכה להתקשר בחייו בארץ הקדושה הוא. וזכה להתקשר אח"כ בארץ הקדושה העליונה. וכל מי שאינו זוכה בחייו וכביאם אותו להקבר שם. עליו כתוב (ד) ונחלתי שמתם לתועבה. רוחו יצא ברשות אחר הור. וגופו בא תחת רשות ארץ הקדושה. כביכול עשה קודש חול וחול קודש. וכל מי הויכה שתצא נשמתו בארץ הקדושה נתקברו חטאיו. וזוכה להתקשר תחת כנפי השכינה. שנאמר וכפר ארמיתו עמו. ולא עוד אלא שאם זוכה בחייו זוכה להמשיך עליו רוח קדושה תמיד. וכל מי שיושב בדרשות אחר נמשך עליו רוח אחר הור. למדנו כאשר עלה רב המנונא לארץ ישראל היו עמו שנים עשר בני הישיבה שלו. אחר דהם מה שאני הולך לדרך הזה לא בשביל עצמי אני עושה. אלא להחיות שם הפקדון דבעליו [על] למדנו של רבונם אותן שלא זכו לזה בחייהם מחזירים הפקדון של רבונם לאחר. א"ר יצחק לפיכך כל מי ששמיא מאותן מינים הרעים או אינו רשות אחר לארץ הקדושה מטמא בזה את הארץ. אוי לו לאיש ההוא וינפשו. שהרי הארץ הקדושה לא תקבלה אח"כ. עליו כתוב (ה) יתמו חטאיה מן הארץ. בעו"ז ובעו"ב. ורשעים עוד אינם. בתחיית המתים. ואז ברכי נפשי את ה' הללויה:

(א) כי לא דבר רק הוא מכס וגו'. פתח ר' אלעזר ואמר כתיב (ו) אם חכמת חכמת לך ולעת לבדך תשא. בוא וראה וי לאותן רשעי עולם שאין יודעים אין משגיחים בדברי התורה. וכאשר הם משגיחים בה יען כי אין להם הבנה נרמם בעיניהם דברי תורה כאלו כלם דברים ריקים שאין בהם תועלת. והכל מפני שהם ריקנים מדעת וחכמה. שהרי כל דברי התורה כלם ענינים עליונים ויקרים. וכל דבר ודבר כתוב בה (ח) ויקר הוא מפנינים. (ט) וכל חפצים לא ישוו בה. וכל אותן הבטלים אטומי לב כאשר רואים דברי התורה. לא די להם שאין מבנים. אלא שהם אומרים שדברי תורה ענינים פנומים הם שאין בהם תועלת. וי להם כשיתבע קב"ה מהם עליון התורה יענישם בעיני המורדים ברבונם. מה כתוב בתורה כי לא דבר רק הוא מכס. ואי אינו רק מכס הוא. שהרי התורה כלה מלאה מכל אבנים טובות וכתובות יקרות מכל טוב הע"ם. כמש"כ וכל חפצים לא ישוו בה. ואיך יאמרו שהוא דבר ריק. ושלמה המלך אמר אם חכמת חכמת לך. שכאשר יבכם האדם בתורה תועלת שלו היא. שהרי בתורה אין ביבולה להוכיח אפילו אות אחת. ולעת לבדך תשא. שהרי התורה לא הגיע משבחה

(א) כי לא דבר רק הוא מכס וגו'. פתח ר' אלעזר ואמר כתיב (ו) אם חכמת חכמת לך ולעת לבדך תשא. בוא וראה וי לאותן רשעי עולם שאין יודעים אין משגיחים בדברי התורה. וכאשר הם משגיחים בה יען כי אין להם הבנה נרמם בעיניהם דברי תורה כאלו כלם דברים ריקים שאין בהם תועלת. והכל מפני שהם ריקנים מדעת וחכמה. שהרי כל דברי התורה כלם ענינים עליונים ויקרים. וכל דבר ודבר כתוב בה (ח) ויקר הוא מפנינים. (ט) וכל חפצים לא ישוו בה. וכל אותן הבטלים אטומי לב כאשר רואים דברי התורה. לא די להם שאין מבנים. אלא שהם אומרים שדברי תורה ענינים פנומים הם שאין בהם תועלת. וי להם כשיתבע קב"ה מהם עליון התורה יענישם בעיני המורדים ברבונם. מה כתוב בתורה כי לא דבר רק הוא מכס. ואי אינו רק מכס הוא. שהרי התורה כלה מלאה מכל אבנים טובות וכתובות יקרות מכל טוב הע"ם. כמש"כ וכל חפצים לא ישוו בה. ואיך יאמרו שהוא דבר ריק. ושלמה המלך אמר אם חכמת חכמת לך. שכאשר יבכם האדם בתורה תועלת שלו היא. שהרי בתורה אין ביבולה להוכיח אפילו אות אחת. ולעת לבדך תשא. שהרי התורה לא הגיע משבחה

מראה מקומות (א) אחרי עני (ג) חייב ל"ח (ג) ידמי"ג (ד) סס (ה) תנים ק"ד (ו) ויאל קסנ. (ז) מכלי ע' (ח) סס ג' (ט) סס ח'

זו הור

[על] מהניע לעת וקנותו. ומשעם מרבינו שלמה ואת לא היה הולך שמה בין שבבבל היה נקל לו לעסוק בתורה ותלמוד תורה ע"ה שחבל:

מטבחה מאומה. הליצנות שלו היא. ונשארה בו להאכירו מעולם הזה ומעולם הבא:

וידבר ה' אל משה וגו' עצה אל הר העברים הזה הר
נבו וגו' (א) פתח ראש הישיבה ואמר (ב) על
הר נבוה עליך מבשרת ציון וגו'. על הר נבוה. זה
וראי הר העברים מקום קברת משה. וזה נתבאר
שהשכינה העלה שמה ותבשר לעולם. אבל כל עיקר
היא מבשרת ציון. זו היא חפצי ביה אשת נתן בן
דוד. היא אמו של המשיח **מנחם בן עמיאל** (עו)
היא תצא ותבשר. והיא בכלל מבשרת ציון. קולה יהיה
שמע בעלם. ושני מלכין יתעוררו בעולם להתגר מלחמה.
ויצא שם הקדוש על העולם. מה תבשר ותאמר. הנה
ה' אליהם בחוק יבא וזרועו מושלה לו. הנה שכרו אתו
ופעולתו לפניו. הנה שכרו אהי. שהקב"ה יכריז בכל
פסליא שלמעלה ויאמר להם. האספודונו הרין. מי שמסר
נשמתו על קדושת שמי שכרו מה הוא. והם יאמרו כך
וכך. מי ששכל כמה מיני חירות ונדרף בכל יום עליו
שכרו. הם יאמרו כך וכך. מי ששכל עונש בכל יום עליו
מה שכרו. הם יאמרו כך וכך. וז"ל הנה שכרו אתו
ופעולתו לפניו. מהו ופעולתו. אלא כמו שכתוב (ג) מה רב
טובך אשר צפנת ליראיך פעלת לחוסים כך וגו'. זהו שכתוב
ופעולתו. נגד בני אדם. מהו נגד בני אדם. אלא מה.
וכי נגד עבדים. אשר צפנת ליראיך. מהו אשר צפנת.
וכי מי יגזל ויקח מידו מה שהוא רוצה ליתן. אלא בוא
וראי מעשי הרחמים שעשה הקב"ה. כמה שהוא מוחץ
בזה הוא מרפא. כחוב (ד) מצפון פתחת הרעה. בצפון
מכה שמעם ויוצאים כל דינים וכל נזירות קשות. ובו מונח
כל שכר טוב וכל הטובות שתתיר הקב"ה ליתן לישראל
ליתיד לבוא. ואז יקרא הקב"ה לצפון ויאמר לו. כך
נתתי כל הטובות וכל שכר טוב עבור בני. ששכלו כמה
רעות בעולם הזה על קדושת שמי. תני להם שכר הטוב
שנתתי כך. וז"ל ה' אומר לצפון תני ולתימן אל תכלאי
וגו'. וכי כך הוא דרכו של דרום למנוע ברכות. והיה
כל הברכות מצד הדרום הן. וכל טוב העולם מדרום יוצא.
והוא יאמר לתימן אל תכלאי. אלא בוסן ההוא יעורר
הקב"ה לאברהם ויאמר לו קום. שהרי הגיע הזמן שאני
נואל לבניך. ליתן להם שכר טוב על כל מה ששכלו
בגלות. ומפני שאברהם היה רעתו במכירתם. שנאמר אם
לא כי צורם מכרם. זה אברהם. הרי הוא נראה כמי
שאין טוב בעיניו דבר זה. ופראה עצמו כמי שרוצה
שיעניש ישראל על פשעיהם יותר. ויאמר להקב"ה תגבה
מהם על פשעיהם ועל חטאותם. אז יענה לו הקב"ה
לאברהם ויאמר לו. ידעתי שכל מה שאמרת רק לפני
הוא שאמרת. אך כך אני רק לפני אמרתי [וקצפתי עליהם].
אל תכלאי. אני רוצה לפייס לך על בניך. אל תמנע
הטוב מהם. אל תמנע שכר הטוב מהם. כמה וכמה שכרו
על עונותם. ולפיכך אומר לצפון תני. חזו אשר צפנת
ליראיך

בראה מקומות אל מה קמ. ב יסר מ' (ג) תליס ל' (ד) יסר מ' (ה) יסר מ'

משכחה כלום. וליצינת דיליה חיה. ושתאר ביה לאיברא
ליה מהיו עלמא ומעלמא דחתי:

וידבר ה' אל משה וגו' עצה אל הר העברים הזה הר
נבו וגו' (א) פתח רב מחיבתא ואמר (ב) על
הר נבוה עליך מבשרת ציון וגו'. על הר נבוה. אפי'
ודלי הר העברים אחר דמסה אחקבר. וסל אוקמוס
דשכינתא חסלק לחסן ומכסר ענמא. אבל כלל
איסי מבשרת ציון. דל איסי חפצי ביה אשת נתן בן
דוד. איסי אמא דמשיח **מנחם בן עמיאל** (עו)
איסי מיסוק ומכסר. ואיסי ככלל מבשרת ציון. קלה
יסמעת בעלמא. וסרין מלכין יתעורין בעלמא להגדה קרבא.
ויסוק שמה קדישא על עלמא. מתי מכסר ומימא. הנה
ס' אלסיס בחוק יבא וזרועו מושלה לו. הנה שכרו אתו
ופעולתו לפניו. הנה שכרו אהי. דקב"ה כריז בכל
פסליא דלעילא וימא לו. אחכשו ודליט דינא. מאן דמסר
נשמתו על קדושת שמי אגריה מאי הוא. ואיני יימרון כך
וכך. מאן דסביל כמה חרופין ונדוסין בכל יומא עלי מאי
אגריה. איני אמרין כך וכך. מאן דלמענא בכל יומא עלי
מאי אגריה. איני אמרין כך וכך. מה"ז הנה שכרו אתו
ופעולתו לפניו. מהו ופעולתו. אלא כמה דכתיב (ג) מה רב
טובך אשר לפנת ליראיך פעלת לחוסים כך וגו'. דל ה' ה' ה'
ופעולתו. נגד בני אדם. מהו נגד בני אדם. אלא מה.
נגד עבדים. אשר לפנת ליראיך. מהו אשר לפנת.
וכי מאן יגזל ויטול מן ידיו מאי דהוה בעי. למיכס. אלא סוק
וחמי עיבדין דרחמנו דעבד קב"ה. בנחלי דליהו מחי
דדא יסיב אסויפא. כסיד (ד) חספון חספא דרעס. בלסון
מחי דחמין נפקין כל דינין וכל גזירין קשיין. וביה שיה
כל אגר סב וכל מיבו דחמין קב"ה למיכס לישראל
לומא דחתי. כדון קרי קב"ה ללסון וימא ליה. כך
יסיב כל סיבי וכל אגר סב לכי. דסכלו כמה
דינין כסחי עלמא על קדושת שמי. סב לון אגרין סבין
דיסיבין כך. סכ"ד (ה) חומר ללסון חמי ולתימן אל תכלאי
וגו'. וכי ארמא סיבי סא דדרוס לממנע ברכא. וסל
כל ברכאן מחסרל דדרוס. וכל סבין דעלמא מדרוס נפקי.
ואיסי חמר לתימן אל תכלאי. אלא כסיחא שעתא יסער
קב"ה לאברהם וימא ליה קום. דסל חסא ומא דלסא
סריק לבניך. למיכס לון אגר סב על כל מאי דסכלו
בגלות. ומזו דאברהם סוס בזיניו דלסון. דכתיב אם
לא כי צורם מכרם. דל אברהם. סוס ליה כמאן
דל סב בעיניו חלס דל. ואחמי נגרימס כמאן דבעי
דילקון על חזיביון יסיר. וימא לקב"ה נבו
מחזיביון נבו מחסאיון. כדון חמיב ליה קב"ה
לאברהם וימא ליה. יסעל דכלא מאי דלמרת לאנסין
איוו דלמרת. אלא חוק סיבי לאנסין חמימא.
אל תכלאי. אלא בעי לפייס לך על בניך. לא תמנע
סיבו מחסון. לא תמנע אגר סב מחסון. כחס וכמה סכלו
על מחזיביון. ובניך כך חומר ללסון סיבי. וסיינו אשר לפנת
ליראיך

וין הזהר

(ג) מוכא במקדש מלך ויל אע"פ שאביו הוא נתן בן דוד נקרא בן עמיאל לפי שעמאל עבד. ולפע"ד נראה שכל זה רמז וכו'

כמוס ואין אלו השמות כמשותף:

נתחבר בוא"ת ו' א) ואת התורה לעולה למנחה ולחטאת. בשביל המאכל שניכר במקרא זה כתיב וזה, כמש"כ (נ) וחוטא אחד יאבד מוכה הרבה. אבל ואת התורה אשר שם משה. נתחבר ב' בוא"ת. שהרי או סם חיים נתן לעולם. ועין החיים נדבק בוא"ת החיה. אף כך ואת הברכה אשר ברך משה. שנדבק בה ברכה בוא"ת החיה:

(ג) אמר רבי שמעון ואת הברכה אשר ברך משה איש האלהים. הוא וראה יעקב כאשר נטלך והשכינה עמדה עליו. בקש לברך לשמעון וללוי ולא היה יכול מפני פחד השכינה. אמר איך אפשר שהרי שניהם מצד דין הקשה הם באים. אלא אניהם לארון הבית (ד) שהרי הבית לפי רצונו מתנהג. ומה שיחפץ יעשה ואינו מפחד. הוא וראה מה כתוב ואת הברכה אשר ברך משה איש האלהים. ארון הבית ארון השכינה. כמו שכתוב אישה יקמונו ואישה יפרנו. שהרי כלת משה כתוב. ועי"כ ברך משה למי שהפך ולא היה מפחד כמו שנתבאר. ולפיכך אמר יעקב הרי אני רואה שבני אלה בצד דין הקשה הם. יבוא ארון הבית ויברך אותם. משה וראי איש האלהים הוא. וברצונו עושה בביתו. כמש"כ אישה יקמונו. ועי"כ (ו) ואמר משה קומה ה'. ואישה יפרנו. ועי"כ ובגנה יאמר שוכה ה'. וראי ברצונו עושה ארון הבית. ואין מי שימחה בידו. כאיש הנודע עליו אשתו והיא עושה רצונו. ולכך יעקב אע"פ שהיה נאצל בעין החיים. לא היה ארון הבית אלא רמזה. ומשה הוא רמזה. לפיכך הניחם לארון הבית:

(ה) ויאמר ה' מסיני בא וזרח משעיר צמו וגו'. רבי חייא פתח (ו) אתי מלבנון כלה אתי מלבנון תבאי תשורי מראש אמנה מראש שניר וחרמון ממעונות אריות מהררי נמרים. מקרא זה על כנסת ישראל נאמר. בשעה שיצאו ישראל ממצרים וקברו אל הר סיני לקבל התורה. אמר ה' אתי מלבנון כלה. מן ערן העליון ההוא הנה בא אתי כלה השלמה (ה) כמו הדבנה שנשתלמה מן השמש בכל אורה ויורה. אתי מלבנון תבאי. בשביל שיקבלו בניך התורה. תשורי מראש אמנה. תשורי. כמש"כ (ו) יתשורה אין להבאי. תקבלי מתנה עבוד בניך. מראש אמנה. מראשית בניסתם באמונה העליונה ואמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע. והיו כמשקל אחד כמלאכים העליונים. שכן כתוב בהם (ח) ברכו ה' מלאכיו נבזרי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו. או קבלה כנסת ישראל תשורה. מראש שניר וחרמון. זה הר סיני (י) שקברו אצלו והתיצבו תחתיו. שנאמר (ט) ויתיצבו בתחתיה ההר. ממעונות אריות. אלו בני שעיר. שהקב"ה הוסיף לקבל התורה ולא רצו לקבלה. מהררי נמרים. אלו בני ישמעאל. שנאמר ה' מסיני בא וזרח משעיר צמו הופיע מדר פארן ואתא מרכבות קרש. מהו ואתא מרכבות קרש שלמנון כאשר חפץ הקב"ה לתת התורה לישראל. באו

אחזכר צ"כ. א) ואת המורה לעולם למנחה ולחטאת. בנין חטאת דלית בקרא כתיב וזה. כד"ל (ב) ומוסא אחד יאבד מוכה הרבה. אבל ואת המורה אשר שם משה. אחזכר ב' בוא"ת. דהא כדון סם חיים יסיב לעולם. ואילנה דחיי אחרדק בסיני וז"ל. אף הכי ואת סברכא אשר ברך משה. דאחרדק בה ברכה בסיני וז"ל:

(ג) אמר רבי שמעון ואת סברכא אשר ברך משה איש האלהים תא חיי יעקב כד אשתלק וסיכנתא קיימא עליו. בעא לברוכי לשמעון וללוי ולא יכול מקמי סיכנתא דדחיל. אמר סיי אפיד דהא תרווייהו ממסר דדינא קשיא קא חמיין. אלא אשלק לון לאחר דביתא (ד) דהא ביתא ברעוטיה קיימא. ומאי דבעי יעביד ולא ידחל. תא חיי מלי כתיב ואת סברכא אשר ברך משה איש האלהים. מאריס דביתא מאריס דמסרוכתא. כמה דכתיב איש יקמונו ואישה יפרנו. דהא כלם משה כתיב. ועי"כ משה ברך למחל דבעא ולא דחיל כדלוקימנא. ובג"כ אמר יעקב ה' חמיין דבני אלן בספרא דדינא קשיא. יימי מאריס דביתא ויבדך לון. משה ודלי איש האלהים סוה. ורעוטיה עביד בביתא. כד"ל אישה יקמונו. הסי"ד וינחה יאמר שוכה ה'. ואישה יפרנו. ואישה יפרנו. וליה דימתי בידים. ככ"ד דנזר על אנתמים ועבדא רעוטיה. ועי"כ יעקב אע"פ דהוה אחרדק בסיני. לא הוה מאריס דביתא אלא לתת ויחסי הוה לעילא. בג"כ סליק לון למאריס דביתא:

(ה) ויאמר ה' מסיני בא וזרח משעיר צמו וגו'. רבי חייא פתח (ו) אתי מלבנון כלה אתי מלבנון תבאי תשורי מראש אמנה מראש שניר וחרמון ממעונות אריות מהררי נמרים. ה' קרע על כנסת ישראל אחמר. בשעתא דנקי ישראל ממלכא וקריבו לסורא דסיני לקבלא אורייתא. אמר לה קב"ה אתי מלבנון כלה. מן הסוה עדינא עולה קא אשתא כלם שלייתא (ה) כדלי סיכרה דאשתלימת מן משא כלל כהורא ונללו. אפי מלבנון תבאי. בנין לקבלא בניך אורייתא. תשורי מראש אמנה. תשורי. כד"ל (ו) ותשורה אין להבאי. תקבלי מקברא פקדונא על בניך. מראש אמנה. מראשית דעאלו במתיממותא וזכו עלאם ואמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע. והיו כמשקל אחד כמלאכיו עלאין. דסיני כתיב בסו (ח) ברכו ה' מלאכיו נבזרי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו. דין קבילת כנסת ישראל תשורה. מראש שניר וחרמון. דא סורא דסיני (י) דקריבו לנביס ואתעמדו תחתיה. דכתיב (ט) ויתיצבו בתחתיה ההר. ממעונות אריות. אלן בני שעיר. דקב"ה הוסיף לקבל התורה ולא רצו לקבלה. מהררי נמרים. אלו בני ישמעאל. דכתיב ה' מסיני בא וזרח משעיר צמו הופיע מדר פארן ואתא מרכבות קרש. מהו ואתא מרכבות קרש. דהניין כד בעא קב"ה למיסב אורייתא לישראל. אלו

מראה מקומות (א) ויקרא ד' (ב) דהנה ס' (ג) וית' רלו: (ד) במדבר י' (ה) שמות ג' (ו) סיד' ד' (ז) שמות א' ס' (ח) תלים ק"ג ס' (ט) שמות י"ט

זיך הודו

(ז) משה ושרש בתפארת ונקרא ארון הבית. פי' ארון המלכות והשכינה. ותינו שנתנתה לזה העולם תיא ברצונו: (ט) כן הם דברי תפארת למלכות שנקראים את ואחות חתן וכלה מלך ובסורונה ששניהם תולדות מן ערן העליון ותינו הכמה וזכיה אבא ואמא. והמלכות מקבלת הארת תפארת כעין המלכה מן השמש. והיא המולדת בשמות ישראל: (י) י"ם שהר סיני נעשה ראש לשני וחרמון. וי"ם שהר סיני נקרא פי' שני. בדרשת חז"ל שזנא ניר. פי' עול מלכות. וחרמון. מה חרמון זה כל טובו נחמ

באו מחנות סלאכים עליונים. פתחו ואמרו (א) ה' אדנינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים. בקשו שתנתן להם התורה. אמר להם הקב"ה וכי יש בכם מיתה. שנאמר אדם כי ימות באהל. וכי יהיה באיש חטא משפט מות והומת. האם חטא יש ביניכם. וכי ידון אתם צריכים. האם יש ביניכם גזל או גנבה שנאמר לא תגנב. האם יש ביניכם נשים שנאמר לא תנאף. האם יש ביניכם שקר שנאמר לא תענה ברעך עד שקר. האם יש ביניכם חמרה שנאמר לא תחמר. למה אתם צריכים התורה. מיד פתחו ואמרו ה' אדנינו מה אדיר שמך בכל דהא ואלו אשר תנה הודך על השמים לא כחוב. וזשכ ואתא מרבבות קדש. או מימינו אש רת למו:

אחו משריין ומלאכין עלאין. פתחו ואמרו (א) ה' אדנינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנס סודך על השמים. בעל דתייביו לון אורייתא. אמר לון קב"ה וכי אית כחן מוחא. דכתיב אדם כי ימות באהל. וכי יהיה באיש חטא משפט מות ואומת. חטא אית ביניינו. וכי אפון בעלן לדיין. אית ביניינו גזל או גנבה דכתיב לא תגנב. אית ביניינו נשין דכתיב לא תנאף. אית ביניינו שקר דכתיב לא תענה ברעך עד שקר. אית ביניינו חמרה דכתיב לא תחמר. למאי אפון בעלן אורייתא. מיד פתחו ואמרו ה' אדנינו מה אדיר שמך בכל הארץ. ואלו אשר תנה הודך על השמים לא כתיב. יעד ואמא מרבבות קדש. כדן מימינו אש רת למו:

(ג) פתח עלם ההוא ואמר כתוב (ג) ה' בצאתך משעיר בצעדך משרה אדם ארץ רעשה וגו'. בשעה שבקשו הקב"ה לתת התורה לישראל הדין והזמין להם לבני עשו ולא קבלה. כמס"כ ה' מסיני בא וזרח משעיר למו. שלא רצו לקבלה. הדין לבני ישמעאל ולא רצו לקבלה. שנאמר הופיע מדר פארן. כיון שלא רצו חזר אצל ישראל. כך מוטנו. עכשיו יש לשעיר. והרי למדנו שאין זה חטא כאשר האדם מדרק דקדוקי התורה ושואל שאלות להבין דבריה. מרוא זה אינו מתישב ויש לשאול. הקב"ה כאשר הדין לשעיר לא היה נבוא שלהם נתגלה. וכאשר הדין לפארן לא היה נבוא שלהם נתגלה. אפשר תאמר שנתגלה לכלם. לא נמצא כזה לעולם. מלבד לישראל בלבד ועל ידי משה. ועוד שכך המקרא צריך לומר. ה' לסיני בא וזרח משעיר למו והופיע לדר פארן. מהו משעיר למו. ומהו מדר פארן. חלל נצרך לדעת ולהבין. והנה שאלתי זה ועוד לא שמעתי ולא ידעתי פירושו. כשבא רבי שמעון הדין ושאל אותו דבר זה כמקדש. א"ל רבי שמעון הרי שאלה זו כבר נאמרה. ה' מסיני בא. כמס"כ (ד) הגה אנכי בא אלך במה הענן. מסיני בא ונתגלה עליהם. וזרח משעיר למו. כמה שאמרו בני שעיר שאין חפצים לקבלה. מהו דאיר להם לישראל והוסיף עליהם הארה וחביבות יתרה. אף כך הופיע והאיר לישראל מדר פארן. כמה שאמרו בני פארן שאין חפצים לקבלה. מהו הוסיף לישראל האבה והארה יתרה כראוי. ומה ששאלה על ידי מי נתגלה עליהם. זה סוד עליון הוא. ויתגלה הדבר על ידך. התורה יצאה מסוד העליון של ראש המלך הקדוש הנסתר. כאשר נשתלשלה והגיעה אצל זרוע השמאלית. ראה הקב"ה ברוע ההיא שורש דם רע שהיה נדר משם (ו) אמר נצרך לי לברר וללבן זרוע הזאת. שאם לא ישפך דם הרע ההוא יקלקל הכל. אבל נצרך לברר סמאן כל פגם. מה עשה. קרא לסמא"ל ובא לפניו. אמר לו החפץ לקבל תורה שלי. שאל מה כתוב בה. דגל הקב"ה למקום שנצרך ואמר לו לא תרצה. אמר מה ועלום תורה זו שלך היא ושלך תהיה. איני רוצה תורה זו. וחזר והתחנן לפניו ואמר. רבובי של עולם אם אתה נתן אותה

(ג) פתח הסוה ינוקא ואמר כתיב (ג) ה' באתך משעיר בלעדך משרה אדם ארץ רעשה וגו'. בשעתא דבעא קב"ה למיסב אורייתא לישראל אל וזמין למו לבני עשו ולא קבלה. כד"ה ה' מסיני בא וזרח משעיר למו. ולא בעו לקבלה. אל לבני ישמעאל ולא בעו לקבלה. דכתיב הופיע מדר פארן. כיון דלא בעו אסוד לון לישראל. סיני פנין. סמא"ל אית לשאלא. וסא מינן דליה חטאיה כד ב"ר מדרק דיוקן דאורייתא וישאל שאלתו לאסרה למו. סאי קרא לא אחיבה ואיה לשאלא. קב"ה כד אל לשעיר למחל נביאה דלסון חטאיה. וכן אל לפארן למחל נביאה דלסון חטאיה. א"ל מינא דחטאיה לכלסו. לא אשכחן דא לעלמין. כד לישראל בלחודיסו ועל ידך דמסא. ומו דכתיב משעיר קרא למימר. ה' לסיני בא וזרח משעיר למו והופיע לדר פארן. מהו משעיר למו. ומהו מדר פארן. כלל אית למדע וללסחכלא. וסא שאלתא ולא שמעתי ולא ידעתי. כד אסא רבי שמעון אסא ושאל ליה מלה כחלקדמין. א"ל רבי שמעון ה' שאלתא ארץ חתומת. ה' מסיני בא. כד"ה (ד) סנה אכתיב בא אלך במה הענן. מסיני בא ונתגלה עליהם. וזרח משעיר למו. ממאי דאמרו בני שעיר דלא בעלן לקבלה. ממאי אכתיב לון לישראל ואוסיף עליהם כחורא וחביבות. סני. אף הכי הופיע ואנסר לישראל מדר פארן. ממאי דאמרו בני פארן דלא בעלן לקבלה. ממאי אוסיף לישראל חביבות ואסירי יתיר כדקא יאות. ומאי דשאלת על ידך דמחל חטאיה עליהם. רוא עלאה איהו. וחטאיה מל על ידך. לארייתא נספא מרוא עלאה דריסא קדישא דמלכא סמימא. כד סמא"ל לבני דרועא סמאלא. מחל קב"ה בסיחא דרועא דמא ביסא דכוו מתרבי מתחן (ו) אמר אלשפיר לי לברר וללבן דרועא דא. דאי לא יתמחך סהוה דמא ביסא יפגים כלל. אבל אלשפיר לבררא מסכא כל פגמו. מלי עבד. קרא לסמא"ל ואמא קמיס. אמר ליה כעתי אורייתא דלי. אמר מלי כתיב בה. דלין קב"ה לאתר דלשפיר ואמר ליה לא תרצה. אמר סס וסלוס אורייתא דא דילך סיא ודילך ססא. לא בעיתא אורייתא דא. ואמאי ואמחן קמיס ואמר. מאריס דעלמא א"ל אית ייביו ית

מראה ביקובות (א) תיסי (ב) נלך קל. (ג) שופטים ס"ד גמ' י"ט

זיו הזתר

(א) מקור התורה מן רישא קדישא. היינו מן חסדי בינה ודעת. ונשתלשלה למטה דרך ה' ספירות הנקראות נופא ומלכא. וירדע שאברהם מרכבה לספירת חסד הנקראת זרוע ימנית. ויצחק מרכבה לספירת נבונה הנקראת זרוע שמאלית. וכיון שגולדו פתח ישמעאל ועשו יכול להיות גם להם יניקה מן כח התורה. לפיכך עשה הקב"ה שהשירים שלהם בשמים סמא"ל שזו של עשו ורוב שרו של ישמעאל הם כעצמם וימאנו מליות להם יניקה מן התורה:

אותה לי כל מבשלת התבטל. שהרי מבשלות שלי על רצויה הן על הכובב מאדים. אם כן הכל יתבטל מהעולם ומלחמות לא תהיינה. רבנו של עולם תחזק לך תורתך. ואף יהיה לי הלך ונחלה בה. אמנם אם טוב לפניך. הנה העם בני יעקב להם ראוייה תורתך. והוא השב בזה לאמר רכילות עליהם. ושיב ורח משעיר למו. משעיר ממש יצא אור לישראל. וכסאל חשב בודאי שאם בני יעקב יקבלו התורה יעברו מן העולם ולא יושעו לעולמים. השיב לו הקב"ה ואמר. הרי אתה הבכור ולך ראוייה התורה. אמר לו הרי אין עוד שלי הבכורה. כי נמכרה לעקב ואני חייתי מודה לו עליה. א"ל כיון שאין אתה חפץ להיות לך חלק בה. תתרחק מכנה לנאמן. אמר מ"כ הדבר. א"ל כיון שכן תן לי עצת מה לעשות שיקבלו התורה בני יעקב שאתה אומר. א"ל רבנו של עולם נצרך לשחרר להם. קח אור מן הארת כחי שכשמים וזן עליהם. וכו' ויקבלו אותה. והנה כח שלי היה לראשונה. הפשט מבטל אור החופף עליו ולקח אותו לתת לישראל. ושיב ורח משעיר למו. משעיר מבטל זה כסא"ר. שכתוב ונשא השעיר עליו. למו. לישראל. כיון שהעביר דם הרע מזורע השמאליה חור לזרוע הימנית. ראה בה גם כן שנצרך לנקותה מן דם הרע שבזרעו ההוא. קרא לרה"ב ואמר לו. החפץ אתה לקבל תורתך. א"ל מה כתוב בה. וזל לו ואמר לו. הנאף. אמר אוי לי אם ירדוש וזי ינחילי. ה"ה הקב"ה. ירדוש רעה היא שתתבטל על ידיה כל המבשלה. שלי שמים ברכת המים לקחתי. ברכת דני הים. שנאמר פרו ורבו וכלאו את המים (וואמר ה) הנה ברכתי אותו והפריתי אותו והרביתיו אותו וגו' (וכתוב כ) והוא יהיה פרא אדם (ח) התחיל להתחיל לפני רבנו ואמר לו. רבנו של עולם שני בנינו יראנו מאכרם. הנה בניו של יצחק תן להם התורה ולהם היא ראוייה. א"ל איני יכול כי אתה הבכור ולך היא ראוייה. התחיל עוד להתחיל לפניו ואמר. רבנו של עולם בכורתי תהיה שלי. ואור הוה שאני ירשתי בשביל הבכורה קח ממני ושלן להם. עשה כן. ושיב הופיע מדר פארן. ומה נשתנה שבכסא"ר כתוב ורח. וברה"ב כתוב הופיע. אלא שלקח אור ההוא שנפשט מן כסא"ר. שהוא כח החרב והריגה. [וחר משעיר למו] שיוכלו לדרוש חייבי ביתה ולהרוג במלחמה כראוי. ושיב (ו) ואמר חרב נאותך. אע"פ שלא היה זה הכח שלך. ולקח מן הברכה ההיא שנפשטה מן רה"ב מעט. למען תופיע מעט מבכרתי כח האור לך פריה ורביה. לפיכך כתוב הופיע מדר פארן. ולא לתוב ורח [ע] וכיון שלקח אלו המהות עבד ישראל מאותן שרים המושלים. להלך וקרא להם לכל רבבות קודש. המבטלים על שאר האומות [שיקבלו התורה]. וגם הם עני לו כהראשונים. ובכלם קבל ולקח כתנות ליחנם לישראל. מכל לרופא עזיה לו כל שם מן שם חיים ושבר הכלי עבוד גנו. כי חפץ ליתן לבנו בקבוק ההוא אשר בו הם חיים. זה הרופא היה חכם. אמר הן עבדים ימים ישנם בביתי. אם ידעו שאני נותן לכני אור הנה ירעו

יחם לי כל שלשני דילי יתעבר. דלא שלפנו דילי. על קסולא חסיו על ככבא דמאדים. או סכי כלא יתבטל מעלמא וקרבין לא יכו. מאריה דעלמא נקוט לך אורייתא דיןך. ולא יבא חולקא ואחסנא לי בם. חבל אי נחא קמך. סא עמא בניו דיעקב. לין אחמי. יארכו חסיד דא דלסורא אחר עלייה. סה"ד ורח משעיר למו. משעיר מחט נפק נסורא לון לישראל. וסחאל חסידא דילי אי בניו דיעקב יקבלון דא יתעברין מעלמא ולא יתלסין לעלמין. אחיב לים קב"ה ואמר. סא אנת בזכרא ולך אחמי. אחר לים סא לים לי בכיורא דילי. דא אודבא לים ליעקב ואחא חודמי לים. חל הוילני ולס בעים למחי לך בם חולקא. אסעבר מינה בכלא. אחר יאוס. חל סאל ודך סא לי עיסא חיד אסביד דיקבלון לס בני דיעקב דא אחר. חל מאריה דעלמא לנפיק למחל לך. סול נסורא מנסיו מיני דמחי וסב עלייס. ודא יקבלון לס. וסא דילי יאס בקדמיתא. אפסיס מיס נסיו דמחי פליס וסב לים למיכס לון לישראל. סה"ד ורח משעיר למו. משעיר מחט דא סחאל. דכביד וסא סעטיר עליו. למו. לישראל. כיון דאסעבר ורח ביסא דמרוסא סחאלא אסדור לדרושא ימלא. מחא בים אף סכי דלנפיק לנקוט דמחא ביסא דרוסא דא. קרא לרס"ב ואמר לים. מבטי אה אורייתא דילי. חל מחא כביד בם. דליג לים ואמר לא הנאף. אחר וי לי ירואת דא חסין לי קב"ה. ירואת ביסא חסיד דיעעבר בם. כל שלפנא דילי. דא ברכתא דמחי נפילנא. ברכתא דנוי יחא. דכביד פרו ורבו ומלאו את המים. (וכתוב ה) סכס ברכתא חמו וספריית חמו וסבדיתי חמו וגו'. וכתוב כ) וסא יסיוס פרה אדם (ח) מארי למחנא קמי מאריה ואמר לים. מארי דעלמא תרין בנין נפיקא מאכרסס. סא בניו דלחא סב לון חולון אחמי. חל לא יכלנא דלחא בזכרא ולך אחמי. סחאל פו למחנא קמי ואמר. מארי דעלמא בכיורא דילי פהא דילי. וסא נסורא דלחא ירואת בניו בכיורא סול מחי וסב לון. עביד כך. סה"ד הופיע מדר פארן. ומה סא דבכמל כביד ורח. יגרה"ב כביד הופיע חל נפס סאל סאל נסורא נסיו דלכביד מינה סחאל חרב וקסולא. [וחר משעיר למו] לקסלא ברינא ולקסלא דקא יאוס. סה"ד (ג) ואסר חרב גלופך. אע"פ דלא סוס דיןך. וסל מסהיא ברכתא דפסיס מיס רס"ב ועיר. כמאן דלופע ועיר מבכרנא דיליס למעבר פריס וריס. צניכ כביד הופיע מדר פארן. ולא כביד ורח [ע] וכיון דנפל מחק אלן לישראל מחיון דברבנין שלפנין. חסא וקרא לכו לכו רבבות קודש. מחק על סאר עמין [דיקבלון אורייתא]. ואסביד לים אף סכי. ומכלוס קביל וסלי מחקן לישראל. ואסביד לאסיה דסוס לים חד מחל מליס מחסא דמחי וסב לים לבריס. וסעל למיכס לים לבריס סחאל פליסון דסחא דמחי. חסיה סוס חסיד. אחר עבדין ביסין סאס צביס. אי ידעון דלחא יסבי לכרי נכובא דא יכליס

מראה מקומות ל נלפת ליו ט ט ט ט (ג) דכריס

זיו הודו

[מן] דרש פרא ג"כ במשמעות פריה. או שענינו שוכב מהאור גדולה: [א] וריות דא פועלת חזקה יותר ואירכות יותר כפועלת חופיע. והענין הוא שזולא מתנות האלה שנלקח מהם לא היה כלל ישראל כח האכזרי לחסית איש אפילו במקום סבוח. וכן גם היה כח הכושה מחליש מאד כח התאווה כלקיים פריה ורביה. וכעבור זה נפסק לא בשום העליון כירוע:

יבאם בנימין ויבטון לקבל ליה. מלי עבד. נסל זעיר
 סמחא דמותא וסוי אספחא דמאנא. קרל לעבדיו ואמר לון.
 אסחן מסימן קרמי פבעון דססווא סמח. אמרו
 נחמי מלי סוח. נסלו למשעס. ועד לא ארעו כעו
 למימח. אחרו בלביסו מי סאי סמח יסיב לבריה ודלי ימיח.
 ואן יריה לרבוונא. אמרו קמיס. מרנא סמח דא
 לא אסחי אלל לבך. וסא ארנא דסולחנא סבקא נבך.
 ול וסב ליה לסחא דיקבל סמח דא. כך קב"ס
 איסו אסיח חביס. ידע דלי יסיב אורייתא לישראל עד לא
 אודע לון. בכל יומא סוו דרפין לון לישראל עסא
 וקסלון לון. אכל ארע לון [כנוונא דססווא אסיח].
 ואינון יסבו ליה סמח וכוזבון בנין דיקבלון לא.
 וכלסו קביל לון מסס למיכס לסו לישראל. סס"ד
 א) עליה למרסו סביס שבי זעיר. ובכ"כ ידעו
 ישראל אורייתא בלא מרעורא וכלא קסרונא כלל.
 מרן סא זכירן סמיס לעסל ולמלי עולמיס:

(ג) רבי חיית פתח (ג) ה' בצאתך משעיר בצעדך
 משרה ארום ארץ רעשה נם שמים נספו. כוא וראה
 זכאים הם ישראל בעולם הזה ובעולם הבא. שהקב"ה
 בחר בהם והם דבקם בו. ונקראים קדושים עם קדוש.
 וכן עד שהעלה אותם למדרגה עליונה שנקראת קודש.
 שכתוב (ד) קדש ישראל לה' ראשית תבואתה. כמו שבארנו
 שהרי ישראל מיום השמיני נדבקם בו בשם ונרשמים
 בשמו והם שלו. כמשי (ה) ומי כעמך ישראל נזי אהר
 בארץ. ואומות העולם אין דבקם בו ואין הולכים במשפטי.
 כי חסר אצלם רושם הקדוש. עד שהם מתדבקים בצד
 האחר שאינו קדוש. וכוא וראה בשעה שבקש הקב"ה
 ליתן התורה לישראל הומין לבני עשו. אמר להם התפנים
 אתם לקבל התורה. בשעה ההיא נבהלה ארץ הקדושה (ו)
 וחשבה ליכנס לנקב של תהום רבה. אמרה לפני רבונו
 של עולם. אוצר החרה חשני אלפים שנה טרם
 שנברא העולם. אקלם לתוך ערלים שאין רשומים בבריתך.
 אמר לה הקב"ה. כסאי כסאי. יאבדו אלף אומות כמדות.
 וברית התורה אל יודמן לפניך. וס"כ ה' בצאתך משעיר
 בצעדך משרה ארום ארץ רעשה ודאי (ז) לפי שהתורה
 לא ניתנה אלא שיש משקד בשני אופנים. משקד בברית
 תורה (ז) ובמשקד בברית של הצדיק וכנסת ישראל (יז)
 שהתורה למקום הזה ניתנה ולא לאחר. דבי אבא אמר
 משקד בשלושה מקומות עליונים. משקד בתורה. משקד
 בנביאים. משקד בכתובים. משקד בתורה. שנאמר (ח) וזאת
 התורה אשר שם משה לפני בני ישראל. משקד בנביאים.
 שנאמר (ט) וכל בניך למדי ה'. הם למדי ה' ולא אחר.
 משקד בכתובים. שכתוב (י) ויקם עדות בעיניך ותגיד שם
 בישראל. וכתוב (י) אך צדיקים יורו לשון. אינו צדיקים.
 זה צדיק וכנסת ישראל. כי מי שאינו נבצר ולא נכנס
 בברית שלהם אל יורו לשון הקדוש היינו התורה. א"ר
 חיית בין שנגלה הקב"ה על הר סיני ליתן התורה
 לישראל

מסד ארום ארץ רעשה נם שמים נספו. מלי חזי
 אסחן אינון ישראל בעלמא דין ובעלמא דלמי. דקב"ס
 פאריס כסו ואינון מתדבקין ביה. ואקרון קדישין עם קדוש.
 וכן עד דסליק לון לדרנא עולא דאקרי קודש.
 דכביס (ד) קדש ישראל לה' ראשית תבואתה. כמא דלוקומחא
 דסא ישראל מתמניח יומין מתדבקין ביה בשמים ורשימין
 בשמים ואינון דיליס. כד"ס (ה) ומי כעמך ישראל נזי אהר
 בארץ. ועמחין לא מתדבקין ביה ולא אולין בנימסיס.
 ורשימא קדישא אסדיו מנייסו. עד דאינון מתדבקין בספרא
 אחרא דלאו קדישא. ותא חזי כשעתא דנעט קב"ס
 למיכס אורייתא לישראל וזמן לבני עשו. אחר לון בעלן
 אסון לקבלא אורייתא. כהסיא שעתא אפרניוס ארעא קדישא (ו)
 זכא לאפלא לנוקבא דסוואח רבס. אמרס קמיס מארי
 דעלמא. (פספסירא) דחודס פרי אלפי סני עד לא
 אסברי עולמא. קליפנא נז ערלין דלא רשימן בקיומך.
 אחר לס קב"ס. כורסיס כורסיס. ייבדין אלף אומין כווייסו.
 וקיימא דלורייתא לא יודמן קמייסו. סס"ד ה' בצאתך משעיר
 בצעדך משרה ארום ארץ רעשה ודלי (ז) בנין דלורייתא
 לא אסיכיב אלל לחאן דליס ביה קיימא קדישא. ומאן דילין
 אורייתא למאן דלא אסדור כפרי קיימי. משקר בקיימא
 דלורייתא. ומשקר בקיימא דלדיק וכנסת ישראל (יז)
 דלורייתא לאסי אסר אסיכיב ולא לאחרא. רבי אבא אמר
 משקר בתל דוכמי עילי. משקר בתורה. משקר
 בנביאים. משקר בכתובים. משקר בפרס. דכביס (ח) וזאת
 ספורה אסר שם מסס לפני בני ישראל. משקר בנביאים.
 דכביס (ט) וכל בניך למודי ה'. אינון למודי ה' ולא אחרא.
 משקר בכתובים. דכביס (י) ויקם עדות בעיניך ותגיד שם
 בישראל. וכביס (י) אך צדיקים יורו לשון. ומאן דלדיק.
 דא דליק וכנסת ישראל. דמאן דלא אסנור ולא עאל
 בקיימא דלסון לא יודן לשמים קדישא דסא אורייתא. ארי
 חיית כיון דאפגלי קב"ס על סורא דסיני למיכס אורייתא
 לישראל

מראה מקומות ט' תלים ס"ב (כ) אזור (ג) שוטטס פ' ד' ידע' כ' (ט) שמואל כ' כ' (ח) דברים ד' (ז) יסע' ל' (ח) תלים פ"ח (ט) שם ק"פ

זין הודר

[ז] זו השכינה הקדושה שבה תרי"ג אורות מן תרי"ג צעות התורה. והיא נקראת ארץ הקדושה ונם במא כבוד: [ח] זו השכינה הקדושה: [ט] פ"י יסוד ומלכות:

לישראל שקמה הארץ וישבה במנוחה. ושי"ב ה) ארץ יראה ושקמה :

מימינו איש רח לסו. (נ) רבי אבא שאל לרבי שמעון מה זה שכל אומות העולם אין עושים נענוע בנופם אלא ישראל בלבדם, שבאשר לוסרים תורה מתענעים כאן וכאן, כלי תרגילת לזה מאנשים שבעולב ואין יכולים לעמוד על מעמדם, איל נזכרתי דבר גדול ובני העולם אין יודעים ואין משגיחים, ישב מעט ואמר אוי להם לאנשים שחולכים כבהמות שדה בלי השכל, בדבר זה בלבד ניכרת הגשמות הקדושות של ישראל בין הגשמות של האומות עכרים, נשמות ישראל נגזרו מתוך מנורה קדושה המאירה, שכתוב (נ) נר ה' נשמת אדם, ונר הזה בשעה שמתאחד עם התורה העליונה, [שהוא איש רת] אל השקום עליו האור אפילו רגע, וזהו הסוד (ו) אלהים אל רמי לך, כרמיון הוא כתוב (ה) המזכירים את ה' אל רמי לכם, אל יהי שקט לכם, אור הנר כיון שנתאחד עם הפתילה, זה האור אינו שוקט בעולם, אלא אורו מתענע כלבאן ולבאן ולא ישקום לעולם, כרמיון זה ישראל שמשמתיים נגזרות מתוך מנורה עליונה ההיא, כשמתחיל לומר דבר אחד מן התורה, [שכתוב בה מימינו איש רח לסו] הרי אור נר הגשמה נדלק, והם אין יכולים לשקום, אלא מתענעים כלבאן ולבאן כלבאן הצדדים כמו אור הנר, שהרי כתוב (ו) נר ה' נשמת אדם, וכתוב (ו) אדם אתם, אתם קרוים אדם, ולא האומות עכרים, נשמות העמים עכרים בקש נדעך שאין אור ההוא שורה עליהם, ולכן שוקמים ואין מתענעים, שהרי אין לבנו התורה, לא נדעקים באש שלה, אלא אורה שורה בהם, אלא הם עומדים כעצים בתוך אש השורף אשר אין אור שורה עליהם, ולכן שוקמים בלי אור כלל, איך יוסי זה הוא ברור הדבר, אשרי חלקי שוביתי לאה לשמוע דבר זה :

וירחי בישרון מלך בהאסף ראשי עם יחד שבמי ישראל. (ח) פתח רבי שמעון ואמר, שיר המעלות הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד, מהו שבת אחים גם יחד, אלו הם החברים בשעה שהם יושבים ביחד, ואין פורשים זה מן זה, מתחלה הם נראים בנבורים מתגוררי מלחמה שרוצים להרוג זה לזה, אח"כ חוזרים להיות כאהבה של אחיה, הקב"ה מה אומר, הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד, גם להכליל עמם השכינה, ילא עוד אלא שהקב"ה מאוין דבריהם, והם נחת רוח לו ישמח בהם, ושי"ב ז) או נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו וגו', הקב"ה שמוע עמהם וקורא להם שלום, ובגלגל נמצא שלום בעולם, ושי"ב ז) ארבעה שידע שניטלה הבכורה ממנו וניתנה ליוסף, ומ"ם נתינע להחיותו, לפיכך התפלל משה ואמר יהי ראובן ואלי ימות, נתקיים בעולם הזה ונתקיים בעולם הבא, מה הטעם, בעבור הענין של יוסף, ובעבור ששעה תשובה על אותה מעשה, שכל מי שעושה תשובה הקב"ה מעמידו בעולם הזה ובעולם הבא :

וואת

לישראל שכיכת ארעה יתבת בנייהא. (ס"ד ה) ארץ יראה ושקמה :

מימינו איש רח לסו. (נ) רבי אבא שאל לרבי שמעון מהי האי דכל עמין דעלמא לא עבדין נענוע אלא ישראל בלחודייהו, דכד לעגן בחרייתא מתענעין סכא וסכא, בלא למודא דביי בעלמא, ולא יכלין למקם בקיומיהו, איל אדכרתן מלחא מלאה ובני עלמא לא ידעין ולא משגיחין, ימיב שעתא ואמר ווי לבני נשא דחולין כבערי חקלא בלא סוכלפנו, במלס דא בלחודי אסתמודעון בשמחון קדישין דישראל בין בשמחון דעמין עכרים, בשמחון דישראל לחגורו מנו בולגין קדישא דדליק, דכתיב (נ) נר ה' נשמת אדם, וסאי נר ה' בשעתא דלחאחד נו אורייתא דלעילא, (דלויא) אש דת' לא שכיך נסורא עליה אפילו רגע, ורוא דר' אלהים אל דמי לך, כנוונא דא כתיב (ה) סמוכרים את ה' אל דמי לך, לא שכיכו לכוון, נסורא דשרגא כיון דלחאחד נו פתילה, הסורא נסורא לא שכיך לעלמין, אלא מתענעא נסורא לכוון ולכאן, ולא משתכיך לעלמין, כנוונא דא ישראל דשמשיהו מנו הסורא נסורא דשרגא, כיון דלמר חלס חדא דלורייתא, [דכתיב] כס' חמיונא אש דא למין, סא נסורא דליק, וסאי נר ה' לכוון, חיונן לאסתכבא, ומתענעין לכוון ולכאן, לכוון ספרין כנסורא דשרגא, דסא (ו) נר ה' נשמת אדם כתיב, וכתיב (ו) אדם אתם, אשם קריין אדם, ולא לחודי עכרים, בשמחין דעמין עכרים מדעיו, דקש בלא נסורא שריא עלייהו, ושי"ב ז) ארבעה שידע שניטלה הבכורה ממנו וניתנה ליוסף, וי"ד משתכין ולא מתענעין, וסאי לית לון אורייתא, לא דליק בלא דילא ולא נסורא שריא בסון, חיונן קיימין כעלים בגן נורא דדליק בלא נסורא דשריא עלייהו, ושי"ב משתכין בלא נסורא כלל, איך יוסי דא הוא ברור דמלא, וכאם חולקין דוכינא לאה לשמוע דבר זה :

וירחי בישרון מלך בהאסף ראשי עם יחד שבמי ישראל. (ח) פתח רבי שמעון ואמר, שיר המעלות הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד, מהו שבת אחים גם יחד, אלין חיונן חברים בשעתא דלוינן, יתבין כחדא ולא מתפרשן דא מן דא, בקדמייתא אחחון, ונבדרי מניחין קרבא דבעו לקפלא דא לדא, לבתר אסתדרון דרמייתא דלחוס, קב"ה מאי אומר, הסה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד, גם לאכלל עמקא סכינתא, ולא עוד אלא דקב"ה אליה למחלייכו וימחא לים ומדי כסו, (ס"ד ט) או נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו וגו', קב"ה חדי עמחון וקרי עלייהו שלם, ובניסון אסתכבא שכלא בעלמא, (ס"ד ז) ארבעה שידע שניטלה הבכורה ממנו וניתנה ליוסף, וי"ד משתכין ולא מתענעין, וסאי לית לון אורייתא, לא דליק בלא דילא ולא נסורא שריא בסון, חיונן קיימין כעלים בגן נורא דדליק בלא נסורא דשריא עלייהו, ושי"ב משתכין בלא נסורא כלל, איך יוסי דא הוא ברור דמלא, וכאם חולקין דוכינא לאה לשמוע דבר זה :

מראה כקובות (א) תלים פ"ג (ב) פתח רח: (ג) מנני כ" (ד) תלים פ"ג (ה) יעני"ס כ" (ו) מנני כ" (ז) יחזקאל (ח) ארצי נע: (ט) פלגין כ" (י) וישב קס:

וזאת ליהודה ויאמר שמע ה' קול יהודה. (א) פתח רבי שמעון ואמר (ב) או נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחשבי שמו. מקרא זה יש לעיין בו. או נדברו. או דברו ה' צדיק לוטר. מה נדברו. אלא נדברו למעלה מכל אותן מרכבות הקדושות וכל אותן חיצות הקדושות. לפי שאותן ריבורים הקדושים עולים למעלה. והרבה הם שמקדמים ולקוחים אותם עד לפני מלך הקדוש. ומתעשרים בכמה עשרות באותן אוריות העליונים. וכלם נדברו מלפני מלך העליון. מי ראה שמחות. מי ראה תשובות העולות בכל אותן הרקיעים כאשר עולים ריבורים אלה לפני מלך הקדוש. ומלך הקדוש מסתכל בהם ומתעשר בהם. שהם עולים ויושבים בחיקו והוא משתעשע בהם. ומשם עולים על ראשו ונעשים עמרה. ועי' אמרה התורה (ג) ואהיה ששעשים יום יום. והייתי לא נאמר. אלא ואהיה. בכל זמן ובכל שעה שריבורים עליונים עולים לפניו. שני פעמים כתוב יראי ה'. יראי ה'. אלא יראי ה' למעלה. יראי ה' למטה. יראי ה' עומדים למטה. והריבורים שלהם עומדים בצורתם למעלה. ומיד לה מצאתי בספרו של חנוך. שכל ריבורי הצדיקים אשר בזה העולם הם מתעשרים ועומדים לפני המלך ומשתעשע בהם הקב"ה. ואח"כ הם יורדים ועומדים לפניו באותה צורה של זה הצדיק שאמר אותם. והקב"ה משתעשע באותה הצורה. ואח"כ נכתבים בספר זכרון לפניו להתקיים לפניו בקיום חמיר. ולחושבי שמו. מהו ולחושבי שמו. הרי ביארו שאלו הם המחשבים רברי התורה להתדבק אל רבונם בסוד השם הקדוש. בשביל לרעת אותו ולהכין חכמת שמו בלבבם. ככתוב ולחושבי שמו. שהוא הסוד של השם הקדוש. ושי"כ (ד) ועל דמות הכסא רמות כמראה אדם עשוי למעלה. כיון שאמר רמות למה אמר כמראה. שהרי היה די לומר רמות אדם. אלא רמות אדם זה הוא סוד עליון. בכבוד עליון שהוא נראה צורת אדם. אבל זה שנתפס כמראה. היינו להכליל אותן הצורות של רברי השמות ואתן החכמה והעולם ומתעשרים למעלה. ואח"כ מתקיימים בצורת אדם באותה צורה של זה הצדיק שמעט אדם. ובכלם משתעשע הקב"ה שהם עמדותיו

(ה) ויראי אדם תמיד ואוריק לאיש חסידך וגו'. א"ר אלעזר כהן ולוי שרם שעולים לעבודה בודקים אחריו לדעת דרכיו ומעשיו. ואי לא אינו עולה לעבודה. וכן בסנהדרין לשבת במשפט. ואם נמצא כראוי נותנים עליו חומר של המקדש. ואם לא אינו עולה לעבודה. ושי"כ ולוי אמר תמיד ואוריק לאיש חסידך. מפני מה זכה לוי לאורים ותומים ולעבוד חעבודה. הוי אומר יען אשר נסיתו בבמה וגו'. האומר לאמו ולאמו לא ראיתי וגו'. וכיון שנמצאו במדרגות האלו כהן יורו משפטין ליעקב וגו'. ישימו קמורה וגו'. להשקט רוגו ולהומין שלום. ובביל על מזבחה. בשביל שיהנו ויומקת הכל ויושפע ברבות בכל העולמות. או ברכ ה' חילו וגו' :

(ו) יורו משפטין ליעקב ותורתך לישראל. אמר רבי שמעון כתוב באהרן (ז) תורת אמת היתה בפיך וגו' ורבים השיב מעון. וכתוב בריתי היתה אתו החיים והשלום. בוא וראה כל מי שאהיו ביד הרשע ומפציר בו שיצוהו רבו הרע. הוא נתעלה בשלש עליות. מה שאין נתעלה

וזאת ליהודה ויאמר שמע ה' קול יהודה. (א) פתח רבי שמעון ואמר (ב) או נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחשבי שמו. הוי קרא את לאסתכל בים. או נדברו. או דברו מבני לים. מהו נדברו. אלא נדברו למעלה מכל אינון רתיבין קדישין וכל אינון חילין קדישין. בנין דאינון מלין קדישין סלקין לעילא. וכמה אינון דמקדמי ונסלין לון קמי מלכא קדישא ומתעשרין בכמה עשרין באינון נהורין עלאין. וכמה נדברו מקמי מלכא עלאה. מהן חמי מדון. מהן חמי תושבין דסלקין בכל אינון רקיעין כד סלקין מלין אלין קמי מלכא קדישא. ומלכא קדישא מסתכל בכו ומתעשר בכו. דאינון סלקין ויתבין סל חקיס ומשתעשע בכו. ומתמן סלקין על רישיה וסוו עפרה. ועי' אמרם לארייתא (ג) ואהיה ששעשים יום יום. ויסיית לא כפיס. אלא ואהיה. בכל זמן ובכל עידן דמלין עלאין סלקין קמי. תרי זמני כתיב יראי ה'. יראי ה'. אלא יראי ה' למעלה. יראי ה' למטה. יראי ה' קיימין לתתא. ואינון מלין קיימין דיוקיאסין לעילא. וירא דא אסתכלא בספרא דחנוך. וכל מלין דלדיקא די בצרעא אינון מתעשרין וקיימין קמי מלכא ומשתעשע בכו קב"ה. ולבשר אינון מחמין וקיימין קמיס דיוקנא דסאז דדיקא דקאמר לון. ומשתעשע קב"ה בסאז דיוקנא. ולבשר אכתיבי בספר זכרון לפניו לקיימא קמיס בקיומא תדיר. ולחושבי שמו. מהו ולחושבי שמו. סא אוקמוס דלנין אינון דמחשבי מלין דאורייתא לאתדבקא למאריסון ברזא דשמו קדישא. בנין למנדע לים ולאסתכלא חכמה דשמיס בלביסו. דכתיב ולחושבי שמו. דסאז רזא דשמו קדישא. ס"ד (ד) ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה. כיון דאמר דמות אחמי כמראה. דסא סני לים למימר דמות אדם. אלא דמות אדם דא סאז רזא עלאה. דסאז כבוד עלאה דיוקנא דלדס. אבל סא דלחוסף כמראה. לאכללא אינון דיוקנין דמלין דמחמא ואינון רזין דמחמא דסלקין ומתעשרין לעילא. ולבשר קיימין דיוקנא דלדס דסאז דיוקנא דלדיקא דמפערין לון. ויכללוו למשתעשע קב"ה בעשרין :

(ה) ויראי אדם תמיד ואוריק לאיש חסידך וגו'. א"ר אלעזר כהן ולוי עד לא יסתלק לפולחנא דקדן אבתריה למנדע ארחי ועובדי. ואי לא לא סליק לפולחנא. וכן בסנהדרין למידן דינא. ואי אסתכל דקדא יאות יסבין עליה חומרא דמקדש ואי לא לא סליק לפולחנא. ס"ד ולוי אמר תמיד ואוריק לאיש חסידך. מפני מה זכה לוי לאורים ותומים ולמפלגא פולחנא. סוי אומר אבר נסיתו במסה וגו'. סאומר לבניו ולחמו לא ראייתו וגו'. וכיון דאסתכלא באלין דרגין כדון יורו משפטין ליעקב וגו'. ישימו קמורה וגו'. לשכח רבזא ולזמא שלמא. וכליל על מזבחה. בנין דיתכסמון כלל ויסתכחון דכחאן בכללו עלמין. כדון ברכ ה' חילו וגו' :

(ו) יורו משפטין ליעקב ותורתך לישראל. אמר רבי שמעון כתיב באהרן (ז) תורת אמת היתה בפיך וגו' ורבים השיב מעון. וכתיב בריתי היתה אתו החיים והשלום. מה חיו כל מהן דאחיד בידא דחייבא ואסתכל ביה למשכן אורחא ביסא. איסו אסתלק בתלת סלוקין. מאי דלא אסתלק

נתעלה כך איש אחר. הוא נורם להבנית צד המוסאה. וגורם שיחזקו הקב"ה כבודו. וגורם שיתקיים כל העולם בקיומו למעלה ולמטה. ועל איש הזה כתוב בירתי היתה אתו וזרים השלום. חובה לראות בני בנים. וזכה בעולם הזה וזכה לעולם הבא. כל שופטי דינים אין יכולים לרון אותו בעולם הזה ובעולם הבא. נבנם ב"ב שערין ואין כי שימחה בידו. ועין כתוב ה) נבור בארץ יהיה ורעו דג ישרים יבדך. דין ועושר בביתו ודקדק עומדת לעד. וזה בחשך אור ישרים וגו' .. ובשעה שישאל נכנסים לבתי כנסיות כבקר ומתפללים תפלותם. אח"כ יצא כרו שקרא ואומר. עליונים ותחתונים תעידו עדות. כי הוא שמתקן נפשות ומוכה לרשעים. שהוא ראוי להכתיר לו בעמדת המטרונה. שהרי המלך והמטרונה שואלים עליו. או מודמנים שני עדים מאותן עני ה'. המושפטים בכל העולם ועומדים אחורי הפרכה. ומעידים עדות הזאת ואומרים. הרי אנו מעידים על כל פלוגי בן פלוגי. אשרי חלקו. שהרי אביו נזכר בגללו לטובה. זה הוא המתקן נפשות למטה. נפשות הרשעים שהיו בצד המוסאה. ובכן נתעלה כבוד הקב"ה בשמחה שלמה. באותה שעה נדרם ממתה אחד שהוא נזכר על תמונת הצדיקים. ונקרא בסדר שמש האחות י"הו"ד"ע"ג ויג) והוא מעוטר בכתר שבו שם הקדוש. והקב"ה מרמז לאותו המסונה והוא מביא תמונת האיש ההוא שמתקן נפשות הרשעים. ומציב אותה לפני המלך והמטרונה. ואני מעיד עלי שמים וארץ שבשעה ההיא מוסרים לו אותה התמונה [יג] שהרי אין לך כל דיוק בעולם הזה שלא נחקקה תמונתו למעלה תחת יד המסונה ההוא. ומוסרים בידו ע' מפתחות שכל גנוי רבנו נמצאים שם. וזה מברך המלך לאותה התמונה בכל הברכות שברך לאברהם כאשר היה מתקן נפשות הרשעים. והקב"ה מרמז ד' תמונות עליונים. ולוקחים אותה התמונה והולכים עמה. ומכניסים אותה לע' עולמות נסתרים שאין זוכה להם איש אחר. כי הם גנויים לאותן מתקנים נפשות הרשעים. ואחמלי היו יודעים האנשים כמה תועלת חובת זכים בגללם כאשר מוכים להם. היו הולכים ורודפים אחריהם כמי שרודף אחר חיים. העני מוכה לאנשים בכמה מכות בכמה אצרות עליונים. אבל אין זה כמי שמתקן ומוכה לרשעים. מה בין זה לזה. אלא מי שמתניע להטיב לעני הוא משלים חיים לנפשו. וגורם לו להתקיים. חובה בגללו לכמה מכות בעולם ההוא. ומי שמתניע בתקן הרשע הוא משלים יותר. ששה לצד המוסאה של אלהים אחרים להכניע שלא ילשון. ומעבירו ממסלתו. עשה שיתקנה הקב"ה על כמא כבודו. עשה לרשע ההוא נפש אחר. אשרי חלקו:

אסמלק סבי ב"ב אחר. גרים לאכפיה ססרה אחר. וגרים להסמלק קב"ס ביקרים. וגרים לקיימה כל עמלה בקיימים לעילא ופסא. ועל סבי ב"ב כפיב ביימי ביימי אלו סביים וסלום. וזכי למחמי ככין לכנוי. וזכי כסאי עמלה וזכי למעלה דלמי. כל מחרי דינין לא יכלין לחיין לים כסאי עמלה ובמלחא דלמי. סאל כסריסר דרמי ולית מחן דמחי בידים. ופ"ד כפיב ה) נבור בלרץ יסיס ורמו דא ישרים יבדך. סון ועושר בביתו ולדקדק עומדת לעד. וזה בחשך אור ישרים וגו' .. ובשעתם דסרלא עמלק לבי כניסמא בלסרל ומללן ללוסאן. לבמר פסיק כרוח אקרי ואחר. עללן ומסלן אסכיו ססדוסא. מחן איסו דעבד נססלן וזכי לחייבול. ססוא דלסמחי ככין לכנוי. וזכי כסריסר דמלכותא על ריסיס. ססוא דלסמחי לעמלא ססמא קמי מלכא ומסרונימא. דסא מלכא ומסרונימא שללן עליס. כדן דלדמן מרין ססדין מלינן מימי ס'. דמססיי בכל עמלא ויקיימן כמר פרנולא. וססון ססדוסא חלל ואחר. סא אק ססדין על פלוגי בר פלוגי. זכאס חולקיס דסא לבי ידכר בגייס לפכ. דל איסו עבד נססלן לסמא. נססלן דחייבול דסוו מססרלא אחר. כדון אסיק קב"ס כסדוס סליממא. בייס סמא דלדמן סד מחמל דלסיו נזכרל על דיוקין ולדיקיס. ולקרי כרל דסחוסל דלסיו י"הו"ד"ע"ג ויג) כסמל דסמא קריסא. ורמיז קב"ס לססוא מחמל. וליסי דיוקיס דססוא ב"ב דעבד נססלן דחייבול. וקליס לים קמי מלכא ומסרונימא. וסאל אססדנא עלי סמחי ורעסל דכסריס סמסא מסרין לים ססאי דיוקנא [יג] דסא לים לך כל לדיקא כסאי עמלה דל חקיק דיוקיס לעילא פסחא ילל דכסיס מחמל. ומסרין בידים ע' מפתח דכל גנויא מלריס ססו. וכדן מלכא כדן לססוא דיוקנא. בכל ככלן דכדן לאכרס כד עבד נססלן דחייבול. וקב"ס רמיז ל' מסרין עללן. ונסלן לססיס דיוקנא ולולין פמיס. וליסו סאל לס' עמלין גניין דלל וזי כסו ב"ב אחר. דסא לינן גניין לאינון דעבד נססלן דחייבול. ולמלי סו ידפי כמי כסא מוסלמא וזכו וסלן בגייסו כד וזי להון. סו סלי אכסריסיו ורדפי לון כמלן דרדף כמר חין. מסכסל וזי לבני כסא ככמס סכלן ככמס כניין עללן. ככל ללו איסו כמלן דכי לחייבול. מחי כין סאי לסאי. אלא מחן דלססלן כמר מסכסל איסו אסליס חין לנפסיס. וגריס לים לאסקיימא. וזכי בגייס לכסא סכלן לססוא עמלה. ומחן דלססלן כמר חייבול איסו אסליס יסיר. עבד לססרלא אחרל דלסליס אחריס דלסכפיה ולל סלמא. וססבר לים מלסמסחיס. עבד לסמלק קב"ס על כורסי יקריס. עבד לססוא חייבול נססל אחרל. זכאס חולקיס:

רעיא מרימנא

רעיה הנאמן

ג) ישימו קסודס בלסיד וגו'. אחר רפיל מסימנא לים דכסיל מוסלמא בעמלא כקסרס. וליסו קסורל דדינא כרמחי. ריח ניחא כפף. מרננס דקסר קסירו

ג) ישימו קסודס באפיד וגו'. אסר רעיה הנאמן אין דבר מסלל המיתה בעולם קסרסל. שהוא התקשרות הדין ברחמים. ריח ניחא כפף. תרגום של קסר קסירו

מראה מקומות ה) תליס ק"ב ג) פנחס רכד.

יג) פי' שכל מלאך נקרא על שם שימושו ותמנותו. וזה המלאך מסונה על תמונות הצדיקים שבישראל. לכן נקרא בשם זה שהוא צירוף יחודי עם. פי' שתמנותו רק על עם היהודים [יג] ענין אותן התמונות או שהן הנשמות או שהן כבוד בשמות נשמות:

קטירו, ואמר מנורה הקדושה, יען שהתעלה היא בקרבן, כל האומר פטום הקטרת אחר תהלה, לרוד מבטל מיתה מביתה [טז] ע"כ ר"מ :

וליוסף אמר מברכת ה' ארצו שמנר שמים מטל וגו'. (א) א"ר אלעזר למדנו כתוב (ב) ביום ההוא אענה נאם ה' אענה את השמים והם יענו את הארץ, אענה את השמים, שמים כמשל, שנאמר (ג) השמים כסאי והם יענו את הארץ, הארץ כמשל, שנאמר והארץ הדום רגלי, שמים, שמים עליונים, וארץ, ארץ עליונה [טז] שלמדנו כאשר התקין שמים זה בתקונו, התקין אותו לעומת ארץ ההיא, ותשיקתו לנגדה במדרגה אחת, שנקראת צדיק [יז] כמו שכתוב (ד) וצדיק יסוד עולם, והוא מתרבה בה בארץ הזאת, וכן ראש המלך הקדוש עד המקום ההוא ששורה זה הצדיק נשפע נר אחד של שמן משחת קודש, ומנביע בתשוקה רבה בארץ קדושה הזאת [יח] וארץ הזאת מקבלת הכל, ואח"כ מארץ הזאת נוזנים כלם עליונים ותחתונים, כעין הודות וזכר בנקה, שכל אברי נפשו נרבים בה, והיא נאחזת בכלם להתעבר ממנו, כדמיון זה למדנו כל המשלים לעשרה הראשונים של בית הכנסת מקבל שבר של כלם, ה' יוסי ואמר כנגד כלם [טט] :

(י) פתח רבי אבא ואמר (י) יפה נוף משיש כל הארץ, הר ציון ירכתי צפון קרית מלך רב, מקרא זה סוד האמונה הוא, יפה נוף, זה הוא יוסף הצדיק, שנאמר בו ויהי יוסף יפה תאר ויפה מראה, משיש כל הארץ, הוא חדרה ושחכה למעלה ולמטה, הר ציון ירכתי צפון, לפי שבהלכות עמוד משכן שילה, הר ציון, זו ירושלים, ירכתי צפון, כך הוא בוראי למעלה ולמטה, קרית מלך רב, זה הוא מקום מתוקן לעומת מלך רב, זה כלל העליון מכל קדש הקדשים, שהרי משם נשפע כל הארות וכל הברכות וכל השמחות של כלם, שהרי משם מאירות כל פנים, ובית המקדש נתברך משם, וכאשר היא נתברכת משם נשפע ברכות לכל העולם, שהרי כל העולם משם נתברך :

(ו) בכבוד שורו הדר לו וקרני ראם קרניו וגו' רבי אבא פתח (ז) כל זאת באתנו ולא שכתנוך ולא שקרנו בבריתך, כל זאת באתנו כל אלו באו עליונה היה צריך לומר אלא כל הדינים שלמעלה באו עליונה ולא שכתנוך לא שכתנו דברי תורתך [כ] מכאן נלמד כל מי ששוכח דברי התורה שאינו רוצה להתניע בה, כאילו שוכח להקב"ה, שהרי התורה כלל שמו של הקב"ה היא, ולא שקרנו בבריתך שכל מי שמשקר בו בזה את הברית הקדוש הנרשם בו כאילו משקר בשם המלך (כא) לפי ששם המלך נרשם בו בדרם, ופי שמשקר בזה כאילו נוסר כל התורה, בוא וראה אברהם קדם שנמשל הרי לא נאמר בו שהוא שוכח התורה, כיון שנמשל מה כתוב, עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמר מצוותי מצותי חקתי ותורתי, והכל לפי שנמשל ונרשם בו ירשם הקדוש

קטירו, ואמר בלינה קדישא, דבנין דליתא חייה בקרבנא, מתן דייחא פטום הקטרת כפר תכלס לרוד כסיל מוסנא מביתה [טז] ע"כ ר"מ :

וליוסף אמר מברכת ה' ארצו שמנר שמים מטל וגו'. (א) א"ר אלעזר מתן כתיב (ב) ביום ההוא אענה נאם ה' אענה את השמים והם יענו את הארץ, אענה את השמים, שמים משל, דכתיב (ג) השמים כסאי, והם יענו את הארץ, הארץ משל, דכתיב והארץ הדום רגלי, שמים, שמים עליונים, וארץ, ארץ עליונה [טז] דמציא כד מתקן שמים דא בתקונו, מתקן יתיה לקבלה דסליא ארץ, ותלינתייה לקבלה כדור דרגא דלקרי לדיק [יז] כמה דכתיב (ד) וצדיק יסוד עולם, ואתדבק בס כהא ארץ, ומיחא דמלכא עד ססוא אתר דשאר הוי לדיק אחי חד נהרל דמשחא דרבות קדישא, והמיל בסגולות תלינתייה כהא ארץ קדישא [יח] ונסל כלל הוי ארץ, ולבשר מחאי ארץ ארץ מתן כלל עלאי ותחאי, כגוונא דוונא דדכורא כגוונא, דכלהו שיינן דנוסא דליה שכתנוך במקבא, ונוקבא אחידא ככלסו להתעברא מניה, כדוונא דא פנינן כל דאשלים לעשרה קדמאי דבי כניסחא נוסל אגר כלסו, רבי יוסי ואמר לקבל דלסו [יט] :

(ה) פתח רבי אבא ואמר (ו) יפה נוף משוש כל הארץ, הר ציון ירכתי צפון קרית מלך רב, הוי קרא רחא דמסימנתייה חייה, יפה נוף, דא חייה יוסף הצדיק, דכתיב ביה ויהי יוסף יפה תאר ויפה מראה, משוש כל הארץ, חייה מדוכ ומדו לעילא ותתא, הר ציון ירכתי צפון, בנין דכחולקיה קאים משכנא דשילס, הר ציון, דא ירושלים, ירכתי צפון, כי סא דדא לעילא ותתא קרית מלך רב, אתר חייה מתקנא לקביל מלך רב, דא מלכא עלאה דכלא, קדש הקדשים, דהא מתתן אחיח כל כסיו וכל כירכא, וכל חדיו דכלא, דהא מתתן נהרין כל אפסן, ופי מקדשא התברכא מתתן, וכד חייה מתברכא מתתן נסקי כרכאן לכל עלמא, דהא כל עלמא מתתן מתברכא :

(ו) בכבוד שורו הדר לו וקרני ראם קרניו וגו' רבי חבא פתח (ז) כל זאת באתנו ולא שכתנוך ולא שקרנו בבריתך, כל זאת באתנו, כל אלו באו עליונה חבתי ליה, הלא כל דינין דלעילא אתו עלאה ולא שכתנוך, ולא אנשינא חילוני אורייתך [כ] מתקן אוליפתא כל מתן דאשמי חילוני אורייתא ולא בני למלטי כס, כאליו אנשי לקב"ה, דהא אורייתא כלל שמה דקב"ה חייה, ולא שקרנו בבריתך, דכל מתן דמשקר ביה כהא את קייחא קדישא דרש"י ביה כאליו משקר כשמה דמלכא [כא] בנין דשמה דמלכא אברהם ביה כד נס, ומתן דמשקר כהא כאליו משקר באורייתא כלל, וכל מתן דכשר הוי בריה כאליו כסיר אורייתא כלל, פה חיו אברהם עד לא התנור הא לא התנר דחיכו כסר אורייתא, כיון דמתן חיו כתיב, עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמר מצוותי מצותי חקתי ותורתי, וכלל בנין דמתנור ואתרש"י ביה ש"ח

מראה כקומות (א) יצחק פס: (ב) סופר פס: (ג) יצחק פס: (ד) יצחק פס: (ה) יצחק פס: (ו) יצחק פס: (ז) יצחק פס: (ח) תלמי פס:

זיו הוזהר

[טז] או מיתה או עוני : [טז] שמים עליונים זה תפארת עלמא דדכורא, ארץ עליונה זו מלכות עלמא דנקבא : [יז] זה ספירת חסידות : [יח] חיינו מלכות : [יט] פיר שהעשירי הוא כנגד מלכות : [כ] דורש כל זאת באתנו, כל הדינים הנאמרים מן מלכות שנקראת וא"ת : [כא] וזה השם שצדי הנרשם בנף האדם ע"י שילה וספירת כירוד :

הקדוש ונטר אותו כראוי. מעלה עליו הכתוב כאילו שער כל התורה. יצחק כמו כן כתוב ואת בריתי אקים את יצחק. וע"כ התורה נקראת ברית. בוא וראה יוסף בשביל שנטר לו לזה הברית ולא רצה לשקר בו. וזה לכבוד בעולם הזה ולכבוד בעולם הבא. ולא עוד אלא שהקב"ה השרה שמו בקרבן. שכתוב (א) עדות ביהוסף שמו ונז'. וזכה לברכת עוה"ז ולברכת עולם הבא. א"ר יצחק כתוב בכור שורו הדר לו ונז'. יוסף בשביל שנטר לברית הזה וזה בכור שהוא ראשון לקרבן. א"ל רבי יהודה אם כן מפני מה נחבדך בדבר שהוא לשמאל. הלא בהימין היה צריך להתבדך [כנ] שהרי כתוב לפני שור מהשמאל. א"ל כרי שינין על חכם שחאי ירבעם. א"ל עוד למדתי כמקרא זה. כי יען שיוסף נטר לו לזה הברית שזה הברית נאחו בשתי מדרגות [כנ] ואותן ב' המדרגות למעלה בשמות נקראים [כד] ולמדתי בפרשת פרה ארוסה שפר"ה היא סדרה אחת מאותן ב' מדרגות העליונות [כז] והמדרגה של פעולת ההורגות עם הפר"ה נקרא שור' [כז] והוא בכור שורו הדר לו וקרני ראם קרניו. הדר לו ודאי. ואינו כשור שבועולם. אלא וקרני ראם קרניו. קרן עליון הוא על כל האחרים. ועל כן בהם עמים יננה יחדיו אפסי ארץ. א"ל אבא נשמע מכאן שכל מי שנטר לזה האות רושם הקדוש. אותן ב' מדרגות העליונות נקשרות בו לשמור אותו בכל. לעשרו בכבוד עליון. וע"כ זכה יוסף בשתי מלכות. אחת הוא לעצמו ואחת לבנו. ויען כי שלמה המלך התדבק בגנים זכריות ניתנה מלכותו לירבעם. וע"כ ברית חבוב סהכל — :

רשימא קדישא ונטר ליה כדקא יאות. סליק ליה כאילו נטר אורייתא כלא. ילחק אוף הכי כתיב ואת בריתי אקים את ילחק. וע"ד אורייתא אקרי ברית. מא חזי יוסף בנין דנטר ליה להאי ברית ולא צעא לשקרא ביה. וזה ליקרא בהאי עלמא וליקרא לעלמא דאחי. ולא עוד אלא דקב"ה אשדו שמיה בניה. דכתיב (א) עדות ביהוסף שמו ונז'. וזכה לברכתא דהאי ולברכתא דעלמא דאחי. א"ל ילחק כתיב בכור שורו הדר לו ונז'. יוסף בנין דנטר להאי ברית וזה בכור דהיהו קדמאה לקרבנא. א"ל רבי יהודה אי הכי אמאי התבדך במלה דהיהו שמאלא. הא כימינא מצעי ליה [כנ] דהא כתיב לפני שור מהשמאל. א"ל בנין דניין על חובי דירבעם. א"ל רוא חוליפנא בהאי קרא. דכיון דיוסף נטר ליה להאי ברית דהאי ברית אחיד בצדיק דרנין [כנ] ואינון תרין דרנין לעילא בשמאן אהקרון [כד] ואלוילסנא צרפתא פרה ארוסה דהאי פרה' מד דרגא מחלינון תרין דרנין עליון היו [כז] וזוגא דפרס שור' אקרי [כז] וזה הוא בכור שורו הדר לו וקרני ראם קרניו. הדר לו ודאי. ולאו סאי כשור דעלמא. אלא וקרני ראם קרניו. קרנא עלאה הוא על כל האחרים. ועל דא בהם עמים יננה יחדיו אפסי ארץ. א"ל אבא משמע דכל מאן דנטר להאי את רשימא קדישא. אינון תרין דרנין עליון אהקרון ביה לנטרא ליה ככלא. ולאעשרא ליה ביקרא עלאה. וע"ד זכה יוסף בתרין מלכו. מד הוא וזה בניה. דכיון דשלמה מלכא אהדבק בגנים נכריות אחיבז מלכותא לירבעם. וע"ד ברית חבוב סהכל — :

ז) ולזבולין אמר שמה זבולין בצאתך. רבי אבא פתח (ג) חגור חרבך על ירך גבור הודך והדרך. וכי זה הוד והדר לישא כלי ויין. א"ל ודאי עיקר הדרב. אות ברית קדוש נתן הקב"ה ורשם אותו באנשים. בשביל שינטרו אותו ולא יפנסו בפנם לאותו רושם המלך. ומי שפגם אותו הרי עומד לגדור (ד) חרב נקמח נקם ברית. לנקום נקמת הברית הקדוש שנרשם בו והוא פגם אותו. ומי שרוצה לגבור מקום הזה יודרו ויתקן עצמו בשעה שיצר הרע מתגבר עליו. וישים לגדור חרב ההוא הקיימת על הירך. להפרע ממי שפגם מקום הזה. ובכן חגור חרבך על ירך גבור. גבור הוא. וגבור נקרא. ולכן כתוב הירך והדרך [זז] ר"ל חגור חרבך על ירך גבור. מי שיצא לדרך יתקן עצמו בתפלה לרבנו. ויודרו בצדק' הזאה שהיא חרב העליזנה עם תפלה ובקשות קודם שיצא לדרך. ככתוב (ה) צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו. בוא וראה וזבולין יצא תדיר לנתיבות ודרכים והתניח בלחמות. והודרו כחרב עליזנה היא עם תפלה ובקשות קודם שיצא לדרך. ואז נצח עמים ורתגבר עליהם :

ז) ולזבולין אמר שמה זבולין בצאתך. רבי אבא פתח (ג) חגור חרבך על ירך גבור הודך והדרך. וכי זה הוד והדר לישא כלי ויין. א"ל ודאי עיקר הדרב. אות ברית קדוש נתן הקב"ה ורשם אותו באנשים. בשביל שינטרו אותו ולא יפנסו בפנם לאותו רושם המלך. ומי שפגם אותו הרי עומד לגדור (ד) חרב נקמח נקם ברית. לנקום נקמת הברית הקדוש שנרשם בו והוא פגם אותו. ומי שרוצה לגבור מקום הזה יודרו ויתקן עצמו בשעה שיצר הרע מתגבר עליו. וישים לגדור חרב ההוא הקיימת על הירך. להפרע ממי שפגם מקום הזה. ובכן חגור חרבך על ירך גבור. גבור הוא. וגבור נקרא. ולכן כתוב הירך והדרך [זז] ר"ל חגור חרבך על ירך גבור. מי שיצא לדרך יתקן עצמו בתפלה לרבנו. ויודרו בצדק' הזאה שהיא חרב העליזנה עם תפלה ובקשות קודם שיצא לדרך. ככתוב (ה) צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו. בוא וראה וזבולין יצא תדיר לנתיבות ודרכים והתניח בלחמות. והודרו כחרב עליזנה היא עם תפלה ובקשות קודם שיצא לדרך. ואז נצח עמים ורתגבר עליהם :

ו) ויששכר באהליך. פתח רבי שמעון ואמר (ז) להנחיל אוהבי יש ואצרותיהם אמלא. וכאמ"ה הם בני העולם. אותן העמלים בתורה. שכל מי שעמלו בתורה

ו) ויששכר באהליך. פתח רבי שמעון ואמר. (ז) להנחיל אוהבי יש ואצרותיהם אמלא. וכאמ"ה הם בני העולם. אותן העמלים בתורה. שכל מי שעמלו בתורה

בראה מקומות (א) תלים פ"א (ב) ויחי רב: (ג) תלים פ"ה (ד) ויקרא כ"ז (ה) תלים פ"ס (ו) ויחי רבנ: (ז) פ"ל פ"ח

זין הזהר

[כנ] חיינו אריה שכתוב לפני אריה אל הימין: [כנ] שהם תפארת ובלכות. כי חיסור מקבל מזה וזאתן לזאת. בכור תפסוק כי כ"ל בשמים ובארץ (תרנמו דאחרי בשמים וארץ: [כז] השמות הם תו"ה תפארת. אלהים או אשתי מלכות: [כט] פרה' רמו על מלכות: [טז] שור' רמו על יסוד: [כו] כי זה חנוצר בריתו הוד והדר לו:

32 לב

לזמנין הוא דינא ולזמנין הוא רמזי. אי זכאן כד
עלמא הא אל קיימא וכווא חסד. ואי לא זכאן הא אל
קיימא ואקרי נבור. ועל דא קיימא בכל יומא [נר] אכל מלס
סמיר סא. אל בכל אתר נהירו דחממא עלאה סיא. וקיימא
בקיימא בכל יומא. דכתיב (א) חסד אל כל היום. ולאחלי
דסאי אל אסער בעלמא. לא יכיל עמלא למיקס אפילו
ספחא חדא חמאי דיין תקיפין דמסערין בעלמא בכל יומא.
סה"ד אלה חולדות סמנים וסארין כסבראס. אל סקרי
כסבראס אלא באבראס. באמערותא דאבראס
קיימי. וכד אסער אבראס בעלמא. כל אינן
דיין דמסמכא בכל יומא ויומא דמי לסו לבר. ולא
קיימין קמיס. סה"ד ואל זמס בכל יום. נאס לא זמס בכל
יום לא כתיב. אלא זמס. בכל יומא ויומא דידנא אסמכא
דמי לון לבר. וקיימא סא וזמס עמלא (נ) סה"ד
יומא יזוס ס' חסדו. ולאחלי סאי לא יכיל
עמלא למיקס אפילו נעמא חדא. וע"ד כלוא קיימא צניינא
דאבראס. וסאי דכתיב אל נבור. לא דאיסו נבאר. אלא
סאי קרא רמז סא דקא רמז לסבסן. ורמז סא דקא רמז
למסמכותא עלאה קדישא. דכתיב (ג) סלא יסדן אל נבאר
אבי עד עד סלס. סלא. דא חממא עלאה דסאי פליאה
ואסמכא חכלא. כד"ד (ד) כי סלא חמד דבר למספס. יסדן.
דא סא נהר עלאה דגיד ונפיק ואל ססאק. ואל יסדן
לכלא ואסקי לכלא. אל. דא ססאק. כסא דאוקימא סא
סגול. נבור. דא יסחק. דכתיב סגול. אבי עד. דא יעקב.
דאחיד לסאי ססרא וסאי ססרא (ו) וקיימא בקיימא סליס (ו)
סלא עד. דא דייק. דאיסו סלא דעלמא. סלא
דבינא. סלא דמסרובסא (ז) סא ר' חקיס ור' יסודא
וסקי ידיו. כו ואמרו וסא סולבא דסלאנא סאי. וסא
סא דלא דמס סארי צנויסי :

שלעמסס הוא דין ולפעמסס הוא רחמים. אם זכאים בני
העולם הרי אל קיים שהוא חסד. ואם אינם זכאים הרי אל
קיים שנקרא נבור. ועל זה קיים בכל יום [נר] אכל דבר
הנכון הוא. אל ככ"ס הארת חכמה העליונה היא. וקיים
בקיומו בכל יום. שכתוב (א) חסד אל כל היום. ואחלי
סא אל נעוורד בעולם. לא היה העולם יכול לעמוד אפילו
שעה אחת מלפני דינים תקיפים שנתעוררים בעולם בכל יום.
וש"כ אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. אל תקרי
בהבראם אלא באבראם. בהתעוררות החסד של אבראם
בתקיימם. וכאשר נתעורר חסד של אבראם בעולם. כל אותן
הדינים הנמצאים בכל יום ויום הוא דומה אותם לחץ ואין
עומדים לפניו. וש"כ ואל זמס בכ"י. זמס או זמס בכל
יום לא כתיב. אלא זמס. שבת כל יום ויום שהדין נמצא
הוא דומה אותו לחץ. והוא קיים ומסרים העולם (ה) וש"כ
(ג) יום ציוה ה' חסדו. ואחלי זה לא היה העולם יכול
לעמוד אפילו רגע אחד. ולכן כלם קיימים בכלל חסד של
אבראם. וסא שכתוב אל נבור. לא שהוא נבור ברין. אלא
סקרא זה רמז הוא שסרמו על האבות. ורמז הוא שסרמו
על אמונה עליונה הקדושה. שנאמר (ג) פלא יועץ אל נבור
אבי עד עד שר שלום. פלא. זו חכמה העליונה שהיא נפלא
ונסתר מכלם. כמס"כ (ד) כי יפלא סכך דבר למספס. יועץ.
זה הוא נהר העליון הנמשך ויוצא ואינו פוסק. חה יועץ
לכל ומסקה לכל. אל. זה אסקי לכלא. כמס"כ יועץ
הגדול. נבור. זה יסחק. שכתוב הגבור. אבי עד. זה יעקב.
שנאמר לצד זה ולצד זה (ו) וקיים בקיים שלם (ו)
שר שלום. זה צדיק. עומא שלום של העולם. שלום של
הבית. שלום של המטריה (ז) סא ר' חקיה ור' יהודה
ושקו ידיו. כו ואמרו אשרי חלקנו ששאלנו כן. אשרי
הוא הדור שאתה שכן ביניהם :

(ה) וימת סס מסה עד ס' רבי יסודס ססח (ו) ססמסי
למי לדודי ודודי יסחק סבר ונר. כקסמסי
ולא מלסמסי קראחיו ולא סגרי. מלי כתיב למילא לני
יסה ולבי עד ונר. לני יסס. סמרי ככסס יסרל לני
יסס סקקודי אורייתא צומנא דלוינלא כמדינא. ולבי עד.
לאכלא לארעא למסבי לס מיוסין. דס כל סקודי
אורייתא כלרעא מסמכאין. קיל דודי דוסק. דא מסס דלזכס
לסו ליסרל ככסס ויכוס ככסס קססי. דכתיב אלה
סדכריס ונר. סמריס יססס ונר. וסמריס סקלססס ונר.
סס"ד

(פ) וימת סס מסה עד ה'. רבי יהודה פתח (ו) פתחתי
אני לדודי ודודי חסס עבר ונר. בקסמתי
ולא מסמתי קראחיו ולא ענני. סה כתיב למעלה אני
יסה ויבי עד ונר. אני יסנא. אסרה ככסס יסרל אני
יסנא מסמתי התורה כוסן שהלכתי במדבר. ולבי עד.
ליכס ארץ לעסות להם ספספס. סמדי כל מסות
התורה בארץ נהגות. קיל דודי דוסק. זה מסה שהוכיח
ליסרל ככסס חוכמות ככסס מריבות. שנאמר אלה
הדברים ונר. סמריס הייתם ונר. ובתורב הקצפתם ונר.
וש"כ

מראה בקרבות (א) תלים (ב) סס מ"ג (ג) יס"ד (ד) דמיס י"ז (ה) דק נ"ח (ו) ס' ס'

דן דאחיד

(נר) מי יסש ליישב כן ענין הספוק שחשם אל תנע שהוא חסד מ"ס וסא סקרי חסן לחיות זמס בכל יום. ע"י שהישישם סמכסס
חסד על דין : (א) נס כסן מסא סמכרי חסדו סקסס לשון לעסס על רסבי כי ע"ס דקדוק סה זה חסדו סס כסן כסן
קל לבנין נפעל. אסנא חסדא לי סרריני נבונים וסרי מוסקס לעד. כי זמס כסדוה סס יסורס ככסס במסמעות כסס או
סלא. אכל כסדוה סלא יסורס בשני ענינים לפעמים כענין כעס ולפעמים כענין נירוש חקסנא. כסו כספוק ולכא זמסס
יסרל. תרגום ואיתא תריך לי יסרל. וסא אוקס לא זמס ה'. ירגסו וסא אחריות דלא תריבא ה'. ותרנוס יב"ע וכן תרגום
ירושלמי פירשו עקי לי. וסנא אצל הקב"ה לא יחבן לחארו שהוא כעסן כעסם וככל יום הוא כעס. כי הכעס כתיב בסוליס
יניה. כלסר שחכילי סוא כעסם כעסן שגילי כמדה ו. וסנא אצל חסי"ה שהוא טוב ומסבי לכל כעסם. א"כ סמכריני סני סומר
סניני כעס אצל חסי"ה הוא רק כסאר האנשים חסאים הם כעסויס אורו. כדאיתא אס לסכסויס כן וכו'. וענינא שהחוסאים
סמכויס בו כעס וסא נכעס על דמס. לכן כענין כעס יחבן אצלו יתר חכנין נפעל או ספעל. וכן צריך להיות נ"כ בפעל זמס.
סאס יסורס כענין כעס יחבן יתר לסר זמס או נזמס מן החוסאים לפניו סמכויס אורו ליד כן. אכל כיון ככתיב זמס יחבן יתר
לפניו כענין השני שמסמעותו היא נירוש חקסנא. וחיוני שחכ"ה כעל חסר סגרי ומקסין בכל יום את חרינים הנחשקורים כרי
יחתיקס העולם. וכוה יסכר פי העסלפס סמלעניס על אור חסמס : (א) פ' מורכב סן יסין וסמאל חסר נגדולח : (ב) פ' שיקב
דחיוני סמאר שהוא ככתיב נון קרא אבי עד על סס סעוסר בקיוס סלס על חרין סמכי קסוס שון חספירות נצח וסור. עד חסינו
נצח : (ג) נ"כ סלס ע"י סרר יסור צריך חיוני ערה"כ אחא סלס וכויתר סלס וכל אשר לך סלס. סלס לעולם חקליון עלמא
דכורא וסן חסמאר. סלס לכיח חיוני עלמא דקוסא מרר סמלכות. וסלס לחסינא שיש לה די שפע חללל סלל כסרמיות
בעולם סה :

ולטו פי' הן יעקב והן משה שניהם לא מתו כיון ששרשן בתמורת שהוא עץ ימים. משה מלגמו ויעקב מלכר !

מורה אחיבה. וכדי אוריק חייך לכי נשא מססו חילנא דמיין. וכך סוס אלמלא דחבו ישראל. סה"ד מרות על הלוות. חירות ממלאך המות. דשא חילנא דמיין סוס משיך למתא. ועל דא בשג"ס דליסו כשר קיימא מלא לארקא רוחא דמיין. בשג"ס אחיד למתא ואחיד לעילא [מ] וע"ד מניין משה לא מיה. אלא תכניס מעלמא וסוס סה"ד לסיכרא. דשא שמשא אע"ג דלחכש מעלמא לא מיה. אלא עאל ואסיר לסיכרא. כך משה:

ניתנה התורה. ובכן השמיע חיים לאנשים מן עץ חיים ההוא. וכך היה אלמלא שחטא ישראל. וס"כ חרות על הלוות. חירות ממלאך המות. שהרי עץ החיים היה נמשך למטה. וע"ז כתוב בשג"ס שהוא בשר עומד הרבה להשמיע רוח חיים. בשג"ס גאחו למטה ונאחו למעלה [מ] וע"כ למדנו משה לא מת. אלא נאסף מן העולם ויהיה מאיר להשכינה. כמו השמש שאע"פ שנאסף מן העולם לא מת. אלא שהולך ומאיר להלבנה. כך משה:

(א) ויקבר אתו בני בארץ מואב וגו' א"ר יוסי כתוב (ב) המוליך במדבר הגדול והנורא וגו'. הרי נתבאר שבמדבר ההוא שלם צד המוטאה. ואם תשאל הרי משה שנתעלה על כל בני העולם איך מת שם. לא כן. שהרי משה נביא האמת לא היה ברשות אותו המדבר. אלא בהר העברים. מהו העברים. מריבה [מח] שהיו מריבים על אותו הר שרים העליונים שלמעלה. ולא נמסר ביד מסונה מי הוא. ויקרא אל משה. ולא משה משה עבד נאמן והיה מושל עליו ונקבר שם. ולא נתעסק בו בקבורתו אלא הקביה בלבדו. שנאמר ויקבר אתו בני. ויקבר אתו. מי. זה שכתוב בו בדרך נסתר (ג) ואל משה אמר. ולא נכתב בו בדרך נסתר. ולא כתוב כי הוא. אף כן ויקבר אתו. ולא כתוב מי הוא. אלא וראי זה המקום ידוע הוא אצל החברים. וע"כ בהר ההוא לא שלם עליו אלא משה בלבדו. והוא נקבר שם. ובשביל להודיע לכל הרוות האחרים שבועלם שאותן מתי מרבה יקומו. השרה אותו לרועה ההוא שלהם בניהם. להיות כלם בהתעוררת התחיה לעולם הבא:

(ד) למדנו שיעקב משה יוסף בדרך אחר הלכו יעקב מת וגופו הכניסו בארץ הקדושה. יוסף מת וגופו לא נקבר בארץ הקדושה אלא עצמותיו. משה לא זכה לא לזה ולא לזה. מפני מה. אלא יעקב בעלה הראשון של השכינה היה. מה יעקב נודנה בו במשה. ובזמן שמשה היה בעולם הזה היה פוקדה כראוי. ותוא היה בעלה השני. יעקב הכניסוהו לארץ הקדושה גופו שלם. לפי שהוא בבחינה גוף. יוסף עצמותיו ולא גופו. לפי שהעצמות מורים על חיליות ומחנות שלמעלה. וככל יצאים שהמדרגה שנקראת צדיק. וצדיק נקרא צבאות. מה המעם. לפי שכל צבאות ומחנות עליונים ממנו יצאים. ולכן עצמותיו המורים על צבאות הכניסו לארץ. משה נשאר בחוץ לארץ ולא נכנס שמה לא גופו ולא עצמותיו. אלא שנכנסה השכינה לארץ לאחר שמת משה והורה לבעלה הראשון. זה הוא יעקב. מכאן נשבע אשה שנשאית לשני אנשים. בעולם ההוא חזרה לבעלה הראשון. משה נשאר בחוץ לארץ כיון שבעלה הראשון היה בארץ. משה זכה בחייו מה שלא זכה בו יעקב. יעקב שמש בה בעולם ההוא. משה בעולם הזה —

(ה) ולא ידע איש את קבורתו. א"ר יוסי בוא וראה בכל ששת ימי השבוע. כאשר מניח השעה

(א) ויקבר אתו בני בארץ מואב וגו'. א"ר יוסי כתיב (ב) המוליך במדבר הגדול והנורא וגו'. הרי נתבאר שבמדבר ההוא שלם צד המוטאה. ואם תשאל הרי משה שנתעלה על כל בני העולם איך מת שם. לא כן. שהרי משה נביא האמת לא היה ברשות אותו המדבר. אלא בהר העברים. מהו העברים. מריבה [מח] שהיו מריבים על אותו הר שרים העליונים שלמעלה. ולא נמסר ביד מסונה מי הוא. ויקרא אל משה. ולא משה משה עבד נאמן והיה מושל עליו ונקבר שם. ולא נתעסק בו בקבורתו אלא הקביה בלבדו. שנאמר ויקבר אתו בני. ויקבר אתו. מי. זה שכתוב בו בדרך נסתר (ג) ואל משה אמר. ולא נכתב בו בדרך נסתר. ולא כתוב כי הוא. אף כן ויקבר אתו. ולא כתוב מי הוא. אלא וראי זה המקום ידוע הוא אצל החברים. וע"כ בהר ההוא לא שלם עליו אלא משה בלבדו. והוא נקבר שם. ובשביל להודיע לכל הרוות האחרים שבועלם שאותן מתי מרבה יקומו. השרה אותו לרועה ההוא שלהם בניהם. להיות כלם בהתעוררת התחיה לעולם הבא:

(ד) למדנו שיעקב משה יוסף בדרך אחר הלכו יעקב מת וגופו הכניסו בארץ הקדושה. יוסף מת וגופו לא נקבר בארץ הקדושה אלא עצמותיו. משה לא זכה לא לזה ולא לזה. מפני מה. אלא יעקב בעלה הראשון של השכינה היה. מה יעקב נודנה בו במשה. ובזמן שמשה היה בעולם הזה היה פוקדה כראוי. ותוא היה בעלה השני. יעקב הכניסוהו לארץ הקדושה גופו שלם. לפי שהוא בבחינה גוף. יוסף עצמותיו ולא גופו. לפי שהעצמות מורים על חיליות ומחנות שלמעלה. וככל יצאים שהמדרגה שנקראת צדיק. וצדיק נקרא צבאות. מה המעם. לפי שכל צבאות ומחנות עליונים ממנו יצאים. ולכן עצמותיו המורים על צבאות הכניסו לארץ. משה נשאר בחוץ לארץ ולא נכנס שמה לא גופו ולא עצמותיו. אלא שנכנסה השכינה לארץ לאחר שמת משה והורה לבעלה הראשון. זה הוא יעקב. מכאן נשבע אשה שנשאית לשני אנשים. בעולם ההוא חזרה לבעלה הראשון. משה נשאר בחוץ לארץ כיון שבעלה הראשון היה בארץ. משה זכה בחייו מה שלא זכה בו יעקב. יעקב שמש בה בעולם ההוא. משה בעולם הזה —

(ה) ולא ידע איש את קבורתו. א"ר יוסי בוא וראה בכל ששת ימי השבוע. כאשר מניח השעה

מראה מקובות (א) תמונה קנה. (ב) דברים ח' (ג) שמות כ"ד (ד) בראשית כ"ז (ה) יחזקאל:

דף הורה

מ' מרת התפארת מקבל שפע ודעילא מ' נ' וראשונות ומשפיע למטה למלכות: (מח) ענינו עברה. כמו עובר וחסעבר על ריב לא לה

של תפלת מנחה שיצט דין הקשה וכל הדינים נתעוררים. אבל ביום השבת כשמגיע זמן תפלת מנחה עת רצון של כל הרצונות נמצאת. והקדשון הקדוש שופיע הרצון שלו. וכל הדינים נכנעים ונמצא רצון ושמה בכל. ובאורו הרצון נסתלק משה נביא האמת והקדוש מן העולם. למען דעת שלא נסתלק ברין. ובשעה הזאת יצאה נשמתו בהרצון של הקדשון הקדוש ונגזר בו. לפיכך ולא ידע איש את קבורתו כתוב. מה הקדשון הקדוש הוא נסתר של כל הנסתרות. ואינו נודע לעליונים ולתחתונים. אף כך נשמה הזאת שנגזרה בהרצון ההוא. שנתגלה בזמן תפלת המנחה של שבת. כתוב בה ולא ידע איש את קבורתו. שהוא נסתר מכל נסתרות העולם. ודין לא שלם בו. אשרי חלקו של משה:

א) ויהושע בן נון מלא רוח חכמה ונז'. אמר רבי שמעון בבבא מקומות לסדנו שמושה כפני השמש. ויהושע כפני הלבנה [מז]. שאין אור להלבנה אלא אור השמש כאשר הוא מוכן להלבנה. והלבנה מתוך אור השמש נתמלאה. וכאשר נתמלאה אז עומדת בשלמות. שלמות של הלבנה איזו היא [מז] סוד של הכל הוא שנקראת דמות בסוד השם העליון ה'ייה. שהרי בשם הזה אינה עומדת אלא בזמן שנמצא בשלמות. שהרי כמה שמות יש שהוא יורשת ונקראת בהם כפי השעה שעומדת בה. וכאשר עומדת בסוד השלמות שנתמלאת מכל הצדדים. אז נקראת ה'ייה [מז] שאז השלמות שלה כמו שלמות העליון שיורשת הבת מאמה [מה] וזהו שכתוב (ז) ובחמשה עשר יום לחודש השביעי האז. וכתוב אך בעשור לחדש השביעי. והכל סוד אחד. כאשר תופיע המדרגה שנקראת עולם הבא עם סוד כל העשר ספירות על זה חדש השביעי. ע"ז נאמר בעשור לחדש השביעי [מז] וכאשר נשלמת הלבנה בשלמות אחת ביניהם. ע"ז נאמר בחמשה עשר. שהרי ה' נתחברת ונתחברת ביניהם. וזה סוד י"ה [מז] ונתוסף היא גם בסוד של זה או נתחבר בה [מז] מעם אחד כדי להתחבר ולתחבר בסוד העליון. ועוד טעם אחד כדי ליתן מרף לסטה. ואז עומדת הלבנה בשלמות לכל הצדדים למעלה ולמטה בסוד שם הזה ה'ייה. להיות הכל סוד אחד ושלמות אחת. יהושע. זה הוא סוד השלמות של הלבנה באותיות האלו [ז] בן נון. נ"ן ודאי. שהרי ז' סוד של הלבנה היא [זל] מלא רוח חכמה. מלא בסוד השלמות של השם הקדוש. שאז הוא מלא רוח חכמה בודאי. לפי שנקודה העליונה שזוא י' נתפשט והוציא רוח [זז] ורוח ההוא עשה היכל העליון [זז] ורוח ההוא נתפשט עוד ונעשה ששה קצוות [זז] ונתפשט

ללוחם ומנחה דיעה תקיפה שלם וכל דינין מתפרץ. לכל ביומה דשבתא כד מסא עידן ללוחא דמנחה רעוא דרעיון אשכחא. וספיקא קדישא גליא לרין דליה. וכל דינין מתפרץ וספיקא רעוא וחדו בכלל. וספיקא לרין אסתלק משה נביאה מסימנא קדישא מעלמא. בנין למנחה דלל דדינא אסתלק. וספיקא שעתא ברוך דעתיקא קדישא נפקא נסתים וסתמא בים. בנין ולא ידע איש את קבורתו כתיב. מה עתיקא קדישא סמייר חכל סמייר. ולא ידעין עלאין וסתאין. אף הכי סאי נשמתא דלמסתמא דססוא רין. דלמגליא בשעתא דללוחא דמנחה דשבתא. כתיב ולא ידע איש את קבורתו. וסאי סמייר חכל סמייר דעלמא. ודינא לא שלם בים. וכלה חולקיה דמשה:

א) ויהושע בן נון מלא רוח חכמה ונז'. אמר רבי שמעון בבבא מקומות אחר פנין דמשה אספוי כאפי שחא. ויושע כאפי סיסרא [מז] לית נכורא לסיסרא ללל נכורא דמשה כד נכיר לסיסרא. וסיסרא נזו שחא אסתליא. וכד אסתליא כדן קיימא בלמלוחא. אסתלוחא דסיסרא מלא איזו [מז] רוא דכלל דלמקרי דמות כדוא דשחא עלאה ה'ייה. דא בשחא דל לא קיימא בר בזמנא דקיימא בלמלוחא. דא כמה שחא אינו דירמא ילמקרי כדו כפוס שחא דקיימא בים. וכד קיימא כדוא דלמלוחא וסתלמות חכל ססרין. כדן אלקרי ה'ייה [מז] דלמלוחא דלל בלמלוחא דלעילא דירמא ברתא לאמה [מז] וסינו דכתיב (ז) ובחמשה עשר יום לחודש השביעי האז. וכתוב אך בעשור לחדש השביעי. וכלל רוא חדל. כד קיימא עלמא דלמי. כדוא דכל עשר חמין מל סאי חדש השביעי. אקרי בעשור לחדש השביעי [מז] וכד אסתלמות סיסרא בלמלוחא חדל בינייהו. אקרי במחשה עשר. דא ה' אסתכרת וסתחקק בינייהו. ודא דל י"ה [מז] וכד קיימא בשחא דל כדן אסתכר כס [מז] וסתחקק איזו כדוא דלל כמלקדמין [מז] חדל דלמחקק ולסתכר כדוא דלעילא. ודא למיכז מוזנל למתא. וכדן קיימא סיסרא בלמלוחא לכל ססרין עילא וסתמא כדוא דשחא דל ה'ייה. למסוי כלל רוא חדל וסתמו חד. יוסע. דל איזו רוא בלמלוחא דסיסרא בללין אסתון [ז] כן נון. נ"ן ודאי. דא ז' רוא דסיסרא איזו [זל] מלא רוח חכמה. מלא כדוא דלמלוחא דשחא קדישא. כדן איזו מלא רוח חכמה ודאי. בנין דנקודת עלאה דלמי י' אסתפס וסאיך רוח [זז] וסואו רוח עידי סוכלל עלאה [זז] וסואו רוח אסתפס וסתעביד סית ססרין [זז] וסואו

מראה מקומות א) ויקט רעו. ט. ויקלל כ"ז

זיו הזהר

זמנא הארת משה מתפארת והארת יהושע מכלכות [מז] פי' איך היא שלמות מכלכות. ובבאר דיינו כשהיא נשלמת להיות דמות בסוד שם הוי"ה. לא אות ה' בלבד. ולא השם אדני' בלבד. ולא השם אליה' בלבד. אלא שם הוי"ה בשלמות. והולך וספיר איך נעשה כך: [מז] בסוד אחד אחת אחת. ושמן אחד. אחת המפארת. ושמן' מכלכות. אחת נבאר שמימן על י' ספירות [מז] פי' שהמכלכות נתעלית ובכלל באמא דילה שחיה בבינה: [מז] חודש השביעי חיינו מכלכות. בעשור חיינו י' ספירות בבינה נקראת קדוש הבא. וכן חרמו של בחמשה עשר. חמשה רבוי על אות ה' שורש המכלכות. ועשור רבוי על י' ספירות בבינה: [מז] כאן מתחיל לפרש הסוד איך נקראת המכלכות בשם הוי"ה. וזהו שאמר ר' דא י"ה. חיינו שעי' עליה נ' ספירות האותיות י"ה במכלכות: [מז] חיינו הארת התפארת במכלכות. פי' כאשר המכלכות נתעלית בבינה נתעלית התפארת בתכנות. ושם נעשה חיון: [מז] כאשר יש לה נ' אותיות י"ה נתוסף לה גם האות ה' זו האות שלה מתחלה. וההוספה היא לכעבור ב' ענינים. א'. להתרמות כדוא דלעילא עם שם הוי"ה בשלמות. כ'. שעי' ב' לא הכה להשפיע למטה. ואז המכלכות בשלמות: [ז] ויהושע רמז על סוד המכלכות כשהיא בשלמות עם אותיות הוי"ה: [זל] אות ה' רמז על מכלכות: [זז] אות י' היא שורש ספירת התכנות. והציא רוח הוא סוד הרע: [זז] וז' חיינו: [זז] חיינו י' ספירות מן חסד עד מכלכות סוד עלמא דברורא:

נתפשט אותו הרוח בהבדל של כל אלה הקצוות ומלא אתם [נח] ועשה היכל למטה ונתמלא הכל [נח] ונעשה בו סוד השם הקדוש בשלמות אחת [נח] ובשביל זה יהי'שם מלא רוח חכמה. יען כי בספר משה' את ידיו עליו. שהוא משפיע ברכות עליו והבאר נתמלאה מסגנו [נח]:

וסה'ס רוח חסד'ס כרח'ס דכל'ס אל'ס ואחלי'ס לון [נח] ועבד'ס היכל'ס לסת'ס ואחלי'ס כל'ס [נח] ואחפ'סיד רוח'ס דסח'ס קדיש'ס בשלמות'ס חד'ס [נח] ובגין'ס דא יח'ס'שע מלא רוח חכמה. בגין'ס כי סמך'ס משה'ס את ידיו עליו. דא'סו אריק'ס ברכא'ן על'ס ואחלי'ס ביד'ס מני'ס [נח]:

(א) וְלֹא קָם נְבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה וְנֹחַ. רבי יהודה פתח (ב) בספר אל'ר' כבס'ן ידעמ'ך' ונ' וזכ'ס חולק'סן ישר'אל דקב'ס' אחר'ע'י כסו יסיר מכל ש'אר עמ'ין. ומס'ניא'ס דר'חומ'ס דר'ס'ס לכו אוק'ס על'יסו נב'י'ס דק'ס'ס ור'ע'י מסימ'ס. ואס'פ'ר על'ס רוח'ס קדיש'ס יסיר מכל ש'אר נב'י'ס מסימ'ס. ואס'פ'ר ל'ס מחולק'ס מ'ס'ס. מח'לי דאס'ר'ס יס'פ'ק מב'ניו לקב'ס' שסכ'ס דל'י. וכיו'ן דס'ס ל'י דל'יס נס'ל ל'ס קב'ס' ואס'פ'ר ל'ס כסכ'ס עסר'ין. ומס'ס ל'ס כסכ'ס רכ'סו קדיש'ס דלעיל'ס. וכד'ן אס'פ'ק מב'ניו רוח'ס קדיש'ס לסלמ'ס. וזר'י ל'ס כסימ'ס קדיש'ס מסימ'ס'ס רכ'ס. סג'ל כסי'ס'ס שעת'ס דמ'ס'ס וזמ'יס דמ'ס'ס נב'י'ס מסימ'ס'ס לסת'ס'ס לעלמ'ס. אס'פ'ק קב'ס' רוח'ס קדיש'ס מנור'ס דספ'רו דלכ'ס'ס סכ'ס. דס'ס נב'י'ס כמל'סן וסרבע'ן ומס'מ'יס כסור'ין. (ואחפ'סיד על'יס) ואס'פ'ר'ס כס'ס'ס עסר'ין וק'יס'י קדיש'ס. ואס'פ'ר על'יס ר'מ'ס כסור'ין וק'יס'י קדיש'ס. ואס'פ'ר ל'ס ככל'ס כסי'ס ויכ'ס ל'ס קס'ג' מסתמ'ין. ואס'פ'ר ל'ס כסכ'ס עסר'ין. וכל עס'ר'ס ועס'ר'ס סליק ואס'פ'ר כ'ס'ס עלמ'ין. דנסר'ין מב'ול'י'ן דנב'י'ן כנב'י'ס דמלכ'ס דק'ס'ס על'יס. ואס'פ'ר'ס ככל'ס כוסמ'ין דכננ'ס דעס'ן. ואס'פ'ר'ס כסי'ס'ס ואס'פ'ר'ס ככל'ס חיל'ין וניס'ין דל'יס. כד'ן אודע'סו כל'סו. סס'סו ואס'פ'ר'ס אס'תלק'ס מסת'ר'ס. דס'ס קב'ס' אס'פ'ר'ס רוח'ס לסלמ'ס'ס ולסר'ג'ס סלמ'ין. קל'ס נס'ק ואס'ר'ס. מ'ס'ס אס' ד'ן דכל'ס מסתמ'ין חלי'ן כיד'י. סס'ס קל'ס אס'ר'ס ואס'ר'ס. קב'לו ל'ס כנ'ס'ס'ס. דס'ס אס' דזמ'ין לסת'ס'ס כ'ן כ'י כס'ס. וזמ'יס אור'יס'ס'ס נב'י'ס דנב'י'ס לסת'ס'ס'ס כיד'י. ולסר'ע'ס'ס סלמ'ין דלעיל'ס ואס'פ'ר'ס על' יד' דל'ין. כ'יס שעת'ס אס'פ'ר'סו כל'סו ונפ'לי אכת'ר'יס. סס'סו ואס'ר'ס (ג) הרכב'ס א'ס'ס לר'ס'סו כל'סו כ'ס'ס ונכ'ס. כד'ן סלק'ס סס'סו רוח'ס וק'יס'ס'ס קדי'ס מלכ'ס. (ד) סס'ס'ס סליק ואס'פ'ר'ס כס'ס'ס'ס ואס'פ'ר'ס כס'ס'ס'ס עסר'ין. ואס'פ'ר'ס מ'סס'ס'ס כיד'י (ה) דלכ'ס'ס'ס אס'פ'ר'ס ל'ס כס'ס'ס עסר'ין קדיש'ין. ואס'פ'ר'ס כל'ס מסתמ'ין דמלכ'ס כיד'יס. ואס'פ'ר'ס ל'ס כסימ'ס'ס'ס מסימ'ס'ס דכ'יס'ס. (ו) סלק'ס ואס'פ'ר'ס'ס כס'ס'ס'ס וקב'יל'ס ל'ס מ'ן מלכ'ס. כד'ן כס'ס סס'סו רוח'ס כ'סר'ין דס'ס'סן כסי'סו ימ'ל רכ'ס [נח] וקב'יל'ס ל'ס לנ'ס'ס ל'ס מלכ'ס. וס'ס יכ'ס'ס ל'ס חס'ן חס'ס'ס לס'ס'ס רוח'ס לסר'ע'ס ולכל'ס אס'ר'ס. וכס'ס'ס'ס וכריס'י יר'חי סלק'ס ל'ס מלכ'ס. כד'ן אקרי'ס שמי'ס כ'ס'ין אס'ס'ן רס'י'ין. וכסי'ס'ס שעת'ס דנפ'ק לסת'ס'ס לר'ע'ס כור'ע'ס דל'י. אס'תק'סו סכ'ס'ס כול'י'ן מלכ'ס. ומכ'ס'ס נל'יס'ן חס'ן חס'ס'ס לס'ס'ס רוח'ס לסר'ע'ס ולכל'ס אס'ר'ס. כד' נס'ק לעלמ'ס אס'תנ'ס'ס (ז) כ'ס'ס'ס [סח] וכ'יס'ס אס'תמ'יס ח'יס'ס'ס. כ'יס שעת'ס קר'ס על'יס קב'ס' כס'ס'ס אל'ר'ך כבס'ן ידעמ'ך' ובס'ס'ס סל'ס מר'סס אקדס'מ'ך' ככ'ס לנ'יס'ס כס'ס'ס: א"ר

(א) וְלֹא קָם נְבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה וְנֹחַ. רבי יהודה פתח (ב) בספר אל'ר' כבס'ן ידעמ'ך' ונ' וזכ'ס חולק'סן ישר'אל דקב'ס' אחר'ע'י כסו יסיר מכל ש'אר עמ'ין. ומס'ניא'ס דר'חומ'ס דר'ס'ס לכו אוק'ס על'יסו נב'י'ס דק'ס'ס ור'ע'י מסימ'ס. ואס'פ'ר על'ס רוח'ס קדיש'ס יסיר מכל ש'אר נב'י'ס מסימ'ס. ואס'פ'ר ל'ס מחולק'ס מ'ס'ס. מח'לי דאס'ר'ס יס'פ'ק מב'ניו לקב'ס' שסכ'ס דל'י. וכיו'ן דס'ס ל'י דל'יס נס'ל ל'ס קב'ס' ואס'פ'ר ל'ס כסכ'ס עסר'ין. ומס'ס ל'ס כסכ'ס רכ'סו קדיש'ס דלעיל'ס. וכד'ן אס'פ'ק מב'ניו רוח'ס קדיש'ס לסלמ'ס. וזר'י ל'ס כסימ'ס קדיש'ס מסימ'ס'ס רכ'ס. סג'ל כסי'ס'ס שעת'ס דמ'ס'ס וזמ'יס דמ'ס'ס נב'י'ס מסימ'ס'ס לסת'ס'ס לעלמ'ס. אס'פ'ק קב'ס' רוח'ס קדיש'ס מנור'ס דספ'רו דלכ'ס'ס סכ'ס. דס'ס נב'י'ס כמל'סן וסרבע'ן ומס'מ'יס כסור'ין. (ואחפ'סיד על'יס) ואס'פ'ר'ס כס'ס'ס עסר'ין וק'יס'י קדיש'ס. ואס'פ'ר על'יס ר'מ'ס כסור'ין וק'יס'י קדיש'ס. ואס'פ'ר ל'ס ככל'ס כסי'ס ויכ'ס ל'ס קס'ג' מסתמ'ין. ואס'פ'ר ל'ס כסכ'ס עסר'ין. וכל עס'ר'ס ועס'ר'ס סליק ואס'פ'ר כ'ס'ס עלמ'ין. דנסר'ין מב'ול'י'ן דנב'י'ן כנב'י'ס דמלכ'ס דק'ס'ס על'יס. ואס'פ'ר'ס ככל'ס כוסמ'ין דכננ'ס דעס'ן. ואס'פ'ר'ס כסי'ס'ס ואס'פ'ר'ס ככל'ס חיל'ין וניס'ין דל'יס. כד'ן אודע'סו כל'סו. סס'סו ואס'פ'ר'ס אס'תלק'ס מסת'ר'ס. דס'ס קב'ס' אס'פ'ר'ס רוח'ס לסלמ'ס'ס ולסר'ג'ס סלמ'ין. קל'ס נס'ק ואס'ר'ס. מ'ס'ס אס' ד'ן דכל'ס מסתמ'ין חלי'ן כיד'י. סס'ס קל'ס אס'ר'ס ואס'ר'ס. קב'לו ל'ס כנ'ס'ס'ס. דס'ס אס' דזמ'ין לסת'ס'ס כ'ן כ'י כס'ס. וזמ'יס אור'יס'ס'ס נב'י'ס דנב'י'ס לסת'ס'ס'ס כיד'י. ולסר'ע'ס'ס סלמ'ין דלעיל'ס ואס'פ'ר'ס על' יד' דל'ין. כ'יס שעת'ס אס'פ'ר'סו כל'סו ונפ'לי אכת'ר'יס. סס'סו ואס'ר'ס (ג) הרכב'ס א'ס'ס לר'ס'סו כל'סו כ'ס'ס ונכ'ס. כד'ן סלק'ס סס'סו רוח'ס וק'יס'ס'ס קדי'ס מלכ'ס. (ד) סס'ס'ס סליק ואס'פ'ר'ס כס'ס'ס'ס ואס'פ'ר'ס כס'ס'ס'ס עסר'ין. ואס'פ'ר'ס מ'סס'ס'ס כיד'י (ה) דלכ'ס'ס'ס אס'פ'ר'ס ל'ס כס'ס'ס עסר'ין קדיש'ין. ואס'פ'ר'ס כל'ס מסתמ'ין דמלכ'ס כיד'יס. ואס'פ'ר'ס ל'ס כסימ'ס'ס'ס מסימ'ס'ס דכ'יס'ס. (ו) סלק'ס ואס'פ'ר'ס'ס כס'ס'ס'ס וקב'יל'ס ל'ס מ'ן מלכ'ס. כד'ן כס'ס סס'סו רוח'ס כ'סר'ין דס'ס'סן כסי'סו ימ'ל רכ'ס [נח] וקב'יל'ס ל'ס לנ'ס'ס ל'ס מלכ'ס. וס'ס יכ'ס'ס ל'ס חס'ן חס'ס'ס לס'ס'ס רוח'ס לסר'ע'ס ולכל'ס אס'ר'ס. וכס'ס'ס'ס וכריס'י יר'חי סלק'ס ל'ס מלכ'ס. כד'ן אקרי'ס שמי'ס כ'ס'ין אס'ס'ן רס'י'ין. וכסי'ס'ס שעת'ס דנפ'ק לסת'ס'ס לר'ע'ס כור'ע'ס דל'י. אס'תק'סו סכ'ס'ס כול'י'ן מלכ'ס. ומכ'ס'ס נל'יס'ן חס'ן חס'ס'ס לס'ס'ס רוח'ס לסר'ע'ס ולכל'ס אס'ר'ס. כד' נס'ק לעלמ'ס אס'תנ'ס'ס (ז) כ'ס'ס'ס [סח] וכ'יס'ס אס'תמ'יס ח'יס'ס'ס. כ'יס שעת'ס קר'ס על'יס קב'ס' כס'ס'ס אל'ר'ך כבס'ן ידעמ'ך' ובס'ס'ס סל'ס מר'סס אקדס'מ'ך' ככ'ס לנ'יס'ס כס'ס'ס: א"ר

מראה מקומות (א) נח'ס (ב) וזכ'ס (ג) תל'ס ס'ס

ד' הודר

(נס) ככתוב וכדעת חרדים יסלאו. כדאיתא סל'סו א'ס'ס שם מ'ס'ס דא'ר'ס אור'ס אציל'ס. והיינו שורש קדושת מרע'ס [נח] ו סתכלות: (ס) ו' ס'סו היכל'ס דהיינו סתכל'ס נשח'ס'ס השם ח'יס'ס כנכ'ר לעיל: (ז) ו' ס'סו ס'סו ויח'ס'ס כן נון סל'ס רוח חכמה. שסתכלות נתמלאה האמת. יען כי סכך משה ידיו עליו. היינו כח הרעת שורש טהה. ותבא'ר ח'יס'ס סתכלות נתמלאה בשפע מן התבונה: (ח) ו' עולם הסלכות: א' ו' חס'ס תכ'ס'ס למענ'ס'ס לרשע'ס: (סח) ח'יס'סו חס'ס'ס חס'ס'ס:

(א) א"ר שמעון אשרי חלקו של משה. שהרי בשהתחיל הקב"ה לדבר עמו ביקש לדעת שמו הקדוש. בנסתר ונגלה כל אחד ואחד כראוי. ואז השיב וידע יותר מכל בני העולם, ולכן יכול משה להתעשר בין קדושים, וכלם לא יכלו לקרב עצמו שהיה כאש דהם ונחלי אש. שאם לא כן מהיכן היה לו כח למשה לעמוד ביניהם. ובוא וראה בשעה שעלה משה תוך ענן הכבוד נבנם בין קדושים. פגע בו מלאך אחר בשלהבת אש בעינים לוהטות וכנפיו בוערות. חפץ לבלוע אותו בקרב. ומלאך ההוא גבריאל (גוריא"ל) (גורמאל) שמו. או הזכיר משה שם קדוש אחר. שהיה חקוק בשתינו עשרה אותיות נודעות ונבהל עד שעלה משה ביניהם. וכן לכל אחד ואחד. אשרי חלקו!

(ב) עוד פתח רבי שמעון ואמר. (ג) כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום הגשם כן מראה הנגה סביב הוא מראה דמות כבוד ה' ואראה ואפל על פני וגו'. מקרא זה נדרש. אבל בוא וראה שהרי כתוב ולא קם נביא עוד בישראל כמשה. מה בין משה לשאר נביאי העולם. משה נסתכל באספקלריה המאירה. שאר נביאי העולם לא היו מסתכלים אלא באספקלריה שאינה מאירה. משה היה שומע ועומד על רגליו וכחו נתגבר. והיה יודע הדבר על בוריו. כמו שנאמר ומראה ולא בחידות. שאר הנביאים היו נופלים על פניהם ונחלש הכח שלהם. ולא היו יכולים לעמוד על בירור הדבר. מי נגם להם כך. לפי שנאמר כי נגע בכך ירך יעקב וגו'. והוא צולע על ירכו. וכל אותן הנביאים לא יכלו לעמוד על מה שעתיד הקב"ה לעשות לו לעשו. מלבד עובדיה הנביא שהיה נר הכא מצד עשו. הוא עמד בקיומו של עשו ולא נחלש כחו. ועיב כל שאר הנביאים נחלש תוקפם. ולא היו יכולים לעמוד לקבל דבר הנבואה על בוריו כראוי. מפני מה. לפי כי נגע בכך ירך יעקב בגיד הנשה. שלקח ושאב כל כח הירד. ולכן נשבר כח הירד ונשאר צולע על ירכו. שהרי כל נביאי העולם לא יכלו להשיג ולעמוד בו. בוא וראה כל הנביאים מלבד משה לא עמדו בתוקפם כראוי. ומי שעמדו בתורה ואין מי שיתמוך אותו. ולא נמצא מי שיטיל סמון לכיסו שיתחזק בו. על כן נשתכחת התורה בכל רור ודור. ונחלש תוקף התורה כל יום ויום. לפי שאין להם לאותן העסלים בה על מה להשען. ומלכות הרשעה כהתגברת בכל יום ויום. בוא וראה כמה גורם חסא זה. ולפי שאין מי שיתמוך לתורה כראוי אותן המעושים חלשים. וגורמים להתגבר לאותו שאין לו שוקים ויגלים לעמוד עליהם:

(ד) למדנו א"ר יהודה מסקים שנחצב משה לא נחצב איש אחר. א"ר יוחנן בעשר מדרגות התישר. שנאמר בכל ביתי נאמן הוא. וכל נאמן ביתי. אשרי חלקו של אדם שבונו מעמד עליו כך. אמר רב דימי היא כתוב ולא קם נביא עוד בישראל כמשה. ואמר ריב"ל בישראל לא קם אבל באומות העולם קם. ואיזהו. בלעם. א"ל ודאי יפה אמרת. שחק. כאשר בא רבי שמעון בן יוחאי הלכו ושאלו מלפניו דבר זה. פתח ואמר וזה העגלה נתערב באפרסמון טוב. ח"ו. אלא ודאי כך הוא באומות העולם קם. ואיזהו. בלעם. משה פעולותיו למעלה ובלעם למטה. משה נשתמש בכתרי הקדוש של מלך העליון למעלה. ובלעם נשתמש בכתרים התחתונים שאינם

(א) א"ר שמעון וראה חולקא דמסא. דהא כד סארי קב"ה למחלל עמיה בעל למדע עמיה קדישא. סתים ונליא בכל חד וחד כדקא חיי. וכדין ארבע וידע יתיר מכל בני עמלח. וע"ד יכול משה להתעשר בין קדישין. וכלשו לא יכלו למקרב בזהים כנורא יקידתא ונותר דאשא. דאי לאו הכי מאן הוה ליה למשה למיקם בינייהו. ותא חיי בשעתא דסליק משה גו ענגא וקידא על ביני קדישין. פגע ביה חד מלאכא בשלסוי טורא בעינין מלהסן ונדפוי מחקין. בעל לשאפא ליה בגויים. והסוה מלאכא גבריאל (גורמאל) (גורמאל) שמו. כדן אדער משה חד שמה קדישא. דהוה גליף בתיבאר אחוון ואודעו ואחרניש. עד דסליק משה בינייהו. וכן לכל חד וחד. וראה חולקא:

(ב) תי פתח רבי יוחנן ואמר. (ג) כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום הגשם כן מראה הנגה סביב הוא מראה דמות כבוד ה' ואראה ואפל על פני וגו'. ה"ל קרא חתמ. אבל תא חיי דהא כתיב ולא קם נביא עוד בישראל כמשה. מאי בין משה לשאר נביאי עמלח. משה אסתכל באספקלריה דנורא. שאר נביאי עמלח לא היו מסתכלים אלא באספקלריה דלח נורא. משה היה שומע וקאים על רגליו וחיליה אחתקף. והוה ידע מלה על בוריה. כמה דכתיב ומראה ולא בחידות. שאר נביאי עמלח לא יכלו להשיג ולעמוד על דבר זה. וזהו צולע על ירכו. וכל אותן נביאי לא יכלו לקיימא על מאי דמוין קב"ה למעבד ליה לעשו. בר עובדיה נביאם דהוה נורא. דהאי מסתבא דעשו. דא קאים בקיימיה פליס דעשו ולא אסתכל חיליה. וע"ד כל שאר נביאי אסתכל סוקפיהו. ולא היו יכולים לקיימא לקבלא מלה על בוריה כדקא יאות. מאי שעמח. בגין כי נגע בכך ירך יעקב בגיד הנשה. דכתיב ואשאב כל חילא הירד. וע"ד אדער חילא הירד ואסתבא נולע על ירכו. דהא כל נביאין דעמלח לא יכלו להדבקא ולקיימא ביה. תא חיי נביאין כלשו בר משה לא קיימו בתוקפיהו כדקא חיי. ומאן דלעי באורייתא ולית מאן דסמך ליה. ולא אסתבא מאן דאסיל מלתי לכיסיס לאסתקא. על דא לאורייתא קא משתבא בכל דרד ודרא. ואסתבא סוקא לאורייתא כל יומא ויומא. בגין דלית לון לאינון דלעאן בה על מס דסמכין. ומלכו חייבא אחתקף בכל יומא ויומא. תא חיי כמה גרים חסא זה. ובגין דלית מאן דאסמך לאורייתא כדקא יאות אינון סמכין חלשין. וגרמין לאסתקא לססוה דלית ליה שוקין ורגלין לקיימא עלייהו:

(ד) תיחא א"ר יסודא מחמר דאמנור משה לא אמנור בר נס אחר. א"ר יוחנן בעשרה דרגין אסתכל. דכתיב בכל ביתי נאמן הוא. וכל נאמן ביתי. וראה חולקא דבר נס דמחריה אסתיב עליו. אמר רב דימי וזה כתיב ולא קם נביא עוד בישראל כמשה. ואמר ריב"ל בישראל לא קם אבל באומות העולם קם. ומתו. בלעם. א"ל ודאי ספיר קאמרת. אסתק. כד תא רבי שמעון בר יוחאי חלו שאליו קמיה אפי מלה. פתח ואמר קושיפא (דקנען) (דקנוסא) אסתבא באפרסמון טוב. ח"ו. אלא ודאי כך הוא באורייתא קם. ומתו. בלעם. משה עובדי לעילא ובלעם לתתא. משה אסתבא בכתרי קדישא ומלכא עלאה לעילא. ובלעם אסתבא בכתרי תתאין מתאין דלח

ללא קדישין לתת. ובהסוה ננוגה חמש כתיב (א) ואת כלם בן בעור סקוסס הרנו בני ישראל בחרב [סנ] ואם סלקא דעתך יתיר ויל סאיל לאתניה. אחא רבי יוסי ונשק ידיו. אחא סא חמיסא דלכא נשק לבד. דכא חמיסא דלכא עלאין וסתאין ימינא וסחאלא רחמי ודינא. ישראל ואוסיע עכורס. ישראל חסתחשין בכתרין עלאין קדישין. ואוסיע עכורס בכתרין חסתאין דלא קדישין. אלץ דימאל. ואלין דחמאלא. ועל כל פנים חסתחשין נביאי עלאי מנביאי חסאי. נביאי דקדושא מנביאי דלאו דקדושא. א"ר יהודה כנוגה דסוה חסה פריס מכל נביאי כנוגה קדושא עלאס. כך סוה כלסס פריס חסאר נביאי וחסאי כנוגה דלאו קדישא לתת. ועל כל פנים חסה סוה לעילא וכלסס לתת. וכסה דרגין ורגין חסתחשין בינייהו. (ב) א"ר יחזק כתיב אחא סאלתי חסת ס' חוסי אבקס ונו' לחווס כנוסס ס' ולבקר כסילוי. זכאין לינון לדיקא דחסה גניוין עלאין סמירין לבו כסוהא עלמא. וקביס חסתעכס כסו כלינון עלמין. חסה דלוקימנא כנוסס ס'. וסא חסתר. רבי חזקיה חסר חסכא. (ג) טין לא רחסי אלסיס וולתך יעסס לחסכה לו. יעסס חסתס מבעי ליה. חלא יעסס ולי. כדא (ד) יוסף על ימך חסת עסרס ססה. וסיינ ססלך על ס'. יסכר. וסיינ וסתפלל על ס'. וכלא חד [סנ] וכלא חולקסו דלדיקא בעלמא דין ובעלמא דלמי. עלייהו כתיב (ה) ויסתחו כל חוסי כך לעולם ירכנו וססך עלינו ויעללו כך חוסי סמך. וכתיב (ו) אך לדיקס ידו לסך יסבי יסריס חס פיך. וכתיב (ז) ויכסחו כך ידעי סמך כי לא עזבת דורשך ה'. כדך ה' לעולם אמן ואמן. ימלך ה' לעולם אמן ואמן :

סאינס קדושס לססה. ובאופן זה סמס כתוב (א) ואת כלם בן בעור סקוסס חרנו בני ישראל בחרב [סנ] ואם חרצה להבין חסר לך וסאל לאתניה. בא רבי יוסי ונשק ידיו. אמר תנא חסאר שכלבי יצא לחוק. ססכאן סוכה שיש עליהם וחסחונים יסין וסמאר חססיס ודין. ישראל ועסיס עכורס. ישראל ססססיס בכתרין עלינוס קדושס. ועסיס עכורס בכתרין חסתחשין סאינס קדושס. אלה של יסין ואלה של ססמאל. ועל כל פנים נבדלים נביאים העליונים מנביאים החתונים. נביאים של הקדושה מנביאים סאינס של הקדושה. א"ר יהודה כרסיון סהיה ססה נבדל מכל הנביאים מנביאי קדושה העליונה. כך היה כלם נבדל ססאר נבייסיס וססססיס מנביאי סאינה קדושה לססה. ועל כל פנים ססה היה לסעלה וכלם לססה. וכסה סדרנות וסדרנות מברילות ביניהם. (ב) א"ר יחזק כתוב אחא סאלתי סאת ה' אחא אבקס ונו' לחווס כנוסס ס' ולבקר כסילוי. וכאיס הם חסדיקס שחרבה אצרות עלינוס גנוסיס להם בעולם הרוא. והקב"ה ססתעסע בהם באותן העולמות. כמו סביארנו ענין כנוסס ה'. חא נחכאר. רבי חזקיה אמר סאת ה' סכתוב (ג) עין לא ראתה אלהים וולתך יעשה מכאן. סכתוב (ד) עין לא ראתה אלהים וולתך יעשה לסחכה לו. יעשה חעשה היה לו סומר. אלא יעשה וראי. כססכר (ד) יוסף על ימך חוס עסרס ססה. והיינו השלך על ה' ידבר. והיינו וסתפלל על ה'. וכלא חד [סנ] אסרי חקס על חסדיקס בעולם היה ובעולם הגג. עליהם נאמר (ה) ויסתחו כל חוסי כך לעולם ירכנו וססך עלינו ויעללו כך חוסי סמך. וכתוב (ו) אך חסדיקס ידו לסך יסבי יסריס חס פיך. וכתוב (ז) ויכסחו כך ידעי סמך כי לא עזבת דורשך ה'. כדך ה' לעולם אמן ואמן. ימלך ה' לעולם אמן ואמן :

שרעפי תודה

ברוך יוצרי ובורא שערני למסור חתקת והסתדרות חוורת הקדוש, מה עיר מאנטריאל מדינת קאנאדא, היום יום המזרים שנקרא בו הפסוק ליהודים היתה אורה ושמחה וגו'. שנת, אורה שמהה בו ליהודה יודל'. ואני תפלה לאל חיי שספרי ימצא חן בעיני כל ישראל, וילמדו בו ביראה ואהבה. ותתקיים בי ברכת חישועות של אותן ג' פסוקים האחרונים, שאזכה לשבת על התורה ועבודה במנוחה ושמחה. והשי"ת שאני חוסה בו תמיד יסן וינן עלי מן אנשים קשים ובסחוני חוק בו שאל יעזבני ואל יסשני, על מי מנוחות ינהלני, ולארץ הקדושה שאני שואף אליה יביאני, ואזכה לראות כבודא לציון גואל במהרה בימינו, אמן ואמן :

מראה כקובות (י) יחזק י"ג ו' אחרי עש' (ג) יספי ס"ד (ד) כס (ה) חסיס ה' (ו) כס ק"פ (ז) כס ס'

זיו הזהר

[סנ] שנקרא רק כיום סקסס כלכר ולא נביא : [סנ] פי' מה שסאר בדרך ססתר יעשה ויוסיף חוא לפי סססרבר סקולס חסיהו שנקרא עולם הבא והוא ססתר. לפיכך נקרא על ח'. כלום ססעל להסס חו"ה כי חסס חו"ה רבו על חסתסרת. ועליו ססעל לו עולם הבית ססססן בו חסס ס"ג. והוא סקור כל חישועות וסקור חסירות לישראל שיסתורו סקול הנלות וינאלו בגואלה סלסה כסחרח כסיינו אמן :